

การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ : กรณีศึกษาภาษากลุ่มลาว

นางสาวพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล

สถาบันวิทยบริการ
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-4932-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

TONE CHANGE: A CASE STUDY OF THE LAO LANGUAGE

Miss Phinnarat Akharawatthanakun

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

for the Degree of Doctor of Philosophy in Linguistics

Department of Linguistics

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-4932-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ : กรณีศึกษาภาษากลุ่มลาว
โดย นางสาวพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล
สาขาวิชา ภาษาศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. อีระพันธ์ เหลืองทองคำ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ศาสตราจารย์ ดร. ปราณี กุลละวณิชย์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ม.ร.ว. กัลยา ดิงศภัทีย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. อีระพันธ์ เหลืองทองคำ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ศาสตราจารย์ ดร. ปราณี กุลละวณิชย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ม.ร.ว. กัลยา ดิงศภัทีย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วริษา กมลนาวัน)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4280904822 : MAJOR LINGUISTICS

KEY WORD : TONES / TONE CHANGE / TONE VARIATION / LAO / LAO LANGUAGE / LAO DIALECTS
 PHINNARAT AKHARAWATTHANAKUN : TONE CHANGE: A CASE STUDY OF THE LAO
 LANGUAGE. THESIS ADVISOR : PROF. THERAPHAN LUANGTHONGKUM, Ph.D., THESIS
 CO-ADVISOR : PROF. PRANEE KULLAVANIJAYA, Ph.D. 456 pp. ISBN 974-17-4937-5.

This research studies the tones of several varieties of Lao with the idea of proposing three Lao subgroups: Pure Lao, Deviant Lao, and Adopted Lao. The difference in tones between Pure Lao and Deviant Lao is investigated in order to reconstruct the Lao proto-tonal system. Hypotheses on tone change as well as the factors motivating such changes will then be set forth. Tone data for Lao dialects spoken as majority and minority dialects around Thailand and the Thailand-Lao PDR border have been collected. Other sources of possible interference are sought in the tones of the other languages spoken in the same areas. Twenty-seven villages around Thailand were selected as study locations. The data were collected from 239 informants: 162 Lao native speakers and 77 speakers of other languages, including Kaloeng, Yooy, Suai/Suai Lao/Suai Isan, Phuan, Muang/Kham Muang/Yuan/Tai Yuan, Lue/Tai Lue, and Central Thai.

Two word lists were used to study the tones of the Lao dialects. The first word list consists of 80 test words from a modification of Gedney's word list. The second word list consists of 20 monosyllabic words from the analogous set; /khaa24/ 'ข', /paa33/ 'ป', /baan33/ 'บน', /khaa33/ 'ค', /khaa21/ 'ข่า', /paa21/ 'ป้า', /baa21/ 'บ่า', /khaa42/ 'ค้ำ', /khaaw42/ 'ข้า', /paa42/ 'ป้า', /baa42/ 'บ่า', /khaa 453/ 'ค้ำ', /khaat21/ 'ขต', /paat21/ 'ปต', /baat21/ 'บต', /khaat42/ 'คต', /khat21/ 'ขัด', /pat21/ 'ปัด', /bat21/ 'บัต', /khat453/ 'คัต'. The words from the analogous set include five tokens of each test word arranged in random order so that there are 100 test words altogether (20 words X 5 repetitions = 100 test words). Thus, the tone data in this study are 180 test words from each informant. The words were elicited from the informants and recorded onto tape. The tone data in this study were analyzed in two ways: The tonal mergers and splits were determined by ear, and the tonal characteristics were analyzed with the SIL CECIL program.

The findings here reveal that the ethnic names or language names as well as the history of migration and the development of tones can be used as the criteria to subgroup the Lao language into four subgroups; Pure Lao 1, Pure Lao 2, Deviant Lao, and Adopted Lao. The distinctive patterns of tonal mergers and splits of Pure Lao 1 are B1234, C1=DL123/C234=DL4 ("Lao ladder"), and B≠DL. The tones in Pure Lao 2 are found to be similar to the ones in Pure Lao 1 but there are variations. In Deviant Lao there are many tone variations and changes, and some tonal patterns are similar to the ones in the surrounding languages. Pure Lao 1, Pure Lao 2, and Deviant Lao are considered to be in the Lao group, while Adopted Lao is not. Confusion between ethnic names and tonal systems is found in Adopted Lao.

The patterns of tonal mergers and splits in Proto-Lao are *A1-23-4, *B1234, *C1-234, and *D123-4. There are no mergers between tone C and D in Proto-Lao (C1≠D123/C234≠D4). Eight tones are hypothesized to be in the Proto-Lao tonal system, i.e., T.1 (*A1) rising 1 [R₁], T.2 (*A23) rising 2 [R₂], T.3 (*A4) rising 3 [R₃], T.4 (*B1234) level [L'], T.5 (*C1) falling with laryngealization 1 [F₁²], T.6 (*C234) falling with laryngealization 2 [F₂²], T.7 (*D123) falling 3 [F₃], and T.8 (*D4) falling 4 [F₄]. Tonal variations and changes in both majority and minority Lao induced by both internal and external factors. Tonal interference, pronunciation borrowing or accentual borrowing are found as the important factors leading to variation and change. The variations and changes induced by an internal factor are suspected to have been caused by simplification from more marked tones to less marked tones. It can be concluded that variation and change can occur not only in dialects of the minority, but also of the majority. It is not necessarily so that in dialects in contact situations, the dialects of the minority are influenced to a higher degree than the dialects of the majority. In addition, it is hypothesized that various patterns of tonal mergers and splits may be found in Lao dialects in the future, especially C1≠DL123, C234=DL4, or B=DL. Thus, the mergers and splits, B1234, C1=DL123/C234=DL4, and B≠DL may not be the distinctive patterns of the Lao language any more.

Department Linguistics

Field of study Linguistics

Academic year 2003

Student's signature *Phinnarat Akharawatthanakun*Advisor's signature *Theraphan Luangthongkum*Co-advisor's signature *Pranee Kullavanijaya*

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. อีระพันธ์ เหลืองทองคำ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยรับทุนผู้ช่วยวิจัยในโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และได้กรุณาสละเวลาอบรมสั่งสอนให้คำแนะนำในการทำวิจัยด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. ปราณี กุลละวณิช อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนได้สละเวลาแก้ไขเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ม.ร.ว. กัลยา ติงศภัทย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วริษา โอสถานนท์ ที่กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อวิทยานิพนธ์

ตลอดระยะเวลาการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำทั้งในด้านทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ และการเขียนบทความภาษาอังกฤษจาก Professor Dr. Arthur S. Abramson จาก University of Connecticut ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ซึ่งช่วยดูแลและให้คำแนะนำผู้วิจัยระหว่างทำวิจัย ณ University of Connecticut และยังเดินทางมาให้คำปรึกษาในประเทศไทยด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณ Professor Dr. Arthur S. Abramson มา ณ ที่นี้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จไม่ได้หากไม่ได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายดังนี้ บุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ผู้ใหญ่บ้าน และกำนันได้กรุณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริเวณที่อยู่อาศัยของคนกลุ่มลาวและคนกลุ่มอื่น ๆ ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้กับผู้วิจัยระหว่างการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้บอกภาษาและชาวบ้านในแต่ละจุดเก็บข้อมูลที่กรุณาให้ที่พักพิงและให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยระหว่างเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยความมีน้ำใจยิ่ง

ทุนการวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยมา ณ ที่นี้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และพี่น้องทุกคนที่ให้กำลังใจและความห่วงใยแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา ความดีงามหรือคุณประโยชน์ทั้งปวงอันเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้กับบิดาผู้เฝ้าดูความสำเร็จของลูกอยู่ในสรวงสวรรค์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ท
สารบัญภาพ	ณ
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
1.6 สัญลักษณ์ คำย่อ และคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	7
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
2.1 การจำแนกกลุ่มย่อยภาษาตระกูลไท สาขาตะวันตกเฉียงใต้	13
2.1.1 การจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาตระกูลไท: การใช้เกณฑ์คำศัพท์ ลักษณะทางเสียงของคำศัพท์ และพัฒนาการของเสียง	13
2.1.2 การแบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้: การใช้เกณฑ์ พัฒนาการของเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์	16
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสืบสร้างวรรณยุกต์ใน ภาษาไทยดั้งเดิม	31
2.2.1 การสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม	31
2.2.2 พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมสู่ ภาษาไทยปัจจุบัน	37
2.3 วรรณยุกต์ในภาษาลาว	46
2.3.1 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1	46
2.3.2 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2	48
2.3.3 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3	50
2.4 การจัดกลุ่มภาษาลาว	54

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.4.1 การแบ่งกลุ่มย่อยในภาษากลุ่มลาวตามแนวคิดของ เจ มาร์วิน บราวน์ (Brown, 1965)	55
2.4.2 การแบ่งกลุ่มย่อยในภาษากลุ่มลาวตามแนวคิดของ ฟิง กวย ลี (Li, 1977)	59
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษาและปัจจัย ที่ทำให้เกิดการแปรและเปลี่ยนแปลง	65
2.5.1 ปัจจัยภายใน (internal factor)	66
2.5.2 ปัจจัยภายนอก (external factor)	70
2.5.3 แนวคิดเกี่ยวกับการสัมผัสภาษา (language contact)	71
2.5.4 กลไกทางภาษาในสถานการณ์การสัมผัสภาษา	72
2.5.5 ผลที่เกิดจากการสัมผัสภาษา	76
2.5.6 การเปลี่ยนแปลงของภาษาอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษา	78
3. วิธีดำเนินการวิจัย	88
3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	88
3.2 สํารวจข้อมูลเบื้องต้น	88
3.3 เลือกจุดเก็บข้อมูล	89
3.4 เลือกผู้บอกภาษา	92
3.5 เตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์	96
3.6 วิธีเก็บข้อมูล	96
3.7 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	97
3.8 เสนอผลการวิเคราะห์	99
4. การจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาลาว	100
4.1 เกณฑ์ในการจำแนกกลุ่มภาษาลาว	100
4.2 กลุ่มย่อยของภาษาลาว	103
4.3 สรุป	106
5. วรรณยุกต์ในภาษาลาวเทียม	108
5.1 การจำแนกกลุ่มภาษาลาวเทียม	108
5.2 วรรณยุกต์ในภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 1	110
5.2.1 วรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” (นครหลวงเวียงจันทน์)	110

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5.2.2 วรรณยุกต์ในภาษาพวน/ไทพวน	114
5.3 วรรณยุกต์ในภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 2	120
5.3.1 วรรณยุกต์ในภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน	120
5.3.2 วรรณยุกต์ในภาษาญ้อ	124
5.3.3 วรรณยุกต์ในภาษาโฮ้ย	130
5.3.4 วรรณยุกต์ในภาษากะเลิง	137
5.4 สรุป	142
6. วรรณยุกต์ในภาษาลาวกลางและภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2	145
6.1 วรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวกลาง	147
6.2 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2	158
6.2.1 วรรณยุกต์และการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้ กลุ่มที่ 2/1	159
6.2.2 วรรณยุกต์และการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้ กลุ่มที่ 2/2	172
6.2.3 วรรณยุกต์และการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้ กลุ่มที่ 2/3	182
6.3 สรุป	191
7. วรรณยุกต์ในภาษาภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1	195
7.1 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1	195
7.1.1 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1A	196
7.1.2 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1B	200
7.2 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2	203
7.2.1 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2A	203
7.2.2 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2B	208
7.3 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3	210
7.3.1 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3A	212
7.3.2 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3B	212
7.4 สรุป	214

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
8. วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมสู่วรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน.....	216
8.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมและ พัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาไทยปัจจุบัน.....	216
8.2 การสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม	219
8.2.1 รูปแบบเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน	220
8.2.2 พัฒนาการของวรรณยุกต์จากภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาลาวดั้งเดิม	226
8.3 พัฒนาการของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ใน ภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวในปัจจุบัน	237
8.3.1 พัฒนาการของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ใน แนวตั้งจากภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวปัจจุบัน	239
8.3.2 พัฒนาการของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ใน แนวนอนจากภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวปัจจุบัน	242
8.4 สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม	247
8.5 พัฒนาการของสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม สู่ภาษาลาวปัจจุบัน	250
8.5.1 พัฒนาการของสัทลักษณะของวรรณยุกต์คอล์มน์ A	252
8.5.2 พัฒนาการของสัทลักษณะของวรรณยุกต์คอล์มน์ B	252
8.5.3 พัฒนาการของสัทลักษณะของวรรณยุกต์คอล์มน์ C	253
8.5.4 พัฒนาการของสัทลักษณะของวรรณยุกต์คอล์มน์ D	254
8.6 สรุป	255
9. การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวในอนาคต	258
9.1 การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว: สันนิษฐานจากการแปร ของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1	259
9.1.1 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 แบบที่ 1 (A4 มีการแปร)	260
9.1.2 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 แบบที่ 2 (A23 มีการแปร)	263
9.1.3 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 แบบที่ 3 (A23 มีการแปร)	263
9.1.4 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 แบบที่ 4 (B4 มีการแปร)	264

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
9.1.5 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 แบบที่ 5 (DS123 มีการแปร)	265
9.1.6 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 แบบที่ 6 (A23 และ B4 มีการแปร)	265
9.1.7 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 แบบที่ 7 (A23 และ C1 มีการแปร)	267
9.1.8 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 แบบที่ 8 (A23 และ C1 มีการแปร)	268
9.1.9 ภาพรวมการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ในภาษาลาว: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้ กลุ่มที่ 2/1	270
9.2 การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว: สันนิษฐานจาก การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2	272
9.2.1 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 แบบที่ 1 (A23 มีการแปร)	272
9.2.2 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 แบบที่ 2 (B4 มีการแปร)	275
9.2.3 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 แบบที่ 3 (C1 มีการแปร)	275
9.2.4 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 แบบที่ 4 (DL123 มีการแปร)	276
9.2.5 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 แบบที่ 5 (A1 และ C1 มีการแปร)	277
9.2.6 ภาพรวมการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ในภาษาลาว: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้ กลุ่มที่ 2/2	278
9.3 การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว: สันนิษฐานจาก การแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3	279
9.3.1 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 แบบที่ 1 (A23 มีการแปร)	280
9.3.2 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 แบบที่ 2 (C1 มีการแปร)	282

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
9.3.3 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 แบบที่ 3 (DS4 มีการแปร)	283
9.3.4 ภาพรวมการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ในภาษาลาว: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3	283
9.4 การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวกลาย	285
9.4.1 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ C และ DL	287
9.4.2 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B C และ DL	294
9.5 ภาพรวมแสดงการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่อาจจะเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคต	299
9.6 สรุป	304
10. สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	312
10.1 สรุปผล	312
10.2 อภิปรายผล	318
10.2.1 ผลจากการสัมผัสภาษา	318
10.2.2 การยืมลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์	323
10.2.3 การเปลี่ยนแปลงของภาษาอันเนื่องมาจากปัจจัยภายใน	326
10.2.4 การแบ่งกลุ่มภาษาลาวโดยใช้เกณฑ์พัฒนาการของวรรณยุกต์	330
10.2.5 วรรณยุกต์ลูกผสม	335
10.2.6 ความสับสนเรื่องคำเรียกชื่อกลุ่มชนและลักษณะทางภาษา	344
10.3 ข้อเสนอแนะ	354
รายการอ้างอิง	356
ภาคผนวก	366
ภาคผนวก ก ระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา	367

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า	
ภาคผนวก ข	ผลการวิจัยโดยสรุปเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบ วรรณยุกต์ในภาษาของคนลาวที่อาศัยปะปนกับชนกลุ่ม น้อยในชุมชนสองภาษาในจังหวัดอุดรธานี: สันนิษฐาน การเปลี่ยนแปลงภาษาอันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอก ว่าด้วยการสัมผัสภาษา (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2542ข).....	372
ภาคผนวก ค	แนวคิดเรื่องกล่องวรรณยุกต์ของวิลเลียม เจ เก็ดนีย์ (Gedney, 1972)	375
ภาคผนวก ง	ตัวอย่างแบบสอบถามเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในระดับตำบล	377
ภาคผนวก จ	ความเป็นมาของคำว่า “ลาว” และประวัติศาสตร์ การอพยพย้ายถิ่นของคนลาวโดยสังเขป	386
ภาคผนวก ฉ	รายการคำสำหรับเก็บข้อมูลวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาว	391
ภาคผนวก ช	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมวิเคราะห์คลื่นเสียง WinCECIL และการประมวลผลด้วยโปรแกรม Microsoft EXCEL	393
ภาคผนวก ซ	วรรณยุกต์ในภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้างภาษาลาว ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้: ไทยกลาง ยวน/ไทยวน/เมือง/ คำเมือง ลื้อ/ไทลื้อ ผู้ไท	398
ภาคผนวก ฌ	วรรณยุกต์ในภาษาพวนจากเอกสารและงานวิจัยที่ ผ่านมา.....	423
ภาคผนวก ฎ	วรรณยุกต์ในภาษาลาวและภาษาอื่น ๆ ที่ศึกษาใน งานวิจัยนี้: แสดงตามการพูดปะปนกันในบริเวณที่เป็น จุดเก็บข้อมูล	424
ภาคผนวก ฏ	ข้อมูลเกี่ยวกับผู้บอกภาษา	442
ภาคผนวก ฐ	แผนที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)	455
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	456	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. เปรียบเทียบคำร่วมเชื้อสายในภาษาไทยถิ่นเพื่อหาเสียงปฏิภาคของ วรรณยุกต์ในพยางค์เป็น (ดัดแปลงจาก Li, 1977)	32
2. เปรียบเทียบคำร่วมเชื้อสายในภาษาไทยถิ่นเพื่อหาเสียงปฏิภาคของ วรรณยุกต์ในพยางค์ตาย (ดัดแปลงจาก Li, 1977)	34
3. จุดเก็บข้อมูลภาษาลาวและภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง	89
4. ข้อมูลเกี่ยวกับภาษาลาวและภาษาอื่น ๆ ฐานะของภาษา (เป็นภาษาของชน กลุ่มใหญ่ หรือภาษาของชนกลุ่มน้อยในบริเวณที่เก็บข้อมูล) บริเวณที่พูดภาษา จำนวนผู้บอกภาษา และภาษารอบข้าง	93
5. ชื่อภาษาลาวและบริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบันของภาษากลุ่มลาวกลาย	150
6. ชื่อภาษา บริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ฐานะของภาษา ภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง วรรณยุกต์ที่มีการแปร ปัจจัยและภาษาที่มีผลต่อการแปร ของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1	161
7. ชื่อภาษา บริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ฐานะของภาษา ภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง วรรณยุกต์ที่มีการแปร ปัจจัยและภาษาที่มีผลต่อการแปร ของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2	175
8. ชื่อภาษา บริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ฐานะของภาษา ภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง วรรณยุกต์ที่มีการแปร ปัจจัยและภาษาที่มีผลต่อการแปร ของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3	184
9. ชื่อภาษาลาว บริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบันของภาษาลาวแท้ กลุ่มที่ 1/1	198
10. ชื่อภาษาลาว บริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบันของภาษาลาวแท้ กลุ่มที่ 1/2	205
11. ชื่อภาษาลาว บริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบันของภาษาลาวแท้ กลุ่มที่ 1/3	212
12. การปฏิภาคของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน	221
13. เสียงพยัญชนะต้นในพยางค์ที่ให้เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์แต่ละชุด ในภาษาลาวปัจจุบัน	223
14. การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่มีพัฒนาการมาจาก วรรณยุกต์ *A ในภาษาไทยดั้งเดิม	228
15. การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่มีพัฒนาการมาจาก วรรณยุกต์ *B ในภาษาไทยดั้งเดิม	230

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16. การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่มีพัฒนาการมาจาก วรรณยุกต์ *C ในภาษาไทยดั้งเดิม	232
17. การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่มีพัฒนาการมาจาก วรรณยุกต์ *D ในภาษาไทยดั้งเดิม	235
18. ตัวอย่างชุดเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 บางภาษา ที่มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์คอลัมน์ DS เหมือนหรือคล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ คอลัมน์ A และคอลัมน์ B	244
19. การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์จากภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวในปัจจุบัน	246
20. สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน	248
21. คำเรียกชื่อกลุ่มชนและชื่อภาษาของกลุ่มลาวและกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ลาว	345

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เข้ากันทั่วไปว่าเป็น ลักษณะเด่นของภาษาลาว	1
2. แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มภาษาไทยถิ่นตามแนวคิดของ ฟัง กวย ลี (Li, 1960: 958)	14
3. แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของภาษาไทยถิ่นสาขาตะวันตกเฉียงใต้ ตามแนวคิดของบราวน์ (Brown, 1965: 92)	17
4. แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มภาษาไทยถิ่นสาขาตะวันตกเฉียงใต้โดย ใช้เกณฑ์การเปลี่ยนแปลงทางเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ตามแนวคิด ของบราวน์ (ดัดแปลงจาก Brown, 1965: 253)	17
5. แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามแนวคิดของ แชมเบอร์เลน 1972 (Chamberlain, 1972: 234)	18
6. แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามแนวคิดของ แชมเบอร์เลน 1975 (Chamberlain, 1975: 50)	19
7. แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม P จากการสลับเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งกลุ่ม (Chamberlain, 1975: 64)	20
8. แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามแนวคิดของ แชมเบอร์เลน 1996 (Chamberlain, 1996: 12)	21
9. แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามแนวคิด ของฮาร์ทแมน (ดัดแปลงจาก Hartmann, 1980: 86)	24
10. แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มภาษาไทยถิ่นสาขาตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม P จากงานของโรบินสัน (Robinson, 1994: 141)	26
11. แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มภาษาไทยถิ่นสาขาตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม P โดยใช้เกณฑ์เพิ่มเติมในงานของโรบินสัน (Robinson, 1994: 146)	26
12. แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้สาขาเหนือ หรือกลุ่ม P (NSWT) (Kullavanijaya and L-Thongkum, 1998: 11)	28
13. พัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมตามเสียง พยัญชนะต้น 2 กลุ่ม	31
14. พัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาไทยปัจจุบัน (ดัดแปลงจาก Li, 1977: 28)	36
15. การแยกเสียงวรรณยุกต์ A B C เป็น 2 เสียงตามสัทลักษณะก้อง-ไม่ก้อง ของเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดำและภาษาลุงโจว	38

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
16. พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ในลักษณะของการแยกเสียงและรวมเสียงที่มีความสัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้น 3 กลุ่มในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่/คำเมือง	39
17. พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ในลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงทั้งในแนวตั้งและแนวนอนในภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอเมือง และอำเภอมหาสารคาม จังหวัดสกลนคร (ดัดแปลงจาก Brown, 1965: 164)	39
18. สระในภาษาไทยดั้งเดิมจากงานของแมรี สารวิทย์ (Sarawit, 1973)	40
19. สระในภาษาไทยดั้งเดิมจากงานของฟิง กวย ลี (Li, 1977)	41
20. สระดั้งเดิมของภาษาไทยจากงานของบราวน์ (Brown, 1979)	42
21. สระในภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ดั้งเดิมจากงานของจอนสัน (Jonsson, 1991)	42
22. การแยกเสียงวรรณยุกต์ D เป็น 2 เสียงตามสัทลักษณะก้อง-ไม่ก้องของเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดำ (Gedney, 1964 อ้างถึงในปราณี กุลละวณิชย์, 2527: 75).....	43
23. การแยกเสียงวรรณยุกต์ D เป็น 4 เสียงตามเงื่อนไขความสั้น-ยาวของเสียงสระในภาษาไทยวน/ไทยถิ่นเชียงใหม่ ภาษาไทยถิ่นตากใบ ภาษาไทใหญ่ และภาษาย่อย	44
24. พัฒนาการของวรรณยุกต์ D ในลักษณะการแยกเสียงและรวมเสียงในภาษาไทยลื้อ	44
25. พัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมตามเสียงพยัญชนะต้น 4 กลุ่ม (ดัดแปลงจาก Gedney, 1972)	45
26. รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มที่ 1	47
27. รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มที่ 2	49
28. รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มที่ 3	50
29. รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาว: สรุปรูปจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา	52
30. รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวจากแนวคิดของบราวน์ (ดัดแปลงจาก Brown, 1965: 135)	53
31. แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษากลุ่มลาวตามแนวคิดของบราวน์ (ดัดแปลงจาก Brown, 1965: 144)	56
32. แผนภูมิแสดงพัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวจากงานของบราวน์ (Brown, 1965)	58

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
33. แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษากลุ่มลาวและไทยถิ่นอีสาน ตามแนวคิดของฟิง กวย ลี (ดัดแปลงจาก Li, 1977: 49)	60
34. แผนภูมิแสดงพัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาลาวและไทยถิ่นอีสาน จากงานของฟิง กวย ลี (Li, 1977)	62
35. แผนภูมิแสดงผลของการสัมผัสภาษา (ดัดแปลงจาก Thomason and Kaufman, 1988: 50)	77
36. การเปลี่ยนแปลงของระบบวรรณยุกต์ในภาษาเมียน-เย้า (ดัดแปลงจาก L-Thongkum, 1997b: 158)	85
37. แผนที่แสดงจุดเก็บข้อมูลวรรณยุกต์ในภาษาลาวและภาษาของ ชนกลุ่มอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง	91
38. ตัวอย่างการแสดงผลการวิเคราะห์และตีความวรรณยุกต์ที่มีการแปร	98
39. ภาษากลุ่มลาว ภาษากลุ่มไม่ใช่ลาว และกลุ่มย่อยของภาษาลาว	104
40. ตัวอย่างลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาวแท้ กลุ่มที่ 1 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 ภาษาลาวกลาย และภาษาลาวเทียม	105
41. การจำแนกกลุ่มย่อยภาษาลาวเทียม	109
42. วรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” (นครหลวงเวียงจันทน์)	110
43. ลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” (นครหลวงเวียงจันทน์) ที่ผู้พูดอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในบ้านจอมศรี ตำบลจอมศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย	112
44. เปรียบเทียบลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” จากงานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับภาษา “ลาวเมืองสังทอง” ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้	113
45. วรรณยุกต์ในภาษาพวน (บ้านโพธิ์ตาก ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย)	115
46. ลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาพวน/ไทพวนที่พูดในบ้านโพธิ์ตาก ตำบลโพธิ์ตาก กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	116
47. เปรียบเทียบลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” (นครหลวงเวียงจันทน์) ที่พูดในบ้านจอมศรี ตำบลจอมศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และภาษาพวน/ไทพวนที่พูดใน บ้านโพธิ์ตาก ตำบลโพธิ์ตาก กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	116
48. เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” และภาษาพวนในงาน วิจัยนี้กับภาษาพวนในเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา	118

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
49. แผนที่สังเขปแสดงเส้นทางอพยพของคนพวน (ดัดแปลงจาก โพธิ์ เขมล่ำเจียก, 2537: 18).....	119
50. วรรณยุกต์ในภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน (บ้านโคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ)	121
51. เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานกับภาษาลาวแท้ กลุ่มที่ 1/2	122
52. วรรณยุกต์ในภาษาญ้อ (บ้านท่าศาลา ตำบลท่าคล้อ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี)	124
53. เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาญ้อกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2.....	125
54. เปรียบเทียบลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาญ้อที่ศึกษา ในงานวิจัยนี้กับภาษาญ้อ (หรือย้อ) ในงานวิจัยที่ผ่านมา	128
55. วรรณยุกต์ในภาษาโย้ย (บ้านตาลเดี่ยว ตำบลธาตุ อำเภอมหารนิวาส จังหวัดสกลนคร)	131
56. เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาโย้ยกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3	133
57. เปรียบเทียบวรรณยุกต์ของภาษาโย้ยในงานของแชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1984) และภาษาโย้ยในงานวิจัยนี้	134
58. วรรณยุกต์ในภาษากะเลิง (บ้านหนองฮางน้อย ตำบลธาตุ อำเภอมหารนิวาส จังหวัดสกลนคร)	138
59. เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้ง/ไทโคราชกับภาษากะเลิง	139
60. ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาย้อ ภาษากะเลิง ภาษาโคราช ภาษากะเลิง กองโล และภาษากะเลิง คำคา ในงานของ แชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975, 1984)	141
61. ภาพรวมแสดงวรรณยุกต์ในภาษาที่จัดอยู่ในกลุ่มภาษาลาวเทียม	143
62. ตัวอย่างวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีการแปร	146
63. วรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวกลาย	149
64. เปรียบเทียบลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม กับภาษากลุ่มลาวกลาย	156
65. วรรณยุกต์และการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1	160
66. ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1A	164
67. ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1B	171
68. วรรณยุกต์และการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2	174
69. ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2A	178

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
70. ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2B	181
71. วรรณยุกต์และการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3	183
72. ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3A	187
73. ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3B	188
74. เปรียบเทียบลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้ กลุ่มที่ 2 กับลักษณะเด่นของภาษาลาว	190
75. ภาพรวมแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยและลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ใน ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2	193
76. วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1	197
77. ลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1A และกลุ่มที่ 1/1B	201
78. วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2	204
79. ลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2A และกลุ่มที่ 1/2B	208
80. วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3	211
81. ลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3A และกลุ่มที่ 1/3B	213
82. ภาพรวมแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยและลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ใน ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1	215
83. วรรณยุกต์ 4 เสียงในภาษาไทยดั้งเดิมจากการสืบสร้างของ ฟัง กวย ลี (Li, 1977)	217
84. พัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมตามเสียงพยัญชนะต้น 2 กลุ่ม	217
85. พัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมตามเสียงพยัญชนะต้น 3 กลุ่ม	218
86. พัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมตามเสียงพยัญชนะต้น 4 กลุ่ม (ดัดแปลงจาก Gedney, 1972)	219
87. พัฒนาการของวรรณยุกต์ *A ในภาษาไทยดั้งเดิม	227
88. เส้นทางการพัฒนาของวรรณยุกต์ *A จากภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาลาวดั้งเดิม	228
89. พัฒนาการของวรรณยุกต์ *B ในภาษาไทยดั้งเดิม	229
90. เส้นทางการพัฒนาของวรรณยุกต์ *B จากภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาลาวดั้งเดิม	230
91. พัฒนาการของวรรณยุกต์ *C ในภาษาไทยดั้งเดิม	231
92. เส้นทางการพัฒนาของวรรณยุกต์ *C จากภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาลาวดั้งเดิม	233
93. พัฒนาการของวรรณยุกต์ *D ในภาษาไทยดั้งเดิม	233
94. เส้นทางการพัฒนาของวรรณยุกต์ *D จากภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาลาวดั้งเดิม	235
95. พัฒนาการของลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์จากภาษาไทยดั้งเดิม สู่ภาษาลาวดั้งเดิม	236

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
96. ภาพรวมแสดงพัฒนาการของวรรณยุกต์จากภาษาไทยดั้งเดิม สู่วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม	237
97. พัฒนาการของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม สู่ภาษาลาวในปัจจุบัน	238
98. พัฒนาการการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ *C และ *D จากภาษาไทยดั้งเดิม สู่ภาษาลาวดั้งเดิม และจากภาษาลาวดั้งเดิมมาสู่ภาษาลาวในปัจจุบัน	243
99. ภาพรวมพัฒนาการของวรรณยุกต์จากภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวในปัจจุบัน	245
100. สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม	249
101. พัฒนาการของสัทลักษณะของวรรณยุกต์จากภาษาลาวดั้งเดิมสู่ ภาษาลาวในปัจจุบัน	251
102. ภาพรวมแสดงพัฒนาการของสัทลักษณะของวรรณยุกต์จากภาษาลาว ดั้งเดิมสู่ภาษาลาวปัจจุบัน	256
103. ตัวอย่างการสันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์จากการแปรของ วรรณยุกต์ในช่อง A2 A3 และ B4	258
104. การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์: สันนิษฐานจาก การแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1	261
105. ภาพรวมแสดงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ ของภาษาลาวในอนาคต: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษา ลาวแท้กลุ่มที่ 2/1	271
106. การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์: สันนิษฐานจาก การแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2	273
107. ภาพรวมแสดงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ ของภาษาลาวในอนาคต: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษา ลาวแท้กลุ่มที่ 2/2	278
108. การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์: สันนิษฐานจาก การแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3	280
109. ภาพรวมแสดงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ ของภาษาลาวในอนาคต: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษา ลาวแท้กลุ่มที่ 2/3	284
110. ลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาวภายในปัจจุบันเปรียบเทียบกับ ลักษณะเด่นของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ในปัจจุบัน	286

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
111. การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ คอลิมน์ C และ DL ในภาษาลาวกลาย	287
112. ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ C234=DL4 > C234≠DL4 ในภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบางที่ได้รับ อิทธิพลจากภาษาลื้อ/ไทลื้อ	289
113. ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ DL123-4 > DL1234 และ C234=DL4 > C234≠DL4 ในภาษาลาว บ้านปากเห่า แขวงไซยะบุรีที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาเมือง/คำเมือง	290
114. การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ คอลิมน์ B C และ DL ในภาษาลาวกลาย.....	294
115. ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B1234=DL123 และ C123=DL4 ในภาษาลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งที่ได้รับ อิทธิพลจากภาษาไทยกลาง	297
116. ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B123=C1=DL123 และ B4=C234=DL4 ในภาษาไทยเต็ง/ไทโคราชที่ ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง	298
117. ภาพรวมแสดงการสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียง รวมเสียงวรรณยุกต์ที่อาจจะเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคต	300
118. รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่สันนิษฐานว่าอาจจะปรากฏ ในภาษาลาวในอนาคต	305
119. ตัวอย่างการแทรกแซงของเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยกลางในภาษาลาว	320
120. ตัวอย่างการมีอิทธิพลต่อกันในระดับลักษณะการแยกเสียงรวมเสียง วรรณยุกต์ของภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยและภาษาลาวเมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์	324
121. ตัวอย่างการยืมทั้งสี่ลักษณะของวรรณยุกต์และลักษณะการแยกเสียง รวมเสียงวรรณยุกต์จากภาษาไทยกลางเข้าสู่ภาษาลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ ลาวคั้ง	325
122. การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์อันเนื่องมาจากปัจจัยภายใน: กลไกการออก เสียงวรรณยุกต์ให้มีสี่ลักษณะเรียงง่ายขึ้น	329
123. แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มภาษาลาวตามเกณฑ์การแยกเสียงรวมเสียง วรรณยุกต์และสี่ลักษณะของวรรณยุกต์	332

สารบัญภาพ (ต่อ)

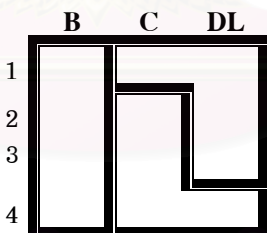
ภาพที่	หน้า
124. ระบบวรรณยุกต์ภาษาโคราช (ดัดแปลงจาก Brown, 1965: 189)	335
125. รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นในนครราชสีมา 5 กลุ่มย่อย	336
126. วรรณยุกต์ในภาษาไทแดง/ไทโคราชที่เป็นภาษาลูกผสมระหว่างภาษาลาว อีสานและภาษาไทยกลาง	337
127. รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษากะเลิง ภาษาญ้อ/ฮ้อ และภาษาโซ้ยที่น่าสงสัยว่าเป็นรูปแบบของภาษาลูกผสมเหมือน ภาษาไทแดง/ไทโคราช	340
128. วรรณยุกต์ภาษากะเลิงและภาษาโซ้ยที่สันนิษฐานว่าเกิดจากการผสมผสาน ของวรรณยุกต์ในภาษาลาวอีสานและภาษาผู้ไท	342
129. วรรณยุกต์ภาษาญ้อและภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภอธาตุพนม จังหวัด นครพนมที่สันนิษฐานว่าเกิดจากการผสมผสานของวรรณยุกต์ภาษา ลาวอีสานและภาษาผู้ไท	343

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

ภาษาลาวเป็นภาษาไทยภาษาหนึ่ง ในสาขาคะเวียงใต้ ซึ่งนอกจากจะพูดเป็นส่วนใหญ่ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เรียกทั่วไปว่า “ภาษาลาว” และในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยเรียกว่า “ภาษาลาว” “ภาษาลาวอีสาน” “ภาษาอีสาน” หรือ “ภาษาไทยถิ่นอีสาน”¹ ยังมีภาษาลาวที่พูดกระจายทั่วไปตามบริเวณต่าง ๆ ของประเทศไทย ลักษณะทางภาษาประการหนึ่งที่แยกให้ภาษาลาวมีลักษณะเด่นหรือมี “สำเนียง” ที่แตกต่างจากภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ คือ วรรณยุกต์ เท่าที่ผ่านมามีเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลาวทั้งที่พูดในประเทศไทยและในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ลักษณะของวรรณยุกต์ที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าเป็นลักษณะเด่นของภาษาลาว ได้แก่ ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 และ B≠DL นั่นคือ วรรณยุกต์ B ไม่มีการแยกเสียง วรรณยุกต์ C1 และ DL123 รวมเป็นหน่วยเสียงเดียวกันเช่นเดียวกับวรรณยุกต์ C234 และ DL4 และภาษาลาวไม่มีการรวมเสียงของวรรณยุกต์ B และ DL โดยเฉพาะการรวมเสียงวรรณยุกต์ C และ DL แบบ C1=DL123 และ C234=DL4 นั้นเรียกกันทั่วไปว่าลักษณะของ “บันไดลาว” ดังแสดงในภาพที่ 1²

ภาพที่ 1 รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เข้าใจกันทั่วไปว่าเป็นลักษณะเด่นของภาษาลาว

อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัยที่ผู้วิจัยเคยศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาของคน “ลาว” ที่พูดปะปนอยู่กับภาษาของคน “ญ้อ” และภาษาของคน “ผู้ไท” ในหมู่บ้านต่าง ๆ ทางตอนเหนือของอำเภอ

¹ ในงานวิจัยนี้ใช้คำว่า “ภาษาลาว” ในความหมายที่ครอบคลุมทั้งภาษาลาวที่พูดในประเทศสปป.ลาว และภาษาลาวที่พูดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย และใช้คำว่า “คนลาว” ในความหมายที่ครอบคลุมทั้งคนลาวในประเทศสปป.ลาวและคนลาวในประเทศไทย

² ดูคำจำกัดความเกี่ยวกับวรรณยุกต์ A B C DL DS และเครื่องหมายที่ใช้บรรยายลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในหัวข้อ 1.6.2 และดูแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาตระกูลไตด้วยการใช้กล่องวรรณยุกต์ตามแนวคิดของวิลเลียม เจ เก็ดนีย์ (Gedney, 1972) ในภาคผนวก ก

ธาดุพนม จังหวัดนครพนม (พิณรัตน์ อัครวัฒน์กุล, 2541)³ ได้พบว่า ภาษาลาวในบางหมู่บ้านมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234, C1=DL123/C234=DL4 และ B≠DL ในขณะที่ภาษาลาวในบางหมู่บ้านมีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B123-4, C1≠DL123, C234≠DL4 หรือ B=DL ซึ่งแตกต่างจากลักษณะเด่นของภาษาลาวโดยสิ้นเชิง ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสันนิษฐานไว้ว่าลักษณะดังกล่าวในภาษาลาวเป็นลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากการได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นโดยเฉพาะภาษาญ้อที่พูดอยู่ในบริเวณเดียวกัน

นอกจากนี้เมื่อศึกษาเอกสารและงานวิจัยอื่น ๆ เพิ่มเติมก็พบว่า ภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ มีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ที่ค่อนข้างหลากหลายสรุปประเด็นปัญหาที่พบมีดังนี้⁴

1) ภาษาลาวบางถิ่นที่ปรากฏในงานวิจัยบางงานไม่ได้มีลักษณะของ “บันไดลาว” นั่นคือไม่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ C1=DL123 เช่น ภาษาลาวเวียง ลาวครั่ง และลาวแง้ว ที่พูดในอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ (วิไลลักษณ์ เดชะ, 2529) โดยเฉพาะลาวครั่งและลาวแง้วที่เสนอในงานวิจัยของวิไลลักษณ์นั้นมีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน จะแตกต่างกันเพียงในระดับสัทลักษณะบางหน่วยเสียงเท่านั้น ยังมีภาษาลาวเวียง ที่พูดในอำเภอหนองหาน จังหวัดฉะเชิงเทราที่เสนอไว้ในงานของวรรณภา จันทนาคมและวรรณภา รัตนประเสริฐ (2526) ที่ไม่มีลักษณะของ “บันไดลาว” ปรากฏอยู่เลย นอกจากนี้ยังมีวรรณยุกต์ที่แตกต่างจากภาษาลาวเวียงในงานของวิไลลักษณ์อย่างสิ้นเชิง

2) ภาษาลาวบางถิ่นที่นอกจากจะไม่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ C กับ D (C1≠DL123/C234≠DL4) แล้วยังมีลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์ B กับ DL (B=DL) เพิ่มเข้ามาด้วย เช่น ภาษาลาว เมืองกาสี แขวงเวียงจันทน์ ภาษาลาว เมืองนาชายทอง นครหลวงเวียงจันทน์ ภาษาลาว เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ (Osthananda, 1997) และภาษาลาว ถิ่นข้าเหนือ (สุล่ง เดชวงสาและคณะ, 1972)⁵

เมื่อพบความหลากหลายของระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ดังกล่าว ทำให้เกิดคำถามว่าความหลากหลายของระบบวรรณยุกต์นี้มีที่มาจากสาเหตุใด เกี่ยวกับกรณีดังกล่าวผู้วิจัยมีข้อสงสัย 2 ประการคือ 1) ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์บางรูปแบบที่ดูแตกต่างจากลักษณะเด่นของภาษาลาว ไม่ว่าจะเป็นการแยกเสียงแบบ C1≠DL123 หรือ C234≠DL4 รวมทั้งการรวมเสียงแบบ B=DL อาจเป็นอีกลักษณะที่มีมาแต่เดิมในภาษาลาว หรือ 2) ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงรูปแบบดังกล่าวอาจไม่ใช่ลักษณะที่มีมาแต่เดิมในภาษาลาว แต่เป็นลักษณะที่แปรหรือเปลี่ยนแปลงไปด้วยปัจจัยบางประการ โดยเฉพาะปัจจัยภายนอกหรือการได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ

³ ในงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยใช้เครื่องหมาย “ ” เพื่อแสดงคำเรียกชื่อกลุ่มชนที่ผู้พูดเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียก ได้แก่ คน “ลาว” คน “ญ้อ” และคน “ผู้ไท” (ดูรายละเอียดในพิณรัตน์ อัครวัฒน์กุล, 2541)

⁴ ในที่นี้ใช้ชื่อเรียกกลุ่มชนตามที่ปรากฏในงานวิจัยนั้น ๆ เช่น ลาวครั่ง ลาวแง้ว ลาวเวียง เป็นต้น

⁵ ดูระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาในภาคผนวก ก

จากข้อสงสัยที่ว่า ลักษณะวรรณยุกต์ที่มีมาแต่เดิมในภาษาลาวที่แท้จริงเป็นรูปแบบใด หรือข้อสงสัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่อาจเกิดขึ้นในภาษาลาวและทำให้ในปัจจุบันภาษาลาวมีวรรณยุกต์ค่อนข้างหลากหลาย คือ ไม่ได้มีเพียงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234, C1=DL123/C234=DL4 และ B≠DL เป็นลักษณะเด่นอีกต่อไปนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทดลองทำงานวิจัยนำร่องขึ้นมาส่วนหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลาวต่อไป เช่น การศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาของคนลาวที่อาศัยปะปนกับชนกลุ่มน้อยในชุมชนสองภาษาในจังหวัดอุดรธานีเพื่อสันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงภาษาอันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอกกว่าด้วยการสัมผัสภาษา (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2542ข) โดยได้ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาของคน 3 กลุ่มชนที่มีภาวะสองภาษา ได้แก่ คนลาวที่มีภาวะสองภาษาลาวและพวน (ลาว+พวน) คนพวนที่มีภาวะสองภาษาพวนและลาว (พวน+ลาว) ในอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี คนลาวที่มีภาวะสองภาษาลาวและผู้ไท (ลาว+ผู้ไท) และคนผู้ไทที่มีภาวะสองภาษาผู้ไทและลาว (ผู้ไท+ลาว) ในอำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยนำร่องดังกล่าวพบว่า ภาษาลาวมีการแปรของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นเพราะการได้รับอิทธิพลจากภาษาพวนและภาษาผู้ไท ในขณะที่เดียวกันภาษาพวนและภาษาผู้ไทก็ได้รับอิทธิพลบางประการจากภาษาลาว โดยเฉพาะภาษาพวนนั้นได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวค่อนข้างมากจนมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงที่คล้ายคลึงกับภาษาลาวหลายรูปแบบโดยเฉพาะการรวมเสียงวรรณยุกต์ C และ DL แบบ C1=DL123 ซึ่งหากพิจารณาเพียงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาพวนดังกล่าวอาจทำให้เข้าใจว่า ภาษาพวนอยู่ในกลุ่มของภาษาลาวทั้งที่ความเป็นจริงภาษาพวนมีลักษณะของวรรณยุกต์แตกต่างจากภาษาลาวอย่างสิ้นเชิงโดยเฉพาะการรวมเสียงวรรณยุกต์ B และ DL (B123=DL123/B4=DL4)⁶

นอกจากข้อสงสัยเกี่ยวกับความหลากหลายของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแล้ว ผู้วิจัยยังมีข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการจัดกลุ่มของภาษาลาวโดยใช้วรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ เนื่องจากเมื่อศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า เกณฑ์ที่มักถูกนำมาใช้ในการแบ่งกลุ่มภาษาไทถิ่น ได้แก่ ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ เช่น บราวน์ (Brown, 1965) เสนอให้ภาษากลุ่มลาวมีลักษณะเด่น คือ B123-4, C1=DL123 และ C234=DL4 แตกต่างจากภาษากลุ่มเชียงแสน ผู้ไทและไทยถิ่นใต้ ในขณะที่แชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975) จัดให้ภาษาลาวอยู่กลุ่มเดียวกันกับภาษาไทยถิ่นใต้ซึ่งมีลักษณะเด่น คือ วรรณยุกต์ B≠DL แยกจากกลุ่มภาษาที่มีลักษณะ B=DL ได้แก่ ภาษาไทยกลาง ภาษาผู้ไท ภาษาพวน ฯลฯ ส่วนฟิง กวย ลี (Li, 1977) นั้นได้จัดให้กลุ่มภาษาลาว (สปป.ลาว) และภาษาไทยถิ่นอีสานมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาไทยกลาง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาการจัดกลุ่มภาษาลาวโดยใช้วรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ ผู้วิจัยได้ทดลองทำงานวิจัยนำร่องเกี่ยวกับการจัดกลุ่มภาษาไทถิ่น สาขาตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม PH โดยใช้เกณฑ์การรวมเสียงแบบ C1=DL123 (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2542ก) เปรียบเทียบกับการจัดกลุ่มโดยใช้เกณฑ์การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ B และ DL แบบ B=DL, B≠DL พบว่า

⁶ ดูระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาว ภาษาพวน และภาษาผู้ไทในงานวิจัยนำร่องของผู้วิจัย (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2542ข) ในภาคผนวก ข

ผลการจัดกลุ่มภาษาโดยใช้เกณฑ์ $C1=DL123$ แตกต่างจากการใช้เกณฑ์ $B=DL, B\neq DL$ กล่าวคือ มีภาษาไทถิ่นบางภาษาที่เดิมอยู่ในภาษากลุ่มลาว ($B\neq DL$) กลับไปอยู่ในภาษากลุ่มไม่ใช่ลาว ($B=DL$) แต่เมื่อใช้เกณฑ์ $C1=DL123$ ภาษาดังกล่าวจะอยู่ในกลุ่มที่มีการแยกเสียงแบบ $C1\neq DL123$ ตัวอย่างภาษาที่อยู่ในกรณีดังกล่าว ได้แก่ ภาษาลาวครั่ง ภาษาลาวแง้ว และภาษาลาวเวียง นอกจากนี้ยังมีกรณีที่บางภาษาเมื่อจัดกลุ่มด้วยเกณฑ์การรวมเสียงวรรณยุกต์ B กับ DL แล้วจะอยู่ในกลุ่มที่ไม่ใช่ภาษาลาวเพราะมีลักษณะการรวมเสียงแบบ $B=DL$ แต่เมื่อจัดกลุ่มด้วยเกณฑ์ $C1=DL123$ แล้วจะอยู่ในกลุ่มลาว เพราะภาษานั้น ๆ มีลักษณะการรวมเสียงแบบดังกล่าวปรากฏอยู่ ตัวอย่างภาษาที่อยู่ในกรณีนี้ได้แก่ ภาษาญ้อ ภาษาโย้ย และภาษากะเลิง

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่เคยมีผู้เสนอไว้ ประกอบกับผลการวิจัยที่ผู้วิจัยเคยศึกษาไว้ ทำให้ยืนยันได้ว่า ภาษาลาวมีความหลากหลายของวรรณยุกต์อย่างเห็นได้ชัด ทั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับสาเหตุของความหลากหลายที่อาจเกิดขึ้นเพราะการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์อันอาจเกิดจากการได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ ประกอบกับข้อสงสัยเกี่ยวกับการจัดกลุ่มภาษาลาวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลาวในแง่ของการจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาลาว วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ในภาษาลาวและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ได้คำตอบหรือข้อสรุปที่ชัดเจนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาว

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาว
2. วิเคราะห์ความแตกต่างของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม “ลาวแท้” และกลุ่ม “ลาวกลาย” เพื่อจำแนกกลุ่มย่อย
3. เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม “ลาวแท้” และกลุ่ม “ลาวกลาย” กับวรรณยุกต์ในภาษาของชนกลุ่มอื่นที่พูดอยู่รอบข้าง
4. สืบสร้างวรรณยุกต์ดั้งเดิมของภาษาลาว
5. สันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวและปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1. ภาษากลุ่มลาวแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม “ลาวแท้” กลุ่ม “ลาวกลาย” และกลุ่ม “ลาวเทียม”
2. ทั้งภาษากลุ่ม “ลาวแท้” และภาษากลุ่ม “ลาวกลาย” มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ $B1234, C1=DL123/C234=DL4$ (“บันไดลาว”) และ $B\neq DL$ แต่ภาษากลุ่ม “ลาวกลาย” มีลักษณะอื่นเพิ่มขึ้น

3. ภาษากลุ่ม “ลาวแท้” ไม่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์คล้ายวรรณยุกต์ในภาษาของชนกลุ่มอื่นที่พูดอยู่รอบข้าง แต่ภาษากลุ่ม “ลาวกลาย” มีลักษณะดังกล่าว
4. วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234, C1=DL123/C234=DL4 (“บันไดลาว”) และ B≠DL
5. ภาษากลุ่ม “ลาวแท้” ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ แต่ภาษากลุ่ม “ลาวกลาย” มีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์อันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอก

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มของภาษาลาวที่จะศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลวรรณยุกต์ของภาษาลาวที่ครอบคลุมทั้งภาษาลาวที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่และที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบริเวณต่าง ๆ ของประเทศไทยและบางส่วนของสปป.ลาว จึงได้กำหนดขอบเขตที่จะศึกษาภาษาลาวกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ ภาษาลาวอีสาน ภาษาลาวที่ผู้พูดอพยพจากสปป.ลาวเข้ามาอยู่ในประเทศไทย และภาษาลาวในสปป.ลาว ในการเก็บข้อมูลได้แบ่งภาษาลาวออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ และแต่ละกลุ่มประกอบด้วยกลุ่มย่อยดังนี้

1. ลาวในฐานะที่เป็นชนกลุ่มใหญ่

1.1 ลาวอีสาน

1.1.1 ในภาคอีสาน

1.1.2 ในภาคอื่นๆ

1.2 ลาวอพยพมาจากสปป.ลาว

1.2.1 ในภาคอีสาน

1.2.2 ในภาคอื่นๆ

2. ลาวในฐานะที่เป็นชนกลุ่มน้อย

2.1 ลาวอีสาน

2.1.1 ในภาคอีสาน

2.1.2 ในภาคอื่นๆ

2.2 ลาวอพยพมาจากสปป.ลาว

2.2.1 ในภาคอีสาน

2.2.2 ในภาคอื่นๆ

3. ลาวสปป.ลาว

ลาวสปป.ลาว ที่เดินทางเข้า-ออกบริเวณชายแดนไทย-ลาว

- เขตชายแดน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
- เขตชายแดนช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี

เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาความเป็นชนกลุ่มใหญ่หรือชนกลุ่มน้อยของผู้พูดภาษาลาว (ลาวอีสานและลาวอพยพจากสปป.ลาว) ที่จะศึกษาในงานวิจัยนี้ ได้แก่ จำนวนผู้พูดภาษากลุ่มลาว ในบริเวณที่เป็นจุดเก็บข้อมูลซึ่งประกอบด้วยหมู่บ้านต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน หากในบริเวณนั้น ๆ ประชากรส่วนใหญ่พูดภาษาลาว ก็จัดให้ภาษาลาวเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ และในทางตรงข้าม หากในบริเวณดังกล่าว ประชากรส่วนใหญ่พูดภาษาอื่น ๆ และมีประชากรบางส่วนพูดภาษาลาวปะปนอยู่ จะจัดให้ภาษาลาวเป็นภาษาของชนกลุ่มน้อย

ส่วนการเก็บข้อมูลภาษาลาวที่พูดในสปป.ลาวนั้นได้กำหนดที่จะเก็บข้อมูลวรรณยุกต์จากคนลาวที่เดินทางเข้า-ออกบริเวณชายแดนไทย-ลาวหรือเก็บข้อมูลในบางพื้นที่ของสปป.ลาวที่ติดกับชายแดนไทยเท่านั้น แต่จะไม่เดินทางเข้าไปเก็บข้อมูลในบริเวณต่าง ๆ ของสปป.ลาว เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาและค่าใช้จ่าย

2. ศึกษาภาษากลุ่มชนอื่น ๆ รอบข้าง ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาของกลุ่มชนอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้างภาษาลาวด้วย (ในกรณีที่ภาษานั้นเป็นภาษามีวรรณยุกต์) เพื่อนำมาพิจารณาว่าวรรณยุกต์ของภาษาลาวและวรรณยุกต์ของภาษากลุ่มชนอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้างมีอิทธิพลต่อกันหรือไม่ ทั้งนี้กรณีของการเก็บข้อมูลภาษาลาวที่พูดในสปป.ลาวจากคนลาวที่เดินทางเข้า-ออกบริเวณชายแดนไทย-ลาวนั้น จะไม่เดินทางเข้าสปป.ลาวไปเก็บข้อมูลภาษากลุ่มชนอื่น ๆ รอบข้างเนื่องจากข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาและค่าใช้จ่ายดังกล่าวมาแล้ว แต่จะสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับภาษากลุ่มชนอื่น ๆ จากผู้บอกภาษาหรือจากผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ช่วยในการวิเคราะห์และตีความ ภาษาของกลุ่มชนอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้างภาษาลาวที่ศึกษาในงานวิจัยนี้มี 9 ภาษา ได้แก่ ภาษากะเลิง โย้ย ผู้ไท ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน พวน/ไทพวน ญ้อ เมือง/คำเมือง/ยวน/ไทยวน ลื้อ/ไทลื้อ และไทยกลาง

3. การกำหนดจุดเก็บข้อมูล ในงานวิจัยนี้จะกำหนดจุดเก็บข้อมูลตามการแบ่งภาษาลาวออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ซึ่งประกอบด้วย 9 กลุ่มย่อย (ดูข้อ 1) (1.1.1, 1.1.2, 1.2.1, 1.2.2, 2.1.1, 2.1.2, 2.2.1, 2.2.2, 3) โดยในกลุ่มย่อยทั้ง 9 กลุ่มจะกำหนดจุดเก็บข้อมูลกลุ่มละ 2-3 จุดขึ้นไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ที่ตอบกลับมา โดยผู้วิจัยจะสุ่มเลือกบริเวณที่มีการพูดภาษาลาวตรงกับกลุ่มย่อยต่าง ๆ ใน 9 กลุ่มดังกล่าว ในกรณีที่เกิดปัญหาในการเก็บข้อมูลภาคสนามในบางบริเวณที่ได้ระบุไว้ ได้มีการปรับเปลี่ยนจุดเก็บข้อมูลตามความเหมาะสม (ดูจุดเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ในบทที่ 3)

4. จำนวนผู้บอกภาษา ในแต่ละจุดเก็บข้อมูล ได้เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษา 5 คนขึ้นไป แต่ไม่จำกัดจำนวนแน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของวรรณยุกต์ที่พบ กล่าวคือ หากเก็บข้อมูลวรรณยุกต์ภาษาลาวในจุดเก็บข้อมูลใด แล้วพบว่าระบบวรรณยุกต์ของผู้บอกภาษาเหมือนกันทั้งหมด ไม่ได้มีความแตกต่างหลากหลายก็จะเก็บข้อมูลเพียง 5 คนเท่านั้น แต่หากเก็บข้อมูลแล้วพบว่า วรรณยุกต์ของผู้บอกภาษาในจุดเก็บข้อมูลมีความแตกต่างหลากหลายมากก็จะเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาจำนวน 10 คนขึ้นไป ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลวรรณยุกต์ที่ถูกต้องน่าเชื่อถือ และครอบคลุมประเด็นคำถามที่ต้องการหาคำอธิบายให้ได้มากที่สุด อนึ่ง ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น ไม่สามารถหาผู้บอกภาษาได้ตามจำนวนที่ต้องการ ตัวอย่างเช่น จุดเก็บข้อมูลที่ชายแดนช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ถึงแม้จะเป็นบริเวณที่มีคนลาวจากสปป.ลาวเดินทางเข้า-ออก มาติดต่อซื้อขายสินค้ากับคนฝั่งไทยเป็นจำนวนมาก แต่การหาคนลาวจากสปป.ลาวที่จะเป็นผู้บอกภาษานั้นลำบากมาก เพราะผู้คนที่ต้องรับซื้อขายสินค้าให้หมดก่อนถึงเวลาปิดด่าน ในกรณีดังกล่าวผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาเพียง 2 คนเท่านั้น แต่ได้ปรับวิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์อย่างละเอียดที่สุดเท่าที่จะทำได้

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวและการจำแนกกลุ่มย่อยของภาษากลุ่มลาว
2. เป็นแนวทางในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาตระกูลไทโดยมีการพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง
3. สามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนภาษาและกำหนดนโยบายภาษาของประเทศไทยและประเทศสปป.ลาว

1.6 สัญลักษณ์ คำย่อ และคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1.6.1 คำจำกัดความ

ภาษากลุ่มลาว หมายถึง ภาษาที่ผู้พูดเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกว่า “ลาว” เรียกชื่อภาษานี้ว่า “ภาษาลาว” และมีระบบวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นของภาษาลาว

ภาษาชนกลุ่มอื่น ๆ หมายถึง ภาษาที่ผู้พูดเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกด้วยชื่ออื่นที่ไม่ใช่ชื่อ “ลาว” และมีระบบวรรณยุกต์ที่แตกต่างจากภาษากลุ่มลาว เช่น คำเมือง ไทยกลาง พวน กะเลิง ญ้อ ผู้ไท โย้ย ส่วย ยวน/ไทยวน เป็นต้น

การแปรของภาษา (linguistic variation) หมายถึง การที่รูปในภาษาตั้งแต่ 2 รูปขึ้นไป อาจใช้แทนที่กันได้โดยไม่ทำให้ความหมายแก่นเปลี่ยน รูปในภาษาจะเป็นหน่วยด้านใดก็ได้

เช่น การแปรด้านเสียง การแปรของคำ หรือการแปรทางไวยากรณ์ การแปรของภาษาอาจเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ อายุ เพศ ถิ่นที่อยู่ สถานการณ์ และกาลเวลา (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544: 18) ตัวอย่างการแปรของภาษา เช่น ในระบบเสียงสระของภาษาลาวอีสาน ไม่มีเสียง “เอื้อ” /ɛ̯a/ ในคำภาษาไทยกลางที่มีเสียงสระ “เอื้อ” /ɛ̯a/ ในภาษาลาวอีสานจะเป็นเสียง “เอี้ย” /ia/ แต่ในปัจจุบันคนลาวอีสานมักจะออกเสียง “เอี้ย” /ia/ เป็น “เอื้อ” /ɛ̯a/ ตามภาษาไทยกลาง เช่น ออกเสียงคำว่า /sɿa/ เป็น /sɿ̯a/ ซึ่งยังมีความหมายว่า “เสือ” เหมือนเดิม หรือออกเสียงคำว่า /hɿan/ เป็น /hɿ̯an/ และหมายถึง “เรือน” เหมือนเดิม การแทนที่กันของเสียง /ia/ และ /ɛ̯a/ ในภาษาลาวอีสานโดยไม่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนจัดว่าเป็นการแปรของเสียงสระ /ia/ นั่นเอง

การเปลี่ยนแปลงของภาษา (language change) หมายถึง การที่รูปภาษาในภาษาเดียวกันมีลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิมเมื่อกาลเวลาผ่านไป ตัวอย่างเช่น ในภาษาไทยมีการกลายเสียงของคำว่า “หมาก” เป็นคำว่า “มะ” ซึ่งได้กลายจากคำนามเป็นคำที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์คือ เป็นหน่วยเติมหน้าศัพท์ เช่น “หมากม่วง” เป็น “มะม่วง” หรือ “หมากพร้าว” เป็น “มะพร้าว” การเปลี่ยนแปลงของภาษาเกิดได้ทั้งในระดับเสียง ระดับคำ และระดับไวยากรณ์

ปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงของภาษา หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษา โดยทั่วไปแบ่งเป็น ปัจจัยภายในภาษาและปัจจัยภายนอกภาษา ปัจจัยภายใน (internal factor) ได้แก่ กลไกบางอย่างภายในตัวภาษาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะในภาษาไทยโดยมีกลไกการกลมกลืนเสียง (assimilation) เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ในคำว่า “อย่างไร” ที่กลายเป็น “ยังงัย” นั้นเสียง “ร” /r/ กลายตามเสียง “ง” /ŋ/ ที่อยู่ข้างหน้า หรือในคำว่า “อย่างนั้น” เป็น “ยังงั้น” เสียง “น” /n/ ก็กลายตามเสียง “ง” /ŋ/ ที่มาข้างหน้าเช่นกัน ส่วนปัจจัยภายนอก (external factor) ได้แก่ การได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น มีการยืมเสียงพยัญชนะท้าย /-s/ ในคำว่า “ก๊าซ” (gas) “เทนนิส” (tennis) หรือเสียง /-l/ ในคำว่า “อี-เมลล์” (e-mail) “ฟุตบอล” (football) จากภาษาอังกฤษเข้ามาใช้ในภาษาไทย

ภาวะหลายภาษา (multilingualism) หมายถึง ภาวะที่คนใดคนหนึ่งมีความรู้หรือสามารถพูดได้มากกว่า 1 ภาษา คนที่มีภาวะหลายภาษาเรียกว่า คนหลายภาษา หรือ ผู้รู้หลายภาษา (multilingual) ถ้าคนใดมีความรู้หรือพูดได้ 2 ภาษา เรียกว่า คนสองภาษา หรือ ผู้รู้สองภาษา (bilingual) และอาจกล่าวได้ว่า เขามีภาวะสองภาษา (bilingualism) ส่วนภาวะที่คนใดพูดภาษาถิ่นของภาษาใดภาษาหนึ่งได้หลายภาษาถิ่น เช่น พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาไทยถิ่นเหนือได้ อาจเรียกว่าเป็น ภาวะสองภาษาย่อย (bidialectalism) (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2545: 13)

การสัมผัสภาษา (language contact) หมายถึง กระบวนการที่ภาษา 2 ภาษาหรือหลายภาษามีอิทธิพลต่อกัน การสัมผัสภาษามักจะเกิดขึ้นในสังคมที่มีภาวะสองภาษาหรือภาวะหลายภาษา เนื่องจากในสังคมดังกล่าวมีผู้รู้สองภาษาหรือผู้รู้หลายภาษาที่อาจใช้ภาษา 2 ภาษาหรือหลายภาษาสลับกันหรือปนกัน ภาษาจึงมีอิทธิพลต่อกันและกัน จุดที่มีการสัมผัสภาษาก็คือในตัวผู้รู้หลายภาษานั้นเอง (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2545: 92) นอกจากนี้เราอาจมองว่า การสัมผัสภาษาในตัวบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับการสัมผัสภาษาในระดับสังคมในแง่ที่ว่า เมื่อสังคมมีภาวะหลายภาษา การมีอิทธิพลต่อกันระหว่างภาษาต่าง ๆ ก็ย่อมเกิดขึ้นได้ และผลที่ตามมาคือ การเปลี่ยนแปลงของภาษานั้นเอง

การแทรกแซงภาษา (linguistic interference) หมายถึง ปรากฏการณ์ที่ผู้พูดที่มีภาวะสองภาษาหรือภาวะหลายภาษานำลักษณะใด ๆ ในภาษาหนึ่งไปใช้ในอีกภาษาหนึ่งซึ่งถือเป็นการมีอิทธิพลต่อกันระหว่างภาษาเมื่อมีการสัมผัสภาษา ผลที่ตามมาคือ การแปรหรือการเปลี่ยนแปลงของลักษณะใดลักษณะหนึ่งในภาษา การแทรกแซงภาษาอาจเกิดขึ้นได้ในหลายระดับ เช่น การแทรกแซงทางเสียง (phonic interference) การแทรกแซงทางไวยากรณ์ (grammatical interference) และการแทรกแซงทางคำศัพท์ (lexical interference) (Weinreich, 1953: 1) ตัวอย่างการแทรกแซงภาษา เช่น ผู้รู้สองภาษาลาวและพวนในอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานีซึ่งพูดภาษาลาวเป็นภาษาแม่และพูดภาษาพวนเป็นภาษาที่ 2 นำหน่วยเสียงวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงในภาษาพวนไปใช้ในการพูดภาษาลาว เช่น คำว่า “พ่อ” หรือ “แม่” ซึ่งมีวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางระดับ [33] ในภาษาลาว และเป็นวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [41] ในภาษาพวน ผู้พูดก็จะออกเสียงคำดังกล่าวด้วยวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ปนกับวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [41] การที่วรรณยุกต์ในภาษาพวนมีอิทธิพลต่อภาษาลาวดังกล่าวอาจเรียกได้ว่า การแทรกแซงทางเสียงวรรณยุกต์ (tonal interference) (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2542ข)

การยืมภาษา (linguistic borrowing) หมายถึง การที่ภาษาหนึ่งรับเอาลักษณะใดก็ตามจากอีกภาษาหนึ่งเข้ามาใช้ จนกลายเป็นลักษณะของตนเอง ลักษณะทางภาษาที่ยืมได้หลายระดับ ตั้งแต่ ระดับเสียง พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ทำนองเสียง เสียงเน้นหนัก คำทุกประเภท โดยเฉพาะคำหลัก เช่น นาม กริยา และลักษณะทางไวยากรณ์ เช่น การแสดงพหูพจน์ การก และหน่วยสร้างต่าง ๆ เช่น ประโยคกรรมมาจาก การยืมภาษาเป็นหลักฐานหนึ่งที่ยืนยันได้ว่าการสัมผัสภาษาเกิดขึ้นอย่างแน่นอน (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2545: 98)

ภาษาดั้งเดิม (Proto-language) หมายถึง ภาษาที่มาจากการสืบสร้าง (reconstruction) ด้วยวิธีการทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบซึ่งมีแนวคิดว่าการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะต่าง ๆ ของภาษาหลายภาษาในปัจจุบันที่เชื่อว่าเป็นภาษาตระกูลเดียวกันอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบนั้นจะทำให้สันนิษฐานลักษณะของภาษาดั้งเดิมได้ ตัวอย่างเช่น การเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นปัจจุบันจำนวนหนึ่งแล้วสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมในงาน

ของฟิง กวย ลี (Li, 1977) นักภาษาศาสตร์ไทเปรียบเทียบที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่ง ในงานดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า วรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมได้พัฒนามาเป็นวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นปัจจุบันในรูปแบบต่าง ๆ

1.6.2 สัญลักษณ์

ตัวอักษร A, B, C, DL, DS หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมที่นักภาษาศาสตร์เปรียบเทียบและเชิงประวัติสืบสร้างไว้ดังนี้

- A หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมที่ปรากฏในพยางค์เป็น รูปเขียนในภาษาไทยปัจจุบัน ไม่มีเครื่องหมายวรรณยุกต์กำกับ เช่น คำว่า ขา ปา บาน คา ดาว ควาย เป็นต้น
- B หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมที่ปรากฏในพยางค์เป็น รูปเขียนในภาษาไทยปัจจุบัน มีเครื่องหมายวรรณยุกต์เอกกำกับ เช่น คำว่า ข่า ป่า บ่าย ค่าง ด่าน เป็นต้น
- C หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมที่ปรากฏในพยางค์เป็น รูปเขียนในภาษาไทยปัจจุบัน มีเครื่องหมายวรรณยุกต์โทกำกับ เช่น คำว่า ข้า ป้า ช้าง ห้าม ด่าน เป็นต้น
- DL หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมที่ปรากฏในพยางค์ตาย สระเสียงยาว เช่น คำว่า ขาด ปาด กาก ดาบ สาบ เป็นต้น
- DS หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมที่ปรากฏในพยางค์ตาย สระเสียงสั้น เช่น คำว่า ชัด ปัด กัด ตัด ลัก เป็นต้น

เครื่องหมาย - ใช้แสดงการแยกเสียงของวรรณยุกต์ในแนวตั้ง หรือการแยกเสียงที่เกิดขึ้นภายในคอลัมน์ A B C DL DS หากไม่มีเครื่องหมาย - แสดงว่ามีการรวมเสียงวรรณยุกต์ หรือไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์นั่นเอง เช่น A1-234 หมายถึง วรรณยุกต์คอลัมน์ A มีการรวมเสียงระหว่าง A2 A3 กับ A4 และมีการแยกเสียงระหว่าง A1 กับ A2 หรือ B1234 หมายถึง วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B ไม่มีการแยกเสียง นั่นคือ วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B เป็นหน่วยเสียงเดียวกันทั้งหมด

เครื่องหมาย = ใช้แสดงการรวมเสียงของวรรณยุกต์ในแนวนอน หรือระหว่างคอลัมน์ เช่น B=DL หมายถึง วรรณยุกต์คอลัมน์ B มีการรวมเป็นหน่วยเสียงเดียวกันกับวรรณยุกต์คอลัมน์ DL หรือ C1=DL123 หมายถึง วรรณยุกต์ใน C1 เป็นหน่วยเสียงเดียวกันกับวรรณยุกต์ใน DL1 DL2 และ DL3 เป็นต้น

เครื่องหมาย ≠ ใช้แสดงการไม่มีการรวมเสียงของวรรณยุกต์ในแนวนอน หรือการไม่มีการรวมเสียงของวรรณยุกต์ต่างคอลัมน์ เช่น C1≠DL123 หมายถึง วรรณยุกต์ใน C1 เป็น

คนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ใน DL1 DL2 และ DL3 หรือ B≠DL หมายถึง วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B และคอลัมน์ DL เป็นคนละหน่วยเสียง เครื่องหมาย ≠ นี้ใช้เพื่อแสดงลักษณะที่ตรงกันข้ามกับการรวมเสียง ซึ่งแทนด้วยเครื่องหมาย =

เครื่องหมาย * ใช้กำกับไว้หน้าเสียงตัวอักษร A, B, C, DL, DS เพื่อแสดงเสียงวรรณยุกต์ในภาษาดั้งเดิมที่สืบสร้างขึ้นมาเช่น *A, *B, *C, *DL, *DS หรือ *A123-4, *B1234, *C1-234 เป็นต้น

ตัวเลข 1-5 แสดงระดับเสียงวรรณยุกต์ 5 ระดับ เป็นตัวเลขที่ใช้ในการบรรยายสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ที่มีเสียงสูง-ต่ำต่างกันได้แก่ เสียงสูง [5], เสียงกลางค่อนข้างสูง [4], เสียงกลาง [3], เสียงกลางค่อนข้างต่ำ [2], และเสียงต่ำ [1] ในการบรรยายสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์จะใช้ตัวเลข 2-3 ตัว ตัวแรกแสดงระดับเสียงที่เป็นจุดเริ่มต้นของวรรณยุกต์ ตัวเลขตัวสุดท้ายแสดงจุดสุดท้ายของระดับเสียงวรรณยุกต์ ส่วนตัวที่ 2 (ถ้ามี) จะแสดงระดับเสียงในจุดที่มีการเปลี่ยนแปลงระดับเสียง เช่น [21] หมายถึง วรรณยุกต์เสียงกลางค่อนข้างต่ำ-ตก [534] หมายถึง วรรณยุกต์เสียงสูง-ตก-ขึ้น หรือ [33] หมายถึง วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ เป็นต้น ในงานวิจัยนี้จะใช้ตัวเลข 1-5 ดังกล่าวในบรรยายสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์แต่เมื่อบรรยายเป็นตัวหนังสือจะใช้คำว่า “เสียงสูง” ที่ครอบคลุมทั้งวรรณยุกต์เสียงกลางค่อนข้างสูง [4] และวรรณยุกต์เสียงสูง [5] และใช้คำว่า “เสียงต่ำ” ครอบคลุมทั้งวรรณยุกต์เสียงกลางค่อนข้างต่ำ [2] และวรรณยุกต์เสียงต่ำ [1] เช่น [42] กับ [52] จะบรรยายว่า เป็น วรรณยุกต์เสียงสูง-ตก หรือ [22] กับ [11] จะบรรยายเป็นวรรณยุกต์เสียงต่ำระดับเหมือนกัน ทั้งนี้เพื่อให้การบรรยายสั้น กระชับ และเข้าใจง่าย

เครื่องหมาย [] ใช้แสดงสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์เช่น [33] หมายถึง เสียงวรรณยุกต์กลางระดับ หรือ [315] หมายถึง เสียงวรรณยุกต์กลาง-ตก-ขึ้น เป็นต้น

สัทอักษร [--^ʔ] หมายถึง เสียงกักที่เส้นเสียงตอนท้าย (glottal stop) ใช้แสดงไว้ท้ายเสียงวรรณยุกต์เพื่อแสดงว่า วรรณยุกต์ดังกล่าวเป็นวรรณยุกต์ที่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย เช่น [21^ʔ] หมายถึง วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย หรือ [442^ʔ] หมายถึง วรรณยุกต์เสียงสูงระดับ-ตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย เป็นต้น

สัทอักษร [--^v] หมายถึง เสียงก้องเส้นเสียงครีดยด (creaky voice) ใช้แสดงไว้ท้ายเสียงวรรณยุกต์เพื่อแสดงว่า วรรณยุกต์ดังกล่าวเป็นวรรณยุกต์ที่มีเสียงก้องเส้นเสียงครีดยด เช่น [52^v] หมายถึง วรรณยุกต์เสียงสูง-ตกมีเสียงก้องเส้นเสียงครีดยด หรือ [22^v] หมายถึง วรรณยุกต์เสียงต่ำระดับมีเสียงก้องเส้นเสียงครีดยด เป็นต้น

1.6.3 คำย่อ

คำย่อในการบรรยายเกี่ยวกับวรรณยุกต์

- ว.1 หรือวรรณยุกต์ที่ 1 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1
- ว.2 หรือวรรณยุกต์ที่ 2 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2
- ว.3 หรือวรรณยุกต์ที่ 3 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3
- ว.4 หรือวรรณยุกต์ที่ 4 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4
- ว.5 หรือวรรณยุกต์ที่ 5 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5
- ว.6 หรือวรรณยุกต์ที่ 6 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6
- ว.7 หรือวรรณยุกต์ที่ 7 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 7
- ว.8 หรือวรรณยุกต์ที่ 8 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 8

คำย่อในการบรรยายเกี่ยวกับถิ่นที่อยู่อาศัยของผู้พูดภาษาลาวและภาษากลุ่มชนอื่น ๆ

- บ. หมายถึง บ้าน/หมู่บ้าน
- ต. หมายถึง ตำบล
- อ. หมายถึง อำเภอ
- กิ่ง อ. หมายถึง กิ่งอำเภอ
- จ. หมายถึง จังหวัด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมามีประเด็นสำคัญใหญ่ ๆ 5 ประเด็นได้แก่ 1) การจำแนกกลุ่มย่อยภาษาตระกูลไท สาขาตะวันตกเฉียงใต้ 2) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม 3) วรรณยุกต์ในภาษาลาว 4) การจัดกลุ่มภาษาลาว และ 5) แนวคิดเกี่ยวกับการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษาและปัจจัยที่ทำให้เกิดการแปรและการเปลี่ยนแปลง รายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ มีดังนี้

2.1 การจำแนกกลุ่มย่อยภาษาตระกูลไท สาขาตะวันตกเฉียงใต้

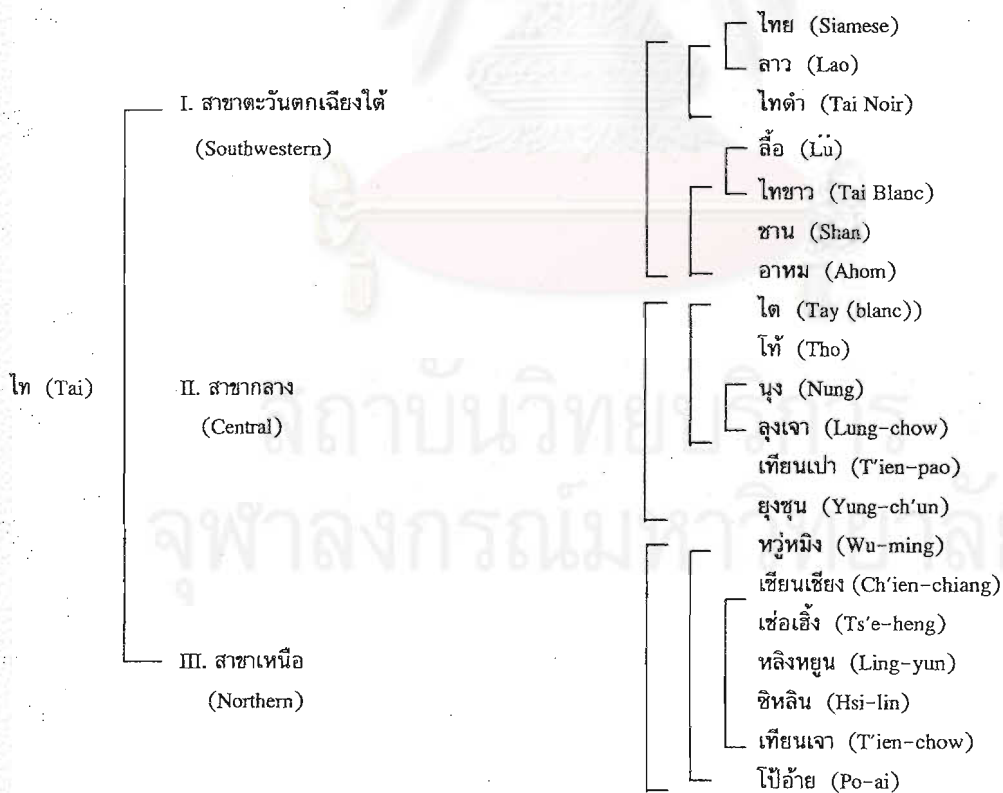
การจัดกลุ่มตระกูลภาษาด้วยวิธีการทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบเกิดขึ้นจากแนวคิดของนักภาษาศาสตร์เปรียบเทียบที่ว่าภาษาตระกูลเดียวกันต้องมีความสัมพันธ์กันทางเชื้อสาย (genetic relationship) จึงมีวิธีการจัดกลุ่มตระกูลภาษาและศึกษาพัฒนาการของภาษาด้วยการสืบสร้างภาษาดั้งเดิม (Proto-language) ขึ้นมาจากภาษาลูก ๆ ที่พูดอยู่ในปัจจุบัน นักภาษาศาสตร์เปรียบเทียบได้เสนอเกณฑ์ทั่วไปที่ใช้ในการจัดกลุ่มของภาษาตระกูลเดียวกันไว้ 2 เกณฑ์ใหญ่ ๆ คือ การใช้ความแตกต่างในเรื่องคำศัพท์พื้นฐาน และการเปรียบเทียบความแตกต่างและคล้ายคลึงกันในเรื่องการกลายเสียง สำหรับการจัดกลุ่มภาษาตระกูลไทนั้น นักภาษาศาสตร์ไทยเปรียบเทียบได้ใช้ทั้งการกลายเสียงและการใช้คำศัพท์พื้นฐานร่วมกันมาเป็นเกณฑ์โดยเฉพาะการใช้เกณฑ์การกลายเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ในที่นี้จะกล่าวถึงการจัดกลุ่มภาษาตระกูลไท โดยเน้นการจัดกลุ่มย่อยของภาษาตระกูลไท สาขาตะวันตกเฉียงใต้ด้วยเกณฑ์ที่สำคัญ 3 แบบ ได้แก่ การใช้เกณฑ์การกลายเสียงของพยัญชนะต้นดั้งเดิม การใช้เกณฑ์คำศัพท์และเสียงในคำศัพท์ และการใช้เกณฑ์พัฒนาการของเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ประกอบกันตามแบบของฟิง กวย ลี (Li, 1960) ก่อนที่จะเน้นให้เห็นการจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาไทย สาขาตะวันตกเฉียงใต้ จะกล่าวถึงแนวคิดในการจัดกลุ่มภาษาตระกูลไทในงานต่าง ๆ ที่ผ่านมา เพื่อให้เห็นภาพรวมว่า เมื่อใช้เกณฑ์ที่แตกต่างกันก็จะให้ภาพของการจัดกลุ่มภาษาตระกูลไททั้งที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันดังต่อไปนี้

2.1.1 การจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาตระกูลไท: การใช้เกณฑ์คำศัพท์ ลักษณะทางเสียงของคำศัพท์ และพัฒนาการของเสียง

ฟิง กวย ลี (Li, 1960) ได้เสนอการจัดกลุ่มภาษาไทยโดยใช้เกณฑ์ 3 ประการ ได้แก่ 1) หลักการกระจายคำศัพท์ แนวคิดพื้นฐานคือ ภาษาที่ใกล้ชิดกันทางเชื้อสายและควรจัดอยู่ใน

กลุ่มเดียวกันควรมีการใช้คำศัพท์คล้ายกันหรือร่วมกันอยู่ 2) หลักการกระจายลักษณะทางเสียงที่มีลักษณะพิเศษบางประการที่มีปรากฏในคำศัพท์ ฟัง กวย ลีได้นำคำศัพท์กลุ่มที่ปรากฏในทุกภาษามาพิจารณาพร้อมกับคำศัพท์กลุ่มที่ปรากฏเฉพาะในภาษา 2 กลุ่ม รวมทั้งคำศัพท์ที่พบเฉพาะในภาษากลุ่มเดียว และได้ศึกษาลักษณะทางเสียงที่ปรากฏในคำศัพท์ ได้แก่ ลักษณะการกลายเสียงของพยัญชนะต้น *ph > p ทำให้แยกภาษาไทสาขาเหนือออกจากภาษาไทสาขากลางและสาขาตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งมีลักษณะการกลายเสียงของ *ph > ph และลักษณะการกลายเสียงของ *b > p ในภาษาไทสาขากลางแยกจากภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งมีลักษณะการกลายเสียงของ *p > p ลักษณะการกลายเสียงพยัญชนะต้นดังกล่าวนี้ทำให้แยกภาษาไทยออกเป็น 3 กลุ่มซึ่งสนับสนุนการแยกกลุ่มด้วยการใช้คำศัพท์เป็นเกณฑ์ และเกณฑ์ที่ 3) ลักษณะของพัฒนาการทางเสียงที่พบเฉพาะในภาษาไทยบางกลุ่ม ลักษณะดังกล่าว ได้แก่ การนำการกลายเสียงของพยัญชนะประสม *pr ที่ปรากฏต้นคำมาเป็นเกณฑ์ยืนยันให้เห็นว่า ภาษาไทสาขาเหนือและสาขาตะวันตกเฉียงใต้แสดงการกลายเสียง คือ *pr > t ขณะที่ในภาษาไทสาขากลางมีลักษณะการกลายเสียงต่อไปอีกชั้นหนึ่ง คือ *pr > th แสดงให้เห็นว่า ภาษาไทสาขากลางเป็นกลุ่มที่แยกต่างหากไม่ได้เป็นกลุ่มที่เชื่อมระหว่างสาขาเหนือและสาขาตะวันตกเฉียงใต้แต่อย่างใด

จากการใช้หลักการกระจายคำศัพท์ ลักษณะทางเสียง และลักษณะพัฒนาการทางเสียงในคำศัพท์ ฟัง กวย ลีได้เสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไทยถิ่นในแต่ละกลุ่มดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มภาษาไทยถิ่นตามแนวคิดของฟัง กวย ลี (Li, 1960: 958)

การใช้ทั้งคำศัพท์และเสียงในคำศัพท์เป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่มภาษาไทยตามที่ฟัง กวย ลี เสนอไว้ในข้างต้นแสดงให้เห็นการแยกกลุ่มของภาษาไทยออกเป็น 3 กลุ่มได้ชัดเจนและยังแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไทยถิ่นย่อยต่าง ๆ ว่าภาษาใดมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษาใดเป็นต้นว่า ในแผนภูมิของฟัง กวย ลี แสดงความใกล้ชิดของภาษาไทย ลาว และไทดำ มากกว่าภาษาขานและอาหม อย่างไรก็ตามในงานของฟัง กวย ลี ไม่ได้กล่าวไว้ชัดเจนว่าได้ใช้เกณฑ์ใดในการแยกกลุ่มย่อยของภาษาไทยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันดังกล่าว ปราณี กุลละวณิชย์ (2527: 24) สันนิษฐานว่า น่าจะเป็นการใช้เกณฑ์ในเรื่องความคล้ายคลึงกันของคำศัพท์

การแบ่งกลุ่มภาษาไทยที่ฟัง กวย ลี เสนอไว้ในข้างต้นนับเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษารูปแบบกลุ่มภาษาไทยในระยะต่อมา และดูเหมือนแนวคิดที่แบ่งกลุ่มภาษาไทยออกเป็น 3 กลุ่มดังกล่าวจะยังเป็นที่ยอมรับกันอยู่จนถึงปัจจุบันนี้

อย่างไรก็ตามการจัดกลุ่มภาษาไทยตามแบบที่ฟัง กวย ลี เสนอไว้ก็อาจมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง ดังจะเห็นได้จากการศึกษางานในระยะต่อมาและพบว่าผลที่ได้จากการจัดกลุ่มโดยใช้เกณฑ์ต่างออกไปนั้นแตกต่างจากที่ฟัง กวย ลี เสนอไว้ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เกณฑ์คำศัพท์ และลักษณะทางเสียงในคำศัพท์ที่ฟัง กวย ลี เสนอไว้ นั้นอาจใช้แบ่งกลุ่มภาษาไทยได้ในระดับหนึ่ง แต่หากมีการใช้เกณฑ์อื่นมาพิจารณาเพิ่มเติม ผลการแบ่งกลุ่มภาษาไทยอาจแตกต่างออกไปและละเอียดชัดเจนกว่าก็เป็นได้ ยกตัวอย่างเช่น วิลเลียม เจ. เก็ดนีย์ (Gedney, 1989) ไม่เห็นด้วยกับการแบ่งภาษาตระกูลไทออกเป็น 3 กลุ่มของฟัง กวย ลี โดยเก็ดนีย์แสดงความเห็นว่าภาษาไทยสาขากลาง (Central Tai) และสาขาตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern Tai) น่าจะอยู่ในกลุ่มเดียวกัน แยกจากภาษาไทยสาขาเหนือ (Northern Tai) เกณฑ์ที่เก็ดนีย์ได้ใช้ในการพิจารณาแบ่งกลุ่มภาษาไทยถิ่นได้แก่ พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งเก็ดนีย์ได้พบจากข้อมูลภาษาว่า ภาษาไทยถิ่นสาขากลาง และสาขาตะวันตกเฉียงใต้มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *C คล้ายคลึงกัน เช่น ในภาษาไทยกลาง และไทขาว (Gedney, 1989)

อย่างไรก็ตามเก็ดนีย์ไม่ได้แสดงการจัดแบ่งกลุ่มภาษาไทยถิ่นออกมาอย่างชัดเจน แต่สิ่งที่เก็ดนีย์ได้ศึกษาและจัดว่าเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการจัดแบ่งกลุ่มภาษาตระกูลไทของนักภาษาศาสตร์ในระยะต่อมา คือ เก็ดนีย์ได้แบ่งเสียงพยัญชนะต้นของภาษาไทยดั้งเดิมออกเป็น 4 กลุ่มได้แก่

- 1) พยัญชนะต้นเสียงกักไม่ก้องพ่นลม เสียงเสียดแทรกไม่ก้อง เสียงนาสิกไม่ก้อง เสียงเหลวและเสียงอัมสระไม่ก้อง (voiceless aspirated stops/fricatives/nasals/liquids/semi-vowels) ได้แก่ *ph- *s- *hm- *hl- *hw- ฯลฯ
- 2) พยัญชนะต้นเสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม (voiceless unaspirated stops) ได้แก่ *p- *t- *k- ฯลฯ
- 3) พยัญชนะต้นเสียงกักที่เสั้นเสียง (glottal stop/glottalized initials) ได้แก่ *ʔb- *ʔ- ฯลฯ
- 4) พยัญชนะต้นเสียงก้อง เสียงเสียดแทรกก้อง เสียงนาสิกก้อง เสียงเหลวและเสียงอัมสระก้อง (voiced stops/fricatives/nasals/liquids/semi-vowels) ได้แก่ *b- *z- *m- *l- *w- ฯลฯ

เกิดนี่ยังได้อาศัยหลักการที่พยัญชนะต้นดังกล่าวมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยปัจจุบันมาสร้างแบบทดสอบเสียงวรรณยุกต์ซึ่งจัดเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้ศึกษาภาษาและนักภาษาศาสตร์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไทถิ่นหนึ่งกับภาษาไทอีกถิ่นหนึ่งได้อันจะช่วยให้การแบ่งกลุ่มภาษาไทถิ่นต่าง ๆ ทำได้ง่ายขึ้นในเวลาต่อมา

การใช้ลักษณะของพัฒนาการของเสียงพยัญชนะและเสียงวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่มภาษาไทได้ปรากฏค่อนข้างชัดเจนในงานที่ศึกษาภาษาไทเปรียบเทียบในระยะต่อมามีได้กล่าวถึงต่อไปนี้

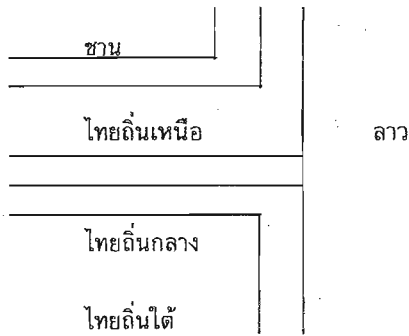
2.1.2 การแบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ : การใช้เกณฑ์พัฒนาการของเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์

การใช้เกณฑ์ดังกล่าวปรากฏในงานที่ศึกษาภาษาไทเปรียบเทียบในระยะหลัง ได้แก่ งานของเจ มาร์วิน บราวน์ (Brown, 1965) เจมส์ อาร์ แชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1972, 1975, 1996) และจอห์น เอฟ ฮาร์ทแมน (Hartmann, 1980) ในแต่ละงานดังกล่าวได้เสนอการจัดกลุ่มย่อยของภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ ด้วยการใช้ลักษณะของพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ในภาษาไทถิ่นต่าง ๆ ดังนี้

2.1.2.1 การแบ่งกลุ่มภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามแนวคิดของ เจ มาร์วิน บราวน์ (Brown, 1965) บราวน์ได้นำภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ที่ฟัง กว้าง ลีจัดแบ่งไว้นำเสนอให้เห็นความสัมพันธ์ของภาษาไทถิ่นที่เป็นภาษาหลักแต่ละภาษาในสาขานี้ โดยบราวน์ได้ศึกษาภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ในประเทศไทยทั้งหมด 66 ภาษาแล้วจัดกลุ่มภาษาเหล่านี้ออกเป็น 7 กลุ่มได้แก่

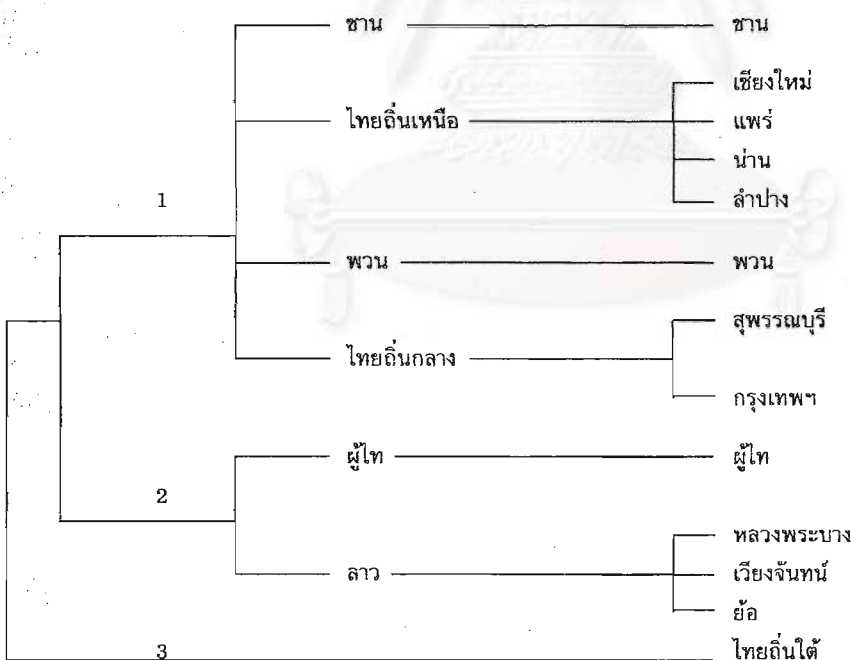
- 1) ภาษาชาน (Shan) พูดในจังหวัดเชียงราย (บราวน์กล่าวว่าผู้พูดภาษานี้อพยพมาจากเชียงตุง)
- 2) ภาษาไทยถิ่นเหนือ (Northern Thai) พูดในบริเวณต่าง ๆ ในภาคเหนือของไทย
- 3) ภาษาพวน (Phuan) พูดในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดลพบุรี
- 4) ภาษาไทยถิ่นกลาง (Central Thai) พูดในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย
- 5) ภาษาผู้ไท (Phu Thai) พูดในจังหวัดสกลนครและนครพนม
- 6) ภาษาลาว (Lao) พูดบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยและสปป.ลาว
- 7) ภาษาไทยถิ่นใต้ (Southern Thai) พูดในภาคใต้ของไทย

บราวน์จัดภาษาทั้ง 7 กลุ่มข้างต้นเป็น 5 กลุ่มตามเกณฑ์ความยากง่ายในการใช้ภาษาติดต่อสื่อสารเข้าใจกันได้ การจัดกลุ่มดังกล่าวแสดงความใกล้ชิดกันทางภูมิศาสตร์ระหว่างภาษาต่าง ๆ ด้วย ดูความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไทถิ่นสาขาตะวันตกเฉียงใต้ทั้ง 5 กลุ่มหลักตามแนวคิดของบราวน์ในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของภาษาไทยถิ่นสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามแนวคิดของบราวน์ (Brown, 1965: 92)

จากแผนภูมิข้างต้น สิ่งที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ คือ เส้นที่ลากแบ่งในแผนภูมิ นั่นคือ ถ้ามีจำนวนเส้นระหว่างภาษาน้อย แสดงว่าสามารถใช้ภาษาติดต่อกันและเข้าใจกันได้ง่าย เช่น ภาษาไทยถิ่นกลางห่างจากภาษาชานมากที่สุด และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษาไทยถิ่นใต้มากที่สุด ส่วนภาษาไทยถิ่นเหนือนั้นมีความสัมพันธ์กับภาษาลาวมากกว่าภาษาไทยถิ่นกลางและภาษาไทยถิ่นใต้ ลักษณะการแบ่งกลุ่มภาษาโดยอาศัยความยากง่ายในการใช้ภาษาติดต่อกันเข้าใจดังกล่าวแตกต่างจากการแบ่งภาษาโดยใช้เกณฑ์การเปลี่ยนแปลงทางเสียงของพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ซึ่งบราวน์ได้นำเสนอไว้ด้วยดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มภาษาไทยถิ่นสาขาตะวันตกเฉียงใต้โดยใช้เกณฑ์การเปลี่ยนแปลงทางเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ตามแนวคิดของบราวน์ (ดัดแปลงจาก Brown, 1965: 253)

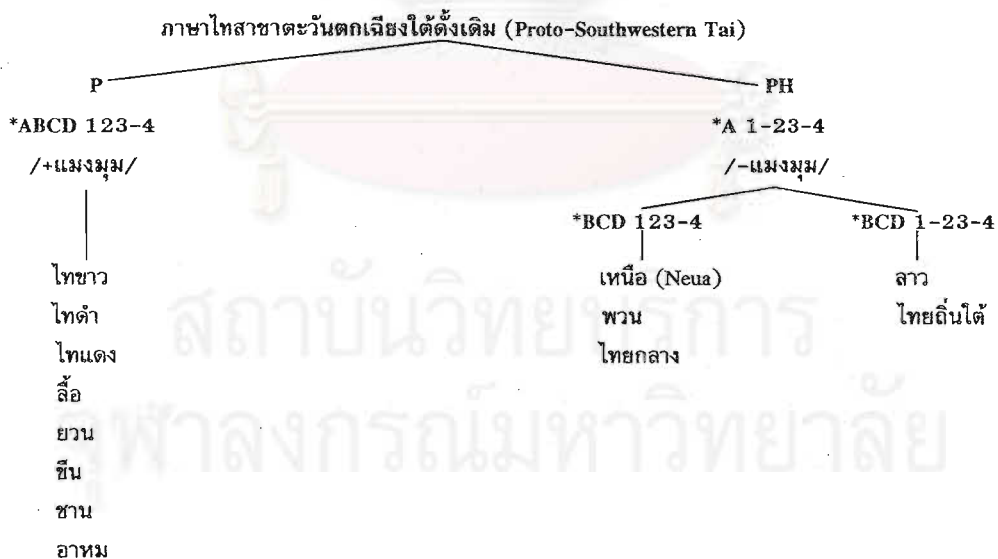
เมื่อพิจารณาแผนภูมิในภาพที่ 4 ข้างต้นจะเห็นว่า ภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ที่พูดในประเทศไทยแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ 1) กลุ่มชาน ไทยถิ่นเหนือ พวน ไทยถิ่นกลาง 2) กลุ่ม

ผู้ไทและลาว และ 3) กลุ่มไทยถิ่นใต้ หากเปรียบเทียบการแบ่งกลุ่มภาษาไทยในภาพที่ 3 กับภาพที่ 4 จะเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาษาถิ่นต่าง ๆ ในแต่ละแผนภูมิมิมีความแตกต่างกัน เช่น ในภาพที่ 4 ภาษาไทยถิ่นใต้ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับภาษาไทยถิ่นกลางตามที่แสดงไว้ในภาพที่ 3 นอกจากนี้ ในภาพที่ 4 ยังแสดงให้เห็นว่า ภาษาไทยถิ่นเหนือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษาไทยถิ่นกลางมากกว่าภาษาลาว ขณะที่ในภาพที่ 3 ภาษาไทยถิ่นเหนือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษาลาวมากกว่า ความแตกต่างดังกล่าวน่าจะสืบเนื่องมาจากการใช้เกณฑ์ต่างกันในการจัดกลุ่มภาษานั้นเอง การแบ่งกลุ่มภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้โดยใช้เกณฑ์ลักษณะทางเสียงพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์มาประกอบกันในงานของบราวน์นับเป็นการแบ่งกลุ่มที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของภาษาถิ่นต่าง ๆ ได้ค่อนข้างชัดเจนและนับเป็นงานหนึ่งที่เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาภาษาถิ่นในระยะต่อมา

2.1.2.2 การแบ่งกลุ่มภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามแนวคิดของเจมส์ อาร์ เชมเบอร์เลน (Chamberlain 1972, 1975, 1996) เชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1972) ได้ศึกษาการแบ่งกลุ่มภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้โดยใช้หลักเกณฑ์พัฒนาการของเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมต่อจากเก็ดนีย์ที่กล่าวมาในข้างต้น (ดูหัวข้อ 2.1.1) เชมเบอร์เลนได้แบ่งภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้โดยอาศัยเกณฑ์สำคัญ 3 ประการได้แก่

- 1) พัฒนาการของเสียงพยัญชนะต้น *ph เป็นเสียงกักไม่พ่นลม (P) และเสียงกักพ่นลม (PH)
- 2) พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *ABCD
- 3) การใช้คำศัพท์ (เช่น แมงมุม น้ำค้างแข็ง น้ำส้ม ท้อง คัน ฯลฯ)

เมื่อใช้เกณฑ์ในข้างต้น เชมเบอร์เลนได้แบ่งภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ได้ตั้งแผนภูมิในภาพที่ 5⁷

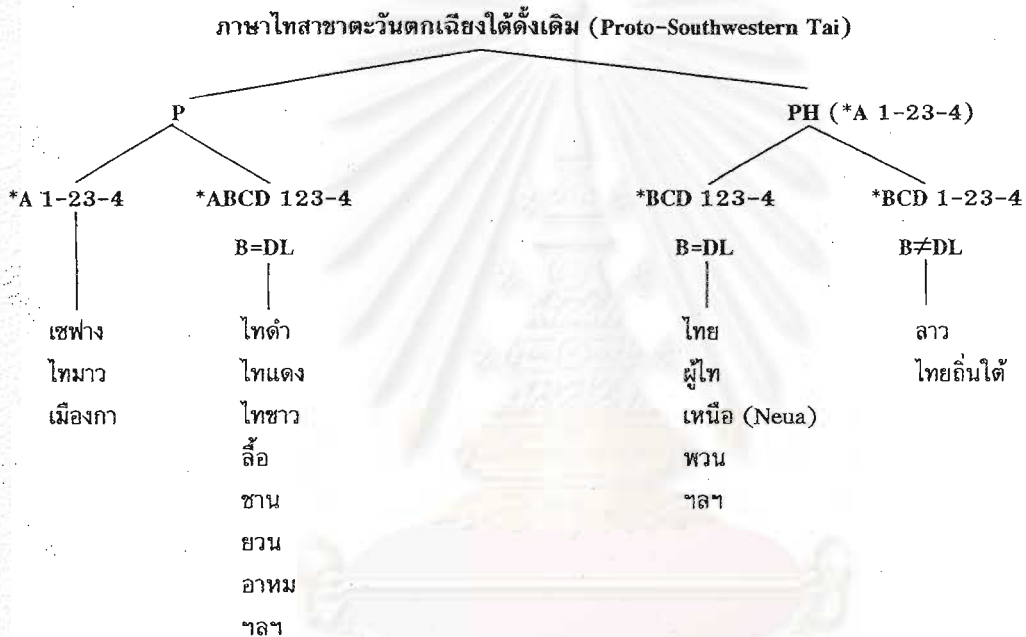
ภาพที่ 5 แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามแนวคิดของเจมส์ เชมเบอร์เลน 1972 (Chamberlain, 1972: 234)

⁷ ในการแบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ เชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1972) พบว่า คำศัพท์ดังกล่าวพบในกลุ่มย่อย P ซึ่งแสดงด้วยสัญลักษณ์ /+ แมงมุม/ แต่ไม่พบในกลุ่มย่อย PH และแสดงด้วยสัญลักษณ์ /- แมงมุม/

ต่อมาเชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975) ได้เสนอผลการแยกกลุ่มย่อยของภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ โดยใช้เกณฑ์ทางเสียงเท่านั้นได้แก่

- 1) พัฒนาการของเสียงพยัญชนะดั้งเดิมที่เป็นเสียงกักก้องที่กลายมาเป็นเสียงกักไม่พ่นลม (P) กับเสียงกักพ่นลม (PH)
- 2) ลักษณะพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A
- 3) ลักษณะพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *BCD
- 4) ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ดั้งเดิม B และ DL

เชมเบอร์เลนได้เสนอแผนภูมิการจัดกลุ่มภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามเกณฑ์ข้างต้นดังแสดงในภาพที่ 6

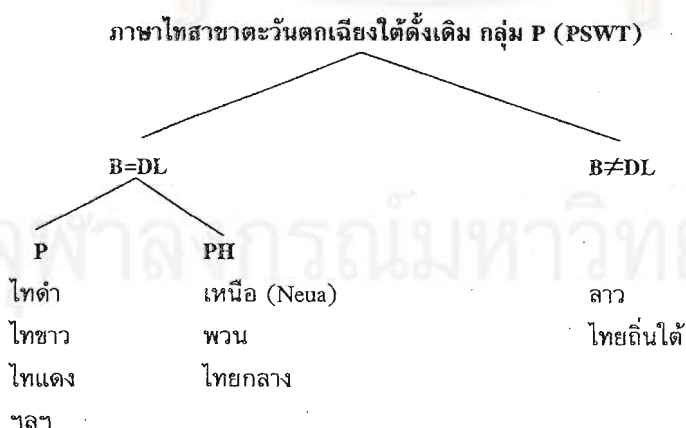

ภาพที่ 6 แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามแนวคิดของเชมเบอร์เลน 1975 (Chamberlain, 1975: 50)

การแบ่งกลุ่มโดยใช้เกณฑ์การกลายเสียงเพียงอย่างเดียวข้างต้น สนับสนุนการแบ่งกลุ่มโดยใช้ทั้งเกณฑ์การกลายเสียงและคำศัพท์ที่เชมเบอร์เลน (1972) เคยเสนอไว้ เพียงแต่ในการแบ่งกลุ่มข้างต้นเชมเบอร์เลนได้นำภาษาเซฟาง (อาจหมายถึงภาษา Chinese Shan (Chamberlain 1975: 50)) ไทมาวและเมืองกาเข้ามาพิจารณาด้วย เชมเบอร์เลนได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมแบบ *A1-23(-)4 ในภาษาไทยกลุ่ม P นั้นเป็นปรากฏการณ์ที่พบไม่มากนัก และอาจปรากฏในภาษาถิ่นย่อยส่วนใหญ่ของภาษาชานเหนือ (Northern Shan dialects) แต่ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวจัดเป็นลักษณะพิเศษที่สามารถนำมาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งภาษาไทยกลุ่มนี้ได้

ผลการแบ่งกลุ่มภาษาไทยในงานของแชมเบอร์เลนสนับสนุนการจัดกลุ่มภาษาไทยที่เคยมีผู้เสนอไว้เช่น เมื่อใช้เกณฑ์พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์มาพิจารณาทำให้ได้ผลการจัดกลุ่มภาษาไทยถิ่นสอดคล้องกับงานของฟิง กวย ลี (Li, 1960) ที่กล่าวมาในข้างต้นเช่น ภาษาไทดำ ไทแดง ไทขาว ลื้อ ชาน อหาม ฯลฯ ยังคงถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน แต่แชมเบอร์เลนไม่ได้เสนอให้เห็นว่าภายในภาษาไทยถิ่นกลุ่มดังกล่าวนี้ภาษาใดสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากกว่าภาษาใด ซึ่งในงานของฟิง กวย ลีเสนอไว้ค่อนข้างชัดเจน (ดูหัวข้อ 2.1.1)

แชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975) กล่าวถึงการแบ่งกลุ่มโดยใช้เกณฑ์การกลายเสียงไว้ว่า แต่ละเกณฑ์ที่เขาใช้ในการจัดกลุ่มภาษาไทยมีลำดับก่อนหลัง และดูเหมือนเขาจะแบ่งกลุ่มภาษาไทยตามเกณฑ์ที่ 1-4 ตามลำดับ แต่การลำดับเกณฑ์ในงานของแชมเบอร์เลนนั้นยังไม่มี ความชัดเจน ดังที่ปราณี (2527: 37) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ลำดับของเกณฑ์ที่แชมเบอร์เลนเสนอไว้นั้นยังไม่ชัดเจนว่าเป็นลำดับก่อนหลังในแง่ใด ซึ่งหากมองในแง่ของภาษาศาสตร์เชิงประวัติ ลำดับก่อนหลังน่าจะเป็นเรื่องของเวลา แต่แผนภูมิการแบ่งกลุ่มภาษาไทยของแชมเบอร์เลนก็ไม่ได้แสดง การสนับสนุนในเรื่องนี้ เช่น ในกลุ่ม PH เกณฑ์ที่ 1 และ 2 แสดงลำดับเดียวกัน ถ้าเป็นลำดับ เวลา ก็แสดงว่า เกณฑ์ดังกล่าวเป็นการกลายเสียงที่เกิดขึ้นพร้อมกัน แต่ในกลุ่ม P เกณฑ์ที่ 1 และ 2 เกิดตามลำดับนั้นคือ เกณฑ์ที่ 2 เกิดต่อเนื่องจากเกณฑ์ที่ 1 และทำให้ภาษาในกลุ่ม P แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย เมื่อเทียบการกลายเสียง *A1-23-4 และ *ABCD123-4 แล้วเป็นที่น่าสงสัยว่า *ABCD123-4 น่าจะมีลำดับก่อน *A1-23-4 แต่แชมเบอร์เลนก็ไม่ได้แสดงไว้ในแผนภูมิ จึงอาจสรุปได้ว่า ลำดับก่อนหลังเรื่องเกณฑ์ของแชมเบอร์เลนนั้นไม่ใช่ลำดับในเรื่องของเวลา การบอกลำดับของเกณฑ์โดยไม่ใช่ลำดับของเวลานี้มีผลทำให้ลำดับของเกณฑ์ไม่ชัดเจน และทำให้มีการสลับลำดับได้ ผลที่ตามมาก็คือ การแบ่งกลุ่มภาษามีได้หลายแบบ แชมเบอร์เลนก็สังเกตเห็นปัญหานี้และได้ยกตัวอย่างว่า หากเรานำเกณฑ์ที่ 4 คือ ลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม B กับ DL เป็นเกณฑ์แรก ก็จะได้การแบ่งกลุ่มที่แตกต่างออกไปจากแผนภูมิแรกดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม P จากการสลับเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งกลุ่ม (Chamberlain, 1975: 64)

ข้อสังเกตดังกล่าวสนับสนุนแนวคิดของฟัง กวย ลีในเรื่องที่ว่า การใช้เกณฑ์การกลายเสียงเพียงอย่างเดียวมาแบ่งกลุ่มภาษานั้นเป็นเรื่องยุ่งยาก เนื่องจากจะมีปัญหาในการเลือกใช้การกลายเสียงใดมาเป็นเกณฑ์ก่อนและหลัง นอกจากนี้การเรียงการกลายเสียงตามลำดับเวลานั้นนับเป็นเรื่องที่ตัดสินได้ยาก (ปราณี กุลละวณิชย์, 2527: 38)

ต่อมาแชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1996) ได้ศึกษาการกระจายของภาษาไทยถิ่น โดยเฉพาะบางภาษาที่พูดบริเวณต่าง ๆ ในประเทศจีนและเวียดนาม โดยยังคงใช้เกณฑ์เสียงพยัญชนะต้นกักก้องดั้งเดิมที่กลายเสียงเป็นเสียงกักพันลม (PH) และไม่พันลม (P) ประกอบกับเกณฑ์พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ในการจัดแบ่งกลุ่มภาษาดังกล่าว แล้วเสนอแผนภูมิการแบ่งกลุ่มภาษาไทยถิ่นสาขาตะวันตกเฉียงใต้ได้ดังภาพที่ 8^๕

ภาพที่ 8 แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามแนวคิดของแชมเบอร์เลน 1996 (Chamberlain, 1996: 12)

การแบ่งกลุ่มภาษาไทยด้วยเกณฑ์การกลายเสียงพยัญชนะต้นและเสียงวรรณยุกต์ในงานของแชมเบอร์เลนดังกล่าวนี้ยังคงไม่มีความชัดเจนในเรื่องการเรียงลำดับของเกณฑ์ที่ใช้ ดูเหมือนแชมเบอร์เลนจะพยายามเสนอการเรียงลำดับเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มภาษาไทยคือ

- 1) ลักษณะการกลายเสียงของพยัญชนะกักก้องดั้งเดิมเป็นเสียง P และ PH
- 2) ลักษณะของพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A
- 3) ลักษณะของพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *B/C
- 4) ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ B กับ DL

^๕ แชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1996) กล่าวว่า การแบ่งภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้กลุ่มย่อย P ออกเป็น 3 กลุ่มมาจากข้อมูลที่ได้จากการสนทนากับศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ ในงานนี้แชมเบอร์เลนไม่ได้อธิบายว่าเหตุใดชื่อภาษาในกลุ่มย่อย A 1-2 จึงมีเครื่องหมาย { } ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ภาษาดังกล่าวแชมเบอร์เลนไม่ได้เก็บข้อมูลเอง แต่นำข้อมูลมาจากแหล่งอื่น เขาจึงใช้เครื่องหมาย { } กำกับไว้ที่ชื่อภาษา

เกณฑ์แรกที่ค่อนข้างชัดเจน คือ การกลายเสียงของพยัญชนะกักก้องซึ่งแบ่งภาษาไทยออกเป็นกลุ่ม P และ PH การแยกภาษากลุ่ม PH ข้างต้นไม่ได้แสดงให้เห็นการนำลักษณะพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A มาใช้ จึงทำให้ดูเหมือนว่าเซมเบอร์เลนจะใช้เกณฑ์ที่ 1 แล้วต่อด้วยเกณฑ์ที่ 3 เลยซึ่งหากไม่เห็นการแบ่งภาษาไทยกลุ่ม PH ในงานเมื่อปี 1975 ก็อาจไม่เข้าใจว่าภาษาไทยกลุ่ม PH แยกออกเป็น 2 กลุ่มคือ ลาว และเหนือ-พวนด้วยเกณฑ์อะไร นอกจากนี้การแบ่งภาษาไทยกลุ่มลาว และสาขาเหนือ-พวนก็แสดงให้เห็นการใช้เกณฑ์ที่ 3 ควบคู่ไปกับเกณฑ์ที่ 4 ซึ่งยังคงได้ผลการจัดกลุ่มภาษาเหมือนกับในงานเมื่อปี 1975 แตกต่างกันตรงที่เซมเบอร์เลนได้นำภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ เข้ามาพิจารณาเพิ่มเติม ส่วนในกลุ่ม P เซมเบอร์เลนได้แยกออกไปอีกเป็น 3 กลุ่มย่อยด้วยเกณฑ์การกลายเสียงของวรรณยุกต์แบบ A1-2, A2-3 และ A3-4 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่มีผลทำให้ภาษาไทยวนแยกกันอยู่คนละกลุ่มกับภาษาไทยดำ ไทยแดง ไทยขาว ลื้อ ชาน และอาหม ส่วนภาษาชาน/ไทใหญ่ก็แยกออกไปอยู่อีกกลุ่มหนึ่ง แตกต่างจากการแบ่งกลุ่มในงานเมื่อปี 1975 ผลการแบ่งกลุ่มที่แตกต่างกันดังกล่าวน่าจะแสดงนัยได้ว่า เมื่อมีการใช้เกณฑ์เพิ่มเติมในการพิจารณาภาษากลุ่มเดิม ผลการจัดกลุ่มภาษาอาจมีความแตกต่างออกไปได้

2.1.2.3 การแบ่งกลุ่มภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามแนวคิดของจอห์น ฮาร์ทแมน (Hartmann, 1980) ฮาร์ทแมนมีความสนใจที่จะศึกษาการแบ่งกลุ่มภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้สืบเนื่องจากการศึกษางานที่เคยมีผู้เสนอไว้และพบว่ายังมีความคลุมเครือในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษากลุ่มย่อยต่าง ๆ โดยเฉพาะภาษาไทยถิ่นกลาง ไทยถิ่นเหนือ ไทยถิ่นอีสาน-ลาว และไทยถิ่นใต้ ซึ่งฮาร์ทแมนกล่าวว่า ในงานที่ผ่านมายังมีความเห็นในการจัดกลุ่มให้ภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ดังกล่าวมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดต่างกัน เช่น

แมรี ฮาส (Haas, 1958):	ไทยถิ่นกลาง-ไทยถิ่นใต้/ไทยถิ่นเหนือ
ฟิง กวย ลี (Li, 1977):	ไทยถิ่นกลาง-ลาว
บราวน์ (Brown, 1965):	ไทยถิ่นกลาง-ไทยถิ่นใต้ (ตามเกณฑ์การใช้ภาษา เข้าใจกัน) ไทยถิ่นกลาง-ไทยถิ่นเหนือ (ตามเกณฑ์ความสัมพันธ์ทางเชื้อสาย)

เซมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975): ลาว-ไทยถิ่นใต้, ไทยถิ่นกลาง-ผู้ไท ฯลฯ
ดังนั้นฮาร์ทแมนจึงต้องการศึกษาการแบ่งภาษากลุ่มดังกล่าวเพื่อดูว่าภาษาใดสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษาใดแน่ ในงานของฮาร์ทแมนได้เสนอการใช้ลักษณะการกลายเสียงของพยัญชนะต้นและสระมาเป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่มภาษาได้แก่

- 1) การกลายเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงก้องเป็นเสียงไม่ก้อง (*vd > vl) ซึ่งมีผลทำให้เกิดการแยกเสียงของวรรณยุกต์ดั้งเดิมในภาษาไทยถิ่นในรูปแบบที่ต่างกัน
- 2) ลักษณะการกลายเสียงของพยัญชนะต้นเสียงก้องที่เป็นเสียงไม่ก้องต่อเนื่องไปอีกเป็นเสียงไม่ก้องพ่นลม (*vd > vl > aspirates)
- 3) ลักษณะการกลายเสียงของเสียงสระเป็นเสียงสระยาว (vowel lengthening)

ฮาร์ตแมนได้เสนอไว้ว่า จากการใช้เกณฑ์ในข้างต้นทำให้สามารถแบ่งภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ออกเป็น 3 กลุ่มย่อยได้แก่

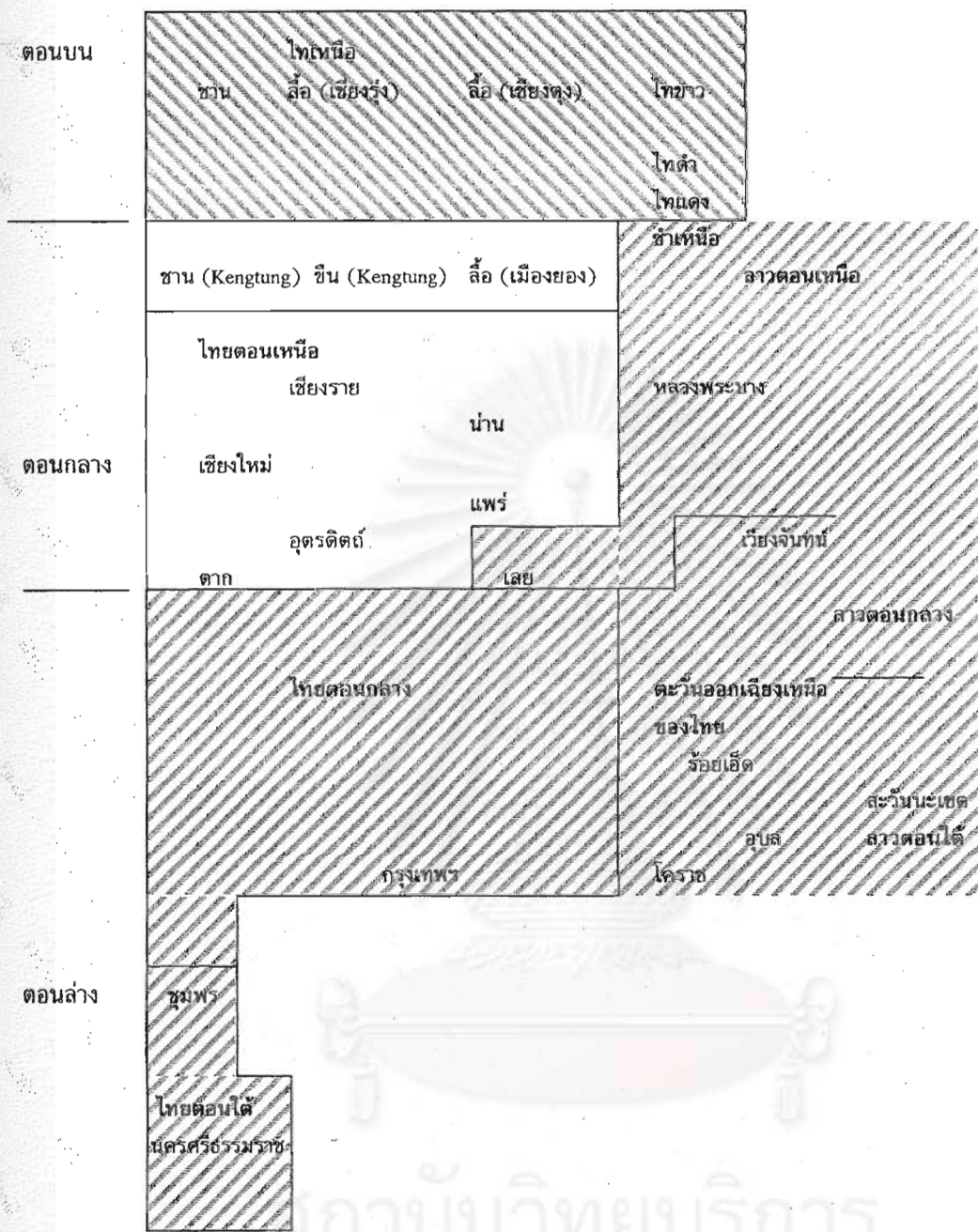
กลุ่มย่อยที่ 1 สาขาตะวันตกเฉียงใต้ตอนบน (Upper Southwestern Tai) ได้แก่ กลุ่มภาษาที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงตามเกณฑ์ที่ 2 และ 3 และเป็นภาษาที่มีลักษณะการกลายเสียงตามเกณฑ์ที่ 1 คือมีการกลายเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมก้องเป็นเสียงไม่ก้อง (*b > p, *d > t) ภาษาไทถิ่นที่อยู่ในกลุ่มย่อยนี้ส่วนใหญ่พูดกันทางตอนใต้ของจีน ในเขตตะวันออกเฉียงเหนือของพม่า ไปจนถึงทางเหนือสุดของลาวและเวียดนาม ตัวอย่างเช่น ภาษาไทเหนือ (ไทเด้อคง) ชาน (ไทหลวง/ไทใหญ่) ลื้อ (เมืองเชียงรุ่ง) ลื้อ (เชียงตุง) ไทขาว ไทดำ และไทแดง

กลุ่มย่อยที่ 2 สาขาตะวันตกเฉียงใต้ตอนกลาง (Middle Southwestern Tai) ได้แก่ กลุ่มภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงตามเกณฑ์ที่ 1 และเกณฑ์ที่ 3 แต่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงตามเกณฑ์ที่ 2 นั่นคือ ในภาษาไทยกลุ่มย่อยนี้มีการกลายเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมก้องเป็นเสียงไม่ก้อง (*b > p, *d > t) เหมือนภาษากลุ่มที่ 1 แต่ต่างกันตรงที่ภาษากลุ่มนี้มีความแตกต่างในเรื่องความสั้นยาวของเสียงสระ ตัวอย่างเช่น ภาษาไทถิ่นต่าง ๆ ที่พูดในประเทศพม่าและตอนเหนือของประเทศไทย ได้แก่ ภาษาไทใหญ่ (เชียงตุง) ชิน (เชียงตุง) ลื้อ (เมืองยอง) ภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ เชียงราย แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ และตาก

กลุ่มย่อยที่ 3 สาขาตะวันตกเฉียงใต้ตอนล่าง (Lower Southwestern Tai) ได้แก่ กลุ่มที่มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงตามเกณฑ์ที่ 2 และ 3 จึงมีลักษณะของการกลายเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงก้องเป็นเสียงไม่ก้องพ่นลม (*b > ph, *d > th) และมีความแตกต่างในเรื่องความสั้นยาวของเสียงสระ ตัวอย่างเช่น ภาษาที่พูดในตอนกลางและตอนใต้ของประเทศไทย และในประเทศลาว ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ ภาษาไทยถิ่นใต้ (ชุมพร นครศรีธรรมราช) ภาษาไทยถิ่นอีสาน (ร้อยเอ็ด อุบล โคราช) และภาษาลาว (ข้าเหนือ หลวงพระบาง เวียงจันทน์ สะหวันนะเขต) เป็นต้น

ฮาร์ตแมนได้เสนอภาพแสดงความสัมพันธ์ของภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ทั้ง 3 กลุ่มย่อยในข้างต้นดังแสดงในภาพที่ 9

การแบ่งภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามเกณฑ์ที่ฮาร์ตแมนเสนอไว้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของภาษาไทถิ่นที่พูดในบริเวณต่าง ๆ และการนำเสนอแผนภูมิตามแบบของฮาร์ตแมนทำให้เห็นภาพชัดเจนว่าภาษาไทถิ่นใดพูดอยู่ในบริเวณใดและภาษาใดมีความสัมพันธ์กันอย่างไรใกล้ชิดมากกว่าภาษาใด ตัวอย่างเช่น ในภาพที่ 9 แสดงให้เห็นว่า เมื่อใช้เกณฑ์ตามแบบของฮาร์ตแมนแล้วภาษาไทยถิ่นกลาง ไทยถิ่นอีสาน/ภาษาลาว และไทยถิ่นใต้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน แยกจากภาษาไทยถิ่นเหนือ ซึ่งสอดคล้องกับการแบ่งตามเกณฑ์การใช้ภาษาเข้าใจกันตามที่บราวน์ (Brown, 1965) เคยเสนอไว้ และสอดคล้องกับการแบ่งกลุ่มในงานของแชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975) ที่ได้จัดให้ภาษาไทยถิ่นใต้สัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษาลาว นอกจากนี้จะเห็นว่าการแบ่งกลุ่มภาษาไทยตามแนวคิดของฮาร์ตแมนไม่ได้แตกต่างจากที่เคยมีผู้เสนอไว้ กล่าวคือ มีการแบ่งภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้

ภาพที่ 9 แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามแนวคิดของฮาร์ทแมน (ดัดแปลงจาก Hartmann, 1980: 86)

ออกเป็น 3 กลุ่มย่อย ลักษณะการแบ่งดังกล่าวปรากฏให้เห็นในงานของบราวน์ (Brown, 1965) (ดูภาพที่ 4) เพียงแต่มีการเรียกชื่อกลุ่มย่อยต่างกัน และงานของฮาร์ทแมนมีความชัดเจนตรงที่สามารถแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไทในแต่ละกลุ่มย่อยที่พุดอยู่ในบริเวณต่าง ๆ ซึ่งนับเป็นอีกงานหนึ่งที่มีผู้กล่าวถึงในการศึกษาการแบ่งกลุ่มภาษาไทถิ่นในระยะต่อมา

2.1.2.4 การจัดแบ่งกลุ่มภาษาไทย สาขาตะวันตกเฉียงใต้จากงานของเอดเวิร์ด โรบินสัน (Robinson, 1994) โรบินสันได้ใช้วิธีการทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบศึกษารายการคำจากภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม P (SWT PG) เพื่อหาเกณฑ์ในการจัดกลุ่มภาษาดังกล่าวโดยอาศัยเกณฑ์การปฏิบัติของเสียงบางประการในการจำแนกภาษา ข้อมูลภาษาในงานของโรบินสันครอบคลุมภาษาไทยที่ฟัง กวย ลี (Li, 1960) จัดไว้ในสาขาตะวันตกเฉียงใต้ และเลือกศึกษาเฉพาะภาษาไทยที่แชมเบอร์เลน (Chamberlain 1972, 1975) จัดไว้ในกลุ่ม P รวมภาษาที่ศึกษา 10 ภาษาซึ่งมาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ กันดังนี้

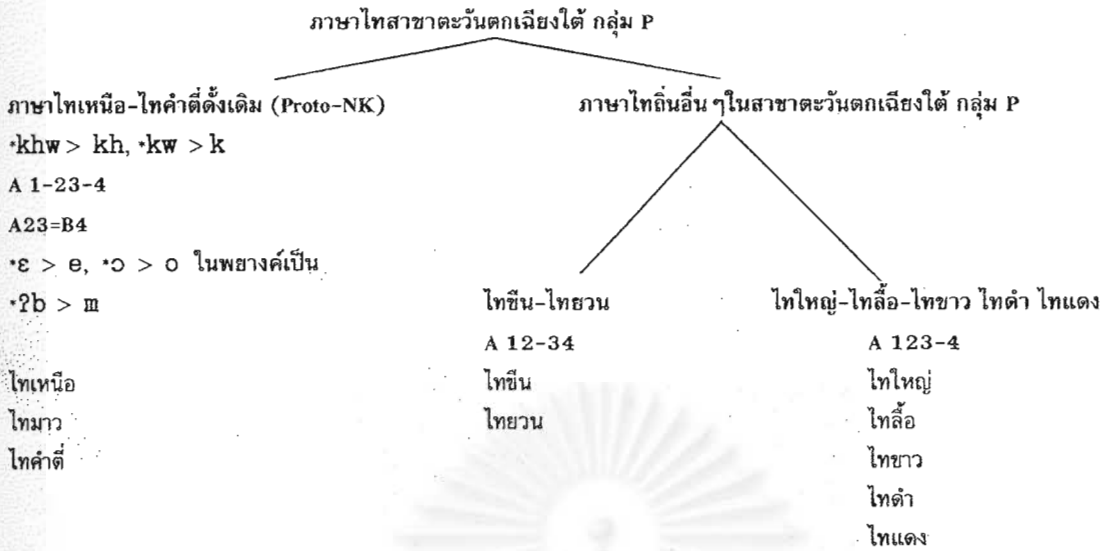
- 1) ไทมาว (Tai Mao) (เก็บข้อมูลจากผู้ออกภาษาที่อยู่ในกรุงเทพฯ)
- 2) ไทคำตี้ (Tai Khamti) (Harris, 1976 และ Weidert, 1977)
- 3) ไทลื้อ (Tai Lü) (Yu Tsui Nung, 1979 และ Williams, 1986)
- 4) ไทเหนือ (Tai Nüa) (Yu Tsui Nung, 1979 และ Gedney, 1976)
- 5) ไทใหญ่ (Tai Yai) (Poo-Israkij, 1985)
- 6) ไทยวน (Tai Yuan) (Rungruengsri, 1991 และ Bunphan, 1980)
- 7) ไทซิ่น (Tai Khün) (Petsuk, 1978)
- 8) ไทดำ (Black Tai) (Fippinger, 1989 และ Gedney, 1964)
- 9) ไทขาว (White Tai) (Donaldson, 1961, 1963 และ Gedney, 1964)
- 10) ไทแดง (Red Tai) (Gedney, 1964)

ในงานดังกล่าวได้จัดกลุ่มภาษาไทยมาว ไทเหนือ และไทคำตี้ไว้ด้วยกัน โดยใช้ลักษณะทางเสียง 5 ประการที่ภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ เหล่านี้มีร่วมกันได้แก่

- 1) *kw > k, *khw > kh
- 2) *A > A 1-23-4
- 3) *A *B : A23=B4
- 4) *ɛ > e, *ɔ > o
- 5) *ʔb > m

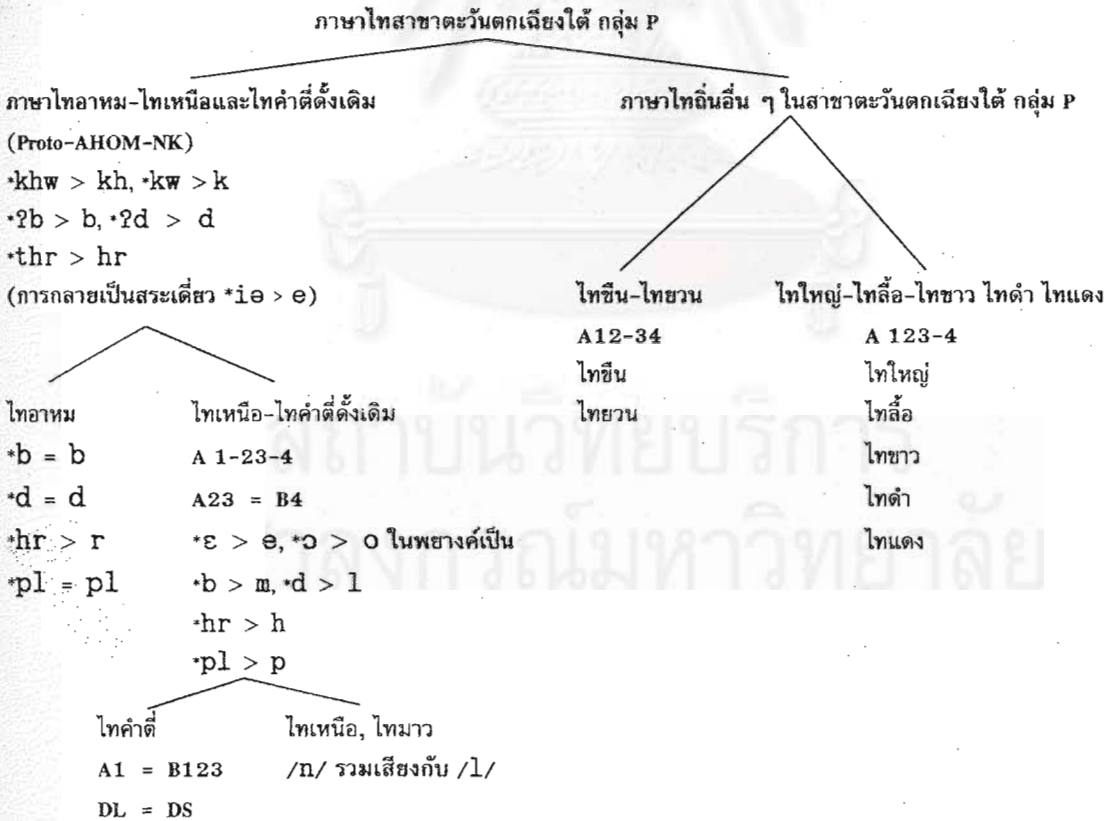
เมื่อใช้เกณฑ์ในข้างต้นแบ่งกลุ่มภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ จะได้แผนภูมิต่างแสดงในภาพที่ 10

ในการแบ่งกลุ่มภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม P ด้วยเกณฑ์การกลายเสียงของพยัญชนะต้น เสียงวรรณยุกต์ ประกอบกับเสียงสระในงานของโรบินสันนับเป็นการใช้เกณฑ์ที่ค่อนข้างหลากหลายซึ่งทำให้เห็นภาพการแยกกลุ่มของภาษาไทยกลุ่ม P ได้ชัดเจนมากขึ้น ในงานดังกล่าวโรบินสันพิจารณาเกณฑ์ทั้ง 5 ประการไปพร้อม ๆ กันในการแยกภาษาไทยเหนือ ไทมาว และไทคำตี้ให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน แยกจากภาษาย่อยกลุ่มที่ 2 และในภาษากลุ่ม P กลุ่มย่อยที่ 2 นี้แบ่งได้อีกเป็น 2 กลุ่มย่อยด้วยการใช้ลักษณะพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A เป็นเกณฑ์เดียว และโรบินสันได้เสนอไว้ว่าลักษณะการกลายเสียงอื่น ๆ ยังมีไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกย่อยภาษากลุ่มนี้ลงไปอีกได้

ภาพที่ 10 แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มภาษาไทถิ่นตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม P จากงานของโรบินสัน (Robinson, 1994: 141)

นอกจากนี้โรบินสันยังได้นำภาษาไทอาหม (Tai Ahom) เข้ามารวมกลุ่มร่วมกับภาษาไทอื่น ๆ และสรุปเกณฑ์เพิ่มเติมในการแบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทสาขตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม P ได้ดังภาพที่ 11

ภาพที่ 11 แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มภาษาไทถิ่นตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม P โดยใช้เกณฑ์เพิ่มเติมในงานของโรบินสัน (Robinson, 1994: 146)

การเสนอแผนภูมิการแบ่งภาษากลุ่ม P โดยนำภาษาไทยอาหมเข้ามาพิจารณาเพิ่มเติมดังกล่าว จะเห็นว่ามีการแยกกลุ่มย่อยภาษาไทยคำที่ออกจากภาษาไทยเหนือและไทมาว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อมีการใช้เกณฑ์หลากหลายขึ้น อาจมีผลทำให้สามารถแยกภาษาออกเป็นกลุ่มย่อยลงไปได้อีก และเมื่อใช้เกณฑ์ต่างกัน เรียงลำดับเกณฑ์ต่างกัน ยังอาจทำให้ผลการแบ่งกลุ่มภาษาที่ได้ต่างกันอีกด้วย การแบ่งภาษาไทยกลุ่ม P ในงานของโรบินสันจึงมีความแตกต่างจากงานที่มีผู้ศึกษาในระยะหลังต่อมา

2.1.2.5 การแบ่งกลุ่มภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามแนวคิดของปราณี กุลละวณิชและธีระพันธ์ ล.ทองคำ (Kullavanijaya and L-Thongkum, 1998) ในงานนี้ได้มีการศึกษาภาษาไทยถิ่น สาขาตะวันตกเฉียงใต้จำนวน 42 ถิ่น ประกอบด้วย 9 ภาษาในประเทศไทย, 12 ภาษาในประเทศสปป.ลาว, 7 ภาษาในเวียดนาม และ 14 ภาษาในจีน พบผู้พูดภาษาไทยถิ่นกลุ่มดังกล่าวจำนวน 18 กลุ่ม โดยมี 16 กลุ่มที่พูดภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม P (+b > p) ได้แก่ ไทยวน (Tai Yuan), ไทซิ่น (Tai Kuen), ไทหลวง/ไทใหญ่ (Tai Luang/Tai Yai), ไทลื้อ (Tai Lue), ไทดอน/ไทขาว (Tai Don/Lon/Tai Khao/White Tai), ไทดำ (Tai Dam/Black Tai), ไทแดง (Tai Daeng A และ B/Red Tai), ไทเม้ย (Tai Moei), ไทเผ็ง (Tai Phoeng), ไทเหนือ (Tai Nuea), ไทเห่ว (Tai Heu), ไทจ้ง (Tai Tsang), ไทจุง (Tai Tsung), ไทยา (Tai Ya), ไทเอวลาช (Tai Eulai/Tai Kha) และไทปายี (Tai Payi/Pa Di ในภาษาเวียดนาม)

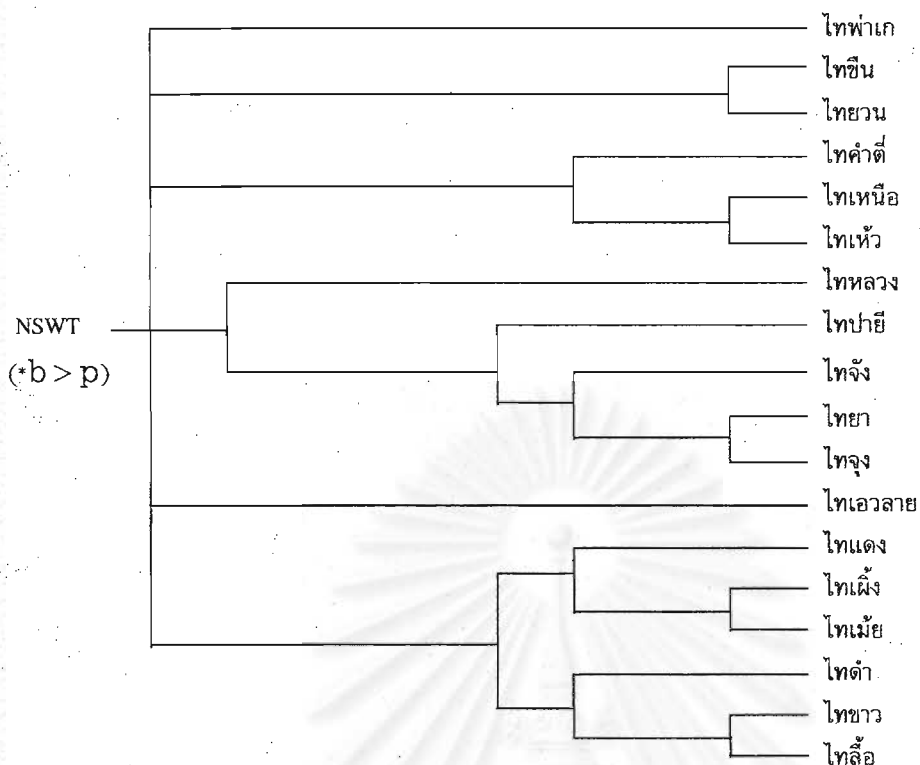
สำหรับอีก 2 กลุ่ม ได้แก่ ภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม PH (+b > ph) นั้นได้ศึกษาเฉพาะภาษาพวน (Phuan) และผู้ไท (Phu Tai) เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่ามียุคศึกษาไว้ค่อนข้างมากแล้ว และบริเวณที่พูดภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้กลุ่ม PH นี้เป็นบริเวณที่เข้าถึงได้ง่ายกว่าบริเวณที่พูดภาษาไทยกลุ่ม P ในงานดังกล่าวได้แบ่งกลุ่มภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ สาขาเหนือ (North Southwestern Tai/NSWT) หรือกลุ่ม P ซึ่งรวมภาษาพ่าเก (Phake) และภาษาคำตี้ (Khamti) จากงานของบรรจบ พันธุเมธา (Bandhamedha, 1987 อ้างถึงใน Kullavanijaya and L-Thongkum, 1998) และงานของอัลฟองส์ ไวเดิร์ต (Alfons Weidert, 1977 อ้างถึงใน Kullavanijaya and L-Thongkum, 1998) แล้วได้แบ่งกลุ่มภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ สาขาเหนือออกเป็น 6 กลุ่มย่อยตามเกณฑ์ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ได้แก่

1) ไทพ่าเก	4) ไทหลวง ไทปายี ไทจ้ง ไทจุง ไทยา
2) ไทยวน ไทซิ่น	5) ไทเอวลาช
3) ไทคำตี้ ไทเหนือ ไทเห่ว	6) ไทดำ ไทขาว ไทลื้อ ไทแดง ไทเม้ย ไทเผ็ง

แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากลุ่มย่อยต่าง ๆ ข้างต้นแสดงไว้ในภาพที่ 12

เมื่อใช้ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ทำให้แบ่งกลุ่มย่อยได้ดังนี้

- 1) ภาษาไทพ่าเกแยกออกเป็นกลุ่มหนึ่งต่างหาก (A1-234, B123-4, C123-4)
- 2) ภาษาไทซิ่นและภาษาไทยวนอยู่กลุ่มเดียวกันเพราะมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ที่เป็นรูปแบบร่วมกันอยู่ (A12-34, B123-4, C123-4) แต่ 2

ภาพที่ 12 แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มภาษาไทยชาติตะวันตกเฉียงใต้สาขาเหนือหรือกลุ่ม P (NSWT) (Kullavanijaya and L-Thongkum, 1998: 11)

ภาษานี้แยกเป็นคนละภาษาได้ด้วยลักษณะที่แตกต่างกันบางประการคือ ในภาษาไทยจีนมีลักษณะการรวมเสียงของวรรณยุกต์ระหว่าง C123 กับ DL4

- 3) ภาษาไทคำตี้ ไทหนือ และไทหิ้วจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกันเพราะมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์รูปแบบร่วมกัน (A1-23-4, B123-4, C123-4, A23=B4) ลักษณะที่แยกภาษาทั้ง 3 ภาษาออกจากกันคือ ภาษาไทคำตี้มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ระหว่าง A1 กับ B123 ส่วนลักษณะที่แยกภาษาไทหนือออกจากไทหิ้วได้แก่ รูปแบบของการเปลี่ยนแปลงของสระ e-i และ o-u ดังนี้

	ไทหนือ	ไทหิ้ว
	/e/	/i/
‘เปิด’	pet 33	pit 22
‘เข็ม’	khem 35	xim 14
‘เหล็ก’	lek 33	lik 22
	/o/	/u/
‘คน’	kon 41	kun 44
‘นก’	nok 21	nuk 31
‘เปรี้ยว’	som 22	sum 31

- 4) ภาษาไทหลวง (ไทใหญ่) ไทปายี ไทจั้ง ไทยา และไทจุง อยู่กลุ่มย่อยเดียวกัน เพราะมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์รูปแบบร่วมกัน (A1-23-4, B123-4, C123-4, B4=123) แต่มีลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้ภาษาไทอื่นในกลุ่มนี้ แยกเป็นคนละกลุ่มย่อยได้แก่
- สระ e-i, พยัญชนะต้น ph-f และ kh-x แยกภาษาไทหลวงออกไปต่างหาก
 - พยัญชนะต้น d-l, b-v และสระ ie-i แยกภาษาไทปายีออกจากไทจั้ง ไทจุง และไทยา
 - สระ o-u และ w-x แยกภาษาไทจั้งออกจากภาษาไทจุงและไทยา
 - สระ e-ie, o-uo และ aw-ai แยกภาษาไทยาออกจากภาษาไทจุง
- 5) ภาษาไทเอวลาซ มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ที่แตกต่างแยกจาก ภาษาไทอื่นอื่น ๆ (A1-23-4, B123-4, C123-4, A1=B123, B4=C4)
- 6) ภาษาไทดำ ไทขาว ไทลื้อ และไทแดง (รวมทั้งไทเผิงและไทเม้ย) อยู่กลุ่มย่อย เดียวกันเพราะมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์รูปแบบร่วมกัน (A123-4, B123-4, C123-4) โดยภาษาไทแดงและภาษาไทเผิงกับภาษาไทเม้ย มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันเพราะมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ระหว่าง B4 กับ C123

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของสระประสมเป็นเกณฑ์ที่แยกภาษาไทแดง, ไทดำ, ไทขาว และไทลื้อออกเป็นคนละภาษาถิ่น ได้แก่

ไทแดง	*ie *we *ue *aw	>	ie we ue x
ไทดำ	*ie *we *ue *aw	>	ie we ue aw
ไทขาว	*ie *we *ue *aw	>	e x o aw
ไทลื้อ	*ie *we *ue *aw	>	e x o ai

ส่วนการเปลี่ยนแปลงของพยัญชนะที่เป็นเกณฑ์แยกภาษาไทเผิงและไทเม้ยออกจากภาษา ไทแดง ได้แก่

ไทเผิง	ไทเม้ย	ไทแดง
/b/	/b/	/v/
/d/	/d/	/l/
/ph/	/ph/	/f/
/d/	/b/	/v/
/-p/	/-k/	/-k/

การแบ่งภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ สาขาเหนือหรือกลุ่ม P ในงานนี้ได้ผลทั้งที่สอดคล้องและแตกต่างจากงานที่ใช้เกณฑ์ต่าง ๆ ในงานของนักภาษาศาสตร์คนอื่น ๆ ที่ได้นำเสนอมาแล้วข้างต้น เมื่อมีการใช้ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเสียงทั้งเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์

เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มภาษาตามที่เสนอในงานนี้สามารถแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไทถิ่นย่อยต่าง ๆ ได้ค่อนข้างชัดเจน และมีการนำเสนอเกณฑ์ในการพิจารณาจัดให้ภาษาใดอยู่กลุ่มเดียวกันกับภาษาใดและแยกจากภาษาใดด้วยเกณฑ์การพิจารณาลักษณะพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ก่อน แล้วจึงแยกย่อยออกไปตามเกณฑ์พัฒนาการของเสียงสระและพยัญชนะซึ่งใช้พิจารณาประกอบกันไป

จากการศึกษาการจัดกลุ่มภาษาไทยตามแนวคิดและวิธีการทางภาษาศาสตร์ไทเปรียบเทียบในข้างต้นอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาการจัดแบ่งกลุ่มภาษาไทยด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งมีพัฒนาการต่อ ๆ กันมานั้นจะเห็นได้ว่า เดิมนักภาษาศาสตร์ไทเปรียบเทียบได้ใช้วิธีการทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบในการจัดแบ่งกลุ่มภาษาไทยถิ่นในภาพรวม โดยในระยะแรกเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งกลุ่ม ได้แก่ พัฒนาการของเสียงพยัญชนะต้น หรือคำศัพท์อย่างใดอย่างหนึ่ง ต่อมาจึงมีการใช้เกณฑ์พัฒนาการทางเสียงของพยัญชนะต้นควบคู่ไปกับคำศัพท์ เช่น การจัดกลุ่มภาษาตระกูลไทในงานของฟิง กวย ลี (Li, 1959, 1960) การจัดกลุ่มภาษาตระกูลไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้โดยใช้เกณฑ์ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ เช่น งานของบราวน์ (Brown, 1965) การจัดกลุ่มภาษาตระกูลไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ใช้เกณฑ์พัฒนาการของเสียงพยัญชนะต้นเสียงกักไม่พ่นลม (P) และเสียงกักพ่นลม (PH) ประกอบกับพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม และคำศัพท์ ในงานของแชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1972, 1975, 1996) และการจัดกลุ่มภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้โดยใช้เกณฑ์กลายเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมซึ่งมีผลต่อการแยกเสียงวรรณยุกต์และการใช้เกณฑ์การกลายเสียงของเสียงสระในงานของฮาร์ทแมน (Hartmann, 1980) การแบ่งกลุ่มภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้โดยใช้เกณฑ์พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ประกอบกับเสียงพยัญชนะต้นและเสียงสระในงานของปราณี กุลละวณิชย์และธีระพันธ์ ล.ทองคำ (Kullavanijaya and L-Thongkum, 1998)

เมื่อพิจารณาในภาพรวมอาจกล่าวได้ว่า งานที่เสนอการแบ่งกลุ่มภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ที่ผ่านมามีส่วนใหญ่มักจะใช้เกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มภาษา คือ พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ซึ่งถูกนำมาใช้มากที่สุด ต่อมาจึงเป็นพัฒนาการของเสียงพยัญชนะต้น และพัฒนาการของเสียงสระ การใช้เกณฑ์ต่าง ๆ ดังกล่าวประกอบกันจะทำให้แบ่งภาษาออกเป็นกลุ่มย่อยได้และสามารถแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันระหว่างภาษาด้วย การศึกษาการจัดกลุ่มภาษาตระกูลไท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาตะวันตกเฉียงใต้ในเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาในข้างต้นเป็นแนวทางสำหรับการจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาลาวโดยใช้วรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่งานวิจัยนี้จะได้ศึกษาเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนยิ่งขึ้นเกี่ยวกับกลุ่มย่อยของภาษาลาว

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม

2.2.1 การสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม

นักภาษาศาสตร์เปรียบเทียบเชิงประวัติที่สืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมได้เสนอแนวคิดไว้ว่า พัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมนั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประเภทของพยางค์คือ พยางค์เป็น และพยางค์ตาย และมีความเกี่ยวข้องกับเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์นั้นคือ พยัญชนะต้นที่เป็นเสียงไม่ก้อง (voiceless) และเสียงก้อง (voiced) นักภาษาศาสตร์ไทยเปรียบเทียบในยุคแรก ๆ ได้แก่ อังเดร โอตริคูร์ต (Haudricourt, 1954 อ้างถึงในปราณี กุลละวณิชย์, 2527: 54) และฟิง กวย ลี (Li, 1962, 1966) จึงได้สืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมไว้ 4 เสียง คือ วรรณยุกต์ *A *B *C และ *D โดยวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A *B และ *C ปรากฏในพยางค์เป็น ส่วนวรรณยุกต์ *D ปรากฏในพยางค์ตาย ดังแสดงในภาพที่ 13

วรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม	*A	*B	*C	*D
พยัญชนะต้น				
1. พยัญชนะเสียงไม่ก้อง *p-, *t-, *k-	A1	B1	C1	D1
2. พยัญชนะเสียงก้อง *b-, *d-, *g-	A2	B2	C2	D2
	พยางค์เป็น		พยางค์ตาย	

ภาพที่ 13 พัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมตามเสียงพยัญชนะต้น 2 กลุ่ม

นอกจากนี้วรรณยุกต์ D ในภาษาไทยปัจจุบันบางภาษายังมีพัฒนาการที่เกี่ยวข้อกับความสั้นยาวของสระในพยางค์อีกด้วย ดังนั้นในการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม นักภาษาศาสตร์ภาษาไทยเปรียบเทียบจึงมักสืบสร้างวรรณยุกต์ *D แยกจากวรรณยุกต์ *A *B *C และหากในภาษาไทนั้น ๆ มีความสั้นยาวของเสียงสระเข้ามาเกี่ยวข้อกับวรรณยุกต์ในพยางค์ตาย วรรณยุกต์ D ก็จะประกอบด้วยวรรณยุกต์ D ที่ปรากฏในพยางค์ตายมีสระเสียงยาว (D-long หรือ DL) และวรรณยุกต์ D ที่ปรากฏในพยางค์ตายมีสระเสียงสั้น (D-short หรือ DS)

วิธีการที่นักภาษาศาสตร์ไทยเปรียบเทียบใช้ในการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมคือการนำคำร่วมเชื้อสาย (cognates) ในภาษาไทยปัจจุบันหลายภาษามาเปรียบเทียบกันเพื่อหาเสียงปฏิภาค (sound correspondence) ของเสียงวรรณยุกต์ ในงานของฟิง กวย ลี (Li, 1977) ได้เปรียบเทียบภาษาไทถิ่นปัจจุบันที่เลือกมาเป็นตัวแทนของภาษาไท 3 กลุ่ม ได้แก่ ภาษาไทยกรุงเทพฯ (Siamese) ภาษาลุงโจว (Lungchow) และภาษาโป๋อ้าย (Po-ai) ซึ่งเป็นตัวแทนของภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ สาขากลาง และสาขาเหนือตามลำดับ ตัวอย่างการเปรียบเทียบคำร่วมเชื้อสายในภาษาไทถิ่นเพื่อหาเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ในงานของฟิง กวย ลี แสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคำร่วมเชื้อสายในภาษาไทยถิ่นเพื่อหาเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ในพยางค์เป็น (ดัดแปลงจาก Li, 1977)

	ภาษาไทยถิ่นปัจจุบัน คำร่วมเชื้อสาย	ภาษาไทยกรุงเทพ (Siamese)	ภาษาลุงโจว (Lungchow)	ภาษาไป๋อ้าย (Po-ai)
1	ปี	pii 33	pii 33	pii 24
2	ชาย	khaai 24	khaai 33	khaai 24
3	บิน	bin 33	bin 33	min 31
4	ทา	thaa 33	taa 31	taa 55
5	เก่า	kau 22	kau 55	kau 22
6	เช่า	khau 22	khau 55	hoo 22
7	ดำ	daa 22	daa 55	naa 22
8	พ่อ	phoo 41	poo 11	poo 31
9	เก่า	kau 41	kau 24	kuu 44
10	ห้า	haa 41	haa 24	haa 44
11	บ้าน	baan 41	baan 24	maan 44
12	ท้อง	thooŋ 453	toonŋ? 21	tun 33

จากการเปรียบเทียบคำร่วมเชื้อสายทั้ง 12 คำในตารางที่ 1 ข้างต้น ทำให้สรุปได้ว่ามีลักษณะเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์รวม 8 แบบดังนี้

	ไทยกรุงเทพ	ลุงโจว	ไป๋อ้าย	
1.	33	33	24	(คำที่ 1)
2.	24	33	24	(คำที่ 2)
3.	33	33	31	(คำที่ 3)
4.	33	31	55	(คำที่ 4)
5.	22	55	22	(คำที่ 5, 6, 7)
6.	41	11	31	(คำที่ 8)
7.	41	24	44	(คำที่ 9, 10, 11)
8.	453	21	33	(คำที่ 12)

เมื่อเปรียบเทียบลักษณะเสียงปฏิภาคทั้ง 8 แบบในข้างต้นจะเห็นได้ว่า เสียงปฏิภาคแบบที่ 1, 2, 3 คล้ายคลึงกัน คือ ภาษาไทยกรุงเทพ มีชุดเสียงปฏิภาคเป็น 33-24-33 ภาษาลุงโจว 33-33-33 และภาษาไป๋อ้าย 24-24-31 จะเห็นว่ามี ความแตกต่างกันตรงที่ ภาษาไทยกรุงเทพ มีวรรณยุกต์ 2 แบบคือ 33-24 และภาษาไป๋อ้ายมีวรรณยุกต์ 2 แบบคือ 24-31 ความแตกต่างของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยกรุงเทพและภาษาไป๋อ้าย เป็นความแตกต่างที่มีสาเหตุจากเสียงพยัญชนะต้น เช่น ในภาษาไทยกรุงเทพ เสียงวรรณยุกต์ 24 ปรากฏในคำที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงกักไม่ก้องพ่นลม (aspirated stop) ส่วนเสียงวรรณยุกต์ 33 นั้นปรากฏในคำที่มีพยัญชนะต้น

เป็นเสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม (unaspirated stop) หรือเสียงกักก้อง (voiced stop) เช่นเดียวกับกรณีของภาษาไป๋อ้ายที่มีความแตกต่างของเสียงวรรณยุกต์ซึ่งอธิบายได้ด้วยเงื่อนไขของเสียงพยัญชนะต้น เมื่อความแตกต่างของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาไป๋อ้ายเป็นเรื่องที่อธิบายได้ ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า เสียงปฏิภาคแบบที่ 1, 2, 3 สามารถรวมได้เป็น 1 แบบ เมื่อพิจารณาเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์กับเสียงพยัญชนะต้นจะเห็นได้ว่าเสียงพยัญชนะต้นที่สัมพันธ์กับเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ทั้ง 8 แบบข้างต้นสรุปได้ดังนี้

1.	p	p	p	-	33	33	33	เสียงปฏิภาคแบบที่ 1, 2, 3
2.	kh	kh	kh	-	24	33	24	
3.	b	b	m	-	33	33	31	
4.	th	t	t	-	33	31	55	เสียงปฏิภาคแบบที่ 4
5.	k	k	k	-	22	55	22	เสียงปฏิภาคแบบที่ 5
6.	kh	kh	h	-	22	55	22	
7.	d	d	n	-	22	55	22	
8.	ph	p	p	-	41	11	31	เสียงปฏิภาคแบบที่ 6
9.	k	k	k	-	41	24	44	เสียงปฏิภาคแบบที่ 7
10.	h	h	h	-	41	24	44	
11.	b	b	m	-	41	24	44	
12.	th	th	t	-	453	21	33	เสียงปฏิภาคแบบที่ 8

เมื่อพิจารณาเสียงพยัญชนะต้นที่ให้เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ทั้ง 8 แบบจะเห็นได้ว่า เราสามารถจัดกลุ่มเสียงพยัญชนะต้นที่ให้เสียงปฏิภาควรรณยุกต์แตกต่างกันได้ 2 กลุ่มดังนี้

- 1) แบบที่ 1, 2, 3 - แบบที่ 5 - แบบที่ 7
- 2) แบบที่ 4 - แบบที่ 6 - แบบที่ 8

ฟัง กวย ลี (Li, 1977) ได้สืบสร้างให้เสียงพยัญชนะต้นในกลุ่มที่ 1 ในภาษาไทดั้งเดิมประกอบด้วย พยัญชนะเสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม (voiceless unaspirated stop) พยัญชนะเสียงกักไม่ก้องพ่นลม (voiceless aspirated stop) พยัญชนะเสียงไม่ก้อง (voiceless continuant) ซึ่งประกอบด้วย พยัญชนะเสียงเสียดแทรก (fricative) พยัญชนะเสียงนาสิก (nasal) และพยัญชนะเสียงเหลว (liquid) ตัวอย่างเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมในกลุ่มที่ 1 นี้ได้แก่ *p-, *t-, *k, *ph-, *th-, *kh-, *f-, *s-, *h-, *hm-, *hn-, *hg-, *hl-, *hr- เป็นต้น

ส่วนพยัญชนะต้นกลุ่มที่ 2 นั้นฟัง กวย ลีสืบสร้างให้เป็นพยัญชนะเสียงก้อง (voiced initial) ในภาษาไทดั้งเดิม แต่ในภาษาไทยปัจจุบันพยัญชนะต้นเสียงก้องบางกลุ่มได้แก่ พยัญชนะเสียงกักก้อง (voiced stops) และพยัญชนะเสียงเสียดแทรกก้อง (voiced fricatives) ได้กลายเป็น

พยัญชนะเสียงไม่ก้องแล้ว ตัวอย่างพยัญชนะต้นดั้งเดิมในกลุ่มที่ 2 นี้ได้แก่ *b-, *d-, *j-, *g-, *z-, *m-, *n-, *ŋ-, *l-, *r-, *w- เป็นต้น⁹

จากการเปรียบเทียบคำร่วมเชื้อสายในภาษาไทยปัจจุบันและได้เสียงปฏิภาครวม 8 แบบ โดยเสียงปฏิภาคแบบที่ 1, 2, 3 รวมกันได้เป็น 1 แบบและสามารถจัดกลุ่มเสียงปฏิภาคได้เป็น 2 กลุ่มโดยมีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเงื่อนไขดังกล่าวมาในข้างต้น ฟัง กวย ลีจึงได้สืบสร้างให้วรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์เป็นในภาษาไทยดั้งเดิมประกอบด้วยวรรณยุกต์ *A *B *C ซึ่งมีพัฒนาการต่อมาคือการแยกเสียงเป็น 2 เสียงตามเงื่อนไขของเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิม 2 กลุ่มในข้างต้นดังนี้

กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2
เสียงปฏิภาคแบบที่ 1, 2, 3 = *A1	เสียงปฏิภาคแบบที่ 4 = *A2
เสียงปฏิภาคแบบที่ 5 = *B1	เสียงปฏิภาคแบบที่ 6 = *B2
เสียงปฏิภาคแบบที่ 7 = *C1	เสียงปฏิภาคแบบที่ 8 = *C2

สำหรับการสืบสร้างวรรณยุกต์ *D ที่ปรากฏในพยางค์ตายนั้น ฟัง กวย ลีได้แสดงการเปรียบเทียบคำร่วมเชื้อสายในภาษาไทยถิ่นทั้งสามภาษาข้างต้นเพื่อหาการปฏิภาคของวรรณยุกต์ในพยางค์ตายดังตัวอย่างในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคำร่วมเชื้อสายในภาษาไทยถิ่นเพื่อหาเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ในพยางค์ตาย (ดัดแปลงจาก Li, 1977)

	ภาษาไทยถิ่นปัจจุบัน	ภาษาไทยกรุงเทพ (Siamese)	ภาษาลุงโจว (Lungchow)	ภาษาโป้อัย (Po-ai)
	คำร่วมเชื้อสาย			
1	ปาก	paak 22	paak 55	paak 22
2	เพือก	phīak 22	phīik 55	piik 22
3	ออก	?ook 22	?ook 55	?ook 22
4	ราก	raak 41	laak 31	laak 31
5	ตก	tok 22	tuk 55	tok 55
6	ผัก	phak 22	phjak 55	pjak 55
7	ดิบ	dip 22	dip 55	nip 44
8	มด	mot 55	mīt 31	mot 44

⁹ จากหลักฐานการเขียนที่ปรากฏในภาษาไทยปัจจุบันบางภาษา เช่น ภาษาไทยกลางมีคำที่มีพยัญชนะต้นเสียงเหมือนกันเสียงวรรณยุกต์เหมือนกันแต่เขียนด้วยตัวอักษรที่เป็นพยัญชนะต้นต่างกัน เช่น “ฆ่า” [khaa 42] และ “ข่า” [khaa 42] ซึ่ง “ฆ” เป็นอักษรต่ำ แต่ “ข” เป็นอักษรสูง ฟัง กวย ลี (Li, 1977) จึงสืบสร้างให้ในภาษาไทยดั้งเดิมมีพยัญชนะต้นเสียงก้องซึ่งมีพัฒนาการต่อมาเป็นพยัญชนะในกลุ่มของอักษรต่ำในภาษาไทยกลาง ภาษาไทยสาขากลางบางภาษา เช่น ภาษาไท (Tho) ยังเก็บรักษาพยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงก้อง *b-, *d-, *j-, *g- ไว้ (L-Thongkum, 1997)

จากการเปรียบเทียบคำร่วมเชื้อสายทั้ง 8 คำในตารางที่ 2 ข้างต้น ทำให้สรุปได้ว่ามีลักษณะเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์รวม 5 แบบดังนี้

	ไทยกรุงเทพ	ลุงโจว	ไป๋อ้าย	
1.	22	55	22	(คำที่ 1, 2, 3)
2.	41	31	31	(คำที่ 4)
3.	22	55	55	(คำที่ 5, 6)
4.	22	55	44	(คำที่ 7)
5.	55	31	44	(คำที่ 8)

จากลักษณะเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ทั้ง 5 แบบในข้างต้น จะเห็นได้ว่า แบบที่ 3 และแบบที่ 4 มีเสียงวรรณยุกต์คล้ายคลึงกัน มีเพียงภาษาไป๋อ้ายเท่านั้นที่มีเสียงวรรณยุกต์แตกต่างออกไปคือ มีวรรณยุกต์ 55-44 เมื่อพิจารณาเสียงพยัญชนะต้นที่มีเสียงวรรณยุกต์ 55 และ 44 ในภาษาไป๋อ้ายแล้วจะเห็นได้ว่า เป็นพยัญชนะคนละเสียง ความแตกต่างดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่อธิบายได้ด้วยเงื่อนไขของเสียงพยัญชนะต้น ดังนั้นจึงอาจรวมเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์แบบที่ 3 และแบบที่ 4 ให้เป็น 1 แบบได้ เสียงปฏิภาควรรณยุกต์แต่ละแบบมีความสัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นดังนี้

1.	p	p	p	-	22	55	22	เสียงปฏิภาคแบบที่ 1
2.	ph	ph	p	-	22	55	22	
3.	ʔ	ʔ	ʔ	-	22	55	22	
4.	r	l	l	-	41	31	31	เสียงปฏิภาคแบบที่ 2
5.	t	t	t	-	22	55	55	เสียงปฏิภาคแบบที่ 3, 4
6.	ph	ph	p	-	22	55	55	
7.	d	d	n	-	22	55	44	
8.	m	m	m	-	55	31	44	เสียงปฏิภาคแบบที่ 5

เมื่อพิจารณาเสียงพยัญชนะต้นที่ให้เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ทั้ง 5 แบบจะเห็นได้ว่า เราสามารถจัดกลุ่มเสียงพยัญชนะต้นที่ให้เสียงปฏิภาควรรณยุกต์แตกต่างกันได้ 2 กลุ่มเช่นเดียวกับการสืบสร้างวรรณยุกต์ *A *B *C ในข้างต้นดังนี้

- 1) แบบที่ 1 - แบบที่ 3, 4
- 2) แบบที่ 2 - แบบที่ 5

เสียงพยัญชนะต้นที่มีความสัมพันธ์กับวรรณยุกต์ทั้งสองกลุ่มดังกล่าว แสดงให้เห็นพัฒนาการของวรรณยุกต์ *D ในภาษาไทยดั้งเดิมดังนี้

กลุ่มที่ 1

เสียงปฏิภาคแบบที่ 1

= *DL1

เสียงปฏิภาคแบบที่ 2

= *DL2

กลุ่มที่ 2

เสียงปฏิภาคแบบที่ 3, 4 = *DS1

เสียงปฏิภาคแบบที่ 5 = *DS2

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า วรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์ตายในภาษาไทยดั้งเดิมคือวรรณยุกต์ *D นั้นต่อมามีพัฒนาการแยกเป็น 2 เสียงคือ *D1 และ *D2 ตามกลุ่มของพยัญชนะต้น 2 กลุ่มและในภาษาไทยปัจจุบันวรรณยุกต์ *D ก็มีการพัฒนาด้วยการแยกเสียงอีกตามความสั้นยาวของเสียงสระในพยางค์เป็นวรรณยุกต์ *DL1 *DL2 *DS1 *DS2

ฟัง กวย ลีได้เสนอให้เห็นเสียงวรรณยุกต์ *A *B *C *D ในภาษาไทยดั้งเดิมที่มีพัฒนาการมาสู่ภาษาไทยปัจจุบัน โดยนำภาษาไทย 3 ภาษามาสืบสร้างได้แก่ ภาษาไทยกรุงเทพ ภาษาลุงโจว และภาษาไป๋อ้ายซึ่งเป็นตัวแทนของภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ สาขากลาง และสาขาเหนือตามลำดับ ดังภาพที่ 14

ภาษาไทยดั้งเดิม	ไทยกรุงเทพ	ลุงโจว	ไป๋อ้าย		
A {	1	กลางระดับ [33] หรือ ขึ้น [24]	กลางระดับ [33] ขึ้น [24] หรือ ตก [31]		
	2	กลางระดับ [33]	กลาง-ตก [31] สูงระดับ [55]		
B {	1	ต่ำระดับ [22]	สูงระดับ [55] ต่ำระดับ [22]		
	2	ตก [41]	ต่ำระดับ [11] ตก [31]		
C {	1	ตก [41]	ขึ้น [24] กลาง-สูง ระดับ [44]		
	2	สูง [453] หรือ [55]	ต่ำ-ตก [21] กลางระดับ [33]		
D {	1 {	L {	ต่ำระดับ [22]	สูงระดับ [55]	
					S {
	2 {	L {	ตก [41]	กลางตก [31]	ตก [31]
			S {		

ภาพที่ 14 พัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาไทยปัจจุบัน (ดัดแปลงจาก Li, 1977: 28)

วรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมที่สืบสร้างตามวิธีการทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบในช่วงต้นนั้น มีพัฒนาการต่อมาในภาษาไทยปัจจุบันในรูปแบบต่าง ๆ กันดังจะได้กล่าวในหัวข้อ 2.2.2 ต่อไปนี้

2.2.2 พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาไทยปัจจุบัน

วรรณยุกต์ในภาษาไทยปัจจุบันมีพัฒนาการ 2 ลักษณะคือ การเปลี่ยนแปลงในลักษณะของการแยกเสียงวรรณยุกต์ (tone split) และการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของการรวมเสียงวรรณยุกต์ (tone coalescence หรือ tone merger) จึงทำให้ภาษาไทยปัจจุบันถูกจำแนกออกเป็นถิ่นย่อยต่าง ๆ โดยใช้ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์และจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างกันเป็นเกณฑ์ในการจำแนก

โดยทั่วไปในการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม นักภาษาศาสตร์ไทยเปรียบเทียบมักจะเสนอการสืบสร้างวรรณยุกต์ในพยางค์เป็นคือ *A *B *C แยกจากวรรณยุกต์ *D ในพยางค์ตาย เนื่องจากวรรณยุกต์ *D นั้นนอกจากจะมีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับสัทลักษณะของเสียงพยัญชนะต้นแล้ว พัฒนาการของวรรณยุกต์ *D ในภาษาไทยปัจจุบันบางภาษายังสัมพันธ์กับความสั้น-ยาวของเสียงสระด้วย เพื่อให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมในภาษาไทยปัจจุบันที่ชัดเจน ในที่นี้จะกล่าวถึงพัฒนาการของวรรณยุกต์ *A *B *C แยกจากพัฒนาการของวรรณยุกต์ *D ดังนี้

2.2.2.1 พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ *A *B *C ในภาษาไทยปัจจุบัน

ภาษาไทยถิ่นในปัจจุบันมีพัฒนาการของวรรณยุกต์จากภาษาไทยดั้งเดิมทั้งในลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน บางภาษามีการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A *B *C ออกเป็น 2 วรรณยุกต์ตามเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิม 2 กลุ่มคือ

- 1) พยัญชนะต้นเสียงไม่ก้อง เช่น *ph-, *th-, *kh-, *hm-, *hn-, *f-, *s-, *p-, *t-, *k-, *ʔb-, *ʔd-, *ʔy-, *ʔ-
- 2) พยัญชนะต้นเสียงก้อง เช่น *b-, *d-, *g-, *m-, *n-, *ŋ-, *w-, *y-, *l-, *r-

ตัวอย่างการบรรยายลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็น 2 เสียงในงานของฟิง กวย ลีคือ *A1-*A2 *B1-*B2 และ *C1-*C2 ภาษาที่มีลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ตามเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิม 2 กลุ่มดังกล่าวได้แก่ ภาษาไทดำ ไทขาว ไทลื้อ (ภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้) ภาษาลุงโจว ภาษาไท (ภาษาไทสาขากลาง) และภาษาหวู่หมิง (ภาษาไทสาขาเหนือ) ลักษณะการแยกเสียงเป็น 2 เสียงตามสัทลักษณะก้อง-ไม่ก้องของพยัญชนะต้นที่ปรากฏในภาษาไทยปัจจุบันแสดงไว้ในภาพที่ 15

การแยกเสียงออกเป็น 2 เสียงตามสัทลักษณะก้อง-ไม่ก้องของเสียงพยัญชนะต้นดังกล่าวเป็นลักษณะที่ปรากฏในภาษาที่มีวรรณยุกต์แทบทุกภาษาเช่น ภาษาไทถิ่นต่าง ๆ ในตระกูลไท ภาษาเวียดนามในตระกูลภาษามอญ-เขมร ภาษาเย้าในตระกูลมั่ว-เย้า เป็นต้น บราวน์ (Brown, 1965) เรียกลักษณะดังกล่าวว่าเป็นลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ครั้งใหญ่ (Great Tone Split) และจากการศึกษาทางกลศาสตร์อันเกี่ยวกับอิทธิพลของเสียงพยัญชนะต้นที่มีผลต่อ

วรรณยุกต์ในภาษาไทยปัจจุบัน พยัญชนะต้น	A	B	C
1. พยัญชนะเสียงไม่ก้อง *p-, *t-, *k- ฯลฯ	A1	B1	C1
2. พยัญชนะเสียงก้อง *b-, *d-, *g- ฯลฯ	A2	B2	C2

ภาษาไทยดำ, ภาษาลุงโจว

ภาพที่ 15 การแยกเสียงวรรณยุกต์ A B C เป็น 2 เสียงตามสัทลักษณะก้อง-ไม่ก้องของเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดำและภาษาลุงโจว

ระดับเสียงสูงต่ำของสระในพยางค์นั้นมีข้อสรุปว่า หากพยัญชนะต้นเป็นเสียงก้องจะมีผลทำให้สระที่ตามมามีระดับเสียงต่ำหรือมีวรรณยุกต์เป็นเสียงต่ำ และพยัญชนะต้นที่เป็นเสียงไม่ก้องจะทำให้สระมีระดับเสียงสูงหรือมีวรรณยุกต์เป็นเสียงสูงนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ลักษณะการแยกเสียงออกเป็น 2 เสียงตามสัทลักษณะก้อง-ไม่ก้องของเสียงพยัญชนะต้นจะเป็นลักษณะที่ปรากฏในภาษาที่มีวรรณยุกต์ส่วนใหญ่ แต่ในภาษาหลายภาษาก็มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ที่ซับซ้อนมากขึ้น ตัวอย่างเช่นมีภาษาไทยบางภาษามีพัฒนาการของวรรณยุกต์ที่สัมพันธ์กับพยัญชนะต้นที่แยกออกเป็นกลุ่มย่อยอีก คือ พยัญชนะต้นเสียงไม่ก้องแยกย่อยออกเป็น 2 กลุ่มตามสัทลักษณะของพยัญชนะเสียงพ่นลม (aspirated) และพยัญชนะเสียงไม่พ่นลม (unaspirated) ดังนั้นในกรณีดังกล่าวจึงมีพยัญชนะต้นรวม 3 กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับเสียงวรรณยุกต์ในภาษา ได้แก่

1) พยัญชนะต้นเสียงไม่ก้องแยกย่อยเป็น

1.1 พยัญชนะต้นเสียงไม่ก้องที่ไม่มีการกักที่เส้นเสียง เช่น *ph-, *th-, *kh-, *hm-, *hn-, *f-, *s-, *p-, *t-, *k-

1.2 พยัญชนะต้นเสียงไม่ก้องที่มีการกักที่เส้นเสียง เช่น *ʔb-, *ʔd-, *ʔy-, *ʔ-

2) พยัญชนะต้นเสียงก้อง เช่น *b-, *m-, *n-, *ŋ-, *w-, *y-, *l-, *r-

หากพยัญชนะต้นทั้งสามกลุ่มข้างต้นสัมพันธ์กับเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A *B และ *C อย่างสมบูรณ์ก็จะทำให้มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมจาก 3 เสียงเป็น 9 เสียง แต่ในความเป็นจริงแล้วไม่มีภาษาใดที่มีวรรณยุกต์ในพยางค์เป็นมากถึง 9 เสียงเนื่องจากการรวมเสียงวรรณยุกต์เกิดขึ้นนั่นเอง พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ที่สัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้น 3 กลุ่มและลักษณะของพัฒนาการทั้งในรูปแบบของการแยกเสียงและการรวมเสียงปรากฏในภาษาไทยถิ่นเขียงใหม่หรือคำเมือง ดังแสดงในภาพที่ 16

วรรณยุกต์ในภาษาไทยปัจจุบัน		A	B	C
พยัญชนะต้น				
1. พยัญชนะเสียงไม่ก้อง	1.1 เสียงไม่ก้องไม่มีการกักที่เส้นเสียง เช่น *ph-, *th-, *kh-, *hm-, *hn-, *f-, *s-, *p-, *t-, *k-	1	3	5
	1.2 พยัญชนะต้นเสียงไม่ก้องมีเสียงกักที่เส้นเสียง เช่น *ʔb-, *ʔd-, *ʔy-, *ʔ-	2		
2. พยัญชนะเสียงก้อง	2. เสียงกักก้อง เสียงเสียดแทรกก้อง เสียงนาสิกก้อง เสียงเหลวและเสียงอัดสระก้อง เช่น *b-, *m-, *n-, *ŋ-, *w-, *y-, *l-, *r-		4	6

ภาพที่ 16 พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ในลักษณะของการแยกเสียงและรวมเสียงที่มีความสัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้น 3 กลุ่มในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่/คำเมือง

ในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่/คำเมือง/ไทยวนมีพัฒนาการของวรรณยุกต์ที่แสดงให้เห็นว่าการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมแถว A ออกเป็น 3 เสียง (A1.1, A1.2, A2) แต่ต่อมามีการรวมเสียงวรรณยุกต์เกิดขึ้นทำให้วรรณยุกต์แถว A ในภาษาไทยวนลดลงเหลือ 2 เสียงคือ A1.1-A1.2=A2 ส่วนวรรณยุกต์อื่น ๆ ก็แยกเป็น 2 เสียงคือ B1-B2 และ C1-C2 เป็นต้น

นอกจากพัฒนาการในรูปแบบการรวมเสียงในแนวตั้งหรือภายในแถววรรณยุกต์แล้ววรรณยุกต์ในภาษาไทยปัจจุบันยังมีลักษณะของการรวมเสียงในแนวนอนหรือการรวมเสียงระหว่างแถววรรณยุกต์ปรากฏให้เห็นค่อนข้างมาก พัฒนาการในลักษณะการรวมเสียงดังกล่าวอาจจะมีผลทำให้จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลดจำนวนลง ตัวอย่างเช่น ภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอมืองและอำเภอานานิवास จังหวัดสกลนคร (Brown, 1965) มีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ทั้งแนวตั้งและแนวนอนคือ วรรณยุกต์ดั้งเดิม *A *B *C แยกเป็น 2 เสียง (A1.1=A1.2, A2/B1.1=B1.2, B2/C1.1=C1.2, C2) นอกจากนี้ยังมีการรวมเสียงในแนวนอนระหว่างวรรณยุกต์ A และ B แบบ A2=B1.1/B1.2 ด้วย ดังแสดงในภาพที่ 17

วรรณยุกต์ในภาษาไทยปัจจุบัน		A	B	C
พยัญชนะต้น				
1. พยัญชนะเสียงไม่ก้อง	1.1 เสียงไม่ก้องไม่มีการกักที่เส้นเสียง เช่น *ph-, *th-, *kh-, *hm-, *hn-, *f-, *s-, *p-, *t-, *k-	1	2	4
	1.2 พยัญชนะต้นเสียงไม่ก้องมีเสียงกักที่เส้นเสียง เช่น *ʔb-, *ʔd-, *ʔy-, *ʔ-			
2. พยัญชนะเสียงก้อง	2. เสียงกักก้อง เสียงเสียดแทรกก้อง เสียงนาสิกก้อง เสียงเหลวและเสียงอัดสระก้อง เช่น *b-, *m-, *n-, *ŋ-, *w-, *y-, *l-, *r-	2	3	5

ภาพที่ 17 พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ในลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงทั้งในแนวตั้งและแนวนอนในภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอมือง และอำเภอานานิवास จังหวัดสกลนคร (ดัดแปลงจาก Brown, 1965: 164)

2.2.2.2 พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ *D ในภาษาไทยปัจจุบัน

พัฒนาการของวรรณยุกต์จากภาษาไทยดั้งเดิมมาสู่ภาษาไทยปัจจุบันไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับเสียงพยัญชนะต้นเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์-ยาวของเสียงสระในพยางค์ด้วย โดยเฉพาะพัฒนาการของวรรณยุกต์ *D หรือวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์ตาย นักภาษาศาสตร์ภาษาไทยเปรียบเทียบได้เสนอแนวคิดไว้ว่า วรรณยุกต์ *D มีความน่าสนใจในแง่ของพัฒนาการที่นอกจากจะเกี่ยวข้องกับสัทลักษณะของพยัญชนะต้นในพยางค์เช่นเดียวกับวรรณยุกต์ *A *B *C แล้ว ยังมีเงื่อนไขเรื่องความสัมพันธ์-ยาวของเสียงสระในพยางค์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เพื่อนำไปสู่แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ *D ในภาษาไทยปัจจุบันซึ่งในหลายภาษามีความสัมพันธ์ของเสียงสระเข้ามาเกี่ยวข้องนั้น ในที่นี้จะกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับสระในภาษาไทยดั้งเดิมที่เคยมีผู้สืบสร้างไว้ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร แนวคิดที่ว่าสระในภาษาไทยดั้งเดิมมีความแตกต่างเรื่องความสัมพันธ์-ยาวหรือไม่นั้นจะมีผลต่อการสืบสร้างวรรณยุกต์ *D ในภาษาดั้งเดิมรวมทั้งการสืบสร้างวรรณยุกต์ของภาษาลาวดั้งเดิมในงานวิจัยนี้ด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับเสียงสระของภาษาไทยดั้งเดิมที่เคยมีผู้เสนอไว้มาพิจารณา

เมื่อศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ในงานต่าง ๆ สืบสร้างสระในภาษาไทยดั้งเดิมไว้แตกต่างกัน บางงานสืบสร้างให้สระในภาษาไทยดั้งเดิมประกอบด้วยสระสั้นและสระยาว เช่น งานของแมรี สารวิทย์ (Sarawit, 1973) ได้สืบสร้างสระในภาษาไทยดั้งเดิมทั้งสามกลุ่ม ได้แก่ ภาษาไทดั้งเดิมสาขาตะวันตกเฉียงใต้ สาขากลาง และสาขาเหนือแล้วได้เสนอภาพรวมของสระในภาษาไทยดั้งเดิมไว้ด้วย ดังแสดงในภาพที่ 18

ภาษาไทยสาขตะวันตกเฉียงใต้ดั้งเดิม			ภาษาไทยสาขากลางดั้งเดิม		
*i	*i:	*u	*i	*i:	*u
*e		*o	*e	*e:	*o
*ɛ	*a	*ɔ:		*a	
	*ia	*ua		*ia	*ua
ภาษาไทยสาขาเหนือดั้งเดิม					
	*i	*u		*i	*u
	*e:			*ə	*o:
	*ɛ			*a	*ɔ
		*ia		*ia	*ua
ภาษาไทยดั้งเดิม					
*i	*i:	*u	*i	*i:	*u
*e	*e:		*ə	*ə:	*o
			*a	*a:	
*ia	*ia:	*ua	*ia	*ia:	*ua
(*eu	*eu:)		(*oi	*oi:)	

ภาพที่ 18 สระในภาษาไทยดั้งเดิมจากงานของแมรี สารวิทย์ (Sarawit, 1973)

สารวิทย์กล่าวถึงการปรากฏของสระเสียงสั้นและสระเสียงยาวในภาษาไทยดั้งเดิมไว้ว่า สระเดี่ยวเสียงยาวนั้นจะปรากฏในพยางค์เปิดหรือพยางค์ปิดก็ได้ ส่วนสระเดี่ยวเสียงสั้นจะปรากฏเฉพาะพยางค์ปิดเท่านั้น สำหรับกรณีของสระประสมนั้น หากเป็นสระประสมเสียงยาวจะปรากฏได้ทั้งในพยางค์เปิดและพยางค์ปิด ส่วนสระประสมเสียงสั้นจะปรากฏในพยางค์ปิดเท่านั้น (สระประสม 4 เสียงสุดท้ายที่อยู่ในวงเล็บในภาพที่ 18 เป็นเสียงสระที่สารวิทย์เสนอไว้ว่า ไม่ค่อยแน่ใจนักกว่าสระประสม 4 เสียงดังกล่าวเป็นสระของภาษาไทยดั้งเดิมหรือไม่ เพราะเป็นสระที่ปรากฏเฉพาะหน้าพยัญชนะเสียงนาสิกเท่านั้น)

นอกจากนี้ยังมีงานของฟิง กวย ลี (Li, 1977) ที่ได้สืบสร้างสระในภาษาไทยดั้งเดิมซึ่งแตกต่างจากที่สารวิทย์สืบสร้างไว้ในข้างต้น กล่าวคือ ลีสืบสร้างให้ภาษาไทยดั้งเดิมมีเพียงสระเสียงสั้นเท่านั้น ดังแสดงในภาพที่ 19

สระในภาษาไทยดั้งเดิม									
1. สระเดี่ยว			2. สระประสม 2 ส่วน						
*i	*ɨ	*u	*ie	*ie	*ue				
*e	*ə	*o	*əi	*ei/*ɛi	*au	*iu			
*ɛ	*a	*ɔ							
3. สระประสม 3 ส่วน ¹⁰									
*iau	*ieu	*uai	*uei	*iaɨ	*uəi	*ieu			

ภาพที่ 19 สระในภาษาไทยดั้งเดิมจากงานของฟิง กวย ลี (Li, 1977)

จากภาพที่ 19 จะเห็นว่า ลีไม่ได้สืบสร้างสระเสียงยาวเลย สระทุกเสียงยกเว้น สระกลาง *e, *ə, *o สามารถปรากฏได้ทั้งในพยางค์ปิดและพยางค์เปิด เมื่อเกิดในพยางค์เปิดสระจะยืดเสียงออก ส่วนสระสูง *i, *ɨ, *u ซึ่งปรากฏในพยางค์ปิดส่วนใหญ่จะคงเสียงเดิมไว้ในภาษาไทยปัจจุบัน แต่ถ้าปรากฏในพยางค์เปิดในภาษาปัจจุบันที่มีสระยาว เสียงเหล่านี้จะกลายเป็นเสียงยาว *i:, *ɨ:, *u: เป็นคู่ตรงข้ามกับสระสูงเสียงสั้นในพยางค์ปิด สำหรับกรณีของสระต่ำ *ɛ, *a, *ɔ นั้นจะปรากฏทั้งในพยางค์เปิดและพยางค์ปิด และจะเป็นสระเสียงยาวเสมอ ในงานของลีได้เสนอไว้ว่า สระ *ɛ และ *ɔ จะปรากฏในภาษาปัจจุบันในรูปของสระเสียงยาว ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคำที่มีสระ ɛ กับ ɛ: และ ɔ กับ ɔ: ที่ปรากฏในภาษาปัจจุบันจะเห็นว่า สระ ɛ: และ ɔ: ปรากฏในคำจำนวนมาก แต่คำที่มีสระ ɛ และ ɔ นั้นมีจำนวนน้อยมากและส่วนใหญ่ปรากฏในคำที่เป็นคำยืมจากภาษาอื่น ดังนั้นจึงจึงกล่าวได้ว่า สระ *ɛ และ *ɔ อาจมาจากคำยืมหรืออาจกลายเสียงมาจากสระเสียงอื่น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ในงานของลีไม่ได้วิเคราะห์ให้ความสั้น-ยาวของเสียงสระมีความสำคัญในระดับหน่วยเสียงในภาษาไทยดั้งเดิมเลย

งานของบราวน์ (Brown, 1979) เป็นอีกงานหนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับความสั้น-ยาวของเสียง

¹⁰ หากวิเคราะห์ให้สระ -u เป็น -w และ -i เป็น -y เสียงสระประสม 3 ส่วนเหล่านี้จะเป็นเพียงสระประสม 2 ส่วนคือ *iaw *iew *uay *uey *iay *uey *iew

สระในภาษาไทยและได้สืบสร้างให้ภาษาไทยมีระบบสระดั้งเดิม 3 ระบบคือ ระบบสระเดี่ยวเสียงสั้น ระบบสระเดี่ยวเสียงยาว และระบบสระประสม ดังแสดงในภาพที่ 20

สระดั้งเดิมของภาษาไทย

1. สระเดี่ยวเสียงสั้น	2. สระเดี่ยวเสียงยาว	3. สระประสม
*i *ī *u	*i: *ī: *u:	*ia *iā *ua
*e *o	*e: *o:	*ea *oa
*a	*a:	(*a:) ¹¹

ภาพที่ 20 สระดั้งเดิมของภาษาไทยจากงานของบราวน์ (Brown, 1979)

ในงานดังกล่าวบราวน์ได้เสนอไว้ว่า สระเสียงยาว *e:* และ *o:* เป็นสระที่เปลี่ยนแปลงมาจากสระประสม **ea* และ **oa* ตามลำดับ ส่วนสระเสียงสั้น *e* และ *o* นั้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงเสียงของสระเสียงยาว *e:* และ *o:* บราวน์สันนิษฐานว่า มีปัจจัย 3 ประการที่ทำให้สระในภาษาไทยเกิดความแตกต่างในเรื่องความสั้น-ยาวได้แก่ การยืมคำ (borrowing) การสร้างคำใหม่ (new formation) และการเปลี่ยนแปลงความสั้น-ยาวของเสียงสระเอง (crossover)

อีกงานหนึ่งที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสั้น-ยาวของเสียงสระในภาษาไทยคืองานของพุทธชาติ ธนัญชานนท์ (2536) ซึ่งได้ศึกษาความต่างด้านความสั้น-ยาวของสระกลาง *e, o* และสระต่ำ *e, o* ในภาษาไทย ในงานดังกล่าวพุทธชาติได้ข้อสรุปว่า ความแตกต่างด้านความสั้น-ยาวของสระ *e, o, e, o* ปรากฏในภาษาไทยในระยะเวลาที่ต่างกันคือ ความแตกต่างด้านความสั้น-ยาวของสระ *o* จะปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ส่วนความแตกต่างด้านความสั้น-ยาวของสระอื่น ๆ คือ *e, e, o* นั้นจะปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง และปัจจัยที่ทำให้เกิดความสั้น-ยาวของเสียงสระดังกล่าวคือ สระ *e, o* มาจากการยืมคำจากภาษาบาลี-สันสกฤต และสระ *e, o* มาจากการสร้างคำใหม่ในภาษาไทยโดยการเทียบแบบกับคำยืมภาษาเขมร

งานของแนนนา แอล จอนสัน (Jonsson, 1991) เป็นอีกงานหนึ่งที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับระบบเสียงต่าง ๆ ในภาษาไทยสาขาคะวันตกเฉียงใต้ดั้งเดิมและได้สืบสร้างพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ขึ้นมา ในงานดังกล่าวจอนสันได้สืบสร้างสระในภาษาไทยดั้งเดิม สาขาคะวันตกเฉียงใต้ไว้ดังภาพที่ 21

สระในภาษาไทยสาขาคะวันตกเฉียงใต้ดั้งเดิม

สระเดี่ยว	*i	*ī	*u
	*æ	*a *a:	*o
สระประสม	*ia	*īa	*ua

ภาพที่ 21 สระในภาษาไทยสาขาคะวันตกเฉียงใต้ดั้งเดิมจากงานของจอนสัน (Jonsson, 1991)

¹¹บราวน์ (Brown, 1965) ให้สระ **a:* อยู่ในกลุ่มสระเสียงยาว และกลุ่มสระประสมเพราะสระ **a:* มีบทบาทสำคัญในการอธิบายเรื่องความสั้น-ยาวของเสียงสระทุกเสียงที่มีพัฒนาการมาจากสระประสม **ia īa ua*

ในงานดังกล่าวจอนสันไม่ได้สืบสร้างสระกลาง *e, *ə, *o โดยจอนสันให้เหตุผลว่า ถึงแม้สระกลางทั้งสามเสียงดังกล่าวจะยังปรากฏในภาษาปัจจุบัน แต่ก็มีหลักฐานไม่เพียงพอที่จะสืบสร้างให้มีสระดังกล่าวในภาษาไทยชาติตะวันตกเฉียงใต้ดั้งเดิม นอกจากนี้จอนสันยังกล่าวถึงประเด็นสำคัญเกี่ยวกับอิทธิพลของเสียงสระสั้น-ยาวที่มีผลต่อพัฒนาการของวรรณยุกต์ D ในพยางค์ตายนั้นคือ จอนสันกล่าวว่า การแยกเสียงวรรณยุกต์ D เป็น DL และ DS ตามเงื่อนไขความสั้น-ยาวของเสียงสระในพยางค์นั้นยังคงเป็นเรื่องที่ไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะระบุได้ชัดเจนว่า อิทธิพลของความสั้น-ยาวของเสียงสระที่มีผลต่อวรรณยุกต์ D นั้นเป็นนวัตกรรมใหม่/ปรากฏการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นในภายหลัง (innovation) หรือเป็นการเก็บรักษา/ปรากฏการณ์ที่มีอยู่ก่อนแล้ว (retention) เนื่องจากลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ D ในภาษาลูกปัจจุบันบางภาษาก็มีเรื่องความสั้น-ยาวของเสียงสระเข้ามาเกี่ยวข้อง ในขณะที่บางภาษานั้นไม่มีความสั้น-ยาวของเสียงสระเข้ามามีอิทธิพลต่อพัฒนาการของวรรณยุกต์ D แต่อย่างใด

จากแนวคิดเกี่ยวกับการสืบสร้างสระในภาษาไทยดั้งเดิมในงานต่าง ๆ ที่ผ่านมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า ในแต่ละงานต่างก็มีแนวคิดเกี่ยวกับสระในภาษาไทยดั้งเดิมแตกต่างกัน บางงานสืบสร้างให้ภาษาไทยดั้งเดิมมีทั้งสระสั้นและสระยาวและบางงานสืบสร้างให้ภาษาไทยดั้งเดิมมีเพียงสระสั้นเท่านั้น ส่วนสระยาวพัฒนาการขึ้นในภายหลัง แนวคิดเรื่องความสั้น-ยาวของเสียงสระนี้จะมีผลต่อสืบสร้างวรรณยุกต์ *D ในพยางค์ตายในภาษาดั้งเดิม เนื่องจากในภาษาไทยปัจจุบันหลายภาษามีพัฒนาการของวรรณยุกต์ D ที่ไม่มีความสั้น-ยาวของเสียงสระเข้ามาเกี่ยวข้อง ในขณะที่วรรณยุกต์ D ในภาษาไทยปัจจุบันบางภาษามีพัฒนาการที่ซับซ้อนขึ้น แต่โดยมากแล้วพัฒนาการของวรรณยุกต์ D มักมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของวรรณยุกต์ A B C ในพยางค์เป็น

เมื่อพิจารณาภาษาไทยปัจจุบันบางภาษามีการแยกเสียงวรรณยุกต์ D ออกเป็น 2 เสียงตามสัทลักษณะก้อง-ไม่ก้องของเสียงพยัญชนะต้นเท่านั้น เช่น ภาษาไทดำ มีวรรณยุกต์เพียง 2 เสียงที่มีพัฒนาการมาจากวรรณยุกต์ D คือ วรรณยุกต์ D1 และ D2 ดังแสดงในภาพที่ 22

วรรณยุกต์ในภาษาไทยปัจจุบัน	D
พยัญชนะต้น	
1. พยัญชนะเสียงไม่ก้อง *p-, *t-, *k- ฯลฯ	1
2. พยัญชนะเสียงก้อง *b-, *d-, *g- ฯลฯ	2

ภาพที่ 22 การแยกเสียงวรรณยุกต์ D เป็น 2 เสียงตามสัทลักษณะก้อง-ไม่ก้องของเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทดำ (Gedney, 1964 อ้างถึงในปราณี กุลละวณิชย์, 2527: 75)

นอกจากนี้ยังมีบางภาษาที่วรรณยุกต์ D แยกเป็น 4 เสียงได้แก่ วรรณยุกต์ D ที่ปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงยาว 2 เสียง (DL1, DL2) และวรรณยุกต์ D ที่ปรากฏในพยางค์ตายสระ

เสียงสั้นอีก 2 เสียง (DS1, DS) การแยกเสียงดังกล่าวมีเงื่อนไขความสั้น-ยาวของเสียงสระเข้ามา มีอิทธิพลด้วย ตัวอย่างภาษาที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ตายเป็นแบบ DL1-DL2 และ DS1-DS2 ได้แก่ ภาษาไทยวน/ไทยถิ่นเชียงใหม่ ไทยถิ่นตากใบ ไทใหญ่ และย้อย (Gedney, 1965 อ้างถึงในปราณี กุลละวณิชย์, 2527: 75) ตัวอย่างพัฒนาการของวรรณยุกต์ D ที่มีการแยกเสียงเป็น 4 เสียงโดยมีความสั้น-ยาวของเสียงสระเป็นเงื่อนไขแสดงไว้ในภาพที่ 23

วรรณยุกต์ในภาษาไทยปัจจุบัน พยัญชนะต้น	DL	DS
1. พยัญชนะเสียงไม่ก้อง *p-, *t-, *k- ฯลฯ	1	1
2. พยัญชนะเสียงก้อง *b-, *d-, *g- ฯลฯ	2	2

ภาพที่ 23 การแยกเสียงวรรณยุกต์ D เป็น 4 เสียงตามเงื่อนไขความสั้น-ยาวของเสียงสระใน ภาษาไทยวน/ไทยถิ่นเชียงใหม่ ภาษาไทยถิ่นตากใบ ภาษาไทใหญ่ และภาษาย้อย

นอกจากนี้ยังมีภาษาไทยบางภาษาที่ถึงแม้จะมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ D เป็น 4 เสียงตาม เงื่อนไขความสั้น-ยาวของเสียงสระ แต่ก็มีพัฒนาการต่อไปอีกขั้นหนึ่ง คือ การรวมเสียงวรรณยุกต์ บางหน่วยเสียงทำให้มีวรรณยุกต์เหลือเพียง 2 หรือ 3 เสียง ตัวอย่างเช่น ภาษาลื้อ (Li, 1964 อ้างถึงในปราณี กุลละวณิชย์, 2527: 75) วรรณยุกต์ DS2 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ DL2 ทำให้ เหลือวรรณยุกต์เพียง 3 เสียงคือ DL1, DS1, DL2=DS2 หรือ ภาษาไทแดง (Gedney, 1964 อ้างถึงในปราณี กุลละวณิชย์, 2527: 75) วรรณยุกต์ DL1 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ DS1 และ DS2 ทำให้เหลือวรรณยุกต์เพียง 2 เสียงคือ DL1=DS1=DS2 และ DL2 เป็นต้น ตัวอย่าง พัฒนาการของวรรณยุกต์ D ในรูปแบบที่มีการแยกเสียงและรวมเสียงแสดงไว้ในภาพที่ 24

วรรณยุกต์ในภาษาไทยปัจจุบัน พยัญชนะต้น	DL	DS
1. พยัญชนะเสียงไม่ก้อง *p-, *t-, *k- ฯลฯ	1	3
2. พยัญชนะเสียงก้อง *b-, *d-, *g- ฯลฯ	2	

ภาพที่ 24 พัฒนาการของวรรณยุกต์ D ในลักษณะการแยกเสียงและรวมเสียงในภาษาลื้อ

พัฒนาการของวรรณยุกต์ไม่ว่าจะเป็นวรรณยุกต์ A B C ในพยางค์เป็น และวรรณยุกต์ D ในพยางค์ตายในภาษาไทยปัจจุบันบางภาษามีความซับซ้อนแตกต่างกัน นอกจากการแยกเสียงวรรณยุกต์ออกเป็น 2 หรือ 3 เสียงตามเสียงพยัญชนะต้น 2 หรือ 3 กลุ่มดังกล่าวมาแล้วนั้น ยังมีภาษาไทยถิ่นปัจจุบันหลายภาษาที่มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ซับซ้อนยิ่งขึ้นซึ่งเป็นการแยกเสียงตามการแยกย่อยของเสียงพยัญชนะต้นที่อาจมากกว่า 2 หรือ 3 กลุ่มในแต่ละภาษา ดังนั้นเก็ดนีย์ (Gedney, 1972) จึงได้เสนอการแบ่งกลุ่มย่อยของเสียงพยัญชนะต้นออกเป็น 4 กลุ่มเพื่อให้ครอบคลุมการแยกเสียงของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นปัจจุบันที่มีพัฒนาการซับซ้อนดังกล่าว ภาพพัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับเสียงพยัญชนะต้น 4 กลุ่มแสดงไว้ในภาพที่ 25

วรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม		*A	*B	*C	*DL	*DS
พยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิม						
เสียงไม่ก้อง	1. เสียงกักไม่ก้องพ่นลม เสียงเสียดแทรกไม่ก้อง เสียงนาสิกไม่ก้อง เสียงเหลวและเสียงอัมสระไม่ก้อง เช่น *ph-, *s-, *hm-, *hl-, *hw- ฯลฯ	1	5	9	13	17
	2. เสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม เช่น *p-, *t-, *k- ฯลฯ	2	6	10	14	18
	3. เสียงที่มีการกักที่เส้นเสียง เช่น *ʔb-, *ʔd-, *ʔ- ฯลฯ	3	7	11	15	19
เสียงก้อง	4. เสียงกักก้อง เสียงเสียดแทรกก้อง เสียงนาสิกก้อง เสียงเหลวและเสียงอัมสระก้อง เช่น *b-, *z-, *m-, *l-, *r-, *w- ฯลฯ	4	8	12	16	20
		พยางค์เป็น			พยางค์ตาย	

ภาพที่ 25 พัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมตามเสียงพยัญชนะต้น 4 กลุ่ม (ดัดแปลงจาก Gedney, 1972)

พัฒนาการของวรรณยุกต์ที่แยกเสียงตามพยัญชนะต้น 4 กลุ่มได้แก่ A1 A2 A3 A4 B1 B2 B3 B4 C1 C2 C3 C4 DL1 DL2 DL3 DL4 DS1 DS2 DS3 DS4 หากในภาษามีการแยกเสียงวรรณยุกต์ตามเสียงพยัญชนะต้นทั้ง 4 กลุ่มอย่างสมบูรณ์ก็จะทำให้มีวรรณยุกต์มากถึง 20 หน่วยเสียง แต่ในความเป็นจริง ไม่มีภาษาไทยที่มีวรรณยุกต์จำนวนมากขนาดนั้น เนื่องจากมีการรวมเสียงวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงเกิดขึ้นนั่นเอง แนวคิดในการแบ่งกลุ่มพยัญชนะต้นออกเป็น 4 กลุ่มในงานของเก็ดนีย์ (Gedney, 1972) ดังแสดงในภาพที่ 25 นับเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นในระยะต่อมา เครื่องมือดังกล่าวนี้เรียกกันทั่วไปว่า “กล่องวรรณยุกต์” (tone box) ซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลวรรณยุกต์และเสนอผลเกี่ยวกับระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวในงานวิจัยนี้เช่นกัน

2.3 วรรณยุกต์ในภาษาลาว

เมื่อศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ได้ศึกษาเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวทั้งที่พูดในประเทศไทยและในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ได้ตั้งข้อสังเกตว่าภาษาลาวถิ่นย่อยต่าง ๆ มีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ค่อนข้างหลากหลาย ภาษาลาวบางถิ่นย่อยมีรูปแบบของวรรณยุกต์ที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน ในขณะที่ภาษาลาวบางถิ่นย่อยมีรูปแบบวรรณยุกต์ที่แตกต่างออกไป เมื่อใช้แนวคิดเรื่องกล่องวรรณยุกต์ของวิลเลียม เจ เกิดนีย์ (Gedney, 1972)¹² เป็นหลักในการพิจารณาวรรณยุกต์ในภาษาลาวพบว่า ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวมีหลายรูปแบบ แต่รูปแบบที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าเป็นลักษณะเด่นของภาษากลุ่มลาวได้แก่

- 1) วรรณยุกต์แถว B เป็นหน่วยเสียงเดียวกันทั้งหมด (B 1234)
- 2) วรรณยุกต์ใน C1 กับ DL 123 เป็นหน่วยเสียงเดียวกัน (C1=DL123)
- 3) วรรณยุกต์ใน C234 กับ DL4 เป็นหน่วยเสียงเดียวกัน (C234=DL4)
- 4) วรรณยุกต์แถว B และ DL เป็นคนละหน่วยเสียง (B≠DL)

สำหรับลักษณะที่ 2 (C1=DL123) และ 3 (C234=DL4) นั้นนักวิชาภาษาดั้งเดิมหรือผู้ที่ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาตระกูลไทเรียกว่า “บันไดลาว” ในที่นี้เมื่อใช้ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นดังกล่าวเป็นเกณฑ์ในการจำแนกกลุ่มย่อยของภาษากลุ่มลาวสามารถจำแนกกลุ่มของภาษากลุ่มลาวจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่ผ่านมาได้ 3 กลุ่มดังนี้¹³

2.3.1 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยภาษาลาวที่มีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ยังคงเก็บรักษาลักษณะเด่นของภาษาลาวไว้มากที่สุด การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวกลุ่มที่ 1 สรุปได้ 10 แบบดังแสดงในภาพที่ 26

ภาษาลาวที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แต่ละแบบในภาพที่ 26 มีดังนี้

แบบที่ 1 ได้แก่ ภาษาลาวกลุ่มเวียงจันทน์ (ทุรคม ชัยภูมิ) เวียงจันทน์ ลาวเวียง (อ.เมือง จ.นครปฐม) ลาวเวียง (ชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม) กลุ่มลาวใต้ (อุบล ม่วงสามสิบ ยโสธร คำเขื่อนแก้ว ปักเซบ้องไฟ สหัสขันธ์ ประจันตคาม บัวใหญ่ ขอนแก่น อุดร พนมไพร) ลาวใต้ (อ.เมือง จ.นครปฐม) ลาวใต้ (นครปฐม ชัยนาท) กลุ่มหนองคาย (จ.หนองคาย) นครพนม ปักเซ (สปป.ลาว) สะวันนะเซต โขง Repatriated Lao แก่นท้าว

แบบที่ 2 ได้แก่ ภาษาลาวเมืองชะนะคาม (แขวงเวียงจันทน์)

แบบที่ 3 ได้แก่ ภาษาลาวเมืองโพนโฮง (แขวงเวียงจันทน์)

แบบที่ 4 ได้แก่ ภาษากลุ่มลาวใต้ (ศรีสะเกษ ท้าตุม) หลวงพระบาง (1750)

¹² ดูแนวคิดเรื่องกล่องวรรณยุกต์ของวิลเลียม เจ เกิดนีย์ (Gedney, 1972) ในภาคผนวก ค

¹³ ดูระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ และภาษาอื่น ๆ ที่ถูกระบุว่าเป็น “ภาษาลาว” ในเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาในภาคผนวก ก

ภาษาลาวกลุ่มที่ 1

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

แบบที่ 1

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

แบบที่ 6

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

แบบที่ 2

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

แบบที่ 7

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

แบบที่ 3

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

แบบที่ 8

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

แบบที่ 4

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

แบบที่ 9

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

แบบที่ 5

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

แบบที่ 10

ภาพที่ 26 รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มที่ 1

กลุ่มหลวงพระบาง (แก่นท้าว ตำนชัย เลย), ลาวครั่ง (อ.เมือง จ.นครปฐม), ลาวครั่ง (นครปฐม ชัยนาท สุพรรณบุรี) ลาวแจ้ว (ต.ทองเอน อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี) อัดตะป้อ

แบบที่ 5 ได้แก่ ภาษาลาวใต้ (อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์)

แบบที่ 6 ได้แก่ ภาษาลาวแจ้ว (ต.ทองเอน อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี)

แบบที่ 7 ได้แก่ ภาษาลาวหลวงพระบาง

แบบที่ 8 ได้แก่ ภาษาลาวกลุ่มเวียงจันทน์ (เวียงจันทน์ หล่มสัก) ลาวเวียงจันทน์ (นครหลวงเวียงจันทน์: สังกทอง นายชายทอง สีโคตตะบอง ไชธานี จันทบุรี ไชเชตธา สีสัตตะนาก ทาดชายฟอง ปากงิม) ทุคม (แขวงเวียงจันทน์)

แบบที่ 9 ได้แก่ ภาษาลาวเมืองแก้วอุดม (แขวงเวียงจันทน์)

แบบที่ 10 ได้แก่ ภาษาลาวเหนือ (บ้านนาแล-หลวงน้ำทา)

หากพิจารณาในภาพรวมแล้วจะเห็นว่า รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลากลุ่มที่ 1 ที่กล่าวมาในข้างต้นนั้นมีลักษณะเด่นของภาษาลาวที่กล่าวถึงโดยทั่วไป ได้แก่ การแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234, C1=DL123 และ B≠DL แต่ก็มีลักษณะบางประการที่แตกต่างออกไป เช่น การแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ C234≠DL4 ในรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงแบบที่ 3, 6 และ 7 ซึ่งอาจนับเป็นลักษณะที่แตกต่างจากลักษณะเด่นของภาษาลาว นอกจากนี้ภาษาลาวในกลุ่มที่ 1 นี้ยังมีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แล้ว A ที่แตกต่างกันเป็น 3 แบบ คือ A1=23-4 (รูปแบบที่ 1, 2, 3) A1-234 (รูปแบบที่ 4, 5, 6, 7) และ A123-4 (รูปแบบที่ 8, 9, 10) ความแตกต่างดังกล่าวอาจเป็นเกณฑ์อีกประการหนึ่งที่ช่วยแยกกลุ่มย่อยภาษาลาวได้

2.3.2 ภาษาลากลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยภาษาลาวที่มีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์บางลักษณะแตกต่างจากลักษณะเด่นของภาษาลาว การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลากลุ่มที่ 2 สรุปได้ 11 แบบดังแสดงในภาพที่ 27

ภาษาลาวที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แต่ละแบบมีดังนี้

แบบที่ 1 ได้แก่ ภาษาลาวใต้ (1700) สกลนคร (1650) ร้อยเอ็ด

แบบที่ 2 ได้แก่ ภาษาลาวน้ำตก

แบบที่ 3 ได้แก่ ภาษาโคราช

แบบที่ 4 ได้แก่ ภาษาลาวเวียง (ลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี)

แบบที่ 5 ได้แก่ ภาษาลาวเวียง (อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์)

แบบที่ 6 ได้แก่ ภาษาลาวถิ่นคอนสวรรค์ (จ.ชัยภูมิ)

แบบที่ 7 ได้แก่ ภาษาลาว อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (บ้านนาแก)

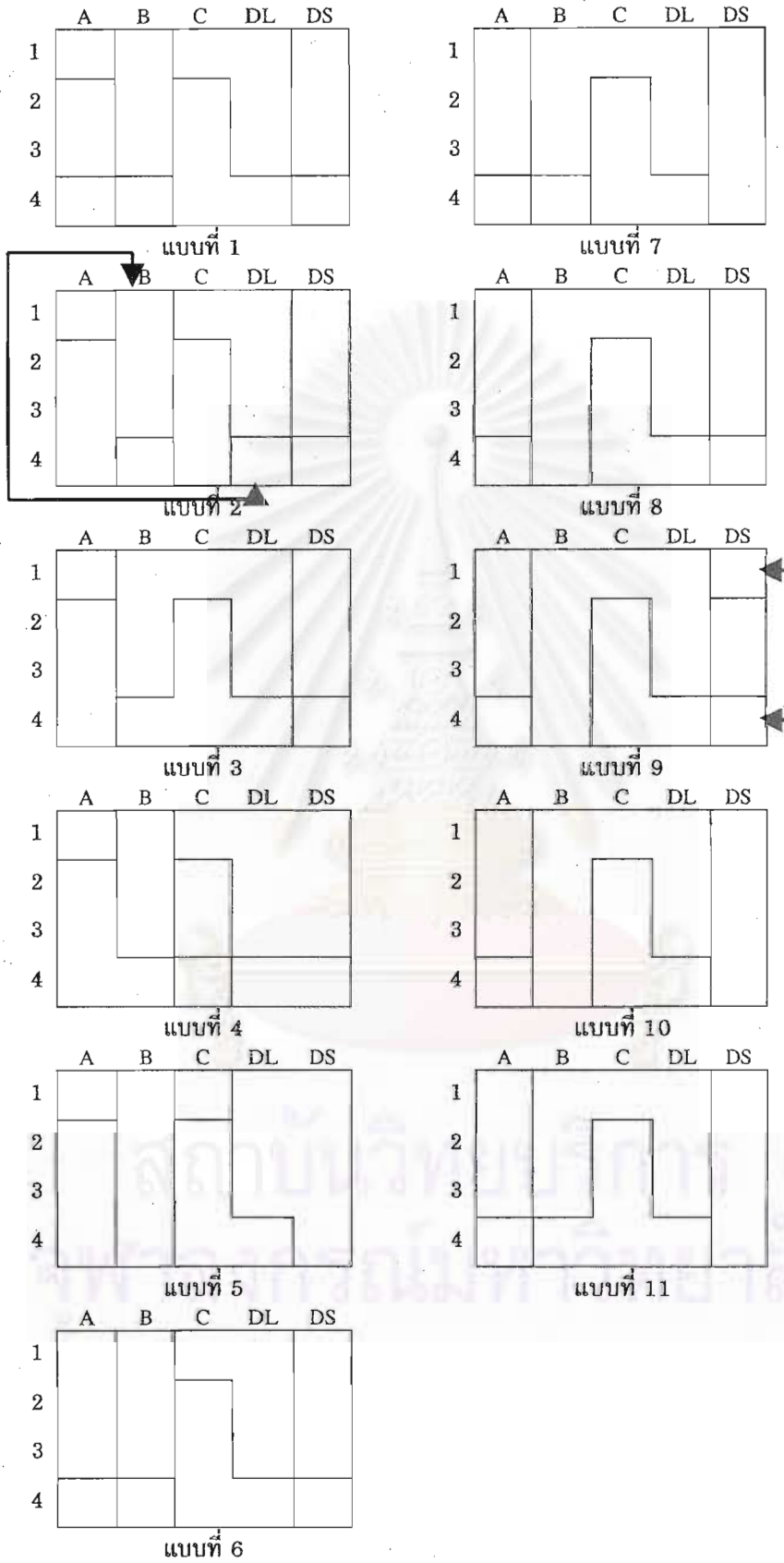
แบบที่ 8 ได้แก่ ภาษาลาว อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (บ้านหมั่นหย่อน)

แบบที่ 9 ได้แก่ ภาษาลาว อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (บ้านหมั่นหย่อน)

แบบที่ 10 ได้แก่ ภาษาลาว อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (บ้านตาลกุด, บ้านนาแก)

แบบที่ 11 ได้แก่ ภาษาลาว อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (บ้านตาลกุด)

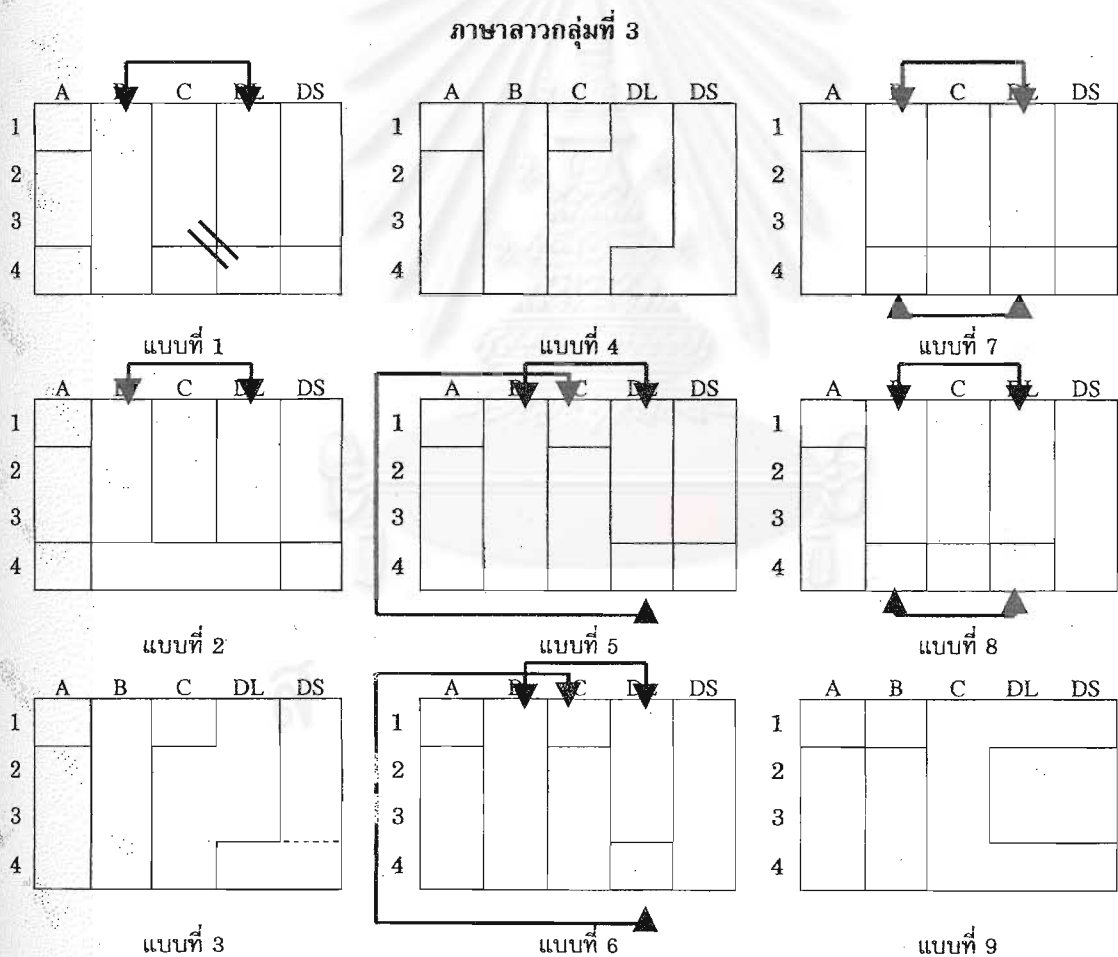
ภาษาลาวกลุ่มที่ 2

ภาพที่ 27 รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มที่ 2

ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ดูเหมือนจะยังเก็บรักษา ลักษณะเด่นบางประการของภาษาลาวไว้ แต่ก็มีลักษณะอื่น ๆ เพิ่มเติมเข้ามาและเป็นลักษณะที่แตกต่างจากลักษณะเด่นของภาษาลาวอย่างเห็นได้ชัดโดยเฉพาะการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B=DL ดังจะเห็นในการแยกเสียงรวมเสียงแบบที่ 3, 7, 8, 9, 10 และ 11 ซึ่งนอกจากจะมีการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ C1=DL123 หรือ C234=DL4 ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวแล้ว ยังมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ C/DL กับ B ด้วย ลักษณะที่แตกต่างออกไปอีกประการคือ การแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ B123-4 ที่ปรากฏในการแยกเสียงรวมเสียงหลายแบบเช่น แบบที่ 1, 2, 3, 4, 6, 7 และ 11 ลักษณะต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่แตกต่างจากลักษณะเด่นของภาษาลาวที่เคยมีผู้เสนอไว้

2.3.3 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 ประกอบด้วยภาษาลาวที่มีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ บางลักษณะแตกต่างจากลักษณะเด่นของภาษาลาวอย่างสิ้นเชิง¹⁴ การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มที่ 3 สรุปได้ 17 แบบดังแสดงในภาพที่ 28

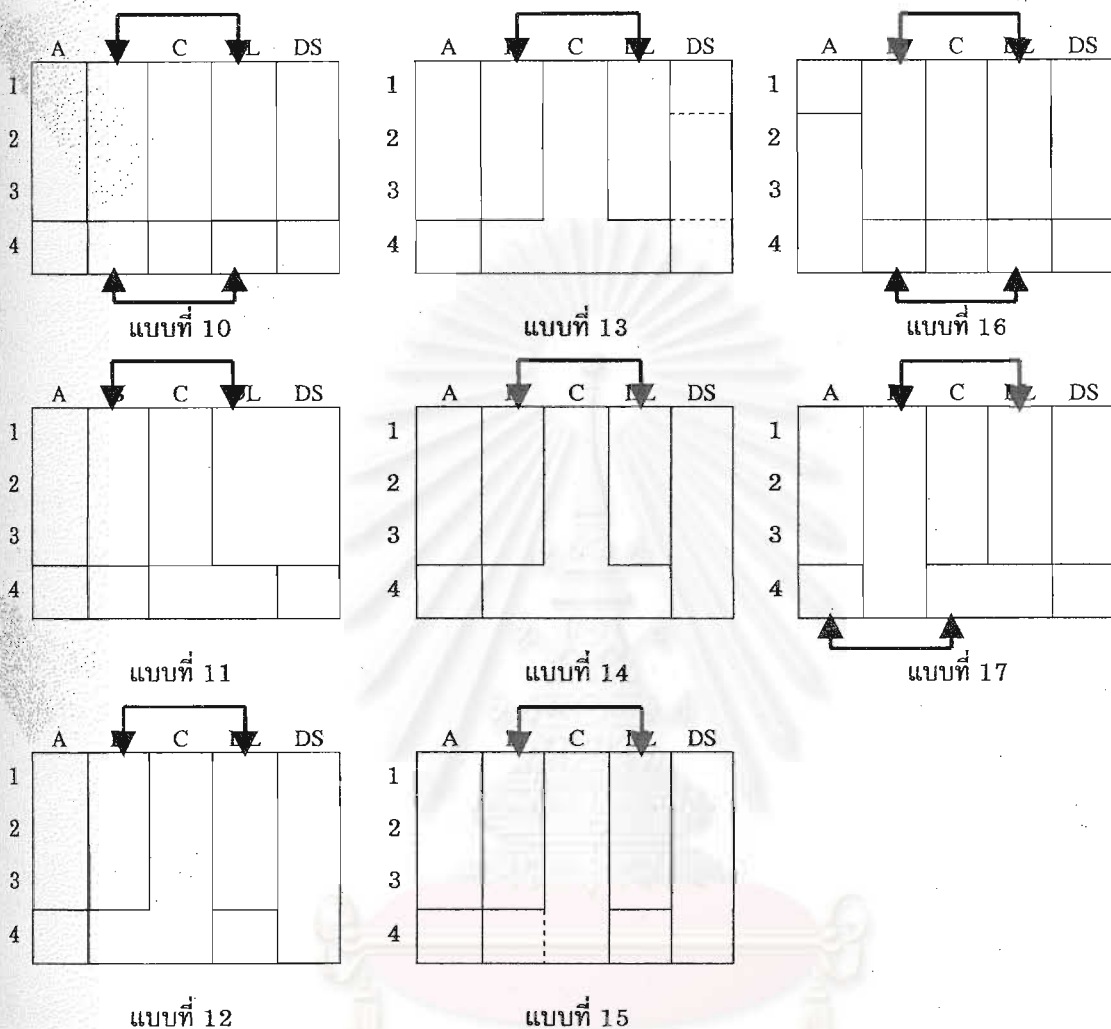

ภาพที่ 28 รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มที่ 3

¹⁴ ในภาษาลาวกลุ่มที่ 3 ไม่มีลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่เลย แต่ในที่นี้เรียกว่าเป็นภาษาลาวกลุ่มที่ 3 เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งระบุว่าระบบวรรณยุกต์ต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาว

ภาพที่ 28 (ต่อ)

ภาษาลาวกลุ่มที่ 3

ภาษาลาวที่มีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์จัดเป็นภาษาลาวกลุ่มที่ 3 มีดังนี้¹⁵

แบบที่ 1 ได้แก่ ภาษาลาวเมืองกาสิ (2) (แขวงเวียงจันทน์)

แบบที่ 2 ได้แก่ ภาษาลาวเมืองกาสิ (1) (แขวงเวียงจันทน์)

แบบที่ 3 ได้แก่ ภาษาลาวครั่ง (อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์)

แบบที่ 4 ได้แก่ ภาษาลาวแจ้ว (อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์)

แบบที่ 5 ได้แก่ ภาษาลาวเมืองนาชายทอง (2) (นครหลวงเวียงจันทน์)

แบบที่ 6 ได้แก่ ภาษาเมืองงอย (สปป.ลาว)

แบบที่ 7 ได้แก่ ภาษาเมืองยอง (สปป.ลาว)

แบบที่ 8 ได้แก่ ภาษาชำเหนือ (สปป.ลาว)

¹⁵ ชื่อภาษาที่ขึ้นต้นด้วยชื่อเมือง เช่น ภาษาเมืองงอย ภาษาเมืองยอง ภาษาชำเหนือ และภาษาเมืองแหวนเรียกตามชื่อภาษาที่ปรากฏในเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา จึงไม่ได้ใช้คำว่า “ลาว” กำกับไว้หน้าชื่อเมืองต่าง ๆ ดังกล่าว

แบบที่ 9 ได้แก่ ภาษาลาวเวียง (อ.หนองแขน จ.ฉะเชิงเทรา)

แบบที่ 10 ได้แก่ ภาษาเมืองแหวน (สปป.ลาว) เมืองแสน (สปป.ลาว)

แบบที่ 11 ได้แก่ ภาษาซำเหนือ (สปป.ลาว)

แบบที่ 12 ได้แก่ ภาษาลาว อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (บ้านตาลกุด)

แบบที่ 13 ได้แก่ ภาษาลาว อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (บ้านหมื่นหย่อน)

แบบที่ 14 ได้แก่ ภาษาลาว อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (บ้านตาลกุด บ้านโนนสะอาด บ้านหมื่นหย่อน)

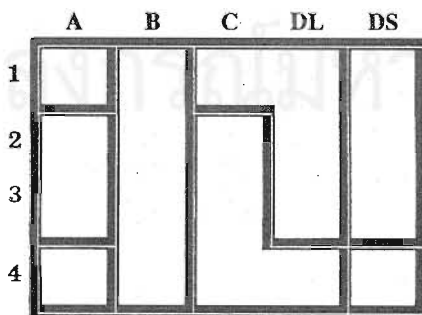
แบบที่ 15 ได้แก่ ภาษาลาว อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (บ้านหมื่นหย่อน)

แบบที่ 16 ได้แก่ ภาษาลาวเมืองนาชายทอง (1) (นครหลวงเวียงจันทน์)

แบบที่ 17 ได้แก่ ภาษาวังเวียง (แขวงเวียงจันทน์)

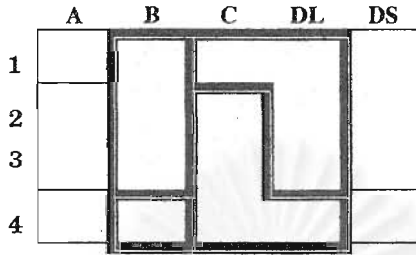
ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มที่ 3 ทั้ง 17 แบบดังแสดงในภาพที่ 28 มีความแตกต่างจากภาษาลาวกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 รวมทั้งแตกต่างจากลักษณะเด่นของภาษาลาวอย่างสิ้นเชิง ลักษณะการแยกเสียงรวมวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มที่ 3 ที่แตกต่างจากลักษณะเด่นของภาษาลาว ได้แก่ วรรณยุกต์แถว B มีการแยกเสียงแบบ B123-4 (ในรูปแบบที่ 2, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15) หรือแบบ B1-234 (ในรูปแบบที่ 9) วรรณยุกต์ C แยกเสียงแบบ C123-4 (ในรูปแบบที่ 2, 7, 8, 10, 11, 17) หรือรวมเสียงแบบ C1234 (ในรูปแบบที่ 9, 12, 13, 14, 15) วรรณยุกต์แถว DL รวมเสียงแบบ DL1234 (ในรูปแบบที่ 1) หรือแบบ DL1-23-4 (ในรูปแบบที่ 9) นอกจากนี้ยังมีลักษณะการรวมเสียงในแนวนอนระหว่างวรรณยุกต์ B และ DL แบบ B123(4)=DL123(4) หรือ B4=C1234=DL4 ด้วย

เมื่อพิจารณาลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มที่ 1, 2, 3 ในข้างต้นจะเห็นว่า ภาษาลาวส่วนใหญ่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์แบบที่ 1 ในกลุ่มที่ 1 ในที่นี้จึงได้สรุปลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาวซึ่งตรงกับลักษณะที่ทราบโดยทั่วไปว่าเป็นลักษณะเด่นของภาษากลุ่มลาวนั่นเองดังแสดงในภาพที่ 29

ภาพที่ 29 รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาว: สรุปจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา

นอกจากนี้เมื่อศึกษาเกี่ยวกับลักษณะเด่นของการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวจากงานที่เคยมีผู้ศึกษาไว้พบว่า บรรานัน (Brown, 1965) ได้เสนอลักษณะเด่นของการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวไว้คล้ายคลึงกับลักษณะในภาพที่ 29 ความแตกต่างกันอยู่ที่ บรรานันเสนอให้วรรณยุกต์ B ในภาษาลาวมีการแยกเสียงแบบ B123-4 ดังแสดงในภาพที่ 30

ภาพที่ 30 รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวจากแนวคิดของบรรานัน (ดัดแปลงจาก Brown, 1965: 135)¹⁶

อย่างไรก็ตาม ดังที่กล่าวไว้ในข้างต้นแล้วว่า จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลาวทั้งในประเทศไทยและในสปป.ลาวอาจกล่าวได้ว่า ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวมีรูปแบบที่หลากหลาย และบางรูปแบบก็ไม่ได้มีลักษณะเด่นของภาษาลาวตามที่เคยมีผู้เสนอไว้ซึ่งนับเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับความเชื่อเดิมที่ว่า ภาษาลาวต้องมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ดังที่แสดงในภาพที่ 29 และภาพที่ 30 ในข้างต้น

ในที่นี้อาจกล่าวได้ว่าภาษาลาวกลุ่มที่ 1 (ดูภาพที่ 26) มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 (ดูภาพที่ 27) มีทั้งการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะของภาษาลาว และลักษณะอื่น ๆ นอกเหนือจากลักษณะของภาษาลาว ส่วนภาษาลาวกลุ่มที่ 3 (ดูภาพที่ 28) มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างออกไปจากลักษณะเด่นของภาษาลาวโดยสิ้นเชิง นั่นคือ ไม่ปรากฏลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B1234 และ $C1=DL123/C234=DL4$ (“บันไดลาว”) และยังมีลักษณะของการรวมเสียงวรรณยุกต์ B กับ DL ($B=DL$) ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่พบในภาษาลาวส่วนใหญ่แต่อย่างใด

ความหลากหลายของระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่ปรากฏในงานวิจัยที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ดังกล่าวนำไปสู่ประเด็นปัญหาหลายประการที่ต้องการการศึกษาวิจัยเพื่อนำไปสู่คำอธิบายที่ชัดเจน โดยเฉพาะประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการจำแนกกลุ่มย่อยในภาษากลุ่มลาว วรรณยุกต์ดั้งเดิมในภาษากลุ่มลาว การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์และปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว ดังนั้นจึงน่าสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวอย่างเป็นระบบและมีกฎเกณฑ์เพื่อหาคำตอบหรือคำอธิบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว และอาจสามารถให้คำอธิบายเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นต่อไป

¹⁶ บรรานันเสนอเฉพาะลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแถว B C และ DL ส่วนวรรณยุกต์ในคอลัมน์ A และ DS นั้น ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมโดยใช้ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่ผ่านมา

2.4 การจัดกลุ่มภาษาลาว

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เคยศึกษาลักษณะของภาษาลาวได้ตั้งข้อสังเกตเห็นว่าการแบ่งกลุ่มภาษาที่ในงานนั้น ๆ เรียกว่า ภาษาลาวมีความแตกต่างกันอยู่เป็นต้นว่า ในงานของกาญจนา พันธุ์คำ (2523) ซึ่งได้ศึกษาและเปรียบเทียบลักษณะเฉพาะทางด้านเสียงวรรณยุกต์พยัญชนะ และสระของภาษาลาว 4 ภาษาคือ ลาวโซ่ง ลาวครั่ง ลาวใต้ ลาวเวียง ผลการวิจัยพบว่าสามารถแบ่งภาษาลาวทั้ง 4 ภาษาย่อย ตามลักษณะความสัมพันธ์ของภาษา และจำนวนหน่วยเสียงเป็น 2 กลุ่มคือ 1) กลุ่มภาษาไทยดำ ได้แก่ ภาษาลาวโซ่ง และ 2) กลุ่มภาษาลาว ได้แก่ ภาษาลาวครั่ง ลาวใต้ และลาวเวียง กาญจนาเสนอไว้ว่า ภาษาลาวโซ่งแตกต่างจากภาษาลาวทั้ง 3 ภาษา และมีลักษณะทางเสียงที่บ่งบอกว่า ภาษาลาวโซ่งไม่ใช่ภาษากลุ่มเดียวกับภาษาย่อยอื่น ดังนั้นภาษาลาวโซ่งไม่ได้เป็นภาษาย่อยในกลุ่มภาษาลาว แต่เป็นภาษาย่อยในกลุ่มภาษาไทยดำ กาญจนาได้เสนอแนะไว้ว่า ในการวิจัยลักษณะเฉพาะทางด้านเสียงของภาษาลาวจึงไม่ควรรวมภาษาลาวโซ่งไว้ด้วย นอกจากนี้ยังมีงานของกันทิมา วัฒนประเสริฐ และสุวัฒนา เสี่ยมประวัติน (2528) ที่ได้ศึกษาระบบเสียงในภาษาลาวลุ่มแม่น้ำท่าจีน ได้แก่ ลาวโซ่ง ลาวครั่ง ลาวเวียง ลาวใต้ และลาวพวน คนลาวทั้ง 5 กลุ่มดังกล่าวอาศัยกระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ แถบลุ่มแม่น้ำท่าจีน ได้แก่ ลาวโซ่ง ในสุพรรณบุรี นครปฐม สมุทรสาคร ลาวครั่งและลาวเวียงในชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม ลาวใต้ ในชัยนาท นครปฐม และลาวพวนในสุพรรณบุรี ผลการวิจัยดังกล่าวพบว่าภาษาลาวแต่ละกลุ่มมีการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาต่าง ๆ ได้แก่ ภาษาลาวโซ่งใกล้เคียงกับภาษาไทยดำ ภาษาลาวครั่งใกล้เคียงกับภาษาลาวกลุ่มหลวงพระบาง ภาษาลาวเวียงใกล้เคียงกับภาษาลาวกลุ่มหลวงพระบาง ภาษาลาวพวน จังหวัดสุพรรณบุรี ใกล้เคียงกับภาษาลาวพวน อำเภอบรบือ จังหวัดลพบุรี อำเภอบ้านหมี่และอำเภอมือง จังหวัดลพบุรี ในงานดังกล่าวจึงได้จัดกลุ่มภาษาลาวตามลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

1) **ภาษากลุ่มลาว** คือ ภาษาที่ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในแถว B และเสียงวรรณยุกต์แถว B จะไม่เหมือนกับวรรณยุกต์แถว DL ($B \neq DL$) ได้แก่ ลาวครั่ง ลาวเวียง และลาวใต้

2) **ภาษาที่ไม่ใช่กลุ่มลาว** คือ ภาษาที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในแถว B และการแยกเสียงวรรณยุกต์ในแถว B จะเหมือนกับแถว DL ($B = DL$) ได้แก่ ลาวโซ่ง (= ไทยดำ) และลาวพวน

เมื่อจัดกลุ่มตามเสียงปฏิภาคพยัญชนะต้น แบ่งภาษาลาวออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่

1) **กลุ่ม PH** มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงกักไม่ก้อง ฟันลม /ph, th, kh/ ได้แก่ ลาวครั่ง ลาวใต้ ลาวเวียง และลาวพวน

2) **กลุ่ม P** มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงกักไม่ก้อง ไม่ฟันลม /p, t, k/ ได้แก่ ลาวโซ่ง

ส่วนวิไลลักษณ์ เดชะ (2529) ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงในภาษาไทย 6 ภาษาที่พูดในอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ได้แก่ ภาษาลาวใต้ ลาวเวียง ลาวครั่ง ลาวแง้ว ลาวพวน

และลาวโซ่ง นั้นได้เสนอไว้ว่า ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวโซ่งแตกต่างจากระบบวรรณยุกต์ภาษาอื่น ๆ มาก ภาษาพวน (ในงานวิจัยของวิไลลักษณ์ บางแห่งเรียก “ลาวพวน” และบางแห่งเรียก “พวน”) ไม่มีลักษณะเฉพาะของกลุ่มลาวคือไม่แยกระหว่าง C1 กับ C2 ในงานของวิไลลักษณ์ได้เสนอการจัดกลุ่มภาษาลาวออกเป็น 3 กลุ่มคือ 1) กลุ่มภาษาลาว ได้แก่ ลาวใต้ ลาวเวียง ลาวครั้ง ลาวแก้ว 2) พวน และ 3) โซ่ง (ไทดำ) ภาษาพวนมีลักษณะทางเสียงใกล้เคียงกลุ่มลาวมากกว่าภาษาโซ่ง

ความสับสนเกี่ยวกับการจัดกลุ่มภาษาลาวประกอบกับลักษณะทางภาษาที่ไม่สอดคล้องกับคำเรียกชื่อกลุ่มชนซึ่งเป็นประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่งานวิจัยนี้จำเป็นต้องตระหนักถึง ในที่นี้จึงได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกลุ่มหรือการจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาลาวจากเอกสารที่เคยมีผู้เสนอไว้ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาการจัดกลุ่มภาษาลาวโดยใช้วรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ ซึ่งเป็นอีควัตถุประสงค์หนึ่งของงานวิจัยนี้

จากการศึกษาเอกสารที่เสนอให้เห็นการจัดกลุ่มภาษาลาวเท่าที่ผ่านมาพบว่า งานที่ได้ศึกษาการแบ่งกลุ่มย่อยในภาษาลาวไว้อย่างชัดเจน ได้แก่ งานของเจ มาร์วิน บราวน์ (Brown, 1965) และฟัง กวย ลี (Li, 1977) ซึ่งจะได้กล่าวถึงแนวคิดในการจัดกลุ่มภาษาลาวจากทั้งสองงานตามลำดับดังต่อไปนี้

2.4.1 การแบ่งกลุ่มย่อยในภาษากลุ่มลาวตามแนวคิดของเจ มาร์วิน บราวน์ (Brown, 1965)

บราวน์ (Brown, 1965) ได้ศึกษาระบบเสียงในภาษาไทถิ่นสาขาตะวันตกเฉียงใต้ที่พูดในประเทศไทยไว้ถึง 60 ภาษา ซึ่งรวมภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ไว้ด้วย ในงานดังกล่าวบราวน์ได้เสนอการแบ่งกลุ่มภาษาไทถิ่นสาขาตะวันตกเฉียงใต้ รวมทั้งภาษากลุ่มลาวด้วยการใช้ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ ในงานดังกล่าวบราวน์ไม่เพียงแต่แบ่งภาษากลุ่มลาวออกเป็นถิ่นย่อยให้เห็นอย่างชัดเจน แต่ยังแสดงการเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวถิ่นย่อยต่าง ๆ และสืบสร้างระบบวรรณยุกต์ดั้งเดิมของภาษากลุ่มลาวไว้ด้วย บราวน์แบ่งภาษากลุ่มลาวออกเป็น 3 กลุ่มย่อย ได้แก่¹⁷

1) กลุ่มหลวงพระบาง ได้แก่ ภาษาลาวถิ่นหลวงพระบาง แก่นท้าว (แขวงไชยะบุรี ประเทศลาว) ด่านซ้าย (อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย) และเลย (อำเภอเมือง จังหวัดเลย)

2) กลุ่มเวียงจันทน์ แบ่งได้อีก 3 กลุ่มย่อยได้แก่

2.1 กลุ่มภาษาเวียงจันทน์ ได้แก่ ภาษาลาวถิ่นทุขุม (แขวงเวียงจันทน์ ประเทศลาว)

เวียงจันทน์ หล่มสัก (อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์) คอนสวรรค์ (อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ) และชัยภูมิ (อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ)

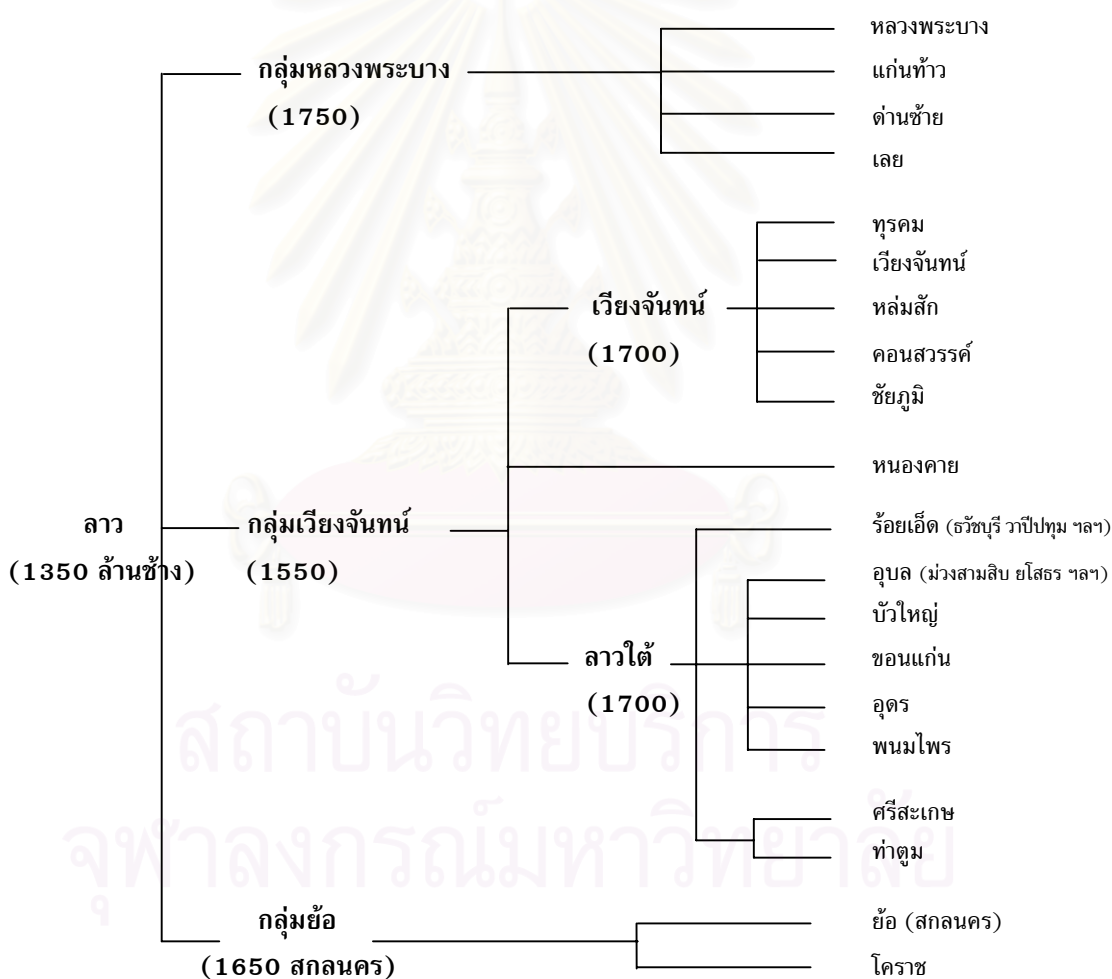
¹⁷ ในที่นี้ใช้ชื่อภาษาถิ่นย่อยของภาษาลาวตามงานของบราวน์ ชื่อสถานที่ในวงเล็บท้ายชื่อภาษา หมายถึง บริเวณที่พูดภาษาลาวถิ่นดังกล่าวตามที่บราวน์เสนอไว้

2.2 กลุ่มภาษาหนองคาย ได้แก่ ภาษาลาวถิ่นหนองคาย (อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย)

2.3 กลุ่มภาษาลาวใต้ ได้แก่ ภาษาลาวกลุ่มภาษาดินร้อยเอ็ด (อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด) อุบล (อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี) บัวใหญ่ (อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา) ขอนแก่น (อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น) อุดร (อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี) พนมไพร (อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด) ศรีสะเกษ (อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ) และท่าตูม (อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์)

3) กลุ่มย้อ ได้แก่ ภาษาย้อที่พูดในจังหวัดสกลนครและนครพนม ส่วนใหญ่พูดในบริเวณเดียวกันกับภาษาผู้ไท แต่ภาษาผู้ไทมักจะพูดในบริเวณชนบท ส่วนภาษาย้อมักพูดในบริเวณชุมชนเมือง

บรรานันได้เสนอแผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยในภาษากลุ่มลาวทั้ง 3 กลุ่มในภาพที่ 31

ภาพที่ 31 แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษากลุ่มลาวตามแนวคิดของบรรานัน (ดัดแปลงจาก Brown, 1965: 144)¹⁸

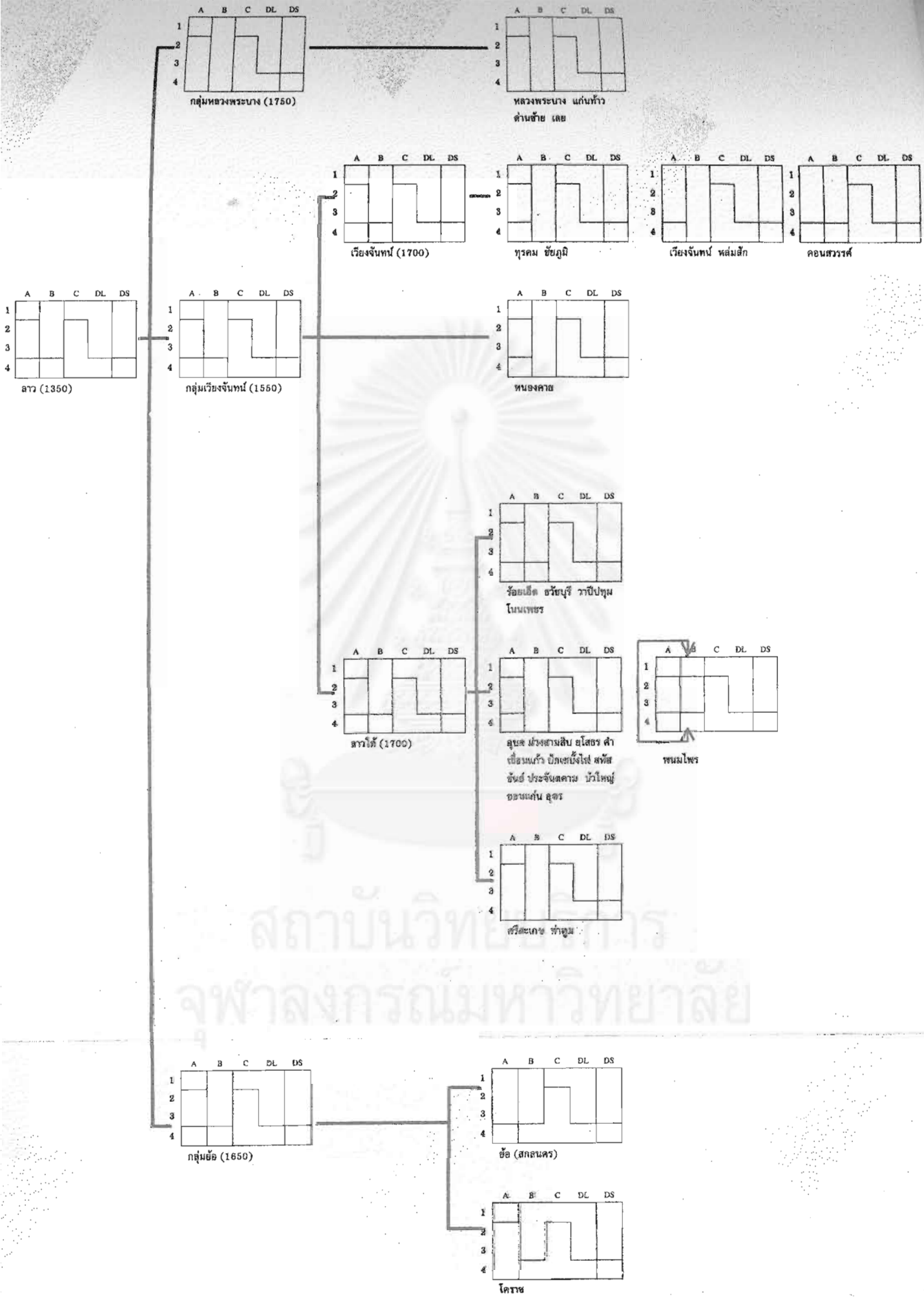
¹⁸ ตัวเลขในวงเล็บใต้ชื่อภาษากลุ่มต่าง ๆ หมายถึง ปีค.ศ. ซึ่งบรรานัน (Brown, 1965) สันนิษฐานให้ภาษากลุ่มนั้น ๆ เป็นภาษาลาวเมื่อประมาณปีค.ศ.ใดบ้าง

ดังที่กล่าวมาแล้วนั้นว่าในการแบ่งภาษาลาวออกเป็นกลุ่มย่อย บรราน์พิจารณาทั้งเกณฑ์ เรื่องการเปลี่ยนแปลงทางเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์เช่นเดียวกับการแบ่งกลุ่มภาษาอื่น บรราน์ได้เสนอไว้ว่า ภาษากลุ่มลาวเป็นภาษาที่มีวิวัฒนาการมาจากภาษายูนนานประมาณปี ค.ศ. 1150 ซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นภาษาล้านช้างประมาณปี ค.ศ.1350 หรือภาษาลาว และมี วิวัฒนาการต่อมาแบ่งออกเป็นภาษาลาว 3 กลุ่มใหญ่ๆ และภาษาลาวแต่ละกลุ่มก็มีวิวัฒนาการต่อไปเป็นภาษาลาวถิ่นย่อยต่างๆ ดังแผนภูมิในภาพที่ 31

เมื่อศึกษาการแบ่งกลุ่มภาษากลุ่มลาวในงานของบรราน์สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า เกณฑ์ ที่บรราน์ค่อนข้างเน้นและน่าจะเป็นเกณฑ์แรกในการแบ่งภาษากลุ่มลาวได้แก่ วิวัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ นั่นคือ ระบบวรรณยุกต์ดั้งเดิมในภาษาล้านช้างประมาณปี ค.ศ. 1350 ได้มีวิวัฒนาการต่อมาเป็นภาษาลาว 3 กลุ่มดังภาพที่ 32

เมื่อศึกษาระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวแต่ละกลุ่มจะเห็นว่า ภาษาลาวถิ่นย่อยที่บรราน์จัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกันจะมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์แบบเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน และสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า บรราน์อาจจะพิจารณาให้ภาษาลาวแยกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ด้วย ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างกัน 3 แบบใหญ่ ๆ โดยอาจจะเริ่มจากการพิจารณาการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ดั้งเดิม A นั่นคือ แบ่งภาษาลาวออกเป็น กลุ่มหลวงพระบาง (A1-234) และกลุ่มเวียงจันทน์ (A1-23-4) ส่วนกลุ่มย่อยนั้น บรราน์จัดให้อยู่อีกกลุ่มหนึ่ง เนื่องจากในภาษาถิ่นย่อยของกลุ่มลาวในปัจจุบันได้แก่ ภาษาย้อ (สกลนคร) และภาษาโคราช มีลักษณะของการรวมเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม B C และ DL (B4=C123=DL4) เหมือนกัน

นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าสังเกตอีกว่าบรราน์จัดให้ภาษาย้ออยู่ในภาษากลุ่มลาวซึ่งน่าจะเนื่องมาจากภาษาถิ่นย่อยในกลุ่มย่อยนี้มีลักษณะการแยกเสียงของวรรณยุกต์ดั้งเดิม C เหมือนกับภาษาลาวถิ่นย่อยอื่น ๆ ในกลุ่มหลวงพระบางและกลุ่มเวียงจันทน์ ดังนั้นบรราน์จึงได้เสนอให้ภาษากลุ่มย่อยนี้มีวิวัฒนาการมาจากภาษาสกลนครประมาณปี ค.ศ.1650 ส่วนการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษาลาวในกลุ่มหลวงพระบางและกลุ่มเวียงจันทน์นั้น บรราน์อาจจะพิจารณาลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม A B C และ D ตามลำดับ (ข้อมูลจากงานของบรราน์ ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ C และ DL ในภาษาลาวถิ่นย่อยทุกถิ่นมีรูปแบบเดียวกันนั่นคือ เป็นแบบ C1-234 และ DL123-4 และมีการรวมเสียงของวรรณยุกต์ C กับ DL แบบ C1=DL123 และ C234=DL4 ลักษณะดังกล่าวนี้บรราน์จัดให้เป็นลักษณะเด่นของภาษากลุ่มลาว) และภายในภาษาลาวกลุ่มเวียงจันทน์นั้น บรราน์ได้แบ่งย่อยออกไปอีกเป็น กลุ่มภาษาเวียงจันทน์ กลุ่มภาษาหนองคาย และกลุ่มภาษาลาวใต้ ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ ภาษาลาวถิ่นหนองคายนั้นมีลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนกับภาษาลาวถิ่นย่อยในกลุ่มเวียงจันทน์ (ถิ่นทุขุมและชัยภูมิ) และเหมือนกับถิ่นย่อยในกลุ่มลาวใต้ (อุบล (ม่วงสามสิบ ยโสธร ฯลฯ) บัวใหญ่ ขอนแก่น อุดร) แต่บรราน์จัดให้อยู่กันคนละกลุ่มทั้งนี้เนื่องจากบรราน์ได้นำเรื่องสัทลักษณะของวรรณยุกต์มาพิจารณาประกอบด้วย และภาษาลาวถิ่นหนองคายมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงแตกต่างจากภาษาลาวถิ่นย่อยดังกล่าว จึงถูกจัดให้อยู่คนละกลุ่ม

ภาพที่ 32 แผนภูมิแสดงพัฒนาการของบรรดายุคในภาษากลุ่มลาวจากงานของบราวน์ (Brown, 1965)

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับการจัดให้ภาษาลาวถิ่นย่อยศรีสะเกษและท่าตูมอยู่ในกลุ่มภาษาลาวใต้ ในขณะที่ภาษาลาวถิ่นย่อยหลวงพระบาง แก่นท้าว ด่านซ้าย และเลยอยู่ในกลุ่มหลวงพระบาง ทั้งที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์เหมือนกัน ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากการใช้เกณฑ์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ การเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะ และสระเข้ามาพิจารณาประกอบนั่นเอง

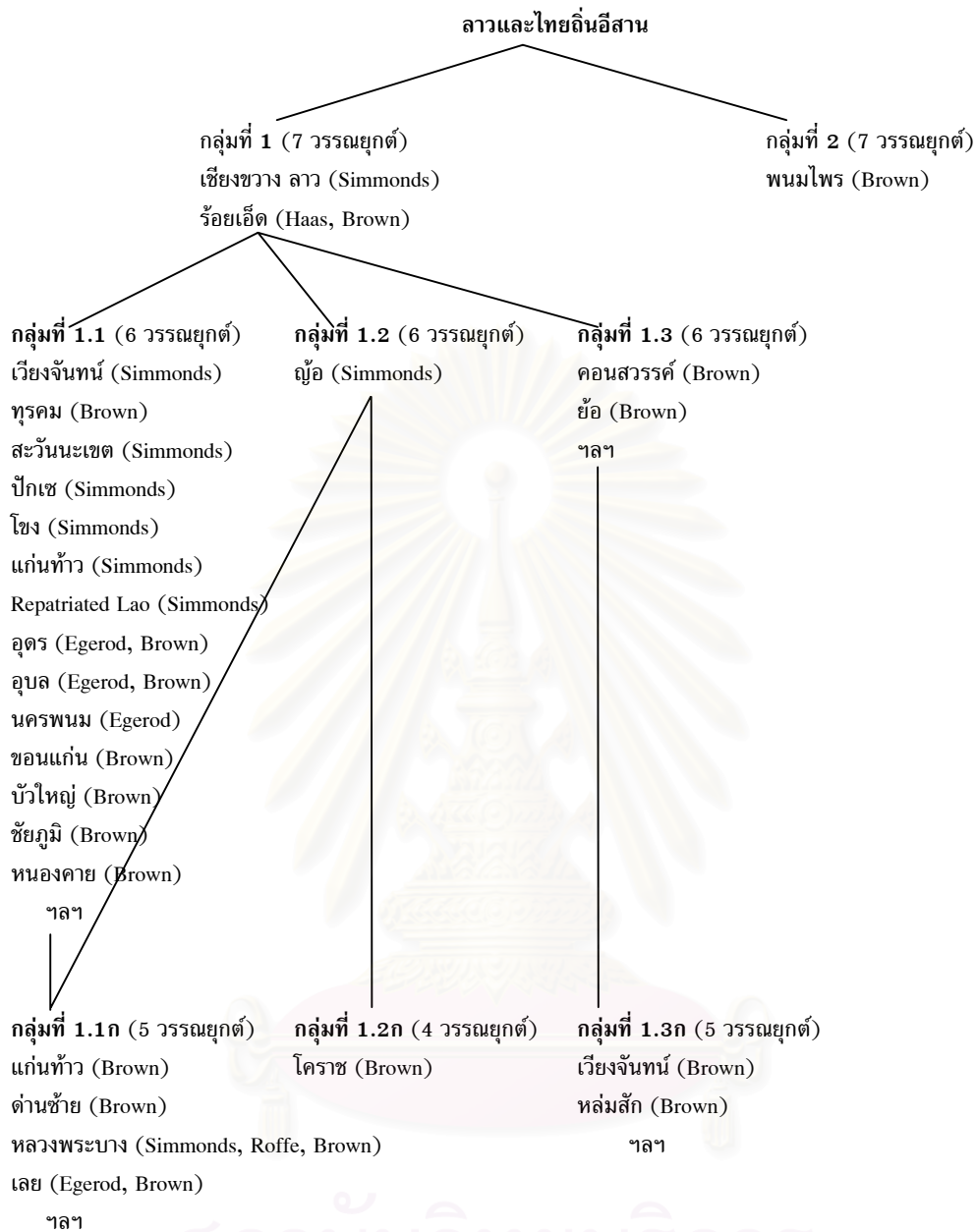
ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษากลุ่มลาวในงานของบราวน์ค่อนข้างละเอียดมาก เนื่องจากการใช้ทั้งเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงทางเสียงของวรรณยุกต์ (ทั้งในระดับของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์) เสียงพยัญชนะ และเสียงสระ จึงทำให้ภาษากลุ่มลาวในงานของบราวน์แบ่งออกไปได้หลายกลุ่มย่อย ทั้งนี้หากพิจารณาเพียงการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์เท่านั้นอาจทำให้ได้ผลการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษากลุ่มลาวแตกต่างจากที่บราวน์เสนอไว้ก็เป็นได้

2.4.2 การแบ่งกลุ่มย่อยในภาษากลุ่มลาวตามแนวคิดของฟัง กวย ลี (Li, 1977)

ฟัง กวย ลี (Li, 1977) เป็นนักภาษาศาสตร์อีกท่านหนึ่งที่ได้ศึกษาการแบ่งกลุ่มย่อยในภาษากลุ่มลาวไว้อย่างชัดเจน ฟัง กวย ลีได้ศึกษาลักษณะการกลายเสียงของพยัญชนะต้นซึ่งมีผลต่อวิวัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทถิ่นย่อยในลักษณะที่แตกต่างกัน กรณีของภาษากลุ่มลาวนั้นฟัง กวย ลีได้จัดให้ภาษาลาว (ในประเทศลาว) และภาษาไทยถิ่นอีสานมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน โดยเรียกว่าภาษากลุ่มลาวและไทยถิ่นอีสาน (Lao and Northeastern) และจัดเป็นภาษากลุ่มหนึ่งในภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษาไทยถิ่นใต้และไทยถิ่นกลาง ฟัง กวย ลีได้ศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเสียงวรรณยุกต์อันมีวิวัฒนาการมาจากเสียงพยัญชนะต้น โดยอาศัยข้อมูลภาษากลุ่มลาวและไทยถิ่นอีสานจากงานที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว (Roffe and Roffe, 1956; Haas, 1958; Egerod, 1961; Brown, 1965; Simmonds, 1965) เกณฑ์ที่ฟัง กวย ลีใช้ในการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษากลุ่มลาวและไทยถิ่นอีสาน คือ วิวัฒนาการการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ดั้งเดิม A B และ C ในงานดังกล่าวฟัง กวย ลีได้เสนอแผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษากลุ่มลาวและไทยถิ่นอีสานไว้ดังภาพที่ 33

จากแผนภูมิในภาพที่ 33 แสดงให้เห็นว่าฟัง กวย ลีแบ่งภาษากลุ่มลาวและไทยถิ่นอีสานออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ และมีการแบ่งภาษาลาวออกเป็นกลุ่มย่อยได้อีกดังนี้

- 1) กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ภาษาลาวถิ่นเชียงขวาง (ประเทศลาว) และร้อยเอ็ด ภาษาลาวกลุ่มนี้แบ่งย่อยได้อีกเป็น 3 กลุ่มคือ
 - 1.1) กลุ่มย่อยที่ 1.1 ได้แก่ ภาษาลาวเวียงจันทน์ ทุรคม สวันนะเขต ปักเซ โขง แก่นท้าว กำแพงนครเวียงจันทน์ อุดร อุบล นครพนม ขอนแก่น บัวใหญ่ ชัยภูมิ หนองคาย ฯลฯ ภาษาลาวกลุ่มนี้มีวิวัฒนาการต่อไปเป็นภาษาลาว กลุ่มย่อยที่ 1.1ก อันได้แก่ ภาษาลาวถิ่นแก่นท้าว ด่านซ้าย หลวงพระบาง เลย ฯลฯ

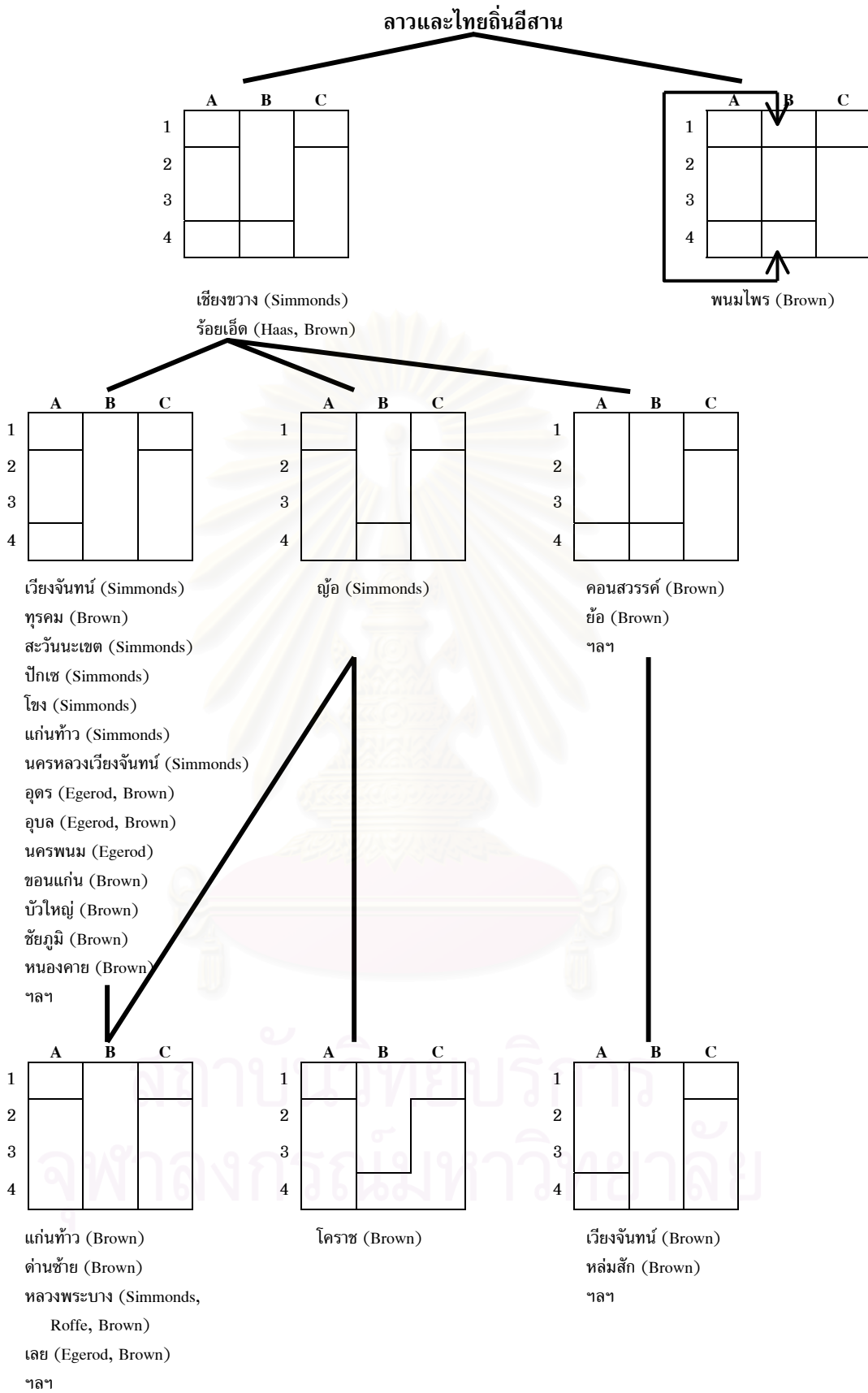
ภาพที่ 33 แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษากลุ่มลาวและไทยถิ่นอีสานตามแนวคิดของฟังกวย ลี (ดัดแปลงจาก Li, 1977: 49)

- 1.2) กลุ่มย่อยที่ 1.2 ได้แก่ ภาษาญ้อ และภาษาลาวกลุ่มนี้มีวิวัฒนาการต่อไป เป็นภาษาลาวกลุ่มย่อยที่ 1.1ก ในข้างต้น หรือวิวัฒนาการเป็นภาษาลาวกลุ่มย่อยที่ 1.2ก อันได้แก่ ภาษาโคราช
- 1.3) กลุ่มย่อยที่ 1.3 ได้แก่ ภาษาลาวถิ่นคอนสวรรค์ และภาษาย้อ ภาษาลาวกลุ่มนี้มีวิวัฒนาการต่อไปเป็นภาษาลาวกลุ่มย่อยที่ 1.3ก ได้แก่ ภาษาลาวถิ่นเวียงจันทน์ หล่มสัก ฯลฯ
- 2) กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ภาษาลาวถิ่นพนมไพร (อยู่ในจ.ร้อยเอ็ด)
ภาษาลาวแต่ละกลุ่มย่อยมีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดังแสดงในภาพที่ 34

เมื่อพิจารณาจากแผนภูมิในภาพที่ 34 สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า ในการใช้เกณฑ์วิวัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์มาแบ่งกลุ่มย่อยของภาษากลุ่มลาวและไทยถิ่นอีสานนั้น ฟัง กวย ลีใช้วิธีการมองในภาพรวม นั่นคือ พิจารณาการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ดั้งเดิม A B และ C ไปพร้อม ๆ กัน ดังจะเห็นได้จากการแบ่งภาษากลุ่มลาวและไทยถิ่นอีสานออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ซึ่งมี 7 หน่วยเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน แต่แตกต่างกันที่ลักษณะวิวัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม B โดยฟัง กวย ลีได้จัดให้ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 คือ ภาษาลาวถิ่นพนมไพร แยกอยู่อีกกลุ่มหนึ่งเนื่องจากภาษาลาวถิ่นนี้มีการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ดั้งเดิม B เป็นแบบ B1-23-4; B1=B4 ซึ่งฟัง กวย ลีกล่าวไว้ว่าลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวถิ่นนี้

ฟัง กวย ลีได้เสนอไว้ว่า ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 นั้นได้แบ่งออกไปอีก 3 กลุ่มย่อยที่มีวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงได้แก่ กลุ่มย่อยที่ 1.1, 1.2 และ 1.3 ซึ่งแต่ละกลุ่มย่อยมีลักษณะการวิวัฒนาการของวรรณยุกต์ที่ง่ายขึ้นจากกลุ่มที่ 1 (ฟัง กวย ลีใช้คำว่า “simplification”) นั่นคือลักษณะของ B1234 ในกลุ่มย่อยที่ 1.1 ลักษณะของ A 1-234 ในกลุ่มย่อยที่ 1.2 และลักษณะของ A 123-4 ในกลุ่มย่อยที่ 1.3 และในกลุ่มย่อยที่ 1.3 นี้เองที่สามารถตั้งข้อสังเกตได้อีกว่า ในการแบ่งกลุ่มย่อยภาษาลาวและไทยถิ่นอีสานนั้น ฟัง กวย ลีคงจะพิจารณาเฉพาะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในแนวตั้งหรือในแต่ละแถวเท่านั้น ทั้งนี้จะเห็นได้จากการจัดให้ภาษาลาวถิ่นคอนสวรรค์ และภาษาย้อ (ทั้ง 2 ถิ่นมาจากงานของบราวน์ (Brown, 1965)) อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ทั้ง ๆ ที่ภาษา 2 ถิ่นนี้มีความแตกต่างกันตรงที่ ภาษาย้อจะมีการรวมเสียงของวรรณยุกต์ B กับ C (B4=C234) (ดูระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวถิ่นคอนสวรรค์และภาษาย้อในภาพที่ 32 และภาพที่ 34)

นอกจากนี้ภาษาลาวทั้ง 3 กลุ่มย่อยยังมีวิวัฒนาการต่อไปเป็นกลุ่มย่อยที่ 1.1ก (5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์) 1.2ก (4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์) และ 1.3ก (5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์) โดยกลุ่มย่อยที่ 1.1ก นั้นฟัง กวย ลีเสนอไว้ว่าเป็นกลุ่มย่อยที่อาจมีวิวัฒนาการมาจากกลุ่มย่อยที่ 1.1 นั่นคือ วรรณยุกต์ A เป็นแบบ A 1-234 หรือมีวิวัฒนาการมาจากกลุ่มย่อยที่ 1.2 นั่นคือ วรรณยุกต์ B เป็นแบบ B1234 ส่วนกลุ่มย่อยที่ 1.2ก นั้นมีวิวัฒนาการมาจากกลุ่มย่อยที่ 1.2 ได้แก่ การรวมเสียงของวรรณยุกต์ B กับ C และกลุ่มย่อยที่ 1.3ก นั้นมีวิวัฒนาการมาจากกลุ่มย่อยที่ 1.3 นั่นคือ ลักษณะที่วรรณยุกต์ B มีการรวมเสียงแบบ B 1234 โดยฟัง กวย ลีกล่าวไว้ว่า ภาษา

ภาพที่ 34 แผนภูมิแสดงพัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาลาวและไทยถิ่นอีสานจากงานของ ฟิง กวย ลี (Li, 1977)

ลาวถิ่นเวียงจันทน์จากงานของบราวน์ (Brown, 1965) ที่อยู่ในกลุ่มย่อยที่ 1.3ก นี้แตกต่างจากภาษาลาวถิ่นเวียงจันทน์จากงานของซิมมอนด์ส (Simmonds, 1965) อย่างชัดเจน

จากการแบ่งกลุ่มย่อยภาษากลุ่มลาวและไทยถิ่นอีสานของฟิง กวย ลี จะเห็นว่าหน้าที่ฟิง กวย ลีพิจารณาเฉพาะลักษณะการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ทำให้ผลการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษาลาวแตกต่างจากในงานของบราวน์ เป็นต้นว่า ภาษาลาวถิ่นเวียงจันทน์ (Simmonds, 1965) ทุคม (Brown, 1965) แก่นท้าว (Simmonds, 1965) อุดร (Egerod, 1961; Brown, 1965) อุบล (Egerod, 1961; Brown, 1965) ขอนแก่น (Brown, 1965) บัวใหญ่ (Brown, 1965) ชัยภูมิ (Brown, 1965) หนองคาย (Brown, 1965) ฯลฯ นั้นล้วนแล้วแต่มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์มาจากวรรณยุกต์ที่พบในภาษาลาวกลุ่มที่ 1 ได้แก่ ภาษาลาวเชียงขวางและร้อยเอ็ด ซึ่งถ้ามองจากแผนภูมิที่ฟิง กวย ลีเสนอไว้อาจตีความได้อีกนัยหนึ่งว่า ภาษาลาวถิ่นเวียงจันทน์และถิ่นอื่น ๆ ดังกล่าวเป็นกลุ่มย่อยของภาษาลาวถิ่นเชียงขวางและถิ่นร้อยเอ็ด ในขณะที่บราวน์ให้ภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ดังกล่าวมีฐานะเท่าเทียมกัน นั่นคือ ต่างก็เป็นภาษาถิ่นย่อยในกลุ่มภาษาลาวได้ แต่ภาษาลาวถิ่นร้อยเอ็ดในงานของบราวน์นั้นก็ดูเหมือนจะมีความสัมพันธ์ที่ไม่ค่อยใกล้ชิดมากนักกับภาษาลาวถิ่นอื่นในกลุ่มลาวได้ ในขณะที่ภาษาลาวถิ่นอื่น ๆ สัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากกว่า

นอกจากนี้การจัดภาษาญ้อ (Nyo) (Simmonds, 1965) และภาษาคอนสวรรค์ (Brown, 1965) กับภาษาย้อ (Yo) (Brown, 1965) ให้เป็นกลุ่มย่อยที่มีวิวัฒนาการมาจากกลุ่มที่ 1 (ถิ่นเชียงขวางและร้อยเอ็ด) ทำให้มองได้ว่า ภาษาญ้อ และภาษาคอนสวรรค์กับภาษาย้อ เป็นกลุ่มย่อยของภาษาถิ่นเชียงขวางและร้อยเอ็ด ซึ่งแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงจากงานของบราวน์ที่จัดภาษาย้อไว้เป็นภาษากลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งของภาษาลาวและภายในภาษากลุ่มย้อก็แบ่งย่อยออกเป็นภาษาย้อ (สกลนคร) และภาษาโคราช ในขณะที่การแบ่งของฟิง กวย ลีนั้นให้ภาษาถิ่นโคราชมีวรรณยุกต์ที่มีวิวัฒนาการมาจากภาษาญ้อ (Simmonds, 1965) นั่นคือ มองจากแผนภูมิของฟิง กวย ลี (ดูภาพที่ 33) ดูเหมือนว่า ภาษาย้อแทบจะไม่มีความสัมพันธ์กันเลยกับภาษาถิ่นโคราช แต่กลับมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดหรืออยู่กลุ่มเดียวกันกับภาษาลาวถิ่นคอนสวรรค์ (Brown, 1965) ซึ่งจากแผนภูมิในงานของบราวน์นั้น ภาษาย้อกับภาษาลาวถิ่นคอนสวรรค์อยู่ห่างกันมาก แต่การแบ่งกลุ่มที่คล้ายคลึงกัน คือ ฟิง กวย ลีจัดให้ภาษาลาวถิ่นเวียงจันทน์ (Brown, 1965) และถิ่นหล่มสัก (Brown, 1965) มีวิวัฒนาการของวรรณยุกต์แบบที่พบในภาษาลาวถิ่นคอนสวรรค์และภาษาย้อ ซึ่งถ้ายกเว้นภาษาย้อแล้ว จะเห็นว่าการแบ่งกลุ่มของฟิง กวย ลีก็แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันระหว่างภาษาลาวถิ่นคอนสวรรค์ เวียงจันทน์ และหล่มสัก เช่นเดียวกับที่ปรากฏในงานของบราวน์

การแบ่งกลุ่มที่น่าสนใจอีกประการในงานของฟิง กวย ลี คือ การจัดให้ภาษาลาวถิ่นพนมไพร (พูดในจังหวัดร้อยเอ็ด) อยู่คนละกลุ่มกับถิ่นร้อยเอ็ด ขณะที่บราวน์จัดให้ภาษาลาวทั้ง 2 ถิ่นอยู่กลุ่มเดียวกันคือ กลุ่มภาษาลาวใต้ แต่สิ่งที่สอดคล้องกันคือ จากแผนภูมิในงานของบราวน์ (ดูภาพที่ 31) ภาษาลาวถิ่นร้อยเอ็ดมีความสัมพันธ์ค่อนข้างไกลจากภาษาลาวถิ่นพนมไพรความแตกต่างกันของผลการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษากลุ่มลาวในงานของบราวน์และฟิง กวย ลีดังกล่าวมาในข้างต้นน่าจะสืบเนื่องมาจากการใช้เกณฑ์ที่ต่างกันในการแบ่งกลุ่มภาษานั้นเอง

จากการศึกษาภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ในเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา (ซึ่งส่วนใหญ่เน้นที่จะศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลาว) และเมื่อศึกษาการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษากลุ่มลาวในงานของบราวน์ (Brown, 1965) และฟิง กวย ลี (Li, 1977) อาจกล่าวได้ว่า การใช้ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมและน่าจะใช้การได้ดีที่สุดในการแบ่งกลุ่มภาษากลุ่มลาว ด้วยเหตุผลที่ทราบกันทั่วไปคือ วรรณยุกต์จัดเป็นลักษณะทางเสียงที่สำคัญของภาษาในตระกูลไท และภาษากลุ่มลาวก็เป็นภาษากลุ่มหนึ่งในตระกูลนี้ เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษากลุ่มลาวในงานของบราวน์และฟิง กวย ลีนั้นมีความแตกต่างกันในรายละเอียด และทำให้การนำเสนอผลการจัดกลุ่มในรูปของแผนภูมิแตกต่างกันและนำไปสู่การตีความที่แตกต่างกัน กล่าวคือ บราวน์ใช้เกณฑ์หลายอย่างประกอบกัน ทั้งลักษณะการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ (รวมทั้งสัทลักษณะของวรรณยุกต์) พยัญชนะ และ สระ จึงทำให้ได้ผลการแบ่งภาษากลุ่มลาวออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ หลายกลุ่ม และแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษาลาวถิ่นย่อยต่าง ๆ ได้ชัดเจน นอกจากนี้แผนภูมิของบราวน์ยังแสดงให้เห็นอีกว่าภาษาลาวแต่ละถิ่นย่อยมีวิวัฒนาการมาจากภาษาลาวกลุ่มใด ส่วนในงานของฟิง กวย ลีซึ่งใช้เฉพาะเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม A B และ C เท่านั้นในการแบ่งกลุ่มย่อยภาษากลุ่มลาว จึงมีผลทำให้การแบ่งภาษากลุ่มลาวในงานของฟิง กวย ลีไม่ได้แยกย่อยละเอียดเหมือนในงานของบราวน์ ในที่นี้จึงสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่าการใช้เพียงเกณฑ์วิวัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ A B C และการพิจารณาเพียงการแยกเสียงรวมเสียงในแนวตั้ง (หรือในแต่ละแถว) เท่านั้นเป็นการใช้เกณฑ์ที่ไม่ละเอียดพอ จึงทำให้สามารถแบ่งกลุ่มภาษาลาวได้ในระดับหนึ่งซึ่งอาจให้ภาพการจัดกลุ่มภาษาลาวที่ยังไม่มีความชัดเจนมากนัก

จากการพิจารณาการนำเสนอแผนภูมิของฟิง กวย ลีสามารถตีความได้ 3 แบบ แบบแรกนั้น อาจมองได้ว่า ภาษาลาวแบ่งเป็นกี่กลุ่ม แต่ละกลุ่มแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยอะไรได้บ้าง หรือภาษาลาวถิ่นใดสัมพันธ์ใกล้ชิดกันกับถิ่นใด ส่วนการตีความแบบที่สอง คือ มองในแง่ของการวิวัฒนาการ นั่นคือ ภาษาลาวถิ่นย่อยใด มีวิวัฒนาการมาจากภาษาลาวกลุ่มใดบ้าง หรือภาษาลาวแต่ละกลุ่มมีวิวัฒนาการไปเป็นภาษาลาวถิ่นย่อยใดบ้าง และการตีความแบบที่สาม คือ ในภาษากลุ่มลาวและไทยถิ่นอีสานจากที่มีอยู่ในข้อมูลนั้น มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์แบบใดบ้าง ในแต่ละแบบมีวิวัฒนาการต่อไปอีกได้กี่แบบย่อย และในแบบย่อยมีวิวัฒนาการต่อไปได้แบบใดบ้าง โดยฟิง กวย ลีก็ได้แสดงให้เห็นตัวอย่างภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่มีลักษณะวิวัฒนาการของวรรณยุกต์แต่ละแบบในแผนภูมิ (ในความเป็นจริง ฟิง กวย ลีน่าจะต้องการให้ตีความตามแบบสุดท้ายนี้ก็เป็นได้ เพราะถ้าตีความตามแบบที่ 1 และ 2 ก็ดูจะมีบางกรณีที่ขัดแย้งกับความเป็นจริง เช่น กรณีของภาษาย่อยกับคอนสวรรค์ที่กล่าวมาในข้างต้น)

สิ่งที่ค่อนข้างเด่นในงานของฟิง กวย ลี คือ มองเห็นภาพการวิวัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวและไทยถิ่นอีสานค่อนข้างชัดเจน แต่ถ้าหากนำวิวัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม D เข้ามาพิจารณาเพิ่มเติม หรือเมื่อพิจารณาลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ทั้งในแนวตั้ง (ในแต่ละแถวคือ A B C และ D) และแนวนอน (คือระหว่างแถว) (ฟิง กวย ลีพิจารณาเฉพาะแนวตั้ง) ผลการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษากลุ่มลาวน่าจะแตกต่างออกไปจากที่ฟิง กวย ลีเสนอไว้

จากการศึกษาการจัดกลุ่มของภาษาลาวในงานของบราวน์และฟัง กวย ลีดังกล่าวมาแล้วนั้นทำให้สรุปได้ว่าลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ยังคงเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับการแบ่งกลุ่มย่อยภาษากลุ่มลาวได้ชัดเจน แต่ทั้งนี้ควรพิจารณาทั้งวรรณยุกต์ A B C และ D (DL และ DS) โดยพิจารณาการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ทั้งแนวตั้งและแนวนอน รวมทั้งการพิจารณาลักษณะของวรรณยุกต์ประกอบด้วย หากใช้เกณฑ์วรรณยุกต์ที่แยกย่อยออกไปหลายระดับอาจทำให้เห็นภาพรวมของการจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาลาว และช่วยอธิบายได้ว่า ภาษาใดบ้างที่อยู่ในกลุ่มลาว รวมทั้งยังอาจได้ข้อสรุปที่ชัดเจนยิ่งขึ้นเกี่ยวกับลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาวซึ่งอาจเป็นเกณฑ์สำคัญที่ช่วยแยกภาษาลาวออกจากภาษากลุ่มอื่น ๆ นั่นเอง

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษาและปัจจัยที่ทำให้เกิดการแปรและเปลี่ยนแปลง

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการแปรและเปลี่ยนแปลงของภาษาเป็นลักษณะธรรมชาติของภาษาที่ยังไม่ตาย คือ ภาษาที่ยังมีผู้ใช้พูดในชีวิตประจำวัน ด้วยเหตุนี้นักภาษาศาสตร์หลายยุคสมัยจึงพยายามศึกษาข้อเท็จจริงที่ว่า ภาษามีการเปลี่ยนแปลง และพยายามหาคำอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงภาษาและปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษา

แนวคิดเกี่ยวกับการแปรของภาษาที่ให้ความสำคัญกับลักษณะของภาษาที่ปรากฏในปัจจุบันมากกว่าที่จะย้อนกลับไปมองภาษาในอดีตได้แก่ แนวคิดทางภาษาศาสตร์สังคมซึ่งจะมุ่งหาคำอธิบายเกี่ยวกับการแปรของภาษาอันมีปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การแปรตามเพศ อายุ ถิ่นที่อยู่ ชาติพันธุ์ หรือสถานการณ์การใช้ภาษา โดยมีแนวคิดหลักประการหนึ่งที่ว่า การแปรของภาษาที่ปรากฏในปัจจุบันสามารถเป็นตัวชี้บ่งได้ว่าในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงของภาษาเกิดขึ้นเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่น่าสนใจในการศึกษาหาคำอธิบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภาษา โดยมีแนวคิดหลักที่ว่า ลักษณะของภาษาที่ปรากฏในปัจจุบันที่มีความสัมพันธ์กันทางเชื้อสายทำให้สามารถสืบสร้างย้อนไปถึงภาษาดั้งเดิมในอดีตได้ แนวคิดดังกล่าว ได้แก่ แนวคิดทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติ

ความแตกต่างในเรื่องการศึกษาการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษาระหว่างทั้งสองแนวคิดนี้ คือ ในทางภาษาศาสตร์สังคมถือว่า การเปลี่ยนแปลงของภาษาและการแปรของภาษามีความสัมพันธ์กัน ยากที่จะพิจารณาแยกออกจากกันได้ ก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในภาษาก็มักจะมีการแปรเกิดขึ้นก่อนเสมอ ดังนั้นในทางภาษาศาสตร์สังคมจึงมองว่าการเปลี่ยนแปลงของภาษาเป็นการแปรของภาษาตามกาลเวลานั่นเอง ส่วนในทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติจะศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาโดยพิจารณาปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงของภาษาไปตามกาลเวลานั่นคือ เมื่อเปรียบเทียบภาษาเดียวกันที่ใช้ในช่วงเวลาต่างกันและมีรูปภาษาที่แตกต่างกันก็แสดงว่ามีการเปลี่ยนแปลงของภาษาเกิดขึ้น สำหรับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวในงานวิจัยนี้จะใช้วิธีการทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบเชิงประวัติเป็นแนวทางในการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม และใช้แนวคิดทางภาษาศาสตร์สังคมมาใช้ในการแสวงหาคำอธิบายเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในภาษาลาว

ดังนั้นจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษารวมทั้งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแปรและการเปลี่ยนแปลงซึ่งจะได้นำมากล่าวสรุปไว้ในที่นี้

โดยทั่วไปการเปลี่ยนแปลงของภาษาหมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในภาษาใดภาษาหนึ่ง การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาด้วยการเปรียบเทียบภาษาในช่วงเวลาต่างกันได้แล้วเห็นความแตกต่างกันของภาษาซึ่งเป็นลักษณะของวิวัฒนาการจากภาษาในสมัยที่เก่ากว่ามาสู่ภาษาในสมัยที่ใหม่กว่าเป็นการศึกษาภาษาต่างสมัย (diachronic study) ซึ่งได้แก่ การศึกษาภาษาในระยะเวลาต่างกัน และความแตกต่างของภาษาเดียวกันที่ปรากฏในสมัยที่ต่างกัน เราเรียกว่า การเปลี่ยนแปลงของภาษา (language change) ส่วนการศึกษาโดยมองภาษาในช่วงเวลาเดียวหรือในสมัยเดียวแล้วเห็นลักษณะที่แปรไปในภาษานั้น ๆ เรียกว่า การศึกษาภาษาร่วมสมัย (synchronic study)

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภาษาได้รับความสนใจกันแพร่หลายมากในศตวรรษที่ 18 และ 19 เมื่อนักไวยากรณ์ปริวรรต (Neogrammarians) เช่น เฮร์แมน พอล (Hermann Paul) คาร์ล บรักแมน (Karl Brugmann) และ ออสธ็อฟ (Osthoff) ที่ได้ศึกษาภาษาศาสตร์เปรียบเทียบเชิงประวัติและได้พยายามอธิบายกระบวนการกลายเสียงในภาษาอินโด-ยูโรเปียนและให้คำอธิบายไว้ว่า ปัจจัยภายในตัวภาษา ซึ่งได้แก่ ความสะดวกในการออกเสียงหรือการออกเสียงให้ง่ายขึ้นนั้น มีผลทำให้เกิดกระบวนการกลายเสียงของพยัญชนะต้นเสียงกักในภาษาอินโด-ยูโรเปียน ต่อมาในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 นักภาษาศาสตร์โครงสร้าง (Structuralists) เช่น นักภาษาศาสตร์สำนักปราก (Prague School) ได้แก่ เอ็น เอส ทрубеตสกอย (N.S. Trubetzkoy) และโรมัน จาค็อบสัน (Roman Jakobson) รวมทั้งนักภาษาศาสตร์ชาวอเมริกัน เช่น ลีโอนาร์ด บลูมฟิลด์ (Leonard Bloomfield) และชาร์ลส์ เอฟ ฮ็อกเก็ตต์ (Charles F. Hockett) ซึ่งสานต่อแนวคิดของเฟอร์ดินานด์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) ที่เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่แยกเป็นการศึกษาร่วมสมัยและการศึกษาต่างสมัยดังได้กล่าวมาแล้ว ต่อมานักภาษาศาสตร์โครงสร้างในระยะหลังจึงได้เสนอให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงภาษาไม่ได้เกิดขึ้นเพราะปัจจัยภายในเท่านั้น แต่ยังมีปัจจัยภายนอกภาษาที่มีบทบาทสำคัญเช่นกัน แนวคิดดังกล่าวทำให้นักภาษาศาสตร์เชิงประวัติให้ความสนใจที่จะศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาด้วยการพิจารณาปัจจัยภายนอกมากขึ้นโดยเฉพาะการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของภาษาอันเนื่องมาจากปัจจัยทางสังคม

ในที่นี้อาจสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษาแบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่ ปัจจัยภายในหรือปัจจัยภายในตัวภาษา (internal factor) และปัจจัยภายนอก (external factor) เช่น การสัมผัสภาษา ซึ่งมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษาในลักษณะที่ต่างกันออกไปดังนี้

2.5.1 ปัจจัยภายใน (internal factor)

ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษาเป็นปัจจัยภายในตัวภาษาหรือเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวภาษาเอง เท่าที่ผ่านมามีนักภาษาศาสตร์ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยภายในอันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง

แปลงของภาษาไม่มากนัก ที่สำคัญคือ แนวคิดของนักภาษาศาสตร์โครงสร้าง (Structuralists) ซึ่งได้กล่าวถึงคุณสมบัติของภาษาซึ่งจัดเป็นปัจจัยภายในที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษาดังนี้

2.5.1.1 ความสมมาตรในภาษา (symmetry) โดยทั่วไปในภาษาจะมีระบบเสียงที่มีความสมมาตร เช่น ถ้าในภาษามีเสียงสระหน้า มักจะมีเสียงสระหลังคู่กัน ถ้ามีสระสูง ก็มักจะมีสระต่ำ หรือถ้ามีเสียงพยัญชนะก้อง ก็มักจะมีเสียงพยัญชนะไม่ก้องคู่กัน ดังนั้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในภาษาที่มีผลทำให้เกิดลักษณะไม่สมมาตรขึ้นในภาษา ลักษณะสมมาตรที่เป็นธรรมชาติของภาษาก็จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องซึ่งจะทำให้เกิดผลในลักษณะสมมาตรขึ้นใหม่

2.5.1.2 ความประหยัด (economy) โดยทั่วไปภาษาจะไม่อนุญาตให้มีรูป 2 รูปที่มีความหมายเหมือนกันทุกประการ เช่น เมื่อมีการยืมคำเข้ามาในภาษา และคำนั้นมีความหมายเหมือนกับคำที่มีอยู่แต่เดิมในภาษา คำที่มีอยู่เดิมหรือคำยืมเข้ามาจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายเกิดขึ้น เพื่อให้คงอยู่ในภาษาได้ทั้งคู่ ตัวอย่างเช่น ในภาษาไทยกรุงเทพ คำว่า “ยาง” เดิมหมายความว่า “เดิน” ปัจจุบันได้เปลี่ยนความหมายเป็น “เคลื่อนเข้าสู่” และใช้กับเวลา เช่น ยางเข้าเดือนเมษายน ยางเข้าสู่ฤดูหนาว เป็นต้น ความหมายที่เปลี่ยนแปลงของคำว่า “ยาง” ในภาษาไทยกรุงเทพนี้น่าจะเกิดขึ้น เมื่อมีการยืมคำว่า “เดิน” มาจากภาษาเขมรนั่นเอง

2.5.1.3 ความสะดวกในการออกเสียง (ease articulation) เช่น ในภาษาไทยกรุงเทพ มีเสียงควบกล้ำซึ่งออกเสียงยากโดยเฉพาะเสียงควบกล้ำที่มีเสียง “ร” และ “ล” เช่น คร-, กร-, พร-, คล-, ปล- เป็นต้น คนรุ่นใหม่มักออกเสียงเป็นพยัญชนะเดี่ยวเพราะสะดวกกว่า เช่น ออกเสียง “ครก” เป็น “คก” หรือออกเสียง “กราบ” เป็น “กาบ” ถ้าคนไทยส่วนใหญ่ไม่นิยมออกเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ในอนาคตเสียงควบกล้ำในภาษาไทยกรุงเทพอาจสูญไปก็เป็นได้

ความสะดวกในการออกเสียงนี้ นักภาษาศาสตร์หลายท่านเรียกว่า การทำให้ง่ายขึ้น (simplification) มีการเปลี่ยนแปลงทางเสียงหลายกรณีที่เกิดขึ้นเนื่องจากความพยายามทำให้การออกเสียงง่ายขึ้น เช่น การออกเสียงให้สั้นลงเพื่อจะได้ไม่ต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการออกเสียง ตัวอย่างกระบวนการกลายเสียงที่เกี่ยวข้องกับการทำให้การออกเสียงง่ายขึ้น เช่น การกลมกลืนเสียง (assimilation) ซึ่งได้แก่ กระบวนการที่เสียงหนึ่งเปลี่ยนไปมีลักษณะคล้ายคลึงหรือเหมือนกับอีกเสียงหนึ่ง กระบวนการนี้จะเกิดขึ้นเมื่อเสียง 2 เสียงอยู่ติดกันหรือใกล้กัน เช่น ในภาษาไทยคำว่า “อย่างไร” กลายเป็น “ยังงั” เมื่อเสียง “ร” /rɯ/ กลายตามเสียง “ง” /ŋ/ ที่อยู่ข้างหน้าหรือในคำว่า “อย่างนั้น” เป็น “ยังงั้น” เสียง “น” /n/ ก็กลายตามเสียง “ง” /ŋ/ ที่มาข้างหน้า เป็นต้น

อย่างไรก็ตามถึงแม้การทำให้ง่ายขึ้นจะเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเสียง แต่ปัจจัยดังกล่าวยังมีจุดอ่อนอยู่หลายประการ ประการแรกคือ เป็นการยากหรืออาจเป็นไปได้ที่จะให้คำจำกัดความที่ชัดเจนของคำว่า “ความง่าย” (simplicity) สิ่งที่ย่างสำหรับผู้พูดภาษาหนึ่ง อาจเป็นสิ่งที่ยากสำหรับผู้พูดภาษาอื่น ตัวอย่างเช่น โครว์ลีย์ (Crowley, 1994: 197) กล่าวว่าผู้พูดภาษาคูมัน (Kuman) ในจังหวัดซิมบู (Simbu) ในปาปัว นิวกินีมีการรวบ

เสียงควบกล้ำ [gɫ] เป็นเสียงเดี่ยวคือ [ɣ] ซึ่งเป็นตัวอย่างของความพยายามทำให้การออกเสียงง่ายขึ้น แต่เท่าที่ปรากฏยังไม่มีผู้พูดภาษาอื่นสามารถออกเสียงนี้ได้เหมือนคนกุ่มันเลย เช่นเดียวกับกับกรณีของเสียง [θ] และ [ð] ที่พัฒนาขึ้นในภาษาอังกฤษ ที่เป็นอีกตัวอย่างของการทำให้การออกเสียงง่ายขึ้นนั้น เป็นเสียงที่ยากสำหรับผู้พูดภาษาอื่น ๆ หลายภาษาในโลก จึงมีการใช้เสียงอื่นแทนเช่น คนที่พูดฝรั่งเศสใช้เสียง [s] และ [z] แทนตามลำดับ (ออกเสียง zis sing แทน 'this thing') คนที่พูดภาษาปาปัว นิวินี จะใช้เสียง [t] และ [d] แทน (เช่น dis ting) ในขณะที่คนที่พูดภาษา Tongan จะใช้เสียง [f] และ [v] แทน (เช่น vis fing) ซึ่งคนที่พูดภาษาอังกฤษไม่มีปัญหาในออกเสียง [θ] และ [ð] เลย แต่มีปัญหาในการออกเสียง [x] ที่ไม่เป็นปัญหาสำหรับคนพูดภาษาเยอรมัน

ปัญหาประการที่สองของแนวคิดเรื่องการทำให้ภาษาง่าย คือ ถ้าการเปลี่ยนแปลงทางเสียงทุกกรณีต้องถูกอธิบายว่าเป็นผลมาจากกระบวนการทำให้ง่าย เราจะไม่สามารถอธิบายได้ว่าทำไมการเปลี่ยนแปลงบางกรณีไม่เกิดขึ้น เช่น ถ้าการออกเสียงคำ 'unkind' ว่า [ʌŋkaɪnd] ง่ายกว่าออกเสียงเป็น [ʌnkaɪnd] ทำไมทุกภาษาจึงไม่เปลี่ยน [ŋk] เป็น [ŋk] ทำไมจึงมีเพียงบางภาษาเท่านั้นที่มีปัจจัยการทำให้ง่ายขึ้นเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในภาษา และทำไมจึงเกิดขึ้นในบางครั้งเท่านั้น ดังนั้นจะต้องมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยอย่างแน่นอน

ปัญหาประการที่สาม คือ มีการเปลี่ยนแปลงทางเสียงบางกรณีที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำให้ง่ายเลย ตัวอย่างเช่น กระบวนการสลับที่ของเสียง (metathesis) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เสียง 2 เสียงที่ปรากฏเรียงกันหรือใกล้กันเกิดการเปลี่ยนที่กันขึ้น เช่น ผู้พูดภาษาลาวอีสานจะออกเสียงคำว่า "ตะกร้า" [takrâa] เป็น "กะต๋า" [katâa] ซึ่งมีการสลับเสียงจาก [t-k] เป็น [k-t] หรือในภาษาอังกฤษเก่า คำว่า axian ออกเสียงเป็น ask ในภาษาอังกฤษใหม่ ซึ่งมีการสลับเสียงจาก [ks] เป็น [sk] เป็นต้น

ลาบอฟ (Labov, 1994: 30) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยภายในตัวภาษาที่เป็นการทำให้ภาษาง่ายขึ้น (simplicity) นั้น มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาษา โดยปัจจัยภายในที่ลาบอฟเสนอไว้ได้แก่

- การเลื่อนเสียงสระ (Chain Shifting) ได้แก่การเลื่อนเสียงสระในภาษาตระกูลเยอรมันิก เช่น ภาษาอังกฤษ เยอรมัน ยิดดิช สวีดิช โปรตุเกส กรีก ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีหลักการทั่วไป 3 ประการคือ สระเสียงยาวเลื่อนสูงขึ้น สระเสียงสั้นเลื่อนต่ำลง และสระหลังเลื่อนไปข้างหน้า ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า Great Vowel Shift /i → iy → ey → ay/ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงตามหลักการที่สระเสียงสั้นเลื่อนต่ำลง

- การรวมเสียงและแยกเสียงของเสียงสระ (Mergers and Splits) ได้แก่การรวมและการแยกเสียงสระในภาษาตระกูลเยอรมันิกซึ่งมีผลต่อการลดและเพิ่มหน่วยเสียงสระในภาษา ตัวอย่างเช่น ในภาษาอังกฤษสมัยใหม่ (Modern English) เดิมมีสระเปิดเสียงยาว /ɛ:/ ซึ่งต่อมาคำที่มีสระดังกล่าวเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นสะกดด้วยสระ ea กฎดั้งเดิมของการกลายเสียงคือ /ɛ:/ → e:/ → i:/ ซึ่งต่อมามีเอกสารระบุว่าในศตวรรษที่ 16 สระดังกล่าวได้รวมเสียงกับสระ /a:/ และ /ai/ ในภาษาอังกฤษสมัยใหม่ ดังนั้นคำว่า meat และ mate,

sea และ say เดิมจึงออกเสียงเหมือนกัน ต่อมาคำส่วนใหญ่ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันกับคำว่า meat ก็รวมเสียงกับกลุ่มคำที่มีเสียง /e:/ ดังนั้นคำว่า meat จึงเป็นคำพ้องเสียงกับคำว่า meet และ คำว่า sea พ้องเสียงกับคำว่า see เป็นต้น

2.5.1.4 ความกดดันทางโครงสร้าง (Structural Pressure) ทฤษฎีเกี่ยวกับความกดดันทางโครงสร้างถูกนำมาอธิบายในการเปลี่ยนแปลงทางเสียงเป็นเวลานานมาแล้ว นักภาษาศาสตร์มองว่า ภาษาเป็นที่รวมของหน่วยต่าง ๆ ในหลายระดับ และแต่ละหน่วยมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ภาษาถูกมองว่าเป็นระบบ ถ้าในระบบภาษามี “ช่องว่าง” (gap) เกิดขึ้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเพื่อให้ระบบมีความเป็นระเบียบ ตัวอย่างเช่น ถ้าในระบบเสียงของภาษาหนึ่งมีสระ 5 หน่วยเสียง ได้แก่

i u
e o
a

และในภาษานี้มีกระบวนการที่สระ /e/ มีการเปลี่ยนแปลง คือ เลื่อนระดับสูงขึ้นเป็นสระ /i/ มีผลให้ในระบบเสียงสระของภาษานี้มีหน่วยเสียงสระดังนี้

i u
o
a

ระบบสระดังกล่าวไม่สมดุล ซึ่งภาษาทั่วไปในโลกไม่มีระบบ 4 เสียงสระดังกล่าว ดังนั้นภาษาจำเป็นต้องมีปรับเปลี่ยนให้มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นในระบบ คือ มีการเลื่อนเสียง /o/ เป็น /u/ ทำให้มีระบบสระใหม่คือ

i u
a

อย่างไรก็ตาม กรณีของการทำให้ระบบเสียงในภาษาเกิดความสมดุลหรือเป็นระเบียบนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นเสมอไปในทุกภาษา ตัวอย่างเช่น โครว์ลีย์ (Crowley, 1994: 200) กล่าวว่า ภาษาโมตู (Motu) ในปาปัว นิวกินีมีระบบเสียงพยัญชนะกักดังนี้

p t k
b d g

และมีระบบเสียงพยัญชนะนาสิกคือ

m n

แต่ในภาษาโมตูก็ไม่มี การเติมช่องว่างในระบบเสียงพยัญชนะด้วยการให้มีหน่วยเสียง /ŋ/ เพิ่มขึ้นในภาษาแต่อย่างใด ยิ่งกว่านั้นแทบทุกภาษาที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษาโมตูก็ไม่มีหน่วยเสียงพยัญชนะ /ŋ/ ในระบบเสียง

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของภาษา เช่น การทำให้ง่ายและการเปลี่ยนแปลงเพื่อเติมช่องว่างในระบบให้เกิดความสมดุลหรือความเป็นระเบียบดังกล่าวนี้ ยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ชัดเจน

2.5.2 ปัจจัยภายนอก (external factor)

ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษาได้แก่ปัจจัยที่ไม่เกี่ยวกับตัวภาษา ใน การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษานั้น สิ่งที่ควรพิจารณา คือ การแยกปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษาออกจากกัน ได้แก่ แยกปัจจัยภายใน (internal factors) ออกจากปัจจัยภายนอก (external factors) หรือแยกปัจจัยทางภาษา (linguistic factors) ออกจากปัจจัยทางสังคม (social factors) ลาบอฟ (Labov, 1994: 1) กล่าวว่า แนวคิดดังกล่าวอาจนำไปปฏิบัติได้ยาก สำหรับผู้ที่เชื่อว่าลักษณะต่าง ๆ ทุกลักษณะในภาษาเป็นลักษณะทางสังคม

ปัจจัยภายนอกที่มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษามีดังนี้

2.5.2.1 การสัมผัสภาษา (language contact) เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นในตัวผู้มี ภาวะสองภาษา (bilingual) หรือเป็นผู้ที่มีความสามารถพูดภาษาได้ 2 ภาษาหรือผู้มีภาวะหลาย ภาษา (multilingual) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถพูดภาษาได้มากกว่า 2 ภาษา ปัจจัยนี้มีผลต่อการ เปลี่ยนแปลงของภาษา คือ อาจมีการแทรกแซงของภาษาเกิดขึ้นหรือมีการยืมหน่วยทางภาษาจาก ภาษาหนึ่งไปใช้ในอีกภาษาหนึ่ง ทำให้เกิดหน่วยใหม่ขึ้นในภาษา เช่น มีหน่วยเสียงใหม่ หรือมีคำ ใหม่เกิดขึ้น เป็นต้น (ดูรายละเอียดในหัวข้อ 2.5.3)

2.5.2.2 ปัจจัยต่าง ๆ ทางสังคม ภาษาอาจมีแปรหรือการเปลี่ยนแปลงโดยมี ปัจจัยต่าง ๆ ทางสังคมเข้ามามีอิทธิพลได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ชชาติพันธุ์ ระดับชั้นของผู้พูด ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษาได้ทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น รูปภาษาใดที่คนรุ่น ใหม่ไม่ค่อยใช้ รูปภาษานั้นอาจสูญหายไป ตัวอย่างเช่น ในภาษาลาวอีสานมีการออกเสียง [h] ใน คำที่ออกเสียงเป็น ร ในภาษาไทยกลาง เช่น คำว่า “รัก” /rak 45/ ในภาษาลาวอีสานจะออก เสียงเป็น “ฮัก” /hak 33/ หรือคำว่า “โรงเรียน” /roon 33 rian 33/ ออกเสียงเป็น “โอง เลียน” /hoon 42 hian 42/ ปัจจุบันมีเพียงคนรุ่นเก่าหรือคนมีอายุเท่านั้นที่ยังออกเสียงนี้อยู่ ส่วนคนรุ่นใหม่หรือวัยรุ่นไม่นิยมออกเสียงเป็น [h] แล้วและจะออกเสียงคำดังกล่าวเป็น “ลัก” หรือ “โองเลียน” เป็นต้น

2.5.2.3 สภาพทางจิตวิทยาของผู้พูดภาษา เช่น ผู้พูดภาษาอาจต้องการยก ระดับชนชั้นของตนเอง ได้แก่ นิยมใช้เสียงบางเสียงเพื่อแสดงว่าตนอยู่ในกลุ่มคนที่ตนนิยม เช่น คนไทยสมัยใหม่นิยมออกเสียงพยัญชนะท้าย [l] ท้ายคำตามภาษาอังกฤษ หรือการออกเสียง ร ซึ่งเป็นเสียงลิ้นกระทบ [r] หรือเสียงลิ้นรวิ [r] เป็นเสียงเปิด [ɹ] ในภาษาอังกฤษ เนื่องจากมีคำ ยืมจากภาษาอังกฤษเข้ามาในภาษาไทยค่อนข้างมาก เป็นต้น

2.5.2.4 ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ วัตถุใด ๆ อาจมีการดัดแปลงหรือ เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ ในขณะที่คำที่ใช้แทนวัตถุนั้น ๆ ไม่เปลี่ยน หรือการมีสิ่งใหม่เกิดขึ้น ก็ย่อมมีคำใหม่เกิดขึ้นเพื่อใช้เรียกสิ่งนั้น ตัวอย่างเช่น การยืมคำภาษา อังกฤษเข้ามาในภาษาไทยเพื่อเรียกสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามความเจริญทางเทคโนโลยีเช่น คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก อี-เมล โปสการ์ด ฯลฯ

ปัจจัยภายนอกที่มีผู้กล่าวถึงและให้ความสำคัญค่อนข้างมากในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาได้แก่ การสัมผัสภาษา (language contact) ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญประการหนึ่งที่จะได้นำไปพิจารณาในการวิเคราะห์และตีความเกี่ยวกับการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ ดังนั้นจึงจะกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการสัมผัสภาษาพอสังเขปต่อไป

2.5.3 แนวคิดเกี่ยวกับการสัมผัสภาษา (language contact)

การสัมผัสภาษาซึ่งเป็นกระบวนการที่ภาษา 2 ภาษาหรือหลายภาษามีอิทธิพลต่อกัน การสัมผัสภาษามักจะเกิดขึ้นในสังคมที่มีภาวะสองภาษาหรือภาวะหลายภาษา เนื่องจากในสังคมดังกล่าวมีผู้รู้สองภาษาหรือผู้รู้หลายภาษาที่อาจใช้ภาษา 2 ภาษาหรือหลายภาษาสลับกันหรือปนกัน ภาษาจึงมีอิทธิพลต่อกันและกัน จุดที่มีการสัมผัสภาษาก็คือในตัวผู้รู้หลายภาษานั้นเอง (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2545: 92) โดยทั่วไปการสัมผัสภาษามักจะเกิดขึ้นเมื่อภาษา 2 ภาษาหรือมากกว่า 2 ภาษาถูกใช้สลับกันหรือปะปนกันในการพูดของผู้มีภาวะสองภาษาหรือหลายภาษา เมื่อมีการสัมผัสภาษาเกิดขึ้นในระดับตัวบุคคลก็อาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับสังคมได้ด้วย ดังนั้นเราจึงอาจมองว่า ภาวะสองภาษาหรือภาวะหลายภาษาอาจปรากฏได้ทั้ง 2 ระดับ ได้แก่ ระบบตัวบุคคล (individual bilingualism) ซึ่งพบเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับผู้พูดภาษาแทบทุกชาติ ทุกภาษา และระดับกลุ่มคนหรือสังคม (collective or social bilingualism) เช่น ในประเทศไต้หวันซึ่งใช้ภาษาจีนกลางเป็นภาษาทางการ แต่ชาวไต้หวันส่วนใหญ่พูดภาษาจีนฮกเกี้ยนเป็นภาษาแม่ ภาวะสองภาษาถิ่นจีนกลางกับจีนฮกเกี้ยนในประเทศไต้หวันจัดเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของคนไต้หวัน แตกต่างจากประเทศแคนาดาที่มีการรับรองอย่างเป็นทางการว่าเป็นประเทศที่มีภาวะสองภาษา (Edwards, 1994: 83) ตัวอย่างบริเวณที่มีภาวะสองภาษาหรือหลายภาษาและมีการสัมผัสภาษาเกิดขึ้นอย่างชัดเจน ได้แก่

- แถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แมทธิซอฟ (Matisoff, 1983) ได้ศึกษาภาวะหลายภาษาในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และจัดให้เป็นหนึ่งในดินแดนที่มีความหลากหลายและซับซ้อนของภาษา นั่นคือ มีภาษาถิ่นย่อยในตระกูลต่างๆพูดอยู่ในบริเวณนี้เช่น ภาษาจีนถิ่นต่าง ๆ (อยู่ในตระกูลจีน-ทิเบต) ภาษาไทย ภาษาลาว หรือไทถิ่นต่าง ๆ เช่น ไทดำ ไทแดง ไทขาว (อยู่ในตระกูลไท-กะได) ภาษามอญ เขมร เวียดนาม (อยู่ในตระกูลออสโตรเอเชียติกหรือมอญ-เขมร) ภาษามาลายู (อยู่ในตระกูลออสโตรเนเซียน) และภาษาชนกลุ่มน้อยอื่นๆเช่น ม้ง/แม้ว เย้า (อยู่ในตระกูลแม้ว-เย้า) เป็นต้น

- คาบสมุทรบอลข่าน ในยุโรป ได้แก่ ประเทศยูโกสลาเวีย แอลบาเนีย กรีซ บัลแกเรีย และรูมาเนีย บริเวณดังกล่าวเป็นบริเวณที่มีการพูดหลากหลายภาษาและมีการสัมผัสภาษาในระดับที่สูงมาก (Weinreich, 1953: 113) ตัวอย่างภาษาที่ใช้ในบริเวณนี้ ได้แก่ ภาษาเซอร์โบโครต/เซอร์โบโครเอเชีย นอร์แมน บัลแกเรียน (ทั้ง 3 ภาษาอยู่ในตระกูลสลาฟ) ภาษารูมาเนียน กรีก อัลบาเนียน (ทั้ง 3 ภาษาอยู่ในตระกูลอินโด-ยูโรเปียน) ภาษาเหล่านี้ได้สัมผัสกันและ

ยืมลักษณะต่าง ๆ ซึ่งกันและกันมาเป็นเวลาหลายศตวรรษ จนมีลักษณะคล้ายกันมาก และสามารถแยกออกจากภาษายุโรปอื่น ๆ ได้ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2532: 35)

- ยุโรปตะวันตก เป็นบริเวณมีการสัมผัสภาษามาตั้งแต่ยุคกลาง (Middle Ages) ภาษาที่พูดในบริเวณนี้ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ดัตช์ เยอรมัน สเปน โปรตุเกส และอิตาลี ซึ่งล้วนแต่ได้รับอิทธิพลทางคำศัพท์จากภาษาฝรั่งเศสในระดับที่สูงมาก (Thomason and Kaufman, 1988: 331)

- ประเทศอื่น ๆ ที่มีภาวะหลายภาษาและมีการสัมผัสภาษาเกิดขึ้น เช่น สวิสเซอร์แลนด์ (มีการใช้ภาษาเยอรมัน ฝรั่งเศส อิตาลี และโรมานซ์ (Romansh)) ลิงคโปร์ (มีการใช้ภาษาอังกฤษ แมนดาริน ทมิฬ และมาเลย์) อินเดีย (มีการใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาถิ่นต่างๆ ของอินเดีย เช่น ภาษา Kathiawari Marathi Hindustani Bengali Urdu Dhaki ฯลฯ) เป็นต้น

งานต่าง ๆ ที่ผ่านมามีส่วนใหญ่มักจะกล่าวถึงการสัมผัสภาษาภายใต้ประเด็นใหญ่คือ ภาวะสองภาษาหรือหลายภาษา และมักกล่าวถึงการศึกษากฎการณืดังกล่าวตามแนวภาษาศาสตร์สังคม เช่น งานของไวน์ไรค์ (Weinreich, 1953) โทเมสันและคีโอฟแมน (Thomason and Kaufman, 1988) แบเทินส์ (Baetens, 1982) ทรดกิลล์ (Trudgill, 1986) ฮือฟมัน (Hoffmann, 1991) แซลมอนส์ (Salmons, 1992) เอ็ดเวิร์ดส์ (Edwards, 1994) ซิลวา-คอร์วัลแลน (Silva-Corvalan, 1994) พอลส์ตัน (Paulston, 1994) โทเมสัน (Thomason, 2001) ฯลฯ

เมื่อมองในภาพรวมสามารถสรุปประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องกล่าวถึงเมื่อมีการศึกษาการสัมผัสภาษาจากที่งานต่าง ๆ ดังกล่าวได้นำเสนอไว้ ได้แก่ กลไกหรือกระบวนการทางภาษาในสถานการณ์การสัมผัสภาษา ผลของการสัมผัสภาษาหรือความสำคัญของการสัมผัสภาษาที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงภาษา ซึ่งจะได้กล่าวถึงแต่ละประเด็นต่อไปนี้

2.5.4 กลไกทางภาษาในสถานการณ์การสัมผัสภาษา

เมื่อผู้พูดที่มีภาวะสองภาษาหรือหลายภาษาใช้ภาษาสลับกันหรือปะปนกัน มีกลไกสำคัญเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษาได้แก่ การแทรกแซงภาษา (linguistic interference) การยืม (borrowing) การสลับภาษา (code-switching) หรือการปนภาษา (code-mixing) รวมทั้งการสร้างคำขึ้นใหม่ (individual creation) แต่ละกลไกล้วนแล้วแต่มีบทบาทสำคัญในสถานการณ์การสัมผัสภาษาดังนี้

2.5.4.1 การแทรกแซงภาษา (linguistic interference) หมายถึงกลไกที่ผู้พูดภาษานำลักษณะของภาษาหนึ่งไปใช้ในการพูดอีกภาษาหนึ่ง ทำให้เกิดการมีอิทธิพลต่อกันและกันระหว่างภาษาที่อยู่ในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษา ส่วนใหญ่มักจะเป็นการนำลักษณะของภาษาแม่ไปใช้ในภาษาที่สอง หรือภาษาอื่น ๆ ที่ผู้พูดเรียนรู้ในภายหลัง กลไกดังกล่าวนี้สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของภาษาได้ นั่นคือ เมื่อลักษณะต่าง ๆ ของภาษาที่มาสัมผัสกันมีอิทธิพลต่อกันย่อมทำให้เกิดการเบี่ยงเบนจากรูปปกติของภาษาที่มาสัมผัสกันภายในตัวผู้พูดที่มีภาวะสองภาษาหรือหลายภาษาดังกล่าว ดังนั้นการสัมผัสภาษาจึงถูกจัดให้เป็นปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยทางสังคม

(external factor/social factor) ที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาษา (contact-induced language change) (Thomason and Kaufman, 1988: 4)

ไวน์ไรค์ (Weinreich, 1953: 1) กล่าวไว้ว่า ความแตกต่างระหว่างระบบของภาษาที่สัมผัสกันยังมีมากเท่าใด ขอบเขตที่เป็นไปได้ของการแทรกแซงภาษาก็จะยังมีมากเท่านั้น แต่กลไกของการแทรกแซงภาษาจะเหมือนกันไม่ว่าจะเป็นการมีอิทธิพลต่อกันระหว่างภาษาใด ๆ ก็ตาม โดยทั่วไปการแทรกแซงภาษาสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายขอบเขตของภาษา ได้แก่ การแทรกแซงทางเสียง (phonic interference) การแทรกแซงทางไวยากรณ์ (grammatical interference) และการแทรกแซงทางคำศัพท์ (lexical interference) ตัวอย่างของลักษณะการแทรกแซงทางเสียงที่ปรากฏในสถานการณ์ของการสัมผัสภาษา ได้แก่ การแทนเสียง (sound substitution) ซึ่งเป็นการแทรกแซงภาษาที่เกิดขึ้นเมื่อผู้มีภาวะสองภาษาใช้หน่วยเสียงในภาษาที่หนึ่งหรือภาษาแม่ของตนแทนหน่วยเสียงที่คล้ายคลึงกันในภาษาที่สอง เมื่อผู้มีภาวะหนึ่งภาษา (monolingual) ได้ยินภาษาของผู้มีภาวะสองภาษาดังกล่าวจะได้ยินเป็น “สำเนียงต่างประเทศ” ตัวอย่างเช่น ผู้มีภาวะสองภาษาลาวอีสาน-ไทยกลางซึ่งพูดภาษาลาวอีสานเป็นภาษาแม่อาจนำคำศัพท์จากภาษาไทยกลางไปพูดปะปนกับคำที่มีอยู่เดิมในภาษาอีสานเช่น ใช้คำว่า “พูด” แทนคำว่า “เว้า” ใช้คำว่า “หิวข้าว” แทนคำว่า “อยากข้าว” และ “ง่วงนอน” แทนคำว่า “หิวนอน” ฯลฯ การแทรกแซงดังกล่าวเกิดขึ้นในระดับคำ และอาจมีผลทำให้เกิดการแทรกแซงทางเสียงเกิดขึ้นตามมาโดยเฉพาะเมื่อคำที่นำมาจากภาษาที่ 2 มีหน่วยเสียงที่ไม่เคยปรากฏในภาษาแม่มาก่อน

โดยทั่วไปการแทรกแซงภาษามักจะเริ่มต้นที่การแทรกแซงทางเสียงและไวยากรณ์หรือบางครั้งก็รวมเรื่องของหน่วยคำด้วย ส่วนเรื่องคำนั้นจะเกิดขึ้นทีหลัง (Thomason and Kaufman, 1988: 39) ซึ่งแตกต่างจากการยืมทั้งในเรื่องของเวลาและลำดับของลักษณะทางภาษาที่ถูกยืมเข้ามาในภาษาแม่

2.5.4.2 การยืม (borrowing) ได้แก่ การที่ผู้พูดนำลักษณะจากภาษาอื่น ๆ หรือภาษาที่ 2 เข้ามาในภาษาแม่ ภาษาแม่ของผู้พูดจะยังคงอยู่ แต่อาจถูกเปลี่ยนแปลงไปเมื่อมีลักษณะอื่น ๆ เพิ่มเข้ามาจากภาษาที่ถูกยืม โทเมสันและคีอ์ฟแมน (Thomason and Kaufman, 1988: 37) จัดให้การยืมเป็นกลไกประเภทหนึ่งของการแทรกแซงภาษา และได้เสนอไว้ว่า โดยทั่วไปในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษาลักษณะที่ถูกยืมเป็นอันดับแรกมักจะอยู่ในระดับคำ และถ้ามีการสัมผัสภาษาในระดับที่สูงมากหรือมีแรงผลักดันทางวัฒนธรรมเป็นตัวกระตุ้นก็就会有การยืมในระดับโครงสร้าง ได้แก่ โครงสร้างทางเสียง หน่วยเสียง หรือโครงสร้างทางไวยากรณ์ รวมทั้งในระดับหน่วยคำ ตัวอย่างเช่น ในสถานการณ์การสัมผัสภาษาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไม่มีการยืมในระดับโครงสร้างจากภาษาตระกูล Indic (ได้แก่ ภาษาสันสกฤต) ถึงแม้ผู้พูดจะยืมคำมาจากภาษาตระกูล Indic มาใช้เป็นจำนวนมาก แต่พยัญชนะบางหน่วยเสียงของภาษาตระกูล Indic ก็ถูกแทนที่หรือถูกรวมเสียงกับพยัญชนะในภาษาแม่ของผู้พูดเช่น ในภาษาเขมรและภาษาไทย ผู้พูดจะใช้หน่วยเสียงพยัญชนะ /t/ แทน /tʰ/ (เป็นพยัญชนะม้วนลิ้น (retroflex)) ในภาษาตระกูล Indic และใช้หน่วยเสียงพยัญชนะ /n/ แทน /ŋ/ ดังนั้นในภาษาเขมรและภาษาไทยจึงมีการรวม

เสียงพยัญชนะ $t, t \rightarrow t$ และ $n, n \rightarrow n$ (Deshpande, 1979: 258 อ้างถึงใน Thomason and Kaufman, 1988: 37) เนื่องจากคนเขมรและคนไทยไม่ได้เป็นผู้มีภาวะสองภาษาที่พูดภาษาในตระกูล Indic ดังนั้นจึงทำนายได้ว่าจะไม่มีการแทรกแซงในระดับโครงสร้างทางเสียงเกิดขึ้นในภาษาเขมรและภาษาไทย ส่วนตัวอย่างภาษาที่มีการยืมหรือถูกแทรกแซงในระดับโครงสร้างทางเสียง ได้แก่ ภาษาญี่ปุ่น และภาษาเอสกีโมที่มีคำยืมภาษาอังกฤษเข้าไปใช้ค่อนข้างมาก และภาษาที่มีการยืมทั้งในระดับโครงสร้างทางเสียงและไวยากรณ์นั้นพบในประเทศอินเดีย ได้แก่ ภาษาตระกูลดราวิเดียนหลายภาษาได้ยืมโครงสร้างของประพันธสรรพนาม (relative construction) จากภาษาตระกูล Indic มาใช้ (ประกอบด้วย relative pronoun + finite verb และ noun-modifier concord markers) และโครงสร้างทางเสียงจากภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นภาษาทางศาสนาฮินดูที่คนพูดภาษาตระกูลดราวิเดียนนับถือก็ถูกยืมเข้ามาในภาษาเช่นกัน คือ การออกเสียงพยัญชนะเสียงกักแบบพินลม (aspiration of stops) (Sridhar, 1978 อ้างถึงใน Thomason and Kaufman, 1988: 38)

เมื่อมีการยืมเกิดขึ้นในภาษาที่อยู่ในสถานการณ์การสัมผัสภาษาโดยเฉพาะการยืมในระดับคำที่ปรากฏค่อนข้างมากนั้น ย่อมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขึ้นในภาษาแม่ของผู้พูด เช่น การมีหน่วยเสียงใหม่เกิดขึ้นในภาษา หรือถ้ามีการสัมผัสภาษาในระดับที่มากขึ้น และมีระยะเวลา นานมาก ๆ ก็จะมีการยืมในระดับไวยากรณ์ ซึ่งอาจมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบไวยากรณ์ของภาษาแม่ได้ แต่ปรากฏการณ์นี้ไม่น่าจะเกิดขึ้นได้ง่ายนัก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของภาษาในระดับไวยากรณ์เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยระยะเวลาอันซึ่งแตกต่างจากการเปลี่ยนแปลงในระดับเสียงที่น่าจะเกิดขึ้นได้ง่ายกว่า เนื่องจากคำที่ถูกยืมเข้ามาในภาษาอาจถูกปรับทางเสียงหรือทางโครงสร้างของคำ และเมื่อผู้พูดพยายามเลียนแบบการออกเสียงคำในภาษานั้น ๆ ก็จะนำไปสู่การนำหน่วยเสียงใหม่เข้ามาใช้ในภาษาแม่ของตนในที่สุด

2.5.4.3 การสลับภาษา (code-switching/language switching) ได้แก่ การที่ผู้พูดคนใดคนหนึ่งใช้ภาษามากกว่า 1 ภาษา (ส่วนมากจะเป็น 2 ภาษา) สลับกันไปในระดับประโยค เช่น พูดภาษาไทย 2-3 ประโยค แล้วต่อกับภาษาอังกฤษ 1 ประโยค แล้วกลับมาพูดภาษาไทยอีก สลับกันไปอย่างไม่รู้ตัว การสลับภาษาอาจหมายถึง การใช้วิธภาษา (language variety) สลับกันก็ได้ เช่น พูดประโยคภาษาไทยกรุงเทพฯ สลับกับประโยคภาษาสงขลา พูดเป็นทางการสลับกับภาษาไม่เป็นทางการ เป็นต้น หากมีการใช้ภาษา 2 ภาษาสลับกันในระดับคำจะเรียกว่า การปนภาษา (code-mixing) (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2532: 29)

ตามปกติการสลับภาษาและการปนภาษามักเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษาของผู้ที่มีภาวะสองภาษาหรือหลายภาษาซึ่งอาจเกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการหรือรู้สึกอยากที่จะเน้นในสิ่งที่พูด ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ภาษาสลับกันและการปนภาษาอาจขึ้นอยู่กับคนที่ผู้พูดพบว่าในภาษาที่สองหรือภาษาอื่น ๆ นั้นมีคำหรือประโยคที่สามารถสื่อความได้ชัดเจนซึ่งในภาษาแม่ของตนไม่มี หรือขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในการสนทนาหรือความคุ้นเคยกับผู้ร่วมสนทนา เอ็ดเวิร์ดส์ (Edwards, 1994: 78) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่าเป็นที่น่าสนใจที่ในบรรดาโลกไถต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์การสัมผัสภาษาไม่ว่าจะเป็นการแทรกแซงภาษา การยืม และการสลับภาษานั้น

ทัศนคติของผู้คนที่มีการสลับภาษามักจะเป็นไปในทางลบ เช่น ถ้าผู้รู้ภาษาเดียว (monolingual) พยายามนำภาษาอื่นมาใช้สลับกันหรือปนกันกับภาษาแม่ของตนก็อาจถูกมองว่าเป็นคนที่พูดไม่คล่องหรือพูดตะกุกตะกัก หรือตัวผู้ที่มีภาวะสองภาษาก็อาจจะถูกมองว่าพฤติกรรมการใช้ภาษาสลับกันหรือปนกันนั้นเป็นเรื่อง 'น่าอาย' เป็นการพูดที่ 'ไม่บริสุทธิ์หรือมีสิ่งเจือปนในการพูด' มีนิสัยการพูดที่ 'ซีเกียจ' และ 'อันตราย' แต่เหตุผลที่ยังคงมีกลไกนี้เกิดขึ้นในการใช้ภาษาของผู้มีภาวะสองภาษาหรือหลายภาษาก็เนื่องจากคำหรือประโยคในภาษาอื่นเหมาะสมกับเรื่องที่ต้องการพูด หรือเพื่อให้การสื่อสารกับผู้ฟังให้เข้าใจในสิ่งที่พูดได้ชัดเจนขึ้น รวมทั้งเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้ร่วมสนทนา เป็นต้น ตัวอย่างของการสลับภาษาและการปนภาษา เช่น คนไทยที่มีความรู้ภาษาอังกฤษ พูดภาษาไทยปนกับภาษาอังกฤษ หรือคนไทยที่มีภาษาแม่เป็นภาษาไทยถิ่น ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นเหนือ (คำเมือง) ไทยถิ่นใต้ หรือไทยถิ่นตะวันออกเฉียงเหนือ (ลาวอีสาน) ใช้ภาษาถิ่นของตนปนกับภาษาไทยกลางเมื่อคู่สนทนาเป็นผู้ที่มีความคุ้นเคยกัน เป็นต้น

2.5.4.4 การสร้างคำขึ้นใหม่ (individual creation) เป็นกลไกหนึ่งที่ฮ็อฟมันน์ (Hoffmann, 1991: 103) เสนอขึ้นมา ส่วนใหญ่มักเป็นกลไกที่เกิดขึ้นในภาษาของเด็กที่มีภาวะสองภาษาซึ่งอาจมีการนำคำจากภาษาหนึ่งมารวมกับคำในอีกภาษาหนึ่งเกิดคำใหม่ขึ้นในภาษา ตัวอย่างเช่น การพูดคำภาษาอังกฤษ 'knackberries' (หมายถึง 'snowberries' ซึ่งเกิดจากการรวมคำดังกล่าวกับคำในภาษาเยอรมันคือ 'Knallerbsen') หรือคำภาษาเยอรมัน 'hinterwärts' (หมายถึง 'rückwärts' ซึ่งถูกเทียบกับคำในภาษาอังกฤษคือ 'backwards') ฮ็อฟมันน์กล่าวว่า กรณีของคำใหม่ที่เกิดขึ้นในกลไกนี้ไม่ใช่ผลจากการแทรกแซงภาษาหรือการยืมแต่อย่างใด

ในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษานั้น ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเกิดกลไกต่าง ๆ ในข้างต้นมีทั้ง ปัจจัยภายในตัวภาษา (linguistic factors) เป็นต้นว่า ลักษณะทางเสียง หรือโครงสร้างทางไวยากรณ์ในภาษาที่สองหรือภาษาอื่น ๆ ที่ผู้มีภาวะสองภาษาสามารถพูดได้นั้นอาจมีลักษณะที่เอื้อต่อการมีอิทธิพลต่อภาษาแม่ เช่น ในภาษาที่สองอาจมีโครงสร้างทางเสียงหรือโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่มีลักษณะง่ายกว่า หรือมีคำที่ใช้สื่อความได้ชัดเจนกว่า เป็นต้น และปัจจัยที่สำคัญอีกประการคือ ปัจจัยทางสังคม (social factors) ได้แก่ ระยะเวลาที่มีการสัมผัสภาษาซึ่งจะมีผลต่อระดับความเข้มข้นของการสัมผัสภาษา (intensity of contact) เช่น ในสถานการณ์ที่มีการยืมมักจะมีเรื่องของเวลาและระดับของภาวะสองภาษาเข้ามาเกี่ยวข้อง นั่นคือ ถ้าผู้มีภาวะสองภาษามีความสามารถในการพูดภาษาอื่นค่อนข้างน้อย และมีการสัมผัสภาษาเกิดขึ้นในระยะเวลาที่ไม่นานก็อาจจะมีการยืมเกิดขึ้นเพียงในระดับคำ แต่ถ้าการสัมผัสภาษามีระดับความเข้มข้นมากขึ้นก็จะมี การยืมในระดับโครงสร้างทางเสียงหรือไวยากรณ์ นอกจากนี้ทัศนคติของผู้พูดที่มีต่อภาษาก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเกิดกลไกต่าง ๆ ในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษาของผู้มีภาวะสองภาษาหรือหลายภาษา โดยเฉพาะเรื่องของความมีศักดิ์ศรี (prestige) กล่าวคือ หากลักษณะใดในภาษาที่ถูกมองว่าเป็นลักษณะที่ใช้แล้วดูมีศักดิ์ศรีก็จะถูกยืมเข้ามาใช้ในภาษาแม่

เมื่อเกิดกลไกต่าง ๆ ดังกล่าวในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษา ผลที่เกิดขึ้นต่อมาอาจอยู่ในรูปแบบของ การดำรงภาษา (language maintenance) การเปลี่ยนภาษา (language shift) หรือการเกิดภาษาใหม่ที่เรียกว่า ภาษาพิดจิ้น (pidgin) ซึ่งอาจพัฒนาต่อไปเป็นภาษาครีโอล (creole) ทั้งนี้ผลของการสัมผัสภาษาจะอยู่ในรูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีผลต่อกลไกที่เกิดขึ้นในสถานการณ์การสัมผัสภาษาที่กล่าวมาในข้างต้น

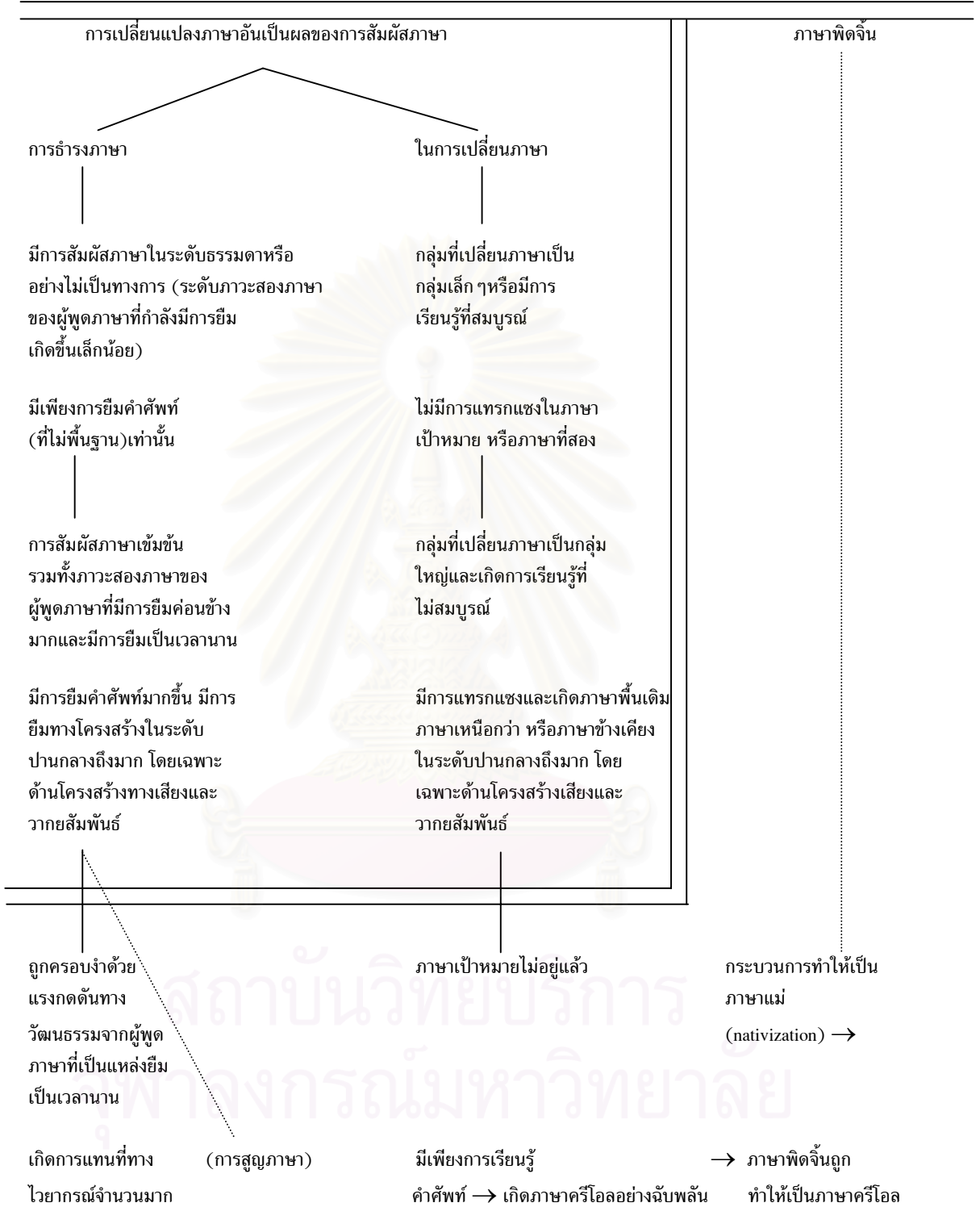
2.5.5 ผลที่เกิดจากการสัมผัสภาษา

เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า การสัมผัสภาษานั้นเป็นปัจจัยหนึ่ง que กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาษา นั่นคือ เมื่อเกิดกลไกหรือกระบวนการทางภาษาขึ้นในการพูดของผู้พูดที่มีภาวะสองภาษาหรือหลายภาษาไม่ว่าจะเป็นการแทรกแซงภาษา การยืม การสลับภาษาหรือการปนภาษา ตลอดจนการสร้างคำขึ้นใหม่ ดังที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นกลไกที่มีบทบาทสำคัญในสถานการณ์การสัมผัสภาษาและสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของภาษาได้ โทมสันและค็อฟแมน (Thomason and Kaufman, 1988) ได้เสนอผลของการสัมผัสภาษา ดังภาพที่ 35

จากภาพที่ 35 จะเห็นว่า เมื่อเกิดการสัมผัสภาษาจะมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาษา โดยเฉพาะเมื่อมีการแทรกแซงของภาษาในระดับที่มากขึ้น นอกจากนี้โทมสันและค็อฟแมนยังได้เสนอไว้อีกว่า ผลของการเปลี่ยนภาษา (language shift) ยังจะทำให้เกิดภาษา 3 ประเภทได้แก่

- ภาษาเหนือกว่า (superstratum language) เกิดจากการที่ภาษาของผู้ที่มีอำนาจมากกว่าหรือภาษาที่เด่นกว่า (อาจเป็นความมั่งคั่งหรือความเด่นทางการเมืองหรือวัฒนธรรม) มีอิทธิพลต่อภาษาที่เด่นน้อยกว่า เช่น ภาษาอังกฤษในประเทศอังกฤษยืมคำมาจากภาษา Norman French ซึ่งมีอำนาจมากกว่าเป็นจำนวนมาก หรือกรณีที่ภาษายูราลิกมีอิทธิพลต่อภาษาบัลโต-สลาวิก เป็นต้น
- ภาษาพื้นเดิม (substratum language) เกิดจากการที่ภาษาของผู้มีอำนาจน้อยกว่าหรือเด่นน้อยกว่ามีอิทธิพลต่อภาษาของคนที่เป็นเจ้าของพื้นที่ที่มีภาษาที่เด่นกว่า เช่น ภาษาอังกฤษในอเมริกาเหนือและภาษาฝรั่งเศสในแคนาดายืมคำศัพท์หลายคำมาจากภาษาอเมริกัน (Ameridian) ซึ่งมีอำนาจน้อยกว่า หรือกรณีที่เกิดในประเทศอินเดียเมื่อภาษาอินเดียเหนือและอินเดียกลางยืมหน่วยเสียงพยัญชนะเสียงม้วนลิ้น (retroflex) จากภาษาสันสกฤต (อยู่ในกลุ่มดราวิเดียน ตระกูลอินโด-ยูโรเปียน) ที่มีอำนาจน้อยกว่า เป็นต้น (Savetamalya, 1999: 95)
- ภาษาข้างเคียง (adstratum language) เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษาและเกิดการมีอิทธิพลต่อกันระหว่างภาษาต่าง ๆ แต่ไม่มีภาษาใดมีอำนาจมากกว่าหรือเด่นกว่าภาษาใด ตัวอย่างเช่น ในมอน ทรีออล ประเทศแคนาดาซึ่งมีผู้มีภาวะสองภาษาเป็นจำนวนมากที่สามารถพูดได้ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส และเกิดการสัมผัสภาษาขึ้น มีผลทำให้ภาษา 2 ภาษานี้มีอิทธิพลต่อกันและกัน

ผลของการสัมผัสภาษา

ภาพที่ 35 แผนภูมิแสดงผลของการสัมผัสภาษา (Thomason and Kaufman, 1988: 50)

เมื่อมีการสัมผัสภาษาขึ้นและหากชุมชนหนึ่ง ๆ ไม่สามารถธำรงภาษาของตนไว้ได้ จะมีการนำภาษาอื่น ๆ มาใช้แทนภาษาเดิมของตนซึ่งเรียกว่าการเปลี่ยนภาษา (language shift) และหากภาษาเดิมถูกเลิกใช้อย่างถาวรก็จะเกิดการตายหรือการสูญของภาษา (language death) ขึ้นในที่สุด หรืออาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงภาษา (language change) ซึ่งมีทั้งการเปลี่ยนแปลงทางเสียง โครงสร้างของคำ วากยสัมพันธ์ ไวยากรณ์ ความหมายและคำ โดยทั่วไปคำศัพท์จะถูกกระทบง่ายเพราะเป็นเรื่องพื้นฐานที่สุด รองลงมาคือ โครงสร้างทางเสียง โครงสร้างของคำ และในที่สุดระดับวากยสัมพันธ์จะถูกกระทบในภายหลัง (McMahon, 1994: 209)

ผลลัพธ์ทางภาษาที่เกิดจากการสัมผัสภาษาที่มีผู้ศึกษาไว้ค่อนข้างมาก ได้แก่ การเกิดภาษาพิดจิ้น (pidgin) ซึ่งเกิดขึ้นจากการผสมภาษาเมื่อผู้พูดภาษาต่าง ๆ มีการติดต่อกันในสถานการณ์ที่มีความต้องการเร่งด่วนที่จะติดต่อสื่อสารกันเช่น อาจใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าขาย ส่วนใหญ่ในสถานการณ์ที่มีการใช้ภาษาพิดจิ้น มักมีภาษาหนึ่งเป็นภาษาที่เด่นกว่าหรือมีอำนาจมากกว่าอีกภาษาหนึ่ง และภาษาพิดจิ้นก็ไม่ได้มีฐานะเป็นภาษาแม่ของผู้ใด คำศัพท์ที่ใช้ในภาษาพิดจิ้นจึงค่อนข้างจำกัด และมีไวยากรณ์ในภาษาที่เรียบง่าย เมื่อภาษาพิดจิ้นมีการพัฒนาไปเป็นภาษาแม่ของชุมชนใดชุมชนหนึ่งก็จะมีฐานะเป็นภาษาครีโอล (creole) ที่มีคำจำนวนมากขึ้นและระบบไวยากรณ์ที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น ในบริเวณแคริบเบียนมีภาษาครีโอลที่พัฒนามาจากภาษาพิดจิ้นที่เคยใช้พูดในการเพาะปลูกของชนชั้นทาส หรือในตอนเหนือของออสเตรเลียก็มีภาษาครีโอลของชาวอะบอริจินที่ถูกใช้แทนภาษาท้องถิ่นของตน และยังคงใช้กันอยู่ในปัจจุบัน (Crowley, 1992: 262)

กล่าวโดยสรุป การสัมผัสภาษานั้นเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในการใช้ภาษาของผู้มีภาวะสองภาษาหรือหลายภาษา ประเด็นสำคัญที่มักถูกกล่าวถึงเมื่อมีการศึกษาเกี่ยวกับการสัมผัสภาษา ได้แก่ กลไกหรือกระบวนการต่าง ๆ ทางภาษาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษาซึ่งมีบทบาทสำคัญอันจะนำไปสู่ผลของการสัมผัสภาษาที่อาจอยู่ในรูปแบบของการธำรงภาษา การเปลี่ยนภาษา การเปลี่ยนแปลงภาษา หรือการเกิดภาษาใหม่ ดังนั้นการสัมผัสภาษาจึงถูกจัดให้เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในภาษา และการสัมผัสภาษาก็ยังคงเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจและถูกกล่าวถึงอยู่ในปัจจุบัน

การสัมผัสภาษานับเป็นปัจจัยภายนอกที่มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงภาษาเป็นอย่างมากดังจะได้จากตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงภาษาที่อยู่ในตระกูลเดียวกันหรือภาษาต่างตระกูลกันที่อยู่ในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษาและเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

2.5.6 การเปลี่ยนแปลงของภาษาอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษา

ปัจจัยภายนอกหรือการสัมผัสภาษามีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาษา ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเมื่อมีการสัมผัสภาษาที่อยู่ในตระกูลเดียวกัน และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเมื่อมีการสัมผัสภาษาที่อยู่ต่างตระกูลกัน มีทั้งการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกันแยกกล่าวได้ดังนี้

2.5.6.1 ลักษณะการเปลี่ยนแปลงภาษาเมื่อมีการสัมผัสภาษาในตระกูลเดียวกัน

การเปลี่ยนแปลงของภาษาในระดับต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อมีการสัมผัสภาษาที่อยู่ในตระกูลเดียวกันสรุปได้ดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงในระดับคำ เมื่อมีการสัมผัสภาษาที่มาจากตระกูลเดียวกัน กลไกหรือกระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับคำส่วนใหญ่มักจะเป็นการยืมคำจากภาษาหนึ่งเข้ามาใช้ในอีกภาษาหนึ่ง ลักษณะทั่วไปของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภาษา คือ มีคำใหม่เกิดขึ้นในภาษา คำเก่าที่เคยใช้อาจมีความหมายแคบลง หรือถูกเลิกใช้ และในที่สุดก็สูญหายไปจากภาษา ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงในระดับคำเมื่อมีการสัมผัสภาษาในตระกูลเดียวกัน เช่น ในปัจจุบันคนอีสานที่พูดภาษาลาวหรือภาษาไทยถิ่นอีสานเป็นภาษาแม่เข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากในกรุงเทพฯ และสามารถพูดภาษาไทยกรุงเทพฯ ได้ จึงมีการยืมคำจากภาษาไทยกรุงเทพฯ ไปใช้ในการพูดเพื่อให้สามารถสื่อสารกับคนอื่นได้รู้เรื่อง หรือมีการยืมคำบางคำใช้แทนคำเดิมที่เห็นว่าฟังแล้วไม่สุภาพหรือพูดแล้วน่าอาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำยืมจากภาษาไทยกรุงเทพฯ		คำเดิมในภาษาไทยถิ่นอีสาน
ปลาร้า	แทน	ปลาแดก
ข้าวสวย	แทน	ข้าวจ้าว
พริก	แทน	บักพริก
หนังสือ	แทน	แบบ
รองเท้าย	แทน	เกิบ
สะพาน	แทน	ขัว
ช้อน	แทน	บ่วง
กอลมะม่วง	แทน	ชามอ่าง
ตุ๊กแก	แทน	ก๊ีบแก้
จิ้งเหลน	แทน	ซี้โก้
	ฯลฯ	

การมีคำยืมจากภาษาไทยกรุงเทพฯ เข้าไปในการพูดของคนไทยถิ่นอีสานดังกล่าวทำให้มีการใช้คำเดิมในภาษาไทยถิ่นอีสานน้อยลง แม้จะยังคงปรากฏในภาษาของคนรุ่นเก่าหรือกลุ่มคนที่มีอายุสูง แต่ในภาษาของคนรุ่นใหม่หรือรุ่นเด็กมักมีการใช้คำใหม่ที่ยืมจากภาษาไทยกรุงเทพฯ จึงอาจทำนายได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่น่าจะเกิดขึ้นกับคำในภาษาไทยถิ่นอีสานคือ การเลิกใช้คำจำนวนหนึ่งและทำให้คำเหล่านั้นสูญหายไปจากภาษาไทยถิ่นอีสานในที่สุด

2) การเปลี่ยนแปลงทางเสียง การเปลี่ยนแปลงทางเสียงสามารถเกิดขึ้นต่อเนื่องมาจากการยืมคำเข้ามาใช้ในภาษาเป็นจำนวนมาก เช่น กรณีของการยืมคำภาษาไทยกรุงเทพฯ

มาใช้ในภาษาไทยถิ่นอีสานที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น หากยังคงมีการใช้คำยืมต่อไปเรื่อย ๆ ในคนรุ่นหลัง และมีคำยืมในภาษาไทยถิ่นอีสานเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็เป็นไปได้ที่ระบบเสียงในภาษาไทยถิ่นอีสานอาจมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเช่น มีการใช้หน่วยเสียงพยัญชนะต้น /l/ แทน /h/ เช่น คำว่า ‘เรียน’ พูดย่อว่า “เลียน” [lian 42] แทนคำว่า [hian 42] หรือคำว่า ‘รัก’ พูดย่อว่า “ลัก” [lak 33] แทนคำว่า [hak 33] หรือหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเสียงนาสิก /ŋ/ อาจค่อย ๆ สูญหายไปจากภาษา เนื่องจากปัจจุบันคนไทยถิ่นอีสานที่เป็นคนรุ่นใหม่มักจะพยายามออกเสียงคำที่มีเสียงพยัญชนะต้น [ŋ] ให้เป็นเสียง [j] เช่น ออกเสียงคำว่า ‘หญิง’ [ɲiŋ 42] เป็น [jiŋ 42] หรือออกเสียงคำว่า ‘ใหญ่’ [ɲai 33] เป็น [jai 33] นอกจากนี้ยังมีคนไทยถิ่นอีสานในบางจังหวัด (เช่น จ.อุบลราชธานี และขอนแก่น) ที่ออกเสียงพยัญชนะต้น [s] เป็นเสียง [tɕh] เช่น คำว่า ‘ซ้าง’ [saɑŋ 42] ออกเสียงเป็น [tɕhaɑŋ 42] หรือคำว่า ‘ฉีก’ [siik 21] ออกเสียงเป็น [tɕhiik 21] หากการใช้เสียง [tɕh] แทน [s] ปรากฏมากขึ้นเรื่อย ๆ อาจทำให้ในภาษาไทยถิ่นอีสานมีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเพิ่มขึ้นอีก 1 หน่วยเสียงคือ /tɕh/ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นอีสาน

อีกตัวอย่างหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่พบในกรณีที่มีการสัมผัสภาษาที่อยู่ในตระกูลเดียวกัน คือ การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในภาษาลาว ผู้ไท และพวนซึ่งต่างก็อยู่ในตระกูลภาษาไทยซึ่งเป็นผลการวิจัยนำร่องของผู้วิจัยที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาของคนลาวที่อาศัยปะปนกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลไทในชุมชนสองภาษาในจังหวัดอุดรธานี เพื่อสันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงภาษาอันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอกกว่าด้วยการสัมผัสภาษา การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ดังกล่าวเป็นผลมาจากการสัมผัสภาษาที่เกิดขึ้นในตัวผู้พูดที่มีภาวะสองภาษาลาว-ผู้ไท และผู้ไท-ลาวใน อ.ศรีธาตุ จ.อุดรธานี และผู้มีภาวะสองภาษาลาว-พวน และพวน-ลาวใน อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี (ในที่นี้ “ลาว” หมายถึง ภาษาลาวอีสานหรือไทยถิ่นอีสาน) ซึ่งแต่ละภาษาที่สัมผัสกันในตัวผู้พูดนั้นเป็นภาษาตระกูลไทเหมือนกัน จากการศึกษาดังกล่าวพบว่า ลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภาวะสองภาษาลาว-ผู้ไท ผู้ไท-ลาว ลาว-พวน และพวน-ลาว (แต่ละคู่หมายถึง ภาษาแม่-ภาษาที่สอง) นั้นมีกลไกที่เหมือนกัน คือ มีการแทรกแซงของเสียงวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในภาษาของคนทั้ง 4 กลุ่ม และเป็นการแทรกแซงที่ปรากฏทั้งในระดับลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ เป็นต้นว่า ภาษาพวนของผู้พูดพวน-ลาวนั้นจะมีวรรณยุกต์บางลักษณะหายไปเหมือนกับภาษาลาว ขณะที่คนผู้ไทนั้น ถึงแม้จะอยู่ใกล้ชิดกับคนลาวและเป็นผู้มีภาวะสองภาษาคือผู้ไท-ลาว แต่ก็ยังคงเก็บรักษาวรรณยุกต์เดิมไว้ ส่วนภาษาของคนลาวนั้นพบว่า ภาษาลาวของผู้พูดลาว-ผู้ไทได้รับอิทธิพลจากวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไทเฉพาะบางหน่วยเสียงเท่านั้น และลักษณะเดิมที่แสดงความเป็นภาษาลาวยังคงอยู่ ขณะที่ในภาษาลาวของผู้พูดลาว+พวนมีลักษณะที่ถูกแทรกแซงโดยภาษาพวนค่อนข้างมากโดยเฉพาะลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B=DL และคนลาวที่พูดภาษาพวนได้นั้น จะมีการใช้หน่วยเสียงวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงของภาษาลาวสลับกับภาษาพวน ทำให้ระบบวรรณยุกต์ของคนลาวที่ใช้ภาษาดังกล่าวอยู่ในระหว่างการแปร และอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขึ้นในภายหลัง

3) การเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ การเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์มักจะเกิดขึ้นเมื่อมีการสัมผัสภาษาที่เกิดขึ้นเป็นระยะเวลาสั้น โดยอาจมีเรื่องของวัฒนธรรมเข้ามาเป็นตัวผลักดันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับที่มากกว่าที่จะกระทบเพียงระดับคำ หรือเสียงในภาษาเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อมีการสัมผัสภาษาจากตระกูลเดียวกันมักอยู่ในลักษณะของการมีอิทธิพลต่อกันในเรื่องโครงสร้างทางภาษา เช่น โครงสร้างวลี หรือประโยค ทำให้ระบบไวยากรณ์ของภาษาที่เป็นฝ่ายยืมได้รับผลกระทบ และเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในที่สุด

ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ของภาษาตระกูลเดียวกันปรากฏในงานของซิลวา-คอร์วัลแลน (Silva-Corvalan, 1994) ซึ่งได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภาษาสเปนที่พูดในเมืองลอสแอนเจลิส รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นอีกบริเวณหนึ่งที่มีภาวะหลายภาษา ภาษาสเปนได้รับอิทธิพลจากภาษาอังกฤษ และมีการเปลี่ยนแปลงของคำจากคำกริยาแท้เป็นคำกริยาช่วย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวเป็นผลมาจากการสัมผัสภาษาที่เกิดขึ้นในตัวผู้พูดที่มีภาวะสองภาษาสเปน-อังกฤษ (ดูรายละเอียดใน Silva-Corvalan, 1994)

ในการสัมผัสภาษาหลายภาษาที่อยู่ในตระกูลภาษาเดียวกัน นอกเหนือจากการยืมแล้วยังมีกลไกหรือกระบวนการที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษา นั่นคือ กระบวนการลู่เข้าหากันของภาษา (convergence) หรือการที่ภาษา 2 ภาษาหรือหลายภาษาที่มาสัมผัสกันมีการยืมลักษณะทางภาษาซึ่งกันและกัน ทำให้ภาษาต่าง ๆ มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ผลกระทบของการลู่เข้าหากันของภาษามักเกิดขึ้นกับระบบไวยากรณ์และระบบหน่วยคำในภาษา แต่ไม่ค่อยกระทบต่อคำในภาษา ซึ่งแตกต่างจากการยืมที่มักมีผลกระทบต่อคำศัพท์ในภาษา นอกจากนี้การลู่เข้าหากันของภาษายังเป็นกระบวนการที่ทุกภาษาที่เกี่ยวข้องต่างมีอิทธิพลต่อกันและกัน (mutual) ไม่ได้มีลักษณะของการมีอิทธิพลแบบทิศทางเดียว (unidirectional) เหมือนในการยืมที่ภาษาหนึ่งมีอิทธิพลต่อภาษาหนึ่ง ดังนั้นในสถานการณ์ที่มีการลู่เข้าหากันของภาษาจึงมักระบุชัดเจนไม่ได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภาษานั้นเป็นลักษณะที่มาจากแหล่งภาษาใด

กระบวนการลู่เข้าหากันของภาษาอาจเกิดขึ้นในบริเวณหรือเขตที่เรียกว่า เขตที่มีการลู่เข้าหากันของภาษา (convergence area) เขตภาษา (linguistic area) หรือ Sprachbund ซึ่งเป็นบริเวณที่มีภาษาต่าง ๆ ที่มาจากตระกูลภาษามากกว่า 1 ตระกูลมาสัมผัสกัน และมีลักษณะทางภาษาต่าง ๆ ร่วมกัน (Emeneau, 1956: 16 อ้างถึงใน McMahon, 1994: 213) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ บริเวณดังกล่าวเป็นบริเวณที่ความแตกต่างทางเชื้อสายของภาษาถูกแทนที่ด้วยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางเชื้อสายของภาษาประเภทต่าง ๆ (Lehiste, 1988: 59)

การเปลี่ยนแปลงภาษาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีการลู่เข้าหากันของภาษาที่มีการกล่าวถึงกันมากได้แก่ การสัมผัสภาษาในบริเวณคาบสมุทรบอลข่าน (Balkans) ซึ่งเป็นบริเวณที่มีภาวะหลายภาษา ได้แก่ ภาษารูมาเนียน (Rumanian) บัลแกเรียน (Bulgarian) เซอโบ-โครต/เซอโบ-โครเอเชีย (Serbo-Croat) มาซิโดเนียน (Macedonian) อัลบาเนียน (Albanian) และกรีก (Greek) ทุกภาษาอยู่ในตระกูลอินโด-ยูโรเปียน แต่มาจากตระกูลย่อยคือ ภาษาอัลบาเนียนและกรีกเป็นภาษาตระกูลย่อยอัลบาเนียน ภาษารูมาเนียนอยู่ในตระกูลย่อยโรมานซ์/อิตาลี และภาษาอื่น ๆ อยู่ในตระกูลย่อยสลาวิก (Slavic) นอกจากนี้บางครั้งภาษาตุรกี (ตระกูลภาษาอูรัล-อัลเทอิก) และ

ยังการเรียนรู้ (กลุ่มภาษาฟินโนอูกริก ในตระกูลภาษาอูรอลิก) ก็ถูกรวมไว้ในบริเวณนี้ด้วย การสัมผัสภาษาในบริเวณนี้เกิดขึ้นตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 จึงทำให้ภาษาต่าง ๆ มีรูปแบบของโครงสร้างทางภาษาเหมือนกัน ถึงแม้จะแต่ละภาษาจะยังคงใช้คำศัพท์ต่างกัน (McMahon, 1994: 218)

2.5.6.2 ลักษณะการเปลี่ยนแปลงภาษาเมื่อมีการสัมผัสภาษาจากต่างตระกูลกัน

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของภาษาเมื่อมีการสัมผัสภาษาที่มาจากตระกูลภาษาต่างกันสรุปได้ดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงในระดับคำ กลไกหรือกระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับคำในกรณีของการสัมผัสภาษาหลายภาษาจากต่างตระกูลกันมักจะอยู่ในรูปแบบที่คล้ายคลึงกับกรณีที่เกิดขึ้นเมื่อมีการสัมผัสภาษาหลายภาษาในตระกูลเดียวกันนั่นคือ การยืมคำจากภาษาหนึ่งเข้ามาใช้ในอีกภาษาหนึ่ง ผลที่เกิดขึ้นตามมาในภาษาที่เป็นฝ่ายยืม ได้แก่ การเกิดคำใหม่ขึ้นในภาษา และคำเก่าอาจมีความหมายที่แคบลง หรือคำเก่าอาจถูกเลิกใช้และสูญหายไปจากภาษาในที่สุด การเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เกิดขึ้นในระดับคำส่วนใหญ่มักปรากฏในการสัมผัสภาษาในระดับปกติธรรมดา และมักมีการยืมคำที่ไม่ใช่คำพื้นฐานก่อนที่จะยืมคำพื้นฐานเข้ามาในภาษา (Matisoff, 1996) ตัวอย่างเช่น คนต่างชาติที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองไทยและพูดภาษาไทยได้ก็จะเรียนรู้คำบางคำในภาษาไทยเช่น คำเรียกชื่อผลไม้ต่าง ๆ คำเรียกยานพาหนะ เช่น “ตุ๊กตุ๊ก” หรือ “สามล้อ” หรือคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏมากมายในภาษาไทย ทั้งที่เป็นคำยืมแบบทับศัพท์ (loanwords) เช่น ฟุตบอล คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี ฯลฯ คำยืมแบบแปลมาจากคำภาษาต่างประเทศ (loan translation) เช่น ตึกระฟ้า (skycraper) โทรทัศน์ (television) สังกัป (concept) ทางด่วน (express way) ฯลฯ หรือคำยืมแบบผสม (hybrid) เช่น รถเมลล์ (รถ + mail) เมนูอาหาร (menu + อาหาร) เงินดาวน (เงิน + down) เป็นต้น คำยืมประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวน่าจะถูกนำมาใช้ในภาษาไทยมากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อคนไทยสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ โดยเฉพาะในปัจจุบันประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากประเทศทางตะวันตกและมีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้มากมาย เมื่อภาษาไทยไม่มีคำเรียกชื่อสิ่งที่น่าสนใจเข้ามาก็เกิดการยืมคำมาจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มที่คำยืมภาษาต่างประเทศน่าจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในภาษาไทย เนื่องจากคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มองว่าการใช้คำภาษาต่างประเทศปนกับภาษาไทยดูเป็นเรื่องที่ทันสมัย

หากภาษาหลายภาษาที่มาจากต่างตระกูลกันมีการสัมผัสกันและมีอิทธิพลต่อกันเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน อาจมีผลทำให้ภาษาต่าง ๆ ดังกล่าวมีคำศัพท์ใช้ร่วมกันเป็นจำนวนมาก จนยากแก่การระบุได้ว่าคำศัพท์ดังกล่าวเป็นคำยืมหรือคำที่มีอยู่แล้วในภาษา ตัวอย่างเช่น การมีอิทธิพลต่อกันระหว่างภาษาไทย (ตระกูลไท) และภาษาจีน (ตระกูลจีน-ทิเบต) ที่มีการสัมผัสภาษากันมาเป็นเวลานานในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการใช้คำศัพท์ที่คล้ายคลึงกันเป็นจำนวนมากและเป็นความคล้ายคลึงกันที่สืบเนื่องมาจากการสัมผัสภาษาไม่ใช่ความสัมพันธ์กันทางเชื้อสาย คำศัพท์ส่วนใหญ่ที่คล้ายคลึงกันมักจะเป็นคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับทางวัฒนธรรมที่ถูกยืมจากภาษาในตระกูลหนึ่งไปสู่ภาษาในอีกตระกูลหนึ่ง เช่น คำที่เกี่ยวกับจักรราศีในปฏิทิน เครื่องใช้ที่เป็นโลหะ การทอผ้า เครื่องมือทางการเกษตร เครื่องใช้ในครัวเรือน ฯลฯ หรือแม้แต่

จำนวนนับซึ่งเป็นคำศัพท์หลักของภาษา (core vocabulary) ก็ถูกยืมได้ ตัวอย่างเช่น ภาษาญี่ปุ่น ยืมจำนวนนับทุกคำจากภาษาจีนไปใช้ร่วมกับคำในภาษาของตน แต่ปรากฏในปริบททางวากยสัมพันธ์ที่ต่างกัน เช่น ในภาษาจีนจะมีการใช้จำนวนนับตามด้วยลักษณะนาม และลักษณะนาม เหล่านี้ก็ถูกยืมเข้าไปในภาษาญี่ปุ่นด้วย กรณีเดียวกันนี้พบในภาษาไทย ซึ่งยืมจำนวนนับมาจากภาษาจีนและยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน (Matisoff, 1983: 68)

การมีอิทธิพลของภาษาจีน ต่อภาษาเข่า เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่มีลักษณะในข้างต้น กล่าวคือ ภาษาเข่าซึ่งอยู่ในตระกูลม้ง-เย้า (Miao-Yao) เป็นภาษาชนกลุ่มน้อยที่พูดอยู่ทั่วไปทั้งในตอนใต้ ตอนกลาง และตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศจีน เรื่อยลงมาทางใต้ถึงทางเหนือของประเทศไทย ลาว และเวียดนาม ผู้พูดภาษาเข่าส่วนใหญ่สามารถพูดภาษาของประเทศที่ตนอพยพเข้าไปอยู่ได้ และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในภาษาเข่า ตัวอย่างเช่น คนเข่าที่มีภาวะสองภาษาเข่า-จีนได้ยืมคำเป็นจำนวนมากมาจากภาษาจีนทั้งคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและคำศัพท์พื้นฐาน (Downer, 1970, 1971 อ้างถึงใน Matisoff, 1983: 70) และจากการที่มีคำภาษาจีนถูกยืมเข้ามาใช้มาก ๆ คำเดิมในภาษาเข่าก็จะถูกเลิกใช้ไปในที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับภาษาม้ง/มั่วแล้ว ภาษาเข่ามีการสัมผัสใกล้ชิดกับภาษาจีนมากกว่าภาษาม้ง/มั่ว ดังนั้นคำที่ใช้ใน 2 ภาษานี้จึงค่อนข้างแตกต่างกัน เพราะภาษาเข่ายืมคำภาษาจีนมาใช้เป็นจำนวนมาก และจากหลักฐานการศึกษาทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบและเชิงประวัติก็ชี้ให้เห็นว่า โดยทั่วไปภาษาม้ง/มั่วจะยังคงเก็บรักษาหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาแม่ว-เย้าดั้งเดิมไว้ได้ดีกว่าภาษาเข่า ในขณะที่ภาษาเข่าจะเก็บรักษาหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายไว้ได้ดีกว่า (Haudricourt, 1954; Purnell, 1970; Chang, 1953, 1966, 1976 อ้างถึงใน Matisoff, 1983: 74)¹⁹ ทั้ง 2 ภาษานี้มีโครงสร้างทางเสียงที่ค่อนข้างซับซ้อนทั้งระบบพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์จึงน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นส่วนใหญ่ในระดับคำ มีงานของ ธีระพันธ์ ล.ทองคำ (L-Thongkum, 1997b) ที่ได้แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาเมียน-เย้าที่เกิดขึ้นเนื่องจากการสัมผัสภาษาเป็นปัจจัยสำคัญ

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า เมื่อมีการนำคำยืมจากภาษาหนึ่งมาใช้ในอีกภาษาหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงของภาษาที่อาจเกิดขึ้นตามมา ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางเสียงในภาษาที่เป็นฝ่ายยืม ซึ่งอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงจากระดับสัทศาสตร์สู่ระดับสัทวิทยา นั่นคือ มีผลกระทบต่อระบบเสียงของภาษา

2) การเปลี่ยนแปลงทางเสียง การเปลี่ยนแปลงทางเสียงส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นเป็นลำดับต่อเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในระดับคำ เมื่อมีการยืมคำจากภาษาอื่นเข้ามา ระบบเสียงของภาษาที่เป็นฝ่ายยืมอาจมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น เช่น มีจำนวนหน่วยเสียงเพิ่มขึ้นหรือลดลง หรืออาจมีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของหน่วยเสียง

กรณีที่คนไทยใช้คำยืมภาษาอังกฤษเข้ามาในภาษาไทยเป็นจำนวนมากดังกล่าวในข้างต้นนั้น เนื่องจากคำในภาษาอังกฤษมีหน่วยเสียงแตกต่างจากภาษาไทย เช่น ภาษาอังกฤษมีเสียง

¹⁹ ในงานดังกล่าวไม่ได้ระบุไว้ว่า เพราะเหตุใดภาษาเข่าจึงเก็บรักษาหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายไว้ได้ดีกว่าภาษาม้ง/มั่ว

[-s] และ [-l] ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย ในขณะที่ภาษาไทยไม่มี เมื่อมีคำยืมจากภาษาอังกฤษที่มีเสียงพยัญชนะท้ายดังกล่าวเข้ามาใช้เป็นจำนวนมาก เช่น คำว่า tennis, gas, bus, football, bill, (the)Mall, Central (ชื่อห้างสรรพสินค้า) ฯลฯ มีผลให้คนไทยจำนวนมากสามารถออกเสียง [-s] และ [-l] ที่ปรากฏท้ายคำได้ จึงทำให้หน่วยเสียง [-s] และ [-l] ในภาษาไทยปรากฏเป็นเสียงพยัญชนะท้ายได้ จากเดิมที่เคยปรากฏในตำแหน่งต้นคำเท่านั้น ตัวอย่างนี้ชี้ให้เห็นว่า อาจมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในระบบเสียงภาษาไทยคือ หน่วยเสียง /-s / และ /- l / มีหน้าที่เพิ่มขึ้นในระบบเสียง

การเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่ชัดเจนอีกตัวอย่างหนึ่ง คือ การเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ เมื่อเกิดการสัมผัสภาษาจากต่างตระกูลกันในการพูดของผู้ที่มีภาวะสองภาษาหรือหลายภาษา และภาษาที่มาสัมผัสกันต่างก็เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ การเปลี่ยนแปลงของภาษาอาจเกิดขึ้นได้ทั้งในเรื่องสัทลักษณะของวรรณยุกต์และระบบวรรณยุกต์ ดังตัวอย่างการศึกษาการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ในภาษาเมียน-เข้าที่สามารถพูดภาษาไทยถิ่นกลางได้ในงานของธีระพันธ์ ล.ทองคำ (L-Thongkum, 1997b) ซึ่งได้ศึกษาภาษาเมียน-เข้าที่พูดอยู่ในหมู่บ้านห้วยแม่ซ้าย ตำบลดอยยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ค่อนข้างเจริญ คนในหมู่บ้านพูดภาษาเมียน-เข้าเป็นภาษาแม่ และพูดภาษาไทยถิ่นกลางได้โดยเฉพาะคนรุ่นอายุน้อยที่มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเมื่อมีการสัมผัสภาษาเข้ากับภาษาไทยกลางในการพูดของเด็กเข้าในหมู่บ้านนี้ คือ การเปลี่ยนแปลงของระบบวรรณยุกต์ซึ่งเดิมภาษาเมียน-เข้ามีระบบ 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ได้แก่

วรรณยุกต์ในพยางค์เป็น	วรรณยุกต์ในพยางค์ตาย
ว.1 กลางระดับ [33] (<*A1)	ว.3 สูง-ขึ้น (<*D1)
ว.2 กลาง-ตก [31] (<*A2)	ว.6 ต่ำ-ตก (<*D2)
ว.3 สูง-ขึ้น-ตก [453] (<*B1)	
ว.4 ต่ำ-ขึ้น-ตก [232] (<*B2)	
ว.5 กลาง-ขึ้น [34] (<*C1)	
ว.6 ต่ำ-ตก [21] (<*C2)	

แต่ในการพูดของคนเมียน-เข้ารุ่นอายุน้อย (อายุต่ำกว่า 25 ปี) มีการออกเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 ซึ่งควรเป็นเสียงสูง-ขึ้น-ตก [453] แปรเป็นเสียงขึ้น [45] คล้ายกับเสียงตรีในภาษาไทย และออกเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 ซึ่งควรเป็นเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] แปรเป็นเสียงขึ้น [34] คล้ายกับเสียงจัตวา เป็นเหตุให้วรรณยุกต์ที่ 4 ไปรวมเสียงกับวรรณยุกต์ที่ 5 ที่เป็นวรรณยุกต์เสียงขึ้น [34] อยู่แต่เดิม วรรณยุกต์ที่ 4 และ 5 นี้มีลักษณะบางอย่างคล้ายกัน นั่นคือ เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น (low-rising) [232 กับ 34] เมื่อวรรณยุกต์ที่ 4 และ 5 รวมเสียงกันจึงทำให้ระบบวรรณยุกต์ในภาษาเมียน-เข้าของผู้พูดรุ่นอายุน้อยเหลือเพียง 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์เหมือนภาษาไทย ดังนี้

	เมียน-เข้า	ไทย
เสียงกลาง:	33 (ว.1)	33 (สามัญ)
เสียงตก :	31 (ว.2)	51 (โท)
เสียงสูง:	45 (ว.3)	45 (ตรี)
เสียงขึ้น:	34 (ว.4)	15 (จัตวา)
เสียงต่ำ:	21 (ว.5)	21 (เอก)

เมื่อเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ในภาษาเมียน-เข้าที่พูดโดยคนรุ่นอายุมาก (มากกว่า 25 ปี) กับคนรุ่นอายุน้อย (อายุต่ำกว่า 25 ปี) จะเห็นการเปลี่ยนแปลงของระบบวรรณยุกต์ที่มี 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ไปเป็นระบบที่มี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาเมียน-เข้าแสดงได้ดังภาพที่ 36

คนรุ่นอายุมากกว่า 25 ปี			คนรุ่นอายุต่ำกว่า 25 ปี				
*A	*B	*C	*A	*B	*C		
กลุ่มวรรณยุกต์เสียงสูง	33	453	34	กลุ่มวรรณยุกต์เสียงสูง	33	45	34
⇒							
กลุ่มวรรณยุกต์เสียงต่ำ	31	232	21	กลุ่มวรรณยุกต์เสียงต่ำ	31	34	21
6 วรรณยุกต์			5 วรรณยุกต์				

ภาพที่ 36 การเปลี่ยนแปลงของระบบวรรณยุกต์ในภาษาเมียน-เข้า (ดัดแปลงจาก L-Thongkum, 1997b: 158)

งานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเมื่อเกิดการสัมผัสภาษาในตัวผู้พูดที่มีภาวะสองภาษา หรือหลายภาษา (คนเมียน-เข้าบางคนพูดได้ทั้งภาษาเมียน-เข้า ภาษาไทยถิ่นกลาง และภาษาไทยถิ่นเหนือ) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในภาษาเมียน-เข้า และเป็นการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ในระดับโครงสร้างทางเสียงในภาษาอันเป็นผลของการสัมผัสกับภาษาไทยถิ่นกลางซึ่งอยู่ในตระกูลภาษาที่ต่างกัน

3) การเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ การเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ของภาษามักจะเกิดขึ้นเมื่อมีการสัมผัสภาษาในระดับที่เข้มข้น เนื่องจากระบบไวยากรณ์ในภาษาจัดเป็นระบบที่ถูกกระทบค่อนข้างยาก ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์จึงมักเกิดขึ้นเป็นลำดับสุดท้ายต่อการเปลี่ยนแปลงทางคำและทางเสียง เดิมเคยมีความเชื่อกันว่า การยืมหรือการมีอิทธิพลต่อกันของระบบไวยากรณ์ระหว่างภาษาต่าง ๆ ที่มาสัมผัสกันนั้นมักจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อแต่ละภาษามีระบบไวยากรณ์ที่คล้ายคลึงกันซึ่งจัดเป็นปัจจัยภายในที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษา แต่ความเชื่อดังกล่าวก็ถูกคัดค้านเมื่อมีผู้แสดงความคิดเห็นว่า เป็นการยากที่จะให้คำจำกัดความของคำว่า “ความคล้ายคลึงกัน” ของระบบไวยากรณ์ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทางด้านไวยากรณ์

ส่วนใหญ่จึงเกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยอื่นที่นอกเหนือจากปัจจัยภายในของภาษา นั่นคือ ปัจจัยในเรื่องทัศนคติทางสังคม (social attitude) ของผู้พูด

มีบางกรณี que เมื่อมีการสัมผัสภาษาต่างตระกูลกันแล้วเกิดการมีอิทธิพลต่อกันในระดับของโครงสร้างประโยคซึ่งนับเป็นผลกระทบเป็นอย่างมากต่อระบบไวยากรณ์ของภาษา ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ในภาษากะเหรี่ยงซึ่งเป็นภาษาชนกลุ่มน้อยภาษาหนึ่งในตระกูลทิเบต-พม่าที่มีผู้พูดกระจายอยู่ในประเทศไทยมากกว่า 200,000 คน ระบบไวยากรณ์ในภาษากะเหรี่ยงมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเมื่อเกิดการสัมผัสกับภาษามอญ (ตระกูลมอญ-เขมร) และภาษาไทยเป็นเวลานาน นั่นคือ ภาษากะเหรี่ยงซึ่งเคยมีโครงสร้างประโยคแบบ ประธาน-กรรม-กริยา (SOV) ได้รับโครงสร้างประโยคแบบ ประธาน-กริยา-กรรม (SVO) จากภาษามอญซึ่งพูดในบริเวณเดียวกัน (Matisoff, 1983: 67)

จากการศึกษาลักษณะต่าง ๆ ของการเปลี่ยนแปลงภาษาที่เกิดขึ้นเมื่อมีการสัมผัสภาษา อาจกล่าวได้ว่าประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่ละเลยไม่ได้ คือ การพิจารณาระดับความเข้มข้นและระยะเวลาของการสัมผัสภาษาซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อลักษณะการเปลี่ยนแปลงภาษาไม่ว่าจะอยู่ในกรณีใด ๆ แมทธิซอฟ (Matisoff, 1996) ได้เสนอตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภาษาเมื่อมีการสัมผัสภาษาในระดับต่าง ๆ ตามที่โทมสันและค็อฟแมน (Thomason and Kaufman, 1988) เคยแบ่งไว้ ทั้งการสัมผัสภาษาในตระกูลเดียวกันและในภาษาต่างตระกูลกัน สรุปได้ดังนี้²⁰

การสัมผัสภาษาในระดับเข้มข้นเล็กน้อย และมีการยืมทางโครงสร้างในไม่มาก การเปลี่ยนแปลงในภาษาที่เกิดขึ้นเมื่อมีการสัมผัสภาษาในระดับเข้มข้นไม่มากนัก ได้แก่ การยืมคำทั้งที่เป็นคำพื้นฐานและคำไวยากรณ์ รวมทั้งมีการยืมทางโครงสร้างเช่น ลักษณะทางเสียง ไวยากรณ์ และทางความหมายซึ่งเป็นการยืมในระดับที่เล็กน้อยเท่านั้น ตัวอย่างการสัมผัสภาษาที่อยู่ในระดับนี้ ได้แก่ ภาษาไทใหญ่ → ล่าหู่, จีน → ล่าหู่ (ตระกูลเดียวกัน), ไท → เวียดนาม, ไท → ขมุ, ไทย ↔ มาเลย์ เป็นต้น

การสัมผัสภาษาในระดับเข้มข้นมากขึ้น และมีการยืมทางโครงสร้าง เมื่อมีการสัมผัสภาษาในระดับที่สูงขึ้นก็จะมีคำยืมทั้งในระดับคำ ทั้งคำพื้นฐานและคำไวยากรณ์ รวมทั้งมีการยืมในระดับโครงสร้างซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในภาษา เช่น มีหน่วยเสียงใหม่ หรือมีการแปรของหน่วยเสียงเดิมเกิดขึ้นในภาษา หรือโครงสร้างคำในภาษาอาจเปลี่ยนแปลงไป ตัวอย่างการสัมผัสภาษาที่อยู่ในระดับนี้ได้แก่ มอญ → พม่า และมาเลย์ → อัสเสียน เป็นต้น

การสัมผัสภาษาในระดับที่มีอิทธิพลทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยผลักดัน และมีการยืมทางโครงสร้างในระดับปานกลาง การเปลี่ยนแปลงของภาษาเมื่อมีการสัมผัสภาษาในระดับนี้

²⁰ ลูกศรแบบ → แสดงว่าภาษาหนึ่งมีอิทธิพลต่ออีกภาษาหนึ่ง เช่น ไท → เวียดนาม หมายถึง ภาษาไทมีอิทธิพลต่อภาษาเวียดนาม และลูกศรแบบ ↔ แสดงการมีอิทธิพลต่อกันระหว่างภาษาหนึ่งกับอีกภาษาหนึ่ง เช่น ไทย ↔ มาเลย์ หมายถึง ภาษาไทยกับภาษามาเลย์มีอิทธิพลต่อกันและกัน

ได้แก่ โครงสร้างที่สำคัญในภาษาอาจมีการเปลี่ยนแปลง เช่น โครงสร้างประโยคที่มีการเรียงลำดับ ประธาน-กริยา-กรรมที่เปลี่ยนไปตามภาษาที่ถูกยืมมา หรือโครงสร้างพยางค์เปลี่ยนไปเมื่อมีการนำหน่วยเสียงใหม่เข้ามาใช้ในภาษา ตัวอย่างการสัมผัสภาษาที่อยู่ในระดับนี้ ได้แก่ ไทย ↔ เขมร

การสัมผัสภาษาในระดับที่มีการผลักดันทางวัฒนธรรมที่สูงมาก และมีการยืมทางโครงสร้างในระดับมาก โครงสร้างต่าง ๆ ในภาษาทั้งโครงสร้างทางเสียง ทางไวยากรณ์ในภาษา จะถูกกระทบเป็นส่วนใหญ่เมื่อมีการสัมผัสภาษาในระดับที่มีการผลักดันทางวัฒนธรรมที่สูงมาก เช่น การเปลี่ยนแปลงการเรียงลำดับคำในประโยค การเปลี่ยนแปลงการออกเสียงบางหน่วยเสียงในภาษา การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างคำเมื่อมีการนำหน่วยคำใหม่เข้ามาใช้ในภาษา ตัวอย่างการสัมผัสภาษาที่อยู่ในระดับนี้ ได้แก่ มอญ-ไทย → กะเหรี่ยง, จีน → เวียดนาม, อินโด-อารยัน → มุนดา, จีน → ไป, ไท ↔ จีน และจีน → ม้ง-เมี่ยน เป็นต้น

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาในงานต่าง ๆ ที่ผ่านมามีสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะ เป็นกรณีของภาษาหลายภาษาจากตระกูลเดียวกันหรือจากต่างตระกูลกันที่อยู่ในสถานการณ์การสัมผัสภาษา การเปลี่ยนแปลงภาษาส่วนใหญ่จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่ระดับของการเปลี่ยนแปลงอาจมากน้อยต่างกัน บางกรณีการเปลี่ยนแปลงอาจเกิดขึ้นเพียงในระดับคำเท่านั้น แต่บางกรณีการเปลี่ยนแปลงครอบคลุมถึงระบบเสียงและระบบไวยากรณ์ในภาษา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคล้ายคลึงกันทางโครงสร้างของภาษา ตลอดจนระยะเวลาและระดับความเข้มข้นของการสัมผัสภาษาดังที่กล่าวมาในข้างต้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภาษาอันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอก ซึ่งได้แก่ การสัมผัสภาษาที่กล่าวมาในตอนต้นจะเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และตีความเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวที่ศึกษาในงานวิจัยนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากในงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลาว เพื่อจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาลาว สืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม และสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาตามประเด็นที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็น 6 ประเด็นดังนี้

1. การจำแนกกลุ่มย่อยภาษาตระกูลไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม
3. วรรณยุกต์ในภาษาลาว
4. การจัดกลุ่มภาษาลาว
5. แนวคิดเกี่ยวกับการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษาและปัจจัยที่ทำให้เกิดการแปรและการเปลี่ยนแปลง
6. ประวัติศาสตร์การอพยพย้ายถิ่นของคนลาวโดยสังเขป²¹

ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาจะช่วยให้มีความพร้อมสำหรับการทำวิจัย รวมทั้งช่วยในการวิเคราะห์และตีความผลการวิจัยเพื่อหาคำตอบหรือคำอธิบายเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาในงานวิจัยนี้

3.2 สํารวจข้อมูลเบื้องต้น

ก่อนดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยสำรวจบริเวณที่มีผู้พูดภาษาลาวที่อาศัยอยู่ในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ในการสำรวจใช้วิธีสังเกตแบบสอบถามไปยังกำนันและประธานกรรมการบริหารส่วนตำบล (อบต.) ประจำตำบลทุกตำบลในแต่ละภาค รวมส่งทั้งหมด 4,500 ตำบล²² ทั้งนี้เพื่อดูว่าในแต่ละหมู่บ้านซึ่งอยู่ในตำบลต่าง ๆ มีประชากรจำนวนเท่าใด มีการใช้ภาษาใดบ้าง จำนวนของผู้พูดภาษาต่าง ๆ มีจำนวนเท่าใด มีหมู่บ้านของคนลาวอยู่ที่หมู่บ้าน คนลาวในหมู่บ้านนั้น ๆ พูดได้กี่ภาษา ภาษาอะไรบ้าง และประชากรในหมู่บ้านรอบข้างพูดภาษาอะไรในชีวิตประจำวัน นอกจากภาษาแม่ของเขาแล้ว ยังพูดภาษาอะไรได้อีกบ้าง (ดูตัวอย่างแบบสอบถามเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในระดับตำบลในภาคผนวก ง)

²¹ ดูประวัติการอพยพย้ายถิ่นของคนลาวในภาคผนวก จ

²² ได้แบบสอบถามคืนมา 40% แต่ไม่มีปัญหาต่อการทำวิจัย เนื่องจากข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนเพื่อออกสำรวจข้อมูลภาคสนามเท่านั้น

3.3 เลือกจุดเก็บข้อมูล

การเลือกจุดเก็บข้อมูล กำหนดตามการแบ่งภาษาลาวออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย 9 กลุ่มย่อย (ดูรายละเอียดในหัวข้อ 1.4) กำหนดจุดเก็บข้อมูลกลุ่มย่อยละ 2 จุดขึ้นไป เกณฑ์ในการเลือกจุดเก็บข้อมูลพิจารณาตามข้อมูลเกี่ยวกับบริเวณที่มีผู้พูดภาษาลาวอาศัยอยู่ที่ได้รับคำตอบกลับมาจากการส่งแบบสอบถาม หลังจากนั้นจึงเลือกจุดเก็บข้อมูลโดยคำนึงถึงความสะดวกและปลอดภัยในการเดินทาง รวมทั้งมีจุดเก็บข้อมูลหลายจุดกระจายอยู่ในบริเวณต่าง ๆ ตามเส้นทางที่เดินทางไปเก็บข้อมูลแต่ละครั้ง ซึ่งจะช่วยให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

จุดเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้มีทั้งหมด 27 จุดซึ่งกระจายอยู่ตามบริเวณต่าง ๆ ในประเทศไทย ได้แก่ ภาคเหนือ (อ.เชียงของ และ อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อ.เชียงคาน จ.เลย กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี อ.ขามุนี จ.อำนาจเจริญ) ภาคกลาง (อ.แก่งคอย จ.สระบุรี อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว) ภาคตะวันออก (อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี) ภาคตะวันตก (อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี) ชายแดนไทย-ลาว (ด่านช่องเม็ก อ.สิรินธร จ.อุบลราชธานี, ด่านเชียงของ-บ่อแก้ว อ.เชียงของ จ.เชียงราย) และบางหมู่บ้านในสปป.ลาวที่ติดกับชายแดนไทย (เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว) การกระจายของผู้พูดภาษาลาวและผู้พูดภาษาอื่น ๆ ในบริเวณที่เป็นจุดเก็บข้อมูลทั้ง 27 จุด ดูในตารางที่ 3²³

ตารางที่ 3 จุดเก็บข้อมูลภาษาลาวและภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง²⁴

ลำดับ ที่	จุดเก็บข้อมูล	ภาษาลาวและภาษาอื่น ๆ ที่พูดในบริเวณใกล้เคียง	
		ภาษาลาว	ภาษารอบข้าง
1	เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว	ลาว สปป.ลาว (บ่อแก้ว หลวงน้ำทา อุดมไช)	คำเมือง ผู้ไท ไทดำ ฯลฯ
2	บ.วังเต่า/บ.ยางอุดม เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก	ลาว สปป.ลาว (จำปาสัก)	ผู้ไท ลาวกลุ่มอื่น ๆ
3	บ.หัวเวียง ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย	ลาวอพยพ (หลวงพระบาง ไชยะบุรี)	คำเมือง
4	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอนไชย อ.เชียงของ จ.เชียงราย	ลาวอพยพ (หลวงพระบาง)	คำเมือง ลื้อ/ไทลื้อ
5	บ.ห้วยลึก ต.ม่วงยาย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย	ลาวอพยพ (หลวงพระบาง)	คำเมือง ลื้อ/ไทลื้อ
6	บ.ศรีลานนา ต.ศรี อ.เชียงของ จ.เชียงราย	ลาวอีสาน (อพยพ)	คำเมือง ลื้อ/ไทลื้อ
7	บ.ท่าดินแดง ต.ปริงเผลอ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	ลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง ลาวนอก/ลาวพม่า ลาวอพยพ (หลวงพระบาง)	-

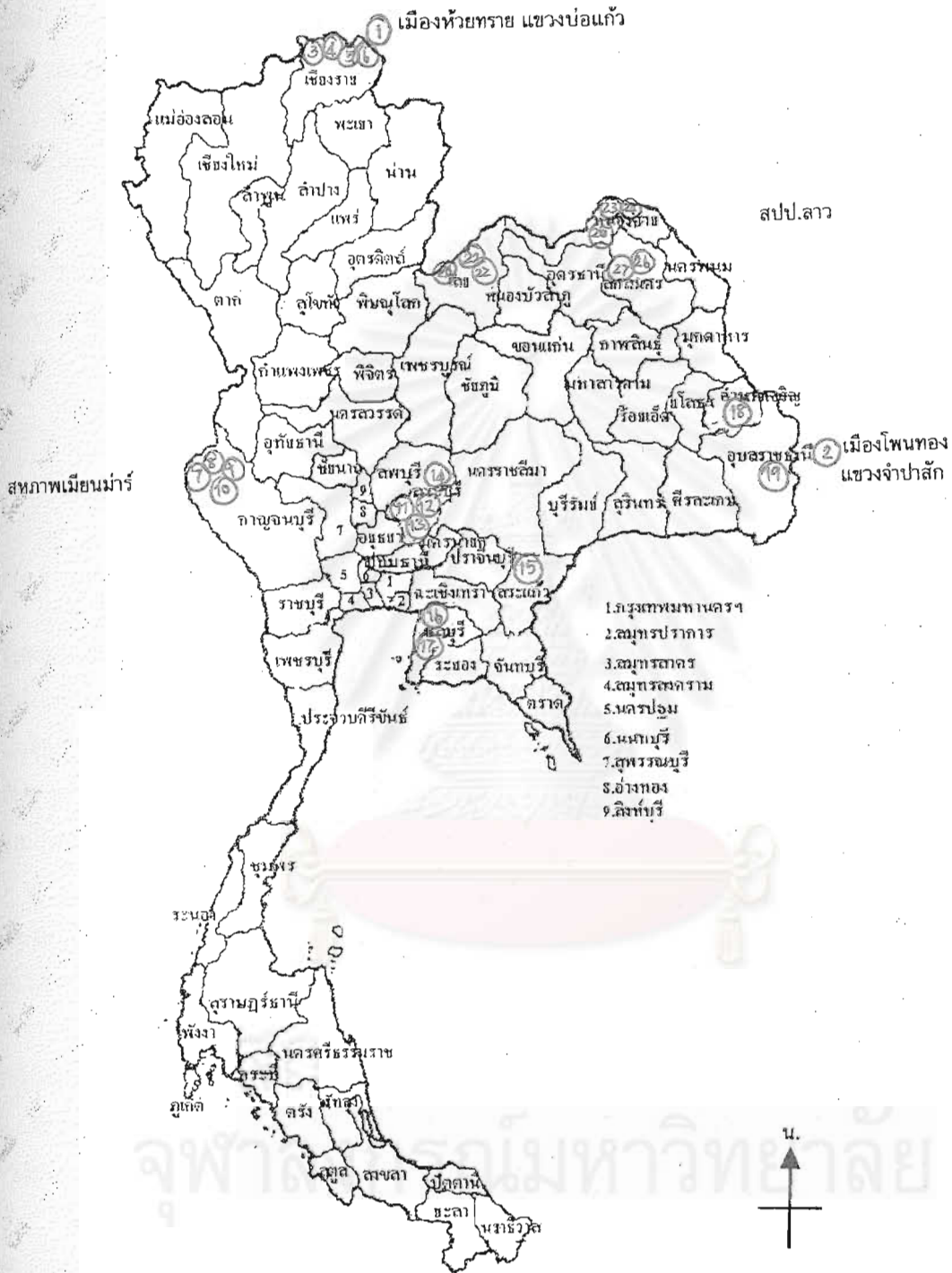
²³ จุดเก็บข้อมูล 27 จุดกำหนดตามการแบ่งกลุ่มภาษาลาวที่จะเก็บข้อมูลตามที่ระบุไว้ในหัวข้อ 1.4 (ดูว่าภาษาลาวที่พูดในแต่ละจุดเก็บข้อมูลอยู่ในกลุ่ม 1.1.1, 1.1.2, 1.2.1, 1.2.2, 2.1.1, 2.1.2, 2.2.1, 2.2.2 หรือกลุ่ม 3 ในตารางที่ 4)

²⁴ บางหมู่บ้านมีคนพูดภาษาอื่น ๆ อาศัยอยู่ แต่ไม่มีผู้พูดภาษาลาว แต่จำเป็นต้องเลือกเป็นจุดเก็บข้อมูลด้วยเนื่องจากหมู่บ้านนั้น ๆ อยู่ใกล้เคียงกับหมู่บ้านที่มีคนลาวอยู่ และคนกลุ่มดังกล่าวเดินทางไปมาหาสู่กับคนลาวอย่างสม่ำเสมอ จึงมีความเป็นไปได้ที่ภาษาอาจมีอิทธิพลต่อกันและกัน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลำดับ ที่	จุดเก็บข้อมูล	ภาษาลาวและภาษาอื่น ๆ ที่พูดในบริเวณใกล้เคียง	
		ภาษาลาว	ภาษารอบข้าง
8	บ.วังขาย ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	ลาวอุดรดิตถ์ ลาวอีสาน	-
9	บ.ห้วยมะปราง ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	ลาวนอก/ลาวพม่า	กะเหรี่ยง
10	บ.ปะไรโทนก ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	ลาวอีสาน (อพยพ)	ไทยกลาง
11	บ.ขอนแก่น ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	ลาวภาคกลาง ลาวอีสาน	ไทยกลาง
12	บ.เขาคินดาต ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	-	ไทยกลาง ยวน/ไทยวน
13	บ.ท่าคล้อกลาง/ใต้ ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	ลาวภาคกลาง	-
14	บ.ท่าศาลา ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	-	ญ้อ
15	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว	ลาวอพยพ (เวียงจันทน์) ลาวอีสาน	ไทยกลาง
16	บ.โน ต.สระสีเหลี่ยม อ.พนสนิมคม จ.ชลบุรี	ลาวเวียง	ไทยกลาง
17	บ.ตม ต.สระสีเหลี่ยม อ.พนสนิมคม จ.ชลบุรี	ลาวเวียง	ไทยกลาง
18	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ	ส่วยลาว ลาวอีสาน ลาวอพยพ (สะวันนะเขต)	ผู้ไท
19	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี	ลาวอพยพ (จำปาสัก สะวันนะเขต)	ลาวอีสาน
20	บ.แสนสำราญ ต.จอมศรี อ.เขื่องาน จ.เลย	ลาวอีสาน	-
21	บ.จอมศรี ต.จอมศรี อ.เขื่องาน จ.เลย	เลย/ลาวเลย/ไทเลย ลาวอพยพ (เวียงจันทน์)	-
22	บ.เขื่องาน ต.เขื่องาน อ.เขื่องาน จ.เลย	เลย/ลาวเลย/ไทเลย ลาวอพยพ (เวียงจันทน์ หลวงพระ บาง ไชยะบุรี)	-
23	บ.สาวแล (1) ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย	ลาว (เวียงจันทน์)	-
24	บ.สาวแล (2) ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย	ด่าน/ไทด่าน/เลย/ไทเลย	
25	บ.โพธิ์ตาก ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย	-	พวน
26	บ.หนองฮางน้อย ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร	ลาวอีสาน	กะเลิง, ผู้ไท
27	บ.ตาลเดี่ยว ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร	-	โย้ย

ดูแผนที่แสดงการกระจายของจุดเก็บข้อมูลในภาพที่ 37

ภาพที่ 37 แผนที่แสดงจุดเก็บข้อมูลวรรณยุกต์ในภาษาลาวและภาษาของชนกลุ่มอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง

3.4 เลือกผู้บอกภาษา

ในแต่ละจุดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยคัดเลือกผู้บอกภาษาโดยไม่ได้จำกัดจำนวนที่แน่นอนไว้ก่อน แต่ถ้าเป็นไปได้ก็จะเก็บข้อมูลจุดละ 5 คนขึ้นไป หากมีอุปสรรคในการหาผู้บอกภาษาก็จะเก็บข้อมูลไม่น้อยกว่า 2 คน เพื่อให้ข้อมูลวรรณยุกต์ที่ได้มีความเที่ยงตรงแน่นอนว่าเป็นวรรณยุกต์ในภาษาของกลุ่มชนนั้น ๆ จริง ไม่ได้เป็นวรรณยุกต์ในภาษาเฉพาะบุคคล แต่ก็ยังมีบางกรณีที่ทำให้ผู้บอกภาษาได้เพียง 1 คน ซึ่งก็ได้เก็บข้อมูลอย่างละเอียดที่สุดเท่าที่จะทำได้ กรณีในการเลือกผู้บอกภาษามี 4 กรณีดังนี้

1. **ภาษาพูด** ในงานวิจัยนี้ได้เก็บข้อมูลวรรณยุกต์จากทั้งภาษาลาวและภาษาของชนกลุ่มอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง การคัดเลือกผู้บอกภาษาจึงต้องคำนึงถึงภาษาพูดของผู้บอกภาษาด้วย ภาษาพูดของผู้บอกภาษามีดังนี้

- **ภาษาลาว** ผู้บอกภาษาทุกคนพูดภาษาลาวเป็นภาษาแม่ (อาจพูดได้เพียงภาษาลาว ภาษาเดียว หรือพูดภาษาอื่น ๆ ได้ด้วยก็ได้)
- **ภาษาของกลุ่มชนอื่น ๆ** ผู้บอกภาษาพูดภาษาของกลุ่มชนนั้น ๆ เป็นภาษาแม่ได้ ภาษาเดียว หรืออาจพูดได้ทั้งภาษาแม่และภาษาลาวได้ด้วยก็ได้ เช่น คนญ้อ พูดภาษาญ้อเป็นภาษาแม่ได้ภาษาเดียว หรืออาจพูดภาษาลาวได้ด้วย เป็นต้น

2. **เพศ** ผู้บอกภาษาเป็นเพศหญิงหรือเพศชายก็ได้ เพราะจากประสบการณ์ที่เคยทำการวิจัยทดลองที่ผ่านมา พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ชายสามารถพูดได้มากกว่า 1 ภาษา เนื่องจากผู้ชายมักออกไปทำงานนอกบ้าน หรือมีโอกาสเดินทางออกนอกหมู่บ้านมากกว่า ในขณะที่ผู้หญิงมักจะใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในหมู่บ้าน หากกำหนดเพศของผู้บอกภาษาว่าเป็นเพศชายหรือเพศหญิงเท่านั้น อาจเป็นอุปสรรคในการหาผู้บอกภาษาระหว่างการเก็บข้อมูลภาคสนาม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลกับผู้บอกภาษาทั้งเพศหญิงและเพศชาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์และบริเวณที่เป็นจุดเก็บข้อมูล

3. **อายุ** ผู้บอกภาษาทุกคนอายุ 35-60 ปี เนื่องจากผู้บอกภาษาในช่วงอายุนี้นักใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในหมู่บ้าน จึงน่าจะให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลได้ดี (กรณีที่มีปัญหาในการหาผู้บอกภาษารุ่นอายุดังกล่าว ได้เลือกเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป)

4. **คุณสมบัติทั่วไป** ผู้บอกภาษาทุกคนต้องมีคุณสมบัติทั่วไปคือ มีสุขภาพดี มีอวัยวะในการออกเสียงอยู่ในสภาพครบสมบูรณ์ เสียงชัดเจนดี ไม่ช้ำช้ำ มีไหวพริบ และเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือ เพราะถ้าผู้บอกภาษาขาดคุณสมบัติทั่วไปข้อใดข้อหนึ่ง จะมีผลต่อทั้งการเก็บข้อมูลที่อาจดำเนินการได้ไม่ราบรื่นและข้อมูลคลาดเคลื่อน

ในงานวิจัยนี้ใช้ผู้บอกภาษารวมทั้งสิ้น 239 คน โดยแบ่งเป็นผู้พูดภาษาลาวจำนวน 162 คน และผู้พูดภาษาอื่น ๆ จำนวน 77 คน สรุปรวมภาษาลาวที่เก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ทั้งหมด 33 กลุ่ม (แบ่งตามถิ่นที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของผู้พูดแต่ละกลุ่ม) และภาษาอื่น ๆ 10 ภาษา เพื่อให้เห็นภาพรวมเกี่ยวกับผู้บอกภาษาทั้งกลุ่มที่พูดภาษาลาวและกลุ่มที่พูดภาษาอื่น ๆ รวมทั้งฐานะของภาษา บริเวณที่ผู้บอกภาษาอาศัยอยู่ในปัจจุบัน จำนวนผู้บอกภาษา และภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง จึงได้สรุปข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าวไว้ในตารางที่ 4 (ลำดับของภาษาลาวที่แสดงในตารางที่ 4 ได้แก่ ลาวในสปป.

ลาว ลาวอพยพ และลาวอีสาน และเรียงลำดับตามถิ่นที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของคนแต่ละกลุ่ม ได้แก่ ในภาคเหนือ ภาคตะวันตก ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่ได้เรียงตามฐานะของภาษา)

ตารางที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับภาษาลาวและภาษาอื่น ๆ ฐานะของภาษา (เป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ หรือ ภาษาของชนกลุ่มน้อยในบริเวณที่เก็บข้อมูล) บริเวณที่พูดภาษา จำนวนผู้บอกภาษา และภาษารอบข้าง²⁵

ก. ภาษาลาว

ลำดับที่	ภาษาลาว	ฐานะของภาษา	บริเวณที่พูดภาษา	จำนวนผู้บอกภาษา	ภาษารอบข้าง
1	ลาว สปป.ลาว (บ่อแก้ว หลวงน้ำทา อุดมไซ)	ชนกลุ่มใหญ่ (3)	เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว	4	คำเมือง ผู้ไท ไทดำ ฯลฯ
2	ลาว สปป.ลาว (จำปาสัก)	ชนกลุ่มใหญ่ (3)	บ.วังเต่า/บ.ยางอุดม เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก	2	ผู้ไท ลาวกลุ่มอื่น ๆ
3	ลาวอพยพ (เขตพิเศษ หลวงพระบาง ไชยะบุรี)	ชนกลุ่มใหญ่ (1.2.2)	บ.หัวเวียง ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย	6	คำเมือง
4	ลาวอพยพ (หลวงพระบาง)	ชนกลุ่มใหญ่ (1.2.2)	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอนไชย อ.เชียงของ จ.เชียงราย	5	คำเมือง ลื้อ/ไทลื้อ
5	ลาวอพยพ (หลวงพระบาง)	ชนกลุ่มใหญ่ (1.2.2)	บ.ห้วยลึก ต.ม่วงยาย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย	5	คำเมือง ลื้อ/ไทลื้อ
6	ลาวด่าน/ลาวซั้ง/ลาวคั้ง	ชนกลุ่มใหญ่ (1.2.2)	บ.ทำดินแดง ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	5	ลาวนอก ลาวอุตรดิตถ์
7	ลาวนอก/ลาวพม่า	ชนกลุ่มน้อย (2.2.2)	บ.ทำดินแดง ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	6	ลาวด่าน ลาวอุตรดิตถ์
8	ลาวนอก/ลาวพม่า	ชนกลุ่มใหญ่ (1.2.2)	บ.ห้วยมะปราง ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	5	กะเหรี่ยง
9	ลาวอุตรดิตถ์	ชนกลุ่มน้อย (2.2.2)	บ.วังขยาย ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	5	ลาวด่าน ลาวนอก
10	ลาวอพยพ (หลวงพระบาง)	ชนกลุ่มน้อย (2.2.2)	บ.ทำดินแดง ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	1	ลาวด่าน ลาวนอก ลาวอุตรดิตถ์
11	ลาวภาคกลาง ²⁶	ชนกลุ่มใหญ่ (1.2.2)	บ.ซอนหอม ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	6	ไทยกลาง
12	ลาวภาคกลาง	ชนกลุ่มใหญ่ (1.2.2)	บ.ท่าคล้อกลาง/ใต้ ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	5	ไทยกลาง ญ้อ ยวน/ไทยวน
13	ลาวเวียง	ชนกลุ่มใหญ่ (1.2.2)	ต.สระสีเหลี่ยม จ.ชลบุรี	8	ไทยกลาง
14	ลาวอพยพ (เวียงจันทน์)	ชนกลุ่มใหญ่ (1.2.2)	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว	5	ลาวอีสาน ไทยกลาง
15	ลาวอพยพ (สะวันนะเขต)	ชนกลุ่มน้อย (2.2.1)	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ	2	ส่วยลาว ลาวอีสาน ผู้ไท

²⁵ ในคอลัมน์ “ฐานะของภาษา” ตัวเลขในวงเล็บที่กำกับไว้ใต้คำว่า “ชนกลุ่มใหญ่” หรือ “ชนกลุ่มน้อย” แสดงการแบ่งกลุ่มของภาษาลาวที่เก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ตามที่ระบุไว้ในบทที่ 1 หัวข้อ 1.4 ขอบเขตการวิจัย

²⁶ “ลาวภาคกลาง” หมายถึง ภาษาลาวที่ผู้พูดอพยพมาจากสปป.ลาวเข้ามาอาศัยอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย และเรียกตนเองว่า “ลาวภาคกลาง” (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับคำเรียกชื่อกลุ่มชนของคนลาวในบทที่ 10 หัวข้อ 10.2.6)

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลำดับที่	ภาษากลุ่มลาว	ฐานะ	บริเวณที่พูดภาษา	จำนวนผู้บอกภาษา	ภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง
16	ลาวอพยพ (จำปาสัก สะหวันนะเขต)	ชนกลุ่มน้อย (2.2.1)	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี	5	ลาวอีสาน
17	ลาวอพยพ (เวียงจันทน์)	ชนกลุ่มน้อย (2.2.1)	บ.แสนสำราญ/บ.จอมศรี ต.จอมศรี อ.เขียงคาน จ.เลย	3	ลาวเลย
18	ลาวอพยพ (เวียงจันทน์ หลวงพระบาง ไชยบุรี)	ชนกลุ่มน้อย (2.2.1)	บ.เขียงคาน ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย	5	ลาวเลย
19	ลาว (เวียงจันทน์)	ชนกลุ่มใหญ่ (1.2.1)	บ.สาวแล ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย	5	ลาวด่าน/ไทเลย พวน
20	ลาวเลย	ชนกลุ่มใหญ่ (1.1.1)	บ.จอมศรี ต.จอมศรี อ.เขียงคาน จ.เลย	5	ลาวอีสาน
21	ลาวเลย	ชนกลุ่มใหญ่ (1.1.1)	บ.เขียงคาน ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย	5	ลาวอีสาน
22	ลาวด่าน/ไทด่าน/ลาวเลย	ชนกลุ่มน้อย (2.1.1)	บ.สาวแล ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย	5	ลาว (เวียงจันทน์) พวน
23	ลาวอีสาน ²⁷	ชนกลุ่มน้อย (2.1.1)	บ.แสนสำราญ ต.จอมศรี อ.เขียงคาน จ.เลย	5	ลาวเลย ลาวอพยพ
24	ลาวอีสาน	ชนกลุ่มน้อย (2.1.1)	บ.เขียงคาน ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย	5	ลาวเลย ลาวอพยพ
25	ลาวอีสาน (อพยพ)	ชนกลุ่มใหญ่ (1.1.2)	บ.ปะไรโพนก ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	9	ไทยกลาง
26	ลาวอีสาน (อพยพ)	ชนกลุ่มน้อย (2.1.2)	บ.วังขยาย ต.ปั้งเพล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	5	ลาวด่าน ลาว อูตรดิตถ์ ลาวนอก
27	ลาวอีสาน (อพยพ)	ชนกลุ่มน้อย (2.1.2)	บ.ศรีลานนา ต.ศรี อ.เขียงของ จ.เขียงราย	5	คำเมือง ลื้อ/ไทลื้อ
28	ลาวอีสาน	ชนกลุ่มน้อย (2.1.2)	บ.ขอนแก่น ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	5	ลาวภาคกลาง ไทยกลาง
29	ลาวอีสาน	ชนกลุ่มน้อย (2.1.2)	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว	5	ลาว (เวียงจันทน์)
30	ลาวอีสาน	ชนกลุ่มน้อย (2.1.1)	บ.หนองฮางน้อย ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร	5	กะเลิง โย้ย ผู้ไท
31	ลาวอีสาน	ชนกลุ่มน้อย (2.1.1)	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี	5	ลาวอีสาน/ส่วยศรีสะเกษ ลาวอพยพ
32	ลาว/ส่วยศรีสะเกษ	ชนกลุ่มใหญ่ (1.1.1)	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี	5	ลาวอีสาน ลาวอพยพ
33	ลาวอีสาน	ชนกลุ่มน้อย (2.1.1)	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ	5	ส่วย/ส่วยลาว ผู้ไท
รวม				162	

²⁷ คำว่า “ลาวอีสาน” ในที่นี้ครอบคลุมถึง ภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ ที่พูดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เช่น ภาษาลาวอีสานถิ่นอุตรธานี หนองคาย ขอนแก่น ชัยภูมิ ฯลฯ และคำว่า “ลาวอีสาน (อพยพ)” หมายถึง ภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ ที่ผู้พูดอพยพจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปอาศัยอยู่ในภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย

ข. ภาษาอื่น ๆ²⁸

ลำดับที่	ภาษาอื่น ๆ	ฐานะของภาษา	บริเวณที่พูดภาษา	จำนวนผู้บอกภาษา	ภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง
1	กะเลิง	ชนกลุ่มใหญ่	บ.หนองสาหร่ายน้อย ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร	5	ลาวอีสาน ผู้ไทยโย้ย
2	โย้ย	ชนกลุ่มน้อย	บ.ตาลเดี่ยว ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร	7	ลาวอีสาน กะเลิง ผู้ไทย
3	ผู้ไทย	ชนกลุ่มน้อย	บ.หนองสาหร่ายน้อย ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร	5	ลาวอีสาน กะเลิง, โย้ย
4	ผู้ไทย	ชนกลุ่มน้อย	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ขามุนาม จ.อำนาจเจริญ	5	ลาว/ส่วยลาว ลาวอีสาน ลาวอพยพ
5	ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน	ชนกลุ่มใหญ่	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ขามุนาม จ.อำนาจเจริญ	5	ลาวอีสาน ลาวอพยพ ผู้ไทย
6	พวน	ชนกลุ่มน้อย	บ.โพธิ์ตาก ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย	5	ลาว (เวียงจันทน์)
7	ญ้อ	ชนกลุ่มน้อย	บ.ท่าศาลา ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	5	ลาวภาคกลาง ยวน/ไทยวน
8	เมือง/คำเมือง	ชนกลุ่มน้อย	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอนไชย อ.เชียงของ จ.เชียงราย	2	ลาว (หลวงพระบาง) ลื้อ/ไทลื้อ
9	เมือง/คำเมือง	ชนกลุ่มน้อย	บ.ห้วยลึก ต.ม่วงยาย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย	1	ลาว (หลวงพระบาง) ลื้อ/ไทลื้อ
10	เมือง/คำเมือง	ชนกลุ่มใหญ่	บ.ศรีลานนา ต.ศรี อ.เชียงของ จ.เชียงราย	5	ลาวอีสาน ลื้อ/ไทลื้อ
11	เมือง/คำเมือง	ชนกลุ่มใหญ่	บ.หัวเวียง ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย	5	ลาว (หลวงพระบาง)
12	ลื้อ/ไทลื้อ	ชนกลุ่มน้อย	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอนไชย อ.เชียงของ จ.เชียงราย	5	ลาว (หลวงพระบาง) คำเมือง
13	ลื้อ/ไทลื้อ	ชนกลุ่มน้อย	บ.ศรีลานนา ต.ศรี อ.เชียงของ จ.เชียงราย	5	ลาวอีสาน คำเมือง
14	ลื้อ/ไทลื้อ	ชนกลุ่มน้อย	บ.ห้วยลึก ต.ม่วงยาย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย	1	ลาว (หลวงพระบาง) คำเมือง
15	ยวน/ไทยวน	ชนกลุ่มน้อย	บ.เขาคินดาด ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	5	ลาวภาคกลาง ไทยกลาง ญ้อ
16	ไทยกลาง	ชนกลุ่มน้อย	บ.ขอนแก่น ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	5	ลาวภาคกลาง
17	ไทยกลาง	ชนกลุ่มใหญ่	บ.เขาคินดาด ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	5	ลาวภาคกลาง ยวน ญ้อ
18	ไทยกลาง	ชนกลุ่มน้อย	บ.โน ต.สระสี่เหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี	1	ลาว (เวียงจันทน์)
รวม				77	

²⁸ ในที่นี้ได้ระบุให้เห็นด้วยว่า ภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้างภาษาลาวมีฐานะเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่หรือภาษาของชนกลุ่มน้อย เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการตีความเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่อาจเกิดขึ้นจากการมีอิทธิพลต่อกันระหว่างภาษาลาวและภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่ในบริเวณเดียวกัน

3.5 เตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลวรรณยุกต์ในงานวิจัยนี้ประกอบด้วยรายการคำ 2 ชุด²⁹ ชุดที่ 1 เป็นรายการคำสำหรับทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของเก็ดนีย์ (Gedney, 1972) และชุดที่ 2 เป็นรายการคำชุดเทียบเสียงคล้าย (analogous set) ในรายการคำชุดที่ 1 นั้นได้จากการปรับเปลี่ยนรายการคำของเก็ดนีย์ด้วยการเพิ่มจำนวนคำตามความเหมาะสมรวมมีคำทั้งสิ้น 80 คำ รายการคำชุดที่ 1 นี้เหมาะสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการฟังเพื่อศึกษาระบบวรรณยุกต์และลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ แต่ไม่เหมาะสำหรับการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์ เพราะในคำแต่ละคำมีพยัญชนะต้นและสระต่างกันซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อค่าความถี่มูลฐาน (Fo) ของคำนั้น ๆ เพื่อผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ที่ถูกต้องแม่นยำ ในงานวิจัยนี้จึงมีรายการคำชุดที่ 2 คือ รายการคำชุดเทียบเสียงคล้าย ที่ทำขึ้นจากคำเทียบเสียงคล้ายจำนวน 20 คำตัวอย่าง ได้แก่ ขา ปา บาน คา ข่า ป่า บ่า คำ ข้าว ป้า บ้า คำ ขาด ปาด บาด คาด ชัด ปัด บัตร คัด ซึ่งปรับเปลี่ยนมาจากรายการคำชุดเทียบเสียง “คา” และ “กา” จากงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ที่เคยมีผู้เสนอไว้ (Tingsabadh, 1980; ม.ร.ว.กัลยา ติงศภัทย์, 2533; ม.ร.ว.กัลยา ติงศภัทย์และคณะ, 2534; จรรยา นวลจันทร์แสง, 2535; ปิ่นชนิด บัณฑิตกุล, 2536; ดารณี กฤษณะพันธุ์, 2538) เนื่องจากคำในรายการคำชุดเทียบเสียงคล้ายมีเสียงพยัญชนะและสระเหมือนหรือคล้ายคลึงกันมากที่สุด จึงเหมาะสำหรับการวิเคราะห์ด้วยวิธีทางกลศาสตร์ เนื่องจากไม่มีอิทธิพลของพยัญชนะต้นและสระที่ต่างกันเข้ามามีบทบาทต่อค่าความถี่มูลฐาน (Fo) ของคำ เพื่อให้ได้ข้อมูลวรรณยุกต์ที่เที่ยงตรงน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้ทำรายการคำจากคำชุดเทียบเสียงคล้ายโดยใช้วิธีการจับฉลากสุ่มเลือกคำตัวอย่างทั้ง 20 คำให้คละกันเพื่อให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำละ 5 ครั้ง โดยที่ไม่ให้มีคำเดียวกันอยู่ลำดับต่อกัน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บอกภาษาได้ออกเสียงคำที่ต่างกันไปเรื่อย ๆ และเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้บอกภาษาเกิดความสับสนในการออกเสียง ดังนั้นคำที่ใช้ในการทดสอบสัทลักษณะของวรรณยุกต์จึงเท่ากับ 100 คำทดสอบ (20 คำตัวอย่าง X 5 ครั้ง) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากรายการคำชุดเทียบเสียงคล้ายนี้จะใช้ยืนยันผลการวิเคราะห์รายการคำสำหรับทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของเก็ดนีย์ (ดูรายการคำสำหรับเก็บข้อมูลในภาคผนวก ฉ)

3.6 วิธีเก็บข้อมูล

เนื่องจากในงานวิจัยนี้ใช้รายการคำสำหรับเก็บข้อมูล 2 ชุด รายการคำชุดที่ 1 ซึ่งได้จากการดัดแปลงจากรายการคำของเก็ดนีย์ (Gedney, 1972) นั้นเหมาะสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการฟังเพื่อดูลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ การเก็บข้อมูลรายการคำชุดที่ 1 จึงใช้วิธีการสัมภาษณ์ นั่นคือ ถามคำถาม หรือให้ผู้บอกภาษาดูรูปภาพหรือของจริงแล้วออกเสียงคำที่ต้องการ ส่วนการเก็บข้อมูลรายการคำชุดที่ 2 ซึ่งเป็นรายการคำชุดเทียบเสียงคล้ายที่ต้องวิเคราะห์

²⁹ งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลด้วยคำเดี่ยวเท่านั้น ไม่ได้เก็บข้อมูลด้วยถ้อยคำต่อเนื่อง

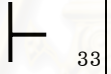

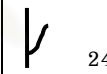

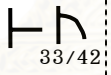
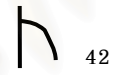
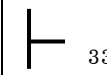
ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์ นั่นคือ ต้องบันทึกเสียงลงในโปรแกรมวิเคราะห์คลื่นเสียง เพื่อไม่ให้มีเสียงอื่น ๆ อันจะมีอุปสรรคต่อการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์ จึงจำเป็นต้องมีวิธีการเก็บข้อมูลด้วยการให้มีเพียงเสียงของผู้บอกภาษาในการบันทึกเสียงเท่านั้น ผู้วิจัยเพียงแต่แสดงสัญญาณประจำคำหรือให้รูปภาพหรือของจริงตามที่ได้ชักจูงให้ผู้บอกภาษาเข้าใจก่อนการเก็บข้อมูล ตัวอย่างเช่น หากเห็นผู้วิจัยชี้ที่ขา ผู้บอกภาษาก็จะออกเสียงคำว่า “ขา” หากชี้ภาพ “ขา” ก็ออกเสียงว่า “ขา” หรือหากผู้วิจัยทำท่าเอามือปิดปาก ผู้บอกภาษาก็จะออกเสียงคำว่า “ปิด” เป็นต้น ในเทปบันทึกเสียงจึงมีเพียงเสียงผู้วิจัยพูดหมายเลขคำ และเสียงผู้บอกภาษาออกเสียงคำทดสอบในภาษาของผู้บอกภาษาเท่านั้น จะไม่มีเสียงผู้วิจัยถามคำถาม หรือเสียงการพูดโต้ตอบระหว่างที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาเหมือนการเก็บข้อมูลด้วยรายการคำชุดที่ 1 สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ในการบันทึกเสียงระหว่างการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้เครื่องบันทึกเสียงแบบตลับ Aiwa รุ่น JS385 และ Sony รุ่น TCM-20DV พร้อมเทปบันทึกเสียงและไมโครโฟนซึ่งจะใช้บันทึกเสียงทั้งการเก็บข้อมูลด้วยรายการคำชุดที่ 1 และชุดที่ 2

3.7 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์วรรณยุกต์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์ด้วยการฟัง และตรวจสอบความถูกต้องของการฟังด้วยการใช้โปรแกรมวิเคราะห์คลื่นเสียง นั่นคือ ฟังว่าในภาษาของผู้บอกภาษาแต่ละคนมีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบใด มีวรรณยุกต์กี่หน่วยเสียง ประกอบด้วยหน่วยเสียงใดบ้าง และหน่วยเสียงวรรณยุกต์มีสัทลักษณะเป็นอย่างไร หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมวิเคราะห์คลื่นเสียง WinCECIL (Window for Computerised Extraction of Components of Intonation in Language) ของ SIL (Summer Institute of Linguistics) เพื่อตรวจสอบผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ และใช้โปรแกรม Microsoft Excel 97 ช่วยในการแปลงผลให้เป็นกราฟเส้น การเสนอผลใช้วิธีแสดงระบบวรรณยุกต์ด้วยกล่องวรรณยุกต์ตามแนวคิดของเก็ดนีย์ (Gedney, 1972) โดยกล่องวรรณยุกต์จะแสดงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ และเสนอสัทลักษณะของวรรณยุกต์โดยใช้ค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยของคำที่ผ่านการปรับให้มีค่าพิสัยระดับเสียง 5 ระดับและดัดแปลงให้เป็นเครื่องหมายแสดงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ (tone stick) เช่น $\text{H} \text{N} \text{V}$ ลงในกล่องวรรณยุกต์ (ดูวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางกลศาสตร์ การแปลงผลให้เป็นกราฟเส้น การปรับให้กราฟเส้นมีค่าพิสัยระดับเสียง 5 ระดับ และการดัดแปลงกราฟเส้นให้เป็นเครื่องหมายแสดงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาคผนวก ข)

2. เกณฑ์ในการวิเคราะห์และตีความข้อมูลวรรณยุกต์ เนื่องจากในงานวิจัยนี้ศึกษาวรรณยุกต์ของภาษาลาวที่พูดปะปนอยู่กับภาษาของชนกลุ่มอื่น ๆ และมีกรณีที่วรรณยุกต์ในภาษาลาวและภาษาอื่น ๆ เกิดการแปร เกณฑ์ที่ใช้วิเคราะห์และตัดสินว่าวรรณยุกต์ใดมีการแปรหรือไม่ นั่นคือ หากผู้บอกภาษาออกเสียงคำ ๆ ใดด้วยวรรณยุกต์มากกว่า 1 เสียงและหากผู้วิจัยตรวจสอบซ้ำแล้วพบว่า เป็นการออกเสียงที่สม่ำเสมอ ไม่ใช่เป็นความผิดพลาดหรือความบังเอิญ ก็จะตัดสินให้วรรณยุกต์นั้น ๆ มีการแปร ตัวอย่างเช่น ผู้บอกภาษาลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ออก

เสียงคำว่า “ปา” และ “บาน” ด้วยวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ปนกับวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [121] ออกเสียงคำว่า “คา” ด้วยวรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น-ตก [343] ปนกับวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] หรือออกเสียงคำว่า “ค่า” ด้วยวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ปนกับวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] อย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยก็จะตัดสินว่า วรรณยุกต์ของคำว่า “ปา” “บาน” “คา” และ “ค่า” ในภาษาลาวของผู้บอกภาษาคนนี้มี*การแปร* และจะแสดงสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ที่มีการแปรทั้งหมดลงในกล่องวรรณยุกต์ โดยเรียงลำดับการแสดงสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์คือ วรรณยุกต์ที่ตรวจสอบด้วยการเปรียบเทียบกับวรรณยุกต์ของผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ ในกลุ่มเดียวกันแล้วสรุปได้ว่าเป็นวรรณยุกต์รูปแปรเดิมในภาษาจะใส่ไว้ในอันดับแรก ส่วนวรรณยุกต์ใดที่เป็นรูปแปรก็จะใส่ในลำดับต่อ ๆ กันไป หากการแปรของสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ใด ๆ มีผลต่อการแปรของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ก็จะแสดงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่มีการแปรด้วยการใช้เส้นประในกล่องวรรณยุกต์ ดังตัวอย่างในภาพที่ 38

	A	B	C	DL	DS
1	 24		 22?		
2	 21/121	 33	 42?	 22	 24
3	 21/121				
4	 343/42	 33/42		 42	 33

ภาพที่ 38 ตัวอย่างการแสดงผลการวิเคราะห์และตีความวรรณยุกต์ที่มีการแปร

จากตัวอย่างในภาพที่ 38 วรรณยุกต์ในช่อง A2 (เช่นคำว่า “ปา”) และ A3 (เช่นคำว่า “บาน”) มีวรรณยุกต์รูปแปรเดิมเป็นเสียงต่ำ-ตก [21] และมีรูปแปรใหม่ คือ วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [121] วรรณยุกต์ในช่อง A4 (เช่นคำว่า “คา”) มีวรรณยุกต์รูปแปรเดิมเป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [343] และมีรูปแปรใหม่ คือ เสียงสูง-ตก [42] ส่วนวรรณยุกต์ในช่อง B4 (เช่นคำว่า “ค่า”) มีวรรณยุกต์รูปแปรเดิมเป็นเสียงกลางระดับ [33] และมีรูปแปรใหม่ คือ เสียงสูง-ตก [42] การแปรของวรรณยุกต์ต่าง ๆ ดังกล่าวมีผลทำให้การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์บางลักษณะแปรตามไปซึ่งในตัวอย่างได้ใช้เส้นประแสดงให้เห็นว่าไม่สามารถตัดสินการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์บางลักษณะได้เพราะมีการแปรเกิดขึ้นนั่นเอง เช่น เส้นประที่อาจแยกหรือรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A2 กับ A3 หรือเส้นประระหว่างวรรณยุกต์ A4 กับ B4, B123 กับ B4 หรือ B4 กับ C234 เป็นต้น

สำหรับการตัดสินเกี่ยวกับจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ และการตัดสินว่า วรรณยุกต์ใดเป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ใดนั้น ผู้วิจัยจะใช้วิธีการพิจารณาความเหมือนหรือความคล้ายคลึงกันของสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วยการฟังประกอบกับผลการ

วิเคราะห์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์ หากวรรณยุกต์ใดมีสัทลักษณะเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน ก็จะตัดสินให้เป็นหน่วยเสียงย่อยของหน่วยเสียงวรรณยุกต์เดียวกัน เช่น วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น [24] เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น [34] วรรณยุกต์เสียงต่ำระดับ ไม่มีเสียงกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [22] เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์เสียงต่ำระดับที่มีเสียงกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [22'] หรือวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [243] เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น-ตก [343] เป็นต้น ดังตัวอย่างในภาพที่ 38 ข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจะตัดสินให้เป็นระบบวรรณยุกต์ที่มี 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ได้แก่ 1) วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น [24] ปรากฏในช่อง A1 2) วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ปรากฏในช่อง A2 และ A3 3) วรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น-ตก [343] ปรากฏในช่อง A4 4) วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ปรากฏในช่อง B1234 5) วรรณยุกต์เสียงต่ำระดับ มีเสียงกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [22'] ปรากฏในช่อง C1 และมีวรรณยุกต์เสียงต่ำระดับ [22] ในช่อง DL123 เป็นหน่วยเสียงย่อยและ 6) วรรณยุกต์เสียงสูง-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [42'] ซึ่งมีวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] ในช่อง DL4 เป็นหน่วยเสียงย่อย ส่วนวรรณยุกต์ในช่อง DS123 และ DS4 นั้นเป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง A1 และ B1234 ตามลำดับ ส่วนวรรณยุกต์อื่น ๆ ที่นอกเหนือจากวรรณยุกต์ทั้ง 6 หน่วยเสียงนี้ ถือว่าเป็นรูปแปรใหม่ของแต่ละวรรณยุกต์

3.8 เสนอผลการวิเคราะห์

เมื่อศึกษาวรรณยุกต์และการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวแล้ว ในงานวิจัยนี้ได้เสนอผลการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. การจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาลาว (บทที่ 4)
2. วรรณยุกต์ในภาษาลาวเทียม (บทที่ 5)
3. วรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวกลาง และภาษาลาวแท้ (กลุ่มที่มีการแปร) (บทที่ 6)
4. วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้ (กลุ่มที่ไม่มีการแปร) (บทที่ 7)
5. วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม (บทที่ 8)
6. สันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (บทที่ 9)
7. สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ (บทที่ 10)

บทที่ 4

การจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาลาว

งานวิจัยนี้ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่พูดอยู่ในบริเวณต่าง ๆ ของประเทศไทย และตามบริเวณชายแดนไทย-ลาว ทั้งภาษาลาวที่มีฐานะเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่และที่มีฐานะเป็นภาษาของชนกลุ่มน้อย³⁰ ภาษาลาวที่ศึกษาในที่นี้ประกอบด้วยภาษาลาวกลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ ภาษาลาวอีสาน ภาษาของคนลาวอพยพจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ภาษาลาวในสปป.ลาว รวมทั้งภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้างภาษาลาว ได้แก่ ภาษากะเลิง โย้ย ผู้ไท ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน พวน/ไทพวน ญ้อ เมือง/คำเมือง/ยวน/ไทยวน ลื้อ/ไทลื้อ และไทยกลาง โดยสรุป ได้ศึกษาภาษาลาวต่าง ๆ รวม 33 กลุ่มย่อย จากผู้พูดภาษาลาวรวมทั้งสิ้น 162 คน³¹ เพื่อนำไปสู่การจำแนกกลุ่มของภาษาลาว รวมทั้งศึกษาการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว

เนื้อหาในบทที่ 4 นี้จะเสนอเกี่ยวกับเกณฑ์ในการจำแนกกลุ่มของภาษาลาว ลำดับเนื้อหาประกอบด้วย 3 ตอนใหญ่ ๆ ได้แก่ ในหัวข้อ 4.1 เกณฑ์ในการจำแนกกลุ่มภาษาลาว 4.2 กลุ่มย่อยของภาษาลาว และ 4.3 สรุป

4.1 เกณฑ์ในการจำแนกกลุ่มภาษาลาว

การจำแนกกลุ่มภาษาลาวในงานวิจัยนี้ได้ใช้เกณฑ์ 2 ชุดใหญ่ ๆ คือ เกณฑ์ชุดที่ 1 เป็นเกณฑ์ที่ไม่ใช้เกณฑ์ทางภาษาศาสตร์ (non-linguistic) ได้แก่ คำเรียกชื่อกลุ่มชนหรือชื่อภาษา และประวัติการอพยพย้ายถิ่น เกณฑ์ชุดที่ 2 เป็นเกณฑ์ทางภาษาศาสตร์ (linguistic) ในที่นี้คือ เกณฑ์ทางเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งประกอบด้วยลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ การนำเกณฑ์ใหญ่ทั้งสองเกณฑ์มาใช้ในการจำแนกกลุ่มภาษาลาวแยกกล่าวได้ดังนี้

4.1.1 เกณฑ์ชุดที่ 1 (พิจารณาเป็นลำดับแรก) เกณฑ์ที่ไม่ใช้เกณฑ์ทางภาษาศาสตร์ แบ่งเป็น 2 เกณฑ์ย่อย ได้แก่

1. เกณฑ์หลัก คือ คำเรียกชื่อกลุ่มชนหรือชื่อภาษา ได้แก่ การพิจารณาว่า กลุ่มชนนั้น ๆ เรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกและมีชื่อภาษาว่า “ลาว” หรือชื่ออื่น ๆ ที่ไม่ใช่ลาว เช่น ญ้อ โย้ย กะเลิง พวน เป็นต้น เกณฑ์คำเรียกชื่อกลุ่มชนหรือชื่อภาษานี้จะใช้จำแนกกลุ่มภาษาลาวออกจากภาษาอื่น ๆ ได้เมื่อนำลักษณะทางภาษามาพิจารณาร่วมด้วย (ดูหัวข้อ 4.1.2)

³⁰ ดูการพิจารณาว่าภาษาลาวมีฐานะเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่หรือภาษาของชนกลุ่มน้อยในบทที่ 1 หัวข้อ 1.4

³¹ ดูชื่อภาษาและจุดเก็บข้อมูลในบทที่ 3 หัวข้อ 3.3

2. **เกณฑ์รอง** คือ ประวัติการอพยพย้ายถิ่น ได้แก่ การพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการอพยพย้ายถิ่น ว่า กลุ่มชนนั้น ๆ อพยพย้ายถิ่นมาจากที่ใด โดยอาศัยแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารต่าง ๆ ที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาและบุคคลอื่น ๆ ที่มีความรู้เรื่องประวัติการอพยพย้ายถิ่นของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่เป็นจุดเก็บข้อมูลและบริเวณอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน

4.1.2 **เกณฑ์ที่ 2 (พิจารณาเป็นลำดับที่สอง)** คือ **เกณฑ์เสียงวรรณยุกต์** ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 เกณฑ์ย่อย ได้แก่

1. **เกณฑ์หลัก** คือ **ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์** ได้แก่ การพิจารณาว่าในภาษาลาวต่าง ๆ นั้นวรรณยุกต์ A B C DL และ DS มีการแยกเสียงรวมเสียงในแนวตั้งหรือภายในคอลัมน์และในแนวนอนหรือระหว่างวรรณยุกต์แต่ละคอลัมน์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันอย่างไร จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่ผ่านมามีการประกอบกับการทำงานวิจัยนำร่อง พบว่า วรรณยุกต์คอลัมน์ B C และ DL มีบทบาทค่อนข้างสำคัญในการแบ่งกลุ่มภาษาลาว (ดูบทที่ 2 หัวข้อ 2.3) ในขณะที่วรรณยุกต์คอลัมน์ A มีบทบาทสำคัญรองลงมา ดังนั้นในการพิจารณาเกณฑ์ที่ใช้แบ่งกลุ่มภาษาลาวในงานวิจัยนี้จึงเริ่มด้วยวรรณยุกต์ B C และ DL ก่อนวรรณยุกต์ A เสมอ ลักษณะสำคัญที่ปรากฏในภาษาลาวส่วนใหญ่และเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มภาษาลาวมีดังนี้

- 1) B1234 ได้แก่ ลักษณะที่วรรณยุกต์คอลัมน์ B เป็นหน่วยเสียงเดียวกันทั้งหมดหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ภายในคอลัมน์ B
- 2) C1=DL123 ได้แก่ ลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์ใน C1 และ DL123 นั่นคือวรรณยุกต์ใน C1 และ DL123 เป็นหน่วยเสียงเดียวกัน
- 3) C234=DL4 ได้แก่ ลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์ใน C234 และ DL4 หรือการที่วรรณยุกต์ใน C234 และ DL4 เป็นหน่วยเสียงเดียวกัน
- 4) B≠DL ได้แก่ ลักษณะที่วรรณยุกต์ B และ DL เป็นคนละหน่วยเสียง นั่นคือ ไม่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ B และ DL
- 5) A1-23-4 A123-4 และ A1-234 ได้แก่ การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ A ระหว่าง A1 A2 A3 และ A4 แบบ A1-23-4 A123-4 และ A1-234 ซึ่งจัดเป็นลักษณะอีกประการหนึ่งที่ทำให้สามารถจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาลาวได้

เมื่อแบ่งภาษาลาวออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ โดยใช้เกณฑ์การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ทั้ง 5 เกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ยังสังเกตเห็นได้ว่า ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ วรรณยุกต์บางหน่วยเสียงมีสัทลักษณะเหมือนกันและแตกต่างกัน จึงได้นำความเหมือนและความแตกต่างดังกล่าวมาพิจารณาในการจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาลาวด้วยตั้งรายละเอียดในเกณฑ์ที่ 2

2. **เกณฑ์รอง คือ สัทลักษณะของวรรณยุกต์** นอกจากลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แล้ว สัทลักษณะของวรรณยุกต์ยังจัดเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการจำแนกภาษาออกเป็นกลุ่มย่อยได้ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์นี้เองที่มีส่วนในการแยกความต่างของภาษาที่มี “สำเนียง” ต่าง ๆ กัน กล่าวคือ เมื่อจัดกลุ่มภาษาตามลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ภาษามีร่วมกันแล้ว เป็นที่น่าสังเกตว่าภายในภาษากลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่ง ๆ นั้น “สำเนียง” ของภาษาถิ่นย่อยบางภาษาเหมือนกันและบางภาษาแตกต่างกันซึ่งความแตกต่างที่ว่าเป็นผลมาจากสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เหมือนและแตกต่างกันนั่นเอง ข้อสังเกตดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาลาวในงานวิจัยนี้

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ซึ่งเป็นเกณฑ์สำคัญรองจากลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ใช้ในการจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาลาวในงานวิจัยนี้ ได้แก่ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในคอลัมน์ A มีดังนี้

- 1) สัทลักษณะของวรรณยุกต์ A4 ในภาษาที่มีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ A แบบ A1-23-4 และแบบ A123-4 ได้แก่
 - วรรณยุกต์ A4 เป็นเสียงสูง(-ขึ้น)-ตก เช่น (h h) เป็นต้น
 - วรรณยุกต์ A4 เป็นเสียงต่ำ/กลาง(-ตก)-ขึ้น³² เช่น (h h h h) เป็นต้น
- 2) สัทลักษณะของวรรณยุกต์ A1 และ A234 ในภาษาที่มีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ A แบบ A1-234 ได้แก่
 - วรรณยุกต์ A1 เป็นเสียงสูง-ขึ้น เช่น (h) และวรรณยุกต์ A234 เป็นเสียงสูง-ตก เช่น (h) เป็นต้น
 - วรรณยุกต์ A1 เป็นเสียงสูง-ตก-ขึ้น เช่น (h) และวรรณยุกต์ A234 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น(-ตก) เช่น (h h) เป็นต้น

ในการจำแนกกลุ่มภาษาที่ศึกษาในงานวิจัยนี้จะใช้เกณฑ์ชุดที่ 1 ซึ่งเป็นคำเรียกชื่อกลุ่มชน/ชื่อภาษาและประวัติการอพยพย้ายถิ่นเป็นเกณฑ์อันดับแรกในการพิจารณาว่า คนกลุ่มใดเป็นคน “ลาว” และคนกลุ่มใด “ไม่ใช่ลาว” หลังจากนั้นจึงใช้เกณฑ์ชุดที่ 2 ซึ่งเป็นเกณฑ์ทางเสียงวรรณยุกต์มาใช้ยืนยันผลการจำแนกกลุ่มภาษาด้วยเกณฑ์ชุดที่ 1 กล่าวคือ หากคนกลุ่มหนึ่งมีชื่อเรียกกลุ่มชน/ชื่อภาษาว่า “ลาว” และมีประวัติการอพยพย้ายถิ่นที่ยืนยันได้ว่าเป็น “ลาว” ก็จะใช้เกณฑ์ชุดที่ 2 มาพิจารณาว่า ภาษาของคนกลุ่มนั้น ๆ มีวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่หรือไม่ หากชื่อกลุ่มชน/ชื่อภาษาและลักษณะทางภาษาซึ่งในที่นี้ คือ วรรณยุกต์มีความ

³² เครื่องหมาย / ใช้แทนคำว่า “หรือ” ใช้ในการบรรยายสัทลักษณะของวรรณยุกต์แบบสรุป เช่น ต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น หมายถึง วรรณยุกต์หน่วยเสียงนั้น ๆ ในผู้พูดบางคนเป็นเสียงต่ำ-ตก-ขึ้น และบางคนเป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น เป็นต้น

เครื่องหมาย () หมายถึง “อาจมีหรือไม่มีก็ได้” ใช้ในการบรรยายสัทลักษณะของวรรณยุกต์แบบสรุป เช่น สูง-ขึ้น(-ตก) หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ของผู้พูดบางคนอาจเป็นเสียงสูง-ขึ้นและบางคนเป็นเสียงสูง-ขึ้น-ตก เป็นต้น

สอดคล้องกันว่าเป็น “ลาว” ก็จะจัดให้ภาษาของคนกลุ่มนั้น ๆ เป็นภาษากลุ่มลาว แต่กรณีที่ชื่อกลุ่มชน/ชื่อภาษาและลักษณะของวรรณยุกต์ไม่สอดคล้องกัน เช่น คนกลุ่มใดที่มีชื่อกลุ่มชน/ชื่อภาษาว่า “ลาว” แต่มีวรรณยุกต์ที่ได้วิเคราะห์และตรวจสอบแล้วว่า ไม่ใช่ลักษณะเด่นของภาษาลาวก็จะจัดให้ภาษานั้น ๆ เป็นภาษาที่ไม่ใช่กลุ่มลาว หรือกรณีที่ในภาษาของคนกลุ่มใด ๆ มีวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายคลึงกับภาษาลาว แต่มีชื่อกลุ่มชน/ชื่อภาษาเป็นชื่ออื่น ๆ ที่ไม่ใช่คำว่า “ลาว” และมีประวัติการอพยพย้ายถิ่นที่ยืนยันได้ว่าเป็นกลุ่มชนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มลาว กรณีนี้ก็จะจัดให้ภาษาของคนกลุ่มดังกล่าวเป็นภาษาที่ไม่ใช่กลุ่มลาวเช่นเดียวกัน

4.2 กลุ่มย่อยของภาษาลาว

เมื่อใช้เกณฑ์ชุดที่ 1 คำเรียกชื่อกลุ่มชน/ชื่อภาษา ประกอบกับประวัติการอพยพย้ายถิ่น และเกณฑ์ชุดที่ 2 ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์มาพิจารณาทำให้สามารถแยกภาษาลาวที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1 ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2 ภาษาลาวกลาย และภาษาลาวเทียม ภาษาที่จัดเป็นภาษากลุ่มลาว ได้แก่ ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1 ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2 และภาษาลาวกลาย ส่วนภาษาที่จัดเป็นภาษาไม่ใช่กลุ่มลาว ได้แก่ ภาษาลาวเทียม ภาพรวมของการจำแนกกลุ่มย่อยภาษาลาวแสดงไว้ในภาพที่ 39

ในหัวข้อ 4.2 นี้จะเสนอให้เห็นลักษณะเด่นของภาษาลาวแต่ละกลุ่มในภาพรวมว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวแต่ละกลุ่มนั้นจะเสนอไว้ในบทที่ 5-7 ภาษาลาวแต่ละกลุ่มมีวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นทั้งที่เหมือนกัน คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันดังแสดงในภาพที่ 40

ภาษาลาวแต่ละกลุ่มมีลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นแยกกล่าวโดยสังเขปได้ดังนี้

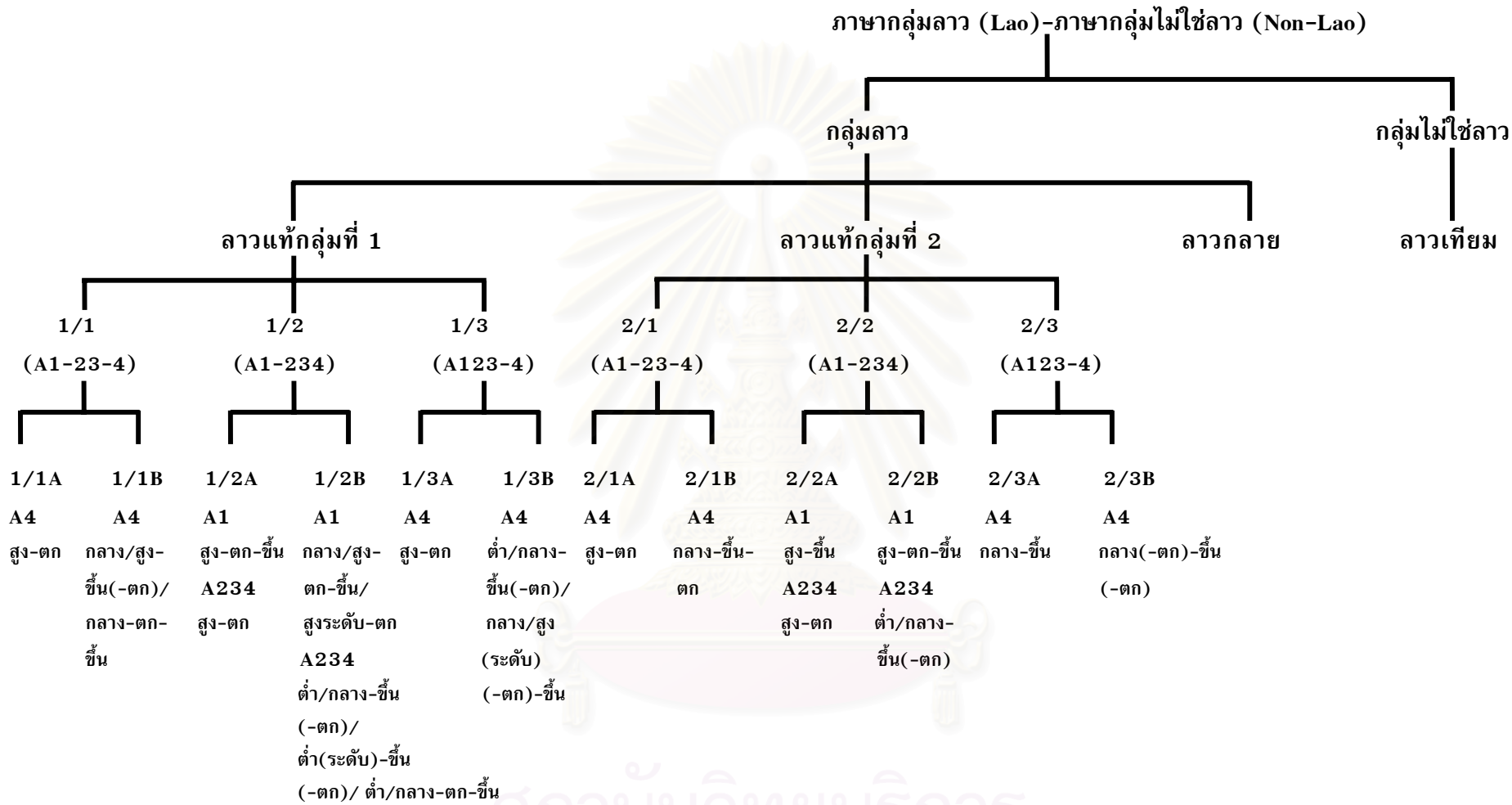
1. ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1 คือ ภาษา “ลาว” ที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL แบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อยตามการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์คอลลัมน์ A ที่มี 3 ลักษณะได้แก่³³

ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/1 มีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลลัมน์ A แบบ A1-23-4

ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/2 มีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลลัมน์ A แบบ A1-234

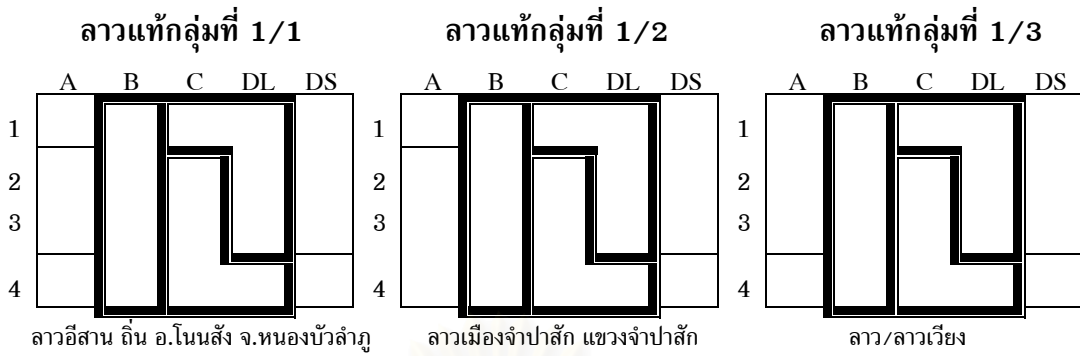
ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/3 มีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลลัมน์ A แบบ A123-4

³³ การแสดงกลุ่มย่อยของภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1 เรียงลำดับตามกลุ่มที่มีจำนวนผู้พูดจากมากไปหาน้อย นั่นคือภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/1 มีจำนวนผู้พูดมากที่สุด (ในที่นี้ คือ จำนวนผู้บอกภาษาที่เก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้) รองลงมา คือ ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/2 และภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/3 ตามลำดับ

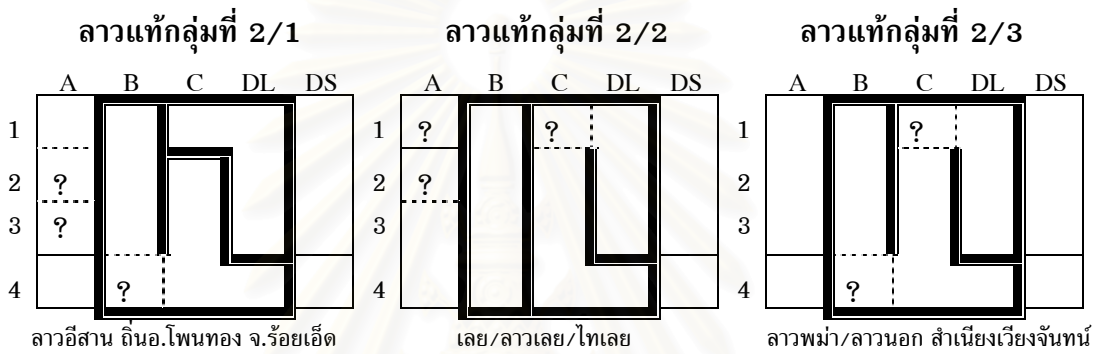

ภาพที่ 39 ภาษากลุ่มลาว ภาษากลุ่มไม่ใช่ลาว และกลุ่มย่อยของภาษาลาว

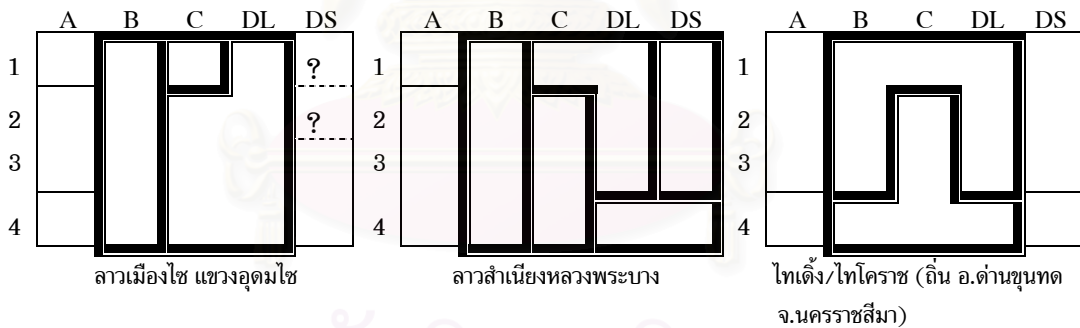
ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1

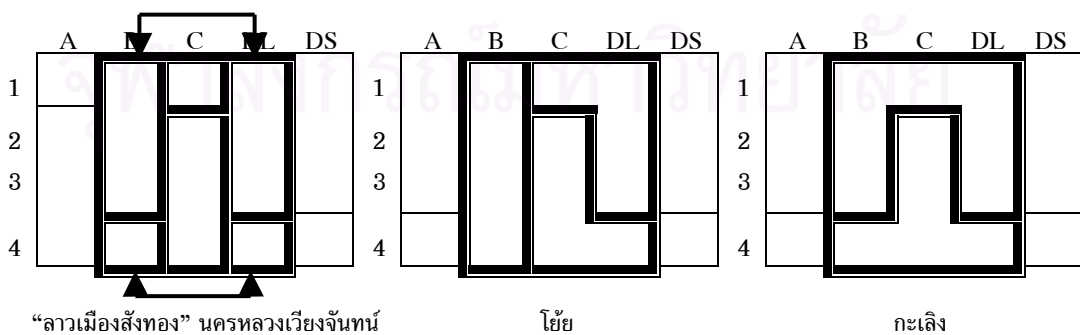
ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2

ภาษาลาวกลาย

ภาษาลาวเทียม

ภาพที่ 40 ตัวอย่างลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 ภาษาลาวกลาย และภาษาลาวเทียม

2. ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 คือ ภาษา “ลาว” ที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234, C1=DL123, C234=DL4, B≠DL แต่มีการแปรของวรรณยุกต์ และแบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อยตามลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ A ได้แก่
- ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 มีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ A แบบ A1-23-4
 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 มีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ A แบบ A1-234
 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 มีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ A แบบ A123-4
 (ดูตัวอย่างลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 ในภาพที่ 40)
3. ภาษาลาวกลาย คือ ภาษา “ลาว” ที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 หรือ C1=DL123 หรือ C234=DL4 หรือ B≠DL เพียงบางลักษณะปรากฏอยู่ และมีลักษณะอื่นเพิ่มเติมเข้ามา เช่น ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ C และ DL แบบ C1≠DL123 หรือ C234≠DL4 หรือมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ B กับ DL (B=DL) เป็นต้น (ดูตัวอย่างลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวกลายในภาพที่ 40)
4. ภาษาลาวเทียม คือ ภาษาที่มีลักษณะของวรรณยุกต์ไม่สอดคล้องกับชื่อกลุ่มชนซึ่งมี 2 กรณี ได้แก่ กรณีที่ 1 เป็นภาษาที่ผู้พูดเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกว่า “ลาว” แต่มีวรรณยุกต์แตกต่างจากภาษาลาว ส่วนกรณีที่ 2 เป็นภาษาที่ผู้พูดเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกด้วยชื่ออื่นที่ไม่ใช่ลาว แต่มีวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายคลึงกับภาษาลาว โดยเฉพาะการมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 หรือ C1=DL123 หรือ C234=DL4 หรือ B≠DL บางลักษณะปรากฏอยู่ (ดูตัวอย่างลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวเทียมในภาพที่ 40)

4.3 สรุป

จากการใช้เกณฑ์คำเรียกชื่อกลุ่มชน/ชื่อภาษาและประวัติการอพยพย้ายถิ่น ประกอบกับเกณฑ์เสียงวรรณยุกต์ ซึ่งได้แก่ ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ทำให้จำแนกภาษาลาวที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 ภาษาลาวกลาย และภาษาลาวเทียม (ไม่ใช่ลาว)

เมื่อพิจารณาลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาว 4 กลุ่มใหญ่ ๆ ในข้างต้น จะเห็นได้ว่า ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่ทุกประการและเป็นกลุ่มที่ไม่มีมีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้น ส่วนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 นั้นมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 เป็นส่วนใหญ่ แต่เป็นกลุ่มที่มีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้นในระดับปานกลาง ในขณะที่ภาษาลาวกลายมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่เพียงบางลักษณะเท่านั้น แต่มีลักษณะอื่นเพิ่มเติมเข้ามา

โดยเฉพาะการแยกเสียงวรรณยุกต์ C และ DL หรือมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ B และ DL ซึ่งเป็นลักษณะที่ทำให้ภาษาลาวกลายเป็นความแตกต่างจากภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 และภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 อย่างเห็นได้ชัด ส่วนภาษาลาวเทียมนั้น เป็นภาษากลุ่มที่ชื่อกลุ่มชน/ชื่อภาษาและลักษณะของวรรณยุกต์ไม่สอดคล้องกัน ในที่นี้จึงจัดให้ภาษาลาวเทียมไม่ใช่ภาษากลุ่มลาว

เนื่องจากในงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม และการสันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่อาจเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคตซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลวรรณยุกต์จากภาษาที่อยู่ในกลุ่มลาว คือ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 และภาษาลาวกลาย ดังนั้นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับวรรณยุกต์ของภาษาลาวกลุ่มต่าง ๆ ในงานวิจัยนี้จึงจะเสนอให้เห็นวรรณยุกต์ในภาษาลาวเทียมซึ่งไม่ได้อยู่ในกลุ่มลาวก่อน เพราะจะไม่นำวรรณยุกต์ในภาษาลาวเทียมมาพิจารณาในการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมและสันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว หลังจากนั้นจึงนำเสนอให้เห็นวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีการแปรของวรรณยุกต์ในระดับที่ค่อนข้างมาก ซึ่งในที่นี้คือภาษาลาวกลาย และเสนอให้เห็นวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีการแปรของวรรณยุกต์ในระดับปานกลาง คือ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 และจะเสนอรายละเอียดของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญในการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม หลังจากนั้นจึงนำเสนอผลการสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

ดังนั้นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มต่าง ๆ ในงานวิจัยนี้จึงมีลำดับดังนี้

1. วรรณยุกต์ในภาษาลาวเทียม (บทที่ 5)
2. วรรณยุกต์ในภาษาลาวกลายและภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 (บทที่ 6)
3. วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 (บทที่ 7)
4. วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมสู่วรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน (บทที่ 8)
5. การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวในอนาคต (บทที่ 9)

ส่วนบทสุดท้าย คือ บทที่ 10 จะเป็นการสรุปผลการวิจัย ซึ่งเป็นข้อค้นพบต่าง ๆ และการพิสูจน์สมมติฐาน การอภิปรายผล รวมทั้งข้อเสนอแนะ

บทที่ 5

วรรณยุกต์ในภาษาลาวเทียม

เหตุผลที่นำเสนอวรรณยุกต์ในภาษาลาวเทียมไว้ในบทที่ 5 นี้เนื่องจากในงานวิจัยนี้จัดให้ภาษาลาวเทียมเป็นภาษาที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มลาว และข้อมูลวรรณยุกต์ในภาษาลาวเทียมไม่มีความเกี่ยวข้องอันใดกับการวิเคราะห์และตีความเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาที่จัดอยู่ในกลุ่มลาว เป็นต้นว่า การสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม หรือการสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวซึ่งจำเป็นต้องใช้เฉพาะวรรณยุกต์ในภาษาที่อยู่ในกลุ่มลาวเท่านั้นมาพิจารณา ด้วยเหตุนี้จึงได้นำวรรณยุกต์ในภาษาซึ่งผู้วิจัยคิดว่าเป็นลาวเทียมหรือไม่ใช่ลาวมาแยกกล่าวไว้ก่อน ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาที่จัดอยู่ในกลุ่มลาวจะนำเสนอไว้ในบทที่ 6 และบทที่ 7 การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวเทียมมี 4 ตอนใหญ่ ๆ คือ 5.1 การจำแนกกลุ่มของภาษาลาวเทียม 5.2 วรรณยุกต์ในภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 1 5.3 วรรณยุกต์ในภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 2 และ 5.4 สรุป

เนื้อหาในบทที่ 5 นี้จะเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวเทียมเท่านั้น ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาอื่น ๆ ได้แก่ ภาษาไทยกลาง ภาษายวน/ไทยวน/เมือง/คำเมือง ภาษาลื้อ/ไทลื้อ และภาษาผู้ไทที่พูดอยู่รอบข้างภาษาลาว และไม่ได้จัดอยู่ในกลุ่มภาษาลาว เช่นเดียวกับภาษาลาวเทียมนั้น ได้เสนอไว้ในภาคผนวก ข ระบบวรรณยุกต์ในภาษาอื่น ๆ ดังกล่าวเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ในการช่วยวิเคราะห์และตีความเกี่ยวกับการแปรหรือการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว ที่อาจได้รับอิทธิพลจากภาษาที่พูดอยู่รอบข้างซึ่งได้เสนอรายละเอียดไว้ในบทที่ 6 และบทที่ 9

5.1 การจำแนกกลุ่มภาษาลาวเทียม

เมื่อพิจารณาคำเรียกชื่อกลุ่มชน/ชื่อภาษาและประวัติการอพยพย้ายถิ่น ประกอบกับลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์พบว่า มีภาษากลุ่มหนึ่งที่ลักษณะของวรรณยุกต์กับชื่อกลุ่มชน/ชื่อภาษาไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ บางภาษาไม่ได้มีวรรณยุกต์คล้ายภาษาลาว แต่ผู้พูดกลับเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกด้วยคำว่า “ลาว” ในขณะที่บางภาษาซึ่งมีวรรณยุกต์คล้ายภาษาลาว แต่ผู้พูดกลับเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกด้วยชื่ออื่นที่ไม่ใช่ลาว เมื่อศึกษาวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษาที่อยู่ในกรณีดังกล่าวประกอบกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยอื่น ๆ เพิ่มเติม ทำให้สันนิษฐานได้ว่าภาษากลุ่มนี้ไม่น่าจะจัดอยู่ในกลุ่มภาษาลาว ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงจัดให้ภาษากลุ่มที่มีลักษณะดังกล่าวอยู่ในกลุ่ม “ภาษาลาวเทียม” แต่เพราะความสับสนในเรื่องลักษณะทางภาษาซึ่งในที่นี้หมายถึงวรรณยุกต์รวมทั้งความสับสนเรื่องคำเรียกชื่อกลุ่มชน จึงอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดว่าภาษากลุ่มดังกล่าวเป็นภาษาลาว ซึ่งแท้ที่จริงไม่ใช่ภาษาลาวแต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาความไม่สอดคล้องกับชื่อกลุ่มชน/ชื่อภาษาและลักษณะของวรรณยุกต์ทำให้ จำแนกภาษาลาวเทียมออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

1. ภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 1 ได้แก่ ภาษาที่ผู้พูดเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกว่า “ลาว” และมีชื่อภาษาว่า “ลาว” แต่มีวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นแตกต่างจากภาษาลาว ภาษาที่ศึกษาในงานวิจัยนี้และจัดเป็นภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 1 ได้แก่ ภาษา “ลาวเมืองสังทอง” นครหลวงเวียงจันทน์ และภาษาพวน/ไทพวน
2. ภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 2 ได้แก่ ภาษาที่ผู้พูดเรียกตนเองด้วยชื่ออื่นที่ไม่ใช่ลาว แต่มีวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นเหมือนหรือคล้ายคลึงกับภาษาลาว ภาษาที่ศึกษาในงานวิจัยนี้และจัดเป็นภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 2 ได้แก่ ภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน ญ้อ โย้ย และกะเลิง

การจำแนกกลุ่มภาษาลาวเทียมดังกล่าวข้างต้นแสดงไว้ในภาพที่ 41

ภาพที่ 41 การจำแนกกลุ่มย่อยภาษาลาวเทียม

ภาษาลาวเทียมทั้งสองกลุ่มย่อยมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์แยกกล่าวในหัวข้อ 5.2 และ 5.3 ได้ดังนี้

³⁴ ในที่นี้เครื่องหมาย = แทนคำว่า “เหมือน” \neq แทนคำว่า “ไม่เหมือน” และ \cong แทนคำว่า “เหมือนหรือคล้ายคลึง”

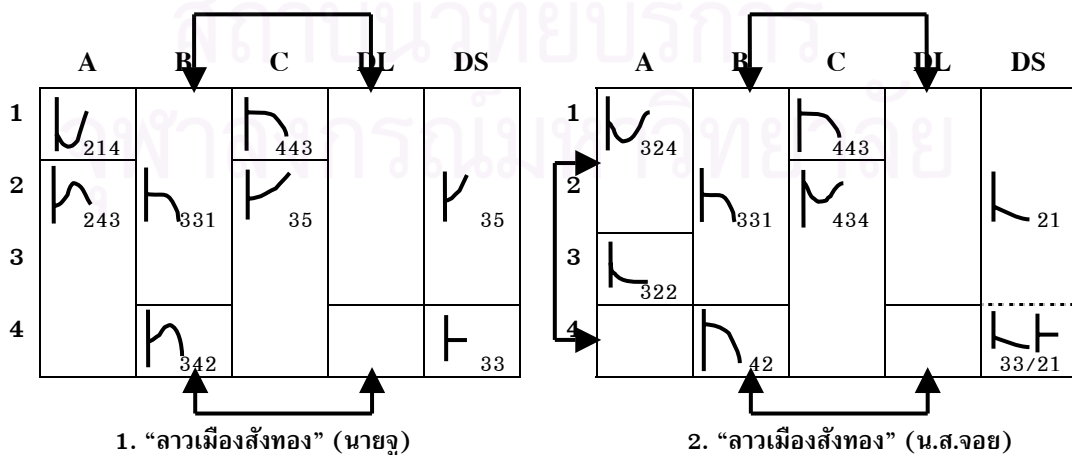
5.2 วรรณยุกต์ในภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 1

ภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 1 ได้แก่ ภาษาที่ผู้พูดเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกว่า “ลาว” แต่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างจากลักษณะเด่นของภาษาลาว นั่นคือ เป็นภาษาที่ไม่ได้มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 และ B≠DL

จากการวิเคราะห์ข้อมูลวรรณยุกต์ในงานวิจัยนี้พบว่า ภาษาที่จัดอยู่ในกลุ่มของภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 1 ได้แก่ ภาษาของผู้พูดที่เรียกตนเองว่า “ลาวเมืองสังทอง” (นครหลวงเวียงจันทน์) และภาษาพวน/ไทพวน ซึ่งมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงที่เป็นลักษณะเด่น คือ มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ B และ DL แบบ B123=DL123 และ B4=DL4 วรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” (นครหลวงเวียงจันทน์) และภาษาพวน/ไทพวนแยกกล่าวได้ดังนี้

5.2.1 วรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” (นครหลวงเวียงจันทน์)

ภาษา “ลาวเมืองสังทอง” (นครหลวงเวียงจันทน์) เป็นภาษาที่ผู้พูดยืนยันว่าตนเองเป็นคน “ลาว” และเรียกชื่อภาษาของตนว่า ภาษา “ลาวเมืองสังทอง” ในที่นี้จะใช้เครื่องหมาย “ ” กำกับชื่อดังกล่าวเพื่อแสดงว่าชื่อดังกล่าวเป็นชื่อที่ผู้พูดภาษาเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียก ในงานวิจัยนี้ได้เก็บข้อมูลจากผู้พูดภาษา “ลาวเมืองสังทอง” จำนวน 2 คนซึ่งเพิ่งอพยพย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในบ้านจอมศรี ตำบลจอมศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยปะปนกับคนกลุ่มใหญ่ซึ่งพูดภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลย จากการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” พบว่า ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” ของผู้พูดทั้งสองคนไม่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B1234, C1=DL123, C234=DL4 และ B≠DL ซึ่งจัดเป็นลักษณะของภาษาลาวแท้ปรากฏอยู่แต่อย่างใด แต่กลับมีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างออกไป คือ มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ B และ DL แบบ B123=DL123 และ B4=DL4 ดังแสดงในภาพที่ 42

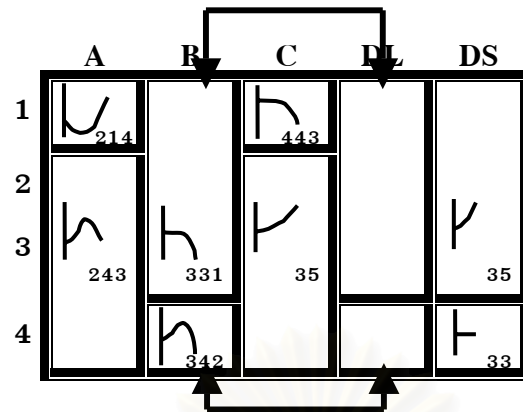
ภาพที่ 42 วรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” (นครหลวงเวียงจันทน์)

เมื่อพิจารณาวรรณยุกต์ในภาษาที่ผู้พูดเรียกตนเองและชื่อภาษาว่า “ลาวเมืองสังทอง” ดังแสดงในภาพที่ 42 จะเห็นได้ว่ามีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงในแนวตั้ง ได้แก่ A1-234 B123-4 C1-234 DL123-4 และ DS123-4 ส่วนการแยกเสียงรวมเสียงในแนวนอนที่เป็นภาพรวม ได้แก่ การรวมเสียงวรรณยุกต์ B และ DL แบบ B123=DL123 และ B4=DL4 แต่ในภาษาลาวเมืองสังทองของผู้พูดคนที่ 2 (น.ส.จอย) นั้นมีการแปรเกิดขึ้นในวรรณยุกต์ช่อง A2 A3 A4 จึงทำให้วรรณยุกต์คอล์มน์ A แยกเสียงรวมเสียงแบบ A12-3-4 และ A12=A4 การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A3 จากเสียงขึ้น-ตก เป็นเสียงกลาง-ตกระดับ [322] นั้น สันนิษฐานว่าเป็นอิทธิพลของภาษาลาวอีสานที่พูดในหมู่บ้านใกล้เคียงกันซึ่งมีวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] หรือเสียงต่ำระดับ [22] ส่วนการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A2 จากเสียงขึ้น-ตก เป็นเสียงขึ้นนั้น สันนิษฐานว่าเป็นการแปรเนื่องจากปัจจัยภายใน คือ การออกเสียงวรรณยุกต์ขึ้น-ตกเป็นเสียงวรรณยุกต์ขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในตัวภาษาเอง ไม่ใช่การแปรจากอิทธิพลของภาษาอื่น นอกจากนี้ในระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดคนดังกล่าวยังมีการแปรของวรรณยุกต์คอล์มน์ DS คือวรรณยุกต์ในช่อง DS123 กลายจากเสียงกลาง-ขึ้น [35] เป็นวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นการแปรที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางเนื่องจากผู้พูดมีโอกาสได้ยินได้ฟังภาษาไทยกลางผ่านทางสื่อโทรทัศน์และวิทยุอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้วรรณยุกต์ในช่อง DS4 ซึ่งเดิมเป็นเสียงกลางระดับ [33] ก็แปรเป็นเสียงต่ำ-ตก [21] ด้วยเช่นกัน และเป็นการแปรที่อาจมีผลทำให้วรรณยุกต์คอล์มน์ DS ในระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดคนดังกล่าวมีการแยกเสียงแบบ DS123-4 หรือรวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมด (DS1234)

เมื่อเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” ของผู้พูดทั้งสองคนในข้างต้น เห็นได้ชัดว่า ภาษา “ลาวเมืองสังทอง” ของผู้พูดคนที่ 2 (น.ส.จอย) มีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้น ในขณะที่วรรณยุกต์ของผู้พูดคนที่ 1 (นายจู) ไม่มีการแปร เมื่ออาศัยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ระหว่างการทำวิจัยภาคสนามประกอบกับการตั้งข้อสังเกตของผู้วิจัยทำให้ทราบว่า ผู้พูดคนที่ 1 (นายจู) ต้องช่วยครอบครัวที่ตนมาอาศัยอยู่ด้วยทำไร่ทำนาจึงมีโอกาสติดต่อกับสื่อสารกับคนภายในครอบครัวเท่านั้น ไม่มีโอกาสติดต่อกับคนภายนอกหมู่บ้านและไม่ค่อยได้รับรู้ข่าวสารผ่านทางวิทยุและโทรทัศน์มากเท่าผู้พูดคนที่ 2 (น.ส.จอย) ซึ่งมีหน้าที่เฝ้าบ้าน และไม่ต้องออกไปทำงานที่ไหน จึงมีโอกาสฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์เป็นประจำจนสามารถพูดเปลี่ยนเสียงภาษาไทยกลางได้ ในขณะที่ผู้พูดคนที่ 1 พูดไม่ได้ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้พูดภาษา “ลาวเมืองสังทอง” ทั้งสองคนมีความแตกต่างกันทางสังคมในแง่ของการมีโอกาสได้ติดต่อกับผู้พูดภาษาอื่น ๆ หรือมีโอกาสได้ใช้ภาษาอื่นต่างกัน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” ของผู้พูดคนที่ 1 ไม่มีการแปรของวรรณยุกต์ ขณะที่ในภาษาของผู้พูดคนที่ 2 (น.ส.จอย) มีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้นดังกล่าวมาแล้ว

เมื่อพิจารณาเฉพาะลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” ของผู้พูดทั้งสองคนที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ อาจสรุปได้ว่า ภาษา “ลาวเมืองสังทอง” ของผู้พูดทั้งสองคนมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นดังภาพที่ 43

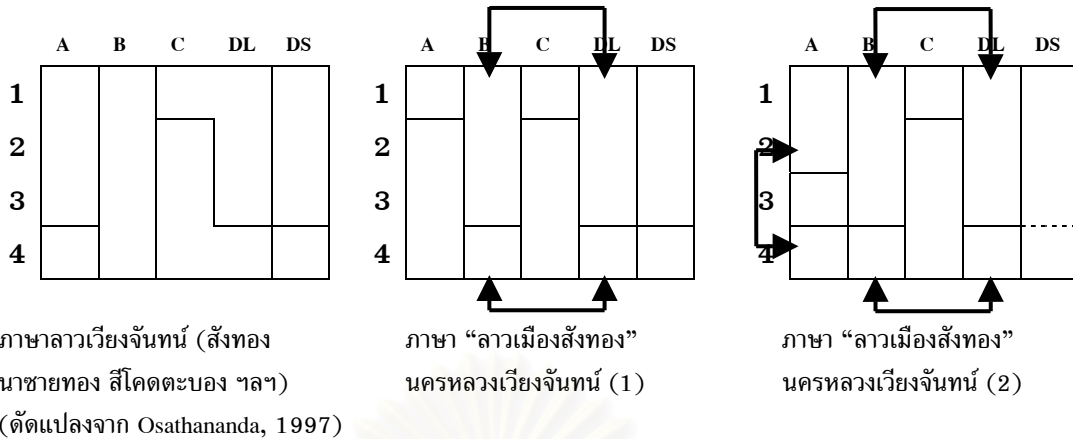
ภาษา “ลาวเมืองสังทอง” (นครหลวงเวียงจันทน์)

ภาพที่ 43 ลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” (นครหลวงเวียงจันทน์) ที่ผู้พูดอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในบ้านจอมศรี ตำบลจอมศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

เมื่อพิจารณาลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์ B=DL ที่ปรากฏในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” ซึ่งแตกต่างจากลักษณะเด่นของภาษาลาวอย่างเห็นได้ชัดนี้ทำให้เกิดข้อสงสัยว่า ภาษาที่ผู้พูดเรียกตนเองหรือเรียกชื่อภาษาว่า “ลาวเมืองสังทอง” นี้แท้จริงแล้วอาจไม่ใช่ภาษาลาวก็เป็นได้ เมื่อศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมามาจากกล่าวได้ว่า ลักษณะการรวมเสียงในแนวนอนระหว่างวรรณยุกต์คอลัมน์ B และ DL (B=DL) ดังกล่าวจัดว่าเป็นลักษณะเด่นของภาษาไทยสาขตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่มย่อย PH ที่เชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975) เคยเสนอไว้ ตัวอย่างภาษาที่มีลักษณะการรวมเสียงดังกล่าวเป็นลักษณะเด่นเช่น ภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาพวน ภาษาผู้ไทซึ่งอยู่ในกลุ่มย่อย PH ภาษาไทดำ ภาษาไทขาว และภาษาไทยแดงในกลุ่มย่อย P เป็นต้น ลักษณะการรวมเสียงแบบ B=DL นี้เองที่เป็นเกณฑ์สำคัญที่ทำให้สันนิษฐานได้ว่า ภาษา “ลาวเมืองสังทอง” ไม่ได้อยู่ในกลุ่มของภาษาลาว คงจะหมายถึงแต่เพียงภาษาของคนสัญชาติลาวที่อาศัยอยู่ในเมืองสังทอง แต่จะเป็นชนกลุ่มใด หรือพูดภาษาไทยถิ่นใดนั้น ไม่ทราบได้ นอกจากนี้ในเมืองสังทองอาจมีผู้พูดภาษาไทยถิ่นหลายกลุ่มอาศัยอยู่

เมื่อนำลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้เปรียบเทียบกับงานของวิริษา โอสถานนท์ (Osathananda, 1997) ที่เคยเสนอระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวเวียงจันทน์ซึ่งรวมภาษาลาวเมืองสังทอง (นครหลวงเวียงจันทน์) ไว้ด้วยนั้นพบว่า ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวเมืองสังทองที่วิริษา โอสถานนท์ เคยเสนอไว้มีความแตกต่างจากลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้โดยสิ้นเชิง ดังแสดงในภาพที่ 44

ภาพที่ 44 เปรียบเทียบลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” จากงานวิจัยที่ผ่านมากับภาษา “ลาวเมืองสังทอง” ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้³⁵

จากภาพที่ 44 เห็นได้ชัดว่า ภาษาลาวเวียงจันทน์ (สังทอง นาชายทอง สีโคตตะบอง ฯลฯ) ในงานของวริษา โอสธานนท์นั้นมีวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่โดยเฉพาะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123/C234=DL4 และ B≠DL ในขณะที่ภาษา “ลาวเมืองสังทอง” ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลได้ไม่มีลักษณะดังกล่าวปรากฏอยู่เลย การเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างวรรณยุกต์ของภาษา “ลาวเมืองสังทอง” กับงานของวริษา โอสธานนท์ดังกล่าว นับเป็นหลักฐานหนึ่งที่สามารถช่วยยืนยันได้ว่า ผู้พูดที่เรียกตนเองว่า “ลาวเมืองสังทอง” ที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในบ้านจอมศรี ตำบลจอมศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยนั้นไม่ใช่คนลาวและไม่ได้พูดภาษาลาว เมื่อศึกษาเอกสารเพิ่มเติมก็พบว่า ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ของภาษา “ลาวเมืองสังทอง” ของผู้พูดทั้งสองคนดังกล่าว นั้นเหมือนลักษณะของภาษาพวนทุกประการ จะมีความแตกต่างจากภาษาพวนก็เพียงในระดับสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงเท่านั้น (ดูระบบวรรณยุกต์ของภาษาพวนในหัวข้อ 5.2.2) เมื่ออาศัยข้อมูลที่ได้จากการสนทนากับคนลาวเวียงจันทน์ที่ผู้วิจัยเคยพบซึ่งระบุว่า บางหมู่บ้านของเมืองสังทอง ในเขตนครหลวงเวียงจันทน์นั้นมีคนพวนอาศัยอยู่เป็นจำนวนไม่น้อย ข้อมูลจากคำบอกเล่าดังกล่าว น่าจะช่วยยืนยันข้อมูลทางภาษาที่จะตัดสินได้ว่า แท้จริงผู้พูดภาษา “ลาวเมืองสังทอง” ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้เป็นคนพวนและพูดภาษาพวน ในงานวิจัยนี้จึงจัดให้ภาษาของผู้พูดที่เรียกตนเองว่า “ลาวเมืองสังทอง” แต่มีลักษณะของวรรณยุกต์ขัดแย้งกับชื่อเรียกตนเองอย่างสิ้นเชิงดังกล่าวนี้อาจจัดอยู่ในกลุ่มภาษาลาวเทียมเช่นเดียวกับกรณีของภาษาพวนที่จะได้กล่าวต่อไปนี้

³⁵ ในภาพที่ 44 ไม่ได้แสดงสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ เนื่องจากต้องการให้เห็นลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์อย่างชัดเจน ดูสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาลาวเวียงจันทน์ (สังทอง นาชายทอง สีโคตตะบอง ฯลฯ) ในงานของวริษา โอสธานนท์ (Osathananda, 1997) ในภาคผนวก ก และดูสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ในภาพที่ 42

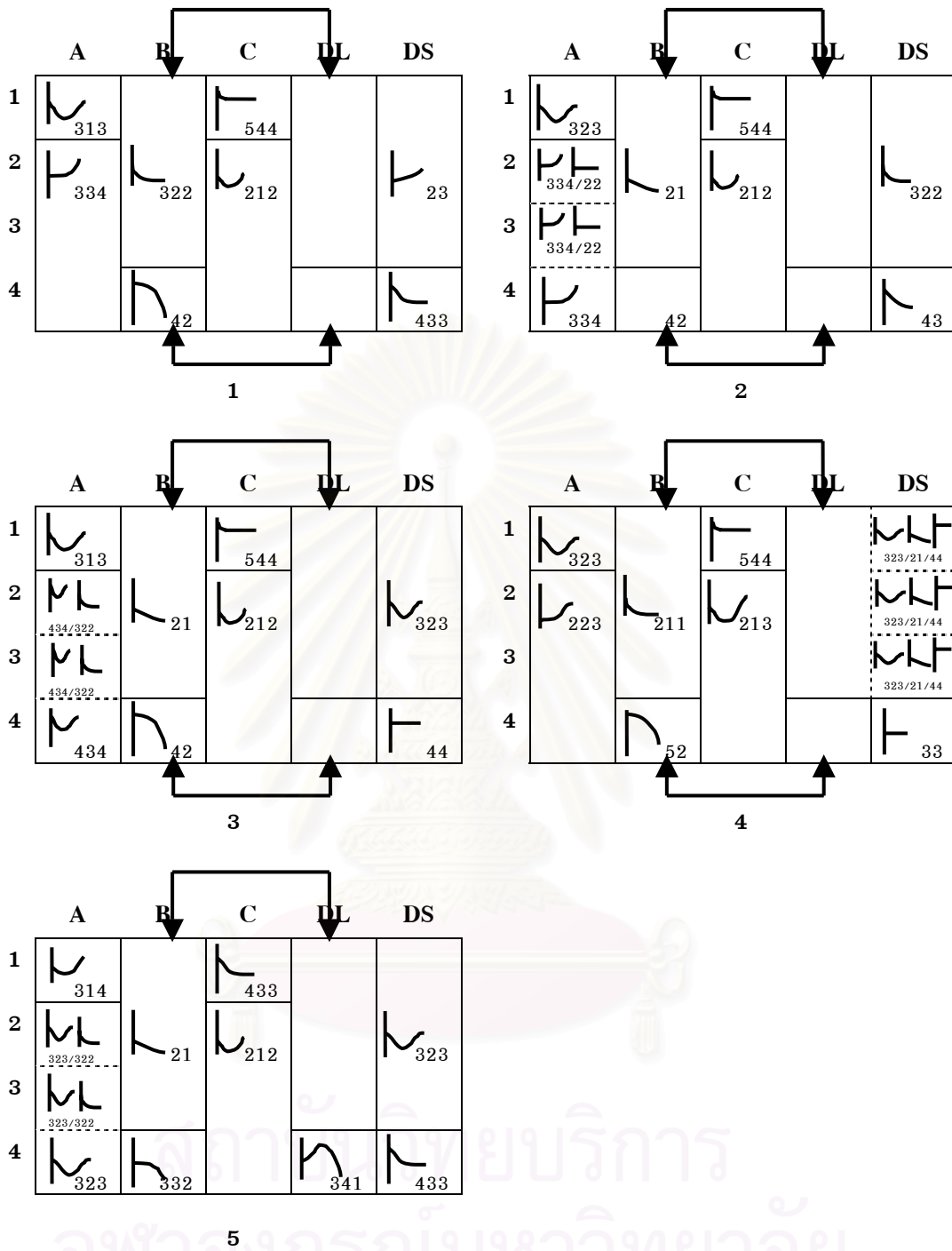
5.2.2 วรรณยุกต์ในภาษาพวน/ไทพวน

ภาษาที่ผู้พูดเรียกตนเองว่า “พวน” หรือ “ไทพวน” เป็นอีกภาษาหนึ่งที่ถูกเรียกด้วยคำว่า “ลาว” เป็น “ลาวพวน” ดังที่ปรากฏในเอกสารและงานวิจัยในอดีตที่เคยศึกษาลักษณะต่าง ๆ ของภาษาพวน แต่เมื่อพิจารณาลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ ภาษาพวนจัดเป็นภาษาที่ไม่ใช่กลุ่มลาว เนื่องจากเป็นภาษาที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B เป็น 2 เสียง (B123-4) และมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ B กับ DL (B=DL) เช่นเดียวกับภาษาไซ่งหรือไทดำ ดังที่ปรากฏในงานของกันทิมา วัฒนะประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัติ (2528) หรือในงานของวิไลลักษณ์ เดชะ (2529) ก็จัดให้ภาษาพวนอยู่คนละกลุ่มกับภาษาลาวและภาษาไซ่ง/ไทดำ แต่ภาษาพวนมีลักษณะทางเสียงใกล้เคียงกลุ่มลาวมากกว่าภาษาไซ่ง

ในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาพวนซึ่งผู้พูดเรียกตนเองและเรียกชื่อภาษาว่า “พวน” หรือ “ไทพวน”³⁶ ผลการวิจัยพบว่า ภาษาพวนมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างจากภาษาลาวโดยสิ้นเชิงโดยเฉพาะลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์ B และ DL ดังแสดงในภาพที่ 45

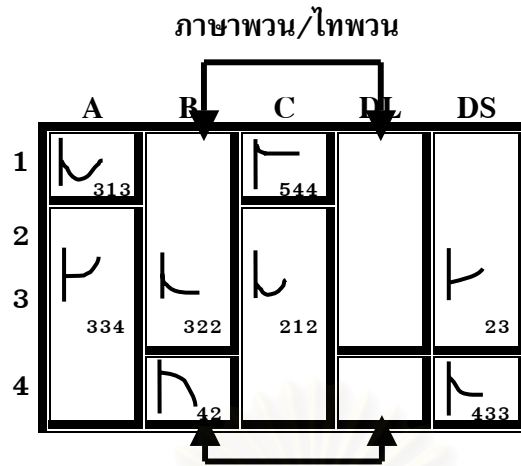
ภาษาพวนที่พูดในบ้านโพธิ์ตาก ตำบลโพธิ์ตาก กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคายมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวตั้งโดยสรุป คือ A1-234 B123-4 C1-234 DL123-4 DS123-4 และมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวนอนแบบ B123=DL123 และ B4=DL4 แต่ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 2 และแบบที่ 3 ที่มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A2 และ A3 ซึ่งเป็นอิทธิพลจากภาษาลาว ส่วนระบบวรรณยุกต์แบบที่ 4 มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DS1 DS2 และ DS3 ซึ่งทำให้ไม่สามารถตัดสินลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ DS ได้ ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 5 ของภาษาพวนเป็นระบบวรรณยุกต์ที่มีการแปรเกิดขึ้นมากที่สุดเมื่อเทียบกับระบบวรรณยุกต์แบบอื่น ๆ เนื่องจากมีการแปรของวรรณยุกต์ทั้งในช่อง A2 และ A3 นอกจากนี้ยังมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไป คือ ไม่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ B4 กับ DL4 (B4≠DL4) ซึ่งแตกต่างจากระบบวรรณยุกต์แบบอื่น ๆ

³⁶ คำว่า “ไท” หมายถึง กลุ่ม(คน) หรือพวก เป็นคำที่ผู้พูดภาษามักจะใช้นำหน้าคำเรียกชื่อกลุ่มของตนเพื่อแสดงความเป็นกลุ่มเป็นพวก ระหว่างการเก็บข้อมูลภาคสนามในบริเวณต่าง ๆ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า คนแทบทุกกลุ่มจะมีคำเรียกตนเองหรือเรียกชื่อภาษาด้วยคำ ๆ เดียว เช่น “คนลาว” พูดภาษาลาว “คนพวน” พูดภาษาพวน “คนยวน” พูดภาษายวน หรือ “คนญ้อ” พูดภาษาญ้อ แต่เมื่อมีคนกลุ่มหนึ่งเรียกชื่อคนกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ใช่พวกตนมักมีคำว่า “ไท” นำหน้าชื่อดังกล่าว เช่น คนลาวถูกเรียกว่า “ไทลาว” ซึ่งหมายถึง พวกลาวหรือกลุ่มลาว คนพวนถูกเรียกว่า “ไทพวน” หมายถึง พวกพวนหรือกลุ่มพวน คนยวนถูกเรียกว่า “ไทยวน” หมายถึง พวกยวนหรือกลุ่มยวน ส่วนคนญ้อก็อาจจะถูกเรียกว่า “ไทญ้อ” ซึ่งหมายถึงพวกญ้อหรือกลุ่มญ้อ เป็นต้น ลักษณะการเรียกชื่อกลุ่มชนด้วยคำว่า “ไท” นำหน้าดังกล่าวเป็นลักษณะที่ปรากฏทั่วไปโดยเฉพาะในบริเวณที่มีผู้พูดภาษาแตกต่างกันอาศัยปะปนกันอยู่หลายกลุ่ม (ดูรายละเอียดในบทที่ 10 หัวข้อ 10.2.6 อภิปรายผล)

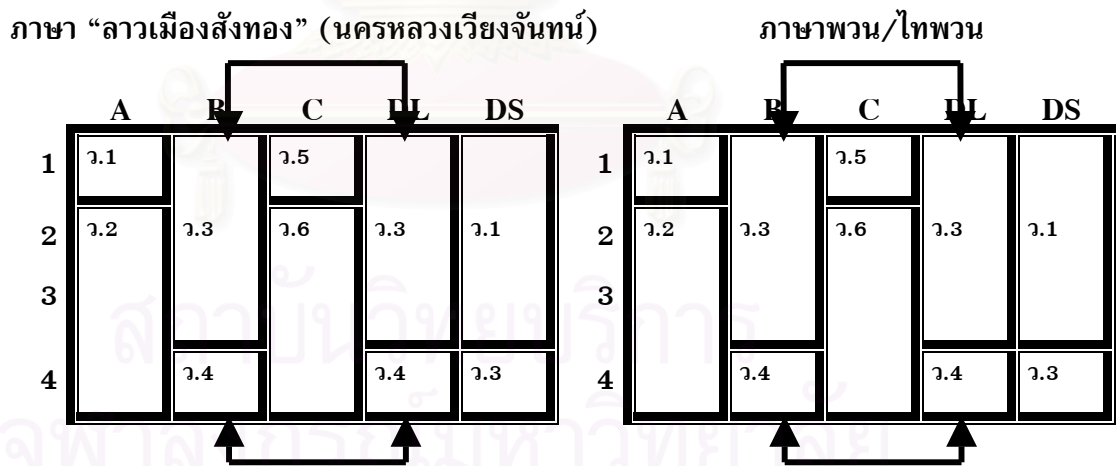
ภาพที่ 45 วรรณยุกต์ในภาษาพวน (บ้านโพธิ์ตาก ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย)

จากภาพที่ 45 จะเห็นได้ว่า ภาษาพวนที่พูดในบ้านโพธิ์ตาก ตำบลโพธิ์ตาก กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคายมีวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นสรุปได้ดังภาพที่ 46

ภาพที่ 46 ลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาพวน/ไทพวนที่พูดในบ้านโพธิ์ตาก ตำบลโพธิ์ตาก กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

หากเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ในภาษาพวนกับภาษา “ลาวเมืองสังทอง” ที่นำเสนอไว้ในหัวข้อ 5.2.1 ข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า ภาษาพวนและภาษา “ลาวเมืองสังทอง” มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนกันทุกประการ (ยกเว้นกรณีที่ระบบวรรณยุกต์บางแบบมีการแปร) โดยเฉพาะการรวมเสียงวรรณยุกต์ B กับ DL แบบ $B123=DL123/B4=DL4$ ดังแสดงในภาพที่ 47

ภาพที่ 47 เปรียบเทียบลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” (นครหลวงเวียงจันทน์) ที่พูดในบ้านจอมศรี ตำบลจอมศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และภาษาพวน/ไทพวนที่พูดในบ้านโพธิ์ตาก ตำบลโพธิ์ตาก กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

หากพิจารณาในแง่ของสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ก็พบว่าในระบบวรรณยุกต์ของภาษาพวนและภาษา “ลาวเมืองสังทอง” เป็นระบบ 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์เหมือนกันและมีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์คล้ายคลึงกันสรุปภาพรวมได้ดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 เป็นเสียงต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [214/313/314/323/324] ปรากฏในช่อง A1 (ในที่นี้ไดวิเคราะห์ให้วรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง A1)

วรรณยุกต์ที่ 2 เป็นเสียงต่ำ/กลาง-ขึ้น-ตก [243] (ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1 ของภาษา “ลาวเมืองสังทอง”) หรือต่ำ/กลางระดับ-ขึ้น [223/ 334] (ในภาษาพวน) ปรากฏในช่อง A234

วรรณยุกต์ที่ 3 เป็นเสียงกลางระดับ-ตก [331] (ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง”) เสียงกลาง-ตกระดับ [322] หรือต่ำ-ตก(ระดับ) [21/211] (ในภาษาพวน) ปรากฏในช่อง B123 และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 4 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [342] หรือสูง-ตก [42] (ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง”) เสียงสูง-ตก [42/52] (ในภาษาพวน) ปรากฏในช่อง B4 และ DL4 (ยกเว้นในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 5 ในภาษาพวนที่วรรณยุกต์ในช่อง B4 เป็นวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ-ตก [332] และวรรณยุกต์ในช่อง DL4 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [341])

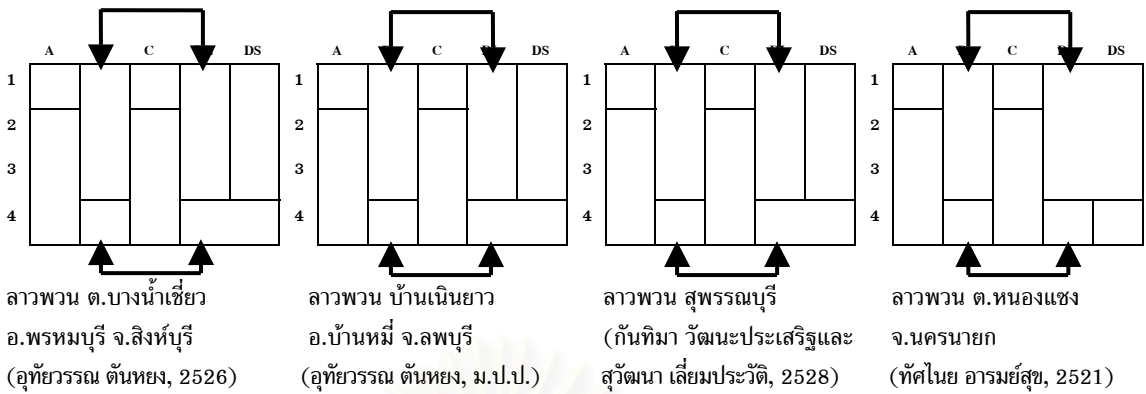
วรรณยุกต์ที่ 5 เป็นเสียงสูงระดับ-ตก [443] (ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง”) หรือสูง/กลาง-ตกระดับ [544/433] (ในภาษาพวน) ปรากฏในช่อง C1 และ DS4 (ในที่นี้ไดวิเคราะห์ให้วรรณยุกต์ในช่อง DS4 ในภาษาพวนเป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง C1)

วรรณยุกต์ที่ 6 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น [35] หรือเสียงสูง-ตก-ขึ้น [434] (ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง”) หรือเสียงต่ำ/กลาง/สูง-ตก-ขึ้น [212/213/324] (ในภาษาพวน) ปรากฏในช่อง C234

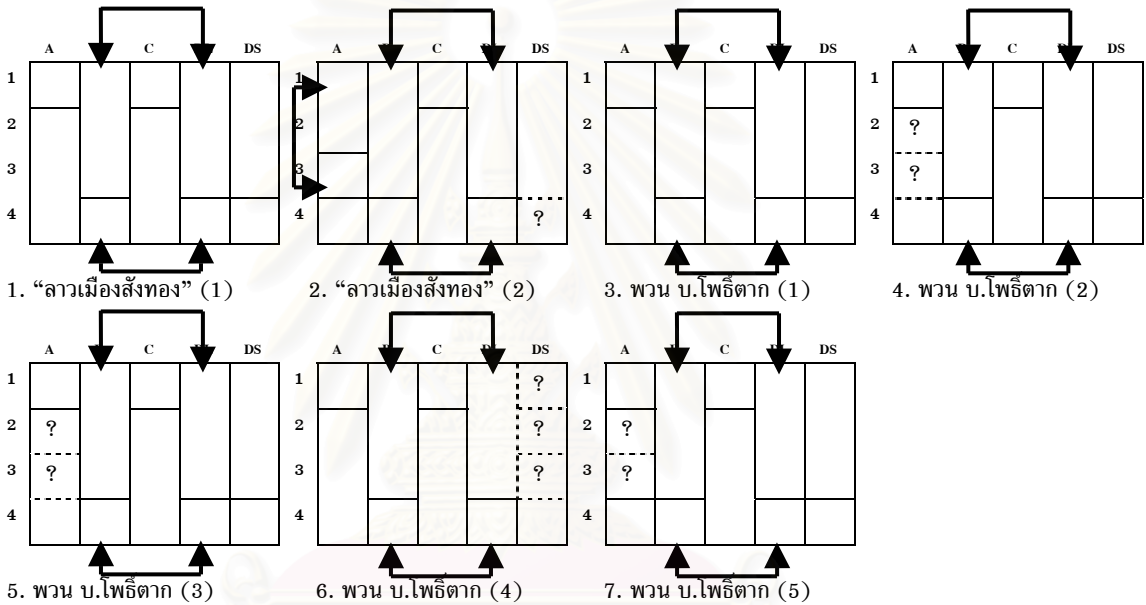
สรุปได้ว่าภาษา “ลาวเมืองสังทอง” และภาษาพวนมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนกันและยังมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ส่วนใหญ่เหมือนกันด้วย เช่น วรรณยุกต์ที่ 1 ในช่อง A1 และ DS123 เป็นเสียงขึ้น วรรณยุกต์ที่ 4 ในช่อง B4 และ DL4 เป็นเสียงตก วรรณยุกต์ที่ 6 ในช่อง C234 เป็นเสียง(ตก-)ขึ้น ส่วนวรรณยุกต์ที่มีสัทลักษณะแตกต่างกันได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 2 ในช่อง A234 ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1 ของภาษา “ลาวเมืองสังทอง” เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [243] และแบบที่ 2 เป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น [324] ใน A12 และ A4 ส่วน A3 เป็นเสียงต่ำ-ตกระดับ [322] แต่ในภาษาพวนนั้น วรรณยุกต์ในช่อง A23 ของระบบวรรณยุกต์แบบที่ 3 และแบบที่ 6 เป็นเสียงกลางระดับ-ขึ้น [334] และต่ำระดับ-ขึ้น [223] ตามลำดับ ในขณะที่ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 4 และ 5 มีการแปรของวรรณยุกต์ A23 ส่วนวรรณยุกต์ A4 นั้นเป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323] นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างของสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123 ด้วย นั่นคือ ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” เป็นเสียงกลางระดับ-ตก [331] แต่ในภาษาพวนเป็นเสียงต่ำ-ตกระดับหรือต่ำ-ตก [322/211/21] เมื่อเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” และภาษาพวนที่ศึกษาในงานวิจัยนี้กับภาษาพวนที่เคยมีผู้ศึกษาไว้พบว่า มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน ดังแสดงในภาพที่ 48³⁷

³⁷ ดูระบบวรรณยุกต์ของภาษาพวนจากเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาในภาคผนวก ฅ

ภาษาพวนในเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา³⁸

ภาษา “ลาวเมืองสังทอง” และภาษาพวนที่ศึกษาในงานวิจัยนี้

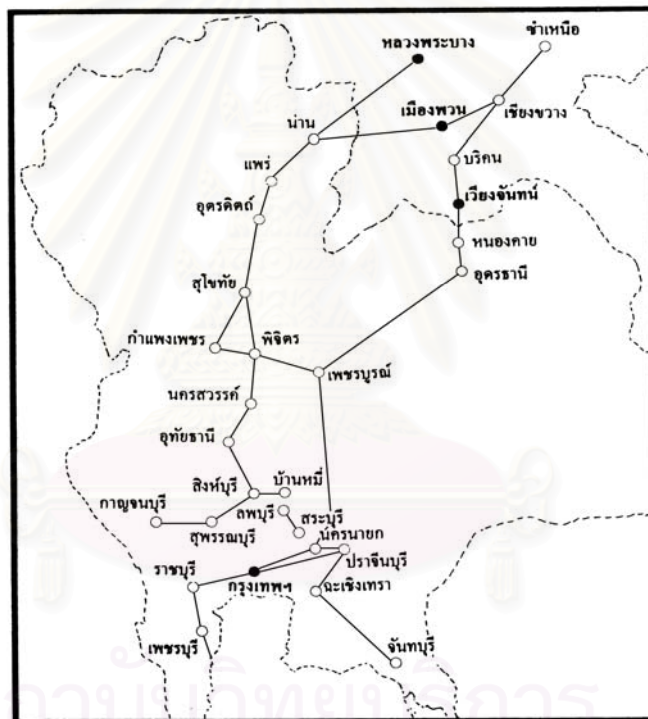

ภาพที่ 48 เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเมืองสังทอง” และภาษาพวนในงานวิจัยนี้กับ ภาษาพวนในเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา

จากภาพที่ 48 จะเห็นได้ว่า ภาษา “ลาวเมืองสังทอง” และภาษาพวนที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนกันแทบทุกประการโดยเฉพาะการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B123=DL123/B4=DL4 ดังกล่าวมาแล้ว ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า ภาษาที่ผู้พูดที่เรียกตนเองว่า “ลาวเมืองสังทอง” ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ แท้จริงแล้วไม่ใช่คนลาว และไม่ได้พูดภาษาลาว แต่เป็นคนพวนและพูดภาษาพวนเช่นเดียวกับภาษาพวนบ้านโพธิ์ตาก ตำบลโพธิ์ตาก กิ่งอำเภอพือธิ์ตาก จังหวัดหนองคายที่ไม่ได้มีลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนภาษาลาวแต่อย่างใด (ยกเว้นกรณีที่อยู่ในระบบวรรณยุกต์บางแบบมีการแปรที่รับอิทธิพลจากภาษาลาว) ภาษาพวนจึงไม่ใช่ภาษาที่อยู่ในกลุ่มลาว

³⁸ ในการอ้างอิงถึงเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาจะใช้คำว่า “ลาวพวน” ตามที่ปรากฏในงานวิจัยนั้น ๆ

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่อาจช่วยให้คำอธิบายเกี่ยวกับคนพวนได้ชัดเจนขึ้นจึงได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เส้นทางการอพยพของคนพวนพบว่า โพลี แชมล่าเจียก (2537) เคยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการอพยพย้ายถิ่นของคนพวนไว้สรุปได้ดังนี้ คนพวนมีถิ่นฐานเดิมอยู่ในเมืองพวน แขวงเชียงขวาง สปป.ลาวและมีบางส่วนอาศัยกระจัดกระจายอยู่ในซาเหื้อและหลวงพระบาง ต่อมาเมื่อเกิดสงครามก็ถูกกวาดต้อนและอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีเรื่อยมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นและตอนกลาง ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 5 การอพยพของคนพวนจากเมืองพวน เชียงขวางบ้างก็ผ่านทางเวียงจันทน์เข้ามาอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย เช่น จังหวัดหนองคายและอุดรธานี บ้างก็ถูกกวาดต้อนเข้ามาอยู่ในภาคเหนือ เช่น แพร่ พิชณุโลก อุดรดิตถ์ พิจิตร สุโขทัย และนครสวรรค์ ในภาคกลาง ได้แก่ ลพบุรี สิงห์บุรี และสุพรรณบุรี และในภาคตะวันออกก็มีในจังหวัดนครนายก ปราจีนบุรี และฉะเชิงเทรา เส้นทางการอพยพของคนพวนแสดงไว้ในภาพที่ 49

ภาพที่ 49 แผนที่สังเขปแสดงเส้นทางอพยพของคนพวน (ดัดแปลงจากโพลี แชมล่าเจียก, 2537: 18)

ข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางการอพยพย้ายถิ่นของคนพวนในข้างต้นอาจช่วยยืนยันได้ว่า ในเมืองสังทอง นครหลวงเวียงจันทน์น่าจะมีคนพวนอาศัยอยู่จริงเพราะเป็นเส้นทางผ่านของคนพวนจากเชียงขวาง จึงมีความเป็นไปได้ที่ผู้บอกภาษาที่ยืนยันว่าตนเองเป็นคน “ลาวเมืองสังทอง” และพูดภาษา “ลาวเมืองสังทอง” นั้นแท้จริงแล้วเป็นคนพวนเพราะทั้งข้อมูลทางด้านลักษณะของวรรณยุกต์และข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์สอดคล้องกัน

กรณีชื่อเรียกกลุ่มชนหรือชื่อภาษากับลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาไม่สอดคล้องกันดังกล่าวนี้ อาจเนื่องมาจากเหตุผลทางสังคมที่ผู้พูดต้องการเป็นที่ยอมรับของคนกลุ่มใหญ่ หรือ

ต้องการเป็นหมู่พวกเดียวกัน พูดภาษาเหมือนกันกับคนกลุ่มใหญ่ เช่น กรณีของคน “ลาวเมืองสังทอง” ซึ่งอาจไม่ต้องการถูกมองว่าเป็นคนพวคนที่อพยพมาจากสปป.ลาวและต้องการเป็นคนกลุ่มเดียวกันกับคนกลุ่มใหญ่ คือ คนเลย/ลาวเลย/ไทเลยที่อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน หรืออาจเป็นไปได้ที่ว่า คน “ลาวเมืองสังทอง” เรียกตนเองว่า “ลาว” เพราะถิ่นฐานเดิมของตนอยู่ในประเทศสปป.ลาว จึงใช้คำเรียกตนเองและเรียกชื่อภาษาว่า “ลาว” เพื่อระบุให้รู้ว่าไม่ใช่คน “ไทย” และพูด “ภาษาไทย”

นอกจากนี้ความไม่สอดคล้องกันระหว่างชื่อกลุ่มชน ชื่อภาษา และลักษณะทางภาษาอาจมีสาเหตุมาจากความเข้าใจผิดของผู้อื่นเกี่ยวกับภาษาที่มีบางลักษณะทางภาษาค้ายคลึงกับภาษาลาว เช่น ใช้คำศัพท์หลายคำเหมือนกัน หรือการออกเสียงคำบางคำคล้ายกัน ผู้พูดภาษาดังกล่าวจึงถูกเรียกว่าเป็นลาวทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่ลาว เช่น กรณีของผู้พูดภาษาพวน เป็นต้น

5.3 วรรณยุกต์ในภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 2

ภาษาที่จัดเป็นภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 2 ได้แก่ ภาษาที่ผู้พูดเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกด้วยชื่ออื่นที่ไม่ใช่ลาว แต่กลับมีวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายคลึงกับลักษณะเด่นของภาษาลาว นั่นคือ มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 และ B≠DL บางลักษณะปรากฏอยู่

ภาษาที่งานวิจัยนี้จัดให้อยู่ในกลุ่มภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 2 ได้แก่ ภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน ภาษาญ้อ ภาษาโย้ย และภาษากะเลิง ภาษาต่าง ๆ ดังกล่าวมีลักษณะของวรรณยุกต์ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.3.1 วรรณยุกต์ในภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน³⁹

ภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานที่พูดในบ้านโคกสารท่า ตำบลโคกสาร อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญจัดเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณดังกล่าว และในบริเวณเดียวกันยังมีภาษาอื่น ๆ พูดปะปนอยู่ด้วย ได้แก่ ภาษาลาวอีสาน ภาษาลาวแขวงสะหวันนะเขตที่อพยพมาจากประเทศสปป.ลาว และภาษาผู้ไท เป็นต้น จากการสอบถามเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกลุ่มชนที่มีชื่อเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกว่า “ส่วย” หรือ “ส่วยลาว” หรือ “ส่วยอีสาน” นั้นทำให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นว่า บรรพบุรุษของชนกลุ่มนี้อพยพโยกย้ายจากเมืองเซโปน แขวงสะหวันนะเขต (อยู่ทางใต้ของสปป.ลาว) และเมืองชำเหนือ แขวงหัวพัน (อยู่ทางเหนือของสปป.ลาว) มาตั้งรกรากอยู่ในบ้านโคกสารท่า ตำบลโคกสาร อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญเมื่อหลายร้อยปีมาแล้ว มีข้อสังเกตประการหนึ่งเกี่ยวกับชนกลุ่มนี้ คือ ยังคงจดจำและแยกตัวเองจากผู้พูดภาษาลาวอื่น ๆ

³⁹ ผู้พูดกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เรียกตนเองและถูกผู้อื่นเรียกว่า “ส่วย” และมีเพียงบางคนเท่านั้นที่เรียกตนเองว่า “ส่วยลาว” หรือ “ส่วยอีสาน” เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนกับกลุ่มของคน “ส่วย” ที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมรซึ่งเป็นภาษาไม่มีวรรณยุกต์ ในที่นี้จึงระบุชื่อที่ผู้พูดเรียกตนเองว่า “ส่วย” ประกอบกับ “ส่วยลาว/ส่วยอีสาน” ด้วย

โดยเฉพาะภาษาลาวอีสานด้วยชื่อเรียกตนเองว่า “ส่วย” และไม่ยอมรับว่าตนเองเป็น “ลาว” หากแต่มีลักษณะทางภาษาที่คล้ายคลึงกับภาษาลาว สปป.ลาว โดยเฉพาะภาษาลาวแขวงสะหวันนะเขต และบางลักษณะใกล้เคียงกับภาษาลาวอีสาน ดังนั้นชนกลุ่มนี้จึงมีชื่อเรียกตนเองว่า “ส่วยลาว” หรือ “ส่วยอีสาน” ด้วย⁴⁰ เมื่อศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานแล้วพบว่า มีวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาลาวทั้งในระดับลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และระดับ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ดังแสดงในภาพที่ 50

	A	B	C	DL	DS
1	 434		 22?		
2					
3	 343	 42	 441?	 22	 34
4				 441	 43

1

	A	B	C	DL	DS
1	 335		 22?		
2					
3	 343	 43	 441?	 22	 34
4				 441	 43

2

	A	B	C	DL	DS
1	 433		 21?		
2					
3	 343	 42	 441?	 21	 33
4				 441	

3

	A	B	C	DL	DS
1	 334		 322'/224' 224/211		
2					
3	 342	 31	 441?	 224	 335
4				 441	 331

4

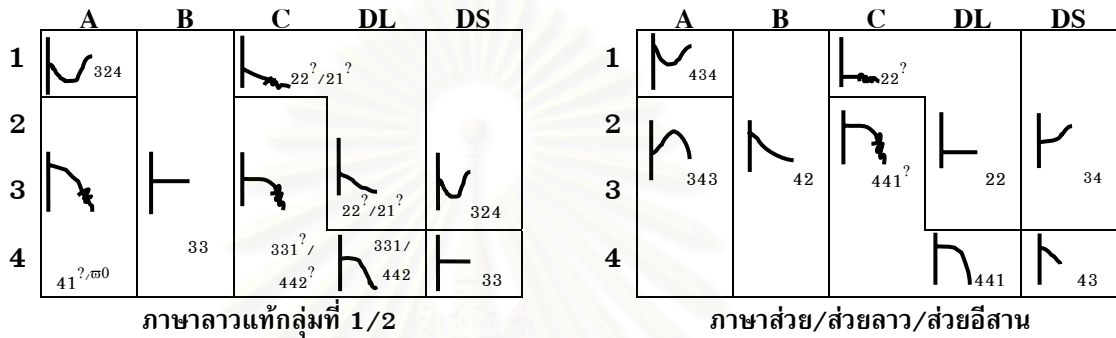
	A	B	C	DL	DS
1	 324		 322?		
2					
3	 332	 42	 51?	 322	 34
4	 343			 51	 43

5

ภาพที่ 50 วรรณยุกต์ในภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน (บ้านโคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ)

⁴⁰ มีความเป็นไปได้ที่ว่า คนส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานอาจเป็นลาวบางกลุ่มที่ถูกเกณฑ์มาทำหน้าที่ส่งส่วยจึงมีชื่อ กลุ่มชนว่า “ส่วย” หรืออาจไม่ใช่ลาวแต่เป็นคนส่วยจริง ๆ ซึ่งต่อมาเกิดการเปลี่ยนภาษา (language shift) มาพูดภาษาลาวและทำหน้าที่ส่งส่วย

เมื่อศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีसानพบว่ามีการวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 (ดูหัวข้อ 4.2) โดยเฉพาะลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ซึ่งมีรูปแบบเดียวกันทุกประการ ยกเว้นระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดบางคนที่มีการแปรของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงเกิดขึ้นทำให้ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์บางลักษณะแตกต่างออกไป ส่วนสัทลักษณะของวรรณยุกต์นั้นก็ยังมีบางหน่วยเสียงที่ภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีसानมีคล้ายคลึงกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 ในบทที่ 6) ในที่นี้จึงได้แสดงการเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาของชนกลุ่มนี้กับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 ไว้ในภาพที่ 51

ภาพที่ 51 เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีसानกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2

จากภาพที่ 51 สามารถสรุปได้ว่า ภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีसानมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 ดังนี้

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวตั้ง ได้แก่

- 1) วรรณยุกต์คอลัมน์ A แยกเสียงแบบ A1-234
- 2) วรรณยุกต์คอลัมน์ B แยกเสียงแบบ B1234
- 3) วรรณยุกต์คอลัมน์ C แยกเสียงแบบ C1-234
- 4) วรรณยุกต์คอลัมน์ DL แยกเสียงแบบ DL123-4
- 5) วรรณยุกต์คอลัมน์ DS แยกเสียงแบบ DS123-4

ลักษณะการรวมเสียงในแนวนอน ได้แก่

- 1) วรรณยุกต์ C1 และ DL123 มีการรวมเสียงกัน (C1=DL123)
- 2) วรรณยุกต์ C234 และ DL4 มีการรวมเสียงกัน (C234=DL4)

ลักษณะที่บ่งบอกได้ชัดเจนว่าภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีसानมีลักษณะบางประการของภาษาลาวปรากฏอยู่ ได้แก่ วรรณยุกต์คอลัมน์ B มีการรวมเป็นหน่วยเสียงเดียวกัน (B1234) นอกจากนี้ยังมีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ C และ DL แบบ C1=DL123 และ C234=DL4 ด้วย เมื่อพิจารณาในระดับสัทลักษณะของวรรณยุกต์พบว่า ภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีसानมีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงแต่ละหน่วยเสียงมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 เป็นเสียงตก-ขึ้น ซึ่งอาจเป็นเสียงสูง-ตก-ขึ้น [434] หรือเสียงกลาง-ตก-ขึ้น [324] และในผู้พูดบางคนเป็นเสียงกลางระดับ-ขึ้น [335/334] หรือตก-ระดับ [433] ปรากฏในช่อง A1 และมีวรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น [34] ในช่อง DS123 เป็นหน่วยเสียงย่อย

วรรณยุกต์ที่ 2 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [343/342] ปรากฏในช่อง A234 ยกเว้นในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 5 (ดูภาพที่ 50)

วรรณยุกต์ที่ 3 เป็นเสียงสูง/กลาง-ตก [41/42/43/31] ปรากฏในช่อง B1234 และช่อง DS4

วรรณยุกต์ที่ 4 เป็นเสียงต่ำระดับหรือต่ำ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง [22[?]/21[?]] ปรากฏในช่อง C1 และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 5 เป็นเสียงสูงระดับ-ตก หรือสูง-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง [441[?]/51[?]] ปรากฏในช่อง C234 และ DL4

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 2 และวรรณยุกต์ที่ 3 นั่นคือ ในภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานมีวรรณยุกต์ที่ 2 ในช่อง A234 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [343/342] ในขณะที่ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 เป็นเสียงสูง-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียงหรือมีเสียงก้องเส้นเสียงเครียด [41[?]/41^๐] ส่วนวรรณยุกต์ที่ 3 ที่ปรากฏในช่อง B1234 นั้นในภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานเป็นเสียงสูง/กลาง-ตก [41/42/43/31] แต่ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 เป็นเสียงกลางระดับ [33]

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานจะมีวรรณยุกต์ที่คล้ายคลึงกับภาษาลาว แต่ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า สิ่งที่จะนำมาเป็นเกณฑ์แยกภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานออกจากภาษากลุ่มลาวได้ นั่นคือ เกณฑ์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ โดยเฉพาะวรรณยุกต์ที่ 2 และวรรณยุกต์ที่ 3 ที่กล่าวมาในข้างต้น ซึ่งมีผลทำให้ได้ยินว่าภาษาของชนกลุ่มนี้มี “สำเนียง” ที่แตกต่างจากภาษาลาวอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง (ภาษาลาวอีสาน และภาษาลาวสปป.ลาวที่อพยพเข้ามาอยู่ในบริเวณเดียวกัน)

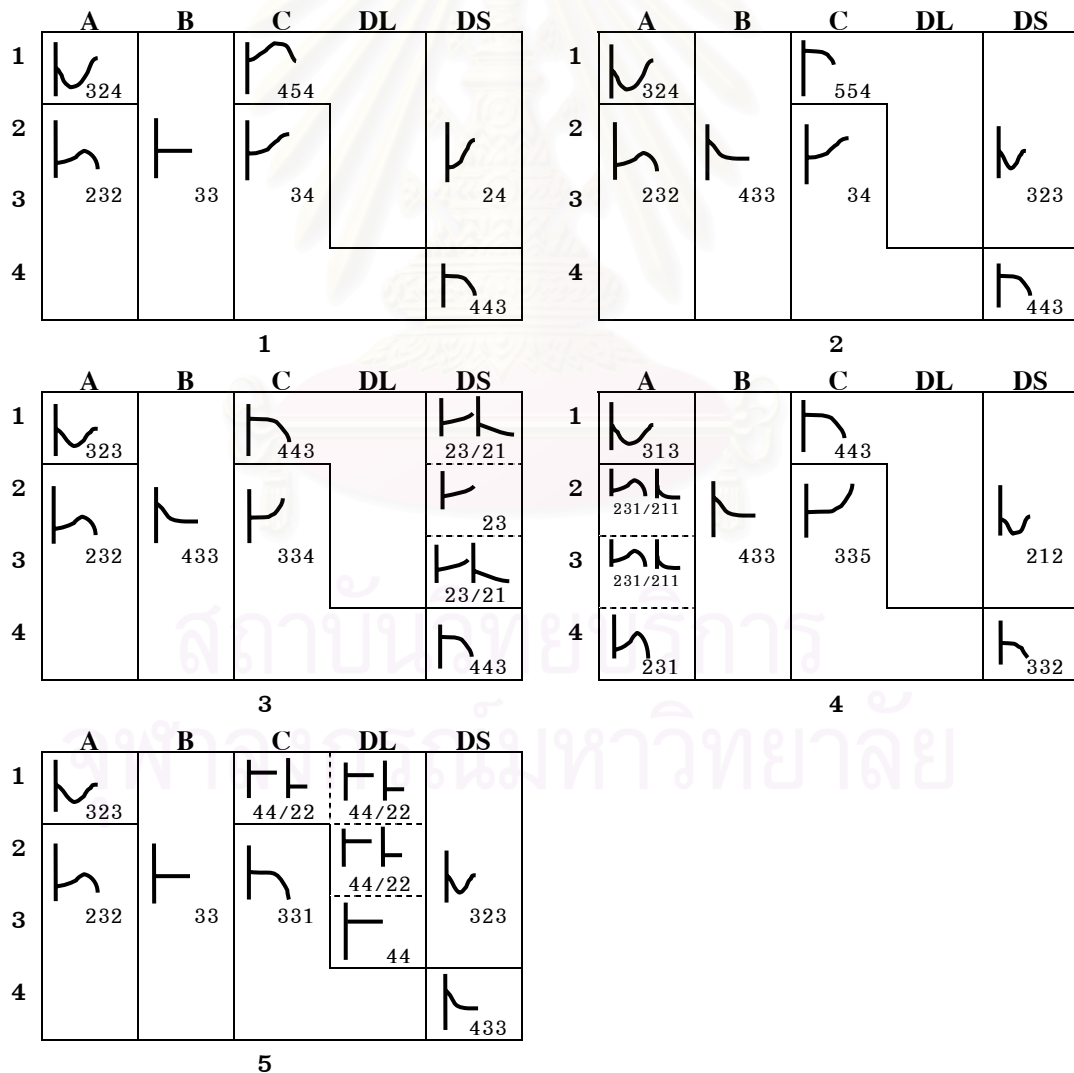
ในความเป็นจริงแล้ว ภาษาส่วยเป็นภาษาที่จัดอยู่ในตระกูลมอญ-เขมรซึ่งเป็นภาษาที่ไม่มีวรรณยุกต์ แต่กรณีของภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานที่ศึกษาในงานวิจัยนี้เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์อย่างชัดเจน จึงอาจสันนิษฐานได้ว่า ภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานที่ผู้พูดระบุว่า บรรพบุรุษอพยพมาจากเมืองเซโปนและเมืองซำเหนือ ในสปป.ลาวกลุ่มนี้อาจได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวตั้งแต่อดีตกาลมาแล้ว หรืออาจเป็นเพราะมาตั้งรกรากอยู่ในอำเภอขานูมาน จังหวัดอำนาจเจริญซึ่งมีภาษาลาวอีสานเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ จึงทำให้ได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอีสานและกลายเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ คนส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานที่อาศัยอยู่ในบ้านโคกสารท่า ตำบลโคกสาร อำเภอขานูมาน จังหวัดอำนาจเจริญอาจเป็นคนส่วยที่พูดภาษาลาวมานานแล้วก็เป็นได้ เพราะจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า คนส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานมีลักษณะทางภาษาเหมือนภาษาลาวอีสานที่พูดอยู่ในบริเวณเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางเสียงหรือคำศัพท์

หลักฐานประการหนึ่งที่จะแสดงให้เห็นว่าภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอีสาน คือ ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 5 ซึ่งมีลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลลัมน์ A เป็นแบบ A1-23-4 และมีผลทำให้มีวรรณยุกต์จำนวน 6 หน่วยเสียงซึ่งแตกต่างจากระบบวรรณยุกต์แบบอื่น ๆ แต่เป็นลักษณะที่เหมือนกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 ซึ่งประกอบด้วยภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ (ดูตัวอย่างวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 ในหัวข้อ 4.2 และดูรายละเอียดเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 ในบทที่ 7) ส่วนในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 4 นั้นมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 และ DL1 เกิดขึ้นระหว่างวรรณยุกต์

เสียงต่ำระดับ มีเสียงกักที่เส้นเสียง [22'] เหมือนที่ปรากฏในระบบวรรณยุกต์แบบอื่น ๆ และมีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงต่ำระดับ-ขึ้น [224] ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่พบในภาษาลาว สะวันนะเขตของผู้พูดที่อพยพเข้ามาอยู่ในบ้านโคกสารท่า จึงทำให้สันนิษฐานได้ว่าผู้พูดที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 5 ของภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน อาจได้รับอิทธิพลจากภาษาลาว สะวันนะเขตและทำให้มีการแปรเกิดขึ้นในระบบวรรณยุกต์ดังกล่าวมาแล้ว

5.3.2 วรรณยุกต์ในภาษาญ้อ

ภาษาญ้อที่พูดในบ้านท่าศาลา ตำบลท่าคล้อ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรีจัดเป็นภาษาของชนกลุ่มน้อยที่มีภาษาลาวภาคกลาง (หรือลาวลำเนียงเวียงจันทน์) เป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ และมีภาษาอื่น ๆ พูดอยู่รอบข้าง ได้แก่ ภาษาไทยกลาง และภาษายวน/ไทยวน ภาษาญ้อมีวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาลาวแท้โดยเฉพาะภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 เช่นเดียวกับกรณีของภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานในข้างต้น ระบบวรรณยุกต์ของภาษาญ้อของผู้พูดแต่ละคนแสดงในภาพที่ 52

ภาพที่ 52 วรรณยุกต์ในภาษาญ้อ (บ้านท่าศาลา ตำบลท่าคล้อ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี)

จากการศึกษาวรรณยุกต์ของภาษาญ้อในงานวิจัยนี้พบว่า ถึงแม้จะมีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้นในระบบวรรณยุกต์บางแบบดังแสดงในภาพที่ 52 ข้างต้น แต่ก็สามารถสรุปได้ว่า ภาษาญ้อมีวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษากลุ่มลาว โดยเฉพาะลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์นั้นเหมือนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 อย่างชัดเจนดังแสดงในภาพที่ 53

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

ภาษาญ้อ

ภาพที่ 53 เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาญ้อกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2

ภาษาญ้อมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาพรวมสรุปได้ดังนี้
ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวตั้ง ได้แก่

- 1) วรรณยุกต์คอล์มันน์ A แยกเสียงแบบ A1-234
- 2) วรรณยุกต์คอล์มันน์ B แยกเสียงแบบ B1234
- 3) วรรณยุกต์คอล์มันน์ C แยกเสียงแบบ C1-234
- 4) วรรณยุกต์คอล์มันน์ DL แยกเสียงแบบ DL123-4
- 5) วรรณยุกต์คอล์มันน์ DS แยกเสียงแบบ DS123-4

ลักษณะการรวมเสียงในแนวนอน ได้แก่

- 1) วรรณยุกต์ C1 และ DL123 มีการรวมเสียงกัน (C1=DL123)
- 2) วรรณยุกต์ C234 และ DL4 มีการรวมเสียงกัน (C234=DL4)

เมื่อพิจารณาลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาพรวมจะเห็นได้ว่า ภาษาญ้อมีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่ คือ ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 และ C234=DL4 เมื่อพิจารณาในระดับสัทลักษณะของวรรณยุกต์พบว่า ภาษาญ้อมีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ได้แก่

วรรณยุกต์ที่ 1 เป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น [324/323/313] ปรากฏในช่อง A1 และมีวรรณยุกต์เสียงต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [212/323] หรือเสียงต่ำ/กลาง-ขึ้น [24/34] หรือในช่อง DS123 เป็นหน่วยเสียงย่อย ยกเว้นในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 3 (ดูภาพที่ 52) ซึ่งมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DS1 และ DS3 เกิดขึ้นระหว่างวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น [23] กับวรรณยุกต์เสียง

ต่ำ-ตก [21] ซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง (ในภาษาไทยกลางมีวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ปรากฏในช่อง DS123)

วรรณยุกต์ที่ 2 เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] ปรากฏในช่อง A234 ยกเว้นในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 4 (ดูภาพที่ 52) ซึ่งมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A2 และ A3 ระหว่างเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [231] และเสียงต่ำ-ตกระดับ [211] ซึ่งในที่นี้สันนิษฐานว่าเป็นการแปรเนื่องมาจากปัจจัยภายใน นั่นคือ การออกเสียงวรรณยุกต์ที่มีสัทลักษณะซับซ้อน คือ เสียงขึ้น-ตก ให้มีสัทลักษณะที่ง่ายขึ้น คือ เสียงตกระดับ

วรรณยุกต์ที่ 3 เป็นเสียงสูง-ตกระดับ [433] หรือเสียงกลาง-ระดับ [33] ปรากฏในช่อง B1234

วรรณยุกต์ที่ 4 เป็นเสียงสูงระดับ-ตก [443/554] หรือเสียงสูง-ขึ้น-ตก [454] ปรากฏในช่อง C1 ช่อง DL123 และ DS4 ยกเว้นในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 5 (ดูภาพที่ 52) ซึ่งมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 และ DL23 ระหว่างวรรณยุกต์สูงระดับ [44] กับวรรณยุกต์ต่ำระดับ มีเสียงกักที่เส้นเสียง [22'] ซึ่งเป็นวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง C1 และ DL123 ในภาษาลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ที่พูดอยู่ในบริเวณเดียวกัน ในที่นี้จึงสันนิษฐานว่า วรรณยุกต์รูปแปรในภาษาญ้อที่เป็นเสียงต่ำระดับ มีเสียงกักที่เส้นเสียง [22'] ดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวภาคกลางนั่นเอง

วรรณยุกต์ที่ 5 เป็นเสียงกลาง(ระดับ)-ขึ้น [34/334/335] หรือเสียงกลางระดับ-ตก [331] ปรากฏในช่อง C234 และ DL4

หากเปรียบเทียบสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาญ้อกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 จะเห็นว่า วรรณยุกต์ที่มีสัทลักษณะคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกัน ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 1 และวรรณยุกต์ที่ 3 และอาจนับรวมวรรณยุกต์ที่ 2 ด้วยเนื่องจากเป็นวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] ที่พบในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 เช่นเดียวกันโดยเฉพาะภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 (ดูวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 ในบทที่ 7)

จากการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษาญ้อ ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ภาษาญ้อมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงแตกต่างจากภาษาลาว นั่นคือ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 ในภาษาญ้อมีวรรณยุกต์ที่ 4 ที่ปรากฏในช่อง C1 และ DL123 เป็นเสียงสูงระดับ-ตก [443/554] หรือสูง-ขึ้น-ตก [454] ในขณะที่ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 (ทั้งภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 กลุ่มที่ 1/2 และกลุ่มที่ 1/3) มีวรรณยุกต์ดังกล่าวเป็นเสียงต่ำระดับหรือเสียงต่ำ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง [22'/21'] ส่วนวรรณยุกต์ที่ 5 ซึ่งปรากฏในช่อง C234 และ DL4 นั้นในภาษาญ้อเป็นเสียงกลาง(ระดับ)-ขึ้น [34/334/335] หรือเสียงกลางระดับ-ตก [331] แต่ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 เป็นเสียงกลาง/สูง(ระดับ)-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง [331'/42'/41'/442'/441'] กรณีของวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ-ตก [331] ที่ปรากฏในช่อง C234 และ DL4 ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 5 ของภาษาญ้อซึ่งแตกต่างจากระบบวรรณยุกต์แบบ

อื่น ๆ นั้น อธิบายได้ว่า เป็นวรรณยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ซึ่งมีวรรณยุกต์ในช่อง C234 และ DL4 เป็นเสียงกลาง/สูงระดับ-ตก [331/441]⁴¹

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ทั้งสองหน่วยเสียง คือ วรรณยุกต์ที่ 4 และวรรณยุกต์ที่ 5 นี้เองที่น่าจะเป็นเกณฑ์สำคัญที่แยกให้ภาษาญ้อมี “สำเนียง” แตกต่างจากภาษาลาวซึ่งหากวิเคราะห์วรรณยุกต์ดังกล่าวด้วยการฟังก็จะได้ยินเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวที่แตกต่างจากภาษาลาวได้อย่างชัดเจน⁴²

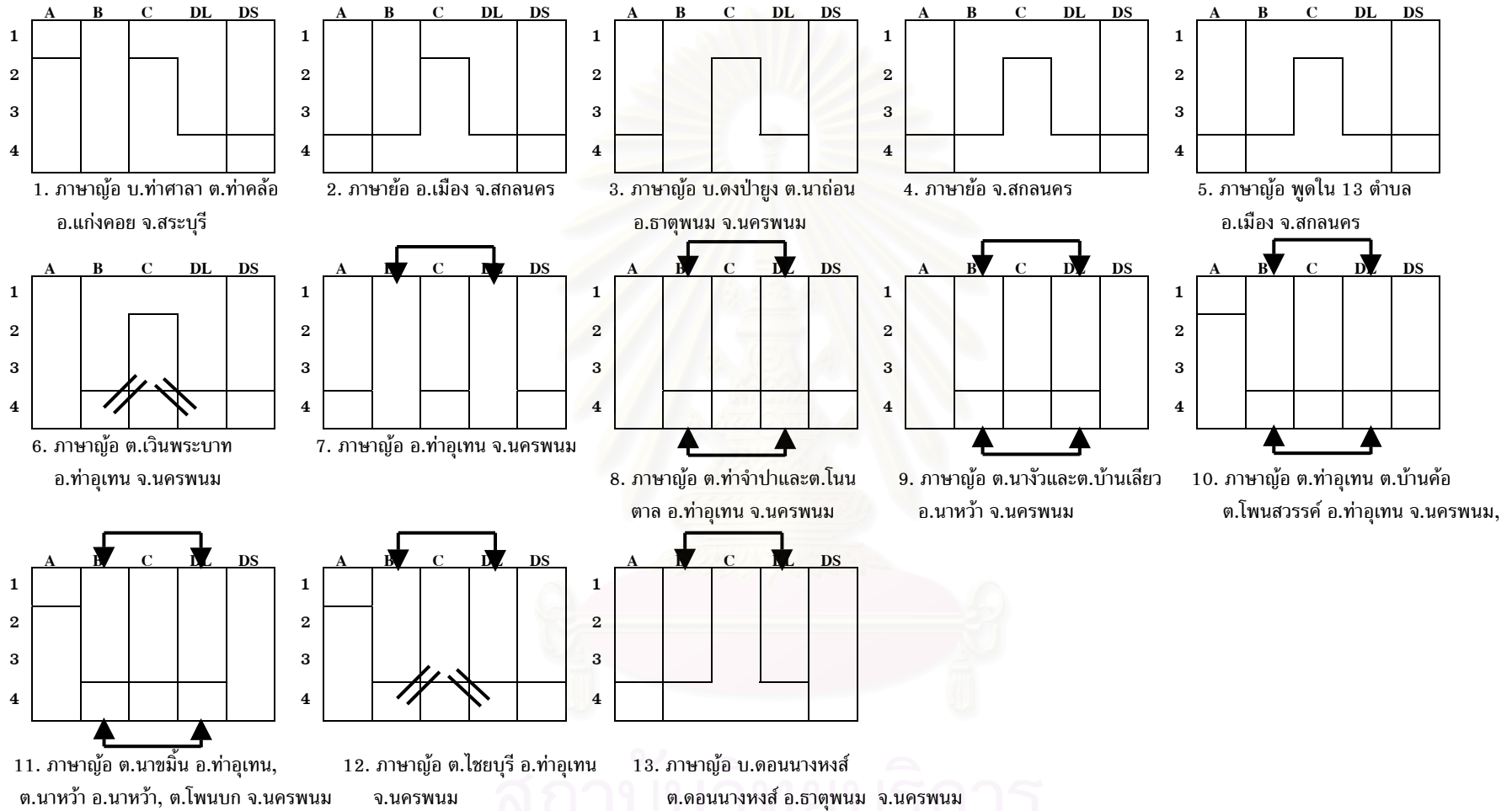
เมื่อเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาญ้อที่เคยมีผู้ศึกษาวิจัยไว้ก็พบว่า ภาษาญ้อที่พูดในบ้านท่าศาลา ตำบลท่าคล้อ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรีที่ศึกษาในงานวิจัยนี้มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ค่อนข้างแตกต่างจากภาษาญ้อในงานวิจัยอื่น ๆ ที่ผ่านมา ในที่นี้จะแสดงการเปรียบเทียบเพียงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เท่านั้น ไม่แสดงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ เนื่องจากในภาษาญ้อถิ่นต่าง ๆ มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ค่อนข้างหลากหลายมาก หากนำมากล่าวไว้ทั้งหมดอาจจะทำให้ไม่สามารถมองเห็นภาพการเปรียบเทียบวรรณยุกต์ระหว่างภาษาญ้อในงานวิจัยนี้กับงานวิจัยอื่น ๆ ได้ชัดเจน การเปรียบเทียบลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาญ้อบ้านท่าศาลาที่ศึกษาในงานวิจัยนี้กับภาษาญ้อที่พูดในบริเวณอื่น ๆ ที่ปรากฏในเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา แสดงไว้ในภาพที่ 54

จากภาพที่ 54 เห็นได้ว่า ภาษาญ้อหรือภาษาฮ้อที่เคยมีผู้ศึกษาไว้มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกัน คือ มีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ B และ DL (B=DL) ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่ปรากฏในภาษาญ้อบ้านท่าศาลาที่ศึกษาในงานวิจัยนี้

ดังนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่า วรรณยุกต์ในภาษาญ้อ บ้านท่าศาลาอาจได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวภาคกลางหรือลาวสำเนียงเวียงจันทน์ที่พูดเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณดังกล่าวมาเป็นเวลานานแล้ว จึงมีระบบวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาลาวเป็นอย่างมาก และก็มีความเป็นไปได้ที่คนญ้อในบ้านท่าศาลาอาจเปลี่ยนมาพูดภาษาลาวก็ได้ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ภาษาญ้อจะมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์หรือมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงเหมือนภาษาลาว แต่ก็ยังมีวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงที่มีสัทลักษณะแตกต่างจากภาษาลาวดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น และลักษณะดังกล่าวน่าจะเป็นเกณฑ์สำคัญที่ทำให้ผู้พูดภาษาญ้อล้วนแต่ยืนยันว่าตนไม่ใช่ลาว และ

⁴¹ ดูภาพการเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาญ้อและภาษาลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ที่พูดในบ้านท่าศาลา ตำบลท่าคล้อ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรีในภาคผนวก ญ

⁴² จากการศึกษาในงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ภาษาญ้อ บ้านท่าศาลามีวรรณยุกต์ที่ 4 ปรากฏในช่อง C1 เป็นเสียงสูงระดับ(-ตก) [554/443] หรือเสียงสูง-ขึ้น-ตก [454] คล้ายคลึงกับภาษาฮ้อ (Yo) อำเภอเมืองสกลนครในงานของบราวน์ (Brown, 1965) และคล้ายกับภาษาญ้อที่พูดใน 13 ตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดสกลนครในงานของกาญจนา คุ้มณะศิริ (2524) ซึ่งมีวรรณยุกต์ดังกล่าวเป็นเสียงกลางระดับ-ตก [331] ส่วนวรรณยุกต์ที่ 5 ในช่อง C234 ในภาษาญ้อ บ้านท่าศาลาซึ่งส่วนใหญ่มีสัทลักษณะเป็นเสียงกลาง(ระดับ)-ขึ้น [34/334/335] นั้น คล้ายคลึงกับภาษาญ้อถิ่นต่าง ๆ ที่พูดในจังหวัดนครพนม (อำเภอท่าอุเทนและอำเภอนาหว้า) ในงานของกาญจนา คุ้มณะศิริ (2524) ซึ่งส่วนใหญ่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ C แบบ C123-4 และวรรณยุกต์ในช่อง C4 เป็นเสียงกลาง/สูง-ขึ้น [34/45]

ภาพที่ 54 เปรียบเทียบลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาญ้อที่ศึกษาในงานวิจัยนี้กับภาษาญ้อ (หรือฮ่อ) ในงานวิจัยที่ผ่านมา⁴³

⁴³ แหล่งที่มาของข้อมูลภาษาญ้อ/ฮ่อมี่ดังนี้ แบบที่ 1 ผลการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ แบบที่ 2 ดัดแปลงจากงานของบราวน์ (Brown, 1965) แบบที่ 3 จากงานของพิณรัตน์ อัครวิฒนากุล (2541) แบบที่ 4 ดัดแปลงจากงานของแชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975) แบบที่ 5-12 ดัดแปลงจากงานของกาญจนา คูวัฒนะศิริ (2524) และแบบที่ 13 จากงานของพิณรัตน์ อัครวิฒนากุล (2541)

มี “สำเนียง” ต่างจากภาษาลาวในระดับที่หูฟังได้ยินอย่างชัดเจน ในที่นี้จึงสันนิษฐานได้ว่าภาษา
 ผู้ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ไม่น่าจะใช้ภาษาลาว แต่ที่มีวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาลาวก็อาจเนื่องมา
 จากการแปรหรือการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์อันเนื่องมาจากการได้รับอิทธิพลจากวรรณยุกต์
 ในภาษาลาวนั่นเอง

เมื่อศึกษาประวัติการอพยพของคนญ้อ/ย้อจากเอกสารที่ผ่านมาสรุปรูปได้ว่า ญ้อเป็นกลุ่ม
 ชนหนึ่งที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ปัจจุบันมีญ้ออาศัยอยู่มากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 ของประเทศไทยโดยเฉพาะในจังหวัดสกลนครและนครพนม พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรง
 ราชานุภาพ (2466: 31) ทรงกล่าวถึงความเป็นมาของญ้อที่อำเภอท่าอุเทน จังหวัดสกลนครโดย
 อ้างถึงคำบอกเล่าของพระศรีวราชาว่า บ้านเมืองเดิมของญ้ออยู่เมืองไชยบุรี เมื่อเสียเมืองก็หนีไป
 ตั้งรกรากอยู่เมืองหลวงโปงเลงทางเมืองคำเกิด คำม่วน ต่อมาจึงถูกเกลี้ยกล่อมให้ลงมาตั้งบ้าน
 เรือนอยู่ที่เมืองท่าอุเทน นอกจากนี้ยังมีงานของทองคุณ หงส์พันธุ์ (2522) ที่กล่าวถึงประวัติ
 ความเป็นมาของญ้อไว้ว่า เดิมพวกญ้อจะอยู่ที่ไหนมีเชื้อชาติสืบต่อมาจากพวกใดไม่ปรากฏ จน
 กระทั่งขุนบูรมได้ปลืงตัวออกมา และตั้งเมืองขึ้นที่เมืองคำเกิด และเรียกตนเองว่า “พวกญ้อ” อยู่
 ในความปกครองของเมืองเวียงจันทน์ ต่อมาในปีพ.ศ.2379 เมื่อเวียงจันทน์เสียแก่กรุงเทพฯ แล้ว
 พระคำก้อน เจ้าเมืองคำเกิดก็อพยพราษฎรจากเมืองคำเกิดมาตั้งที่เมืองท่าซอนยาง (ปัจจุบันคือ
 ตำบลท่าซอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม) ครั้นในปีพ.ศ.2482 พระสุวรรณภักดี
 (บุตรพระคำก้อน) ก็พาราษฎรประมาณ 300 คน อพยพไปทำราชการขึ้นกับเมืองท่าอุเทน
 (ปัจจุบันคือ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดสกลนคร) นอกจากนี้ในงานของสุรจิตต์ จันทรสชา (ม.ป.ป.)
 ยังกล่าวถึงประวัติของญ้อไว้ว่า มีผู้ค้นพบว่าถิ่นฐานเดิมของชาวญ้ออยู่ในแคว้นสิบสองปันนาหรือ
 ยูนนาน ต่อมาชาวญ้อบางส่วนอพยพลงมาตามลำน้ำโขง ตั้งรกรากอยู่ที่เมืองหงสา แขวงไชยบุรี
 ของลาวในปัจจุบัน ครั้นเมื่อเกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์แห่งนครเวียงจันทน์ในสมัยรัชกาลที่ 3 เมื่อ
 พ.ศ.2369 ชาวญ้อเมืองไชยบุรีได้ถูกกองทัพเจ้าอนุวงศ์กวาดต้อนให้ไปตั้งรกรากอยู่ทางฝั่งซ้าย
 ของแม่น้ำโขงที่เมืองปุงเลง และเมืองคำเกิด คำม่วน ต่อมาได้ถูกกองทัพไทยกวาดต้อนให้กลับมา
 ตั้งเมืองขึ้นใหม่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขงอีก และได้ตั้งขึ้นเป็นเมืองท่าอุเทนเมื่อพ.ศ.2376 นอก
 จากนี้ชาวญ้อจากเมืองคำเกิดและคำม่วน ยังได้อพยพมาตั้งเป็นเมืองท่าซอนยางขึ้นกับจังหวัด
 กาฬสินธุ์ในปัจจุบัน และมีญ้อบางส่วนที่อพยพมาจากเมืองมหาชัยทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงซึ่งเป็น
 ดินแดนของลาวในปัจจุบันเข้ามาตั้งรกรากอยู่ริมหนองหานในสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งก็คือจังหวัด
 สกลนครในปัจจุบันนั่นเอง ปัจจุบันญ้ออาศัยอยู่ในบางจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ
 ประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดสกลนคร (อำเภอวานรนิวาส อำเภอพรรณานิคม อำเภอเมือง)
 นครพนม (อำเภอท่าอุเทน อำเภอนาหว้า อำเภอธาตุพนม) มหาสารคาม (ตำบลท่าซอนยางและ
 อำเภอกันทรวิชัย) อุดรธานี (อำเภอนายูง) กาฬสินธุ์ (อำเภอยางตลาดและอำเภอสหัสขันธ์) และ
 มุกดาหาร (อำเภอเมืองและอำเภอนิคมน้ำคำสร้อย) ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับญ้อที่อยู่ในภาคกลางนั้นเท่า
 ที่ค้นคว้าจากเอกสารที่ผ่านมายังไม่ปรากฏว่าเคยมีผู้ใดกล่าวถึงความเป็นมาของญ้อกลุ่มดังกล่าว
 ผู้ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้ไม่ทราบประวัติความเป็นมาของบรรพบุรุษของตนอย่างชัดเจน
 แต่ก็ มีบางคนบอกแต่เพียงว่าบรรพบุรุษของตนอพยพมาจากหลวงพระบางเมื่อครั้งเกิดสงคราม

และในจังหวัดสระบุรียังมีคนอยู่อาศัยอยู่เป็นกลุ่มใหญ่ในบ้านหาดสองแคว ตำบลท่าคล้อ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรีซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับจุดที่ผู้วิจัยไปเก็บข้อมูล

หากอาศัยข้อมูลทางประวัติศาสตร์การอพยพย้ายถิ่นของคนอยู่อาศัยแล้ว ก็มีความเป็นไปได้ที่บรรพบุรุษของคนอยู่อาศัยในจังหวัดสระบุรีอพยพมาจากประเทศลาวเมื่อหลายร้อยปีมาแล้ว และเป็นกลุ่มที่อพยพโยกย้ายกระจัดกระจายไปอยู่ในที่อื่น ๆ และเมื่อคนอยู่อาศัยไปอาศัยปะปนอยู่กับคนกลุ่มอื่น ๆ ก็ได้รับอิทธิพลทางด้านประเพณีวัฒนธรรมและภาษาจากคนกลุ่มอื่นไปด้วย ตัวอย่างเช่น คนอยู่อาศัยในบ้านท่าศาลาบางคนก็เก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้สามารถพูดภาษาไทยกลางได้ในระดับที่ดีพอสมควร และบางคนก็พูดภาษาลาวภาคกลาง (สำเนียงเวียงจันทน์) และภาษายวน/ไทยวนซึ่งเป็นภาษาที่พูดอยู่รอบข้างได้ด้วย ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่ภาษาอยู่อาศัยในบ้านท่าศาลาจะได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นโดยเฉพาะภาษาลาวซึ่งเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตไว้ด้วยว่า คนอยู่อาศัยที่บ้านท่าศาลาไม่เพียงแต่ได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ ในระดับวรรณยุกต์เท่านั้น แต่ยังรับอิทธิพลในระดับคำศัพท์ด้วย หากเปรียบเทียบกับคนอยู่อาศัยในอำเภอธัญพนม จังหวัดนครพนมที่ผู้วิจัยเคยศึกษามาแล้วสังเกตได้ว่า ในภาษาอยู่อาศัยที่พูดในอำเภอธัญพนม จังหวัดนครพนมยังมีคำศัพท์ดั้งเดิมที่แตกต่างจากภาษาลาวปรากฏอยู่⁴⁴ แต่ในภาษาอยู่อาศัยที่พูดในบ้านท่าศาลา ตำบลท่าคล้อ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรีใช้คำศัพท์เหมือนภาษาไทยกลางและภาษาลาว ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงจัดให้ภาษาอยู่อาศัยที่พูดในบ้านท่าศาลาอยู่ในกลุ่มภาษาลาวเทียม ด้วยเหตุผลในเรื่องความขัดแย้งของชื่อกลุ่มชนและลักษณะของวรรณยุกต์ที่กล่าวมาในข้างต้นนั่นเอง

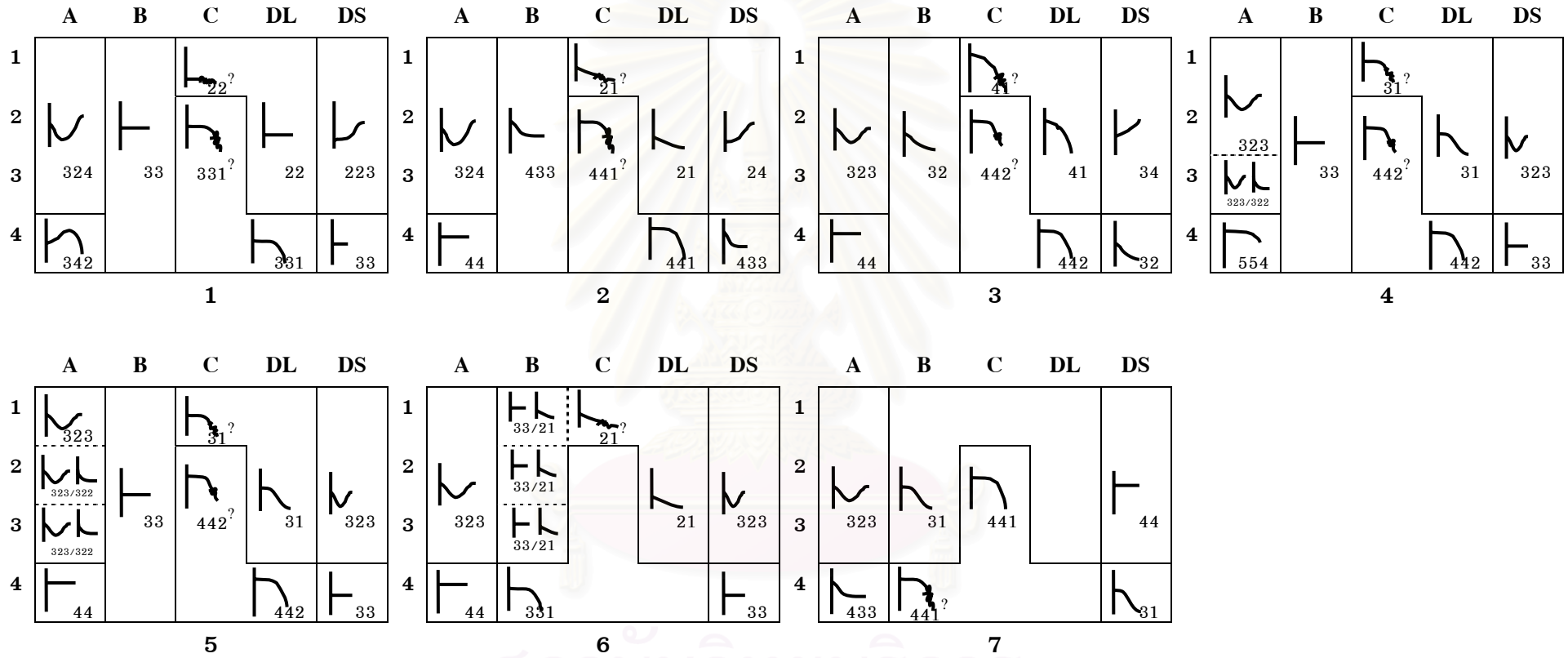
5.3.3 วรรณยุกต์ในภาษาไทย

ภาษาไทยที่ศึกษาในงานวิจัยนี้เป็นภาษาที่พูดในฐานะของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านตาลเดี่ยว ตำบลธาด อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร ภาษาอื่น ๆ พูดอยู่ในบริเวณเดียวกันหรือบริเวณใกล้เคียง ได้แก่ ภาษากะเลิง ภาษาผู้ไท และภาษาลาวอีสาน ในงานวิจัยนี้เก็บข้อมูลภาษาไทยจากผู้พูดจำนวน 7 คนพบว่า ภาษาไทยมีวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาลาวทั้งในระดับการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ดังแสดงในภาพที่ 55

ภาษาไทยที่พูดในบ้านตาลเดี่ยวมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์สรุปได้ ดังนี้
ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวตั้ง คือ

- 1) วรรณยุกต์คอล์มน์ A แยกเสียงแบบ A123-4
- 2) วรรณยุกต์คอล์มน์ B แยกเสียงแบบ B1234
- 3) วรรณยุกต์คอล์มน์ C แยกเสียงแบบ C1-234
- 4) วรรณยุกต์คอล์มน์ DL แยกเสียงแบบ DL123-4
- 5) วรรณยุกต์คอล์มน์ DS แยกเสียงแบบ DS123-4

⁴⁴ ภาษาอยู่อาศัยถิ่นอำเภอธัญพนม จังหวัดนครพนมมีระบบวรรณยุกต์บางแบบที่สันนิษฐานว่าเกิดจากการผสมผสานระหว่างวรรณยุกต์ในภาษาลาวอีสานและภาษาผู้ไททำให้เกิดวรรณยุกต์เหมือนภาษาโคราชซึ่งเป็นภาษาลูกผสม (ดูรายละเอียดในบทที่ 10 หัวข้อ 10.2.5)

ภาพที่ 55 วรรณยุกต์ในภาษาไทย (บ้านตาลเดี่ยว ตำบลธาตุ อำเภอมหารนิวาส จังหวัดสกลนคร)

ลักษณะการรวมเสียงในแนวนอน ได้แก่

- 1) วรรณยุกต์ C1 และ DL123 มีการรวมเสียงกัน (C1=DL123)
- 2) วรรณยุกต์ C234 และ DL4 มีการรวมเสียงกัน (C234=DL4)

จะเห็นได้ว่า ภาษาโย้ยมีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่โดยเฉพาะลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234, C1=DL123 และ C234=DL4

เมื่อพิจารณาในระดับสัทลักษณะของวรรณยุกต์พบว่า ภาษาโย้ยมีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงได้แก่

วรรณยุกต์ที่ 1 เป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น [324/323] ปรากฏในช่อง A123 และมีวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323] หรือเสียงต่ำ/กลาง(ระดับ)-ขึ้น [24/34/223] ในช่อง DS123 เป็นหน่วยเสียงย่อย (ยกเว้นในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 7 มีวรรณยุกต์ในช่อง DS4 เป็นเสียงสูงระดับ [44]) แต่ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 4 และแบบที่ 5 (ดูภาพที่ 55) มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A3 และ A23 ตามลำดับ นั่นคือ ผู้พูดออกเสียงคำในช่อง A3หรือ A23 ด้วยวรรณยุกต์กลาง-ตก-ขึ้น [323] และวรรณยุกต์กลาง-ตกระดับ [322] คล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง A23 ของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 โดยเฉพาะภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 ซึ่งประกอบด้วยภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A3 หรือ A23 ที่เกิดขึ้นในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 4 และแบบที่ 5 ดังกล่าวจึงน่าจะเป็นการแปรที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาลาว

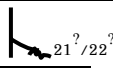

วรรณยุกต์ที่ 2 เป็นเสียงสูงระดับ(-ตก) [44/554] และในระบบวรรณยุกต์บางแบบเป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [342] หรือเป็นเสียงสูง-ตกระดับ [433] ปรากฏในช่อง A4

วรรณยุกต์ที่ 3 เป็นเสียงกลาง-ระดับ [33] หรือเสียงสูง-ตกระดับ [433] เสียงกลาง-ตก [31/32] ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4 แต่ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 6 มีการแปรของวรรณยุกต์ที่ 3 เกิดขึ้นนั่นคือ ผู้พูดออกเสียงคำที่ปรากฏในช่อง B1234 ทั้งที่มีวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] และวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ซึ่งเป็นวรรณยุกต์เสียงเดียวกันกับภาษาไทยกลางและคล้ายคลึงกับวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก [31] ที่ปรากฏในช่อง B123 ของภาษากะเลิงที่พูดในบริเวณใกล้เคียงกัน จึงอาจมีความเป็นไปได้ที่การแปรดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางและภาษากะเลิง

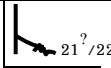

วรรณยุกต์ที่ 4 เป็นเสียงต่ำระดับหรือเสียงต่ำ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง [22[?]/21[?]] หรือในระบบวรรณยุกต์บางแบบเป็นเสียงกลาง/สูง-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง [31[?]/41[?]] ปรากฏในช่อง C1 และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 5 เป็นเสียงกลาง/สูงระดับ-ตก [331[?]/441[?]/442[?]] ปรากฏในช่อง C234 และ DL4

หากพิจารณาทั้งลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาพรวมแล้วอาจกล่าวได้ว่า ภาษาโย้ยมีความคล้ายคลึงกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 เป็นอย่างมาก (ดูวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 ในบทที่ 6) ดังแสดงในภาพที่ 56

	A	B	C	DL	DS
1	 323		 21 ¹ /22 ²		
2					
3				 21/22	 323
4	 342	33	41 ¹ / 441 ¹	 41/ 441	 33

ภาษาลาวแท่งลุ่มที่ 1/3

	A	B	C	DL	DS
1	 324		 21 ¹ /22 ²		
2					
3				 21/22	 324
4	 44	33	441 ¹	 441	 33

ภาษาไทย

ภาพที่ 56 เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาไทยกับภาษาลาวแท่งลุ่มที่ 1/3

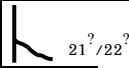

แต่อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษาไทยได้ตั้งข้อสังเกตว่า มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงในภาษาไทยที่แตกต่างจากภาษาลาวทุกกลุ่มที่ศึกษาในงานวิจัยนี้นั้นคือ วรรณยุกต์ที่ 2 ที่ปรากฏในช่อง A4 เป็นเสียงสูงระดับ [44] แต่เมื่อได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยอื่น ๆ เพิ่มเติมก็พบว่า วรรณยุกต์ในช่อง A4 ที่เป็นเสียงสูงระดับดังกล่าวปรากฏในภาษาลาวเพียงไม่กี่ภาษา ได้แก่ ภาษาลาวอีสาน ถิ่นจังหวัดนครพนม และภาษาลาวเหนือ บ้านนาแล-หลวงน้ำทา (สุลิ่ง เดชวงสาและคณะ, 1972) ภาษาลาวถิ่นอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ (Brown, 1965) และภาษาลาวอีสาน ถิ่นบ้านหมื่นหย่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม (พิณรัตน์ อัครวัฒน์กุล, 2541) ดังนั้นจึงไม่สามารถสรุปได้แน่ชัดว่า สัทลักษณะของวรรณยุกต์เพียงหน่วยเสียงเตี้ยดังกล่าวจะมีบทบาทสำคัญเพียงพอที่จะแยกภาษาไทยออกจากภาษาลาวได้ เพราะสัทลักษณะของวรรณยุกต์แบบดังกล่าวก็พบในภาษาลาวบางภาษาด้วย

เมื่อพิจารณาภาษาอื่น ๆ ที่พูดในบริเวณใกล้เคียงกับภาษาไทยก็พบว่า ในภาษากะเลิงก็มีวรรณยุกต์ในช่อง A4 เป็นเสียงระดับ แต่มีระดับต่ำกว่าภาษาไทย นั่นคือ เป็นเสียงกลางระดับ [33] หรือสูง-ตกระดับ [433] ซึ่งนับว่ามีความใกล้เคียงกับภาษาไทยมาก ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่ วรรณยุกต์เสียงระดับในช่อง A4 อาจเป็นวรรณยุกต์ที่มีอยู่แล้วในภาษาไทย หรืออาจเป็นวรรณยุกต์ที่ภาษาไทยได้รับอิทธิพลมาจากภาษากะเลิง ในขณะที่วรรณยุกต์บางหน่วยเสียงอาจได้รับอิทธิพลมาจากภาษาลาว จึงทำให้ภาษาไทยมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เหมือนภาษาลาวอย่างเห็นได้ชัด

หลักฐานอีกประการหนึ่งที่อาจช่วยในการสันนิษฐานว่าภาษาไทยที่พูดในบ้านตาลเตี้ย ตำบลธาตุ อำเภอวารินวิสา จังหวัดสกลนคร อาจได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวก็คือ การเปรียบเทียบลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยที่ศึกษาในงานวิจัยนี้กับภาษาไทยที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ซึ่งเท่าที่พบมีเพียงในงานของแชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1984) เท่านั้นที่ได้เสนอวรรณยุกต์ในภาษาไทยไว้ ในที่นี้ได้เปรียบเทียบภาษาไทยในงานวิจัยนี้กับงานของแชมเบอร์เลนในภาพที่ 57

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

ภาษาไทย อ.อากาศอำนวย จ.สกลนคร
(Chamberlain, 1984)

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

ภาษาไทย บ.तालเดี่ยว ต.ธาตุ อ.วานร
นิवास จ.สกลนคร (ในงานวิจัยนี้)

ภาพที่ 57 เปรียบเทียบวรรณยุกต์ของภาษาไทยในงานของแชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1984) และภาษาไทยในงานวิจัยนี้

จากภาพที่ 57 จะเห็นได้ว่า ภาษาไทยในงานวิจัยนี้กับในงานของแชมเบอร์เลนมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ต่างกันอย่างค่อนข้างมาก ลักษณะที่เห็นได้ชัด ได้แก่ ภาษาไทยที่ศึกษาในงานวิจัยนี้มีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลิมน์ B เป็นหน่วยเสียงเดียวกันทั้งหมด (B1234) แต่ในงานของแชมเบอร์เลน วรรณยุกต์คอลิมน์ B มี 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์และมีการแยกเสียงแบบ B123-4 ลักษณะสำคัญอีกประการที่เห็นได้ชัด คือ ในงานวิจัยนี้พบว่าภาษาไทยไม่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ B และ DL แต่ภาษาไทยในงานของแชมเบอร์เลนมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ B C และ DL (B123=C1=DL123) โดยเฉพาะการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลิมน์ B และ DL ซึ่งแชมเบอร์เลนได้เสนอไว้ว่าเป็นลักษณะเด่นของภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม PH⁴⁵ กลุ่มย่อยที่ 1 นั่นคือ กลุ่มที่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B=DL เช่น ภาษาไทยกลาง ภาษาผู้ไท ภาษาเหนือ ภาษาพวน ฯลฯ ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างจากภาษาไทยกลุ่ม PH กลุ่มย่อยที่ 2 ซึ่งวรรณยุกต์ในคอลิมน์ B และ DL ไม่มีการรวมเสียงกัน (B≠DL) ภาษาที่แชมเบอร์เลนจัดให้อยู่ในกลุ่มนี้ เช่น ภาษาลาวและภาษาไทยถิ่นใต้ เป็นต้น (ดูรายละเอียดเรื่องการแบ่งกลุ่มภาษาตระกูลไทในบทที่ 2)

ในภาษาไทยบ้านतालเดี่ยวมีเพียงระบบวรรณยุกต์แบบที่ 7 (ดูภาพที่ 55) เท่านั้นที่มีลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์ B C และ DL (B123=C1=DL123) เหมือนภาษาไทยในงานของแชมเบอร์เลน แต่ก็มีลักษณะที่ต่างกันคือ วรรณยุกต์ในช่อง B4 มีการรวมเสียงกับวรรณยุกต์ C และ DL แบบ B4=C234=DL4 ซึ่งลักษณะดังกล่าวปรากฏเช่นกันในภาษาญ้อบางถิ่น (ดูระบบวรรณยุกต์ในภาษาญ้อในภาพที่ 54) และยังปรากฏในภาษาลาวอีสาน ถิ่นจังหวัด

⁴⁵ แชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975) แบ่งภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่ม P และกลุ่ม PH โดยใช้พยัญชนะต้นเสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม (P) และเสียงกักไม่ก้องพ่นลม (PH) เป็นเกณฑ์ และแชมเบอร์เลนก็ได้แบ่งกลุ่มย่อยของภาษาไทยกลุ่ม P และกลุ่ม PH อีกโดยใช้ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ *A *B *C *D รวมทั้งลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ B และ DL เป็นเกณฑ์ประกอบกันในการแบ่งกลุ่มดังกล่าว (ดูรายละเอียดในบทที่ 2)

นครราชสีมาหรือมีชื่อเรียกอื่นอีกคือ ภาษาไทแดงหรือโทโคราช ซึ่งในงานวิจัยนี้จัดให้เป็นภาษากลุ่มลาวกลาย (ดูรายละเอียดในบทที่ 6) นอกจากนี้ยังมีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 6 (ดูภาพที่ 55) ที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาอื่น ๆ ดังกล่าว แต่มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B123 เกิดขึ้นทำให้ไม่สามารถตัดสินลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงที่ชัดเจนได้

หากพิจารณาเพียงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาโย้ยในงานของเซมเบอร์เลนซึ่งศึกษาไว้เมื่อประมาณ 20 ปีที่แล้วเปรียบเทียบกับภาษาโย้ย บ้านตาลเดี่ยว สามารถสันนิษฐานได้ว่า ภาษาโย้ยบ้านตาลเดี่ยวอาจมีการเปลี่ยนแปลงของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์จากเดิมที่เคยมีการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B123=C1=DL123 ต่อมาวรรณยุกต์คอลัมน์ B แยกเสียงออกไปเป็นแบบ B≠C1=DL123 และวรรณยุกต์คอลัมน์ B ที่เคยแยกเสียงแบบ B123-4 แต่ในปัจจุบันวรรณยุกต์คอลัมน์ B มีการรวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมด (B1234) ซึ่งรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ทั้งสองลักษณะจัดเป็นลักษณะเด่นของภาษาลาว จึงอาจเป็นไปได้ที่ภาษาโย้ยบ้านตาลเดี่ยวจะได้รับอิทธิพลของวรรณยุกต์จากภาษาลาวมาเป็นเวลานานแล้ว

เมื่อพิจารณาในแง่สีวลักษณ์ของวรรณยุกต์พบว่า มีวรรณยุกต์ในภาษาโย้ยบ้านตาลเดี่ยวบางหน่วยเสียงเหมือนหรือคล้ายคลึงกับภาษาโย้ย อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนครในงานของเซมเบอร์เลน (Chamberlain, 1984) ได้แก่ วรรณยุกต์ในช่อง A123 เป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น [324] วรรณยุกต์ในช่อง C1 และ DL123 เป็นเสียงต่ำ-ตก หรือต่ำระดับ มีเสียงกักที่เส้นเสียง [21[?]/22[?]] (ในงานของเซมเบอร์เลนเป็นเสียงต่ำ-ตกระดับมีเสียงกักที่เส้นเสียง [211[?]]) และวรรณยุกต์ในช่อง C234 และ DL4 เป็นเสียงสูงระดับ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง [441[?]] (ดูภาพที่ 56) อย่างไรก็ตาม วรรณยุกต์ทุกหน่วยเสียงดังกล่าวเป็นวรรณยุกต์ที่ปรากฏในภาษาลาวเช่นเดียวกัน จึงไม่อาจสรุปได้ชัดเจนว่า ภาษาโย้ยบ้านตาลเดี่ยวยังเก็บสีวลักษณ์ของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงของภาษาโย้ยไว้ เพราะอาจมีความเป็นไปได้ที่ภาษาโย้ย อำเภออากาศอำนวยที่เซมเบอร์เลนศึกษาไว้ก็อาจได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวแล้วเช่นกัน

เมื่อเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาโย้ยในงานวิจัยนี้กับในงานของเซมเบอร์เลนแล้วทำให้สันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในภาษาโย้ยได้ในระดับหนึ่ง ประกอบกับการที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาคสนามและสอบถามจากทั้งคนโย้ยและคนกลุ่มอื่น ๆ (ลาวอีสาน ผู้ไท และกะเลิง) ทำให้ทราบว่าคนกลุ่มที่เรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกว่า “โย้ย” ที่ตั้งรกรากอยู่ในบ้านตาลเดี่ยว ตำบลธาตุ อำเภอมอนywa จังหวัดสกลนครค่อนข้างเกาะกลุ่มกันเหนียวแน่นและยืนยันว่าตนเองเป็น “โย้ย” ไม่ใช่ “ญ้อ” ไม่ใช่ “ลาว” ไม่ใช่ “ผู้ไท” และก็ไม่ใช่ “กะเลิง”

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ เท่าที่มีอยู่ มีข้อมูลทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการอพยพโย้ยย้ายของกลุ่มชนทำให้ทราบว่า คนโย้ยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์สุดท้ายที่อพยพมาจากทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงเช่นเดียวกับคนญ้อ คนโย้ยมีจำนวนไม่มากนักและอาศัยอยู่ในจังหวัดสกลนครซึ่งเป็นบริเวณที่มีคนญ้อและคนผู้ไทอาศัยกระจายกันอยู่ (ทั้งในจังหวัดสกลนครและจังหวัดนครพนม) มีความเป็นไปได้ที่ภาษาโย้ยที่เซมเบอร์เลนเคยศึกษาไว้เป็นภาษาโย้ยกลุ่มเดียวกับที่พูดในจังหวัดสกลนคร และก็มีความเป็นไปได้อีกว่า เมื่อครั้งที่เซมเบอร์เลนไปศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาโย้ยเมื่อ

20 ปีก่อนนั้น ก็อาจเป็นช่วงที่ภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงตามอิทธิพลของภาษาลาวไปแล้วก็ได้ เพราะสังเกตได้จากลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ดูเหมือนจะคล้ายคลึงทั้งภาษาญ้อ และภาษาลาว (โดยเฉพาะการรวมเสียงวรรณยุกต์ C กับ DL แบบ C1=DL123 และ C234=DL4 เหมือนภาษาลาว และมีการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B=DL เหมือนภาษาญ้อ)

ข้อมูลเพิ่มเติมประการหนึ่งที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นระหว่างการเก็บข้อมูลภาคสนามซึ่งอาจช่วยยืนยันได้ว่า ภาษาไทยไม่ได้อยู่ในกลุ่มภาษาลาว นั่นคือ เรื่องของคำศัพท์⁴⁶ จากการสัมภาษณ์คนโย้ยในงานวิจัยนี้มีข้อมูลที่น่าสนใจ คือ คนโย้ยทุกคนที่ผู้วิจัยมีโอกาสสัมภาษณ์หรือพูดคุยด้วยนั้นต่างก็ยืนยันว่า เมื่อก่อนพวกตนก็เคยได้ยินคนรุ่นปู่ย่าตายายพูดภาษาไทยที่มี “สำเนียง” ไม่เหมือนพวกตนพูดอยู่ตอนนี้ คำบางคำที่เคยพูดในอดีตเช่น คำถาม “ไปชิต่อย” “ไปเสย” หรือ “ไปเส” (แสดงว่าเสียงสระ “-” ในภาษาไทยในอดีตออกเสียงเป็น [e:] หรือ [ey]) หรือในภาษาลาวอีสานพูดว่า “ไปไส, ไปไต่” ซึ่งหมายความว่า “ไปไหน” ในภาษาไทยกลางนั้น เมื่อก่อนก็ยังคงปรากฏในภาษาไทย อยู่ แต่ปัจจุบันคนโย้ยไม่พูดแล้ว หรือคำลงท้ายเช่น คำว่า “....เอย” เช่น คำเรียกเด็กหญิงหรือหญิงสาวว่า “อีนางเอย” ปัจจุบันก็สูญไป คนโย้ยทุกคนให้ข้อมูลตรงกันว่า “ตอนนี้พวกเราพูดภาษาไทยแบบ “โย้ยผสม” หรือ “โย้ยกะเทิน”⁴⁷ ไม่พูดแบบพ่อแม่ปู่ย่าตายายพาพูด เพราะมีไทลาวมาผสมหลาย (มาก) คำก็คำลาว เสียงก็เสียงลาว...” หรือ “เมื่อก่อนเราก็ได้ยินคนรุ่นปู่ย่าตายายพูดโย้ยเสียงยาว ๆ ฟังม่วน (เพราะ ไพเราะ) แต่ตอนนี้ภาษาไทยของเราจะพูดสั้น ๆ ห้วน ๆ ไม่ม่วนเหมือนเมื่อก่อน” หรือ “ถ้าอยากฟังโย้ยพูดหางยาว ๆ (พูดไม่สั้น ไม่ห้วน) ก็ให้ไปฟังโย้ยอากาศอานวยเต๋อ!!...” (อากาศอานวยเป็นชื่ออำเภอหนึ่งในจังหวัดสกลนครที่มีคนโย้ยอาศัยอยู่)

ข้อมูลที่ได้จากคำบอกเล่าของคนโย้ยในบ้านตาลเตี้ยวนั้นอาจช่วยยืนยันข้อสรุปในงานวิจัยนี้ได้ว่า ในอดีตภาษาไทยอาจจะมีลักษณะทางภาษาบางประการแตกต่างจากภาษาลาว แต่เนื่องจากคนโย้ยที่เข้ามาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีจำนวนไม่มากนัก หากเทียบกับคนญ้อหรือคนผู้ไท ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้สูงมากที่จะได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวซึ่งเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณที่คนโย้ยอาศัยอยู่ ลักษณะทางภาษาของภาษาไทยจึงเปลี่ยนแปลงไปทั้งในระดับวรรณยุกต์และอาจจะในระดับคำศัพท์ด้วย แต่เหตุผลที่คนกลุ่มนี้ยังยืนยันว่าตนเป็นคน “โย้ย” ไม่ใช่ “ลาว” นั้นผู้วิจัยสันนิษฐานว่าอาจเป็นเพราะคนโย้ยค่อนข้างเกาะกลุ่มอยู่ด้วยกันเป็นกลุ่มใหญ่ในหมู่บ้านที่แยกจากคนกลุ่มอื่น ๆ เช่น ลาว ผู้ไท หรือกะเลิง ดังนั้นคำเรียกชื่อตนเองว่า “โย้ย” ที่ปรากฏมาเมื่อสมัยอดีตก็ยังเก็บรักษาไว้ ซึ่งนับเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความภูมิใจในความเป็นกลุ่มเป็นก้อนของคนโย้ยได้อย่างชัดเจน

⁴⁶ ในงานวิจัยนี้ไม่ได้ใช้คำศัพท์เป็นเกณฑ์สำคัญในการจำแนกกลุ่มภาษาลาว แต่สำหรับกรณีของภาษาไทยบ้านตาลเตี้ยวนั้น เนื่องจากมีข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับคำศัพท์ที่อาจช่วยในการตีความเกี่ยวกับภาษาไทย เมื่อผู้บอกภาษาลาวว่า คนรุ่นปู่ย่าตายายเคยใช้คำศัพท์บางคำที่คนรุ่นปัจจุบันไม่ใช่แล้ว ในงานวิจัยนี้จึงนำข้อมูลดังกล่าวมาเสนอเพิ่มเติมซึ่งอาจเป็นข้อมูลที่ช่วยสนับสนุนการจัดภาษาไทยบ้านตาลเตี้ยวให้อยู่ในกลุ่มภาษาลาวเทียมได้

⁴⁷ คำว่า “กะเทิน” มีความหมายโดยตรงในภาษาลาวหมายถึง “ไม่พอดี อย่างไม่ตั้งใจ” แต่ปัจจุบันมักใช้คำนี้ในความหมายคล้ายกับ “ไม่สมบูรณ์ ไม่เหมือนอย่างใดอย่างหนึ่งเสียทีเดียว” (จากข้อสังเกตของผู้วิจัยเอง)

ด้วยเหตุผลของความขัดแย้งระหว่างชื่อกลุ่มชนและชื่อภาษาซึ่งผู้พูดเรียกตนเองว่า “โย้ย” และพูด “ภาษาโย้ย” แต่มีลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนภาษาลาวอย่างเห็นได้ชัด เมื่ออาศัยข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการอพยพย้ายถิ่น ประกอบกับข้อมูลเพิ่มเติมเรื่องคำศัพท์ ในงานวิจัยนี้จึงจัดให้ภาษาโย้ยที่พูดในบ้านตาลเดี่ยว ตำบลธาตุ อำเภอวารินวิทวัส จังหวัดสกลนครอยู่ในกลุ่มภาษาลาวเทียมซึ่งเป็นภาษาที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มภาษาลาว แต่ได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวค่อนข้างมากจนทำให้ลักษณะของวรรณยุกต์เปลี่ยนแปลงไปเหมือนภาษาลาวนั่นเอง

5.3.4 วรรณยุกต์ในภาษากะเลิง

ภาษาของคนอีกกลุ่มหนึ่งที่มีวรรณยุกต์จัดเป็นภาษาลาวเทียมเช่นเดียวกับภาษาอื่น ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น คือ ภาษาของกลุ่มชนที่เรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกว่า “กะเลิง”⁴⁸ ซึ่งถูกระบุว่าเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมในบ้านหนองฮางน้อย ตำบลธาตุ อำเภอวารินวิทวัส จังหวัดสกลนคร ภาษากะเลิง บ้านหนองฮางน้อย มีวรรณยุกต์บางลักษณะคล้ายคลึงกับภาษาลาว แต่ก็นับว่าภาษากลุ่มนี้มีความคล้ายคลึงกับภาษาลาวน้อยกว่าภาษาพวน/ไทพวน ภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน ภาษาญ้อ และภาษาโย้ยที่กล่าวไว้ในตอนต้นดังแสดงในภาพที่ 58

ภาษากะเลิงมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาพรวมสรุปได้ดังนี้

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวตั้ง คือ

- 1) วรรณยุกต์คอล์มน์ A แยกเสียงแบบ A123-4
- 2) วรรณยุกต์คอล์มน์ B แยกเสียงแบบ B123-4
- 3) วรรณยุกต์คอล์มน์ C แยกเสียงแบบ C1-234
- 4) วรรณยุกต์คอล์มน์ DL แยกเสียงแบบ DL123-4
- 5) วรรณยุกต์คอล์มน์ DS แยกเสียงแบบ DS123-4

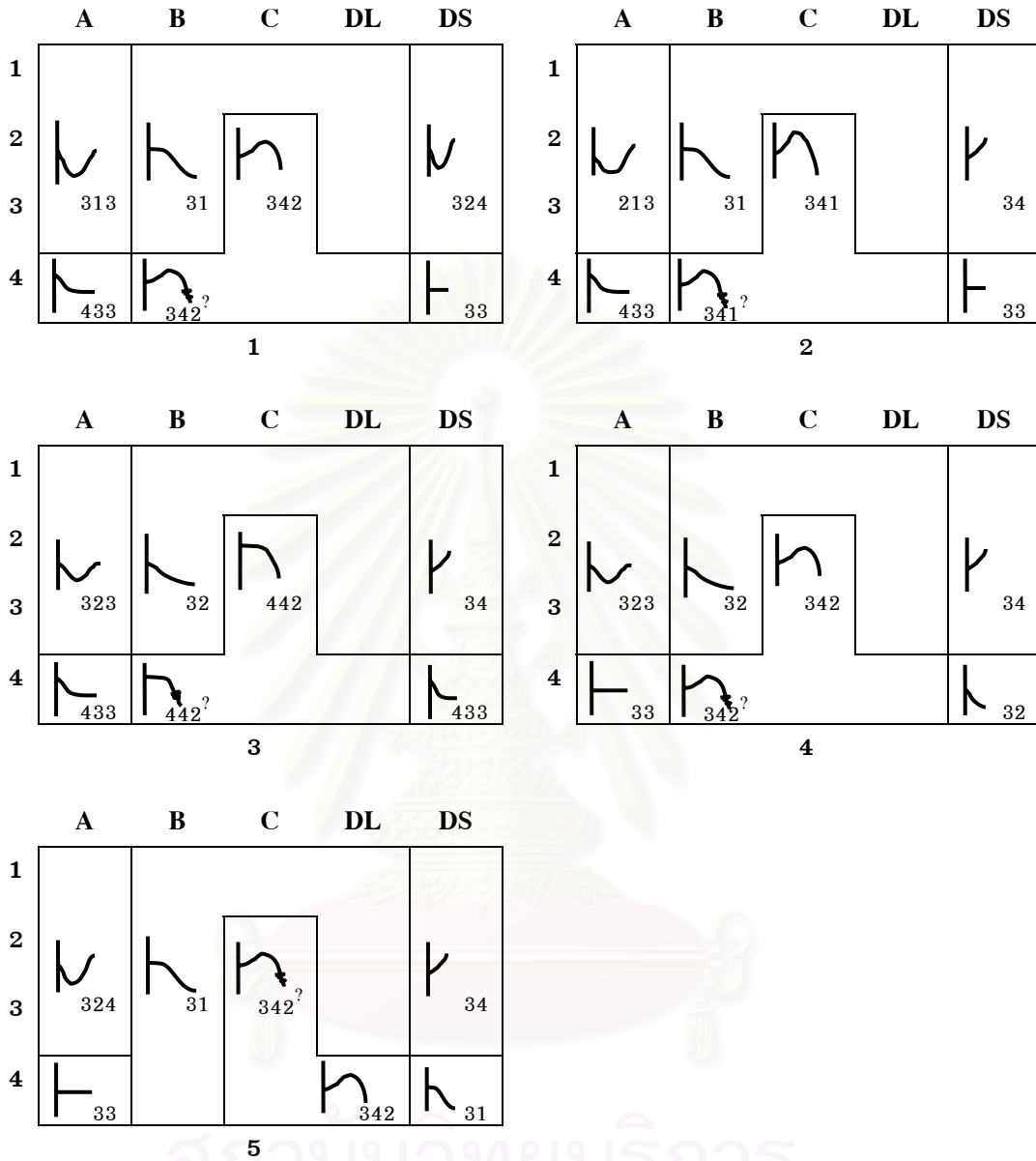
ลักษณะการรวมเสียงในแนวนอนที่คล้ายคลึงกับภาษาลาว (โดยเฉพาะภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1) ได้แก่

- 1) วรรณยุกต์ C1 และ DL123 มีการรวมเสียงกัน (C1=DL123)
- 2) วรรณยุกต์ C234 และ DL4 มีการรวมเสียงกัน (C234=DL4)

แต่มีลักษณะการรวมเสียงในแนวนอนที่แตกต่างจากภาษาลาวได้แก่

- 3) วรรณยุกต์ในช่อง B123 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C1 และ DL123 (B123=C1=DL123)
- 4) วรรณยุกต์ในช่อง B4 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C234 และ DL4 (B4=C234=DL4)

⁴⁸ จากข้อมูลเอกสารระบุว่าภาษา “กะเลิง” เป็นภาษาตระกูลมอญ-เขมรซึ่งเป็นตระกูลภาษาที่ไม่มีวรรณยุกต์ แต่เนื่องจากคนกลุ่มนี้มีจำนวนค่อนข้างน้อย และอาศัยปะปนอยู่กับคนลาวอีสานในบางบริเวณของจังหวัดสกลนคร นครพนม และมุกดาหาร จึงทำให้ภาษาพูดและวัฒนธรรมดั้งเดิมถูกกลืนกลายเป็นแบบลาวอีสาน

ภาพที่ 58 วรรณยุกต์ในภาษากะเลิง (บ้านหนองฮางน้อย ตำบลธาตุ อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร)

เมื่อพิจารณาในภาพรวมจะเห็นได้ว่า ภาษากะเลิงมีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่โดยเฉพาะการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ C1=DL123 และ C234=DL4 แต่ก็มีลักษณะที่เพิ่มเติมเข้ามาคือมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ B กับ C และ DL ด้วยคือ B123=C1=DL123 และ B4=C234=DL4 ทำให้ในระบบวรรณยุกต์ของภาษากะเลิงมีวรรณยุกต์จำนวน 4 หน่วยเสียง ได้แก่

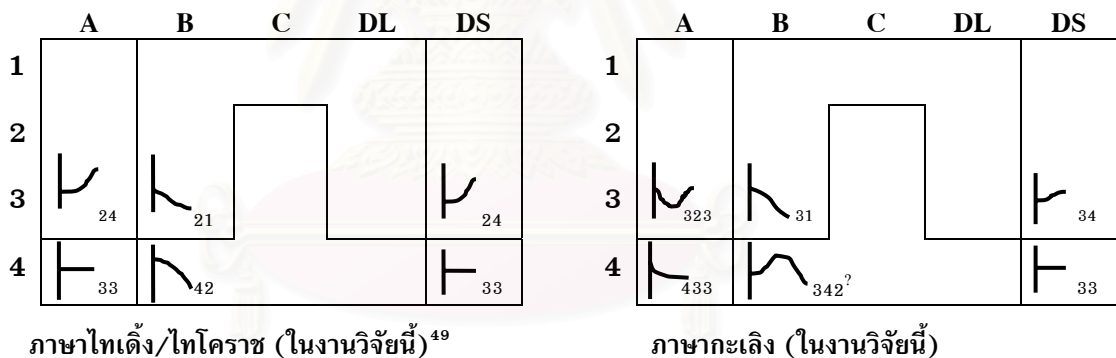
วรรณยุกต์ที่ 1 เป็นเสียงต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [213/313/323/324] ปรากฏในช่อง A123 และมีวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [324] หรือเสียงกลาง-ขึ้น [34] ในช่อง DS123 เป็นหน่วยเสียงย่อย

วรรณยุกต์ที่ 2 เป็นเสียงสูง-ตกระดับ [433] หรือเสียงกลางระดับ [33] ปรากฏในช่อง A4 และ DS4

วรรณยุกต์ที่ 3 เป็นเสียงกลาง-ตก [31/32] ปรากฏในช่อง B123 C1 และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 4 เป็นกลาง-ขึ้น-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง [341[?]/342[?]] หรือเสียงกลางระดับ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง [442[?]] ปรากฏในช่อง B4 C234 และ DL4 ยกเว้นในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 5 (ดูภาพที่ 58) ซึ่งวรรณยุกต์คอลลัมน์ B รวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมดทำให้วรรณยุกต์ในช่อง B4 เป็นเสียงกลาง-ตก [31] เหมือนวรรณยุกต์ในช่อง B123 ซึ่งแตกต่างจากระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1-4 (ดูภาพที่ 58)

เมื่อพิจารณาวรรณยุกต์ของภาษากะเลิงในภาพรวมเปรียบเทียบกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ พบว่า ภาษากะเลิงมีวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษา “ไทแดง” หรือ “ไทโคราช” ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้จัดให้อยู่ในกลุ่มภาษาลาวกลาย (ดูรายละเอียดในบทที่ 6) แต่ภาษากะเลิงและภาษาไทแดง/ไทโคราชก็มีความแตกต่างบางประการในระดับสัทลักษณะของวรรณยุกต์ดังแสดงในภาพที่ 59

ภาพที่ 59 เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาไทแดง/ไทโคราชกับภาษากะเลิง⁵⁰

⁴⁹ ในงานของบราวน์ (Brown, 1965) ได้เสนาวรรณยุกต์ในภาษาโคราชไว้คล้ายคลึงกับภาษาไทแดงหรือไทโคราช (พูดในบ้านปะไรโหนก ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี) ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ แตกต่างกันเพียงลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์แถว A ซึ่งในงานวิจัยนี้เป็นแบบ A123-4 แต่ในงานของบราวน์เป็นแบบ A1-234 โดยวรรณยุกต์ในช่อง A1 เป็นเสียงต่ำระดับ-ขึ้น [224] และวรรณยุกต์ในช่อง A234 เป็นเสียงกลางระดับ-ตก [331]

⁵⁰ ในงานวิจัยนี้จัดให้ภาษาไทแดง/ไทโคราชอยู่ในกลุ่มภาษาลาวกลาย เนื่องจากมีหลักฐานชัดเจนที่แสดงให้เห็นว่า ภาษาไทแดง/ไทโคราชเป็นภาษาในกลุ่มลาวที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางโดยเฉพาะอิทธิพลของวรรณยุกต์ (ดูรายละเอียดในบทที่ 6) ส่วนภาษากะเลิงที่พูดในบ้านหนองฮางน้อย ตำบลธาตุ อำเภอมานวนิवास จังหวัดสกลนคร งานวิจัยนี้จัดให้เป็นภาษาลาวเทียมเพราะมีชื่อกลุ่มชน/ชื่อภาษาขัดแย้งกับลักษณะของวรรณยุกต์ นั่นคือผู้พูดเรียกตนเองและเรียกชื่อภาษาว่า “กะเลิง” แต่มีวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาลาวอย่างเห็นได้ชัด

จากภาพที่ 59 จะเห็นได้ชัดว่า ภาษากะเลิงบ้านหนองฮางน้อยมีวรรณยุกต์เหมือนภาษาไทย เต็ง/โทโคราชแทบทุกประการ ทั้งลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ จะแตกต่างกันบ้างก็เพียงระดับเสียงสูง-ต่ำของการขึ้นตตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

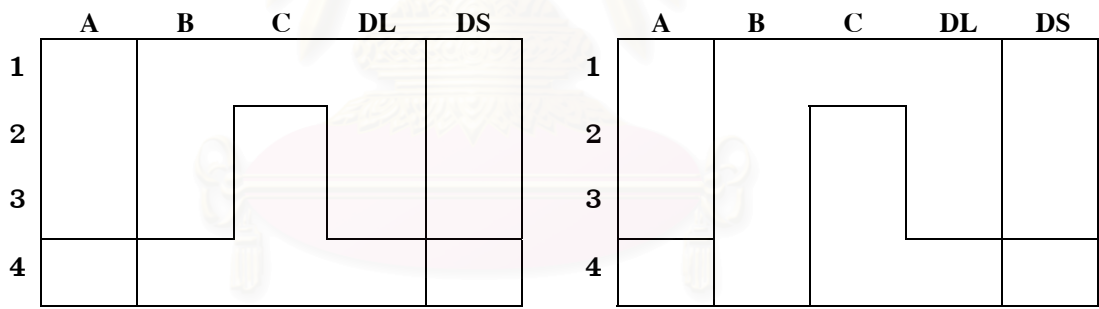
อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเรื่องบริเวณที่มีผู้พูดภาษาไทยเต็ง/โทโคราชกับบริเวณที่มีผู้พูดภาษากะเลิงอาศัยอยู่ก็ดูเหมือนจะเป็นบริเวณที่ห่างไกลกันมากและไม่มีความเกี่ยวข้องกันเลย กล่าวคือ ภาษาไทยเต็ง/โทโคราชนั้นจัดเป็นภาษาถิ่นจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้พูดอาจมีการอพยพโยกย้ายไปอยู่ตามที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย เช่น ผู้พูดภาษาไทยเต็ง/โทโคราชที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ก็อพยพไปอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี ในขณะที่ภาษากะเลิงซึ่งพูดเป็นส่วนใหญ่ในจังหวัดสกลนคร นครพนม และมุกดาหาร และในงานวิจัยนี้ก็ศึกษาภาษากะเลิงในบ้านหนองฮางน้อย ตำบลธาตุ อำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร บริเวณดังกล่าวไม่มีคนพูดภาษาไทยเต็ง/โทโคราอาศัยอยู่เลย ระบบวรรณยุกต์ที่เหมือนกันของทั้งสองภาษาจึงไม่น่าจะเกิดจากการมีอิทธิพลต่อกันระหว่างวรรณยุกต์ในทั้งสองภาษาดังกล่าว แต่เหตุผลที่น่าระบบวรรณยุกต์ในภาษาไทยเต็ง/โทโคราจะมาเปรียบเทียบกับภาษากะเลิงในที่นี้ก็เพื่อให้เห็นความเหมือนกันของระบบวรรณยุกต์ในภาษาที่น่าจะจัดเป็นภาษาลูกผสม (hybrid)⁵¹ เหมือนกัน กล่าวคือ เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปในวงการของผู้ที่ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นที่ว่า ภาษาไทยเต็งหรือโทโคราเป็นภาษาลูกผสมระหว่างภาษาลาวและภาษาไทยกลาง จึงทำให้มีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบภาษาลาวและแบบไทยกลางผสมกัน (รูปแบบการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ C1=DL123 และ C234=DL4 เหมือนภาษาลาว และมีรูปแบบการรวมเสียงวรรณยุกต์ B และ DL แบบ B123=DL123 และ B4=DL4 เหมือนภาษาไทย) และวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงในภาษาไทยเต็ง/โทโคราก็ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางเช่น วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ในช่อง A4 วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ในช่อง B123 และวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] ในช่อง B4 เป็นต้น (ดูภาพที่ 59)

จากการวิเคราะห์วรรณยุกต์ภาษากะเลิงในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสันนิษฐานไว้ว่า ภาษากะเลิงซึ่งมีผู้กล่าวว่า เป็นภาษาตระกูลมอญ-เขมร อาจมีพัฒนาการจากเดิมเป็นภาษาที่ไม่มีวรรณยุกต์เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์มาเป็นเวลานานแล้ว และระบบวรรณยุกต์ในภาษากะเลิงก็มีรูปแบบที่เกิดจากการผสมกันของภาษาอื่น ๆ ซึ่งเป็นที่แน่ชัดว่า ภาษาลาวอาจเป็นภาษาหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อภาษากะเลิง เพราะเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ที่พูดในบริเวณใกล้เคียงกับภาษากะเลิง ส่วนภาษาอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อภาษากะเลิงนั้นก็อาจเป็นภาษาผู้ไทหรือภาษาโย้ยที่พูดในบริเวณใกล้เคียงกันมาเป็นเวลานาน⁵²

⁵¹ ภาษาลูกผสม (hybrid) ในที่นี้ หมายถึง ภาษาที่มีลักษณะทางภาษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างภาษา 2 ภาษาขึ้นไป ตัวอย่างเช่น บราวน์ (Brown, 1965: 99) กล่าวว่า ภาษาโคราชเป็นภาษาลูกผสมที่เกิดจากภาษาลาวซึ่งปรับมาใช้ศัพท์ของภาษาไทยกลาง คือ ใช้คำศัพท์เหมือนภาษาไทยกลางแต่สำเนียงเป็นลาว และเมื่อศึกษาวรรณยุกต์ของภาษาโคราช/ไทยเต็ง/โทโครา ในงานวิจัยนี้จัดให้ภาษาดังกล่าวเป็นภาษาลูกผสม เพราะมีลักษณะของวรรณยุกต์ที่ผสมผสานระหว่างวรรณยุกต์ของภาษาลาวและภาษาไทยกลาง (ดูบทที่ 10 หัวข้อ 10.2.5)

⁵² ดูรายละเอียดเกี่ยวกับการสันนิษฐานว่า ภาษากะเลิงอาจเป็นภาษาลูกผสมในบทที่ 10 หัวข้อ 10.2.5

หลักฐานอีกประการหนึ่งที่น่าสงสัยเรื่องความเป็นภาษาลูกผสมของภาษากะเลิง คือ นอกจากระบบวรรณยุกต์ในภาษากะเลิงจะเหมือนกับภาษาไทยดั้ง/ไทโคราชแล้ว ยังเหมือนกับภาษาญ้อบางถิ่นด้วย เช่น ภาษาญ้อ จังหวัดสกลนคร (Chamberlain, 1975) ภาษาญ้อที่พูดใน 13 ตำบลของอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (กาญจนา คุ้มณะศิริ, 2524) หรือคล้ายคลึงกับภาษาญ้อ บ้านดงป่ายูง ตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2541) ซึ่งแม้แต่ภาษาญ้อ/ย้อนั้นก็นับว่ามีระบบวรรณยุกต์ที่หลากหลายมาก (ดูภาพที่ 54) จนกระทั่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ภาษาญ้อ/ย้อไม่ได้มีระบบวรรณยุกต์ที่ชัดเจนว่าเป็นรูปแบบใดแน่ เพราะเท่าที่พบในเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาต่างก็เสนอระบบวรรณยุกต์ในภาษาญ้อ/ย้อที่แตกต่างกันออกไป และในงานของพิณรัตน์ (2541) ก็ได้ตั้งข้อสันนิษฐานไว้ว่า ภาษาญ้อที่ศึกษาในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนมอาจเป็นภาษาลูกผสมที่เกิดจากการได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวและภาษาผู้ไทที่พูดอยู่รอบข้างก็เป็นได้⁵³ ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสงสัยว่าภาษากะเลิงและภาษาญ้ออาจมีฐานะเป็นภาษาลูกผสมเหมือนภาษาไทยดั้ง/ไทโคราช หลักฐานอีกประการหนึ่งที่น่าจะช่วยตอบข้อสงสัยนี้ได้บ้างก็คือในงานของแชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975, 1984) ซึ่งได้เสนอให้ภาษาญ้อ (Yo) ภาษากะเลิง (บ.คำคา อ.เมือง จ.สกลนคร) และภาษาโคราชอยู่ในกลุ่มเดียวกันและมีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน นอกจากนี้แชมเบอร์เลนยังเสนอให้เห็นระบบวรรณยุกต์ในภาษากะเลิงกองโล แขวงคำม่วน ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับระบบวรรณยุกต์บางรูปแบบของภาษากะเลิงที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ ดังแสดงในภาพที่ 60

ภาษาญ้อ กะเลิงคำคา⁵⁴ และโคราช
(Chamberlain, 1975, 1984)

ภาษากะเลิงกองโล⁵⁵ แขวงคำม่วน
(Chamberlain, 1984)

ภาพที่ 60 ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาญ้อ ภาษากะเลิง ภาษาโคราช ภาษากะเลิง กองโล และภาษากะเลิง คำคา ในงานของแชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975, 1984)

⁵³ ดูรายละเอียดเกี่ยวกับการสันนิษฐานว่า ภาษาญ้ออาจเป็นภาษาลูกผสมในบทที่ 10 หัวข้อ 10.2.5

⁵⁴ แชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975) ไม่ได้ระบุว่าภาษากะเลิงที่เขาจัดไว้ในกลุ่มเดียวกันกับภาษาญ้อและภาษาโคราชนั้นเป็นภาษากะเลิงที่พูดที่ใด สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นภาษากะเลิง บ้านคำคา เนื่องจากมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนภาษากะเลิง คำคาที่ปรากฏในงานของแชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1984) เสนอไว้

⁵⁵ แชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1984) เก็บข้อมูลภาษากะเลิง ในแขวงคำม่วนจากผู้พูดที่มาจากบ้านกองโลซึ่งตั้งอยู่ต้นแม่น้ำหินบูน ในแขวงคำม่วน สปป.ลาว

จากภาพที่ 60 จะเห็นได้ว่า แม้แต่ระบบวรรณยุกต์ในภาษากะเลิงที่แชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975, 1984) เคยศึกษาไว้เมื่อประมาณ 20-29 ปีมาแล้วก็มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ในภาษาญ้อที่น่าสงสัยว่าเป็นลักษณะของภาษาลูกผสม โดยเฉพาะการรวมเสียงวรรณยุกต์แถว B C และ DL แต่ในที่นี้ไม่อาจสรุปได้แน่นอนว่า ระบบวรรณยุกต์ในภาษากะเลิงที่ปรากฏในงานของแชมเบอร์เลนเป็นระบบวรรณยุกต์ที่เกิดจากการผสมผสานของวรรณยุกต์ในภาษาใดหรือไม่ เนื่องจากเท่าที่พบ ไม่มีงานใดที่เคยศึกษาวรรณยุกต์ในภาษากะเลิงไว้ จึงไม่มีข้อมูลวรรณยุกต์ในภาษากะเลิงที่จะมาเปรียบเทียบกับงานของแชมเบอร์เลนได้

เมื่อเปรียบเทียบภาษากะเลิงบ้านหนองฮางน้อยที่ศึกษาในงานวิจัยนี้กับภาษากะเลิงในงานของแชมเบอร์เลนเห็นได้ว่า ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1-4 (ดูภาพที่ 58) ในภาษากะเลิงบ้านหนองฮางน้อยมีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนภาษากะเลิงคำคาในงานของแชมเบอร์เลนทุกประการ แต่ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 5 (ดูภาพที่ 58) นั้นมีลักษณะที่แตกต่างออกไปเพียงเล็กน้อย นั่นคือ วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B รวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมด จึงทำให้วรรณยุกต์ในช่อง B4 แยกเสียงจากวรรณยุกต์ในช่อง C234 และ DL4 ลักษณะดังกล่าวเหมือนลักษณะที่ปรากฏในภาษากะเลิงกองโล ในงานของแชมเบอร์เลน แต่ก็ยากที่จะสรุปได้ชัดเจนว่าเป็นภาษากะเลิงกลุ่มเดียวกันหรือไม่ เนื่องจากในระบบวรรณยุกต์แบบอื่น ๆ (แบบที่ 1-4 ในภาพที่ 58) มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงที่แตกต่างออกไป อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า ลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B (B1234) ที่ปรากฏในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 5 (ดูภาพที่ 58) ดังกล่าวจัดเป็นลักษณะเด่นของภาษาลาว ซึ่งก็เป็นไปได้ที่ว่าลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B ดังกล่าวอาจได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอีสานที่พูดในบริเวณเดียวกัน

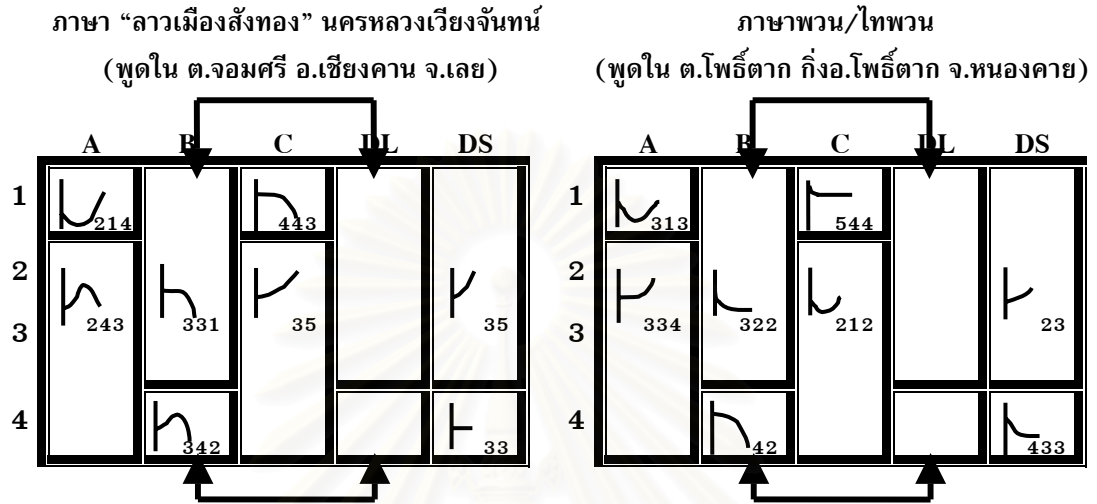
เนื่องจากลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B=DL ที่ปรากฏชัดเจนในภาษากะเลิง จึงได้จัดให้ภาษากะเลิงเป็นภาษาลาวเทียม อย่างไรก็ตาม เนื่องจากไม่ค่อยมีงานวิจัยที่ศึกษาภาษากะเลิง เท่าที่พบ ก็มีเพียงงานของแชมเบอร์เลนเท่านั้น จึงอาจจำเป็นต้องมีการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมอีกมากเพื่อให้ได้คำตอบหรือข้อสรุปที่แน่ชัดต่อไป

5.4 สรุป

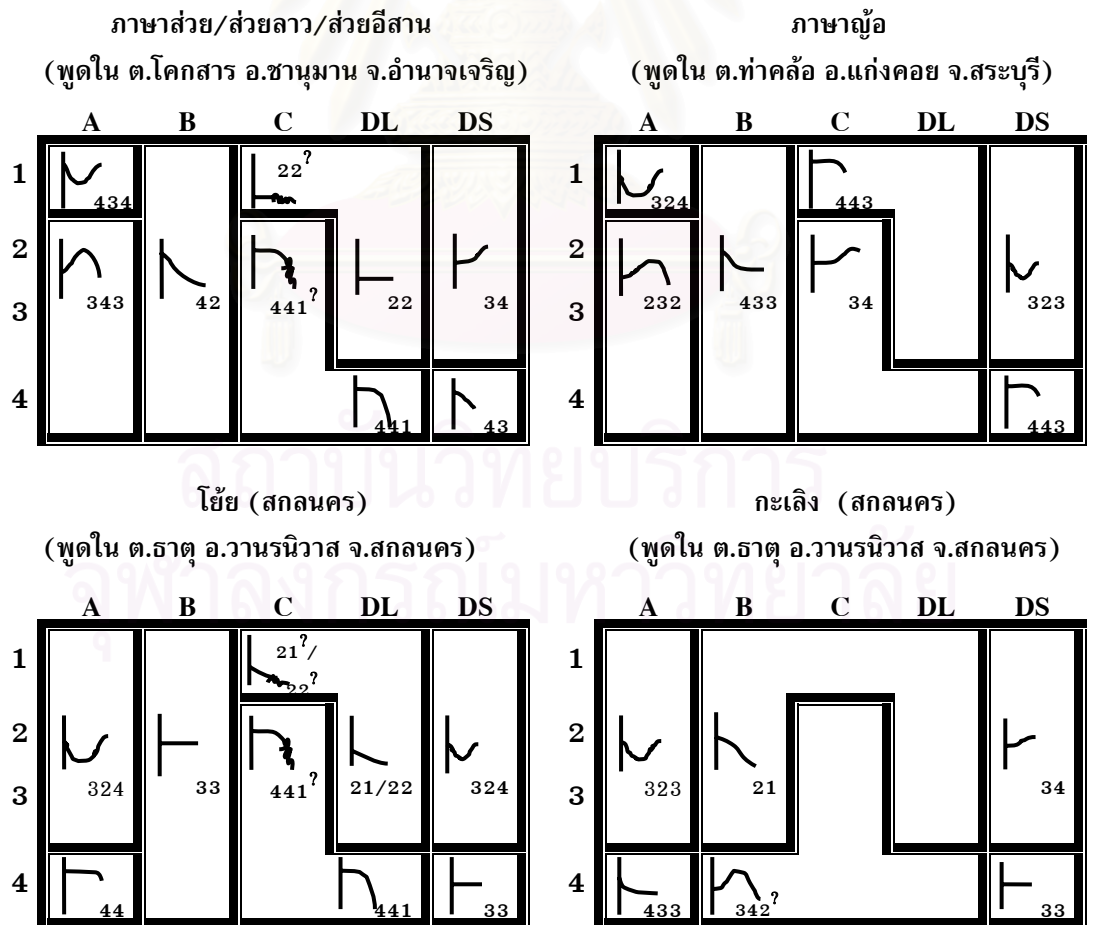
เมื่อใช้คำเรียกชื่อกลุ่มชน/ชื่อภาษาประกอบกับประวัติการอพยพย้ายถิ่นและลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ ในงานวิจัยนี้ได้จัดให้ “ภาษาลาวเทียม” ไม่ใช่ภาษากลุ่มลาว ภาษาที่จัดอยู่ในกลุ่ม “ภาษาลาวเทียม” ในงานวิจัยนี้แบ่งได้ 2 กลุ่มคือ ภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 1 ได้แก่ ภาษาที่ผู้พูดเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกว่า “ลาว” เรียกชื่อภาษาว่า “ภาษาลาว” แต่มีลักษณะของวรรณยุกต์แตกต่างจากภาษาลาว ภาษาที่อยู่ในกรณีนี้ได้แก่ ภาษา “ลาวเมืองสังทอง” (นครหลวงเวียงจันทน์) ที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในบ้านจอมศรี ตำบลจอมศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และภาษาพวน/ไทพวน ภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 2 ได้แก่ ภาษาที่ผู้พูดเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกด้วยชื่ออื่นที่ไม่ใช่ลาว และเรียกชื่อภาษาด้วยชื่ออื่น แต่มีลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายคลึงกับภาษาลาว ภาษาในกรณีนี้ได้แก่ ภาษาลัว/ลัวลาว/ลัวอีสาน ภาษาญ้อ ภาษาโย้ย และภาษากะเลิง

เพื่อให้เห็นภาพรวมของวรรณยุกต์ในภาษาต่าง ๆ ที่จัดอยู่ในกลุ่มภาษาลาวเทียมหรือกลุ่มไม่ใช่ลาว จึงได้สรุปลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ที่เด่นไว้ในภาพที่ 61

ภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 1 : ชื่อกลุ่มชน/ชื่อภาษา = ลาว แต่วรรณยุกต์ \neq ลาว

ภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 2 : ชื่อกลุ่มชน/ชื่อภาษา \neq ลาว แต่วรรณยุกต์ \cong ลาว

ภาพที่ 61 ภาพรวมแสดงวรรณยุกต์ในภาษาที่จัดอยู่ในกลุ่มภาษาลาวเทียม

สาเหตุหนึ่งของความไม่สอดคล้องกันระหว่างชื่อกลุ่มชนกับลักษณะทางภาษาซึ่งในที่นี้คือ วรรณยุกต์นั้น น่าจะเป็นปัจจัยทางสังคมที่มีส่วนสำคัญทำให้ผู้พูดที่มีฐานะเป็นชนกลุ่มน้อย ต้องการเป็นที่ยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของคนกลุ่มใหญ่ เช่น กรณีของภาษาที่ผู้พูดยืนยันว่าเป็น “ลาวเมืองสังทอง” (นครหลวงเวียงจันทน์) แต่กลับมีระบบวรรณยุกต์เหมือนภาษาพวนอย่างเห็นได้ชัดนั้น ก็น่าจะจัดอยู่ในกรณีนี้ ส่วนอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ คือ ความคล้ายคลึงกันของ ลักษณะทางภาษาบางประการ แม้ระบบวรรณยุกต์จะไม่เหมือนกัน แต่หากบางภาษามีวรรณยุกต์ บางหน่วยเสียงหรือมีการใช้ศัพท์บางคำคล้ายคลึงกับภาษาลาว ก็อาจจะถูกเข้าใจผิดว่าเป็นลาวได้ “ภาษาพวน” ที่มักจะถูกเรียกว่า “ลาวพวน” นั้นน่าจะจัดอยู่ในกรณีนี้

ส่วนกรณีของภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย ภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน ภาษาญ้อ ภาษาโย้ย และภาษากะเลิงนั้น ผู้พูดภาษาหรือคนอื่น ๆ ไม่ได้เกิดความสับสนเรื่องคำ เรียกชื่อกลุ่มเลย แต่ภาษากลุ่มดังกล่าวนี้ก็กลับมีวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาลาว ทั้งนี้ก็ได้ สันนิษฐานว่า การแปรหรือการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์อันมีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เข้ามาเกี่ยวข้องนั้นอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ภาษาบางภาษาที่เดิมเป็นภาษาไม่มีวรรณยุกต์กลายเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ เช่น ภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน และภาษากะเลิง หรือทำให้ภาษาบางภาษามีวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายคลึงกับภาษาลาว เช่น ภาษาญ้อ และภาษาโย้ย เป็นต้น

วรรณยุกต์ในภาษาลาวกลางและภาษาลาวแທ້กลุ่มที่ 2

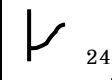
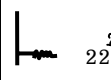

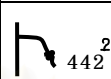

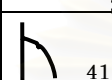

จากที่ได้เสนอเกี่ยวกับการจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาลาวออกเป็นภาษาลาวแທ້กลุ่มที่ 1 ภาษาลาวแທ້กลุ่มที่ 2 ภาษาลาวกลางและภาษาลาวเทียม โดยภาษาลาวเทียมนั้นไม่ใช่ภาษากลุ่มลาว ในขณะที่ภาษากลุ่มอื่น ๆ เป็นภาษาที่จัดอยู่ในกลุ่มลาว ภาษาลาวแທ້กลุ่มที่ 2 และภาษาลาวกลางเป็นภาษากลุ่มที่มีลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาลาวแທ້กลุ่มที่ 1 แต่แตกต่างกันตรงที่ภาษาลาวแທ້กลุ่มที่ 2 มีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้นในระดับหนึ่ง แต่ยังคงปรากฏให้เห็นลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายภาษาลาวแທ້กลุ่มที่ 1 ค่อนข้างมาก ในขณะที่ภาษาลาวกลางมีลักษณะของวรรณยุกต์บางลักษณะเท่านั้นที่เหมือนภาษาลาวแທ້กลุ่มที่ 1 แต่มีลักษณะอื่น ๆ เพิ่มเติมเข้ามาในระบบวรรณยุกต์

เนื้อหาในบทที่ 6 นี้จะเสนอเกี่ยวกับความหลากหลายของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน โดยจะเน้นให้เห็นการแปรของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในภาษาลาวกลางและภาษาลาวแທ້กลุ่มที่ 2 การเสนอเนื้อหาในตอนนี้จะใช้วิธีบรรยายเกี่ยวกับวรรณยุกต์ทั้งในระดับลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงซึ่งทำให้เห็นระบบวรรณยุกต์และระดับสัทลักษณะของวรรณยุกต์ และจะแบ่งการเสนอเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ 6.1 วรรณยุกต์ในภาษาลาวกลาง 6.2 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแທ້กลุ่มที่ 2 และ 6.3 สรุป

เนื่องจากภาษาลาวกลางและภาษาลาวแທ້กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้น และการแปรปรากฏในหลายรูปแบบ ผู้พูดบางคนมีรูปแบบการแปรร่วมกันในขณะที่บางคนมีรูปแบบการแปรที่แตกต่างออกไป ดังนั้นการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวทั้งสองกลุ่มในบทที่ 6 นี้จึงมีวิธีการ คือ หากผู้พูดภาษาลาวใช้รูปในลักษณะเดียวกันหรือเป็นรูปแบบที่เหมือนกันจะแสดงให้เห็นภาพสรุปของการแปร แต่หากผู้พูดภาษาลาวคนใดใช้รูปแปรที่แตกต่างออกไปก็จะแสดงให้เห็นภาพการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวของผู้พูดแต่ละคน โดยใช้กล่องวรรณยุกต์แสดงระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดดังกล่าวแยกจากผู้พูดคนอื่น ๆ และเนื่องจากผู้พูดแต่ละคนอาจมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องจัดระเบียบข้อมูลด้วยการคัดเลือกเฉพาะสัทลักษณะของวรรณยุกต์แบบที่มีจำนวนการปรากฏมากกว่าแบบอื่น ๆ แสดงในกล่องวรรณยุกต์ ทั้งนี้เพื่อให้เห็นภาพรวมของสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ผู้พูดมีส่วนร่วม ส่วนสัทลักษณะของวรรณยุกต์แบบอื่น ๆ ที่มีการปรากฏเป็นจำนวนน้อยนั้น จะไม่แสดงไว้ในกล่องวรรณยุกต์ แต่จะแยกกล่าวต่างหากในส่วนที่เป็นเนื้อหาบรรยายเกี่ยวกับวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียง

ในการนำเสนอการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลางในหัวข้อ 6.1 และการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแທ້กลุ่มที่ 2 ในหัวข้อ 6.2 นอกจากจะแสดงภาพให้เห็นวรรณยุกต์ที่ไม่มีการแปรแล้ว ยังจะแสดงให้เห็นด้วยว่าวรรณยุกต์ได้มีการแปรและแปรในลักษณะใดบ้าง วิธีนำเสนอการแปรในกล่องวรรณยุกต์ซึ่งเป็นระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดแต่ละคน คือ วรรณยุกต์ที่ได้

ผ่านการวิเคราะห์และสันนิษฐานว่าเป็นวรรณยุกต์ของภาษาลาวถิ่นนั้น ๆ ก็จะใส่ไว้ลำดับแรก ส่วนวรรณยุกต์อื่น ๆ ที่ไม่ได้เป็นวรรณยุกต์ของภาษาลาวถิ่นดังกล่าว แต่เป็นรูปแปรในลักษณะต่าง ๆ จะใส่ไว้ในลำดับต่อ ๆ กันไป ตัวอย่างการนำเสนอวรรณยุกต์ที่มีการแปรในภาพที่ 62

	A	B	C	DL	DS
1	 24		 22 ²		
2	 21/121/33	 33	 442 ²	 22	 34
3	 21/121/33				
4	 41	 33/42		 442	 33

ลาวอีสาน ถิ่น อ.เสลภูมิ จ.ร้อยเอ็ด (นางจำรัส)⁵⁶

ภาพที่ 62 ตัวอย่างวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีการแปร

ในภาพที่ 62 ภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดมีการแปรของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง A2 A3 และ B4 นั่นคือ วรรณยุกต์ในช่อง A2 และ A3 ซึ่งมีสัทลักษณะเป็นเสียงต่ำ-ตก [21] มีรูปแปรใหม่ คือ วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [121] และวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] โดยในภาพที่ 62 ได้ใส่รูปแปรทั้งสองรูปดังกล่าวในลำดับต่อจากวรรณยุกต์ [21] ซึ่งเป็นรูปแปรเดิมของภาษาลาวอีสานถิ่นดังกล่าว ส่วนวรรณยุกต์ในช่อง B4 นั้นมีสัทลักษณะเป็นเสียงกลางระดับ [33] เหมือนวรรณยุกต์ในช่อง B123 แต่มีรูปแปรใหม่ คือ วรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] ซึ่งได้ใส่ไว้ในลำดับต่อจากวรรณยุกต์กลางระดับ [33] ดังแสดงในภาพที่ 62

เมื่อมีการแปรของวรรณยุกต์ใด ๆ ปรากฏในภาษาลาวแล้วทำให้ไม่สามารถตัดสินรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงที่ชัดเจนได้ ในที่นี้จะมิวิธีแสดงรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ตัดสินไม่ได้หรือเป็นรูปแบบที่อาจมีการแปรเกิดขึ้นด้วยเส้นประ เช่นตัวอย่างในภาพที่ 62 ข้างต้น ในภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดซึ่งมีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลลัมน์ A เป็นแบบ A1-23-4 นั่นคือ วรรณยุกต์ในช่อง A2 และ A3 รวมเป็นหน่วยเสียงเดียวกัน แต่เมื่อมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A2 และ A3 ในลักษณะที่ยังไม่สมบูรณ์ นั่นคือ ผู้พูดยังเก็บรักษาวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ไว้ ในขณะที่มีวรรณยุกต์รูปแปรใหม่เกิดขึ้นด้วย ดังนั้นจึงใช้เส้นประเพื่อแสดงความเป็นไปได้ที่ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงอาจมีการแปรเป็นรูปแบบอื่น ๆ เช่น อาจมีการแยกเสียงรวมเสียงแบบ A1-23-4 เหมือนเดิม หรืออาจมีการแยกเสียงแบบ A1-2-3-4 ก็เป็นได้ หากในอนาคตการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A2 และ A3 ในภาษาลาวอีสานถิ่นดังกล่าวมีความหลากหลายของระดับเสียงมากขึ้นจนเกิดการกลายหรือการเปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์ กรณีของวรรณยุกต์คอลลัมน์ B ก็เช่นเดียวกัน ภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดซึ่งมีวรรณยุกต์

⁵⁶ ถิ่นที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน คือ บ้านซอนหอม ตำบลตาลเดี่ยว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

ในคอลัมน์ B รวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมดแบบ B1234 แต่เมื่อมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 ซึ่งเป็นการแปรที่ผู้พูดยังเก็บรักษาวรรณยุกต์รูปแปรเดิม คือ เสียงกลางระดับ [33] ไว้ และขณะเดียวกันก็มีรูปแปรใหม่ที่เป็นวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] ดังนั้นการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์คอลัมน์ B จึงอาจเป็นแบบ B1234 เหมือนเดิมหรืออาจเป็นแบบ B123-4 ก็ได้

นอกจากการแสดงให้เห็นการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 และภาษาลาวกลายในระดับบุคคลด้วยวิธีการดังที่กล่าวมาในข้างต้นแล้ว การแสดงภาพการแปรของวรรณยุกต์ในบทที่ 6 นี้จะมีวิธีการเรียงลำดับกล่องวรรณยุกต์ในแต่ละภาพที่แสดงระบบวรรณยุกต์ที่มีการแปรของผู้พูดแต่ละคนโดยมีนัยสำคัญ คือ จะจัดเรียงตามหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่มีการแปรและตามระดับมากน้อยของการแปร หากในระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดคนใดมีการแปรของวรรณยุกต์เพียงหน่วยเสียงเดียวก็จะเรียงลำดับตามการแปรที่พบในวรรณยุกต์ A B C DL DS ตามลำดับ ส่วนระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดที่มีการแปรเกิดขึ้นมากกว่า 1 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ก็จะเรียงลำดับตามจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่มีการแปรจากน้อยไปหามาก เช่น ระบบวรรณยุกต์ใดมีการแปรของวรรณยุกต์ A และ B จะแสดงในลำดับก่อนระบบที่มีการแปรของวรรณยุกต์ A B และ DL หรือระบบที่มีการแปรของวรรณยุกต์ B C และ DL ก็จะแสดงในลำดับก่อนระบบที่มีการแปรของวรรณยุกต์ A B C และ DL เป็นต้น

เมื่อแสดงการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลายและภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 โดยแยกกล่าวเป็นการแปรในระดับบุคคลด้วยวิธีการที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ในตอนท้ายของเนื้อหาแต่ละตอนของบทที่ 6 ก็จะแสดงให้เห็นภาพรวมของการแปรของวรรณยุกต์ทั้งในภาษาลาวกลายและภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2

6.1 วรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวกลาย

ภาษาลาวที่จัดอยู่ในกลุ่มลาวกลายได้แก่ ภาษา “ลาว” ที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 $C1=DL123$ $C234=DL4$ $B \neq DL$ เพียงบางลักษณะปรากฏอยู่ และมีลักษณะอื่นเพิ่มเติม จากข้อมูลวรรณยุกต์ที่ได้ศึกษาในงานวิจัยนี้พบว่า มีภาษาของผู้พูดจำนวนหนึ่งที่เรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกว่า “ลาว” มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาลาวลาวแท้กลุ่มที่ 1 และภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 แต่มีบางลักษณะที่แตกต่างกันออกไปสรุปได้ดังนี้

- 1) วรรณยุกต์คอลัมน์ B มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงทั้งแบบ B1234 และ B123-4 นั่นคือ ภาษาลาวบางถิ่นวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B เป็นหน่วยเสียงเดียวกันทั้งหมด และบางถิ่นวรรณยุกต์ในช่อง B123 เป็นหน่วยเสียงเดียวกัน แยกจากวรรณยุกต์ในช่อง B4
- 2) วรรณยุกต์ C1 และ DL123 มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงทั้งแบบ $C1=DL123$ และ $C1 \neq DL123$ นั่นคือในภาษาลาวบางถิ่นวรรณยุกต์ในช่อง C1 และ DL123 เป็นหน่วยเสียงเดียวกัน ในขณะที่บางถิ่นวรรณยุกต์ในช่อง C1 และ DL123 เป็นคนละหน่วยเสียง

- 3) วรรณยุกต์ C234 และ DL4 มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงทั้งแบบ C234=DL4 และ C234≠DL4 ได้แก่ ลักษณะที่วรรณยุกต์ในช่อง C234 และ DL4 เป็นหน่วยเสียงเดียวกันในภาษาลาวบางถิ่น ในขณะที่บางถิ่นวรรณยุกต์ในช่อง C234 และ DL4 เป็นคนละหน่วยเสียง
- 4) วรรณยุกต์ B และ DL มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงทั้งแบบ B≠DL และ B=DL นั่นคือ ในภาษาลาวบางถิ่นไม่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ B และ DL ซึ่งเป็นลักษณะที่พบในภาษาลาวส่วนใหญ่ในลาวแท่งกลุ่มที่ 1 และภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2 นั้นเอง แต่มีภาษาลาวบางถิ่นที่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ B และ DL เป็นหน่วยเสียงเดียวกัน (B=DL)

การแยกเสียงรวมเสียงลักษณะต่าง ๆ ข้างต้นปรากฏในภาษาของผู้พูดจำนวน 17 คน บางคนพูดภาษาเดียวกันกับภาษาที่จัดอยู่ในลาวแท่งกลุ่มที่ 1 และลาวแท่งกลุ่มที่ 2 หากแต่มีลักษณะของวรรณยุกต์ที่แตกต่างออกไป จึงจัดให้อยู่ในภาษากลุ่มลาวกลางดังแสดงในภาพที่ 63 ดูชื่อภาษาและบริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบันในตารางที่ 5

จากภาพที่ 63 เห็นได้ว่า ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบางที่พูดในบ้านปากอิงใต้ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายของผู้พูดที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1-3 (ดูภาพที่ 63) มีลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์ C1 และ DL123 ทำให้เกิด “บันไดลาว” แต่ไม่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ C234 และ DL4 คล้ายคลึงกับระบบวรรณยุกต์แบบที่ 4 คือภาษาลาว เมืองปากเห่า แขวงไซยะบุรีที่ผู้พูดอพยพมาอยู่ในบ้านหัวเวียง ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย แต่วรรณยุกต์ภาษาลาวเมืองปากเห่า แขวงไซยะบุรีนั้นมีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ DL แตกต่างออกไป คือ เป็นแบบ DL1234 ส่วนในภาษาลาวนอก/ลาวพม่าที่พูดในบ้านท่าดินแดง ตำบลปริงเพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 5 ในภาพที่ 63) ก็มีการแยกเสียงแบบ C234≠DL4 และมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 และ C34 ที่อาจมีผลทำให้เกิดการแปรของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ C ได้ สำหรับการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาว เมืองปากขอบ แขวงไซยะบุรี (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 6 ในภาพที่ 63) มีการแปรเกิดขึ้นในวรรณยุกต์ DL1234 และอาจทำให้วรรณยุกต์ C1 แยกหรือรวมกับวรรณยุกต์ DL1234 ก็เป็นไปได้

ลักษณะการแยกเสียงอีกประการหนึ่งที่ทำให้ภาษาลาวกลุ่มลาวกลาง แตกต่างจากลาวแท่งกลุ่มที่ 1 และลาวแท่งกลุ่มที่ 2 ได้แก่ การแยกเสียงวรรณยุกต์ C1 และ DL123 ภาษาลาวที่มีการแยกเสียงแบบดังกล่าวได้แก่ ภาษาลาวเมืองสุน แขวงอุดมไซ (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 7 ในภาพที่ 63) มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงที่แตกต่างออกไป คือ วรรณยุกต์ C1 แยกจากวรรณยุกต์ DL1 และมีการแปรของวรรณยุกต์ปรากฏค่อนข้างมากทั้งในวรรณยุกต์ DL และ DS นอกจากนี้ยังมีภาษาลาวเมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์ที่พูดในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 8 ในภาพที่ 63) ภาษาเลย/ไทเลย/ต๋าน/ไทต๋าน ในกิ่งอำเภอโพธิ์ตาก

1. ตัว สระเอวกลางพยางค์ (นาสนิมบิ)

2. ตัว สระเอวกลางพยางค์ (นาสนิมพ)

3. ตัว สระเอวกลางพยางค์ (นาสนิมอ)

4. ตัว บัญชีปากน้ำ แผลไข่อูยู่ (นาสนิมฝ)

5. ตัวนอก/ตัวหน้า สระเอวไข่อูยู่ (นาสนิมฝ)

6. ตัว บัญชีปากนบน แผลไข่อูยู่ (นาสนิมฝ)

7. ตัว เมืองสูง แผลไข่อูยู่ (นาสนิมง)

8. ตัว เมืองสนนตาม แผลไข่อูยู่ (นาสนิมท)

9. ตัวนอก/ตัวหน้า/แผลไข่อูยู่ (นาสนิมว)

10. ตัวนอก/ตัวหน้า/แผลไข่อูยู่ (นาสนิมพ)

11. ตัวนอก/ตัวหน้า/แผลไข่อูยู่ (นาสนิมอ)

12. ตัวนอก/ตัวหน้า/แผลไข่อูยู่ (นาสนิมจ)

13. ตัวนอก/ตัวหน้า/แผลไข่อูยู่ (นาสนิมด)

14. ตัวนอก/ตัวหน้า/แผลไข่อูยู่ (นาสนิมต)

15. ตัว เมืองสูง แผลไข่อูยู่ (นาสนิมถ)

16. ตัว เมืองสูง แผลไข่อูยู่ (นาสนิมท)

17. โท่เอว/โท่โหวว ชั้น อ.ต้นสูงทอ จ.นครราชสีมา (นาสนิมจ)

ภาพที่ 63 วรรณยุกต์และการแปรของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวกลาย

ตารางที่ 5 ชื่อภาษา บริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ฐานของภาษา ภาษาอื่นๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง วรรณยุกต์ที่มีการแปร ปัจจัยที่มีผลต่อการแปร ภาษาที่มีอิทธิพลต่อการแปร

ลำดับที่	ชื่อภาษา	บริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบัน/จุดเก็บข้อมูล	ฐานของภาษา		ภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง	วรรณยุกต์ที่มีการแปร		ปัจจัยที่มีผลต่อการแปร		ภาษาที่มีอิทธิพลต่อการแปร
			ชนกลุ่มใหญ่	ชนกลุ่มน้อย		เสียงวรรณยุกต์เดิม	รูปแปรของวรรณยุกต์	ภายใน	ภายนอก	
1	ลาว สำเนียงหลวงพระบาง	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีทองโขย อ.เชียงของ จ.เชียงราย	✓		เมือง/คำเมือง ลือ/โทลือ	DL4: 888	888		✓	- ลือ/โทลือ
2	ลาว สำเนียงหลวงพระบาง	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีทองโขย อ.เชียงของ จ.เชียงราย	✓		เมือง/คำเมือง ลือ/โทลือ	DL4: 848	88		✓	- ลือ/โทลือ
3	ลาว สำเนียงหลวงพระบาง	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีทองโขย อ.เชียงของ จ.เชียงราย	✓		เมือง/คำเมือง ลือ/โทลือ	DL4: 332 [?]	433		✓	- ลือ/โทลือ
4	ลาว บ้านปากแคว แขวงไซยะบุรี	บ.หัวเวียง ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย		✓	เมือง/คำเมือง	A1: 413 DL4: 22 DS2: 323 DS3: 323/223 DS4: 334	214 443 [?] 433/ 22 11 322	✓ ✓ ✓ ?	✓ ✓ ✓ ?	- เมือง/คำเมือง - เมือง/คำเมือง - ไทกลาง - ไทกลาง
5	ลาวนอก/ลาวพม่า สำเนียงเวียงจันทน์	บ.ท่าดินแดง ต.ปริมณฑล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี		✓	ลาวคำ/ลาวคั้ง/ลาวคั้ง ลาวอุตรดิตถ์ ลาวอีสาน	A23: 21 C1: 332 C34: 35	213 35 332		✓ ✓ ✓	- ลาวคำ/ลาวคั้ง/ลาวคั้ง - ลาวคำ/ลาวคั้ง/ลาวคั้ง - ไทกลาง
6	ลาว บ้านปากแคว แขวงไซยะบุรี	บ.หัวเวียง ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย		✓	เมือง/คำเมือง	A23: 232 A4: 232 DL123: 331	324/223 322 33/	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	- เมือง/คำเมือง - ไทกลาง -
							21 DL4: 232 331		✓ ✓	- ไทกลาง - เมือง/คำเมือง
7	ลาว เมืองขุน แขวงอุดมไซ	บ.หัวเวียง ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย		✓	เมือง/คำเมือง	B1234: 33 DL1: 21 DL2: 21 DL3: 21 DS1: 35 DS2: 35 DS4: 33	21 332 334 332/33 55 33 434	✓ ? ? ? ? ✓ ✓	✓ ? ? ? ? ✓ ✓	- เมือง/คำเมือง - ไทกลาง
8	ลาว เมืองชะบะคาน แขวงเวียงจันทน์	บ.เชียงคาน ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย		✓	เลข/ลาวเลข/ไทเลข ลาวจากสปป.ลาว	A1: 423 A2: 21 A3: 21 A4: 331	33 232 232/ 213 21	✓ ✓ ? ?	✓ ✓ ? ?	- เลข/ลาวเลข/ไทเลข - เลข/ลาวเลข/ไทเลข
9	คำ/ไทคำ/เลข/ไทเลข	บ.สามแล ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย		✓	ลาว สำเนียงเวียงจันทน์	C1: 55	441/ 322		✓ ✓	- ไทกลาง - ลาว สำเนียงเวียงจันทน์
10	คำ/ไทคำ/เลข/ไทเลข	บ.สามแล ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย		✓	ลาว สำเนียงเวียงจันทน์	DL123: 443	43	✓		-
11	เลข/ลาวเลข/ไทเลข	บ.เชียงคาน ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	✓		ลาวอีสานอื่นต่าง ๆ ลาวจากสปป.ลาว	A23: 324 A4: 324 DL123: 453	232 342 44	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	- ลาวอีสานอื่นต่าง ๆ - ลาวอีสานอื่นต่าง ๆ -
12	เลข/ลาวเลข/ไทเลข	บ.จอมศรี ต.จอมศรี อ.เชียงคาน จ.เลย	✓		ลาวอีสานอื่นต่าง ๆ ลาวจากสปป.ลาว	B4: 33 DL123: 353 DS4: 33	343 344 22	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	- ลาว เมืองสังทอง - กำนันนครเวียงจันทน์ -
13	ลาวคำ/ลาวคั้ง/ลาวคั้ง	บ.ท่าดินแดง ต.ปริมณฑล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	✓		ลาวนอก/ลาวพม่า สำเนียงเวียงจันทน์ ลาวอุตรดิตถ์ ลาวอีสานอื่นต่าง ๆ	B4: 33 C2: 443 C34: 443 DL1: 443 DL2: 443 DL3: 443	343/ 322 342 34/ 33 32/ 342 232/332 232/243	✓ ✓ ✓ ✓ ? ? ?	✓ ✓ ✓ ? ? ?	- ไทกลาง - ลาวอุตรดิตถ์ - ไทกลาง - ไทกลาง - ลาวนอก/ลาวพม่า
14	ลาวคำ/ลาวคั้ง/ลาวคั้ง	บ.ท่าดินแดง ต.ปริมณฑล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	✓		ลาวนอก/ลาวพม่า สำเนียงเวียงจันทน์ ลาวอุตรดิตถ์ ลาวอีสานอื่นต่าง ๆ	C1: 354/452 C4: 442 DL123: 354/452 DS2: 43	442 33 32 33	✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓	- ไทกลาง - ไทกลาง
15	ลาว เมืองไซ แขวงอุดมไซ	เมืองหัวทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว	✓		ลาวสปป.ลาวอื่นต่าง ๆ	DL123: 21 DS1: 33/332 DS2: 33/332	443 21/44 443/544	? ? ?	? ? ?	
16	ลาว เมืองสิง แขวงหลวงน้ำทา	เมืองหัวทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว		✓	ลาวสปป.ลาวอื่นต่าง ๆ	DL123: 31 C23: 31 DL4: 31	211 221 232	? ? ?	? ? ?	
17	ไทลื้อ/ไทโคราช อื่นอ.คำมูนทอ จ.นครราชสีมา	บ.ปะไรโนน ต.หนองอู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	✓		ลาวอีสานอื่นต่าง ๆ	B123: 33 B4: 33 C234: 31 DL4: 31	21 42 42 42	✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓	- ไทกลาง - ไทกลาง - ไทกลาง - ไทกลาง

จังหวัดหนองคาย (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 9 และ 10 ในภาพที่ 63) ภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยที่พูดในบ้านเชียงคาน และบ้านจอมศรี ตำบลจอมศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 11 และ 12 ในภาพที่ 63) ที่วรรณยุกต์ C1 และ DL123 เป็นคนละหน่วยเสียงกันหรือเป็นแบบ $C1 \neq DL123$

ภาษาของผู้พูดบางคนมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ค่อนข้างแตกต่างจากภาษาลาวกลุ่มที่ 1 และ 2 นั่นคือ ไม่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ C1 กับ DL123 และ C234 กับ DL4 หรือไม่มีลักษณะของ “บันไดลาว” ปรากฏอยู่เลย และยังมีลักษณะอื่นที่แตกต่างจากภาษาลาวอย่างสิ้นเชิง ได้แก่ ภาษาด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งที่พูดในบ้านท่าดินแดง ตำบลปั้งผล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 13 และ 14 ในภาพที่ 63) โดยเฉพาะผู้พูดที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 13 นั้นมีการแปรของวรรณยุกต์ปรากฏค่อนข้างหลายหน่วยเสียงได้แก่ B4 C2 C3 DL2 และ DL3 และระบบวรรณยุกต์แบบที่ 14 มีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ B และ DL แบบ $B1234 = DL123$ และยังมีกรรวมเสียงวรรณยุกต์ C และ DL แบบ $C123 = DL4$ ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่พบในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 และลาวแท้กลุ่มที่ 2 แต่อย่างใด (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ในบทที่ 7)

นอกจากนี้ยังมีภาษาลาวเมืองไซ แขวงอุดมไซ ที่พูดในเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว ที่ไม่มีลักษณะของ “บันไดลาว” ปรากฏอยู่เลย (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 15 ในภาพที่ 63) แต่มีลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์ C และ DL แบบ $C234 = DL1234$ และภาษาลาวเมืองสิง แขวงหลวงน้ำทา (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 16 ในภาพที่ 63) ที่พูดในบริเวณเดียวกัน มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ B และ DL แบบ $B1234 = DL123$ ส่วนภาษาลาวที่ยังมีลักษณะของ “บันไดลาว” ปรากฏอยู่แต่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ B และ DL เพิ่มขึ้นมาได้แก่ ภาษาไทแดง หรือไทโคราช ถิ่นอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 17 ในภาพที่ 63) ที่พูดในบ้านปะไรโหนด ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีที่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ $B123 = C1 = DL123$ และ $B4 = C234 = DL4$ ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกันกับที่พบในภาษาลาวกลาย และภาษาอู้อีที่พูดในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนมที่ผู้วิจัยเคยศึกษามา (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2541)

เมื่อเปรียบเทียบสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาของผู้พูดในกลุ่มลาวกลายแล้ว พบทั้งสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เหมือนกันและแตกต่างกันดังนี้

1) ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบาง พูดอยู่ในบ้านปากอิงใต้ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1-3 ในภาพที่ 63) มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่น คือ A1 เป็นเสียงสูง-ตก-ขึ้น [423/534] ในที่นี้ได้ตั้งข้อสังเกตว่า สัทลักษณะของวรรณยุกต์ A1 นี้เองที่ทำให้ได้ยินว่าภาษาลาว สำเนียงหลวงพระบางที่พูดในบริเวณดังกล่าวมีสำเนียงแตกต่างจากภาษาลาวอื่น ๆ (รวมทั้งภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานีที่ผู้วิจัยพูด) วรรณยุกต์ A234 เป็นเสียงต่ำ/กลาง(ระดับ)-ตก-ขึ้น [213/324/223] วรรณยุกต์ B1234 เป็นเสียงกลาง(ระดับ)-ตก [331/32/31] วรรณยุกต์ C1

และ DL123 เป็นเสียงสูงระดับ-ตก มีเสียงกักเส้นเสียง [441[?]/442[?]] ซึ่งเป็นหน่วยเสียงที่แตกต่างจากภาษาลาวอื่น ๆ เช่นเดียวกับวรรณยุกต์ใน A1 วรรณยุกต์ C234 เป็นเสียงต่ำ/กลาง (ระดับ)-ขึ้น-ตก [232/343/332] แยกจากวรรณยุกต์ DL4 ซึ่งเป็นเสียงกลาง/ต่ำ(ระดับ) [322/33/433] วรรณยุกต์ DS123 ในผู้พูดที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1 และ 2 เป็นเสียงกลาง-ตกหรือต่ำ/กลางระดับ [32/22] ซึ่งจัดเป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ใน B1234 ส่วนผู้พูดที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 3 นั้นวรรณยุกต์ DS123 เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น [23] เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ A234 วรรณยุกต์ใน DS4 ของผู้พูดภาษาลาว สำเนียงหลวงพระบางทั้งสามคนเป็นเสียงสูง(ระดับ)-ตก [43/433] ซึ่งเป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ DL4

2) ภาษาลาวเมืองปากเห่า แขวงไชยะบุรี พุดในบ้านหัวเวียง ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 4 ในภาพที่ 63) มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์หลายหน่วยเสียงคล้ายคลึงกับภาษาลาว สำเนียงหลวงพระบาง ได้แก่ วรรณยุกต์ A1 เป็นเสียงสูง-ตก-ขึ้น [413] แต่มีการแปรเกิดขึ้นด้วย คือ เป็นเสียงต่ำ-ตก-ขึ้น [214] ซึ่งเหมือนวรรณยุกต์ในช่อง A234 ที่เป็นเสียงต่ำ-ตก-ขึ้น [214] เช่นกัน วรรณยุกต์ใน B1234 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] วรรณยุกต์ใน C1 และ DL1234 เป็นเสียงสูงระดับ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [441[?]/443[?]] แยกจากวรรณยุกต์ใน C234 ซึ่งเป็นเสียงต่ำระดับ [22] ส่วนวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS นั้นมีเพียงวรรณยุกต์ DS1 เท่านั้นที่ไม่มีการแปร นั่นคือ เป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323] จัดเป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ A234

3) ภาษาลาวนอก/ลาวพม่า พุดในบ้านท่าดินแดง ตำบลปรางค์พล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 5 ในภาพที่ 63) มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 ที่เป็นวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] และมีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก-ขึ้น [213] และวรรณยุกต์ในช่อง C1 ซึ่งเป็นวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ-ตก [332] และมีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น [35] ทั้งการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 และ C1 ดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวต่าน/ลาวซี้ต้ง/ลาวคั้งที่พุดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณเดียวกัน ส่วนวรรณยุกต์ในช่อง C34 ซึ่งเป็นเสียงกลาง-ขึ้น [35] นั้นมีรูปแปรเป็นวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ-ตก [332] ซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง

4) ภาษาลาวเมืองปากขอบ แขวงไชยะบุรี พุดในบ้านหัวเวียง ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 6 ในภาพที่ 63) ซึ่งมีการแปรเกิดขึ้นในวรรณยุกต์ A234 และ DL1234 ส่วนวรรณยุกต์อื่น ๆ นั้นมีสัทลักษณะคล้ายคลึงกับภาษาลาวเมืองปากเห่า แขวงไชยะบุรีในข้างต้น นั่นคือ วรรณยุกต์ A1 เป็นเสียงสูง-ตก-ขึ้น [424] วรรณยุกต์ใน B1234 เป็นเสียงกลาง-ตก [32] วรรณยุกต์ใน C1 เป็นเสียงกลางระดับ-ตก [331] วรรณยุกต์ใน C234 เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] และวรรณยุกต์ใน DS1234 เป็นเสียงกลางระดับ-ตก [332] ซึ่งเป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ C1

5) **ภาษาลาวเมืองสุน แขวงอุดมไซ**⁵⁷ พูดในบ้านหัวเวียง ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย (ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 7 ในภาพที่ 63) ในภาษาลาวเมืองสุนนี้มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากภาษาลาวค่อนข้างมาก นอกจากนี้ยังมีการแปรเกิดขึ้นในวรรณยุกต์ DL12 และ DS1 และ DS34 ด้วย สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวเมืองสุนมีทั้งที่เหมือนและแตกต่างจากภาษาลาวอื่น ๆ ได้แก่ วรรณยุกต์ A123 เป็นเสียงต่ำระดับ-ขึ้น [223] ซึ่งเหมือนภาษาลาวอื่น ๆ วรรณยุกต์ A4 เป็นเสียงกลางระดับ-ขึ้น [334] วรรณยุกต์ใน B1234 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] เหมือนภาษาลาวเมืองปากเห่า แขวงไชยบุรี แต่ วรรณยุกต์ใน B1234 นี้รวมเสียงกับวรรณยุกต์ช่อง C1 ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างจากภาษาลาวอื่น ๆ วรรณยุกต์ C234 และ DL4 เป็นเสียงต่ำระดับ [22] วรรณยุกต์ใน DL1 เป็นเสียงกลางระดับ-ตก [332] และวรรณยุกต์ DS2 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น [35] ส่วนวรรณยุกต์อื่น ๆ ที่มีการแปรนั้นจะกล่าวรายละเอียดในบทต่อไป

6) **ภาษาลาวเมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์** พูดในบ้านเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย (ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 8 ในภาพที่ 63) ในภาษาลาวเมืองชะนะคามนี้มีการแปรเกิดขึ้นกับวรรณยุกต์ A1234 และ DL4 ส่วนวรรณยุกต์อื่น ๆ นั้นมีสัทลักษณะที่ชัดเจน ได้แก่ วรรณยุกต์ B1234 เป็นเสียงกลางระดับ-ตก [332] วรรณยุกต์ C1 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น [34] แยกจากวรรณยุกต์ DL123 ซึ่ง เป็นเสียงสูง-ตก [42] วรรณยุกต์ C234 เป็นเสียงกลางระดับ [433] ซึ่งอาจจะรวมหรือแยกจากวรรณยุกต์ DL4 เพราะวรรณยุกต์ DL4 มีการแปรจึงไม่สามารถตัดสินการแยกเสียงรวมเสียงระหว่าง C234 กับ DL4 ได้ วรรณยุกต์ DS123 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] และวรรณยุกต์ DS4 เป็นเสียงกลางระดับ [33] ซึ่งเป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ B1234

7) **ภาษาด่าน/ไทด่าน/เลย/ไทเลย** พูดในบ้านสาวแล ตำบลโพธิ์ตาก กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย (ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 9 และ 10 ในภาพที่ 63) ในภาษาเลยของผู้พูดทั้งสองคนมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์หลายหน่วยเสียงที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ วรรณยุกต์ A1 เป็นเสียงกลาง/สูง-ตก-ขึ้น [324/424] เหมือนภาษาลาว สำเนียงหลวงพระบางที่กล่าวมาในข้างต้น วรรณยุกต์ A234 ในคนที่ 1 (ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 9) เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [343] แตกต่างจากวรรณยุกต์ A234 ของคนที่ 2 (ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 10) ซึ่งเป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323] วรรณยุกต์ B1234 ของผู้พูดทั้งสองคนเป็นเสียงกลางระดับ [33] เหมือนกัน วรรณยุกต์ C1 ของคนที่ 2 เป็นเสียงสูงระดับ-ตก [443] ในขณะที่คนที่ 1 มีการแปรของวรรณยุกต์ C1 เกิดขึ้น แต่วรรณยุกต์ C1 ของทั้งสองคนก็แยกจากวรรณยุกต์ DL123 ซึ่งเป็นเสียงสูงระดับ [55] ในภาษาเลยของคนี่ 1 และเป็นเสียงสูง-ตก [43] ในภาษาเลยของคนี่ 2 ส่วนวรรณยุกต์ C234 และ DL4 นั้น ในภาษาเลยของคนี่ 1 เป็นเสียงสูงระดับ-ตก [441] ในขณะที่คนที่ 2 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [342] สัทลักษณะของวรรณยุกต์ของผู้พูดภาษาเลยทั้งสองคนที่เหมือนกัน คือ

⁵⁷ ผู้พูดภาษาลาวเมืองสุน แขวงอุดมไซที่เป็นผู้บอกภาษาในงานวิจัยนี้บอกว่าตนเป็น “ลาวเมืองสุน แขวงหลวงพระบาง” แต่เมื่อตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับประเทศสปป.ลาวแล้วพบว่า เมืองสุนอยู่ในแขวงอุดมไซ

เสียงวรรณยุกต์กลาง-ตก-ขึ้น [323] ในช่อง DS123 และเสียงสูง-ตก [43] ในช่อง DS4 ซึ่งเป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ A1 และ B1234 ตามลำดับ

8) ภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลย พูดในบ้านเชียงคาน ตำบลเชียงคาน และบ้านจอมศรี ตำบลจอมศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 11 และ 12 ในภาพที่ 63) สัทลักษณะของวรรณยุกต์หลายหน่วยเสียงในภาษาเลยทั้งสองคนนี้เหมือนภาษาเลยที่พูดในบ้านสาวแลที่กล่าวมาแล้วโดยเฉพาะวรรณยุกต์ A1 และวรรณยุกต์ A234 ของผู้พูดที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 12 (ส่วนระบบวรรณยุกต์แบบที่ 11 นั้นมีการแปรเกิดขึ้น) วรรณยุกต์ B1234 ของผู้พูดคนที่ 2 (ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 12) นั้นเป็นกลางระดับ [33] เหมือนภาษาเลยบ้านสาวแล แต่ในภาษาเลยของคนี่ 1 (ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 11) เป็นกลาง-ตก [32] ส่วนวรรณยุกต์ C1 นั้นเป็นเสียงกลาง/สูง-ขึ้น-ตก [353/453] แยกจากวรรณยุกต์ DL123 ซึ่งเป็นเสียงสูงระดับ [44/344] และวรรณยุกต์ C234 กับ DL4 ในภาษาเลยของคนี่ 1 เป็นเสียงสูง-ตกระดับ [433] ส่วนคนที่ 2 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น [34] วรรณยุกต์อีกหน่วยเสียงที่แตกต่างกัน คือ เสียงกลาง-ตก-ขึ้นในช่อง DS123 ของคนที่ 1 แต่ในภาษาเลยของคนี่ 2 เป็นเสียงกลางระดับ [33] ซึ่งอาจทำให้รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DS4 ที่มีการแปรเกิดขึ้น ส่วนในภาษาเลยของคนี่ 1 นั้นวรรณยุกต์ DS4 เป็นกลางระดับ

9) ภาษาลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง พูดในบ้านท่าดินแดง ตำบลปรางค์ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 13 และ 14 ในภาพที่ 63) เนื่องจากในภาษาลาวด่านของผู้พูดทั้งสองคนที่จัดอยู่ในภาษาลาวกลุ่มที่ 3 นี้มีการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ปรากฏค่อนข้างมาก ในที่นี้จึงจะกล่าวเพียงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ไม่มีการแปรเกิดขึ้น ได้แก่ ในผู้พูดภาษาลาวด่านบ้านท่าดินแดงคนที่ 1 (ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 13) นั้นมีวรรณยุกต์ใน A1 เป็นเสียงต่ำระดับ-ขึ้น [224] แตกต่างจากคนที่ 2 (ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 14) ซึ่งมีวรรณยุกต์ A1 เป็นเสียงสูง-ตก-ขึ้น [423] เหมือนภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบาง ภาษาลาวแขวงไซยะบุรีที่กล่าวมาในข้างต้น วรรณยุกต์ใน A234 ของผู้พูดภาษาลาวด่านทั้งสองคนเหมือนกัน คือ เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] และวรรณยุกต์ใน C12(3) ของทั้งสองคนก็คล้ายกัน คือ เป็นเสียงตก [342/442] เหมือนกัน แต่ในภาษาลาวด่านของคนี่ 2 วรรณยุกต์ใน C123 กับ DL4 เป็นหน่วยเสียงเดียวกัน แต่ในภาษาลาวด่านของคนี่ 1 มีการแปรเกิดขึ้นทั้งในวรรณยุกต์ C และ DL ส่วนวรรณยุกต์อื่น ๆ นั้นมีสัทลักษณะแตกต่างกันไป คือ ในภาษาลาวด่านของคนี่ 1 วรรณยุกต์ B123 เป็นเสียงกลางระดับ (ส่วน B4 มีการแปรเกิดขึ้น) แต่คนที่ 2 นั้นวรรณยุกต์ B1234 เป็นเสียงกลาง-ตก [32] และรวมเสียงกับวรรณยุกต์ DL123 ซึ่งแตกต่างจากภาษาลาวส่วนใหญ่ในกลุ่มที่ 1 และ 2 นอกจากนี้ยังมีวรรณยุกต์ในคอล์มน์ DS ที่ทั้งสองคนมีสัทลักษณะที่ต่างกันอันเนื่องมาจากการแปรของวรรณยุกต์นั่นเอง

10) ภาษาลาวเมืองไซ แขวงอุดมไซ พูดในเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 15 ในภาพที่ 63) ในภาษาลาว เมืองไซมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ใน A1 เป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323] วรรณยุกต์ A23 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] และ A4 เป็นเสียงกลางระดับ [233] ซึ่งล้วนแต่เป็นสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ทำให้ภาษาลาวเมืองไซมีสำเนียงที่

แตกต่างจากภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบาง ภาษาลาวแขวงไชยะบุรี ภาษาเลย รวมทั้งภาษาลาว
 ด้านที่กล่าวมาแล้ว ส่วนสัทลักษณะของวรรณยุกต์อื่น ๆ นั้น ได้แก่ วรรณยุกต์ B1234 เป็นเสียง
 กลาง-ตก [32] วรรณยุกต์ C1 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] แยกจากวรรณยุกต์ C234 กับ DL1234
 ซึ่งเป็นเสียงสูงระดับ-ตก [443] ส่วนวรรณยุกต์ DS นั้นมีเพียง DS4 เท่านั้นที่เห็นได้ชัดว่าเป็น
 เสียงกลางระดับ [33] ในขณะที่วรรณยุกต์ DS123 มีการแปร ผู้พูดภาษาลาวเมืองไซ แขวงอุดม
 ไซที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยนี้อาจเป็นคนลื้อที่เปลี่ยนมาพูดภาษาลาว เนื่องจากทั้งแขวงอุดมไซและ
 บ่อแก้วมีหมู่บ้านลื้ออยู่เป็นจำนวนมาก (เช่นเดียวกับเมืองสิง แขวงหลวงน้ำทา)

11) ภาษาลาวเมืองสิง แขวงหลวงน้ำทา พูดในเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.
 ลาว (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 16 ในภาพที่ 63) จากภาพที่ 63 เห็นได้ชัดว่าลักษณะการแยกเสียง
 รวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวเมืองสิง แขวงหลวงน้ำทาของผู้พูดคนนี้แตกต่างจากภาษาลาวแท้
 กลุ่มที่ 1 และ 2 อย่างเห็นได้ชัด และเมื่อพิจารณาถึงลักษณะของวรรณยุกต์พบว่า มีวรรณยุกต์บาง
 หน่วยเสียงที่เหมือนภาษาลาวอื่น ๆ ได้แก่ วรรณยุกต์ A123 เป็นเสียงต่ำระดับ-ขึ้น [224]
 วรรณยุกต์ DS123 เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น [23] ซึ่งเป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ A123 วรรณยุกต์
 ใน DS4 วรรณยุกต์บางหน่วยเสียงในภาษาลาวเมืองสิง ก็แตกต่างออกไปจากภาษาลาวอื่น ๆ ที่
 ศึกษาในงานวิจัยนี้ เช่น วรรณยุกต์กลางระดับ-ตก [332] ในช่อง A4 วรรณยุกต์ต่ำระดับ [211]
 ใน B1234 และ DL123 วรรณยุกต์กลาง-ตก [31] ใน C1 และ C4 วรรณยุกต์ต่ำระดับ-ตก [221]
 ในช่อง C23 เป็นต้น

12) ภาษาไทแดงหรือไทโคราช ถิ่นอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา พูดในบ้าน
 ปะไรโหนก ตำบลปรังเผล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 17 ใน
 ภาพที่ 63) เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าภาษาถิ่นจังหวัดนครราชสีมาเป็นภาษาลูกผสมระหว่าง
 ภาษาอีสานและภาษาไทยกลาง ภาษาไทแดงหรือไทโคราชถิ่นอำเภอด่านขุนทดนี้ก็มีสัทลักษณะของ
 วรรณยุกต์ที่เหมือนทั้งภาษาลาวอีสานและภาษาไทยกรุงเทพ ได้แก่ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำ-ขึ้น
 [24] ใน A123 เหมือนภาษาอีสาน วรรณยุกต์กลางระดับ [33] ในช่อง A4 เหมือนภาษาไทย
 กรุงเทพ วรรณยุกต์ต่ำ-ตก [21] ใน B123 เหมือนภาษาไทยกรุงเทพซึ่งรวมกับวรรณยุกต์ C1
 และ DL123 ซึ่งเป็นเสียงต่ำ-ตก [21] เหมือนภาษาลาวอีสาน วรรณยุกต์สูง-ตก [42] ในช่อง
 B4 เหมือนภาษาไทยกรุงเทพซึ่งเป็นหน่วยเสียงเดียวกันกับวรรณยุกต์ใน C234 และ DL4 ซึ่ง
 เป็นเสียงสูง-ตก [42] เหมือนภาษาลาวอีสาน ส่วนวรรณยุกต์คอล์มน์ DS นั้น ทั้ง DS123 และ
 DS4 มีวรรณยุกต์เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น [24] และกลางระดับ [33] ตามลำดับซึ่งเป็นหน่วยเสียง
 วรรณยุกต์ที่เหมือนภาษาลาวอีสาน

การแปรของวรรณยุกต์หน่วยเสียงต่าง ๆ ในภาษากลุ่มลาวกลายมีผลทำให้ลักษณะการ
 แยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์กลายเป็นภาษาลาวดั้งเดิมเกิดเป็นรูปแบบที่หลากหลายของ
 วรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวกลาย ความแตกต่างของรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์
 ระหว่างภาษากลุ่มลาวกลายกับลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแสดงไว้ในภาพที่ 64

ลักษณะเด่นของภาษาลาว

	A	B	C	DL	DS
1	2.1		2.5		
2	2.2	2.4	2.6		2.1
3					
4	2.3				2.4

ภาษากลุ่มลาวกลาย

	A	B	C	DL	DS
1	2.1		2.4		
2					
3	2.2	2.3	2.5		2.6
4				2.6	2.1

1

	A	B	C	DL	DS
1	2.1		2.4		
2					
3	2.2	2.3	2.5		2.6
4				2.6	2.3

2

	A	B	C	DL	DS
1	2.1		2.4		
2					
3	2.2	2.3	2.5		2.1
4				2.6	

3

	A	B	C	DL	DS
1	2.1		2.4		2.1
2	?				2.1
3	2.2	2.3	2.5		2.1
4					2.1

4

	A	B	C	DL	DS
1	2.1		2.4		
2					
3	2.2	2.3	2.5		2.7
4				2.5	2.3

5

	A	B	C	DL	DS
1	2.1		2.4	2.4	
2	2.2			2.4	
3	2.2	2.3	2.5	2.4	2.3
4	2.2			2.4	

6

	A	B	C	DL	DS
1				2.5	2.1
2	2.1			2.5	
3		2.3	2.4	2.5	2.1
4	2.2				2.1

7

	A	B	C	DL	DS
1	2.1		2.4		
2	?				
3	2.2	2.3	2.5	2.6	2.7
4	2.2			2.5	2.3

8

	A	B	C	DL	DS
1	2.1		2.4		
2					
3	2.2	2.3	2.5	2.6	2.1
4					2.3

9

	A	B	C	DL	DS
1	2.1		2.4		
2					
3	2.2	2.3	2.5	2.6	2.1
4					2.3

10

	A	B	C	DL	DS
1	2.1		2.4		
2	2.2				
3	2.2	2.3	2.5	2.6	2.1
4	2.2				2.3

11

	A	B	C	DL	DS
1	2.1		2.4		
2					
3	2.2	2.3	2.5	2.6	2.3
4		2.3			2.1

12

	A	B	C	DL	DS
1	2.1		2.4	2.4	
2				2.4	
3	2.2	2.3	2.4	2.4	
4		2.3	2.4	2.3	

13

	A	B	C	DL	DS
1	2.1				2.6
2					2.6
3	2.2	2.3	2.4		2.3
4			2.5		2.4

14

	A	B	C	DL	DS
1	2.1		2.5		2.1
2					2.1
3	2.2	2.4	2.6		
4	2.3				2.3

15

	A	B	C	DL	DS
1			2.4		
2	2.1	2.3			
3			2.5		2.1
4	2.2		2.6	2.7	2.3

16

	A	B	C	DL	DS
1					
2	2.1	2.3			
3					2.1
4	2.2	2.4			2.2

17

ภาพที่ 64 เปรียบเทียบลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว กับภาษากลุ่มลาวกลาย

เป็นที่น่าสังเกตว่าในภาษากลุ่มลาวกลายมีระบบวรรณยุกต์บางแบบที่มีลักษณะคล้ายภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 (เช่น ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1-4 ดูภาพที่ 64) ระบบวรรณยุกต์บางแบบมีลักษณะของภาษาลาวเพียงบางลักษณะปรากฏอยู่ (เช่น ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 7-12 ดูภาพที่ 64) แต่มีระบบวรรณยุกต์บางแบบที่แตกต่างออกไปจนแทบไม่เห็นลักษณะที่บ่งบอกว่าเป็นภาษาลาวได้เลย (เช่น ผู้พูดที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 6 และแบบที่ 13-17 ดูภาพที่ 64)

การรวมเสียงวรรณยุกต์คอลลัมน์ C และ DL แบบ C1=DL123 นั้นปรากฏเพียงในภาษาลาวของผู้พูดเพียงบางคนเท่านั้น ได้แก่ ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบาง (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1-3 ภาพที่ 64) ภาษาลาวบ้านปากเห่า แขวงไชยะบุรี (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 4 ในภาพที่ 64) และภาษาไทยเต็งหรือโทโคราช ถิ่นอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 17 ในภาพที่ 64) ส่วนภาษาลาวของผู้พูดคนอื่น ๆ นั้นมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ C1 และ DL123 ($C1 \neq DL123$) (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 7-16 ในภาพที่ 64) ในขณะที่ในภาษาลาวของผู้พูดบางคนมีการแปรของวรรณยุกต์ทำให้ไม่สามารถตัดสินลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ C1 และ DL123 ได้ (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 5 และ 6 ในภาพที่ 64)

ส่วนลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของภาษาลาวที่เปลี่ยนแปลงไปในภาษากลุ่มลาวกลาย ได้แก่ การรวมเสียงวรรณยุกต์ C234 และ DL4 ($C234 = DL4$) ลักษณะดังกล่าวปรากฏเพียงในภาษากลุ่มลาวกลายของผู้พูดบางคนเท่านั้น ได้แก่ ภาษาลาวเมืองฮุน แขวงอุดมไซ (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 7 ในภาพที่ 64) ภาษาด่าน/ไท่ด่าน/เลย/ไท่เลย (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 9 และ 10 ในภาพที่ 64) ภาษาเลย/ลาวเลย/ไท่เลย (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 11 และ 12 ในภาพที่ 64) และภาษาไทยเต็งหรือโทโคราช ถิ่นอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 17 ในภาพที่ 64) ส่วนภาษาลาวของผู้พูดคนอื่น ๆ นั้นมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ C234 และ DL4 ($C234 \neq DL4$) ปรากฏอย่างเห็นได้ชัดเช่น ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบาง (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1-3 ในภาพที่ 64) ภาษาลาวบ้านปากเห่า แขวงไชยะบุรี (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 4 ในภาพที่ 64) ภาษาลาว บ้านปากขอบ แขวงไชยะบุรี (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 6 ในภาพที่ 64) ภาษาลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 14 ในภาพที่ 64) และภาษาลาวเมืองสิง แขวงหลวงน้ำทา (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 16 ในภาพที่ 64)

ภาษาลาวที่แทบไม่ปรากฏลักษณะเด่นของภาษาลาวให้เห็นเลย ได้แก่ ภาษาลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งของผู้พูดที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 14 (ดูภาพที่ 64) และภาษาลาวเมืองไซ แขวงอุดมไซ (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 16 ในภาพที่ 64) ส่วนภาษาลาวที่ยังมีลักษณะของภาษาลาวดั้งเดิมปรากฏอยู่เพียงบางลักษณะและยังมีลักษณะอื่นเพิ่มเติมเข้ามาซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างจากภาษาลาวดั้งเดิมอย่างสิ้นเชิงโดยเฉพาะการรวมเสียงวรรณยุกต์ B และ DL ($B = DL$) ได้แก่ ภาษาลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 14 ในภาพที่ 64) และภาษาลาวเมืองสิง แขวงหลวงน้ำทา (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 16 ในภาพที่ 64) ลักษณะใด ๆ ที่มีการแปรหรือกลายไปจากภาษาลาวดั้งเดิมดังกล่าวมาพอสังเขปนี้จะเสนอรายละเอียดไว้ในบทที่ 9

6.2 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2

ภาษาลาวที่มีวรรณยุกต์จัดอยู่ในลาวแท้กลุ่มที่ 2 ได้แก่ภาษาลาวที่ผู้พูดเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกว่า “ลาว” และมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และมีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลิมน์ A แบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ A1-23-4 A1-234 A123-4 แต่ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 มีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ภาษาลาวที่จัดอยู่ในลาวแท้กลุ่มที่ 2 นี้มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 (ดูวรรณยุกต์ของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ในบทที่ 7) แต่มีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้นในระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดแต่ละคน กล่าวคือ ผู้พูดออกเสียงคำหนึ่ง ๆ ด้วยวรรณยุกต์มากกว่า 1 หน่วยเสียงอย่างสม่ำเสมอ และการแปรดังกล่าวมีผลทำให้ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์มีการแปรเกิดขึ้นตามไปด้วย

จากข้อมูลวรรณยุกต์ของผู้พูดภาษาลาวที่ศึกษาในงานวิจัยนี้รวมทั้งสิ้น 162 คนพบว่าการแปรของวรรณยุกต์ปรากฏในภาษาของผู้พูดจำนวน 79 คนซึ่งมากกว่าในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 เพื่อให้เห็นภาพการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวของผู้พูดแต่ละคนอย่างชัดเจน ในที่นี้จึงได้แบ่งภาษาลาวที่มีการแปรของวรรณยุกต์ออกเป็นกลุ่มย่อยตามลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ A แบบ A1-23-4 A1-234 และ A123-4 รวมทั้งได้พิจารณาถึงลักษณะของวรรณยุกต์ในคอลิมน์ A ประกอบด้วยซึ่งเป็นวิธีการเดียวกันกับการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 (ดูรายละเอียดในบทที่ 7)

เมื่อใช้ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 ซึ่งมีการแปรของวรรณยุกต์นี้ ทำให้สามารถแบ่งภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 ได้เป็น 3 กลุ่มย่อย ได้แก่ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลิมน์ A เป็นแบบ A1-23-4 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 เป็นแบบ A1-234 และภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 เป็นแบบ A123-4 นอกจากนี้ภายในแต่ละกลุ่มยังได้แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยอีกตามสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในคอลิมน์ A ในบทที่ 5 นี้จะแสดงระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่จัดเป็นภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 ว่ามีการแปรของวรรณยุกต์หน่วยเสียงใดบ้าง และมีรายละเอียดเกี่ยวกับการแปรจากวรรณยุกต์ใดเป็นวรรณยุกต์ใด รวมถึงการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปรว่าเป็นการแปรอันเกิดขึ้นจากปัจจัยภายในตัวภาษาเองหรือเป็นการแปรที่เกิดขึ้นเพราะปัจจัยภายนอกซึ่งในที่นี้หมายถึงการได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้างภาษาลาว อย่างไรก็ตาม มิตรณของการแปรของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในภาษาลาวบางถิ่นที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ ซึ่งเป็นการแปรที่ไม่สามารถหาคำอธิบายได้ว่าเป็นการเนื่องจากสาเหตุใด เพราะเมื่อพิจารณาทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกแล้วก็ไม่เห็นว่าจะเกี่ยวข้องกับการแปรนั้น ๆ แต่อย่างใด เมื่อมีกรณีการแปรที่ไม่มีคำอธิบายเช่นนี้ ก็จะแสดงให้เห็นว่าภาษาลาวนั้น ๆ มีการแปรของวรรณยุกต์หน่วยเสียงใดบ้าง โดยจะไม่ตั้งข้อสังเกตหรือให้ข้อสรุปว่าเป็นการแปรเพราะสาเหตุใด

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 และภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 มีวรรณยุกต์ทั้งที่มีการแปรและไม่มีการแปรดังนี้

6.2.1 วรรณยุกต์และการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ได้แก่ ภาษาที่ผู้พูดเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกว่า “ลาว” และมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL A1-23-4 และมีการแปรของวรรณยุกต์ ผู้พูดที่มีการแปรของวรรณยุกต์และจัดอยู่ในกลุ่มที่ 2/1 นี้มีจำนวนมากถึง 43 คน ซึ่งถึงแม้จะมีการแปรเกิดขึ้นในระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดภาษาลาวเหล่านี้ แต่ก็ยังปรากฏลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่คล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ในลาวแท้กลุ่มที่ 1 ดังแสดงในภาพที่ 65 และดูชื่อภาษา บริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ฐานะของภาษา ภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง วรรณยุกต์ที่มีการแปร ปัจจัยและภาษาที่มีผลต่อการแปรของวรรณยุกต์ในตารางที่ 6

ถึงแม้ว่าในภาษาลาวของผู้พูดที่มีวรรณยุกต์จัดอยู่ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 จะมีการแปรของวรรณยุกต์ แต่เมื่อพิจารณาวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันอาจสรุปได้ว่า ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันเหมือนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 คือ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ A แบบ A1-23-4 ระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดทั้ง 43 คนมี 6 หน่วยเสียง สรุปตามหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ในภาษาลาวกลุ่มนี้ได้ดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำ-ขึ้น [24] ต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [213/313/323/324] ต่ำระดับ [22] ต่ำระดับ-ขึ้น [223] หรือต่ำ-ขึ้น-ตก [143] ปรากฏในช่อง A123 และ DS123

วรรณยุกต์ที่ 2 เสียงต่ำ-ตก [21] ต่ำ-ขึ้น-ตก [232] ต่ำระดับ-ตก [221] ต่ำ-ตก-ขึ้น [212] หรือต่ำ-ขึ้น-ตก [243] ปรากฏในช่อง A23 หรือเฉพาะ A2 หรือ A3 ในภาษาลาวของผู้พูดบางคน

วรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลาง-ขึ้น-ตก [342/343] สูง-ตก (มีเสียงก้องเส้นเสียงเครียด) [41/42/41^v] สูง-ขึ้น-ตก [453] ต่ำ-ขึ้น-ตก [232] กลางระดับ-ขึ้น [334] กลางระดับ-ขึ้น [334] กลาง-ตก-ขึ้น [324] สูง-ตก-ขึ้น [434] หรือกลางระดับ [33] ปรากฏในวรรณยุกต์ A4

วรรณยุกต์ที่ 4 กลางระดับ [33] สูงระดับ [44] กลาง-ขึ้นระดับ [344] สูง-ตกระดับ [433] กลาง-ตกระดับ [322] ต่ำระดับ [22] กลางระดับ-ตก [332] หรือสูง-ตก [43] ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4

วรรณยุกต์ที่ 5 ต่ำ-ระดับ มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [22²] กลาง-ตก (มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย) [32²/32] ต่ำ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [21²] กลาง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [31²] ต่ำระดับ-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [223²] กลางระดับ-ตก [332²] ต่ำ-ขึ้นระดับ [233] หรือสูง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [42²] ปรากฏในช่อง C1 และ DL123 (เสียงวรรณยุกต์ในช่อง DL 123 ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย)

วรรณยุกต์ที่ 6 สูงระดับ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย(หรือมีเสียงก้องเส้นเสียงเครียด) [441²/442²/442^v] สูง-ตก (มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย) [41²/42²/41] กลาง

ระดับ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [331[?]/332[?]] กลาง-ขึ้น-ตก (มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย) [341[?]/342] ต่ำระดับ-ตก [221] หรือสูง-ขึ้น [45] ปรากฏในช่อง C234 และ DL4 (เสียงวรรณยุกต์ในช่อง DL 123 ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายและไม่มีเสียงก้องเส้นเสียงเครียด)

อย่างไรก็ตาม การแปรของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงที่เกิดขึ้นในภาษาลาวของผู้พูดแต่ละคนที่มีวรรณยุกต์จัดอยู่ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ในช่วงต้นนั้นทำให้ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงที่เป็นลักษณะเด่นดังกล่าวของผู้พูดบางคนแปรตามไปด้วย เมื่อเปรียบเทียบการแปรของวรรณยุกต์ของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ในภาพรวม (ดูภาพที่ 65 และตารางที่ 6) อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า ผู้พูดบางคนมีการแปรเกิดขึ้นกับวรรณยุกต์เพียงหน่วยเสียงเดียว และบางคนมีการแปรเกิดขึ้นกับวรรณยุกต์มากกว่า 1 หน่วยเสียง หากเรียงลำดับวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ที่มีการแปรจากมากไปหาน้อยจะเห็นได้ว่า วรรณยุกต์ที่มีการแปรมากที่สุด คือ วรรณยุกต์ A (18 คน) รองลงมา คือ วรรณยุกต์ DS (6 คน) วรรณยุกต์ B (5 คน) วรรณยุกต์ A และ B (7 คน) วรรณยุกต์ B และ C (1 คน) วรรณยุกต์ A และ C (3 คน) วรรณยุกต์ A และ DS (2 คน) และวรรณยุกต์ A C DS (1 คน) ตามลำดับ เมื่อมีการแปรของวรรณยุกต์ต่าง ๆ ดังกล่าวจึงทำให้ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์บางลักษณะในภาษาลาวแต่ละถิ่นมีการแปรเกิดขึ้นตามไปด้วย ทำให้ไม่สามารถตัดสินลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ชัดเจนได้ ซึ่งในที่นี้ได้แสดงลักษณะที่มีการแปรด้วยจุดประในกล่องวรรณยุกต์ (ดูภาพที่ 65)

เมื่อพิจารณาวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 จะเห็นได้ว่า ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 สามารถแบ่งออกได้อีกเป็น 2 กลุ่มย่อยโดยใช้เกณฑ์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ใน A4 เช่นเดียวกับการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 (ดูรายละเอียดในบทที่ 7) ได้แก่ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1A มีวรรณยุกต์ในช่อง A4 เป็นเสียงสูง-ตก และภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1B มีวรรณยุกต์ในช่อง A4 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ทั้งสองกลุ่มย่อยมีวรรณยุกต์ทั้งที่มีการแปรและไม่มีการแปรแยกกล่าวได้ดังนี้

6.2.1.1 วรรณยุกต์และการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1A

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1A มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL A1-23-4 (A4 เป็นเสียงสูง-ตก และมีการแปรของวรรณยุกต์) ในจำนวนผู้พูด 41 คนที่มีการแปรของวรรณยุกต์จัดเป็นภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 นี้มีผู้พูดที่มีวรรณยุกต์ A4 เป็นเสียงสูง-ตกจำนวน 11 คน ได้แก่ ผู้พูดที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1-11 ในภาพที่ 65 ข้างต้น เมื่อพิจารณาวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1A ในภาพรวมโดยที่ยังไม่ดูการแปรของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นอาจกล่าวได้ว่า ในระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1A ประกอบด้วยวรรณยุกต์จำนวน 6 หน่วยเสียง วรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงมีสัทลักษณะสรุปได้ดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำ-ขึ้น [24/23] หรือกลาง-ตก-ขึ้น [324] ปรากฏในช่อง A123 และ มีวรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น [34] หรือเสียงต่ำระดับ-ขึ้น [223] ในช่อง DS123 เป็นหน่วยเสียงย่อย

วรรณยุกต์ที่ 2 เสียงต่ำ-ตก [21] ต่ำ-ขึ้น-ตก [121] กลางระดับ-ตก [331] หรือ กลาง-ตกระดับ [322] ปรากฏในช่อง A23

วรรณยุกต์ที่ 3 เสียงสูง-ตก [41] สูงระดับ-ตก [442] หรือสูง-ขึ้น-ตก [453] ปรากฏในวรรณยุกต์ A4

วรรณยุกต์ที่ 4 กลางระดับ [33] กลาง-ขึ้นระดับ [344] สูง-ตกระดับ [433] หรือสูง-ตก [43] ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4

วรรณยุกต์ที่ 5 ต่ำ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [21[?]] ต่ำ-ระดับ มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [22[?]] กลาง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [32[?]] หรือเสียงต่ำระดับ-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [223[?]] ปรากฏในช่อง C1 และ DL123 (เสียงวรรณยุกต์ในช่อง DL 123 ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย)

วรรณยุกต์ที่ 6 สูงระดับ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย(หรือมีเสียงก้องเส้นเสียงเครียด) [441[?]/442[?]/442^v] สูง-ตก (มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย) [41[?]] กลางระดับ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [332[?]] ปรากฏในช่อง C234 และ DL4 (เสียงวรรณยุกต์ในช่อง DL 123 ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายและไม่มีเสียงก้องเส้นเสียงเครียด)

จากการพิจารณาการแปรของวรรณยุกต์ที่เสนอไว้ในภาพที่ 65 สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า ภาษาลาวที่มีการแปรของวรรณยุกต์และจัดเป็นภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1A นี้ล้วนแต่เป็นภาษาลาวอีสานทั้งสิ้น และส่วนใหญ่เป็นภาษาลาวอีสานที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อย การแปรปรากฏเป็นส่วนใหญ่ในวรรณยุกต์คอลิมน์ A โดยเฉพาะวรรณยุกต์ในช่อง A23 รองลงมา คือ วรรณยุกต์ในช่อง B4 และ DS12 ส่วนวรรณยุกต์ที่ไม่มีการแปรเลยได้แก่ วรรณยุกต์ในช่อง C และ DL ภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ มีการแปรของวรรณยุกต์ต่าง ๆ ทั้งในลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ในที่นี้จะกล่าวถึงการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1A พอสังเขป ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับการแปรของวรรณยุกต์นั้นได้แสดงไว้แล้วในตารางที่ 6

การแปรของวรรณยุกต์ A วรรณยุกต์ A ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1A จัดว่าเป็นวรรณยุกต์ที่มีการแปรมากที่สุดและมีรูปแบบการแปรที่ค่อนข้างหลากหลายหากเทียบกับการแปรของวรรณยุกต์อื่น ๆ และวรรณยุกต์ที่มีการแปรมากที่สุด ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง A2 และ A3 ภาษาลาวอีสานที่มีการแปรของวรรณยุกต์เพียงในคอลิมน์ A ได้แก่ ภาษาลาวที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1-6 (ดูภาพที่ 65) ซึ่งประกอบด้วยภาษาลาวอีสานที่พูดในจังหวัดต่าง ๆ ในภาคอีสาน ได้แก่ ภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ถิ่นอำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี ถิ่นอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ถิ่นอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ถิ่นอำเภอเสนางคณิศม จังหวัดอำนาจเจริญ และถิ่นอำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ ดังกล่าวล้วนแต่มีฐานะเป็นภาษาของชนกลุ่มน้อยซึ่งมีภาษาอื่น ๆ พูดอยู่รอบข้างและการแปรของวรรณยุกต์ในคอลิมน์ A ในภาษาลาวอีสานทุกถิ่นดังกล่าวก็มีสาเหตุมาจากปัจจัยภายนอก นั่นคือ การได้รับอิทธิพลจากภาษาที่พูดอยู่รอบข้างนั่นเอง (ดูตารางที่ 6)

การแปรของวรรณยุกต์ B วรรณยุกต์ B ที่มีการแปรเกิดขึ้นได้แก่ วรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง B4 ซึ่งเกิดขึ้นในภาษาลาวของผู้พูดที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 7-8 (ดูภาพที่ 65) ซึ่งได้แก่ภาษาลาวอีสานที่พูดในจังหวัดเชียงราย (ถิ่นอำเภอกวนป่า จันทมมหาสารคาม) และภาษาลาวอีสานที่พูดในจังหวัดสระบุรี (ถิ่นอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี) ในภาษาลาวอีสานทั้งสองถิ่นดังกล่าวมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาเมือง/คำเมืองและภาษาไทยกลางตามลำดับ (ดูตารางที่ 6)

การแปรของวรรณยุกต์ DS เป็นการแปรที่ปรากฏเพียงในภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่นที่พูดอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 9 ในภาพที่ 65) ซึ่งมีการแปรเกิดขึ้นในวรรณยุกต์ DS12 จากวรรณยุกต์เสียงขึ้นเป็นวรรณยุกต์เสียงตกที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง (ดูตารางที่ 6)

การแปรของวรรณยุกต์ A และ B ภาษาลาวที่มีการแปรทั้งวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคอลัมน์ A และวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคอลัมน์ B ได้แก่ภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ดที่พูดในจังหวัดเชียงราย (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 10 ในภาพที่ 65) และถิ่นอำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดที่พูดในจังหวัดสระบุรี (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 11 ในภาพที่ 65) ภาษาลาวแต่ละถิ่นมีการแปรของวรรณยุกต์ A และ B ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอก โดยการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 และ B4 ในภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ดนั้นได้รับอิทธิพลจากภาษาเมือง/คำเมืองที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณเดียวกัน ส่วนการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 และ B4 ในภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดนั้นได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง (ดูตารางที่ 6)

เมื่อเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่จัดเป็นภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1A ซึ่งถึงแม้จะมีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้น แต่ก็สามารถสรุปลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นได้ดังภาพที่ 66

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		ว.1/
2	ว.2?	ว.4	ว.6		ว.5?
3	ว.2?				
4	ว.3	ว.4?			ว.4

ภาพที่ 66 ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1A

ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1A ซึ่งได้วิเคราะห์ให้เป็นภาษาลาวกลุ่มที่น่าจะมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เป็นลักษณะเด่นร่วมกัน คือ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A1-23-4 แต่เนื่องจากการแปรของวรรณยุกต์ส่วนใหญ่ในคอลัมน์ A (โดยเฉพาะ

วรรณยุกต์ในช่อง A23) และคอลัมน์ B (โดยเฉพาะวรรณยุกต์ในช่อง B4) ที่อาจทำให้มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ A เกิดการแปรเป็น A1-2-3-4 หรือคอลัมน์ B เป็นแบบ B123-4 และเมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1A อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ในช่วงต้นมีการแปรของวรรณยุกต์ที่มีสาเหตุจากปัจจัยภายนอก คือ การได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ได้ตั้งข้อสังเกตว่า การแปรของวรรณยุกต์ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงในภาษาลาวที่มีฐานะเป็นภาษาของชนกลุ่มน้อยเท่านั้น แต่ยังพบปรากฏในภาษาลาวที่เป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ด้วย ดังตัวอย่างภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 9 ในภาพที่ 65) ซึ่งพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในหมู่บ้านปะโรโหนก ตำบลหนองลู อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประทับกับภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ โดยมีภาษาไทยกลางพูดปะปนอยู่เป็นส่วนใหญ่เท่านั้น แต่ก็ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่า ไม่ใช่เพียงภาษาที่มีฐานะเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่เท่านั้นที่มีอิทธิพลทำให้ภาษาของชนกลุ่มน้อยแปรตาม แต่ภาษาที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยก็อาจมีอิทธิพลต่อภาษาของชนกลุ่มใหญ่ได้ อย่างไรก็ตาม กรณีที่ภาษาลาวอีสานแปรตามภาษาไทยกลางดังกล่าวนี้ ก็อาจเป็นเพราะว่าภาษาไทยกลางเป็นภาษาที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษามาตรฐาน ผู้พูดภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ ย่อมต้องเรียนรู้และสามารถพูดภาษาไทยกลางได้ด้วย เพราะเป็นภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือใช้ในสื่อต่าง ๆ และตามแนวคิดทางภาษาศาสตร์สังคม ภาษามาตรฐานจัดว่าเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรี ผู้ที่พูดภาษาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาษาไทยกลางเป็นภาษาแม่ ย่อมต้องเรียนรู้ที่จะพูดภาษาไทยกลางได้ด้วย ภาษาไทยกลางจึงอาจมีอิทธิพลต่อภาษาแม่ของผู้พูดได้ในระดับหนึ่ง ดังตัวอย่างของภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่นที่ผู้พูดสามารถพูดภาษาไทยกลางได้ และภาษาไทยกลางก็มีอิทธิพลทำให้วรรณยุกต์บางหน่วยเสียงมีการแปรเกิดขึ้นดังกล่าวมาแล้ว

6.2.1.2 วรรณยุกต์และการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1B

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1B มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A1-23-4 (A4 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก และมีการแปรของวรรณยุกต์) ในจำนวนผู้พูด 43 คนที่มีการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 นี้มีผู้พูดที่มีวรรณยุกต์ A4 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตกจำนวนมากถึง 31 คนได้แก่ ผู้พูดที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 12-43 ในภาพที่ 65 ภาษาที่มีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้นและจัดอยู่ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1B นี้มีทั้งภาษาลาวอีสานที่พูดในภาคอีสานและภาคอื่น ๆ ภาษาลาวที่อพยพจากสปป.ลาว และภาษาลาวที่พูดในสปป.ลาว ในภาษาลาวของผู้พูดแต่ละคนมีการแปรเกิดขึ้นตั้งแต่ระดับน้อยไปหามาก บางคนมีการแปรของวรรณยุกต์เพียงหน่วยเสียงเดียว ในขณะที่บางคนมีการแปรเกิดขึ้นในหลายหน่วยเสียงวรรณยุกต์ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้นดังกล่าว แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมอาจสรุปได้ว่า ระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1B ประกอบด้วยวรรณยุกต์จำนวน 6 หน่วยเสียงเช่นเดียวกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1A แต่มีสัท

ลักษณะของวรรณยุกต์ก่อนข้างหลากหลาย ในที่นี้ได้สรุปเฉพาะสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1B ดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำ-ขึ้น [23/24] กลาง-ตก-ขึ้น [323/324] ต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [213/313] ต่ำระดับ-ขึ้น [223] สูง-ตก-ขึ้น [434] หรือต่ำ-ขึ้น-ตก [143] ปรากฏในช่อง A1 (และ DS123 ในภาษาลาวของผู้พูดส่วนหนึ่ง)

วรรณยุกต์ที่ 2 เสียงต่ำ-ตก [21] ต่ำ-ขึ้น-ตก [232/243] ต่ำระดับ-ตก [221] ปรากฏในช่อง A23 และเนื่องจากมีการแปรเกิดขึ้นมากกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A23 ในที่นี้จึงไม่สามารถสรุปสัญลักษณ์ที่แน่ชัดของวรรณยุกต์ที่ 2 ได้ แต่หากพิจารณาในภาพรวม ก็พบว่าวรรณยุกต์ที่ปรากฏส่วนมากในช่อง A23 ของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1B นี้เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] เช่นเดียวกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1A

วรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลาง-ขึ้น-ตก [342/343] ต่ำ-ขึ้น-ตก [232] กลางระดับ-ขึ้น [334] กลางระดับ [33] กลาง-ตก-ขึ้น [324] สูง-ตก-ขึ้น [434] หรือสูง-ขึ้น-ตก [453] ปรากฏในช่อง A4

วรรณยุกต์ที่ 4 เสียงกลางระดับ [33] สูงระดับ [44] กลาง-ขึ้นระดับ [344] กลาง-ตกระดับ [322] ต่ำระดับ [22] สูง-ตกระดับ [433] หรือกลางระดับ-ตก [332] ปรากฏในช่อง B1234 (และ DS4 ของผู้พูดส่วนหนึ่ง)

วรรณยุกต์ที่ 5 เสียงตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [22[?]] กลาง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [31[?]/32[?]] กลางระดับ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [332[?]] ต่ำ-ขึ้นระดับ [233] หรือสูง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [42[?]] ปรากฏในช่อง C1 และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 6 เสียงสูง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [41[?]/42[?]] สูงระดับ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [441[?]/442[?]] กลางระดับ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [331[?]] กลาง-ขึ้น-ตก (มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย) [341[?]/342] ต่ำระดับ-ตก [221] หรือสูง-ขึ้น [45] ปรากฏในช่อง C234 และ DL4

วรรณยุกต์บางหน่วยเสียงในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่จัดเป็นภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1B มีการแปรในระดับที่แตกต่างกัน วรรณยุกต์ที่มีการแปรมากที่สุด ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ปรากฏในคอลัมน์ A โดยเฉพาะวรรณยุกต์ในช่อง A23 รองลงมา คือ วรรณยุกต์ในช่อง B4 วรรณยุกต์ในช่อง DS123 และวรรณยุกต์ในช่อง C1 ตามลำดับ ส่วนวรรณยุกต์ที่ไม่มีการแปรเกิดขึ้นเลยได้แก่ วรรณยุกต์ในช่อง DL เช่นเดียวกับกรณีของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1A การแปรของแต่ละวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1B สรุปได้ดังนี้

การแปรของวรรณยุกต์ A ภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่จัดเป็นภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1B มีผู้พูดจำนวนมากถึง 12 คนที่มีการแปรปรากฏในวรรณยุกต์ A เพียงวรรณยุกต์เดียว (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 12-23 ในภาพที่ 65) ภาษาลาวที่มีการแปรของวรรณยุกต์ A ดังกล่าวนี้นี้ประกอบด้วยภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ ที่พูดในภาคอีสาน ภาษาลาวอีสานที่พูดในภาคอื่น ๆ และภาษาลาวที่อพยพจากสปป.ลาว วรรณยุกต์ที่มีการแปรเกิดขึ้นส่วนใหญ่ ได้แก่ วรรณยุกต์ในช่อง

A23 และ A4 หากพิจารณาการแปรของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 12-23 ดังที่เสนอข้อมูลการแปรไว้ในตารางที่ 6 นั้นอาจสรุปได้ว่า การแปรของวรรณยุกต์คอลลัมน์ A ที่ปรากฏในภาษาลาวแทบทุกถิ่นซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาษาที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยล้วนแต่ได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ ทั้งอิทธิพลจากภาษาด้วยกันเองแต่เป็นภาษาลาวต่างถิ่นกันหรือพูด “สำเนียง” ต่างกันและมีวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงแตกต่างกัน และภาษาลาวบางถิ่นก็ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางทั้ง ๆ ที่ไม่มีภาษาไทยกลางพูดในบริเวณดังกล่าว แต่เนื่องจากผู้พูดภาษาลาวถิ่นนั้น ๆ สามารถพูดภาษาไทยกลางได้จึงนำวรรณยุกต์ในภาษาไทยกลางมาใช้ปนกับวรรณยุกต์รูปแปรเดิมในภาษาของตนเอง ในที่นี้ได้แสดงรายละเอียดของภาษาลาวที่มีการแปรของวรรณยุกต์ A ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ ไว้แล้วในตารางที่ 6

นอกจากนี้ยังมีกรณีการแปรของวรรณยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในหรือเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในตัวภาษาเอง ตัวอย่างเช่น ในภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภอกุฉีชุม จังหวัดชัยภูมิ (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 15 ในภาพที่ 65) เป็นภาษาที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านแสนสำราญ ตำบลจอมศรี อำเภอกุฉีชุม จังหวัดเลย ซึ่งมีวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] แต่มีรูปแปรเกิดขึ้นคือ วรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [324] ในที่นี้ได้สันนิษฐานให้การแปรดังกล่าวเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายใน คือ ผู้พูดออกเสียงวรรณยุกต์เสียงขึ้น-ตกให้สูงขึ้นเป็นเสียงขึ้นนั่นคือ จากวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] แปรเป็นวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [324] หรือในภาษาลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 20 ในภาพที่ 65) ซึ่งพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านท่าคล้อใต้ ตำบลท่าคล้อ อำเภอกำแพงคอย จังหวัดสระบุรีมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A2 และ A3 ซึ่งมีวรรณยุกต์เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] แต่วรรณยุกต์ในช่อง A2 มีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323] ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นการแปรเนื่องจากปัจจัยภายใน นั่นคือ การออกเสียงวรรณยุกต์ขึ้น-ตกเป็นวรรณยุกต์เสียงตก-ขึ้น นอกจากนี้ยังมีวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตกระดับ [322] เป็นรูปแปรในช่อง A3 ด้วย ส่วนภาษาลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 21 ในภาพที่ 65) ที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านท่าคล้อใต้ ตำบลท่าคล้อ อำเภอกำแพงคอย จังหวัดสระบุรีก็มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A3 ระหว่างวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] และเสียงต่ำระดับ-ขึ้น [223] ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นการแปรที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากปัจจัยภายใน คือ ความพยายามออกเสียงวรรณยุกต์ให้สูงขึ้นจากเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] เป็นเสียงต่ำระดับ-ขึ้น [223] นอกจากนี้รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 21 นี้ยังมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A1 และ A4 ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างจากภาษาลาวถิ่นอื่น ๆ อย่างชัดเจน เช่นเดียวกับกรณีของภาษาลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 22 ในภาพที่ 65) ที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านขอนแก่น ตำบลเตี้ย อำเภอกำแพงคอย จังหวัดสระบุรีและมีวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] แต่มีรูปแปรเกิดขึ้นคือวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] ในที่นี้ได้สันนิษฐานให้เป็นการแปรอันเนื่องมาจากปัจจัยภายใน นั่นคือ การแปรที่อาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติภายในตัวภาษา

จากการพิจารณาการแปรของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคอลัมน์ A ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1B ดังกล่าวมาแล้วได้ตั้งข้อสังเกตว่า วรรณยุกต์ที่มีการแปรเกิดขึ้นมากที่สุดคือ วรรณยุกต์ในช่อง A23 เช่นเดียวกับกรณีของภาษากลุ่มที่ 2/1A ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวรรณยุกต์ในช่อง A23 ในภาษาลาวมีสัทลักษณะที่แตกต่างจากภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้างอย่างชัดเจน เมื่อผู้พูดสามารถพูดภาษาอื่น ๆ ได้ดีในระดับหนึ่ง จึงเกิดการยืมหรือการแทรกแซงของวรรณยุกต์จากภาษาอื่นเข้ามาในภาษาลาวซึ่งเป็นภาษาแม่ได้หากวรรณยุกต์ดังกล่าวมีสัทลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น กรณีที่ภาษาลาวบางถิ่นมีวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] หรือเสียงต่ำระดับ [22] แต่ในภาษาไทยกลางเป็นเสียงกลางระดับ [33] เมื่อผู้พูดภาษาลาวสามารถพูดภาษาไทยได้ด้วย จึงมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดการแทรกแซงของวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ในภาษาลาว

การแปรของวรรณยุกต์คอลัมน์ B ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1B มีการแปรของวรรณยุกต์คอลัมน์ B เกิดขึ้นในภาษาลาวของผู้พูดจำนวน 3 คน (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 24-26 ในภาพที่ 65 และในตารางที่ 6) และพบการแปรเพียงในวรรณยุกต์ B4 เท่านั้นได้แก่ ภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 24 ในภาพที่ 65) ที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านหนองฮาง ตำบลธาตุ อำเภอมารวิบูลย์ จังหวัดสกลนคร และมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 ซึ่งมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางระดับ [33] แต่มีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] ซึ่งเป็นวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง B4 ของภาษากะเลิง ในที่นี้จึงสันนิษฐานว่าภาษาลาวอีสานถิ่นดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากภาษากะเลิงนั่นเอง ส่วนภาษาลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 25-26 ในภาพที่ 65) เป็นภาษาลาวที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านซอนหอม ตำบลตาลเดี่ยว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรีซึ่งมีภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ และภาษาไทยกลางพูดปะปนอยู่ในบริเวณเดียวกัน ภาษาลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ของผู้พูดที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 24 และแบบที่ 25 ดังกล่าวมีการแปรของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง B4 ซึ่งมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางระดับ [33] แต่มีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นอิทธิพลของภาษาไทยกลางซึ่งมีวรรณยุกต์ในช่อง B4 เป็นเสียงสูง-ตกเช่นเดียวกัน ประกอบกับผู้พูดภาษาลาวภาคกลางสำเนียงเวียงจันทน์ก็สามารถพูดได้ทั้งภาษาลาวและภาษาไทยกลางจึงเป็นไปได้ที่วรรณยุกต์ในภาษาลาวจะถูกรวมวรรณยุกต์ในภาษาไทยกลางแทรกแซง

การแปรของวรรณยุกต์คอลัมน์ DS ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1B ที่มีการแปรของวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS ประกอบด้วยผู้พูดภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ จำนวน 5 คน (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 27-31 ในภาพที่ 65) เมื่อพิจารณาการแปรของวรรณยุกต์ DS ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ อาจสรุปได้ว่า วรรณยุกต์ในช่อง DS123 มีการแปรมากที่สุดและลักษณะการแปรที่เกิดขึ้นคือ การแปรจากวรรณยุกต์เสียงขึ้น เช่น เสียงต่ำ-ขึ้น [24] หรือเสียงตก-ขึ้น เช่น เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323] เป็นเสียงต่ำระดับ [22] ซึ่งเป็นวรรณยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง และเป็นที่น่าสังเกตว่า การแปรของวรรณยุกต์ DS ลักษณะดังกล่าวนี้ปรากฏในภาษาลาวที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ทั้งสิ้น จึงนับเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า การแปรที่เกิดจากการได้รับ

อิทธิพลจากภาษาอื่นสามารถเกิดขึ้นได้ในภาษาของชนกลุ่มใหญ่ แต่หากพิจารณาในแง่การแปรของภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นเพราะภาษาไทยกลางเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรี ผู้พูดภาษาลาวที่ถึงแม้จะพูดภาษาไทยกลางได้ในระดับที่ไม่ดีนักแต่ก็มีโอกาสได้ยินได้ฟังภาษาไทยกลางผ่านทางสื่อต่าง ๆ จึงมีความเป็นไปได้อย่างยิ่งที่ลักษณะใดลักษณะหนึ่งของภาษาไทยกลางจะเข้าไปแทรกแซงในภาษาลาว

การแปรของวรรณยุกต์คอแลมน์ A และคอแลมน์ B การแปรของวรรณยุกต์ทั้งวรรณยุกต์ในคอแลมน์ A และคอแลมน์ B ปรากฏในภาษาลาวของผู้พูดจำนวน 4 คน (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 32-36 ในภาพที่ 65 และตารางที่ 6) การแปรของที่เกิดขึ้นทั้งในวรรณยุกต์ A และ B ปรากฏในภาษาลาวทั้งที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อย และที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ นอกจากนี้ยังอาจกล่าวได้อีกว่า วรรณยุกต์ A ที่มีการแปรปรากฏมากที่สุด ได้แก่ วรรณยุกต์ในช่อง A4 และ A23 ตามลำดับ ส่วนการแปรของวรรณยุกต์ B นั้นปรากฏเพียงวรรณยุกต์ในช่อง B4 เท่านั้น การแปรของวรรณยุกต์ A และ B เกิดขึ้นในลักษณะของการแทรกแซงจากภาษาอื่น ตัวอย่างเช่น ภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 32-33 ในภาพที่ 65) ซึ่งพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านหนองฮาง ตำบลธาตุ อำเภอมานวนวิสัย จังหวัดสกลนคร มีการแปรวรรณยุกต์ในช่อง A4 ซึ่งมีสัทลักษณะเป็นเสียงสูง-ตก [41] ถูกแทรกแซงโดยวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ซึ่งปรากฏในช่อง A4 ของภาษาละแวกที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 ด้วย นั่นคือ วรรณยุกต์ในช่อง B4 ซึ่งมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางระดับ [33] แต่มีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] (ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 32) หรือเสียงกลางระดับ-ตก [331] (ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 32) ในที่นี้ได้สันนิษฐานให้การแปรดังกล่าวเป็นการแทรกแซงจากภาษาไทยกลางซึ่งมีวรรณยุกต์ในช่อง B4 เป็นเสียงกลางระดับเช่นเดียวกัน นอกจากนี้การแปรอันเนื่องมาจากอิทธิพลของภาษาอื่นยังปรากฏในภาษาลาวภาคกลางสำเนียงเวียงจันทน์ (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 35-36 ในภาพที่ 65) ซึ่งพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านขอนแก่น ตำบลตาลเดี่ยว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี แต่มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางเช่นเดียวกัน สันนิษฐานว่าเป็นการแปรที่เกิดขึ้นภายในตัวภาษาเอง นั่นคือ การออกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A23 จากเสียงตก [21] ปนกับเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [121] ซึ่งปรากฏทั้งในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 35 และแบบที่ 36

การแปรของวรรณยุกต์คอแลมน์ A และคอแลมน์ C การแปรของวรรณยุกต์ดังกล่าวปรากฏในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ของผู้พูดจำนวน 3 คน (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 37-39 ในภาพที่ 65) การแปรปรากฏทั้งในวรรณยุกต์ A1 A23 A4 C1 C2 C3 และ C4 ซึ่งนับเป็นการแปรในระดับค่อนข้างสูง และเป็นการแปรที่เกิดจากการได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นเช่นเดียวกับการแปรในลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวมา ตัวอย่างเช่น ภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 37 ในภาพที่ 65) ซึ่งพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านวังขาย ตำบลปริงเพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง

A2 และ A3 ซึ่งเป็นวรรณยุกต์เสียงต่ำระดับ [22] แต่มีรูปแปรเกิดขึ้นคือ วรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [324] ซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวนอก/ลาวพม่า (สำเนียงเวียงจันทน์) ที่พูดปะปนอยู่ในบริเวณเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 ซึ่งมีสัทลักษณะเป็นเสียงกลาง-ตก [32] แต่มีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น-ตก [354] เป็นการแปรที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวด่าน/ลาวซำคั้ง/ลาวคั้งที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณดังกล่าว

นอกจากนี้ยังมีกรณีของภาษาลาว/ลาวเวียง (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 38 ในภาพที่ 65) ที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านใน ตำบลสระสีห์เหลี่ยม อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A2 และ A3 ซึ่งเป็นวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] แต่มีรูปแปรเป็นเสียงต่ำ-ขึ้น [24] ซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาษาลาว/ลาวเวียงถิ่นอื่นที่พูดอยู่ในบริเวณเดียวกันแต่มีวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงแตกต่างกัน เช่น ภาษาลาว/ลาวเวียง ถิ่นบ้านหนองขวาง ตำบลสระสีห์เหลี่ยม ที่มีวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323] แต่ผู้พูดที่มีภูมิลำเนาอยู่บ้านตำบลสระสีห์เหลี่ยม จะมีวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 ซึ่งมีสัทลักษณะเป็นเสียงต่ำระดับ มีเสียงกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [22'] แต่มีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] ซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง

กรณีของการแปรที่ปรากฏในระดับค่อนข้างสูงและมีทั้งการแปรที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นและการแปรในลักษณะที่หาคำอธิบายไม่ได้ จึงสันนิษฐานให้เป็นการแปรที่เกิดขึ้นภายในตัวภาษาเอง ได้แก่ การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวเมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์ (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 39 ในภาพที่ 65 และตารางที่ 6) ซึ่งมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A1 C1 และ C234 ซึ่งอาจทำให้เกิดการแปรของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงตามมา ได้แก่ การรวมเสียงระหว่างวรรณยุกต์คอล์มัน A กับ B รวมทั้งการแปรของวรรณยุกต์ในคอล์มัน C ด้วย

การแปรของวรรณยุกต์คอล์มัน A และคอล์มัน DS การแปรของวรรณยุกต์ดังกล่าวปรากฏในภาษาลาวของผู้พูดจำนวน 2 คน (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 40-41 ในภาพที่ 65) วรรณยุกต์ที่มีการแปร ได้แก่ วรรณยุกต์ในช่อง A2 A23 A4 และ DS2 หรือ DS123 และอาจกล่าวได้ว่าเป็นการแปรที่เกิดขึ้นเพราะอิทธิพลจากภาษาอื่นเช่นเดียวกัน ตัวอย่างภาษาที่มีการแปรของวรรณยุกต์ A และ DS ได้แก่ ภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ดที่พูดในบ้านศรีลานนา ตำบลศรี อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 40 ในภาพที่ 65) ซึ่งมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A2 และ A4 ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาเมืองหรือคำเมืองที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณเดียวกันและมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DS2 ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง หรือกรณีของภาษาลาว สำเนียงหล่มเก่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 41 ในภาพที่ 65) ที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ปะปนกับภาษาลาวถิ่นอื่น ๆ โดยเฉพาะภาษาลาวอีสานในบ้านปะไรโพนก ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีก็มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ ที่พูดอยู่ในบริเวณเดียวกัน และมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DS123 ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง

การแปรของวรรณยุกต์คอลัมน์ B และคอลัมน์ C การแปรของวรรณยุกต์ดังกล่าวปรากฏในภาษาลาวของผู้พูดจำนวนเพียง 1 คนคือ ภาษาลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 42 ในภาพที่ 65) ที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านขอนแก่น ตำบลตาลเดี่ยว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 และ C1 ที่มีลักษณะเป็นเสียงกลางระดับ [33] และเสียงต่ำระดับ [22] ตามลำดับ แต่วรรณยุกต์ดังกล่าวมีการแปรเกิดขึ้นเพราะได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง

การแปรของวรรณยุกต์คอลัมน์ A C และ DS เป็นการแปรที่ปรากฏในภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดอุดรธานี (ดูระบบวรรณยุกต์แบบ 43 ในภาพที่ 65) ซึ่งพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านวังขยาย ตำบลปริงเพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A2 และ A3 ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอุดรติดตั้งซึ่งพูดปะปนอยู่ในบริเวณเดียวกัน และมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 และ C2 ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง นอกจากนี้ยังมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DS123 ที่สันนิษฐานว่าเกิดจากการออกเสียงวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323] ให้ง่ายขึ้นเป็นวรรณยุกต์กลางระดับ [33] ซึ่งจัดเป็นการแปรอันเนื่องมาจากปัจจัยภายในตัวภาษานั้นเอง

เมื่อพิจารณาวรรณยุกต์ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่จัดเป็นภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1B ที่มีการแปรเกิดขึ้นกับวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงตั้งแต่ระดับน้อยจนถึงมากดังที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่าภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1B มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นดังภาพที่ 67

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5?		ว.1?
2	ว.2?	ว.4	ว.6	ว.5	ว.1?
3	ว.2?				ว.1?
4	ว.3	ว.4?			ว.4

ภาพที่ 67 ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1B

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1B มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกัน ได้แก่ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A1-23-4 แต่เนื่องจากการแปรของวรรณยุกต์ทั้งในคอลัมน์ A B C และ DS ซึ่งอาจทำให้มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย เช่น วรรณยุกต์คอลัมน์ A อาจมีการแยกเสียงได้ 3 แบบ คือ A1-23-4 A123-4 หรือ A1-2-3-4 ส่วนวรรณยุกต์คอลัมน์ B ก็อาจมีการแยกเสียงรวมเสียงได้ 2 แบบคือ B1234 หรือ B123-4 วรรณยุกต์คอลัมน์ C อาจแยกเสียงรวมเสียงได้ 2 แบบคือ C1-234 เหมือนเดิมหรือแบบ C1234 และวรรณยุกต์คอลัมน์ DS ก็อาจแยกเสียงรวมเสียงได้ 3 แบบ คือ DS123-4 DS1-23-4 หรือ DS1-2-3-4 นอกจากนี้วรรณยุกต์ในช่อง C1 อาจรวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง

DL123 (C1=DL123) หรืออาจแยกเป็นคนละหน่วยเสียง (C1≠DL123) ส่วนลักษณะการรวมเสียงที่อาจเกิดขึ้นได้หากมีการแปรเกิดขึ้นในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1B ในระดับที่มากขึ้น คือ การรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DL123 กับวรรณยุกต์ในช่อง DS123 (DL123=DS123)

หากพิจารณาการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1B เปรียบเทียบกับภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1A ที่กล่าวมาในตอนต้นสังเกตได้ว่า การแปรของวรรณยุกต์ที่ปรากฏเป็นส่วนมากยังคงเป็นวรรณยุกต์ในคอลัมน์ A โดยเฉพาะวรรณยุกต์ในช่อง A23 รองลงมาคือ วรรณยุกต์ในช่อง B4 และ DS123 ตามลำดับ วรรณยุกต์ในช่อง C1 นั้นมีการแปรปรากฏอยู่เป็นส่วนน้อยหากเทียบกับวรรณยุกต์ A B และ DS ดังกล่าว ส่วนวรรณยุกต์ที่ไม่พบว่ามีการแปรเลย คือ วรรณยุกต์ในคอลัมน์ DL เช่นเดียวกับกรณีของภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1A นอกจากนี้ยังพบว่า การแปรของวรรณยุกต์ปรากฏทั้งในภาษาลาวที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่และที่พูดในฐานะที่เป็นภาษาของชนกลุ่มน้อย ภาษาที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยไม่จำเป็นต้องแปรตามภาษาของชนกลุ่มใหญ่เสมอไป แต่ในทางกลับกันภาษาของชนกลุ่มใหญ่ก็อาจได้รับอิทธิพลจากภาษาของชนกลุ่มน้อยได้ด้วยหากพิจารณาในแง่ของวรรณยุกต์

นอกจากนี้ ยังอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวนั้นส่วนใหญ่เป็นปัจจัยภายนอกตัวภาษา ได้แก่ การได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ โดยเฉพาะภาษาไทยกลาง ซึ่งเป็นภาษาที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1 ทั้งสองกลุ่มย่อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาษาไทยกลางเป็นภาษาที่ใช้ในราชการและเป็นภาษาที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ ผู้พูดภาษาลาวแทบทุกคนสามารถพูดภาษาไทยกลางได้ในระดับที่ดีพอสมควร จึงอาจเป็นไปได้ที่วรรณยุกต์ในภาษาลาวจะถูกแทรกแซงจากภาษาไทยกลางจนกระทั่งทำให้เกิดรูปแปรต่าง ๆ ในระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาว หากการแทรกแซงของวรรณยุกต์จากภาษาไทยกลางอยู่ในระดับที่มากพอจนกระทั่งรูปแปรใหม่จากภาษาไทยกลางถูกนำมาใช้แทนรูปแปรเดิมในภาษาลาวอย่างสมบูรณ์ ก็อาจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาว

เมื่อพิจารณาในภาพรวม อาจกล่าวได้ว่า ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1A และภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1B ยังมีลักษณะวรรณยุกต์บางลักษณะที่คล้ายคลึงกับภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/1 (ดูรายละเอียดของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/1 ในบทที่ 7) การแปรในลักษณะที่คล้ายคลึงกันดังกล่าวนี้เกิดขึ้นกับภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 เช่นเดียวกันซึ่งจะได้กล่าวถึงในหัวข้อ 5.2.2 ต่อไป

6.2.2 วรรณยุกต์และการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2

ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 ได้แก่ ภาษาที่ผู้พูดเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกว่า “ลาว” และมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL A1-234 และมีการแปรของวรรณยุกต์ จากข้อมูลวรรณยุกต์ที่มีอยู่พบว่า ผู้พูดที่มีการแปรของวรรณยุกต์จัดอยู่ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 นี้มีจำนวน 25 คน ซึ่งถึงแม้จะมีการแปรปรากฏในหน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่าง ๆ แต่ในระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดภาษาลาวกลุ่มนี้ยังปรากฏลักษณะการแยกเสียง

รวมเสียงวรรณยุกต์ที่คล้ายคลึงกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 โดยเฉพาะภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 ในที่นี้ได้จัดเรียงกลองวรรณยุกต์ที่แสดงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงและสัทลักษณะของวรรณยุกต์ตามหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่มีการแปร โดยจัดให้ระบบวรรณยุกต์ที่มีการแปรเพียงหน่วยเสียงเดียวอยู่ในระดับแรก ๆ เรียงลำดับตามหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่มีการแปร คือ วรรณยุกต์ A B C DL และ DS หลังจากนั้นจึงเรียงระบบวรรณยุกต์ที่มีการแปรมากกว่า 1 หน่วยเสียงไว้ในระดับต่อ ๆ ไป ซึ่งเป็นวิธีเดียวกันกับการจัดระบบในการเสนอภาพของระบบวรรณยุกต์ที่มีการแปรในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ข้างต้น ทั้งนี้เพื่อให้เห็นภาพการแปรของวรรณยุกต์ได้ชัดเจนจึงได้แสดงระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดทั้ง 25 คนที่อยู่ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 ดังแสดงในภาพที่ 68 และดูชื่อภาษาและบริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบันในตารางที่ 7

เมื่อพิจารณาวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันทั้งลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงและสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวของผู้พูดทั้ง 25 คนในที่นี้สามารถสรุปได้ว่า ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันเหมือนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 คือ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลลัมน์ A แบบ A1-234 ระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดทั้ง 25 คนมี 5 หน่วยเสียง สรุปตามหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ในภาษาลาวกลุ่มนี้ได้ดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำ-ขึ้น [24] กลาง-ตก-ขึ้น [323/324] สูง-ตก-ขึ้น [412/423] ต่ำ-ตก-ขึ้น [212] หรือกลางระดับ-ขึ้น [335] ปรากฏในช่อง A1 (และ DS123 ในระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดส่วนใหญ่)

วรรณยุกต์ที่ 2 เสียงสูง-ตก (ในผู้พูดบางคนมีเสียงก้องเส้นเสียงเครียด) [41/42/42^v] ต่ำ-ขึ้น-ตก [121/132/231/232] สูงระดับ-ตก [441] กลาง-ขึ้น-ตก [343] ต่ำ-ตก-ขึ้น [213] ต่ำระดับ-ขึ้น [223/224] หรือสูง-ตก-ขึ้น [434] ปรากฏในวรรณยุกต์ A4 เป็นส่วนใหญ่

วรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางระดับ [33] ต่ำระดับ [22] กลางระดับ-ตก [331/332] กลาง-ตก [31/32] ต่ำ-ตก [21] หรือต่ำ/กลาง-ตกระดับ [211/322] ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4

วรรณยุกต์ที่ 4 เสียงต่ำ-ระดับ มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [22[?]] กลาง-ขึ้น-ตก [343/354] ต่ำ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายหรือมีเสียงก้องเส้นเสียงเครียด [21[?]/21^v] สูง-ตก (อาจมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย) [42[?]/52/52[?]] สูงระดับ [44] สูงระดับ-ตก [443] หรือต่ำ/กลาง-ขึ้น [24/34] ปรากฏในช่อง C1 และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 5 สูงระดับ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย(หรือมีเสียงก้องเส้นเสียงเครียด) [441[?]/442[?]/441^v] สูง-ตก (มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย) [41/42[?]] กลาง-ขึ้น-ตก [342/343] ต่ำ-ขึ้น-ตก [232] ต่ำ/กลาง-ขึ้น [23/34] ต่ำ-ขึ้นระดับ [233] กลางระดับ-ตก (อาจมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย) [332/332[?]] ต่ำระดับ-ขึ้น [223] ต่ำระดับ [22] กลางระดับ [33] สูง-ตกระดับ [433] หรือสูง-ตก [41] ปรากฏในช่อง C234 และ DL4

จากการพิจารณาสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ทั้ง 5 หน่วยเสียงในข้างต้น เป็นที่น่าสังเกตว่าในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 นี้มีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงค่อนข้างหลากหลายโดยเฉพาะวรรณยุกต์ที่ 5 และ 6 เมื่อเปรียบเทียบการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 นี้ (ดูภาพที่ 68 และตารางที่ 7) พบว่า ผู้พูดบางคนมีการแปรเกิดขึ้นกับวรรณยุกต์เพียงหน่วยเสียงเดียว และบางคนมีการแปรเกิดขึ้นกับวรรณยุกต์มากกว่า 1 หน่วยเสียงซึ่งจัดเป็นการแปรในระดับมาก

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่มีการแปรในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ วรรณยุกต์ A (10 คน) วรรณยุกต์ A และ DS (3 คน) วรรณยุกต์ DS (2 คน) วรรณยุกต์ A C และ DL (2 คน) วรรณยุกต์ C (1 คน) วรรณยุกต์ B (1 คน) วรรณยุกต์ DL (1 คน) วรรณยุกต์ A และ B (1 คน) วรรณยุกต์ A และ C (1 คน) วรรณยุกต์ A และ DL (1 คน) วรรณยุกต์ A DL และ DS (1 คน) และวรรณยุกต์ A B C DL และ DS (1 คน) การแปรของวรรณยุกต์หน่วยเสียงต่าง ๆ ดังกล่าวทำให้ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์บางลักษณะเกิดการแปรตามไปด้วย ทำให้ไม่สามารถตัดสินลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ชัดเจนได้ ซึ่งในที่นี้ได้แสดงลักษณะที่มีการแปรด้วยจุดประในกล่องวรรณยุกต์ (ดูภาพที่ 68)

เนื่องจากภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 มีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ใน A1 และ A234 ทั้งที่เหมือนและแตกต่างกัน จึงสามารถแบ่งภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 ออกเป็น 2 กลุ่มย่อยได้แก่ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2A และภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2B ซึ่งมีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในช่อง A1 และ A234 แตกต่างกัน ในที่นี้จะได้กล่าวถึงการแปรของวรรณยุกต์โดยเน้นเฉพาะการแปรที่มีลักษณะเด่นเท่านั้น ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 ได้แสดงไว้ในตารางที่ 7 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 ทั้งสองกลุ่มย่อยมีดังนี้

5.2.2.1 วรรณยุกต์และการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2A

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2A มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A1-234 (A1 เป็นเสียงสูง-ขึ้น A234 เป็นเสียงสูง-ตก และมีการแปรของวรรณยุกต์) ผู้พูดภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่มีการแปรของวรรณยุกต์และจัดอยู่ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2A นี้มีจำนวน 9 คน (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1-9 ในภาพที่ 68 และตารางที่ 7) การแปรของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีทั้งลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันดังนี้

การแปรของวรรณยุกต์ A ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2A วรรณยุกต์คอล์มน์ A มีการแปรเกิดขึ้นมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับ การแปรของวรรณยุกต์อื่น ๆ เช่นเดียวกับกรณีของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ที่กล่าวมาในตอนต้น ภาษาลาวของผู้พูดจำนวน 4 คนที่มีการแปรของวรรณยุกต์ A (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1-4 ในภาพที่ 68) ประกอบด้วยภาษาลาวแขวงจำปาสัก (เมืองจำปาสัก เมืองสองคอน) และภาษาลาวแขวงสะหวันนะเขตที่ผู้พูดอพยพเข้ามาอยู่ในอำเภอบุญทริก จังหวัดอุบลราชธานีและอำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญตามลำดับ ในภาษาลาวเหล่านี้มีการแปรเกิดขึ้นในวรรณยุกต์ A23 เท่านั้น และมีปัจจัยภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้อง นั่นคือ ภาษาลาว

แขวงจำปาสัก (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1-3 ในภาพที่ 68) ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง คือ ใช้วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ปนกับวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] ในภาษาของตน หรือในภาษาลาว แขวงสะหวันนะเขต (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 4 ในภาพที่ 68) ที่นำวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [41] จากภาษาผู้ไทที่พูดในบริเวณเดียวกันและวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ในภาษาไทยกลางมาใช้แทนวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ในภาษาของตน เป็นที่น่าสังเกตว่า ภาษาลาว แขวงจำปาสักไม่ได้รับอิทธิพลวรรณยุกต์จากภาษาลาว/ส่วยศรีสะเกษหรือภาษาลาวอีสานที่พูดอยู่ในบริเวณเดียวกัน ส่วนภาษาลาวแขวงสะหวันนะเขตนั่นก็ไม่ได้รับอิทธิพลจากภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานและภาษาลาวอีสานแต่อย่างใด

การแปรของวรรณยุกต์ B ซึ่งพบในภาษาลาวของผู้พูดเพียงคนเดียวคือ ในภาษาลาวหรือส่วยศรีสะเกษที่พูดในอำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 4 ในภาพที่ 68) ซึ่งมีการแปรเกิดขึ้นในวรรณยุกต์ B4 นั่นคือ การนำวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [42] จากภาษาไทยกลางเข้ามาใช้ปนกับวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ในภาษาของตน

การแปรของวรรณยุกต์ DL เกิดขึ้นในภาษาลาวของผู้พูดเพียงคนเดียว คือ ภาษาลาวหรือส่วยศรีสะเกษที่พูดในอำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี (ดูระบบวรรณยุกต์ที่ 5 ในภาพที่ 68) ซึ่งในระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดคนนี้มีมีการแปรเกิดขึ้นในวรรณยุกต์ในระดับค่อนข้างมาก นั่นคือ การแปรปรากฏทั้งในวรรณยุกต์ D1, D2 และ D3 และเป็นการแปรที่สันนิษฐานว่าเกิดจากปัจจัยภายในตัวภาษาเอง นั่นคือ การออกเสียงวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] เป็นวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33]

การแปรของวรรณยุกต์ A และ B เกิดขึ้นในภาษาลาว เมืองมูนละปะโมก แขวงจำปาสักที่ผู้พูดอพยพเข้ามาอยู่ในบ้านหนองแปก ตำบลห้วยข่า อำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี (ดูระบบวรรณยุกต์ที่ 6 ในภาพที่ 68) ซึ่งมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาลาว/ส่วยศรีสะเกษ และการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง (ดูตารางที่ 7)

การแปรของวรรณยุกต์ A C และ DL เป็นการแปรในระดับค่อนข้างมาก เกิดขึ้นในภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ที่พูดในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 9 ในภาพที่ 68) ซึ่งมีการแปรเกิดขึ้นในวรรณยุกต์ต่าง ๆ ได้แก่ วรรณยุกต์ A2 A3 C2 C3 C4 และ DL4 ที่สันนิษฐานว่าเป็นการแปรที่เกิดขึ้นภายในตัวภาษาเองและไม่มีอิทธิพลจากภาษาอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การแปรของวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น [24] เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] ในช่อง A23 และการแปรของวรรณยุกต์เสียงสูง-ขึ้น [45] เป็นเสียงสูงระดับ [44] ในช่อง C234 และ DL4 (ดูตารางที่ 7)

ถึงแม้จะมีการแปรของหน่วยเสียงวรรณยุกต์จำนวนหนึ่งในภาษาลาวแต่ละกลุ่มที่ 2/2A แต่ในที่นี้ได้สรุปลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ที่ภาษาลาวกลุ่มนี้มีร่วมกันได้ดังภาพที่ 69

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.4		ว.1
2	ว.2?		ว.5		
3	ว.2?				
4	ว.2?			ว.3	

ภาพที่ 69 ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2A

ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2A มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกัน ได้แก่ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A1-234 แต่เนื่องจากการแปรของวรรณยุกต์ทั้งในคอสมันน์ A B C และ DS ซึ่งอาจทำให้มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย (ดูรายละเอียดในบทที่ 9) เมื่อพิจารณาวรรณยุกต์โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า ระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2A นี้เป็นระบบที่มี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ในภาษาลาวกลุ่มนี้มีดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำ-ขึ้น [24] ปรากฏในช่อง A1 และ DS123

วรรณยุกต์ที่ 2 เสียงสูง-ตก (ในผู้พูดบางคนมีเสียงก้องเส้นเสียงเครียด) [41/42/42^v] สูงระดับ-ตก [441] หรือต่ำ-ขึ้น-ตก [232] ปรากฏในช่อง A234 และเนื่องจากการแปรเกิดขึ้นมากกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A234 ในที่นี้จึงไม่สามารถสรุปสัทลักษณะที่แน่ชัดของวรรณยุกต์ที่ 2 ได้ แต่หากพิจารณาในภาพรวม ก็จะพบว่าวรรณยุกต์ที่ปรากฏส่วนมากในช่อง A234 ของภาษาลาวกลุ่ม 2/2A นี้เป็นเสียงสูง-ตก [41/42]

วรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางระดับ [33] หรือกลางระดับ-ตก [331] ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4

วรรณยุกต์ที่ 4 เสียงตกระดับ มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [22[?]] ต่ำ-ตก (อาจมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายหรือเสียงก้องเส้นเสียงเครียด [21[?]/21^v] หรือสูง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [42[?]] ปรากฏในช่อง C1 และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 5 เสียงสูงระดับ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายหรือเสียงก้องเส้นเสียงเครียด [441[?]/442[?]/441^v] หรือสูง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [42[?]] ปรากฏในช่อง C234 และ DL4

ในที่นี้ได้พิจารณาให้วรรณยุกต์ในคอสมันน์ DL และ DS ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2A นี้ จัดเป็นหน่วยเสียงย่อย นั่นคือ วรรณยุกต์ในช่อง DL123 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง C1 วรรณยุกต์ในช่อง DL4 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง C234 วรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง A1 และวรรณยุกต์ในช่อง DS4 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง B1234 แต่เนื่องจากการแปรเกิดขึ้นในวรรณยุกต์คอสมันน์

A และ DS ซึ่งอาจมีผลทำให้วรรณยุกต์ DS ไม่ได้เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ใด ๆ ก็เป็นได้ แต่ถ้าหากพิจารณาในภาพรวมอาจกล่าวได้ว่าสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันของภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2A นี้ปรากฏในวรรณยุกต์คอล์มน์ A B และ C เป็นหลักเช่นเดียวกับในภาษาลาวกลุ่มอื่น ๆ

6.2.2.2 วรรณยุกต์และการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2B

ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2B ได้แก่ ภาษาลาวที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A1-234 (A1 เป็นเสียงสูง-ตก-ขึ้น A234 เป็นเสียงต่ำ/กลาง-ขึ้น(-ตก) และมีการแปรของวรรณยุกต์) ผู้พูดที่มีการแปรของวรรณยุกต์จัดอยู่ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2B นี้มีจำนวนทั้งหมด 16 คน (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 10-25 ในภาพที่ 68 และตารางที่ 7) การแปรของวรรณยุกต์ต่าง ๆ ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2B กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

การแปรของวรรณยุกต์ A การแปรของวรรณยุกต์ A ที่ปรากฏในภาษาลาวกลุ่มที่ 2/2B นี้ปรากฏค่อนข้างมากเช่นเดียวกับที่พบในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2A ภาษาของผู้พูดจำนวน 4 คน (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 10-13 ในภาพที่ 68) ที่มีการแปรของวรรณยุกต์ A เกิดขึ้น ได้แก่ ภาษาเลย/ไทเลย/ด่าน/ไทด่านในจังหวัดหนองคาย ภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยในจังหวัดเลย และภาษาลาวอุดรดิตถ์ในจังหวัดกาฬจนบุรี การแปรของวรรณยุกต์ A ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ดังกล่าวเกิดขึ้นทั้งในวรรณยุกต์ A1 A2 A3 และ A4 โดยการแปรที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น ภาษาเลย/ไทเลย/ด่าน/ไทด่าน (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 13 ในภาพที่ 68) มีการแปรปรากฏทั้งในวรรณยุกต์ A2 A3 A4 ที่เป็นเสียงขึ้น-ตก แต่มีรูปแบบ คือ วรรณยุกต์ตก-ขึ้นซึ่งเป็นการแทรกแซงจากภาษาลาว สำเนียงเวียงจันทน์ที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณเดียวกัน

การแปรของวรรณยุกต์ C ซึ่งพบในภาษาของผู้พูดจำนวน 1 คนที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 14 (ดูในภาพที่ 68) ได้แก่ ภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยที่พูดในบ้านจอมศรี ตำบลจอมศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยซึ่งมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 ซึ่งเป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [343] แต่มีรูปแบบ คือ วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นการแปรที่เกิดขึ้นภายในตัวภาษาเอง

การแปรของวรรณยุกต์ DS ปรากฏในภาษาของผู้พูดจำนวน 2 คน ได้แก่ ผู้พูดภาษาลาวอุดรดิตถ์ในจังหวัดกาฬจนบุรีที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 15-16 (ดูในภาพที่ 68) มีการแปรเกิดขึ้นในวรรณยุกต์ DS2 และ DS1 ตามลำดับ และเป็นการแปรที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง

การแปรของวรรณยุกต์ A และ C พบในภาษาลาวอุดรดิตถ์ที่พูดในอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬจนบุรีและภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยในจังหวัดเลย (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 17-18 ในภาพที่ 68) ในภาษาลาวอุดรดิตถ์มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A1 และ C1 ที่ได้รับอิทธิพลจาก

ภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่พูดในบริเวณเดียวกัน ส่วนภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A2 และ C1 ที่สันนิษฐานว่าเกิดจากปัจจัยภายใน คือ วรรณยุกต์ในช่อง A2 ที่เป็นเสียงต่ำระดับ-ตก [221] แต่มีรูปแปรเป็นเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] และวรรณยุกต์ในช่อง C1 ซึ่งเป็นเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] มีรูปแปรเป็นเสียงต่ำ-ขึ้น [24] และเสียงกลางระดับ [33] (ดูตารางที่ 7)

การแปรของวรรณยุกต์ A และ DL มีการแปรของวรรณยุกต์ A1 A2 A3 A4 DL1 และ DL4 ในภาษาลาวเมืองหงสา เขตพิเศษ⁵⁸ ที่พูดในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 20 ในภาพที่ 68) ซึ่งเป็นการแปรที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายใน เช่น การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A1 ซึ่งเป็นเสียงสูง-ตก-ขึ้น [434] แต่ผู้พูดออกเสียงแปรเป็นเสียงสูง-ตก [43] ซึ่งอาจจัดเป็นกรณีของการออกเสียงให้ง่ายขึ้น และวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ซึ่งเป็นเสียงสูงระดับ-ตก [443] มีรูปแปรเป็นเสียงกลางระดับ [33] ซึ่งอาจจัดเป็นกรณีของการออกเสียงวรรณยุกต์ให้ง่ายขึ้นจากเสียงระดับ-ตกเป็นเสียงระดับ ส่วนการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A4 ที่เป็นเสียงต่ำระดับ-ขึ้น [112] และมีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] นั้น สันนิษฐานว่าเป็นอิทธิพลจากภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ ที่พูดในบริเวณเดียวกันและรูปแปรเสียงกลางระดับ [33] เป็นอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง

การแปรของวรรณยุกต์ A และ DS การแปรของวรรณยุกต์ A และ DS ปรากฏในภาษาของผู้พูดจำนวน 3 คน (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 21-23 ในภาพที่ 68) ได้แก่ ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบางที่พูดในจังหวัดเชียงราย ภาษาลาวบ้านหนองขาม เมืองหลวงพระบาง และภาษาลาวเมืองปากลาย แขวงไชยบุรีที่อพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดเลย การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ดังกล่าวส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น เช่น ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบาง บ้านห้วยลึก ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A1 ซึ่งเป็นเสียงสูง-ตก-ขึ้น [523] แต่ได้รับอิทธิพลวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323] และมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DS123 ซึ่งเป็นวรรณยุกต์เสียงสูง-ขึ้น [45] และมีรูปแปรเป็นเสียงกลางระดับ [33] ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นการแปรที่เกิดจากปัจจัยภายใน คือ การออกเสียงวรรณยุกต์ขึ้นเป็นวรรณยุกต์ระดับ ส่วนการแปรของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในภาษาลาวบ้านหนองขาม แขวงหลวงพระบางและภาษาลาวอุตรดิตถ์ (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 21 และแบบที่ 22 ในภาพที่ 68) ก็มีทั้งการแปรที่เกิดขึ้นเพราะอิทธิพลจากภาษาอื่นและการแปรที่เกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยภายใน (ดูตารางที่ 7)

การแปรของวรรณยุกต์ A DL และ DS พบในภาษาลาวเลย/ลาวเลย/ไทเลยที่พูดในจังหวัดเลย (ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 24 ในภาพที่ 68) การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดังกล่าวนี้ปรากฏในระดับที่ค่อนข้างสูงมาก นั่นคือ มีการแปรทั้งในวรรณยุกต์ A2 A3 DL123 และ DS23 กรณีการแปรที่น่าสนใจได้แก่ การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A2 ที่เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก

⁵⁸ ผู้บอกภาษาลาวเมืองหงสาในงานวิจัยนี้ระบุว่า ตนพูดภาษาลาวเมืองหงสา แขวงไชยบุรี ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเมืองหงสาตั้งอยู่ในเขตพิเศษของสปป.ลาว

[232] แต่มีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงกลาง-ตกระดับ [322] ซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ และยังมีรูปแปรอีก คือ วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ-ขึ้น [334] ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นกรณีของการออกเสียงวรรณยุกต์ขึ้น-ตกเป็นระดับ-ขึ้นซึ่งอาจจัดเป็นการแปรที่มีกลไกของการออกเสียงวรรณยุกต์ให้มีสัทลักษณะซับซ้อนน้อยลง

การแปรของวรรณยุกต์ A B C DL และ DS เป็นการแปรที่ปรากฏในระดับค่อนข้างสูงเช่นเดียวกัน การแปรดังกล่าวเกิดขึ้นในภาษาลาวของผู้พูดเพียงคนเดียวเท่านั้น คือ ภาษาลาวบ้านห้วยซุ่น แขวงไชยะบุรี ที่ผู้พูดอพยพมาอยู่ในจังหวัดเชียงราย (ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 25 ในภาพที่ 68) การแปรปรากฏในหน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่าง ๆ ได้แก่ วรรณยุกต์ A1 B1 B2 B3 B4 C2 C3 C4 DL2 DL3 DL4 DS1 และ DS4 การแปรของวรรณยุกต์ส่วนใหญ่เกิดขึ้นเพราะการได้รับอิทธิพลจากภาษาเมือง/คำเมืองที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณเดียวกัน (ดูตารางที่ 7)

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2B ในภาพรวมทั้งลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงและสัทลักษณะของวรรณยุกต์ แต่ในที่นี้สามารถสรุปลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ที่ภาษาลาวกลุ่มนี้มีร่วมกันได้ดังภาพที่ 70

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2?	ว.3	ว.5	ว.4?	ว.1
3	ว.2?				
4	ว.2?				ว.3

ภาพที่ 70 ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2B

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันของภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2B ได้แก่ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A1-234 แต่การแปรที่เกิดขึ้นทั้งในวรรณยุกต์คอลลัมน์ A B C DL และ DS ในภาษาลาวของผู้พูดแต่ละคนอาจทำให้มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย (ดูรายละเอียดในบทที่ 9) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาวรรณยุกต์โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า ระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2B นี้เป็นระบบที่มี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ในภาษาลาว กลุ่มนี้มีดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [212/323/324] สูง-ตก-ขึ้น [412/423] หรือกลางระดับ-ขึ้น [335] ปรากฏในช่อง A1 และ DS123

วรรณยุกต์ที่ 2 เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [121/132/231/232] กลาง-ขึ้น-ตก [343] ต่ำระดับ-ขึ้น [223/224] หรือสูง-ตก-ขึ้น [434] ปรากฏในช่อง A234 และเนื่องจากการแปร

เกิดขึ้นมากกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A234 ในที่นี้จึงไม่สามารถสรุปสัทลักษณะที่แน่ชัดของวรรณยุกต์ที่ 2 ได้ แต่หากพิจารณาในภาพรวม ก็จะพบว่าวรรณยุกต์ที่ปรากฏส่วนมากในช่อง A234 ของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2B นี้เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [121/132/231/232] ซึ่งเป็นสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ทำให้ภาษาลาวกลุ่มนี้แตกต่างจากภาษาลาวกลุ่ม 2/2A ซึ่งมีวรรณยุกต์ที่ 2 เป็นเสียงสูง-ตก [41/42]

วรรณยุกต์ที่ 3 เสียงต่ำระดับ [22] กลางระดับ [33] กลางระดับ-ตก [332] กลาง-ตก [31/32] ต่ำ-ตก [21] กลาง-ตกระดับ [322] หรือต่ำ-ตกระดับ [211] ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4

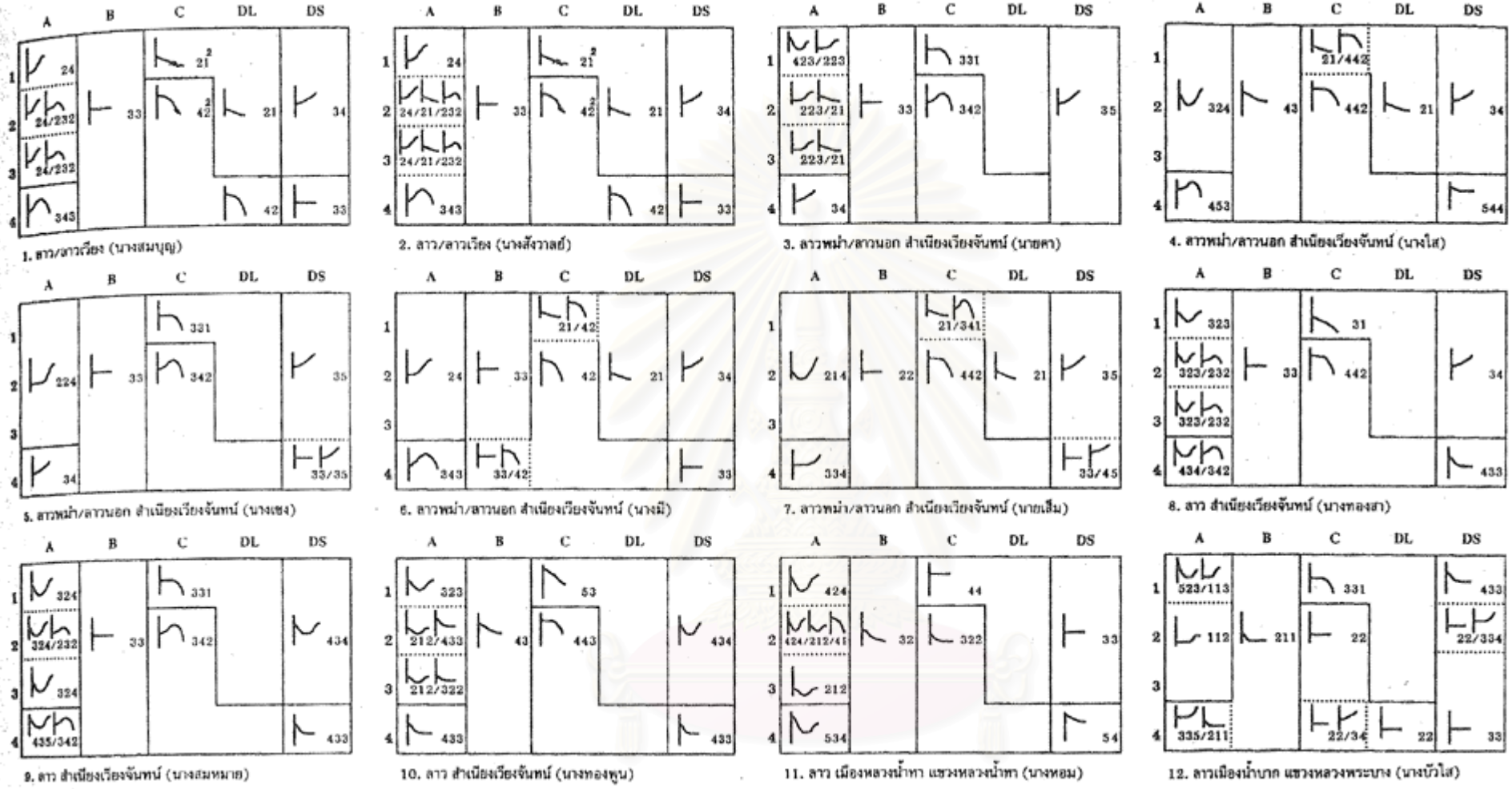
วรรณยุกต์ที่ 4 เสียงกลาง/สูง-ขึ้น-ตก [343/354/453] สูง-ตก (มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย) [52¹/52] สูงระดับ [44] สูงระดับ-ตก [443] ต่ำ/กลาง-ขึ้น [24/34] หรือ กลาง-ตก [31] ปรากฏในช่อง C1 และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 5 เสียงกลางระดับ-ตก (มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย) [332¹/332] ต่ำ/กลาง-ขึ้น-ตก [232/342/343] ต่ำ-ขึ้นระดับ [233] ต่ำระดับ [22] ต่ำ/กลาง-ขึ้น [23/34] ต่ำระดับ-ขึ้น [223] กลางระดับ [33] สูง-ตกระดับ [433] หรือสูง-ตก [41] ปรากฏในช่อง C234 และ DL4

ในที่นี้ได้พิจารณาให้วรรณยุกต์ในคอลัมน์ DL และ DS ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2B นี้จัดเป็นหน่วยเสียงย่อย นั่นคือ วรรณยุกต์ในช่อง DL123 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง C1 วรรณยุกต์ในช่อง DL4 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง C234 วรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง A1 และวรรณยุกต์ในช่อง DS4 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง B1234 แต่เนื่องจากการแปรเกิดขึ้นในวรรณยุกต์คอลัมน์ A และ DS ซึ่งอาจมีผลทำให้วรรณยุกต์ DS ไม่ได้เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ใด ๆ ก็เป็นได้ แต่ถ้าหากพิจารณาในภาพรวมอาจกล่าวได้ว่าสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2B นี้ปรากฏในวรรณยุกต์คอลัมน์ A B และ C เป็นหลักเช่นเดียวกับในภาษาลาวกลุ่มอื่น ๆ

6.2.3 วรรณยุกต์และการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 ได้แก่ ภาษาที่ผู้พูดเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกว่า “ลาว” และมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL A123-4 และมีการแปรของวรรณยุกต์ ผู้พูดที่มีการแปรของวรรณยุกต์และจัดอยู่ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 นี้มีจำนวน 12 คน ถึงแม้ว่าจะมีการแปรของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่าง ๆ แต่ในระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดภาษาลาวกลุ่มนี้ยังคงมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงและสัทลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 ดังแสดงในภาพที่ 71 ส่วนชื่อภาษาและบริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบันดูตารางที่ 8

ภาพที่ 71 วรรณยุกต์และการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3

ตารางที่ 8 ชื่อภาษา บริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ฐานะของภาษา ภาษาอื่นๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง วรรณยุกต์ที่มีการแปร ปัจจัยที่มีผลต่อการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3

วรรณยุกต์ ในช่อง A4	ลำดับ ที่	ชื่อภาษา	บริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ ในปัจจุบัน/จุดเก็บข้อมูล	ฐานะของภาษา		ภาษาอื่น ๆ ที่พูด อยู่รอบข้าง	วรรณยุกต์ที่มีการแปร		ปัจจัยที่มีผลต่อการ แปร		ภาษาที่มีอิทธิพลต่อ การแปร
				ชนกลุ่ม ใหญ่	ชนกลุ่ม น้อย		เสียงวรรณยุกต์ เดิม	รูปแปรของ วรรณยุกต์	ภายใน	ภายนอก	
A 4 เป็น เสียงกลาง- ขึ้น-ตก	1	ลาว/ลาวเวียง	บ.โน ต.สระสีเหลี่ยม อ.พนมสนิม จ.ชลบุรี	✓		ไทยกลาง	A23: 24	232	✓		-
	2	ลาว/ลาวเวียง	บ.โน ต.สระสีเหลี่ยม อ.พนมสนิม จ.ชลบุรี	✓		ไทยกลาง	A23: 24	21/ 232	✓	✓	- ลาว/ลาวเวียงบ.ตม -
	3	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์	บ.ทำดินแดง ต.ปริงเพล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี		✓	ลาวคำม/ลาวซี้คั้ง/ลาว คั้ง ลาวอุตรดิตถ์ ลาว อีสานถิ่นต่าง ๆ	A1: 223 A23: 223	423 21		✓ ✓	- ลาวคำม/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง - ลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ
	4	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์	บ.ทำดินแดง ต.ปริงเพล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี		✓	ลาวคำม/ลาวซี้คั้ง/ลาว คั้ง ลาวอุตรดิตถ์ ลาว อีสานถิ่นต่าง ๆ	CI: 21	442		✓	- ไทยกลาง
	5	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์	บ.ทำดินแดง ต.ปริงเพล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี		✓	ลาวคำม/ลาวซี้คั้ง/ลาว คั้ง ลาวอุตรดิตถ์ ลาว อีสานถิ่นต่าง ๆ	DS4: 33	35		✓	- ไทยกลาง
	6	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์	บ.ห้วยมะปราง ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	✓		กะเหรี่ยง	B4: 33 C1: 21	42 42		✓	- ไทยกลาง - ไทยกลาง
	7	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์	บ.ทำดินแดง ต.ปริงเพล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี		✓	ลาวคำม/ลาวซี้คั้ง/ลาว คั้ง ลาวอุตรดิตถ์ ลาว อีสานถิ่นต่าง ๆ	C1: 21 DS4: 33	341 45		✓	- ไทยกลาง - ไทยกลาง
A 4 เป็น เสียงกลาง- ขึ้น	8	ลาว สำเนียงเวียงจันทน์	บ.สาวแล ต.โพธิ์ตาก กิ่ง อ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย	✓		เลย/ไทยเลย/คำม/ ไทดำ	A23: 323	232	✓		-
	9	ลาว สำเนียงเวียงจันทน์	บ.สาวแล ต.โพธิ์ตาก กิ่ง อ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย	✓		เลย/ไทยเลย/คำม/ ไทดำ	A2: 324	232	✓		-
	10	ลาว สำเนียงเวียงจันทน์	บ.สาวแล ต.โพธิ์ตาก กิ่ง อ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย	✓		เลย/ไทยเลย/คำม/ ไทดำ	A23: 212	433/322		✓	- ไทยกลาง
	11	ลาว เมืองหลวงน้ำทา แขวงหลวงน้ำทา	บ.ห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว	✓		ลาวสปป.ลาวถิ่น อื่น ๆ	A2: 212	424/ 41		✓	- เมือง/คำเมือง ?
	12	ลาวเมืองน้ำบัก แขวงหลวงพระบาง	บ.หัวเวียง ต.เวียง อ.เชียง ทอง จ.เชียงราย		✓	เมือง/คำเมือง	A1: 523 A4: 335 C4: 22 DS2: 433	113 211 34 22/ 334		✓ ✓ ✓ ✓	- เมือง/คำเมือง ? - ไทยกลาง - ไทยกลาง - ลาวสปป.ลาวถิ่นอื่น

จากภาพที่ 71 เห็นได้ว่า ถึงแม้ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 จะมีการแปรของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงแต่หากพิจารณาในภาพรวมอาจสรุปได้ว่า วรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันในภาษาลาวของผู้พูดทั้ง 12 คนคล้ายคลึงกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 คือ มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลลัมน์ A แบบ A123-4 เป็นระบบที่มี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ มีลักษณะของวรรณยุกต์สรุปตามหน่วยเสียงที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ในภาษาลาวกลุ่มนี้ได้ดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [214/323/324] ต่ำ-ขึ้น [24] ต่ำระดับ-ขึ้น [112/224] หรือสูง-ตก-ขึ้น [424] ปรากฏในช่อง A123 และ DS123

วรรณยุกต์ที่ 2 เสียงกลาง-ขึ้น-ตก [343/453] กลาง-ขึ้น [34] กลางระดับ-ขึ้น [334] กลางระดับ [33] สูง-ตก [433] หรือสูง-ตก-ขึ้น [534] ปรากฏในวรรณยุกต์ A4 เป็นส่วนใหญ่

วรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางระดับ [33] สูง-ตก [43] ต่ำระดับ [22] กลาง-ตก [32] หรือต่ำ-ตก [211] ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4

วรรณยุกต์ที่ 4 เสียงต่ำ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [21[?]] กลางระดับ-ตก [331] กลาง-ตก [31] สูง-ตก [43] หรือสูงระดับ [44] ปรากฏในช่อง C1 และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 5 เสียงสูง-ตก (มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย) [42[?]/42] สูงระดับ-ตก [442/443] กลาง-ขึ้น-ตก [342] กลาง-ตก [322] หรือต่ำระดับ [22] ปรากฏในช่อง C234 และ DL4

เมื่อเปรียบเทียบการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 (ดูภาพที่ 71 และตารางที่ 8) พบว่า ผู้พูดบางคนมีการแปรเกิดขึ้นกับวรรณยุกต์เพียงหน่วยเสียงเดียว และบางคนมีการแปรเกิดขึ้นกับวรรณยุกต์มากกว่า 1 หน่วยเสียงซึ่งจัดเป็นการแปรในระดับมาก หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่มีการแปรในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ วรรณยุกต์ A (7 คน) วรรณยุกต์ C (1 คน) วรรณยุกต์ DS (1 คน) วรรณยุกต์ B และ C (1 คน) วรรณยุกต์ C และ DS (1 คน) และวรรณยุกต์ A C และ DS (1 คน) การแปรของวรรณยุกต์หน่วยเสียงต่าง ๆ ดังกล่าวทำให้ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์บางลักษณะเกิดการแปรตามไปด้วย ทำให้ไม่สามารถตัดสินลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ชัดเจนได้ ซึ่งในที่นี้ได้แสดงลักษณะที่มีการแปรด้วยจุดประในกล่องวรรณยุกต์เช่นเดียวกับการเสนอภาพการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 และ 2/2 ที่กล่าวมาในข้างต้น

จากการพิจารณาลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 นี้พบว่าภาษาลาวบางภาษามีลักษณะของวรรณยุกต์ A4 เหมือนกัน และแตกต่างจากภาษาลาวอื่น ๆ ดังนั้นในที่นี้จึงได้แบ่งภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 ออกเป็น 2 กลุ่มย่อยโดยใช้เกณฑ์พิจารณาลักษณะของวรรณยุกต์ A4 ดังนี้

6.2.3.1 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3A

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3A มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A123-4 (A4 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น(-ตก) และมีการแปรของวรรณยุกต์) ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3A มีจำนวนผู้พูดทั้งหมด 7 คนและในภาษาลาวของผู้พูดกลุ่มนี้มีการแปรของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงในระดับมากน้อยต่างกัน และเนื่องจากภาษาลาวที่จัดเป็นภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3A นี้มีจำนวนน้อยและมีการแปรที่ไม่ซับซ้อนเหมือนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 และลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 ในที่นี้จึงจะกล่าวถึงการแปรโดยรวมที่เกิดขึ้นในภาษาลาวกลุ่มนี้ดังนี้

วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3A ที่มีการแปรปรากฏมากกว่าวรรณยุกต์อื่น ๆ ได้แก่ วรรณยุกต์ A ซึ่งพบในภาษาของผู้พูดจำนวน 3 คน (ดูระบบวรรณยุกต์ที่ 1-3 ในภาพที่ 71) ได้แก่ ภาษาลาวหรือลาวเวียงในจังหวัดชลบุรีจำนวน 2 คนและผู้พูดภาษาลาวพม่าหรือลาวนอก ลำเนียงเวียงจันทน์ในจังหวัดกาญจนบุรีอีก 1 คน การแปรปรากฏทั้งในวรรณยุกต์ช่อง A1 และ A23 ซึ่งมีทั้งการแปรที่เกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยภายในและการแปรที่เกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยภายนอก ตัวอย่างเช่น ในภาษาลาว/ลาวเวียงที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1 และแบบที่ 2 (ในภาพที่ 71) มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 จากเสียงต่ำ-ขึ้น [24] แปรเป็นเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นการแปรของการออกเสียงที่เกิดขึ้นเอง นอกจากนี้ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 2 ของภาษาลาว/ลาวเวียงยังมีรูปแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] ซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาษาลาว/ลาวเวียงถิ่นอื่น ๆ ที่พูดปะปนอยู่ในบริเวณเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการแปรของวรรณยุกต์ C ที่ปรากฏเพียงในภาษาลาวพม่าหรือลาวนอก ลำเนียงเวียงจันทน์ในจังหวัดกาญจนบุรี (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 4 ในภาพที่ 71) ซึ่งมีการแปรเกิดขึ้นในวรรณยุกต์ C1 ที่เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] แต่มีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงสูงระดับ-ตก [442] ที่ถูกแทรกแซงโดยภาษาไทยกลาง ส่วนการแปรของวรรณยุกต์ DS พบในภาษาลาวพม่าหรือลาวนอก ลำเนียงเวียงจันทน์ของผู้พูดที่อยู่ในจังหวัดกาญจนบุรีเพียงคนเดียว (ดูระบบวรรณยุกต์ที่ 5 ในภาพที่ 71) ซึ่งมีการแปรเกิดขึ้นในวรรณยุกต์ DS4 และเป็นการแปรที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง เช่นเดียวกับการแปรของวรรณยุกต์ C ในภาษาลาวพม่า/ลาวนอกที่กล่าวมาในข้างต้น

สำหรับการแปรที่เกิดขึ้นในวรรณยุกต์มากกว่า 1 หน่วยเสียงที่พบในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3A ได้แก่ การแปรของวรรณยุกต์ B และ C ปรากฏในภาษาลาวพม่าหรือลาวนอก ลำเนียงเวียงจันทน์ของผู้พูดในจังหวัดกาญจนบุรีเพียงคนเดียว (ดูระบบวรรณยุกต์ที่ 6 ในภาพที่ 71) ซึ่งมีการแปรเกิดขึ้นในวรรณยุกต์ B4 และ C1 ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง นอกจากนี้ยังมีการแปรของวรรณยุกต์ C และ DS ซึ่งปรากฏเพียงในภาษาลาวของผู้พูดภาษาลาวพม่าหรือลาวนอก ลำเนียงเวียงจันทน์ในจังหวัดกาญจนบุรี (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 7 ในภาพที่ 71) มีการแปรของวรรณยุกต์ C1 และ DS4 ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางเช่นเดียวกัน (ดูรายละเอียดในตารางที่ 8)

จากการเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3A ซึ่งถึงแม้จะมีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้น แต่ก็สามารถสรุปลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มนี้ได้ดังภาพที่ 72

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4?		
2	ว.1?	ว.3	ว.5	ว.4	ว.1
3	ว.1?				
4	ว.2				ว.3

ภาพที่ 72 ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3A

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3A ได้แก่ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A123-4 แต่เนื่องจากการแปรของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่าง ๆ เกิดขึ้นโดยเฉพาะวรรณยุกต์คอลิ้มน์ A B และ C จึงอาจทำให้ในภาษาลาวของผู้พูดแต่ละคนมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาวรรณยุกต์โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า ระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3A นี้เป็นระบบที่มี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ปรากฏส่วนใหญ่ในภาษาลาวกลุ่มนี้มีดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำ-ขึ้น [24] ต่ำระดับ-ขึ้น [224] หรือกลาง-ตก-ขึ้น [214/324] ปรากฏในช่อง A123 และ DS123

วรรณยุกต์ที่ 2 เสียงกลาง/สูง-ขึ้น-ตก [343/453] กลาง-ขึ้น [34] กลางระดับ-ขึ้น [334] หรือกลางระดับ [33] ปรากฏในช่อง A4

วรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางระดับ [33] ต่ำระดับ [22] หรือสูง-ตก [43] ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4

วรรณยุกต์ที่ 4 เสียงต่ำ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [21¹] หรือกลางระดับ-ตก [331] ปรากฏในช่อง C1 และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 5 เสียงสูง-ตก (มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย) [42¹/42] กลาง-ขึ้น-ตก [342] หรือสูงระดับ-ตก [442] ปรากฏในช่อง C234 และ DL4

วรรณยุกต์ในคอลิ้มน์ DL และ DS ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3A นี้จัดเป็นหน่วยเสียงย่อย เช่นเดียวกับในภาษาลาวกลุ่มอื่น ๆ นั่นคือ วรรณยุกต์ในช่อง DL123 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง C1 วรรณยุกต์ในช่อง DL4 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง C234 วรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง A123 และวรรณยุกต์ในช่อง DS4 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง B1234 แต่เนื่องจากการแปรเกิดขึ้น จึงอาจมีผลทำให้วรรณยุกต์ DL และ DS ไม่ได้เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ใด ๆ ก็เป็นไปได้ แต่ถ้าหาก

พิจารณาในภาพรวมอาจกล่าวได้ว่าสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3A นี้ปรากฏในวรรณยุกต์คอสมัน A B และ C เป็นหลักเช่นเดียวกับในภาษาลาวกลุ่มอื่น ๆ

5.2.3.2 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3B

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3B มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A123-4 (A4 เป็นเสียงกลาง(-ตก)-ขึ้น และมีการแปรของวรรณยุกต์) ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3B มีจำนวนผู้พูดทั้งหมด 5 คนและในภาษาลาวของผู้พูดกลุ่มนี้มีการแปรของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การแปรของวรรณยุกต์ A พบในภาษาลาว สำเนียงเวียงจันทน์ของผู้พูดจำนวน 4 คนในจังหวัดหนองคาย (ดูระบบวรรณยุกต์ที่ 8-11 ในภาพที่ 71 และในตารางที่ 8) ในภาษาลาวของผู้พูดแต่ละคนดังกล่าวต่างก็มีการแปรของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ทั้งที่เหมือนและแตกต่างกัน เช่น ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 8 และแบบที่ 9 มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A2 หรือ A23 ที่เป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323/324] แต่มีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นการแปรที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในตัวภาษาเอง ในขณะที่การแปรที่ปรากฏในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 10 ซึ่งวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงต่ำ-ตก-ขึ้น [212] แต่มีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงสูง/กลาง-ตกระดับ [433/322] ซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง

ส่วนการแปรในระดับที่ค่อนข้างสูงที่ปรากฏในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3B ได้แก่ การแปรของวรรณยุกต์ A C และ DS ซึ่งพบในภาษาของผู้พูดเพียงคนเดียวเท่านั้น (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 13 ในภาพที่ 71) ได้แก่ ภาษาลาวเมืองน้ำบาก แขวงหลวงพระบางที่อพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดเชียงราย มีการแปรของวรรณยุกต์หลายหน่วยเสียงเกิดขึ้นได้แก่ วรรณยุกต์ A1 A4 C4 และ DS2 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการแปรที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ เช่น ภาษาเมือง/คำเมือง ภาษาไทยกลาง และภาษาลาวถิ่นอื่น ๆ จากสปป.ลาว (ดูตารางที่ 8)

เมื่อเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3B ซึ่งถึงแม้จะมีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้น แต่ก็สามารถสรุปลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มนี้ได้ดังภาพที่ 73

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.1?	ว.3	ว.5		ว.1
3	ว.1?				
4	ว.2				ว.3

ภาพที่ 73 ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3B

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3B ได้แก่ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A123-4 แต่เนื่องจากมีการแปรของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่าง ๆ เกิดขึ้นโดยเฉพาะวรรณยุกต์คอล์มน์ A ซึ่งทำให้ไม่สามารถตัดสินลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ A ที่แน่ชัดได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาวรรณยุกต์โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า ระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3B นี้เป็นระบบที่มี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ในภาษาลาวกลุ่มนี้มีดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323/324] สูง-ตก-ขึ้น [424] หรือต่ำระดับ-ขึ้น [112] ปรากฏในช่อง A123 และ DS123

วรรณยุกต์ที่ 2 เสียงสูง-ตก-ขึ้น [534] หรือสูง-ตกระดับ [433] ปรากฏในช่อง A4

วรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางระดับ [33] ต่ำ-ตกระดับ [211] กลาง/สูง-ตก [32/43] ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4

วรรณยุกต์ที่ 4 เสียงกลางระดับ-ตก [331] กลาง-ตก [31] สูง-ตก [53] หรือสูงระดับ [44] ปรากฏในช่อง C1 และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 5 เสียงสูงระดับ-ตก [442/443] กลาง-ขึ้น-ตก [342] กลาง-ตกระดับ [322] หรือต่ำระดับ [22] ปรากฏในช่อง C234 และ DL4

วรรณยุกต์ในคอล์มน์ DL และ DS ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3B นี้จัดเป็นหน่วยเสียงย่อยเช่นเดียวกับในภาษาลาวกลุ่มอื่น ๆ นั่นคือ วรรณยุกต์ในช่อง DL123 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง C1 วรรณยุกต์ในช่อง DL4 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง C234 วรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง A123 และวรรณยุกต์ในช่อง DS4 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง B1234 แต่เนื่องจากการแปรเกิดขึ้น จึงอาจมีผลทำให้วรรณยุกต์ DL และ DS ไม่ได้เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ใด ๆ ก็เป็นไปได้ แต่ถ้าหากพิจารณาในภาพรวมอาจกล่าวได้ว่า สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3B นี้ปรากฏในวรรณยุกต์คอล์มน์ A B และ C เป็นหลักเช่นเดียวกับในภาษาลาวกลุ่มอื่น ๆ

เมื่อเปรียบเทียบระดับความมากน้อยของการแปรของวรรณยุกต์หน่วยเสียงต่าง ๆ ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 ทั้งสามกลุ่มย่อยแล้ว อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า วรรณยุกต์ที่มีการแปรเกิดขึ้นมากที่สุด คือ วรรณยุกต์คอล์มน์ A โดยเฉพาะวรรณยุกต์ในช่อง A23 ซึ่งมีการแปรเกิดขึ้นทั้งในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 2/2 และ 2/3 การแปรที่พบมากรองลงมา ได้แก่ การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 และ C1 ซึ่งถึงแม้จะพบการแปรของวรรณยุกต์ดังกล่าวไม่มากเท่าการแปรของวรรณยุกต์ A23 แต่ก็นับว่าเป็นการแปรที่นำไปสู่ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์อันเป็นลักษณะเด่นของภาษากลุ่มลาวได้ นอกจากนี้ยังพบการแปรของวรรณยุกต์ในคอล์มน์ DS โดยเฉพาะวรรณยุกต์ในช่อง DS123 เกิดขึ้นในระดับค่อนข้างมาก และเป็นการแปรที่ปรากฏในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 ทั้งสามกลุ่มย่อย ส่วนวรรณยุกต์ในคอล์มน์ DL นั้นนับเป็นวรรณยุกต์ที่มีการแปรเกิดขึ้นน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับวรรณยุกต์อื่น ๆ

อย่างไรก็ตามถึงแม้ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 จะมีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้นดังกล่าวมาแล้วนั้น แต่หากมองในภาพรวมจะเห็นว่าภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 ทั้งสามกลุ่มย่อยยังคงมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวบางลักษณะปรากฏอยู่และมีลักษณะของวรรณยุกต์ที่คล้ายคลึงกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ด้วย โดยเฉพาะการรวมเสียงวรรณยุกต์ C และ DL ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1A กลุ่มที่ 2/2A และกลุ่มที่ 2/3B ดังแสดงในภาพที่ 74

ลักษณะเด่นของภาษาลาว⁵⁹

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		
2	ว.2	ว.4	ว.6		ว.1
3					
4	ว.3				ว.4

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		ว.1/
2	ว.2?	ว.4	ว.6		ว.5?
3	ว.2?				
4	ว.3	ว.4?			ว.4

2/1A

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5?		ว.1?
2	ว.2?	ว.4	ว.6	ว.5?	ว.1?
3	ว.2?				ว.1?
4	ว.3	ว.4?			ว.4

2/1B

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2?	ว.3	ว.5		ว.1
3	ว.2?				
4	ว.2?				ว.3

2/2A

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2?	ว.3	ว.5	ว.4?	ว.1
3	ว.2?				
4	ว.2?				ว.3

2/2B

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4?		
2	ว.1?	ว.3	ว.5	ว.4	ว.1
3	ว.1?				
4	ว.2				ว.3

2/3A

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.1?	ว.3	ว.5		ว.1
3	ว.1?				
4	ว.2				ว.3

2/3B

ภาพที่ 74 เปรียบเทียบลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 กับลักษณะเด่นของภาษาลาว

⁵⁹ ลักษณะเด่นของการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวสรุปจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตประการหนึ่งเกี่ยวกับลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 แต่เป็นลักษณะที่ไม่พบในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 เลย นั่นคือ การแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ B ซึ่งในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1A และกลุ่มที่ 2/1B นั้นมีร่องรอยการแยกเสียงวรรณยุกต์ B แบบ B123-4 ปรากฏอยู่ แต่เนื่องจากการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 เกิดขึ้นจึงทำให้อาจมีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ B แบบ B1234 เหมือนที่ปรากฏในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 นั่นเอง

จากภาพที่ 74 จะเห็นได้ว่า ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 ที่ยังมีลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่ค่อนข้างมากได้แก่ ภาษาลาวกลุ่มย่อยที่ 2/1A 2/2A 2/2B และ 2/3B ส่วนกลุ่มย่อยที่ 2/1B และ 2/3A นั้นมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 เกิดขึ้นซึ่งมีผลกระทบต่อลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์ C1 และ DL123 แต่การแปรของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 นั้นยังอยู่ในระดับที่น้อยถึงปานกลางเมื่อเทียบกับภาษาลาวกลายที่มีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้นมากจนทำให้มีเพียงบางลักษณะเท่านั้นที่คล้ายคลึงกับภาษาลาวดั้งเดิม และมีหลายลักษณะแตกต่างออกไปอย่างสิ้นเชิง

6.3 สรุป

จากการพิจารณาการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลายและภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 พบว่า ภาษาลาวกลายนั้นเป็นกลุ่มที่มีการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในระดับที่มากกว่าภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 การแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นและปัจจัยที่มีผลต่อการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวทั้งสองกลุ่มแยกสรุปได้ดังนี้

ภาษาลาวกลาย มีลักษณะเด่นของการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ และมีปัจจัยที่มีผลต่อการแปรและการเปลี่ยนแปลงสรุปได้ดังนี้

ลักษณะเด่นของการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลาย ได้แก่

1) B1234 > B123-4	4) C1=DL123 > C1≠DL123
2) C1-234 > C123-4 C1-23-4	5) C234=DL4 > C234≠DL4
	6) B≠DL > B=DL
3) DL123-4 > DL1234	

ปัจจัยที่มีผลต่อการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลาย มีดังนี้

ปัจจัยภายใน: วรรณยุกต์ถูกออกเสียงให้มีสัทลักษณะที่ซับซ้อนน้อยลง เช่น

ตก-ขึ้น > ระดับ	ขึ้น > ระดับ
[323] > [433]/[22]	[35] > [33]
ขึ้น-ตก > ระดับ	ระดับ-ตก > ตก
[453] > [44]	[443] > [43]

ปัจจัยภายนอก: การได้รับอิทธิพลจากวรรณยุกต์ในภาษาอื่น ๆ เช่น

ลาวสำเนียงหลวงพระบาง : (พูดใน ต.ศรีดอนไชย อ.เชียงของ จ.เชียงราย)	DL4 /343/	$\left\{ \begin{array}{l} [343] \\ [33] = \text{ลื้อ/ไทลื้อ} \end{array} \right.$
ลาวบ้านปากเห้า แขวงไชยบุรี : (พูดใน ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย)	A1 /413/	$\left\{ \begin{array}{l} [413] \\ [214] = \text{เมือง/คำเมือง} \end{array} \right.$
ลาวต๋าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง : (พูดใน ต.ปริงเพล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี)	B4 /33/	$\left\{ \begin{array}{l} [33] \\ [343] \approx \text{ไทยกลาง} \\ [322] = \text{ลาวอุตรดิตถ์} \end{array} \right.$
ไทเต็ง/ไทโคราช : (พูดใน ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี)	B123 /33/	> /21/
	B4 /33/	> /42/
	C234 /31/	> /42/
	DL4 /31/	> /42/

} = ไทยกลาง

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อย ได้แก่ ลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 และลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 ซึ่งมีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลิมน์ A แบบ A1-23-4 A1-234 และ A123-4 ตามลำดับ ในที่นี้ได้สรุปภาพรวมแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 และการแยกเสียงรวมเสียงที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 แต่ละกลุ่มย่อย ดังภาพที่ 75

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 มีลักษณะเด่นของการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ และมีปัจจัยที่มีผลต่อการแปรและการเปลี่ยนแปลงสรุปได้ดังนี้

ลักษณะเด่นของการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 มีดังนี้

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1:

A1-23-4	>	A1-23-4	A123-4	A1-2-3-4
B1234	>	B1234	B123-4	
C1-234	>	C1-234	C1234	
DS123-4	>	DS123-4	DS1-23-4	DS1-2-3-4
C1=DL123	>	C1=DL123	C1≠DL123	

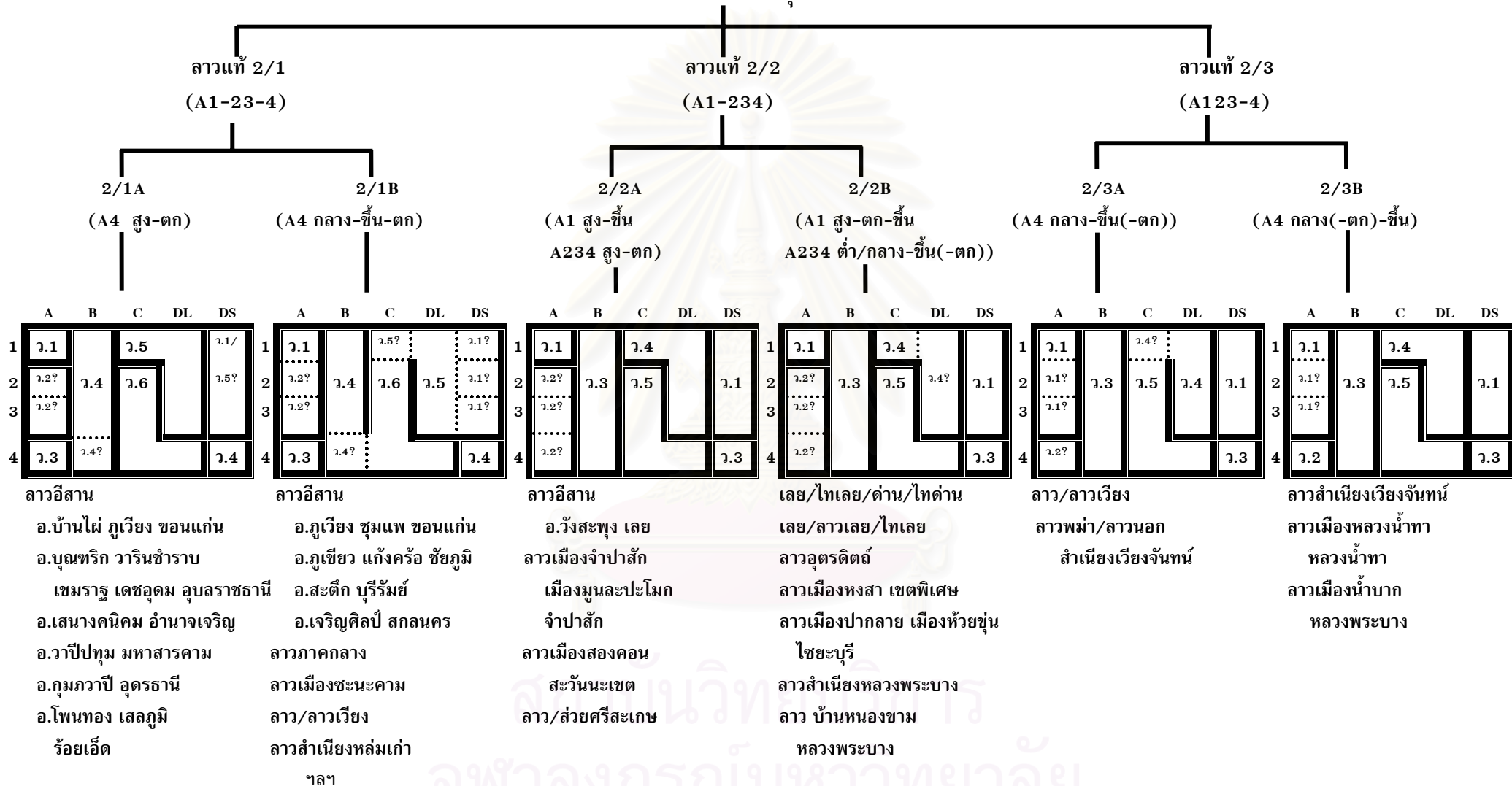
ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 :

A1-234	>	A1-234	A1-23-4	A1-2-3-4
C1=DL123	>	C1=DL123	C1≠DL123	

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 :

A123-4	>	A123-4	A1-23-4	A1-2-3-4
C1-234	>	C1-234	C1234	
C1=DL123	>	C1=DL123	C1≠DL123	

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2

ภาพที่ 75 ภาพรวมแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยและลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2

ปัจจัยที่มีผลต่อการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 มีดังนี้

ปัจจัยภายใน: วรรณยุกต์ถูกออกเสียงให้มีสัทลักษณะที่ซับซ้อนน้อยลง เช่น

$$\begin{array}{l} \text{ขึ้น-ตก} > \text{ระดับ-ขึ้น} & \text{ตก-ขึ้น} > \text{ระดับ} \\ [232] > [223] & [324] > [33]/[322] \end{array}$$

ปัจจัยภายนอก: การได้รับอิทธิพลจากวรรณยุกต์ในภาษาอื่น ๆ เช่น

วรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวกลายและภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 นับเป็นหลักฐานสำคัญที่ยืนยันว่า ภาษาลาวในปัจจุบันมีความหลากหลายของวรรณยุกต์ ภาษาลาวบางถิ่นยังคงลักษณะเด่นบางประการของภาษาลาวอยู่บ้าง โดยเฉพาะลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลลัมน์ C และคอลลัมน์ DL แบบ C1=DL123 และ C234=DL4 และภาษาลาวบางถิ่นก็ไม่มีลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่แล้ว การแปรของวรรณยุกต์อื่นทำให้เกิดความหลากหลายของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบันดังกล่าวอาจมีที่มาจากปัจจัยภายใน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของภาษา หรือ อาจมีที่มาจากปัจจัยภายนอก นั่นคือ การได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง ความหลากหลายของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบันนี้เองที่จะนำไปสู่ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่อาจเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคตซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 9

บทที่ 7

วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1

จากที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 4 เกี่ยวกับการจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาลาวตามลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงที่เป็นลักษณะเด่น ได้แก่ การแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ A แบบ A1-23-4 A1-234 และ A123-4 นอกจากนี้ยังใช้เกณฑ์สี่ลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง A4 แบ่งภาษาลาวออกเป็นกลุ่มย่อยได้อีก และภาษาลาวกลุ่มที่จัดว่ามีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงที่เป็นลักษณะเด่นดังกล่าวปรากฏอยู่ทุกประการโดยไม่มีการแปรหรือการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์เกิดขึ้นเลยนั้น ในงานวิจัยนี้ได้จัดให้เป็นภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 และจากข้อมูลวรรณยุกต์ของผู้พูดจำนวนทั้งสิ้น 162 คนที่ศึกษาในงานวิจัยนี้พบว่า มีคนลาวเพียง 63 คนหรือเพียง 39% เท่านั้นที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์จัดอยู่ในกลุ่มภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1

ดังที่ได้นำเสนอไว้บ้างแล้วในบทที่ 4 เกี่ยวกับลักษณะของวรรณยุกต์โดยรวมในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 (ดูหัวข้อ 4.2) ซึ่งนอกจากจะมีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นดังกล่าวในข้างต้นแล้ว ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ยังแยกย่อยได้อีกเป็น 3 กลุ่มตามการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ A ได้แก่ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 มีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ A แบบ A1-23-4 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 มีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ A แบบ A1-234 และภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 มีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ A แบบ A123-4

เนื่องจากในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่ไม่มีการแปรหรือการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์เหมือนกับปรากฏในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 และภาษาลาวกลาย (ดูรายละเอียดในบทที่ 6) ดังนั้นวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 จึงเป็นข้อมูลสำคัญที่จะใช้ในการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งของงานวิจัยนี้

เนื้อหาในบทที่ 7 นี้จะนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ทั้งในระดับลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และระดับสี่ลักษณะของวรรณยุกต์เพื่อให้เห็นว่า ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยกลุ่มย่อยใดบ้าง และแต่ละกลุ่มย่อยมีลักษณะของวรรณยุกต์อย่างไรเพื่อนำไปสู่การสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมต่อไป ลำดับเนื้อหาประกอบด้วย 4 ตอนใหญ่ ๆ ได้แก่ ในหัวข้อ 7.1 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 7.2 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 7.3 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 และ 7.4 สรุป

7.1 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 คือ ภาษาลาวที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A1-23-4 กล่าวคือ เป็นภาษาที่มีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ B C และ DL ในรูปแบบดังกล่าว และมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ A แบบ

A1-23-4 หรือในวรรณยุกต์ A ประกอบด้วยวรรณยุกต์ 3 หน่วยเสียงที่ปรากฏใน A1 A23 และ A4 ภาษาที่มีวรรณยุกต์จัดอยู่ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 ได้แก่ ภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ ทั้งที่พูดในภาคอีสานและภาคอื่น ๆ ภาษาลาวของคนลาวที่อพยพจากสปป.ลาวเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน เช่น ภาษาลาวสำเนียงเวียงจันทน์ สำเนียงหลวงพระบาง รวมทั้งภาษาลาวของคนลาวแขวงจำปาสัก สปป.ลาว วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 แสดงไว้ในภาพที่ 76 ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อภาษา และบริเวณที่พูดภาษานั้น ๆ ดูในตารางที่ 9

จากภาพที่ 76 จะเห็นว่าระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดภาษาลาวคนที่ 1-35 นั้นมีลักษณะร่วมกันของการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ ได้แก่ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A1-23-4 และเป็นระบบที่มี 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ แต่เนื่องจากหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวของผู้พูดมีความแตกต่างกันในรายละเอียดของการระดับเสียงสูง-ต่ำและขึ้น-ตก ในที่นี้จึงจะเรียกชื่อวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงตามระดับเสียงสูง-ต่ำที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ในภาษาของคนลาวทั้ง 35 คนดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [212/323] ปรากฏในช่อง A1 และ DS123

วรรณยุกต์ที่ 2 เสียงต่ำ-ตก/ต่ำระดับ [21/22] หรือต่ำ-ขึ้น-ตก [231/232] ปรากฏในช่อง A23

วรรณยุกต์ที่ 3 เสียงสูง-ตก [42] หรือ กลาง/สูง-ขึ้น(-ตก) [342/343/452/34] หรือสูง-ตก-ขึ้น [434] ปรากฏในช่อง A4

วรรณยุกต์ที่ 4 เสียงกลางระดับ [33] ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4

วรรณยุกต์ที่ 5 เสียงต่ำ/กลาง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [21²/31²] ปรากฏในช่อง C1 และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 6 กลาง/สูงระดับ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [331²/442²] ปรากฏในช่อง C234 และ DL4

เมื่อเปรียบเทียบสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวจากข้อมูลข้างต้นพบว่า หน่วยเสียงวรรณยุกต์ส่วนใหญ่ในภาษาของคนลาวซึ่งเป็นผู้บอกภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ แต่มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ใน A4 ที่มีความแตกต่างกัน นั่นคือ ในระบบวรรณยุกต์ของคนลาวจำนวนหนึ่งมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ A4 เป็นเสียงสูง-ตก ในขณะที่คนลาวอีกจำนวนหนึ่งมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ A4 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก ซึ่งสัทลักษณะของวรรณยุกต์ใน A4 นี้เองที่เป็นปัจจัยสำคัญทำให้สามารถแยกกลุ่มย่อยของภาษาลาวกลุ่มที่ 1/1 ออกเป็น 2 กลุ่มย่อยได้แก่

7.1.1 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1A

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1A มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A1-23-4 (วรรณยุกต์ A4 เป็นเสียงสูง-ตก) ภาษาลาวที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ประกอบด้วยภาษาลาวของผู้พูดคนที่ 1-24 ที่ปรากฏในภาพที่ 76 ซึ่งได้แก่ ภาษาลาวอีสาน

1. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ໂນນຕີ ຈ.ພອນທິບຳລຸງ (ນາຍທາບີ)

2. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ເມີສ ຈ.ພອນທິບຳລຸງ (ນາຍທິຕ)

3. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ຸນນາກິນີ ຈ.ສຸນຸວາຣາມີ (ນາຍທ່າປູນ)

4. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ປາທາ ຈ.ພອນທາ (ນາຍທິວິດ)

5. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ພາສາ ຈ.ເສດ (ນາຍທິສອນ)

6. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ເມີສ ຈ.ພາກສິນ (ນາຍທິສອນ)

7. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ເມີສ ຈ.ພາກສິນ (ນາຍທ່າສອ)

8. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ໂນນທອ ຈ.ວິອອນຕີ (ນາຍທອໂລ)

9. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ພາສາ ຈ.ວິອອນຕີ (ນາຍທ່າຝາມີ)

10. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ພາກສິນ ຈ.ວິອອນຕີ (ນາຍທ່າປູນ)

11. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ວາງທ່າປານ ຈ.ສຸນຸວາຣາມີ (ນາຍທ່າປູນ)

12. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ວາງທ່າປານ ຈ.ສຸນຸວາຣາມີ (ນາຍທ່າປູນ)

13. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ວ່າງທ່າປານ ຈ.ສຸນຸວາຣາມີ (ນາຍທ່າປູນ)

14. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ທິບູລີເສດາກ ຈ.ສຸນຸວາຣາມີ (ນາຍທ່າປູນ)

15. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ເມີສ ຈ.ສຸນຸວາຣາມີ (ນາຍທ່າສອ)

16. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ເສດາກສິນ ຈ.ວິອອນຕີ (ນາຍທິວິດ)

17. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ສຸນຸວາຣາມີ ຈ.ວິອອນຕີ (ນາຍທ່າປູນ)

18. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ສຸນຸວາຣາມີ (ນາຍທ່າປູນ)

19. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ສຸນຸວາຣາມີ (ນາຍທ່າປູນ)

20. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ສຸນຸວາຣາມີ (ນາຍທ່າປູນ)

21. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ສຸນຸວາຣາມີ (ນາຍທ່າປູນ)

22. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ສຸນຸວາຣາມີ (ນາຍທ່າປູນ)

23. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ສຸນຸວາຣາມີ (ນາຍທ່າປູນ)

24. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ສຸນຸວາຣາມີ (ນາຍທ່າປູນ)

25. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ສຸນຸວາຣາມີ (ນາຍທ່າປູນ)

26. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ໂນນຕີ ຈ.ພອນທາ (ນາຍທ່າປູນ)

27. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ເມີສ ຈ.ພອນທາ (ນາຍທ່າປູນ)

28. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ພອນທາ ຈ.ວິອອນຕີ (ນາຍທ່າປູນ)

29. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ວິອອນຕີ ຈ.ພອນທາ (ນາຍທ່າປູນ)

30. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ວິອອນຕີ ຈ.ພອນທາ (ນາຍທ່າປູນ)

31. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ພອນທາ ຈ.ວິອອນຕີ (ນາຍທ່າປູນ)

32. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ພອນທາ ຈ.ວິອອນຕີ (ນາຍທ່າປູນ)

33. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ພອນທາ ຈ.ວິອອນຕີ (ນາຍທ່າປູນ)

34. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ພອນທາ ຈ.ວິອອນຕີ (ນາຍທ່າປູນ)

35. ສາວິສານ ທີ່ນ ສ.ພອນທາ ຈ.ວິອອນຕີ (ນາຍທ່າປູນ)

ພາບທີ 76 ວຽນຍຸກຕີໃນພາສາລາວແກ່ກຸ່ມທີ 1/1

ตารางที่ 9 ชื่อภาษาลาว บริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบันของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1⁶⁰

วรรณยุกต์ A4	ลำดับ ที่	ชื่อภาษา	บริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบัน/ จุดเก็บข้อมูล
เสียงสูง-ตก	1	ลาวอีสาน ถิ่น อ.โนนสัง จ.หนองบัวลำภู	บ.แสนสำราญ ต.จอมศรี อ.เขียงคาน จ.เลย
	2	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เมือง จ.หนองบัวลำภู	บ.ศรีลานนา ต.ศรี อ.เขียงของ จ.เขียงราย
	3	ลาวอีสาน ถิ่น อ.กุมภวาปี จ.อุดรธานี	บ.ปะไรโพนก ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
	4	ลาวอีสาน ถิ่น อ.ปากคาด จ.หนองคาย	บ.วังชัย ต.ปริงเพล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
	5	ลาวอีสาน ถิ่น อ.ผาขาว จ.เลย	บ.ซอนหอม ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
	6	ลาวอีสาน ถิ่น อ.สมเด็จ จ.กาฬสินธุ์	บ.เขียงคาน ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย
	7	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์	บ.ปะไรโพนก ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
	8	ลาวอีสาน ถิ่น อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด	บ.ศรีลานนา ต.ศรี อ.เขียงของ จ.เขียงราย
	9	ลาวอีสาน ถิ่น อ.พนมไพร จ.ร้อยเอ็ด	บ.ซอนหอม ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
	10	ลาวอีสาน ถิ่น อ.มหาชนะชัย จ.ยโสธร	บ.ซอนหอม ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
	11	ลาวอีสาน ถิ่น อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี	บ.วังชัย ต.ปริงเพล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
	12	ลาวอีสาน ถิ่น อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี	บ.วังชัย ต.ปริงเพล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
	13	ลาวอีสาน ถิ่น อ.ม่วงสามสิบ จ.อุบลราชธานี	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ขานูมาน จ.อำนาจเจริญ
	14	ลาวอีสาน ถิ่น อ.พิบูลมังสาหาร จ.อุบลราชธานี	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี
	15	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เซ่งเอน จ.อุบลราชธานี	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี

⁶⁰ ชื่อภาษาและชื่อบริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบันไม่ตรงกัน เนื่องจากผู้พูดที่เป็นคนลาว โดยเฉพาะคนลาวอีสานนั้นมีการเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่เสมอ คนลาวอีสานบางกลุ่มสร้างหลักปักฐานในบริเวณดังกล่าวอย่างถาวร แต่ก็ยังไปมาหาสู่บ้านเกิดเมืองนอนที่ภาคอีสานอยู่ ในขณะที่คนลาวอีสานบางกลุ่มอาจจะไปอยู่ในบริเวณดังกล่าวเพียงชั่วคราว แต่อยู่เป็นระยะเวลาพอสมควรก่อนที่จะเคลื่อนย้ายไปที่อื่น ๆ อีก คนลาวอีสานที่เก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ทุกคนอยู่ในกรณีแรก นั่นคือ เป็นกลุ่มคนที่ได้สร้างหลักปักฐานในบริเวณดังกล่าวอย่างถาวรแล้ว

ตารางที่ 9 (ต่อ)

วรรณยุกต์ A4	ลำดับ ที่	ชื่อภาษา	บริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบัน/ จุดเก็บข้อมูล
เสียงสูง-ตก	16	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เสนางนิคม จ.อำนาจเจริญ	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ
	17	ลาวอีสาน ถิ่น อ.อุทุมพรพิสัย จ.ศรีสะเกษ	บ.ปะไรโพนก ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
	18	ลาว สำเนียงเวียงจันทน์	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
	19	ลาว สำเนียงเวียงจันทน์	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
	20	ลาว สำเนียงเวียงจันทน์	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
	21	ลาว สำเนียงเวียงจันทน์	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
	22	ลาว สำเนียงเวียงจันทน์	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
	23	ลาว บ้านยางอุดม เมืองโพน ทอง แขวงจำปาสัก	ด่านช่องเม็ก จ.อุบลราชธานี
	24	ลาว บ้านวังเต่า เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก	ด่านช่องเม็ก จ.อุบลราชธานี
เสียงกลาง- ขึ้น(-ตก)	25	ลาวอีสาน ถิ่น อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย	บ.เชียงคาน ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย
	26	ลาวอีสาน ถิ่น อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
	27	ลาวอีสาน ถิ่น อ.มัญจาคีรี จ.ขอนแก่น	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
	28	ลาวอีสาน ถิ่น อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
	29	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เจริญศิลป์ จ.สกลนคร	บ.หนองสูง ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร
	30	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เจริญศิลป์ จ.สกลนคร	บ.หนองสูง ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร
	31	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียง จันทน์	บ.ท่าคล้อกลาง ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
	32	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียง จันทน์	บ.ท่าคล้อกลาง ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
	33	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียง เวียงจันทน์	บ.ห้วยมะปราง ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
	34	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียง เวียงจันทน์	บ.ห้วยมะปราง ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
	35	ลาว สำเนียงหลวงพระบาง	บ.ทำดินแดง ต.ปริงเพล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี

ที่พูดในภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย (ถิ่น อ.โนนสัง จ.หนองบัวลำภู อ.สมเด็จ จ.กาฬสินธุ์, อ.ม่วงสามสิบ จ.อุบลราชธานี, อ.พิบูลมังสาหาร จ.อุบลราชธานี, อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี) ภาษาลาวอีสานที่พูดในภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย (ถิ่น อ.เมือง จ.หนองบัวลำภู, อ.กุมภวาปี จ.อุดรธานี, อ.ปากคาด จ.หนองคาย, อ.ผาขาว จ.เลย, อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์, อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด, อ.มหาชนะชัย จ.ยโสธร, อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี, อ.อุทุมพรพิสัย จ.ศรีสะเกษ) ภาษาลาวของคนลาวที่อพยพจากสปป.ลาวเข้ามาอยู่ในประเทศไทย (ลาวสำเนียงเวียงจันทน์ ลาวหรือลาวเวียง) และภาษาลาวของคนลาวที่อาศัยอยู่ในสปป.ลาว (ภาษาลาวเมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก) (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อภาษา บริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่หรือจุดเก็บข้อมูล ในตารางที่ 9)

ภาษาลาวที่พูดในบริเวณต่าง ๆ ข้างต้นส่วนใหญ่มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ A4 เป็นเสียงสูง(ระดับ)-ตก [442/42/41/52] และมีเพียงภาษาลาวของผู้พูดที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 8 ซึ่งเป็นภาษาลาวอีสาน ถิ่น อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ดที่พูดในบ้านศรีลานนา ตำบลครึ่ง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย (ดูภาพที่ 76) เท่านั้น ที่เป็นเสียงสูง-ขึ้น-ตก [452] แต่วรรณยุกต์เสียงสูง-ขึ้น-ตกดังกล่าวก็ไม่ได้ทำให้ภาษาลาวอีสานถิ่นดังกล่าวมีสำเนียงที่แตกต่างจากภาษาลาวอื่น ๆ แต่อย่างใด

7.1.2 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแ่กลุ่มที่ 1/1B

ภาษาลาวแ่กลุ่มที่ 1/1B มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123, C234=DL4 B≠DL และ A1-23-4 (วรรณยุกต์ A4 เป็นเสียงกลาง/สูง-ขึ้น(-ตก) [343/343/452/34] หรือสูง-ตก-ขึ้น [434]) จากข้อมูลวรรณยุกต์ที่มีอยู่พบว่าภาษาลาวที่มีวรรณยุกต์ A4 จัดอยู่ในกลุ่มที่ 1/1B นี้มีผู้พูดจำนวน 11 คน น้อยกว่าภาษาลาวแ่กลุ่มที่ 1/1A ที่มีวรรณยุกต์ A4 เป็นเสียงสูง-ตก [42] จากภาพที่ 76 ภาษาลาวแ่ที่จัดอยู่ในกลุ่มที่ 1/1B ได้แก่ระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดคนที่ 25-35 ซึ่งส่วนใหญ่มีวรรณยุกต์ A4 เป็นเสียงกลาง/สูง-ขึ้น(-ตก) [343/343/452/34] ประกอบด้วยภาษาลาวอีสานที่พูดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (ถิ่น อ.เจริญศิลป์ จ.สกลนคร) ภาษาลาวอีสานที่พูดในภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย (ถิ่น อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย, อ.มัญจาคีรี จ.ขอนแก่น, อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ) ภาษาลาวของคนลาวที่อพยพจากประเทศสปป.ลาวเข้ามาอยู่ในประเทศไทย เช่น ลาวภาคกลาง (สำเนียงเวียงจันทน์) ลาวพม่าหรือลาวนอก (สำเนียงเวียงจันทน์) ลาวหรือลาวเวียง และลาวสำเนียงหลวงพระบาง⁶¹ และมีเพียงภาษา

⁶¹ จากพื้นฐานของผู้วิจัยที่พูดภาษาลาวอีสานถิ่น อ.กุมภวาปี จ.อุดรธานีเป็นภาษาแม่ ประกอบกับประสบการณ์ที่เคยพูดคุยกับคนลาวอีสานและคนลาวจากสปป.ลาวที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย มีข้อมูลประการหนึ่งที่น่าสนใจ คือ คนลาวอีสานหรือคนลาวที่พูดภาษาลาวที่มีวรรณยุกต์ A4 เป็นเสียงสูง-ตก [42] เหมือนผู้วิจัยจะเรียกคนลาวอีสานหรือคนลาวที่มีวรรณยุกต์ A4 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [342] ว่า “ลาวสำเนียงชัยภูมิ” เนื่องจากหน่วยเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวเป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งที่สามารถแยกความต่างระหว่างภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ ได้ จึงเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปท่ามกลางคนลาวอีสานหรือคนลาวอพยพในประเทศไทยว่า คนที่พูดภาษาลาวโดยมีวรรณยุกต์ A4 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตกนั้นมาจากจังหวัดชัยภูมิและบางบริเวณของจังหวัดขอนแก่นที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิ เช่น อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น เป็นต้น

ลาวถิ่นอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคายซึ่งพูดที่บ้านเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 25 ในภาพที่ 76) เท่านั้นที่มีวรรณยุกต์ A4 เป็นเสียงสูง-ตก-ขึ้น [434] ซึ่งไม่มีผลทำให้ภาษาลาวถิ่นดังกล่าวมีสำเนียงที่แตกต่างจากภาษาลาวอื่น ๆ ในกลุ่มนี้แต่อย่างใด

เมื่อเปรียบเทียบความเหมือนหรือความคล้ายคลึงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1A และกลุ่มที่ 1/1B แล้วสามารถสรุปลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันของภาษาลาวกลุ่มนี้ได้ดังภาพที่ 77

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		ว.1
2	ว.2	ว.4	ว.6		
3					
4	ว.3				ว.4

ภาพที่ 77 ลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1A และกลุ่มที่ 1/1B

ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1A และกลุ่มที่ 1/B มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันได้แก่ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A1-23-4 เป็นระบบวรรณยุกต์ที่มี 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ เนื่องจากในภาษาลาวทั้งสองกลุ่มย่อยมีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงที่แตกต่างกัน ในที่นี้จึงจะกล่าวถึงสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาลาวทั้งสองกลุ่มย่อยแยกจากกัน และจะเรียงลำดับสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ตามจำนวนครั้งที่ปรากฏในภาษาลาวของผู้พูดจากมากไปหาน้อย กล่าวคือสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ใดที่ปรากฏจำนวนมากจะเรียงไว้ลำดับแรก (แสดงด้วยอักษรตัวหนา) และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ที่ปรากฏน้อยกว่าจะอยู่ในลำดับต่อไป

สัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1A วรรณยุกต์จำนวน 6 หน่วยเสียงในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1A มีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [213/323/324] ต่ำ-ขึ้น [24/25] หรือต่ำระดับ-ขึ้น [223] ปรากฏในช่อง A1 และ DS123

วรรณยุกต์ที่ 2 เสียงต่ำ-ตก [21] ต่ำ-ขึ้น-ตก [231/232] ต่ำระดับ [22] หรือกลางระดับ-ตก [332] ปรากฏในช่อง A23

วรรณยุกต์ที่ 3 เสียงสูง-ตก [41/52] สูงระดับ-ตก [442] หรือสูง-ขึ้น-ตก [452/454] ปรากฏในช่อง A4

วรรณยุกต์ที่ 4 เสียงกลางระดับ [33] สูง/กลาง-ตกระดับ [433/322] สูงระดับ [44] หรือสูง-ตก [43] ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4

วรรณยุกต์ที่ 5 เสียงต่ำระดับ มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [22¹] กลาง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [31¹/32¹] กลาง-ตกระดับ มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [322¹] สูง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [42¹] ต่ำ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [21¹] หรือต่ำ-ตกระดับ [211¹] ปรากฏในช่อง C1 และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 6 เสียงกลาง/สูง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [31¹/41¹] หรือกลาง/สูงระดับ-ตก [331¹/441¹/442¹] ปรากฏในช่อง C234 และ DL4

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1B วรรณยุกต์จำนวน 6 หน่วยเสียงในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1B มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำ-ขึ้น [23/24] ต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [213/323/324] หรือกลางระดับ-ขึ้น [334] ปรากฏในช่อง A1 และ DS123

วรรณยุกต์ที่ 2 เสียงต่ำ-ตก [21] หรือต่ำ-ขึ้น-ตก [232] ปรากฏในช่อง A23

วรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลาง-ขึ้น-ตก [342/343/353] สูง-ตก-ขึ้น [434] หรือกลาง-ขึ้น [34] ปรากฏในช่อง A4

วรรณยุกต์ที่ 4 เสียงกลางระดับ [33] กลางระดับ-ตก [332] หรือสูง-ตก [43] ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4

วรรณยุกต์ที่ 5 เสียงต่ำระดับ มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [22¹] หรือกลาง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [31¹] ปรากฏในช่อง C1 และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 6 เสียงสูง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [41¹/42¹] สูงระดับ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [441¹] หรือกลาง-ขึ้น-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [342¹] ปรากฏในช่อง C234 และ DL4

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ทำให้ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1A และ 1/1B แตกต่างกัน คือ วรรณยุกต์ที่ 3 ซึ่งในภาษาลาวของผู้พูดส่วนใหญ่ในกลุ่มที่ 1/1A เป็นเสียงสูง-ตก [41/52] ในขณะที่กลุ่มที่ 1/1B เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [342/343/353] ลักษณะดังกล่าวนี้เองที่ทำให้ภาษาลาวทั้งสองกลุ่มย่อยมีสำเนียงที่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาวรรณยุกต์ทั้ง 6 หน่วยเสียงในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1A และ 1/1B จะเห็นได้ว่าวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DL และ DS นั้นจัดเป็นหน่วยเสียงย่อย นั่นคือ วรรณยุกต์ในช่อง DL123 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง C1 วรรณยุกต์ในช่อง DL4 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง C234 วรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง A1 และวรรณยุกต์ในช่อง DS4 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง B1234 ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันของภาษาลาวแท้ทั้งสองกลุ่มย่อยปรากฏในวรรณยุกต์คอลัมน์ A B และ C เป็นหลัก

7.2 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 ได้แก่ ภาษาลาวที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A1-234 ภาษากลุ่มนี้แตกต่างจากกลุ่มที่ 1/1 คือ การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลลัมน์ A เป็นแบบ A1-234 นั่นคือ วรรณยุกต์ A2 A3 และ A4 เป็นหน่วยเสียงเดียวกัน แต่เป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ A1 ผู้พูดที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์จัดอยู่ในกลุ่มที่ 1/2 นี้มีจำนวน 20 คนประกอบด้วยภาษาลาวอีสานและภาษาลาวของคนลาวที่อพยพจากสปป.ลาวเข้ามาอยู่ในประเทศไทย วรรณยุกต์ของคนลาวทั้ง 20 คน แสดงไว้ในภาพที่ 78 คู่มือภาษา รวมทั้งบริเวณที่อยู่อาศัยของผู้พูดในตารางที่ 10

ระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดคนที่ 1-20 ในภาพที่ 78 มีลักษณะร่วมกันของการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ได้แก่ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A1-234 เป็นระบบที่มีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงแตกต่างจากภาษาลาวกลุ่มที่ 1/1 ที่มีระบบ 6 หน่วยเสียง วรรณยุกต์ดังกล่าวมาในข้างต้น ในที่นี้จะสรุปสัทลักษณะของวรรณยุกต์ทั้ง 5 หน่วยเสียงตามระดับเสียงสูง-ต่ำที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ในภาษาของคนลาวทั้ง 20 คนดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [324/323] หรือสูง-ตก-ขึ้น [435/523/512] ปรากฏในช่อง A1 (และ DS123 ในภาษาลาวบางถิ่น)

วรรณยุกต์ที่ 2 เสียงสูง (ระดับ)-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [41[?]] หรือมีเสียงก้องเส้นเสียงเครียด [41^v] เสียงต่ำ/กลาง-ขึ้น(-ตก) [121/232/343/342] เสียงต่ำ (ระดับ)-ขึ้น (-ตก) [112/223/23] หรือเสียง ต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [323/213/212/] ปรากฏในช่อง A234

วรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางระดับ [33] ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4

วรรณยุกต์ที่ 4 เสียงต่ำ-ตก/ต่ำ-ระดับ มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายหรือเสียงก้องเส้นเสียงเครียด [21[?]/22[?] หรือ 21^v/22^v] ปรากฏในช่อง C1 และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 5 เสียงกลาง/สูงระดับ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายหรือเสียงก้องเส้นเสียงเครียด [331[?]/442[?] หรือ 331^v/442^v] ปรากฏในช่อง C234 และ DL4

เมื่อเปรียบเทียบสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวของผู้พูดทั้ง 20 คนพบว่า สัทลักษณะของวรรณยุกต์ A1 และ A234 เป็นเกณฑ์สำคัญที่ทำให้แบ่งภาษาลาวกลุ่มนี้ออกเป็น 2 กลุ่มย่อยดังนี้

7.2.1 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2A

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2A มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A1-234 (A1 เป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323/324] A234 เป็นเสียง

ตารางที่ 10 ชื่อภาษาลาว บริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบันของภาษาลาวแต่ละกลุ่มที่ 1/2

วรรณยุกต์ A1 และ A234	ลำดับที่	ชื่อภาษา	บริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบัน/ จุดเก็บข้อมูล
A1 เสียงสูงขึ้น A234 เสียงสูง-ตก	1	ลาว/ส่วยศรีสะเกษ	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุญทริก จ.อุบลราชธานี
	2	ลาว/ส่วยศรีสะเกษ	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุญทริก จ.อุบลราชธานี
	3	ลาว/ส่วยศรีสะเกษ	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุญทริก จ.อุบลราชธานี
	4	ลาว เมืองสีทันดอน แขวง จำปาสัก	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุญทริก จ.อุบลราชธานี
A1 เสียงสูง-ตก-ขึ้น A234 เสียงกลาง- ขึ้น - ตก หรือ ต่ำ (ระดับ)(-ตก)-ขึ้น	5	เลย/ลาวเลย/ไทเลย	บ.เขียงคาน ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย
	6	เลย/ลาวเลย/ไทเลย	บ.เขียงคาน ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย
	7	เลย/ลาวเลย/ไทเลย	บ.จอมศรี ต.จอมศรี อ.เขียงคาน จ.เลย
	8	ลาว เมืองปากลาย แขวง ไชยะบุรี	บ.เขียงคาน ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย
	9	ด่าน/ไทด่าน/เลย/ไทเลย	บ.สาวแล ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย
	10	ลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง	บ.ท่าดินแดง ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
	11	ลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง	บ.ท่าดินแดง ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
	12	ลาว เมืองห้วยทราย แขวง บ่อแก้ว	เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว
	13	ลาว สำเนียงหลวงพระบาง	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอนไชย อ.เขียงของ จ.เขียงราย
	14	ลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง	บ.ท่าดินแดง ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
	15	ลาวอุตรดิตถ์	บ.วังขาย ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
	16	ลาว สำเนียงหลวงพระบาง	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอนไชย อ.เขียงของ จ.เขียงราย
	17	ลาว สำเนียงหลวงพระบาง	บ.ห้วยลึก ต.ม่วงยาย อ.เวียงแก่น จ.เขียงราย
	18	ลาว สำเนียงหลวงพระบาง	บ.ห้วยลึก ต.ม่วงยาย อ.เวียงแก่น จ.เขียงราย
	19	ลาว สำเนียงหลวงพระบาง	บ.ห้วยลึก ต.ม่วงยาย อ.เวียงแก่น จ.เขียงราย
	20	ลาว สำเนียงหลวงพระบาง	บ.ห้วยลึก ต.ม่วงยาย อ.เวียงแก่น จ.เขียงราย

สูง-ตก [41]) ภาษาลาวแท้ที่จัดอยู่ในกลุ่มที่ 1/2A มีเพียงภาษาลาวของผู้พูดจำนวน 4 คนเท่านั้น ได้แก่ ผู้พูดที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1-4 ในภาพที่ 78 ซึ่งประกอบด้วยผู้พูดภาษาลาวหรือส่วยศรีสะเกษ⁶² และภาษาลาวเมืองสีทันดอน แขวงจำปาสัก ที่อาศัยอยู่ใน อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี ในระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดภาษาลาวหรือส่วยลาวจังหวัดศรีสะเกษที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 2 นั้นมีลักษณะพิเศษคือ วรรณยุกต์สูง-ตกในช่อง A234 นั้นมีเสียงก้องสั้นเสียงเครียดปรากฏร่วมด้วย เช่นเดียวกับวรรณยุกต์ต่ำ-ตก [21^{๐0}] ในช่อง C1 กับ DL123 และวรรณยุกต์กลางระดับ-ตก [331^{๐0}] ในช่อง C234 กับ DL4 ซึ่งจัดเป็นลักษณะเด่นอีกประการของภาษาลาวถิ่นนี้ ส่วนภาษาลาว/ส่วยศรีสะเกษที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1 และ 3 (ดูภาพที่ 78) นั้นมีเสียงกักที่สั้นเสียงตอนท้ายปรากฏร่วมกับวรรณยุกต์ในช่อง C1 และ C234 เช่นเดียวกับภาษาลาวเมืองสีทันดอน แขวงจำปาสักซึ่งมีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 4 (ดูภาพที่ 78) ที่พูดอยู่ในบริเวณเดียวกัน

กรณีของภาษาลาว/ส่วยศรีสะเกษที่พูดในบ้านหนองแปก ตำบลห้วยข่า อำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานีนั้น ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่า ทั้งลักษณะของภาษาและความเป็นมาของคนกลุ่มนี้ค่อนข้างน่าสนใจในแง่ที่ว่า เหตุใดคนกลุ่มนี้จึงถูกคนลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ เรียกว่า “ส่วยศรีสะเกษ” มีข้อสงสัย 2 ประการเกี่ยวกับกรณีนี้ คือ ประการที่ 1 คนลาว/ส่วยศรีสะเกษเป็นคนกลุ่มลาวมาแต่เดิม แต่ภาษาอาจได้รับอิทธิพลทางด้านลักษณะน้ำเสียงจากภาษาตระกูลมอญ-เขมรโดยเฉพาะภาษาส่วย และประการที่ 2 คนกลุ่มนี้แต่เดิมเป็นคนส่วย แต่ต่อมาได้รับอิทธิพลวรรณยุกต์จากภาษาลาว แต่ก็ยังมีลักษณะน้ำเสียงที่มีมาแต่เดิมปรากฏอยู่

จากการสอบถามประวัติการอพยพโยกย้ายของคนลาว/ส่วยศรีสะเกษกลุ่มดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้รับข้อมูลจากผู้บอกภาษาและคนกลุ่มอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกันว่า คนลาว/ส่วยศรีสะเกษกลุ่มดังกล่าวอาศัยเป็นชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณนี้มานานแล้วตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายาย ในขณะที่คนกลุ่มอื่น ได้แก่ คนลาวอีสานจากที่อื่นในจังหวัดอุบลราชธานี (อ.เดชอุดม อ.พิบูลมังสาหาร อ.วารินชำราบ อ.บุณฑริก อ.เขื่องใน) หรือคนลาวจากสปป.ลาว (เมืองจำปาสัก เมืองมูนละปะโมก เมืองสีทันดอน แขวงจำปาสัก และเมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต) ล้วนแต่เป็นกลุ่มที่อพยพโยกย้ายเข้ามาอยู่ที่หลัง ดังนั้นจึงเป็นที่รับรู้กันได้ในบรรดาคนกลุ่มต่าง ๆ ในบริเวณดังกล่าวว่าคนลาว/ส่วยศรีสะเกษเป็นคนดั้งเดิมในบริเวณนั้น แต่เหตุผลที่คนลาว/ส่วยศรีสะเกษซึ่งในความเป็นจริงเรียกชื่อกลุ่มตนเองและชื่อภาษาว่า “ลาว” หรือ “ลาวสำเนียงไปกิน [pai 42 kin 42]” ซึ่งหมายถึงคนลาวที่พูดคำว่า “ไป” หรือ “กิน” หรือ “ไปกิน” (เป็นคำที่อยู่ในช่อง A2) ด้วยวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [41/42] ในขณะที่คนลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ ที่เข้ามาอยู่ในบริเวณเดียวกันจะออกเสียงว่า “ไป” หรือ “กิน” หรือ “ไปกิน” [pai 21 kin 21] คือ มีวรรณยุกต์เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] ผู้พูดภาษาลาวทั้งสองกลุ่มสังเกตความแตกต่างระหว่างภาษาของตนเองได้และใช้คำว่า “เสียง” หรือ “สำเนียง” พูดไม่เหมือนกันเป็นเกณฑ์แยกตนเองออกจากคนกลุ่มอื่น

⁶² คนลาวกลุ่มนี้อาศัยเป็นชนกลุ่มใหญ่ในบ้านหนองแปก ตำบลห้วยข่า อำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี มีสำเนียงพูดที่คนลาวอีสานกลุ่มอื่น ๆ ได้ยินแล้วจะเรียกว่า “ส่วยศรีสะเกษ” เนื่องจากมีสำเนียงต่างจากภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ ที่พูดในหมู่บ้านเดียวกัน แต่มีสำเนียงเหมือนภาษาลาวถิ่นจังหวัดศรีสะเกษในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งมีผู้พูดภาษาส่วย (ภาษาตระกูลมอญ-เขมร) กระจายอยู่เป็นจำนวนมาก

คนลาวอีสานที่พูด “ไปกิน” ก็จะเรียกคนลาวที่พูด “ไปกิน” ว่า “ส่วยศรีสะเกษ” เพราะสำเนียงพูดดังกล่าวเป็นสำเนียงของภาษาลาวอีสาน ถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ

ถึงแม้คนลาว/ส่วยอีสานจะเป็นชนกลุ่มใหญ่ในบ้านหนองแปก แต่หากพิจารณาในระดับภาคอีสานอาจกล่าวได้ว่า ภาษาลาวอีสานที่มีวรรณยุกต์ในช่อง A2 หรือ A3 เป็นเสียงต่ำ-ตกจัด เป็นภาษาที่พูดโดยคนส่วนใหญ่ และเป็นที่รู้กันว่า ภาษาลาวที่มีวรรณยุกต์ดังกล่าวเป็นเสียงสูง-ตกพบส่วนใหญ่ในภาษาลาวถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ และในจังหวัดศรีสะเกษก็เป็นบริเวณที่มีภาษาตระกูลมอญ-เขมรเช่น ส่วย กูย หรือเขมร พูดกระจายอยู่ทั่วไป ดังนั้นคนลาวที่พูดภาษาลาวอีสานถิ่นจังหวัดศรีสะเกษจึงถูกเรียกว่า “ส่วย” ทั่ว ๆ ที่ความเป็นจริงก็คือคนลาวนั่นเอง หากแต่ในภาษาของลาวอีสานถิ่นดังกล่าวนี้มีวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงที่แตกต่างจากภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ โดยเฉพาะวรรณยุกต์ในช่อง A2 และ A3 ดังกล่าว ประกอบกับลักษณะทางเสียงบางประการที่ภาษาลาวอีสานถิ่นจังหวัดศรีสะเกษอาจได้รับอิทธิพลจากภาษาตระกูลมอญ-เขมร เป็นต้นว่า ลักษณะของเสียงก้องสั้นเสียงเครียดหรือเสียงกักที่สั้นเสียงที่ปรากฏร่วมกับวรรณยุกต์นั้นอาจเป็นอิทธิพลจากในเรื่องลักษณะน้ำเสียงจากภาษาตระกูลมอญ-เขมร

นอกจากนี้ระหว่างการศึกษาเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาลาว/ส่วยศรีสะเกษ ผู้วิจัยยังได้สังเกตเห็นว่า คนลาวกลุ่มดังกล่าวออกเสียงพยัญชนะต้นเสียง /f-/ เป็นเสียง [ph-] เช่น [fai 42 > phai 42] ‘ไฟ’ [faaw 42 > phaaw 42] ‘รีบ’ [fai42 faa42 > phai42 phaa42] ‘ไฟฟ้า’ ฯลฯ ลักษณะการออกเสียงพยัญชนะต้น /f-/ เป็น [ph-] ดังกล่าวเป็นลักษณะที่แตกต่างจากภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ จากการศึกษาเอกสารที่ผ่านมาพบว่า ซิมมอนส์ (Simmonds, 1965) เคยกล่าวไว้ว่า ลักษณะการออกเสียงพยัญชนะต้น /f-/ เป็น [ph-] เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวที่พูดในแขวงสะวันนะเขต และแขวงปากเซ (ปัจจุบันคือเมืองปากเซ ปากแม่น้ำเซโดน) นอกจากนี้ผู้วิจัยเคยสนทนากับศาสตราจารย์ ดร. อีระพันธ์ เหลืองทองคำซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาตระกูลมอญ-เขมรและภาษาชนกลุ่มน้อย ได้รับข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวคือ ในภาษาตระกูลมอญ-เขมรที่พูดในลาวกลาง (แขวงบอลิคำไซ คำม่วน และสะวันนะเขต) และลาวใต้ (แขวงจำปาสัก สาละวัน เขกอง และอัตตะปือ) ไม่มีหน่วยเสียง /f-/ เมื่อมีการยืมคำจากภาษาอื่นที่มีเสียงดังกล่าว จะออกเสียงเป็น /ph-/ คนลาวจากสปป.ลาวจำนวนมากที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมรมาก่อน เมื่อได้รับอิทธิพลของภาษาลาวก็หันมาพูดภาษาลาวแต่ก็มีคนหลายกลุ่มที่ยังเก็บรักษาลักษณะของเสียงพยัญชนะดังกล่าวไว้

จากข้อมูลทางด้านประวัติของคนลาว/ส่วยศรีสะเกษที่หมู่บ้านหนองแปก ประกอบกับลักษณะทางภาษา คือ มีลักษณะน้ำเสียงบางประการปรากฏร่วมกับวรรณยุกต์ รวมทั้งการปรากฏของเสียงพยัญชนะต้น /f-/ เป็นเสียง [ph-] ดังกล่าวทำให้สรุปได้ว่า คนลาว/ส่วยศรีสะเกษในหมู่บ้านหนองแปกน่าจะเป็นคนลาวมาแต่เดิม แต่ได้รับอิทธิพลจากภาษาตระกูลมอญ-เขมรจึงทำให้มี “สำเนียง” ที่แตกต่างจากภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ ที่พูดในบริเวณเดียวกัน ดังนั้นคำเรียกชื่อกลุ่มชนเป็น “ส่วยศรีสะเกษ” นั้นจึงอาจมาจากความเข้าใจผิดหรืออาจเป็นความเคยชินของคนในบริเวณดังกล่าวที่เมื่อได้ยินภาษาลาวอีสานที่มีสำเนียงคล้ายคลึงกับภาษาลาวอีสาน ถิ่นจังหวัดศรีสะเกษก็จะเรียกว่า “ส่วย” ซึ่งไม่ได้หมายความถึง คนส่วยหรือภาษาส่วยที่เป็นภาษาตระกูลมอญ-

เขมร กรณีของผู้วิจัยเองก็เคยใช้คำนี้เรียกผู้พูดภาษาลาว ถิ่นศรีสะเกษว่า “ส่วย” โดยที่ไม่ได้หมายถึงส่วยที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมรแต่อย่างใด

7.2.2 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2B

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2B มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A1-234 (A1 เป็นเสียงกลาง/สูง-ตก-ขึ้น หรือสูงระดับ-ตก [312/323/324/423/434/512/523/52/552] A234 เป็นเสียงต่ำ/กลาง-ขึ้น(-ตก) [121/232/343/342] เสียงต่ำ(ระดับ)-ขึ้น(-ตก) [112/223/23] หรือเสียง ต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [323/213/212/]) ภาษาลาวแท้ที่จัดอยู่ในกลุ่มที่ 1/2B นี้มีผู้พูดจำนวน 16 คน คือ ภาษาของผู้พูดคนที่ 5-20 (ดูภาพที่ 78) ซึ่งประกอบด้วยภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ ที่พูดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (เลย/ลาวเลย/ไทเลย ต่าน/ไทต่าน) ภาษาลาวของคนที่อยู่พหุจากสปป.ลาวเข้ามาอยู่ในประเทศไทย (ลาวต่าน/ลาวขี้คั่ง/ลาวคั่ง ลาวสำเนียงหลวงพระบาง ลาวอุตรดิตถ์) และภาษาลาวที่พูดในสปป.ลาว (ลาว เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว)

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สำเนียงของภาษาลาวของผู้พูดที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 5-20 (ดูภาพที่ 78) แตกต่างจากภาษาลาวของผู้พูดที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1-4 (ดูภาพที่ 78) คือ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ทั้งในช่อง A1 และ A234 นั่นเอง เป็นที่น่าสังเกตว่าวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2B นี้มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง A1 และ A234 ค่อนข้างหลากหลายมากกว่าในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2A

เมื่อเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2A และ 1/2B ข้างต้นสามารถสรุปลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันได้ดังภาพที่ 79

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		ว.1
2	ว.2	ว.3	ว.5		
3					
4					ว.3

ภาพที่ 79 ลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2A และกลุ่มที่ 1/2B

ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2A และกลุ่มที่ 1/2B มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกัน ได้แก่ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A1-234 ซึ่งลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คือลัทธิ A นี้เองที่เป็นลักษณะสำคัญของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 แตกต่างจากภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2A และ 1/2B เป็นระบบวรรณยุกต์ที่มี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ในภาษาลาวแท้ทั้งสองกลุ่มย่อยมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์แยกกล่าวได้ดังนี้

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2A วรรณยุกต์จำนวน 5 หน่วยเสียงในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2A มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323/324] ปรากฏในช่อง A1 และ DS123

วรรณยุกต์ที่ 2 เสียงสูง-ตก (มีเสียงก้องเส้นเสียงเครียด) [41/41^v] ปรากฏในช่อง A234

วรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางระดับ [33] ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4

วรรณยุกต์ที่ 4 เสียงต่ำ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายหรือมีเสียงก้องเส้นเสียงเครียด [21[?]/21^v] ปรากฏในช่อง C1 และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 5 เสียงกลางระดับ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายหรือมีเสียงก้องเส้นเสียงเครียด [331[?]/331^v] ปรากฏในช่อง C234 และ DL4

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2B วรรณยุกต์จำนวน 5 หน่วยเสียงในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2B มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [312/314/323/324] สูง-ตก-ขึ้น [423/434/512/523] หรือสูง(ระดับ)-ตก [52/552] ปรากฏในช่อง A1 และ DS123

วรรณยุกต์ที่ 2 เสียงต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [212/213/323] ต่ำระดับ-ขึ้น [113/223] ต่ำ-ขึ้น-ตก [232] กลาง-ขึ้น-ตก [342/343] และต่ำ-ขึ้น [23] ปรากฏในช่อง A234

วรรณยุกต์ที่ 3 เสียงต่ำ/กลาง-ตก [21/31/32] ต่ำระดับ [22] กลางระดับ (-ตก) [33/332] กลาง-ตกระดับ [322] ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4 หรือ DS123 ในภาษาลาวของผู้พูดบางคน

วรรณยุกต์ที่ 4 เสียงกลาง-ขึ้น [34/35/45] กลาง/สูง-ขึ้น-ตก [254/452] สูง-ตก (มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย) [41[?]/42] สูงระดับ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [442[?]] กลางระดับ-ตก (มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย) [331[?]/331] สูง-ตกระดับ [433] สูงระดับ [44] ต่ำ-ขึ้น-ตก [232] ปรากฏในช่อง C1 และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 5 เสียงต่ำระดับ (มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย) [22[?]/22] กลาง-ตกระดับ มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [322[?]] กลางระดับ-ขึ้น [334] กลางระดับ [33] ต่ำ-ขึ้น-ตก [232] สูงระดับ-ตก [443] สูงระดับ [44] สูง-ขึ้น-ตก [453] ปรากฏในช่อง C234 และ DL4

ลักษณะสำคัญที่ทำให้ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2A และกลุ่มที่ 1/2B แตกต่างกันได้แก่ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ 2 ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2A เป็นเสียงสูง-ตก (มีเสียงก้องเส้นเสียงเครียด) [41/41^v] ในขณะที่ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2B เป็นเสียงต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [212/213/323] สัทลักษณะของวรรณยุกต์ทั้งสองหน่วยเสียงนี้เองที่เป็นลักษณะสำคัญที่ทำให้ภาษาลาวแท้ทั้งสองกลุ่มย่อยมีสำเนียงที่แตกต่างกัน

ในที่นี้ได้จัดให้วรรณยุกต์ในคอลัมน์ DL และ DS ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2A และ 1/2B เป็นหน่วยเสียงย่อย นั่นคือ วรรณยุกต์ในช่อง DL123 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง C1 วรรณยุกต์ในช่อง DL4 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง C234 วรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง A1 และวรรณยุกต์ในช่อง DS4 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง B1234 แต่ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2B นั้นวรรณยุกต์ในช่อง DS123 ของผู้พูดบางคนเป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง A1 (คนที่ 4 และ 9) A234 (คนที่ 13) B1234 (คนที่ 5 8 10 12 15-20) C234 (คนที่ 6-7 และ 13) และในผู้พูดบางคนเป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ C1 (คนที่ 11) ส่วนวรรณยุกต์ในช่อง DS4 นั้น ในภาษาลาวของผู้พูดบางคนเป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง B1234 (คนที่ 6-11 13 16-18) และ C234 (คนที่ 12 14-15 19-20)

ในที่นี้อาจกล่าวได้ว่า สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2A และ 1/2B ปรากฏในวรรณยุกต์คอลัมน์ A B และ C เป็นหลักเช่นเดียวกับในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 ที่กล่าวมาในข้างต้น

7.3 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 ได้แก่ ภาษาลาวที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A123-4 ลักษณะที่ทำให้ภาษาลาวแท้กลุ่มนี้แตกต่างจากกลุ่มที่ 1/1 และกลุ่มที่ 1/2 ได้แก่การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ A เป็นแบบ A123-4 นั่นคือ วรรณยุกต์ A1 A2 และ A3 เป็นหน่วยเสียงเดียวกัน แยกจากวรรณยุกต์ A4 จากข้อมูลวรรณยุกต์ที่ได้ศึกษาในงานวิจัยนี้ พบว่าผู้พูดที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์จัดอยู่ในกลุ่มที่ 1/3 มีจำนวนน้อยที่สุด นั่นคือ มีเพียง 8 คนเท่านั้นซึ่งแต่ละคนมีระบบวรรณยุกต์ดังแสดงในภาพที่ 80 ดูชื่อภาษาและบริเวณที่อยู่อาศัยของผู้พูดในตารางที่ 11

จากภาพที่ 80 จะเห็นได้ว่า ระบบวรรณยุกต์ของคนลาวทั้ง 8 คนข้างต้นมีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ได้แก่

วรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำ(ระดับ)-ขึ้น [24/224] หรือกลาง-ตก-ขึ้น [323/324/314] ปรากฏในช่อง A123 และ DS123

วรรณยุกต์ที่ 2 เสียงสูง-ตก [41] ต่ำ/กลาง(ระดับ)-ขึ้น(-ตก) [342/343/ 334] หรือสูง-ตก-ขึ้น [434] ปรากฏในช่อง A4

วรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางระดับ [33] ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4

วรรณยุกต์ที่ 4 เสียงต่ำ-ตก/ต่ำ-ระดับ มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [21[?]/22[?]] ปรากฏในช่อง C1 และ DL123

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

1. สวรรีสาน อีน อ.เชนราชู จ.อุบลราชธานี (นางมณฑา)

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

2. ลาว/ลาวเวียง (นางสุวรรณ)

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

3. ลาว/ลาวเวียง (นางสมจิต)

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

4. ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์ (นางดี)

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

5. ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์ (นางจันสี)

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

6. ลาว สำเนียงเวียงจันทน์ (นางลิน สาสุนัน)

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

7. ลาว สำเนียงเวียงจันทน์ (นายคำมี)

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

8. ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์ (นางลิน)

ภาพที่ 80 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 ชื่อภาษาลาว และบริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในปัจจุบันของภาษาลาวแต่ละกลุ่มที่ 1/3

วรรณยุกต์ A4	ลำดับที่	ชื่อภาษา	บริเวณที่ผู้พูดอาศัยอยู่/จุดเก็บข้อมูล
เสียงสูง-ตก	1	ลาวอีสาน อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ขามเฒ่า จ.อุบลราชธานี
เสียงกลาง-ขึ้น- ตก	2	ลาว/ลาวเวียง	บ.หนองขวาง ต.สระสีเหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี
	3	ลาว/ลาวเวียง	บ.หนองขวาง ต.สระสีเหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี
	4	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียง เวียงจันทน์	บ.ห้วยมะปราง ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
	5	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียง เวียงจันทน์	บ.ห้วยมะปราง ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
	6	ลาว สำเนียงเวียงจันทน์	บ.สาวแล ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย
	7	ลาว สำเนียงเวียงจันทน์	บ.สาวแล ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย
	8	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียง เวียงจันทน์	บ.ท่าดินแดง ต.ปรางค์ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี

เมื่อเปรียบเทียบสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาของคนลาวทั้ง 8 คนดังกล่าว พบว่า สัทลักษณะของวรรณยุกต์ A4 เป็นเกณฑ์สำคัญที่สามารถจำแนกภาษาลาวแต่ละกลุ่มนี้ออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่

7.3.1 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแต่ละกลุ่มที่ 1/3A

ภาษาลาวแต่ละกลุ่มที่ 1/3A มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A123-4 (A4 เป็นเสียงสูง-ตก [41]) จากข้อมูลวรรณยุกต์ที่มีอยู่พบว่า คนลาวในกลุ่มที่ 1/3 ที่มีวรรณยุกต์ A4 เป็นเสียงสูง-ตกมีเพียง 1 คนซึ่งมีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1 ในภาพที่ 80 ได้แก่ คนลาวที่พูดภาษาลาวอีสานถิ่น อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานีซึ่งอาศัยอยู่ใน อ.ขามเฒ่า จ.อำนาจเจริญ (เป็นภาษาลาวอีสานที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อย โดยมีภาษาส่วยหรือส่วยลาวพูดเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่)

7.3.2 วรรณยุกต์ในภาษาลาวแต่ละกลุ่มที่ 1/3B

ภาษาลาวแต่ละกลุ่มที่ 1/3B มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A123-4 (A4 เป็นเสียงต่ำ/กลาง-ขึ้น(-ตก) [342/343] หรือเสียงกลาง/สูง(ระดับ)(-ตก)-ขึ้น [434/334]) จากข้อมูลวรรณยุกต์ที่มีอยู่พบว่า คนลาวที่มีวรรณยุกต์จัดอยู่ในกลุ่มนี้มีจำนวน 7 คน คือ คนลาวที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 2-8 ในภาพที่

80 ซึ่งประกอบด้วยคนลาวที่อพยพจากสปป.ลาวที่อาศัยอยู่ในภาคกลาง (ลาวพม่าหรือลาวนอก
ลำเนียงเวียงจันทน์) และในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (ลาวลำเนียงเวียงจันทน์)

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3A และกลุ่มที่ 1/3B มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์
ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันดังแสดงในภาพที่ 81

	A	B	C	DL	DS
1			ว.4		ว.1
2	ว.1	ว.3	ว.5		
3					
4	ว.2				ว.3

ภาพที่ 81 ลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3A และกลุ่มที่ 1/3B

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันของภาษาลาวแท้ทั้ง
สองกลุ่มย่อยในกลุ่มที่ 1/3 ได้แก่ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และ A123-4
เป็นระบบวรรณยุกต์ที่มี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ในภาษาลาวทั้งสองกลุ่มย่อยมีสัทลักษณะของ
วรรณยุกต์แยกกล่าวได้ดังนี้

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3A ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3A มี
ผู้พูดจำนวนเพียง 1 คน สัทลักษณะของวรรณยุกต์ทั้ง 5 หน่วยเสียงมีดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำ-ขึ้น [24] ปรากฏในช่อง A123 และ DS123 (กลาง-ขึ้น [34])

วรรณยุกต์ที่ 2 เสียงสูง-ตก [41] ปรากฏในช่อง A4

วรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางระดับ [33] ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4

วรรณยุกต์ที่ 4 เสียงต่ำ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [21²] ปรากฏในช่อง C1

และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 5 เสียงสูงระดับ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [442¹] ปรากฏในช่อง
C234 และ DL4

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3B ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3B มี
ผู้พูดจำนวน 7 คน สัทลักษณะของวรรณยุกต์ทั้ง 5 หน่วยเสียงมีดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [314/323/324] หรือต่ำระดับ-ขึ้น [223]
ปรากฏในช่อง A123 และ DS123(4) (กลาง-ขึ้น [34])

วรรณยุกต์ที่ 2 เสียงกลาง-ขึ้น-ตก [342/343] กลางระดับ-ขึ้น [334] หรือสูง-ตก-
ขึ้น [434] ปรากฏในช่อง A4 (และ DS123 ในภาษาลาวของผู้พูดคนที่ 6)

วรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางระดับ [33] หรือสูง-ตก [42] (เฉพาะในภาษาลาวสำเนียงเวียงจันทน์ของผู้พูดคนที่ 6) ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4 (ยกเว้นในภาษาลาวของผู้พูดคนที่ 6 และ 8 ซึ่งมีสัทลักษณะของ DS4 เป็นเสียงสูง-ตก [43] และกลางระดับ-ขึ้น [334] ตามลำดับ)

วรรณยุกต์ที่ 4 เสียงต่ำ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [21¹] กลาง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [31¹] และกลางระดับ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [331¹] ปรากฏในช่อง C1 และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 5 เสียงสูง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [42¹], สูงระดับ-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [441¹/442¹] หรือกลาง-ขึ้น-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [341¹] ปรากฏในช่อง C234 และ DL4

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะสำคัญที่ทำให้ภาษาลาวแบ่งกลุ่มที่ 1/3A และกลุ่มที่ 1/3B มีสำเนียงแตกต่างกัน คือ สัทลักษณะของวรรณยุกต์หน่วยเสียงที่ 2 ซึ่งในภาษาลาวแบ่งกลุ่มที่ 1/3A เป็นเสียงสูง-ตก [41] ในขณะที่ภาษาลาวแบ่งกลุ่มที่ 1/3B เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [342/343]

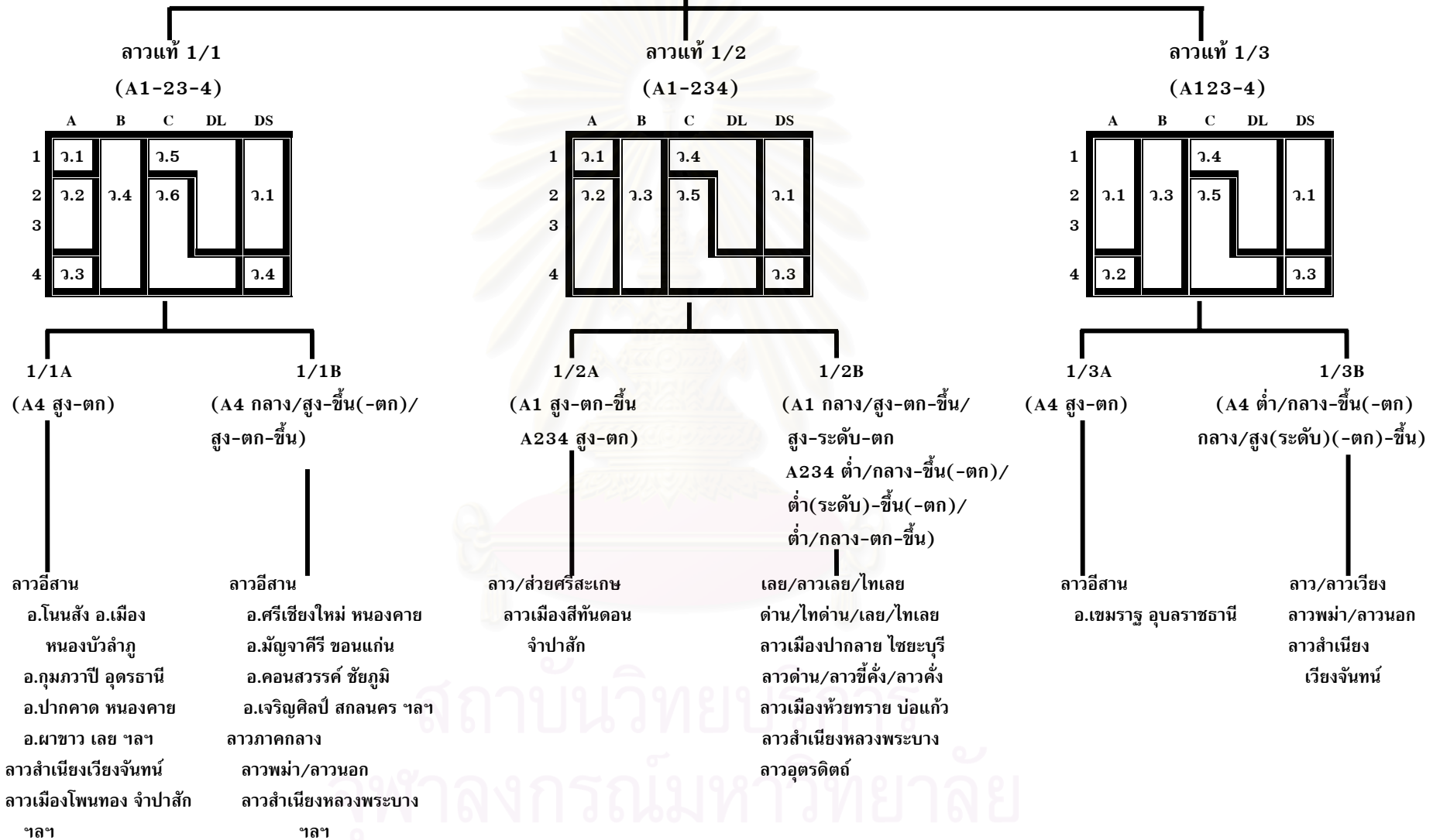
เมื่อพิจารณาวรรณยุกต์ทั้ง 5 หน่วยเสียงในภาษาลาวแท้ทั้งสองกลุ่มย่อยในกลุ่มที่ 1/3 จะเห็นได้ว่าวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DL และ DS นั้นจัดเป็นหน่วยเสียงย่อย นั่นคือ วรรณยุกต์ในช่อง DL123 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง C1 วรรณยุกต์ในช่อง DL4 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง C234 วรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง A123 และวรรณยุกต์ในช่อง DS4 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง B1234 ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันของภาษาลาวแบ่งกลุ่มที่ 1/3 นี้ปรากฏในวรรณยุกต์คอลัมน์ A B และ C เป็นหลักเช่นเดียวกับในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 และกลุ่มที่ 1/2 ดังกล่าวมาแล้ว

7.4 สรุป

เมื่อเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ทั้งสามกลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มที่ 1/1 กลุ่มที่ 1/2 และกลุ่มที่ 1/3 สามารถสรุปได้ว่า ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 มีวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกัน คือ ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ **B1234 C1=DL123 C234=DL4** และ **B≠DL** ส่วนลักษณะที่ทำให้ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 มีความแตกต่างกันแยกเป็น 3 กลุ่มย่อย คือ ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ A แบบ **A1-23-4 A1-234** และ **A123-4** นอกจากนี้ภายในภาษาลาวแท้ทั้งสามกลุ่มย่อยดังกล่าว ยังแบ่งแยกย่อยออกไปได้อีกตามสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในคอลัมน์ A คือ ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 และกลุ่มที่ 1/3 แยกออกเป็น 2 กลุ่มย่อยตามสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง A4 ส่วนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 นั้นแยกออกเป็น 2 กลุ่มย่อยตามสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง A1 และ A234 ในที่นี้ได้สรุปภาพรวมแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยและลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ในภาพที่ 82

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 มีลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ที่สามารถใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมทั้งในระดับการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ซึ่งจะนำเสนอรายละเอียดต่อไปในบทที่ 8

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1

ภาพที่ 82 ภาพรวมแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยและลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1

บทที่ 8

วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมสู่วรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน

นอกจากการศึกษาวรรณยุกต์เพื่อจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาลาวแล้ว งานวิจัยนี้ยังมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม เมื่อใช้วรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ในการจำแนกภาษาลาวออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ลาวแท้กลุ่มที่ 2 ลาวกลาง และลาวเทียมแล้ว พบว่า ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่ไม่มีมีการแปรของวรรณยุกต์ปรากฏอยู่เลย จึงได้นำวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มย่อยต่าง ๆ ดังรายละเอียดในบทที่ 7 มาใช้เป็นข้อมูลหลักในการสืบสร้างวรรณยุกต์ดั้งเดิมในภาษาลาว โดยใช้วิธีการทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ นั่นคือ การพิจารณาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ทั้งสามกลุ่มย่อยได้แก่ ลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 ลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 และลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 เพื่อสืบสร้างวรรณยุกต์ดั้งเดิมและแสดงการเปลี่ยนแปลงจากรวรรณยุกต์ดั้งเดิมมาสู่วรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน

เนื้อหาในบทที่ 8 นี้จะประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก เกี่ยวกับการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม ด้วยวิธีการทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ ซึ่งได้แก่การเปรียบเทียบคำร่วมเชื้อสายในภาษาลาวปัจจุบัน เพื่อหาเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ซึ่งจะนำไปสู่การสันนิษฐานว่า ภาษาลาวดั้งเดิมมีกี่วรรณยุกต์ และลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวดั้งเดิมเป็นแบบใด หลังจากนั้นจึงนำเสนอประเด็นสำคัญประการที่ 2 คือ พัฒนาการจากภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวปัจจุบัน โดยอาศัยแนวคิดทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติ ซึ่งได้แก่ การนำเสนอให้เห็นว่า วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมมีพัฒนาการมาสู่ภาษาลาวปัจจุบันในรูปแบบใดบ้าง

เพื่อให้เห็นการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมและพัฒนาการของวรรณยุกต์จากภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวปัจจุบันอย่างชัดเจน การเสนอเนื้อหาในบทที่ 8 นี้จึงแบ่งออกเป็น 6 ตอนใหญ่ ๆ ได้แก่ 8.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมและพัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาไทยปัจจุบัน 8.2 การสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม 8.3 พัฒนาการของวรรณยุกต์จากภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวในปัจจุบัน 8.4 สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม 8.5 พัฒนาการของสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวปัจจุบัน และ 8.6 สรุป

8.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมและพัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาไทยปัจจุบัน

เมื่ออาศัยแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมซึ่งได้กล่าวรายละเอียดไว้แล้วในบทที่ 2 ในที่นี้จะนำแนวคิดดังกล่าวมาสรุปไว้พอสังเขปเพื่อเป็นแนวทางใน

การสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม วรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมที่ฟัง กวย ลี (Li, 1977) สืบสร้างไว้มี 4 เสียง คือ วรรณยุกต์ *A *B *C ปรากฏในพยางค์เป็น และ *D ปรากฏในพยางค์ตาย ดังแสดงในภาพที่ 83

*A	*B	*C	*D
พยางค์เป็น			พยางค์ตาย

ภาพที่ 83 วรรณยุกต์ 4 เสียงในภาษาไทยดั้งเดิมจากการสืบสร้างของฟิง กวย ลี (Li, 1977)

เสียงวรรณยุกต์ 4 เสียง คือ *A *B *C *D ในภาษาไทยดั้งเดิมมีพัฒนาการมาสู่ภาษาไทยปัจจุบัน 2 ลักษณะ คือ การเปลี่ยนแปลงในลักษณะของการแยกเสียงวรรณยุกต์ และการเปลี่ยนแปลงในลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์ ในภาษาไทยปัจจุบันบางภาษาอาจมีจำนวนวรรณยุกต์มากกว่าภาษาไทยดั้งเดิม เมื่อวรรณยุกต์ A B C D ต่างก็เกิดการแยกเสียง และอาจมีพัฒนาการในรูปแบบของการรวมเสียงซึ่งจะมีผลทำให้จำนวนวรรณยุกต์ลดลง แนวคิดทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบเชิงประวัติที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป คือ การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเสียงพยัญชนะต้นในพยางค์

ในภาษาไทยปัจจุบันบางภาษา วรรณยุกต์ A B C D ต่างก็แยกเสียงเป็น 2 เสียงซึ่งมีความสัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นในพยางค์ที่แยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ พยัญชนะต้นเสียงไม่ก้อง และพยัญชนะต้นเสียงก้อง หากในภาษามีการแยกเสียงของวรรณยุกต์ทั้ง 4 เสียงอย่างสมบูรณ์ก็จะทำให้มีจำนวนวรรณยุกต์ถึง 8 เสียงดังแสดงในภาพที่ 84

วรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม พยัญชนะต้น	*A	*B	*C	*D
	1. พยัญชนะเสียงไม่ก้อง *p-, *t-, *k-	1	3	5
2. พยัญชนะเสียงก้อง *b-, *d-, *g-	2	4	6	8
	พยางค์เป็น			พยางค์ตาย

ภาพที่ 84 พัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมตามเสียงพยัญชนะต้น 2 กลุ่ม

การแยกเสียงออกเป็น 2 เสียงตามสัทลักษณะก้อง-ไม่ก้องของเสียงพยัญชนะต้นดังกล่าว เป็นลักษณะที่ปรากฏในภาษาที่มีวรรณยุกต์แทบทุกภาษาไม่ว่าจะเป็นภาษาตระกูลไท ภาษาตระกูลม้ง-เย้า หรือภาษาตระกูลจีน-ทิเบต ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ บราวน์ (Brown, 1965) เรียกว่า การแยกเสียงวรรณยุกต์ครั้งใหญ่ (Great Tone Split)

นอกจากพัฒนาการของวรรณยุกต์ในลักษณะของการแยกเสียงเป็น 2 เสียงแล้ว ยังมีลักษณะของการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็น 3 เสียงซึ่งมีความสัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นที่แยกเป็นกลุ่มย่อยอีก นั่นคือ พยัญชนะต้นเสียงไม่ก้องแยกย่อยออกเป็น 2 กลุ่มตามสัทลักษณะของพยัญชนะที่ไม่มีเสียงกักที่เส้นเสียง และพยัญชนะที่มีเสียงกักที่เส้นเสียง ดังนั้นในกรณีดังกล่าวจึงมีพยัญชนะต้นรวม 3 กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับเสียงวรรณยุกต์ หากวรรณยุกต์ A B C D เกิดการแยกเสียงอย่างสมบูรณ์ก็จะทำให้ในภาษามีวรรณยุกต์มากถึง 12 เสียงดังแสดงในภาพที่ 85

วรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม		*A	*B	*C	*D
พยัญชนะต้น					
เสียงไม่ก้อง	1. เสียงไม่ก้องไม่มีเสียงกักที่เส้นเสียง เช่น *ph-, *s-, *hm-, *hl-, *hw-, *p-, *t-, *k- ฯลฯ	1	4	7	10
	2. เสียงไม่ก้องมีเสียงกักที่เส้นเสียง เช่น *ʔb-, *ʔd-, *ʔ- ฯลฯ	2	5	8	11
เสียงก้อง	3. เสียงกักก้อง เสียงเสียดแทรกก้อง เสียงนาสิกก้อง เสียงเหลวและเสียงอัมสระก้อง เช่น *b-, *z-, *m-, *l-, *r-, *w- ฯลฯ	3	6	9	12
		พยางค์เป็น			พยางค์ตาย

ภาพที่ 85 พัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมตามเสียงพยัญชนะต้น 3 กลุ่ม

อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงแล้ว ไม่มีภาษาใดที่มีจำนวนวรรณยุกต์มากถึง 12 เสียงดังแสดงในภาพที่ 85 เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในลักษณะของการรวมเสียงเกิดขึ้น และมีผลทำให้วรรณยุกต์ในภาษาลดจำนวนลงด้วยนั่นเอง (ดูรายละเอียดในบทที่ 2 หัวข้อ 2.2)

นอกจากการแยกเสียงวรรณยุกต์ออกเป็น 2 หรือ 3 เสียงตามเสียงพยัญชนะต้นที่แยกออกเป็น 2 หรือ 3 กลุ่มดังกล่าวมาแล้ว ยังมีภาษาไทยปัจจุบันหลายภาษาที่มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ซับซ้อนยิ่งขึ้น เมื่อในภาษานั้น ๆ มีเสียงพยัญชนะต้นที่แยกย่อยออกไปอีก เช่น การแยกเสียงวรรณยุกต์ที่สัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นที่แยกย่อยออกเป็น 4 กลุ่ม เป็นต้น นอกจากนี้ในภาษาไทยปัจจุบันบางภาษายังอาจมีพัฒนาการของวรรณยุกต์ D ที่เกี่ยวข้องกับความสั้น-ยาวของเสียงสระในพยางค์ตาย วรรณยุกต์ D ก็จะแยกออกเป็น วรรณยุกต์ DL ปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงยาว และวรรณยุกต์ DS ปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงสั้น (ดูรายละเอียดในบทที่ 2 หัวข้อ 2.2)

การแบ่งกลุ่มย่อยของเสียงพยัญชนะต้นออกเป็น 4 กลุ่มในงานของเก็ดนีย์ (Gedney, 1972) ค่อนข้างครอบคลุมการแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยปัจจุบันที่มีพัฒนาการซับซ้อนมากขึ้น ภาพรวมแสดงพัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมที่มีความสัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้น 4 กลุ่มแสดงไว้ในภาพที่ 86

วรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม		*A	*B	*C	*DL	*DS
พยัญชนะต้น						
พยัญชนะเสียงไม่ก้อง	1. เสียงกักไม่ก้องพ่นลม เสียงเสียดแทรกไม่ก้อง เสียงนาสิกไม่ก้อง เสียงเหลวและเสียงอัมสระไม่ก้อง เช่น เช่น *ph-, *s-, *hm-, *hl-, *hw- ฯลฯ	1	5	9	13	17
	2. เสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม เช่น *p-, *t-, *k- ฯลฯ	2	6	10	14	18
	3. เสียงที่มีการกักที่เส้นเสียง เช่น *ʔb-, *ʔd-, *ʔ- ฯลฯ	3	7	11	15	19
พยัญชนะเสียงก้อง	4. เสียงกักก้อง เสียงเสียดแทรกก้อง เสียงนาสิกก้อง เสียงเหลวและเสียงอัมสระก้อง *b-, *z-, *m-, *l-, *r-, *w- ฯลฯ	4	8	12	16	20
		พยางค์เป็น			พยางค์ตาย	

ภาพที่ 86 พัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมตามเสียงพยัญชนะต้น 4 กลุ่ม (ดัดแปลงจาก Gedney, 1972)

หากวรรณยุกต์แต่ละเสียงซึ่งได้แก่ วรรณยุกต์ A B C DL DS ต่างก็แยกเสียงออกเป็น 4 เสียงก็จะทำให้ในภาษามีวรรณยุกต์มากถึง 20 เสียง ซึ่งในความเป็นจริง ไม่มีภาษาใดที่มีจำนวนวรรณยุกต์มากขนาดนั้น เนื่องจากมีพัฒนาการของวรรณยุกต์ในลักษณะของการรวมเสียงเกิดขึ้นด้วยนั่นเอง

เนื่องจากภาษาลาวที่ศึกษาในงานวิจัยนี้จัดเป็นภาษากลุ่มที่มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ที่ค่อนข้างซับซ้อน นั่นคือ มีการแยกเสียงวรรณยุกต์และการรวมเสียงวรรณยุกต์ที่มีความสัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นที่แยกย่อยมากกว่า 2 หรือ 3 กลุ่ม ดังนั้นในการบรรยายเกี่ยวกับการสืบสร้างพยัญชนะของภาษาลาวดั้งเดิมในงานวิจัยนี้จึงจะใช้วิธีการที่เสนอในงานของเก็ดนีย์ (Gedney, 1972) ซึ่งได้แก่พัฒนาการของวรรณยุกต์ที่มีความสัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้น 4 กลุ่มดังแสดงในภาพที่ 86

8.2 การสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม

เนื่องจากในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 แยกเป็นกลุ่มย่อยอีก 3 กลุ่มได้แก่ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 กลุ่มที่ 1/2 และกลุ่มที่ 1/3 โดยมีภาษาลาวถิ่นต่างๆ รวมทั้งสิ้น 62 ถิ่น หากนำข้อมูล

วรรณยุกต์จากภาษาลาวทั้ง 62 ถิ่นดังกล่าวมาเปรียบเทียบกันเพื่อหาเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์อาจทำให้เกิดความสับสนเนื่องจากข้อมูลมากเกินไป ดังนั้นจึงจะต้องเลือกภาษาลาวจำนวนหนึ่งเป็นตัวแทนในการแสดงการเปรียบเทียบวรรณยุกต์เพื่อหาชุดเสียงปฏิภาคเพื่อให้เห็นภาพการสืบสร้างวรรณยุกต์ของภาษาลาวดั้งเดิมที่ชัดเจน

ในการเลือกภาษาลาวจากภาษาลาวแต่ละกลุ่มที่ 1 แต่ละกลุ่มย่อยมาเปรียบเทียบกันนั้นได้ใช้เกณฑ์พิจารณาลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ที่ภาษาลาวในแต่ละกลุ่มมีส่วนร่วม โดยในที่นี้ได้เลือกข้อมูลจากภาษาลาวแต่ละกลุ่มที่ 1 กลุ่มย่อยละ 2 ภาษา รวมมีภาษาลาวจำนวน 6 ถิ่นที่จะนำมาเป็นตัวแทนในการสืบสร้างวรรณยุกต์ของภาษาลาวดั้งเดิมในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ภาษาลาวสำเนียงเวียงจันทน์ และภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ (จากภาษาลาวแต่ละกลุ่มที่ 1/1) ภาษาลาวด่าน/ลาวซู้คั้ง/ลาวคั้ง และภาษาลาวเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว (จากภาษาลาวแต่ละกลุ่มที่ 1/2) ภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอเขมราชู จังหวัดอุบลราชธานี และภาษาลาว/ลาวเวียง (จากภาษาลาวแต่ละกลุ่มที่ 1/3)

เพื่อให้เห็นภาพรวมแสดงการเปรียบเทียบวรรณยุกต์เพื่อหาเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน ซึ่งจะนำไปสู่การสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม และแสดงพัฒนาการของวรรณยุกต์จากภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาลาวดั้งเดิม ในที่นี้จึงได้แบ่งเนื้อหาในหัวข้อ 8.2 ออกเป็น 3 หัวข้อย่อย ได้แก่ 8.2.1 รูปแบบเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน 8.2.2 วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม และ 8.2.3 พัฒนาการของวรรณยุกต์จากภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาลาวดั้งเดิม เนื้อหาในแต่ละหัวข้อย่อยแยกกล่าวได้ดังนี้

8.2.1 รูปแบบเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน

การสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมตามแนวคิดทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบเริ่มด้วยการนำคำร่วมเชื้อสายจากภาษาไทยปัจจุบันมาเปรียบเทียบกันเพื่อหาเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ (ดูวิธีการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมในบทที่ 2 หัวข้อ 2.2)

สำหรับการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมในงานวิจัยนี้ จะนำคำร่วมเชื้อสายจากภาษาลาวแต่ละกลุ่มที่ 1 มาเปรียบเทียบกันเพื่อหาเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ โดยคำร่วมเชื้อสายในที่นี้ได้จากรายการคำสำหรับเก็บข้อมูลชุดที่ 1 ที่ใช้ในงานวิจัยนี้ซึ่งดัดแปลงมาจากคำทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของเก็ดนีย์ (Gedney, 1972) (ดูภาคผนวก ค) มีคำรวมทั้งสิ้น 80 คำ และจะเลือกคำ 60 คำมาเป็นตัวแทนแสดงการเปรียบเทียบกันเพื่อหาเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน หลังจากนั้นจึงจะนำลักษณะเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ไปสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม

การเปรียบเทียบคำร่วมเชื้อสายเพื่อหาลักษณะของเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบันแสดงไว้ในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 การปฏิภาคของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน

ภาษาลาวปัจจุบัน คำรวมเชื้อสาย	1.ลาว สำเนียง เวียงจันทน์	2. ลาวอีสาน ถิ่น อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์	3. ลาวต่าน/ ลาวซั้ง/ ลาวคั้ง	4. ลาวเมือง ห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว	5. ลาวอีสาน ถิ่น อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี	6. ลาว/ ลาวเวียง
1. ชา	24	324	312	523	24	323
2. หู	24	324	312	523	24	323
3. สอง	24	324	312	523	24	323
4. ปู	21	21	232	113	24	323
5. ตา	21	21	232	113	24	323
6. กิน	21	21	232	113	24	323
7. บาน	21	21	232	113	24	323
8. แดง	21	21	232	113	24	323
9. ดาว	21	21	232	113	24	323
10. ควาย	41	41	232	113	41	343
11. มือ	41	41	232	113	41	343
12. นา	41	41	232	113	41	343
13. ผ่า	33	33	332	22	33	33
14. ถั่ว	33	33	332	22	33	33
15. ช่า	33	33	332	22	33	33
16. ปี่	33	33	332	22	33	33
17. เต่า	33	33	332	22	33	33
18. ไก่	33	33	332	22	33	33
19. บ่า	33	33	332	22	33	33
20. ต่า	33	33	332	22	33	33
21. อึ้ง	33	33	332	22	33	33
22. ฟ้อ	33	33	332	22	33	33
23. ว้าว	33	33	332	22	33	33
24. เลื่อย	33	33	332	22	33	33
25. ช้าว	22 [?]	22 [?]	354	331	21 [?]	21 [?]
26. ห้า	22 [?]	22 [?]	354	331	21 [?]	21 [?]
27. เสื่อ	22 [?]	22 [?]	354	331	21 [?]	21 [?]
28. ป้อน	31 [?]	31 [?]	443	232	442 [?]	42 [?]
29. ตู	31 [?]	31 [?]	443	232	442 [?]	42 [?]
30. แก้ว	31 [?]	31 [?]	443	232	442 [?]	42 [?]
31. ด้าย	31 [?]	31 [?]	443	232	442 [?]	42 [?]
32. อ้อย	31 [?]	31 [?]	443	232	442 [?]	42 [?]
33. อ้า	31 [?]	31 [?]	443	232	442 [?]	42 [?]
34. คิ้ว	31 [?]	31 [?]	443	232	442 [?]	42 [?]
35. น้ำ	31 [?]	31 [?]	443	232	442 [?]	42 [?]
36. ลิ่น	31 [?]	31 [?]	443	232	442 [?]	42 [?]

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ภาษาลาวปัจจุบัน	1.ลาว สำเนียง เวียงจันทน์	2. ลาวอีสาน ถิ่น อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์	3. ลาวด่าน/ ลาวซั้ง/ ลาวคั้ง	4. ลาวเมือง ห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว	5. ลาวอีสาน ถิ่น อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี	6. ลาว/ ลาวเวียง
คำร่วมเชื้อสาย						
37. ขวด	22	22	354	331	21	21
38. หมวก	22	22	354	331	21	21
39. สาก	22	22	354	331	21	21
40. ปีก	22	22	354	331	21	21
41. ดอก	22	22	354	331	21	21
42. กอด	22	22	354	331	21	21
43. บีบ	22	22	354	331	21	21
44. บอด	22	22	354	331	21	21
45. แดด	22	22	354	331	21	21
46. เชือก	31	31	443	232	442	42
47. เลือด	31	31	443	232	442	42
48. มีด	31	31	443	232	442	42
49. หมัด	34	323	44	233	34	34
50. ผัก	34	323	44	233	34	34
51. ทก	34	323	44	233	34	34
52. เตะ	34	323	44	233	34	34
53. เจ็ด	34	323	44	233	34	34
54. กบ	34	323	44	233	34	34
55. เบ็ด	34	323	44	233	34	34
56. ดิบ	34	323	44	233	34	34
57. ออก	34	323	44	233	34	34
58. นก	33	33	33	22	33	33
59. มด	33	33	33	22	33	33
60. เล็บ	33	33	33	22	33	33

เมื่อเปรียบเทียบคำร่วมเชื้อสายในภาษาลาวปัจจุบันดังแสดงในตารางที่ 12 จะทำให้ได้
เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ 10 ชุดดังนี้

1.	24	324	312	523	24	323	(คำที่ 1-3)	} พยางค์เป็น
2.	21	21	232	113	24	323	(คำที่ 4-9)	
3.	41	41	232	113	41	343	(คำที่ 10-12)	
4.	33	33	332	22	33	33	(คำที่ 13-24)	
5.	22 ²	22 ²	354	331	21 ²	21 ²	(คำที่ 25-27)	} พยางค์ตาย
6.	31 ²	31 ²	443	232	442 ²	42 ²	(คำที่ 28-36)	
7.	22	22	354	331	21	21	(คำที่ 37-45)	
8.	31	31	443	232	442	42	(คำที่ 46-48)	
9.	34	323	44	233	34	34	(คำที่ 49-57)	
10.	33	33	33	22	33	33	(คำที่ 58-60)	

เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ 10 ชุดในข้างต้นแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มตามโครงสร้างพยางค์ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ 6 ชุดในพยางค์เป็น (ชุดที่ 1-6) และกลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ 4 ชุดในพยางค์ตาย (ชุดที่ 7-10)

จากแนวคิดทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบเชิงประวัติที่ว่า พัฒนาการของวรรณยุกต์มีความสัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นในพยางค์ดังที่ได้กล่าวสรุปไว้ในหัวข้อ 8.1 นั้น เมื่อพิจารณาเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ทั้งสองกลุ่มในภาษาลาวจะเห็นได้ว่า เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์แต่ละชุดที่ปรากฏในพยางค์เป็นและพยางค์ตายมีความสัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 เสียงพยัญชนะต้นในพยางค์ที่ให้เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์แต่ละชุดในภาษาลาวปัจจุบัน

เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ในพยางค์เป็น

เสียงปฏิภาค ของวรรณยุกต์	เสียงพยัญชนะต้น	1	2	3	4	5	6
แบบที่ 1	kh- h- s-	24	324	312	523	24	323
แบบที่ 2	p- t- k- b- d-	21	21	232	113	24	323
แบบที่ 3	khw- m- n-	41	41	232	113	41	343
แบบที่ 4	ph- th- kh- p- t- k- b- d- ʔ- ph- w- l-	33	33	332	22	33	33
แบบที่ 5	kh- h- s-	22 [?]	22 [?]	354	331	21 [?]	21 [?]
แบบที่ 6	p- t- k-	31 [?]	31 [?]	443	232	442 [?]	42 [?]

เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ในพยางค์ตาย

เสียงปฏิภาค ของวรรณยุกต์	เสียงพยัญชนะต้น	1	2	3	4	5	6
แบบที่ 7	kh- hm- s- p- t- k- b- d-	22	22	354	331	21	21
แบบที่ 8	ch- m- l-	31	31	443	232	442	42
แบบที่ 9	hm- ph- h- t- k- c- b- d- ʔ-	34	323	44	233	34	34
แบบที่ 10	m- n- l-	33	33	33	22	33	33

จากการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์และเสียงพยัญชนะต้นในพยางค์ดังแสดงในตารางที่ 13 จะเห็นได้ว่า เสียงพยัญชนะต้นในพยางค์กลุ่มต่าง ๆ ให้เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์แต่ละชุดแตกต่างกันทั้งเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์เป็น และเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์ตายแยกกล่าวได้ดังนี้

1) เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ในพยางค์เป็น (ชุดที่ 1-6)

เมื่อพิจารณาเสียงพยัญชนะต้นที่ให้เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์แต่ละชุดที่ปรากฏในพยางค์เป็นจะเห็นว่า เสียงพยัญชนะต้นกลุ่ม [kh - h- s-] ให้เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 และชุดที่ 5 ซึ่งประกอบด้วยเสียงวรรณยุกต์ต่าง ๆ กัน (ดูตารางที่ 13) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พยัญชนะต้นที่ให้เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ชุดที่ 1 และชุดที่ 5 เป็นเสียงพยัญชนะต้นกลุ่มเดียวกัน แต่ให้เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ไม่เหมือนกัน ดังนั้นจึงสืบสร้างให้เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ชุดที่ 1 เป็น 1 เสียง และเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ชุดที่ 5 เป็นอีก 1 เสียง ในที่นี้จะเรียกว่า วรรณยุกต์ที่ 1 และวรรณยุกต์ที่ 5 ตามลำดับ

ส่วนกรณีของเสียงปฏิภาคชุดที่ 2 ชุดที่ 3 ชุดที่ 4 และชุดที่ 6 นั้นต่างก็มีความสัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นต่างกลุ่มกัน ดังนี้

- เสียงพยัญชนะต้นกลุ่ม [p- t- k- b- d-] ให้เสียงปฏิภาคชุดที่ 2
- เสียงพยัญชนะต้นกลุ่ม [khw- m- n-] ให้เสียงปฏิภาคชุดที่ 3
- เสียงพยัญชนะต้นกลุ่ม [ph- th- kh- p- t- k- b- d- ?- ph- w- l-] ให้เสียงปฏิภาคชุดที่ 4
- เสียงพยัญชนะต้นกลุ่ม [p- t- k- d- ?- kh- n- l-] ให้เสียงปฏิภาคชุดที่ 6

เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ชุดที่ 4 เกิดในพยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะต้นทุกประเภทโดยไม่จำกัด จึงสืบสร้างให้เป็นเสียงวรรณยุกต์ 1 เสียง คือ วรรณยุกต์ที่ 4 สำหรับเสียงปฏิภาคชุดที่ 6 นั้นก็เกิดในพยางค์ที่มีพยัญชนะต้นของทั้งเสียงปฏิภาคชุดที่ 2 และ 3 โดยไม่สามารถทำนายได้ว่าเมื่อใดจะเกิดวรรณยุกต์ชุดที่ 6 หรือ 2 หรือ 3 ดังนั้นจึงสืบสร้างวรรณยุกต์ออกเป็น 3 เสียง คือ วรรณยุกต์ที่ 2 วรรณยุกต์ที่ 3 และวรรณยุกต์ที่ 6 โดยสรุปแล้ว ได้สืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมอีก 4 เสียง (เพิ่มจากวรรณยุกต์ที่ 1 และ 5 ที่กล่าวมาข้างต้น)

จากการพิจารณาเสียงพยัญชนะต้นในพยางค์เป็นที่ให้เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ต่าง ๆ กันรวม 6 ชุดดังกล่าวมาในข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ในภาษาลาวดั้งเดิมมีวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์เป็น 6 วรรณยุกต์ดังนี้

- *วรรณยุกต์ที่ 1 (จากเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ชุดที่ 1)
- *วรรณยุกต์ที่ 2 (จากเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ชุดที่ 2)
- *วรรณยุกต์ที่ 3 (จากเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ชุดที่ 3)
- *วรรณยุกต์ที่ 4 (จากเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ชุดที่ 4)
- *วรรณยุกต์ที่ 5 (จากเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ชุดที่ 5)
- *วรรณยุกต์ที่ 6 (จากเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ชุดที่ 6)

2) เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ในพยางค์ตาย (ชุดที่ 7-10)

เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์ตายของภาษาลาวปัจจุบันประกอบด้วยเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์จำนวน 4 ชุด ได้แก่ เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ชุดที่ 7-10 เมื่อพิจารณาโครงสร้างพยางค์ของคำร่วมเชื้อสายที่เป็นพยางค์ตายในภาษาลาวปัจจุบันจะเห็นได้ว่าเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ชุดที่ 7 และชุดที่ 8 ปรากฏในพยางค์ตายที่มีสระเสียงยาว ส่วนเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ชุดที่ 9 และชุดที่ 10 นั้นปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงสั้น การปรากฏของเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ชุดที่ 7 กับชุดที่ 9 ทำนายได้ว่า มีความแตกต่างกันเพราะความสั้น-ยาวของเสียงสระ และชุดที่ 8 กับชุดที่ 10 ก็ทำนายได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงสืบสร้างให้วรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์ตายของภาษาลาวดั้งเดิมมี 2 เสียง ได้แก่

*วรรณยุกต์ที่ 7 (จากเสียงปฏิภาคชุดที่ 7 รวมกับชุดที่ 9)

*วรรณยุกต์ที่ 8 (จากเสียงปฏิภาคชุดที่ 8 รวมกับชุดที่ 10)

ในที่นี้อาจสันนิษฐานได้ว่า ภาษาลาวดั้งเดิมไม่มีความสั้น-ยาวของเสียงสระเป็นเงื่อนไขในการแยกความต่างของวรรณยุกต์ แต่การแยกเสียงวรรณยุกต์ D เป็น 2 เสียงตามที่ปรากฏในภาษาลาวปัจจุบันนี้น่าจะเป็นพัฒนาการที่เกิดขึ้นในภายหลัง (ดูพัฒนาการของวรรณยุกต์ *D ในภาษาลาวดั้งเดิมในหัวข้อ 8.3)

กล่าวโดยสรุป ในงานวิจัยนี้ได้สืบสร้างให้ในภาษาลาวดั้งเดิมมี 8 วรรณยุกต์ เป็นวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์เป็น 6 วรรณยุกต์ และวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์ตายอีก 2 วรรณยุกต์ ดังนี้

*วรรณยุกต์ที่ 1	}	ปรากฏในพยางค์เป็น
*วรรณยุกต์ที่ 2		
*วรรณยุกต์ที่ 3		
*วรรณยุกต์ที่ 4		
*วรรณยุกต์ที่ 5		
*วรรณยุกต์ที่ 6		
*วรรณยุกต์ที่ 7	}	ปรากฏในพยางค์ตาย
*วรรณยุกต์ที่ 8		

เมื่อพิจารณาคำร่วมเชื้อสายที่นำมาเปรียบเทียบกันเพื่อหาเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน พบว่า คำร่วมเชื้อสายในชุดปฏิภาคของเสียงวรรณยุกต์ต่าง ๆ นำไปสู่กลุ่มคำที่มีวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม *A *B *C และ *D ดังนี้

*วรรณยุกต์ที่ 1 (จากคำในชุดเสียงปฏิภาคที่ 1)	}	= วรรณยุกต์ *A
*วรรณยุกต์ที่ 2 (จากคำในชุดเสียงปฏิภาคที่ 2)		
*วรรณยุกต์ที่ 3 (จากคำในชุดเสียงปฏิภาคที่ 3)		
*วรรณยุกต์ที่ 4 (จากคำในชุดเสียงปฏิภาคที่ 4)		= วรรณยุกต์ *B
*วรรณยุกต์ที่ 5 (จากคำในชุดเสียงปฏิภาคที่ 5)	}	= วรรณยุกต์ *C
*วรรณยุกต์ที่ 6 (จากคำในชุดเสียงปฏิภาคที่ 6)		
*วรรณยุกต์ที่ 7 (จากคำในชุดเสียงปฏิภาคที่ 7 กับ 9)	}	= วรรณยุกต์ *D
*วรรณยุกต์ที่ 8 (จากคำในชุดเสียงปฏิภาคที่ 8 กับ 10)		

จากการอาศัยแนวคิดทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบเกี่ยวกับการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมมาเป็นแนวทาง ในที่นี้จะแสดงให้เห็นพัฒนาการของวรรณยุกต์ *A *B *C *D จากภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาลาวดั้งเดิม เพื่อให้เห็นลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่มีพัฒนาการมาจากภาษาไทยดั้งเดิม หลังจากนั้นจึงจะสืบสร้างสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมในภายหลัง (ดูหัวข้อ 8.4)

8.2.2 พัฒนาการของวรรณยุกต์จากภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาลาวดั้งเดิม

เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบันเพื่อหาลักษณะเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์และได้สืบสร้างให้ภาษาลาวดั้งเดิมมี 8 วรรณยุกต์ดังที่กล่าวมาในตอนต้นแล้วนั้น ในหัวข้อ 8.2.2 นี้จะเสนอให้เห็นลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวดั้งเดิมที่มีพัฒนาการจากภาษาไทยดั้งเดิม โดยอาศัยแนวคิดทางภาษาศาสตร์ไทยเปรียบเทียบว่าด้วยเรื่องพัฒนาการของวรรณยุกต์ที่มีความสัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้น และจะแยกกล่าวให้เห็นลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แต่ละเสียงในภาษาลาวดั้งเดิมดังต่อไปนี้

8.2.2.1 วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่มีพัฒนาการมาจากวรรณยุกต์ *A ในภาษาไทยดั้งเดิม

หากยึดแนวคิดตามนักภาษาศาสตร์ไทยเปรียบเทียบที่เสนอไว้ว่าพัฒนาการของวรรณยุกต์มีความสัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้น และแนวคิดของบราวน์ (Brown, 1965) เกี่ยวกับการแยกเสียงวรรณยุกต์ครั้งใหญ่ (Great Tone Split) ซึ่งได้แก่ การที่วรรณยุกต์แยกเสียงออกเป็น 2 เสียงตามเงื่อนไขความก้อง-ไม่ก้องของพยัญชนะต้นอันเป็นลักษณะที่ปรากฏทั้งในภาษาไทยและภาษาตระกูลอื่น ๆ ในที่นี้อาจสันนิษฐานได้ว่าลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ *A ในภาษาไทยดั้งเดิมที่เกิดขึ้นก่อนลักษณะอื่น ๆ คือ การแยกเสียงออกเป็น 2 เสียงดังภาพที่ 87

พยางค์ในภาษาไทดั้งเดิม		*A		*A
พยางค์ต้น			>	
1. พยางค์เสียงไม่ก้อง	1. เสียงกักไม่ก้องพ่นลม เสียงเสียดแทรกไม่ก้อง เสียงนาสิกไม่ก้อง เสียงเหลวและเสียงอัสสระไม่ก้อง เช่น *ph-, *s-, *hm- ฯลฯ			1
	2. เสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม เช่น *p-, *t-, *k- ฯลฯ			2
	3. เสียงกักที่เสี้ยนเสียง เช่น *ʔb-, *ʔd-, *ʔ- ฯลฯ			3
2. พยางค์เสียงก้อง	4. เสียงกักก้อง เสียงเสียดแทรกก้อง เสียงนาสิกก้อง เสียงเหลวและเสียงอัสสระก้อง เช่น *b-, *m-, *l-, *r- ฯลฯ			4

ภาพที่ 87 พัฒนาการของวรรณยุกต์ *A ในภาษาไทดั้งเดิม

วรรณยุกต์ *A ในภาษาไทดั้งเดิมมีพัฒนาการจากเดิม *A แยกเสียงเป็น 2 เสียงคือ *A1 และ *A2 ซึ่งสัมพันธ์กับพยางค์ต้นเสียงไม่ก้องและเสียงก้องตามลำดับ หากพิจารณาตามเสียงพยางค์ต้น 4 กลุ่มที่เกิดขึ้นย่อมไว้อาจกล่าวได้ว่า วรรณยุกต์ *A1 และ *A2 ในงานของฟังกวย ลินั้น ในงานของเก็นยีก็คือ วรรณยุกต์ *A123 และ *A4 ตามลำดับนั่นเอง

เมื่อพิจารณาลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 พบว่ามีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอสมัน A แบ่งได้เป็น 3 แบบคือ A1-23-4 A1-234 และ A123-4 ในที่นี้จะแสดงให้เห็นว่า การแยกเสียงวรรณยุกต์คอสมัน A แต่ละแบบมีความสัมพันธ์กับเสียงพยางค์ต้นที่สืบจากพยางค์ต้นในภาษาไทดั้งเดิมอย่างไร

เมื่อเทียบเสียงพยางค์ต้นที่มีความสัมพันธ์กับวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่สืบสร้างจากเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ชุดที่ 1-3 แล้วพบว่า เสียงพยางค์ต้นของพยางค์เหล่านั้น เทียบได้กับเสียงพยางค์ต้นในภาษาไทดั้งเดิม 4 กลุ่มดังแสดงในตารางที่ 14

จากตารางที่ 14 หากพิจารณาลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอสมัน A ในภาษาลาวปัจจุบันที่มีพัฒนาการจากวรรณยุกต์ *A ในภาษาไทดั้งเดิม จะเห็นว่า วรรณยุกต์คอสมัน A ในภาษาลาวปัจจุบันมีการแยกเสียงแบบที่ 1 คือ A1-23-4 ซึ่งสันนิษฐานว่า เป็นรูปแบบที่ปรากฏในภาษาลาวดั้งเดิม ส่วนการแยกเสียงแบบที่ 2: A1-234 และแบบที่ 3: A123-4 นั้นน่าจะเป็นพัฒนาการต่อมาภายหลัง

ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า วรรณยุกต์คอสมัน *A ในภาษาลาวดั้งเดิมน่าจะเคยแยกเป็น 2 เสียงตามเงื่อนไขความก้อง-ไม่ก้องของเสียงพยางค์ต้นมาก่อนที่จะแยกเป็น 3 เสียงในภาษาลาวดั้งเดิม ในที่นี้ผู้วิจัยจะเรียกการพัฒนาดังกล่าวเป็นภาษาไทดั้งเดิม (2) ที่มีพัฒนาการสืบมาจากภาษาไทดั้งเดิม ซึ่งจะเรียกว่า ภาษาไทดั้งเดิม (1) เพื่อให้เห็นเส้นทางการพัฒนาของวรรณยุกต์อย่างชัดเจน

ตารางที่ 14 การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่มีพัฒนาการมาจากวรรณยุกต์ *A ในภาษาไทยดั้งเดิม

คำรวม เชื้อสาย	เสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิม		วรรณยุกต์ ในภาษา ไทดั้งเดิม	วรรณยุกต์ ในภาษา ลาวดั้งเดิม	1	2	3	4	5	6
1. ขา 2. หู 3. สอง	1. พยัญชนะ เสียงไม่ ก้อง	1. เสียงกักไม่ก้องพ่นลม เสียง เสียดแทรกไม่ก้อง เสียงนาสิก ไม่ก้อง เสียงเหลวและเสียงอัม สระไม่ก้อง เช่น *ph-, *s-, *hm- ฯลฯ	*A	*A1	24	324	312	523	24	323
4. ปู 5. ตา 6. กิน		2. เสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม เช่น *p-, *t-, *k- ฯลฯ			21	21	232	113	24	323
7. บาน 8. แดง 9. ดาว		3. เสียงกักที่เส้นเสียง เช่น *ʔb-, *ʔd-, *ʔ- ฯลฯ			21	21	232	113	24	323
10. ควาย 11. มือ 12. นา	2. พยัญชนะ เสียงก้อง	4. เสียงกักก้อง เสียงเสียดแทรก ก้อง เสียงนาสิกก้อง เสียงเหลว และเสียงอัมสระก้อง เช่น *b-, *m-, *l-, *r- ฯลฯ		*A2	41	41	232	113	41	343
					41	41	232	113	41	343
					41	41	232	113	41	343
				*A3	21	21	232	113	24	323
					21	21	232	113	24	323
					21	21	232	113	24	323

จากวรรณยุกต์ *A ในภาษาไทยดั้งเดิมได้มีพัฒนาการมาสู่วรรณยุกต์ *A ในภาษาลาว
ดั้งเดิมซึ่งแยกเป็น 3 วรรณยุกต์ ได้แก่ *วรรณยุกต์ที่ 1 (*A1) *วรรณยุกต์ที่ 2 (*A23)
*วรรณยุกต์ที่ 3 (*A4) เส้นทางการพัฒนาของวรรณยุกต์ *A จากภาษาไทยดั้งเดิมมาสู่ภาษาลาว
ดั้งเดิมแสดงในภาพที่ 88

ภาพที่ 88 เส้นทางการพัฒนาของวรรณยุกต์ *A จากภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาลาวดั้งเดิม

จากภาพที่ 88 จะเห็นได้ว่า ได้สืบสร้างให้วรรณยุกต์ *A ในภาษาลาวดั้งเดิมมีพัฒนาการ
จากภาษาไทยดั้งเดิม คือ จากวรรณยุกต์ *A ในภาษาไทยดั้งเดิมชั้นที่ 1 ต่อมาในชั้นที่ 2 วรรณยุกต์ *A

แยกออกเป็น 2 เสียงตามสัทลักษณะก้อง-ไม่ก้องของเสียงพยัญชนะต้นเป็นแบบ *A123-4 ซึ่งเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นภายหลังที่เกิดปรากฏการณ์กับการแยกเสียงวรรณยุกต์ครั้งใหญ่ (Great Tone Split) ในที่นี้อาจสันนิษฐานได้ว่า ภาษาก่อนลาวดั้งเดิมน่าจะเคยผ่านพัฒนาการของการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็น 2 เสียงเหมือนภาษาไทยดั้งเดิม (2) และมีพัฒนาการต่อมา คือ วรรณยุกต์คอแลมน์ *A เกิดการแยกเสียงเป็น 3 เสียงแบบ *A1-23-4 ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้สืบสร้างลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะของภาษาลาวดั้งเดิม

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ภาษาลาวดั้งเดิมมี 3 วรรณยุกต์ที่ปรากฏในคอแลมน์ *A ได้แก่ *A1 *A23 และ *A4 นั่นคือ วรรณยุกต์คอแลมน์ *A มีการแยกเป็น 3 เสียงแบบ *A1-23-4

8.2.2.2 วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่มีพัฒนาการมาจากวรรณยุกต์ *B ในภาษาไทยดั้งเดิม

เมื่อพิจารณาลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ *B ในภาษาไทยดั้งเดิมโดยใช้แนวคิดทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบที่เกี่ยวกับการแยกเสียงวรรณยุกต์ออกเป็น 2 เสียงโดยมีพยัญชนะต้นเสียงก้องและไม่ก้องเป็นเงื่อนไขตามแนวคิดเกี่ยวกับการแยกเสียงวรรณยุกต์ครั้งใหญ่ดังกล่าวมาในตอนต้นแล้วนั้น จึงสันนิษฐานได้ว่าวรรณยุกต์ *B ในภาษาไทยดั้งเดิมมีลักษณะการแยกเสียงดังภาพที่ 89

วรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม		*B	*B
พยัญชนะต้น			
1. พยัญชนะเสียงไม่ก้อง	1. เสียงกักไม่ก้องพ่นลม เสียงเสียดแทรกไม่ก้อง เสียงนาสิกไม่ก้อง เสียงเหลวและเสียงอัดสระไม่ก้อง เช่น *ph-, *s-, *hm- ฯลฯ	>	1
	2. เสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม เช่น *p-, *t-, *k- ฯลฯ		2
	3. เสียงกักที่เสี้ยนเสียง เช่น *ʔb-, *ʔd-, *ʔ- ฯลฯ		3
2. พยัญชนะเสียงก้อง	4. เสียงกักก้อง เสียงเสียดแทรกก้อง เสียงนาสิกก้อง เสียงเหลวและเสียงอัดสระก้อง เช่น *b-, *m-, *l-, *r- ฯลฯ		4

ภาพที่ 89 พัฒนาการของวรรณยุกต์ *B ในภาษาไทยดั้งเดิม

วรรณยุกต์ *B ในภาษาไทยดั้งเดิมมีพัฒนาการตามลำดับ คือ จากเดิม *B แยกเสียงเป็น 2 เสียงคือ *B1 และ *B2 ซึ่งสัมพันธ์กับพยัญชนะต้นเสียงไม่ก้องและเสียงก้องตามลำดับ ซึ่งหากพิจารณาตามเสียงพยัญชนะต้น 4 กลุ่มที่เก็ดยื่นเสนอไว้ก็อาจกล่าวได้ว่า วรรณยุกต์ *B1 และ *B2 ในงานของฟัง กวย ลีนั้น ในงานของเก็ดยื่นก็คือ วรรณยุกต์ *B123 และ *B4 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 พบว่ามีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอแลมน์ B ปรากฏเพียงแบบเดียวคือ B1234 นั่นคือ วรรณยุกต์ B ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 มีการรวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมด ในที่นี้ได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของเสียงพยัญชนะต้นในพยางค์ที่เป็นคำร่วมเชื้อสายที่ให้เสียงปฏิภาคของ

วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B ในภาษาลาวปัจจุบัน และแสดงให้เห็นพัฒนาการของวรรณยุกต์ *B ในภาษาไทยดั้งเดิมมาเป็นวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่มีพัฒนาการมาจากวรรณยุกต์ *B ในภาษาไทยดั้งเดิม

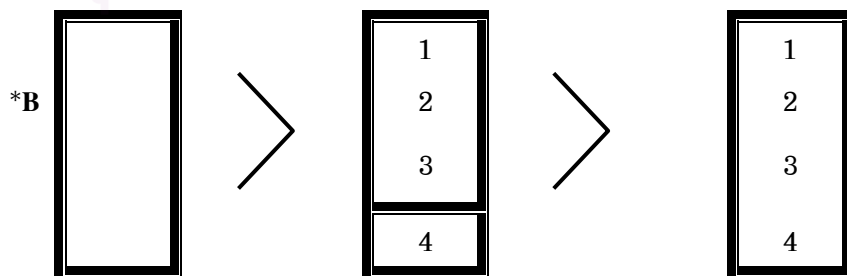
คำรวม เชื้อสาย	เสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิม		วรรณยุกต์ ในภาษา ไทดั้งเดิม	วรรณยุกต์ ในภาษา ลาวดั้งเดิม	1	2	3	4	5	6	
1. ผ่า 2. ถั่ว 3. ข่า	1. พยัญชนะ เสียงไม่ ก้อง	1. เสียงกักไม่ก้องพ่นลม เสียง เสียดแทรกไม่ก้อง เสียงนาสิก ไม่ก้อง เสียงเหลวและเสียงอัม สระไม่ก้อง เช่น *ph-, *s-, *hm- ฯลฯ	*B	*B1	33	33	332	22	33	33	
4. ปี่ 5. เต่า 6. ไก่		2. เสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม เช่น *p-, *t-, *k- ฯลฯ			*B2	33	33	332	22	33	33
7. บ่า 8. ต่า 9. อึ้ง		3. เสียงกักที่เส้นเสียง *ʔb-, *ʔ d-, *ʔ- ฯลฯ			*B3	33	33	332	22	33	33
10. พ่อ 11. ว่าว 12. เลื่อย	2. พยัญชนะ เสียงก้อง	4. เสียงกักก้อง เสียงเสียดแทรก ก้อง เสียงนาสิกก้อง เสียงเหลว และเสียงอัมสระก้อง *b-, *m-, *l-, *r- ฯลฯ		*B4	33	33	332	22	33	33	

เมื่ออาศัยแนวคิดเรื่องการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็น 2 เสียงตามสัทลักษณะก้อง-ไม่ก้องของเสียงพยัญชนะต้นที่เกิดขึ้นในภาษาไทยส่วนใหญ่ ทำให้อาจสันนิษฐานได้ว่า ลักษณะการแยกเสียงออกเป็น 2 เสียงของวรรณยุกต์ *B แบบ *B123-4 น่าจะเคยปรากฏในภาษาไทยดั้งเดิม และภาษาก่อนลาวดั้งเดิมก็อาจจะเคยมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ออกเป็น 2 เสียงดังกล่าว แต่ในภาษาลาวดั้งเดิมมีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ *B เป็นหน่วยเสียงเดียวกันทั้งหมด คือ *B1234 วรรณยุกต์ *B ในภาษาไทยดั้งเดิมมีพัฒนาการสู่ภาษาก่อนลาวดั้งเดิมหรือภาษาไทยดั้งเดิม (2) ดังแสดงในภาพที่ 90

ภาษาไทยดั้งเดิม (1)

ภาษาไทยดั้งเดิม (2)

ภาษาลาวดั้งเดิม

ภาพที่ 90 เส้นทางพัฒนาของวรรณยุกต์ *B จากภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาลาวดั้งเดิม

วรรณยุกต์ *B ในภาษาลาวดั้งเดิมมีพัฒนาการจากภาษาไทยดั้งเดิม คือ จากวรรณยุกต์ *B ในชั้นที่ 1 ของภาษาไทยดั้งเดิม ในชั้นที่ 2 วรรณยุกต์ *B เกิดการแยกเสียงเป็น 2 เสียงตามแนวคิดการแยกเสียงวรรณยุกต์ครั้งใหญ่ คือ *B123-4 ซึ่งภาษาก่อนลาวดั้งเดิมอาจจะเคยมีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลิมน์ B เป็น 2 เสียงเหมือนภาษาไทยดั้งเดิม (2) ต่อมาในภาษาลาวดั้งเดิม วรรณยุกต์คอลิมน์ *B ได้รวมเป็นเสียงเดียวกัน (*B1234) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า วรรณยุกต์ที่ปรากฏในคอลิมน์ *B ของภาษาลาวดั้งเดิมมีเพียงวรรณยุกต์เดียวและจัดเป็นวรรณยุกต์ที่ 4 (*B1234) ของภาษาลาวดั้งเดิม ต่อจากวรรณยุกต์ที่ 1-3 คือ *A1 *A23 *A4 ที่กล่าวมาแล้ว

8.2.2.3 วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่มีพัฒนาการมาจากวรรณยุกต์ *C ในภาษาไทยดั้งเดิม

เมื่ออาศัยแนวคิดทางภาษาศาสตร์ไทเปรียบเทียบที่เสนอไว้ว่าพัฒนาการของวรรณยุกต์มีความสัมพันธ์กับพยัญชนะต้นและแนวคิดที่ว่า การแยกเสียงตามสัทลักษณะก้อง-ไม่ก้องของพยัญชนะต้นน่าจะเกิดก่อนการแยกเสียงตามสัทลักษณะอื่น ๆ ทำให้สันนิษฐานได้ว่าวรรณยุกต์ *C ในภาษาไทยดั้งเดิมมีการแยกเสียงออกเป็น 2 เสียงดังภาพที่ 91

วรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม		*C		*C
พยัญชนะต้น				
1. พยัญชนะเสียงไม่ก้อง	1. เสียงกักไม่ก้องพ่นลม เสียงเสียดแทรกไม่ก้อง เสียงนาสิกไม่ก้อง เสียงเหลวและเสียงอัมสระไม่ก้อง เช่น *ph-, *s-, *hm- ฯลฯ		}	1
	2. เสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม เช่น *p-, *t-, *k- ฯลฯ			2
	3. เสียงกักที่เสี้ยนเสียง เช่น *ʔb-, *ʔd-, *ʔ- ฯลฯ			3
2. พยัญชนะเสียงก้อง	4. เสียงกักก้อง เสียงเสียดแทรกก้อง เสียงนาสิกก้อง เสียงเหลวและเสียงอัมสระก้อง เช่น *b-, *m-, *l-, *r- ฯลฯ			4

ภาพที่ 91 พัฒนาการของวรรณยุกต์ *C ในภาษาไทยดั้งเดิม

วรรณยุกต์ *C ในภาษาไทยดั้งเดิมมีพัฒนาการตามลำดับคือ จากเดิม *C แยกเสียงเป็น 2 เสียงคือ *C1 และ *C2 ซึ่งสัมพันธ์กับพยัญชนะต้นเสียงไม่ก้องและเสียงก้องตามลำดับ ซึ่งหากพิจารณาตามเสียงพยัญชนะต้น 4 กลุ่มที่เกิดขึ้นนี้เสนอไว้ก็อาจกล่าวได้ว่า วรรณยุกต์ *C1 และ *C2 ในงานของฟิง กาย ลินั้น ในงานของเก็ดนีย์ก็คือ วรรณยุกต์ *C123 และ *C4 ตามลำดับนั่นเอง

เมื่อพิจารณาลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 พบว่ามีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลิมน์ C เพียงแบบเดียวเท่านั้น นั่นคือ วรรณยุกต์ C แยกเป็น 2 เสียงแบบ C1-234 ในที่นี้ได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของเสียงพยัญชนะต้นในพยางค์ที่เป็นคำร่วมเชื้อสายที่ให้เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ในคอลิมน์ C ในภาษาลาวปัจจุบัน

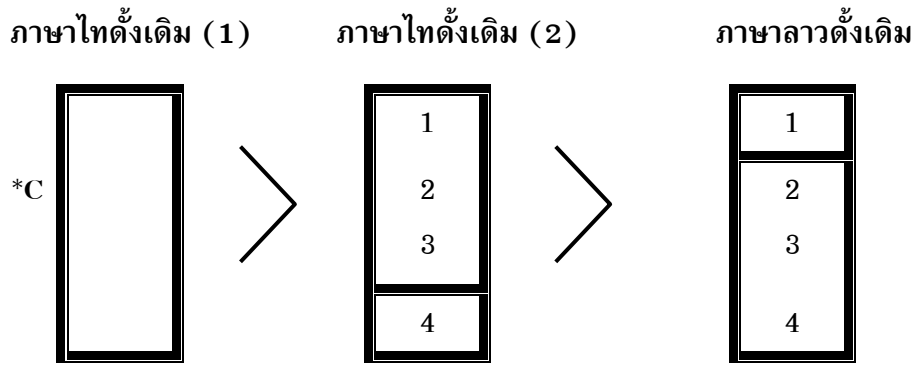
และแสดงให้เห็นพัฒนาการของวรรณยุกต์ *C ในภาษาไทยดั้งเดิมมาเป็นวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่มีพัฒนาการมาจากวรรณยุกต์ *C ในภาษาไทยดั้งเดิม

คำรวม เชื้อสาย	เสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิม		วรรณยุกต์ ในภาษา ไทดั้งเดิม	วรรณยุกต์ ในภาษา ลาวดั้งเดิม	1	2	3	4	5	6	
1. ข้าว 2. ห้า 3. เสื่อ	1. พยัญชนะ เสียงไม่ ก้อง	1. เสียงกักไม่ก้องพ่นลม เสียง เสียดแทรกไม่ก้อง เสียงนาสิก ไม่ก้อง เสียงเหลวและเสียงอัม สระไม่ก้อง *ph-, *s-, *hm- ฯลฯ	*C	*C1	22 [?]	22 [?]	354	331	21 [?]	21 [?]	
4. ป้อน 5. ตู 6. แก้ว		2. เสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม เช่น *p-, *t-, *k- ฯลฯ			*C2	31 [?]	31 [?]	443	232	442 [?]	42 [?]
7. ต้าย 8. อ้อย 9. อ้า		3. เสียงกักที่เส้นเสียง เช่น *ʔ b-, *ʔd-, *ʔ- ฯลฯ			*C3	31 [?]	31 [?]	443	232	442 [?]	42 [?]
10. คิ้ว 11. น้ำ 12. ลิ่น		4. เสียงกักก้อง เสียงเสียดแทรก ก้อง เสียงนาสิกก้อง เสียงเหลว และเสียงอัมสระก้อง *b-, *m-, *l-, *r- ฯลฯ			*C4	31 [?]	31 [?]	443	232	442 [?]	42 [?]

เนื่องจากวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคอลัมน์ C ของภาษาลาวปัจจุบันมี 2 วรรณยุกต์ คือ C1 และ C234 ซึ่งเป็นลักษณะที่ปรากฏอย่างสม่ำเสมอว่าจะภาษาลาวที่อยู่ในกลุ่มภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 และภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 จึงสันนิษฐานให้ภาษาลาวดั้งเดิมมีวรรณยุกต์คอลัมน์ *C แยกเป็น 2 เสียงคือ *C1 และ *C234 นั่นคือ เป็นวรรณยุกต์ที่ 5 และวรรณยุกต์ที่ 6 ตามลำดับ (ต่อจากวรรณยุกต์ที่ 1-4 คือ *A1 *A23 *A4 และ *B1234)

วรรณยุกต์ *C ของภาษาลาวดั้งเดิมมีพัฒนาการจากภาษาไทยดั้งเดิม คือ จากวรรณยุกต์ *C ในภาษาไทยดั้งเดิมที่ต่อมาในขั้นที่ 2 หรือในภาษาไทยดั้งเดิม (2) แยกเสียงเป็น *C123-4 การแยกเสียงวรรณยุกต์ *C เป็น 2 เสียงดังกล่าวนี้อาจจะเคยปรากฏในภาษาก่อนลาวดั้งเดิม หลังจากนั้นวรรณยุกต์ *C ในภาษาก่อนลาวดั้งเดิมอาจจะเคยแยกเสียงเป็น 3 เสียงแบบ *C1-23-4 ซึ่งไม่ได้้นำการแยกเสียงเป็น 3 เสียงดังกล่าวมาแสดงในที่นี้ ต่อมาวรรณยุกต์ *C23 และ *C4 ในภาษาก่อนลาวดั้งเดิมจึงรวมเสียงกัน ทำให้เกิดการแยกเสียงแบบ *C1-234 ซึ่งในที่นี้ได้สืบสร้างให้เป็นลักษณะของภาษาลาวดั้งเดิมดังแสดงในภาพที่ 92

ภาพที่ 92 เส้นทางการพัฒนาของวรรณยุกต์ *C จากภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาลาวดั้งเดิม

8.2.2.4 วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่มีพัฒนาการมาจากวรรณยุกต์ *D ในภาษาไทยดั้งเดิม

หากอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของวรรณยุกต์ที่มีความเกี่ยวข้องกับเสียงพยัญชนะต้น และแนวคิดที่ว่า การแยกเสียงตามสัทลักษณะก้อง-ไม่ก้องของพยัญชนะต้นน่าจะเกิดก่อนการแยกเสียงตามสัทลักษณะอื่น ๆ ดังที่นักภาษาศาสตร์ไทยเปรียบเทียบเคยเสนอไว้ นั่นทำให้สันนิษฐานได้ว่าวรรณยุกต์ *D ในภาษาไทยดั้งเดิมมีการแยกเสียงออกเป็น 2 เสียงเช่นเดียวกับวรรณยุกต์ *A *B และ *C ดังภาพที่ 93

วรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม		*D	*D
พยัญชนะต้น			
1. พยัญชนะเสียงไม่ก้อง	1. เสียงกักไม่ก้องพ่นลม เสียงเสียดแทรกไม่ก้อง เสียงนาสิกไม่ก้อง เสียงเหลวและเสียงอัดสระไม่ก้อง เช่น *ph-, *s-, *hm- ฯลฯ	>	1
	2. เสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม เช่น *p-, *t-, *k- ฯลฯ		2
	3. เสียงกักที่เสี้ยนเสียง เช่น *ʔb-, *ʔd-, *ʔ- ฯลฯ		3
2. พยัญชนะเสียงก้อง	4. เสียงกักก้อง เสียงเสียดแทรกก้อง เสียงนาสิกก้อง เสียงเหลวและเสียงอัดสระก้อง เช่น *b-, *m-, *l-, *r- ฯลฯ		4

ภาพที่ 93 พัฒนาการของวรรณยุกต์ *D ในภาษาไทยดั้งเดิม

วรรณยุกต์ *D ในภาษาไทยดั้งเดิมมีพัฒนาการตามลำดับ คือ จากเดิม *D แยกเสียงเป็น 2 เสียง ได้แก่ *D123 (หรือ *D1) และ *D4 (หรือ *D2) เนื่องจากมีเงื่อนไขพยัญชนะต้นเสียงไม่ก้องและเสียงก้องตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นเกี่ยวกับพัฒนาการของวรรณยุกต์ *D ในภาษาไทยดั้งเดิมซึ่งนักภาษาศาสตร์ไทยเปรียบเทียบได้สืบสร้างให้เป็นวรรณยุกต์ในพยางค์ตายและเสนอแนวคิดไว้ว่า วรรณยุกต์ *D มีความน่าสนใจในแง่ของพัฒนาการที่นอกจากจะ

เกี่ยวข้องกับสัทลักษณะของพยัญชนะต้นในพยางค์เช่นเดียวกับวรรณยุกต์ *A *B *C แล้วยังมีเงื่อนไขเรื่องความสั้น-ยาวของเสียงสระในพยางค์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ภาษาไทปัจจุบันบางภาษามีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ D ออกเป็น 2 เสียงตามสัทลักษณะก้อง-ไม่ก้องของเสียงพยัญชนะต้นเท่านั้น แต่ก็มีบางภาษาที่มีวรรณยุกต์ D แยกเป็น 4 เสียงได้แก่ วรรณยุกต์ D ที่ปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงยาว 2 เสียงคือ *DL123 และ *DL4 และวรรณยุกต์ D ที่ปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงสั้นอีก 2 เสียงคือ *DS123 และ *DS4 ลักษณะการแยกเสียงดังกล่าวมีเงื่อนไขความสั้น-ยาวของเสียงสระเข้ามามีอิทธิพลด้วย นอกจากนี้ยังมีภาษาในตระกูลไทบางภาษาที่ถึงแม้จะมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ D เป็น 4 เสียงตามเงื่อนไขความสั้น-ยาวของเสียงสระ แต่ก็มีพัฒนาการต่อไปอีกขั้นหนึ่ง คือ การรวมเสียงวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงทำให้มีวรรณยุกต์เหลือเพียง 2 หรือ 3 เสียง

ในการสืบสร้างวรรณยุกต์ D ของภาษาลาวดั้งเดิมในงานวิจัยนี้ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับเสียงสระของภาษาไทยดั้งเดิมที่เคยมีผู้สืบสร้างไว้มาพิจารณาประกอบด้วย เมื่อศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาเห็นได้ว่า ในงานต่าง ๆ สืบสร้างสระในภาษาไทยดั้งเดิมไว้แตกต่างกัน เช่น แมรี สารวิทย์ (Sarawit, 1973) สืบสร้างให้ภาษาไทยดั้งเดิมมีทั้งสระสั้นและสระยาว บราวน์ (Brown, 1979) สืบสร้างให้ภาษาไทยมีระบบสระดั้งเดิม 3 ระบบคือ ระบบสระเดี่ยวเสียงสั้น ระบบสระเดี่ยวเสียงยาว และระบบสระประสม ฟัง กวย ลี (Li, 1977) สืบสร้างให้ภาษาไทยดั้งเดิมมีเพียงสระเสียงสั้นเท่านั้น ส่วนงานของพุทธชาติ ธัญญยานนท์ (2536) ได้เสนอข้อสรุปไว้ว่า ความแตกต่างด้านความสั้น-ยาวของสระ [e o ε ɔ] ปรากฏในภาษาไทยในระยะเวลาที่ต่างกัน คือ ความแตกต่างด้านความสั้น-ยาวของสระ [o] จะปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ส่วนความแตกต่างด้านความสั้น-ยาวของสระอื่น ๆ คือ [e ε ɔ] นั้นจะปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง และปัจจัยที่ทำให้เกิดความสั้น-ยาวของเสียงสระดังกล่าว คือ สระ [e o] มาจากการยืมคำจากภาษาบาลี-สันสกฤต และสระ [ε ɔ] มาจากการสร้างคำใหม่ในภาษาไทยโดยการเทียบแบบกับคำยืมภาษาเขมร นอกจากนี้ยังมีงานของแนนา แอล จอนสัน (Jonsson, 1991) ได้สืบสร้างสระในภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ดั้งเดิมมีเพียงสระเสียงสั้นและสระประสม ส่วนสระที่มีความแตกต่างด้านความสั้น-ยาวมีเพียงสระ α กับ $\alpha\alpha$ เท่านั้น (ดูรายละเอียดในบทที่ 2 หัวข้อ 2.2.2.2)

สำหรับกรณีของภาษาลาวที่ศึกษาในงานวิจัยนี้นั้น ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า วรรณยุกต์ D ทั้งที่ปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงยาว (DL) และพยางค์ตายสระเสียงสั้น (DS) ในภาษาลาวปัจจุบันแทบทุกถิ่น ล้วนแล้วแต่แยกเสียงเป็น 2 เสียงแบบ 123-4 นอกจากนี้ยังสามารถทำนายได้ด้วยว่า วรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS ของภาษาลาวปัจจุบันมีบทบาทเป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ A และ B ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงสันนิษฐานให้วรรณยุกต์ *D ในภาษาไทยดั้งเดิมมีพัฒนาการมาสู่ภาษาลาวดั้งเดิมโดยไม่มีเงื่อนไขความสั้น-ยาวของเสียงสระเข้ามาเกี่ยวข้องดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อ 8.2.1 ในที่นี้ได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของเสียงพยัญชนะต้นในพยางค์ที่เป็นคำร่วมเชื้อสายที่ให้เสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DL ในภาษาลาวปัจจุบันที่นำมาพิจารณาในการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม และแสดงให้เห็นพัฒนาการของวรรณยุกต์ *D ในภาษาไทยดั้งเดิมมาเป็นวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่มีพัฒนาการมาจากวรรณยุกต์ *D ในภาษาไทยดั้งเดิม

คำรวม เชื้อสาย	เสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิม		วรรณยุกต์ ในภาษา ไทดั้งเดิม	วรรณยุกต์ ในภาษา ลาวดั้งเดิม	1	2	3	4	5	6			
1. ขวด 2. หมวก 3. สาก	1. พยัญชนะ เสียงไม่ ก้อง	1. เสียงกักไม่ก้องพ่นลม เสียง เสียดแทรกไม่ก้อง เสียงนาสิก ไม่ก้อง เสียงเหลวและเสียงอัม สระไม่ก้อง เช่น *ph-, *s-, *hm- ฯลฯ	*D	*D1	22	22	354	331	21	21			
4. ปีก 5. ดอก 6. กอด		2. เสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม เช่น *p-, *t-, *k- ฯลฯ			*D2	22	22	354	331	21	21		
7. บีบ 8. บอด 9. แดด						3. เสียงกักที่เส้นเสียง เช่น *ʔ b-, *ʔd-, *ʔ- ฯลฯ	*D3	22	22	354	331	21	21
10. เชือก 11. เลือด 12. มีด				2. พยัญชนะ เสียงก้อง				4. เสียงกักก้อง เสียงเสียดแทรก ก้อง เสียงนาสิกก้อง เสียงเหลว และเสียงอัมสระก้อง *b-, *m-, *l-, *r- ฯลฯ	*D4	31	31	443	232
		31			31					443	232	442	42
		31			31	443	232			442	42		

จากตารางที่ 17 จะเห็นได้ว่า วรรณยุกต์ในพยางค์ตายของภาษาลาวดั้งเดิมมี 2 เสียง คือ *D123 และ *D4 เส้นทางการพัฒนาของวรรณยุกต์ *D ในภาษาไทยดั้งเดิมมาเป็นวรรณยุกต์ 2 เสียงในภาษาลาวดั้งเดิมแสดงในภาพที่ 94

ภาพที่ 94 เส้นทางการพัฒนาของวรรณยุกต์ *D จากภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาลาวดั้งเดิม

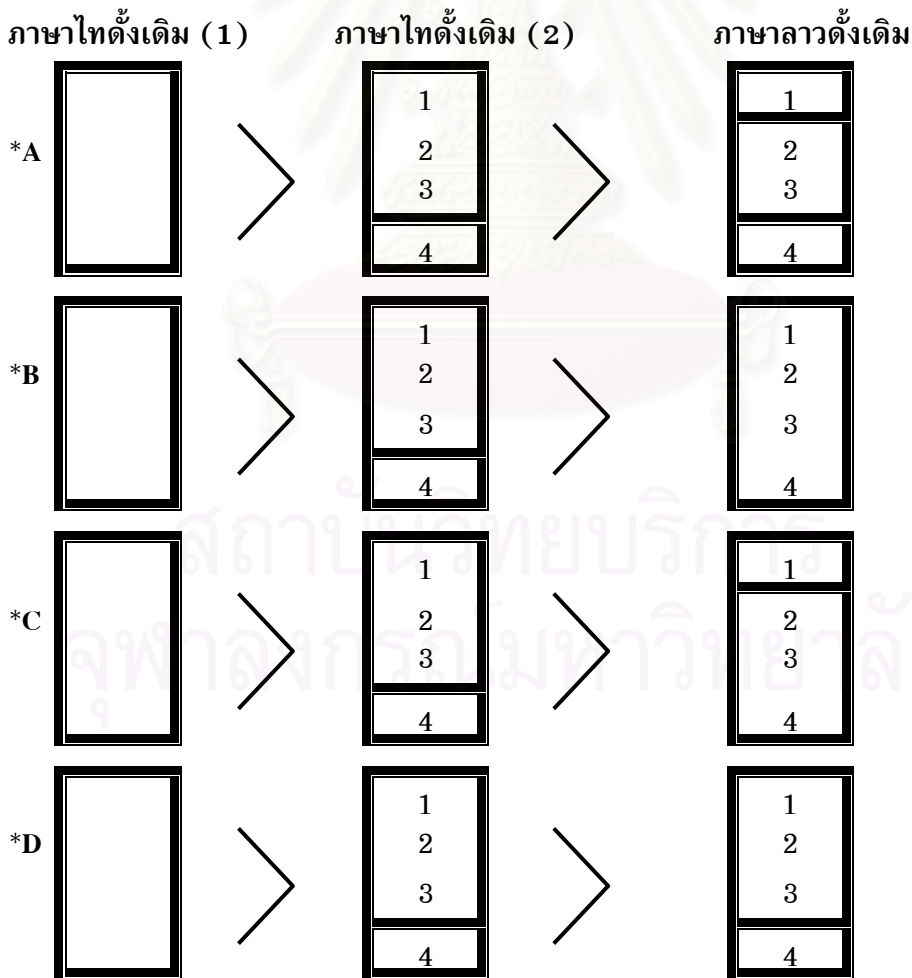
วรรณยุกต์ *D ในภาษาไทยดั้งเดิมมีพัฒนาการในขั้นที่ 2 หรือในภาษาไทยดั้งเดิม (2) คือ การแยกเสียงเป็น 2 เสียงตามแนวคิดเรื่องการแยกเสียงวรรณยุกต์ครั้งใหญ่ และในขั้นที่ 3 วรรณยุกต์ *D อาจเคยแยกเป็น 3 เสียงตามแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการแยกเสียงเป็น 3 เสียงของภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ดั้งเดิม ในภาษาก่อนลาวดั้งเดิมอาจจะเคยมีพัฒนาการของวรรณยุกต์ทั้ง 3 ขั้นตอนเหมือน

ภาษาไทยดั้งเดิม และต่อมาในชั้นที่ 4 วรรณยุกต์ *D1 และ *D23 มีการรวมเสียงกัน ทำให้วรรณยุกต์คอลลัมน์ *D มีเพียง 2 วรรณยุกต์ คือ วรรณยุกต์ *D123 และ *D4 ซึ่งลักษณะดังกล่าวยังคงปรากฏในภาษาลาวดั้งเดิม ดังนั้นวรรณยุกต์ *D123 และ *D4 จึงจัดเป็นวรรณยุกต์ที่ 7 และวรรณยุกต์ที่ 8 ตามลำดับ (ต่อจากวรรณยุกต์ที่ 1-6 คือ *A1 *A23 *A4 *B1234 *C1 และ *C234)

จากการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมโดยใช้ข้อมูลวรรณยุกต์จากภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ซึ่งเป็นตัวแทนของภาษาลาวปัจจุบัน อาจสรุปได้ว่า ภาษาลาวดั้งเดิมมีวรรณยุกต์รวม 8 วรรณยุกต์ ประกอบด้วยวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์เป็น 6 วรรณยุกต์ และที่ปรากฏในพยางค์ตายอีก 2 วรรณยุกต์ดังนี้

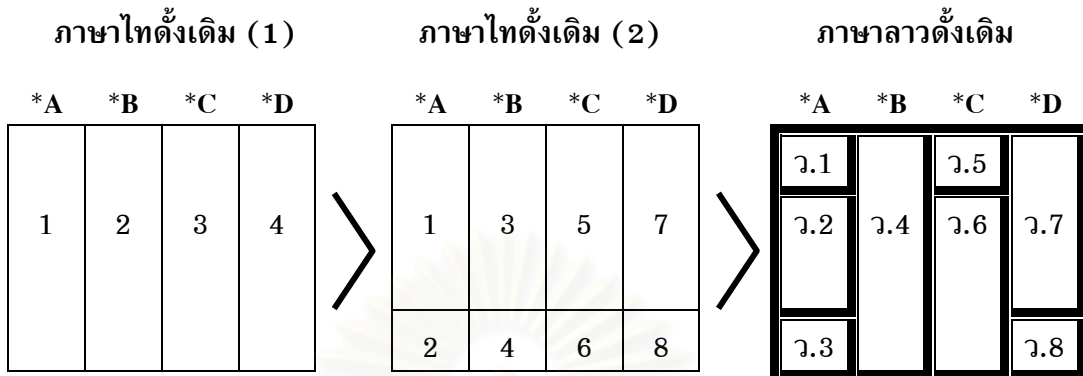
- *วรรณยุกต์ที่ 1 (*A1) *วรรณยุกต์ที่ 4 (*B1234) *วรรณยุกต์ที่ 7 (*D123)
- *วรรณยุกต์ที่ 2 (*A23) *วรรณยุกต์ที่ 5 (*C1) *วรรณยุกต์ที่ 8 (*D4)
- *วรรณยุกต์ที่ 3 (*A4) *วรรณยุกต์ที่ 6 (*C234)

พัฒนาการของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแต่ละวรรณยุกต์จากภาษาไทยดั้งเดิมไปสู่ภาษาลาวดั้งเดิมที่ได้กล่าวมาในตอนต้นสามารถแสดงเป็นภาพรวมดังในภาพที่ 95

ภาพที่ 95 พัฒนาการของลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์จากภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาลาวดั้งเดิม

จากพัฒนาการของวรรณยุกต์แต่ละเสียงในภาพที่ 95 ข้างต้น สามารถแสดงภาพรวมของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่มีพัฒนาการจากภาษาไทยดั้งเดิมในภาพที่ 96

ภาพที่ 96 ภาพรวมแสดงพัฒนาการของวรรณยุกต์จากภาษาไทยดั้งเดิมสู่วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม

จากการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่มีพัฒนาการมาจากวรรณยุกต์ *A *B *C และ *D ในภาษาไทยดั้งเดิมสรุปได้ว่า ภาษาลาวดั้งเดิมมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ดังนี้

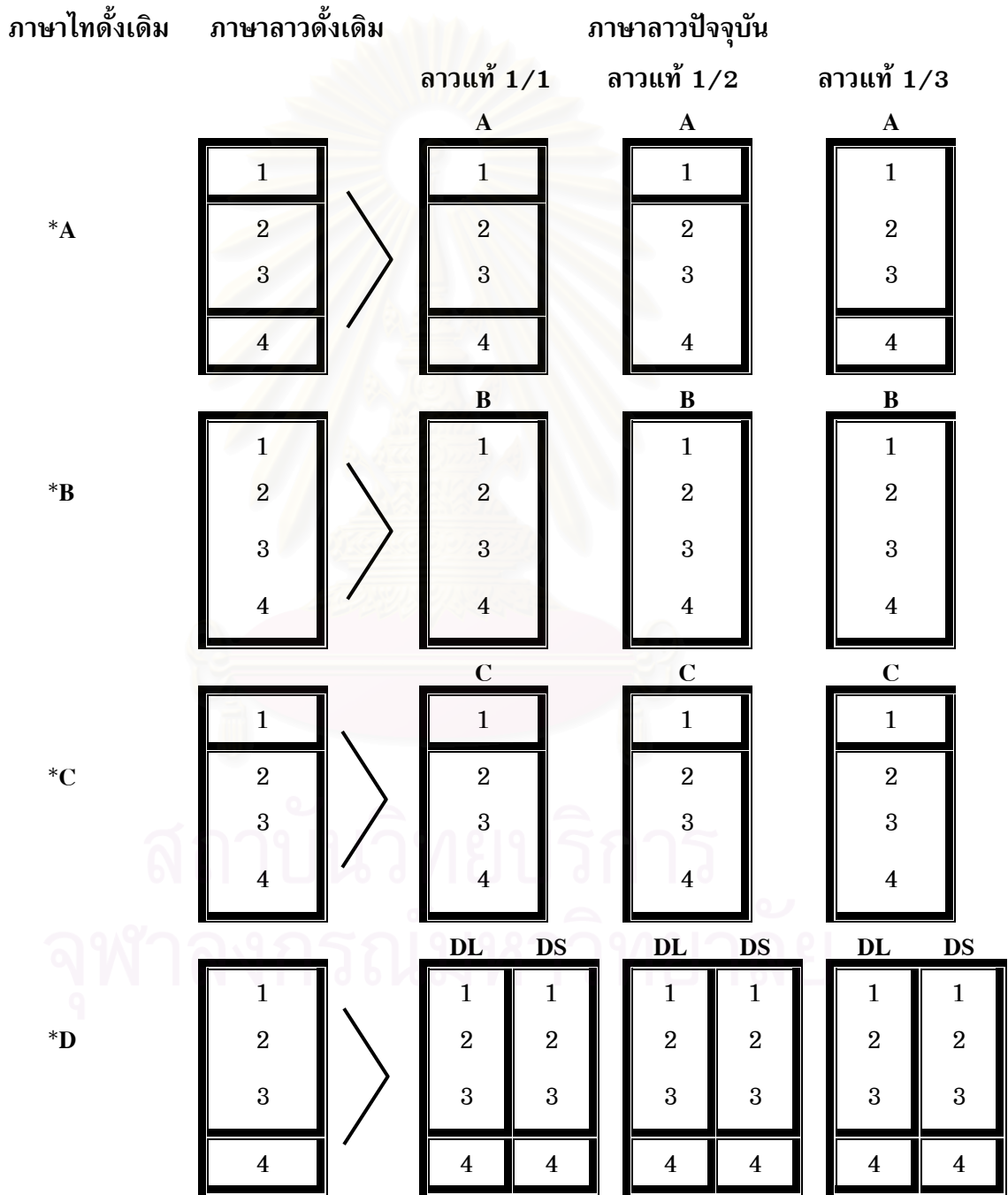
- 1) วรรณยุกต์ *A ในภาษาไทยดั้งเดิมแยกเสียงรวมเสียงแบบ *A1-23-4 ในภาษาลาวดั้งเดิม
- 2) วรรณยุกต์ *B ในภาษาไทยดั้งเดิมแยกเสียงรวมเสียงแบบ *B1234 ในภาษาลาวดั้งเดิม
- 3) วรรณยุกต์ *C ในภาษาไทยดั้งเดิมแยกเสียงรวมเสียงแบบ *C1-234 ในภาษาลาวดั้งเดิม
- 4) วรรณยุกต์ *D ในภาษาไทยดั้งเดิมแยกเสียงรวมเสียงแบบ *D123-4 ในภาษาลาวดั้งเดิม

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์บางลักษณะในข้างต้นยังคงปรากฏในภาษาลาวปัจจุบัน ในขณะที่บางลักษณะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

8.3 พัฒนาการของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวในปัจจุบัน

เพื่อให้เห็นภาพของพัฒนาการจากลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวในปัจจุบัน จึงได้เปรียบเทียบลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมกับภาษาลาวปัจจุบันซึ่งในที่นี้ได้เลือกให้ภาษาลาวแ่ก่กลุ่มที่ 1 เป็นตัวแทนของภาษาลาวในปัจจุบันดังกล่าวมาแล้วในตอนต้น

วรรณยุกต์ 8 เสียงในภาษาลาวดั้งเดิม คือ *A1 *A23 *A4 *B1234 *C1 *D123 และ *D4 มีพัฒนาการในรูปแบบที่แตกต่างกันในภาษาลาวปัจจุบัน โดยเฉพาะวรรณยุกต์ *D123 และ *D4 นั้นมีพัฒนาการในอีกระดับหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความสั้น-ยาวของเสียงสระ ได้แก่ วรรณยุกต์ DL ปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงยาว และวรรณยุกต์ DS ปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงสั้น การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์บางลักษณะของภาษาลาวดั้งเดิมยังคงปรากฏในภาษาลาวปัจจุบัน แต่บางลักษณะเปลี่ยนแปลงไปดังแสดงในภาพที่ 97

ภาพที่ 97 พัฒนาการของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวในปัจจุบัน

วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมมีการพัฒนามาสู่ภาษาลาวในปัจจุบันแยกกล่าวเป็นพัฒนาการของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวตั้งและพัฒนาการของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวนอนได้ดังนี้

8.3.1 พัฒนาการของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวตั้งจากภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวปัจจุบัน

วรรณยุกต์ ในภาษาลาวดั้งเดิมมีพัฒนาการในแนวตั้งหรือพัฒนาการภายในคอลัมน์ของแต่ละวรรณยุกต์ไปสู่ภาษาลาวปัจจุบันแยกกล่าวได้ดังนี้

8.3.1.1 พัฒนาการของวรรณยุกต์ในคอลัมน์ A

วรรณยุกต์ *A ในภาษาไทยดั้งเดิมได้พัฒนาเป็น *A1-23-4 ในภาษาลาวดั้งเดิมนั้นคือ มีวรรณยุกต์ในคอลัมน์ A จำนวน 3 หน่วยเสียงคือ *A1 *A23 และ *A4 วรรณยุกต์ดังกล่าวมีพัฒนาการสู่ภาษาลาวในปัจจุบัน คือ ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 ยังคงเก็บรักษาลักษณะการแยกเสียงเหมือนภาษาลาวดั้งเดิม คือ เป็นแบบ A1-23-4 แต่ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 และกลุ่มที่ 1/3 มีลักษณะที่แตกต่างออกไป นั่นคือ วรรณยุกต์ *A23 และ *A4 เกิดการรวมเสียงกันทำให้ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 มีวรรณยุกต์ในคอลัมน์ A เพียง 2 หน่วยเสียงและมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ A1-234 ส่วนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 นั้นก็มีวรรณยุกต์ในคอลัมน์ A จำนวน 2 หน่วยเสียงเช่นกัน แต่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ *A1 กับ *A23 ทำให้เกิดลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ A123-4

ลักษณะการแยกเสียงแบบที่ 1 คือ A1-23-4 นับเป็นรูปแบบที่ปรากฏในภาษาลาวปัจจุบันเป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ รูปแบบที่ 2 คือ การแยกเสียงแบบ A1-234 ส่วนรูปแบบที่ 3 คือ การแยกเสียงแบบ A123-4 นั้นปรากฏในภาษาลาวปัจจุบันน้อยที่สุด ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า วรรณยุกต์ในคอลัมน์ A ของภาษาลาวดั้งเดิมมีพัฒนาการที่ค่อนข้างซับซ้อนและทำให้เกิดรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่หลากหลายถึง 3 แบบในภาษาลาวปัจจุบัน ความหลากหลายของรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ A เป็นลักษณะที่พบในภาษาไทยถิ่นปัจจุบันหลายภาษา และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า คำที่มีวรรณยุกต์ในคอลัมน์ A มีจำนวนมากกว่าคำที่มีวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B C DL และ DS รูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ A ในภาษาลาวปัจจุบันที่ต่างกันไปถึง 3 แบบดังปรากฏในงานวิจัยนี้อาจเป็นหลักฐานอีกประการหนึ่งที่ยืนยันข้อสังเกตเกี่ยวกับพัฒนาการที่ซับซ้อนของวรรณยุกต์ A ดังกล่าว ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ *A ในภาษาลาวดั้งเดิมที่พัฒนามาสู่ภาษาลาวในปัจจุบันสรุปได้ดังนี้

ภาษาลาวดั้งเดิม		ภาษาลาวปัจจุบัน		
		ลาวแท้กลุ่มที่ 1/1	ลาวแท้กลุ่มที่ 1/2	ลาวแท้กลุ่มที่ 1/3
*A1-23-4	>	A1-23-4	A1-234	A123-4

8.3.1.2 พัฒนาการของวรรณยุกต์คอลัมน์ B

จากการที่ได้สืบสร้างให้วรรณยุกต์คอลัมน์ B ในภาษาลาวดั้งเดิมมีการรวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมด (*B1234) หลังปรากฏการณ์การแยกเสียงวรรณยุกต์ครั้งใหญ่ (Great Tone Split) นั้น เมื่อพิจารณาลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ B ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 พบว่าภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ทั้งสามกลุ่มย่อยยังคงเก็บรักษาลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B แบบ B1234 เหมือนภาษาลาวดั้งเดิมไว้ สรุปได้ดังนี้

ภาษาลาวดั้งเดิม		ภาษาลาวปัจจุบัน		
		ลาวแท้กลุ่มที่ 1/1	ลาวแท้กลุ่มที่ 1/2	ลาวแท้กลุ่มที่ 1/3
*B1234	>	B1234	B1234	B1234

อย่างไรก็ตาม จากหลักฐานที่ปรากฏในงานวิจัยที่เคยมีผู้เสนอไว้เห็นได้ว่า บราวน์ (Brown, 1965) ได้สืบสร้างลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B แบบ *B123-4 ให้เป็นลักษณะดั้งเดิมของภาษาลาวเวียงจันทน์ ประมาณปี ค.ศ.1550 เวียงจันทน์ ประมาณปี ค.ศ. 1700 และลาวใต้ ประมาณปี ค.ศ. 1700 และในงานของบราวน์ก็ยังเสนอให้เห็นว่า ภาษาลาวปัจจุบันบางถิ่นยังเก็บรักษาลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ B123-4 ไว้ เช่น ภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ภาษาลาวอีสาน ถิ่นร้อยเอ็ด วัชบุรี วาปีปทุม และโนนเพชร รวมทั้งภาษาโคราชล้วนแล้วแต่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B แบบ B123-4 (ดูรายละเอียดในบทที่ 2 หัวข้อ 2.4.1) แต่ในงานวิจัยนี้พบว่า ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B แบบ B123-4 นั้นปรากฏเพียงในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 และภาษาลาวกลายซึ่งเป็นภาษาลาวกลุ่มที่มีการแปรของวรรณยุกต์ (ดูรายละเอียดในบทที่ 6) ในที่นี้ได้ตั้งข้อสันนิษฐานว่า เดิมวรรณยุกต์คอลัมน์ B ในภาษาลาวทั้งสองกลุ่มดังกล่าวไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ (B1234) และการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็น 2 เสียงแบบ B123-4 เป็นลักษณะที่เกิดขึ้นในภายหลังเนื่องจากการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์เกิดขึ้นในวรรณยุกต์คอลัมน์ B โดยเฉพาะการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 ที่เกิดขึ้นเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น การแปรดังกล่าวมีผลทำให้วรรณยุกต์ในช่อง B4 แยกเสียงจากวรรณยุกต์ในช่อง B123

8.3.1.3 พัฒนาการของวรรณยุกต์คอลัมน์ C

วรรณยุกต์คอลัมน์ C ในภาษาลาวดั้งเดิมซึ่งมีการแยกเสียงแบบ *C1-234 และมีวรรณยุกต์เพียง 2 หน่วยเสียงคือ วรรณยุกต์ *C1 และ *C234 นั้นเป็นลักษณะที่ยังคงปรากฏในภาษาลาวปัจจุบันอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในภาษาลาวที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ และภาษาลาวที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ ซึ่งเท่าที่ปรากฏยังไม่เคยมีภาษาลาวถิ่นใดที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ C เป็นแบบอื่น ยกเว้นภาษาลาวที่มีการแปรหรือการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ C เกิดขึ้นและมีผลทำให้เกิดการแปรหรือการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ C เกิดขึ้นตามมาด้วย

ตัวอย่างเช่น ภาษาลาวต๋าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งของผู้พูดคนหนึ่งในบ้านท่าดินแดง ตำบลปริงเพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีซึ่งมีการแปรของวรรณยุกต์ C23 จากเสียงกลางระดับ [33] เป็นเสียงสูงระดับ-ตก [442] ทำให้วรรณยุกต์ C23 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ C1 และแยกจากวรรณยุกต์ C4 แบบ C123-4 หรือภาษาต๋าน/ไทต๋าน/เลย/ไทเลยที่พูดในบ้านจอมศรี ตำบลจอมศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยของผู้พูดบางคนมีการแปรของวรรณยุกต์ C1 ทำให้อาจเกิดการรวมเสียงวรรณยุกต์ C1 กับ C234 เป็นแบบ C1234 เป็นต้น (ดูรายละเอียดในบทที่ 9)

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า วรรณยุกต์คอลัมน์ C ของภาษาลาวดั้งเดิมมีพัฒนาการมาสู่ภาษาลาวปัจจุบันที่ค่อนข้างชัดเจนและทำให้เกิดการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เพียงแบบเดียวเท่านั้น คือ การแยกเสียงรวมเสียงแบบ C1-234 นั่นเอง พัฒนาการของวรรณยุกต์ในคอลัมน์ C จากภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวปัจจุบันสรุปได้ดังนี้

ภาษาลาวดั้งเดิม		ภาษาลาวปัจจุบัน		
		ลาวแท็กุ่มที่ 1/1	ลาวแท็กุ่มที่ 1/2	ลาวแท็กุ่มที่ 1/3
*C1-234	>	C1-234	C1-234	C1-234

8.3.1.4 พัฒนาการของวรรณยุกต์คอลัมน์ D

จากที่ได้สันนิษฐานให้ภาษาลาวดั้งเดิมมีวรรณยุกต์ในพยางค์ตายเพียงวรรณยุกต์เดียวคือ *D ซึ่งต่อมามีการแยกเสียงแบบ *D123-4 เมื่อพิจารณาวรรณยุกต์คอลัมน์ D ในภาษาลาวปัจจุบันทั้งที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ และที่พบในงานหรือเอกสารอื่น ๆ ที่ผ่านมาเห็นได้ว่า ภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ D ที่สัมพันธ์กับความสั้น-ยาวของเสียงสระในพยางค์ ได้แก่ วรรณยุกต์ DL ซึ่งปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงยาว และวรรณยุกต์ DS ปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงสั้น นอกจากนี้การแยกเสียงของ DL และ DS ในภาษาลาวปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นแบบ DL123-4 และ DS123-4 ส่วนลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบอื่น ๆ เช่น วรรณยุกต์คอลัมน์ DL เกิดรวมเป็นเสียงเดียวกัน (DL1234) หรือวรรณยุกต์คอลัมน์ DS เกิดรวมเป็นเสียงเดียวกัน (DS1234) หรือแม้แต่การรวมเสียงระหว่างวรรณยุกต์ DL กับ DS ที่อาจพบในภาษาลาวบางถิ่นนั้น สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นภายหลังอันเนื่องมาจากการแปรของวรรณยุกต์ DL หรือ DS นั่นเอง พัฒนาการของวรรณยุกต์คอลัมน์ D จากภาษาลาวดั้งเดิม *D ที่แยกเป็นวรรณยุกต์ DL และ DS ในภาษาลาวปัจจุบันสรุปได้ดังนี้

ภาษาลาวดั้งเดิม		ภาษาลาวปัจจุบัน		
		ลาวแท็กุ่มที่ 1/1	ลาวแท็กุ่มที่ 1/2	ลาวแท็กุ่มที่ 1/3
*D123-4	>	DL123-4	DL123-4	DL123-4
		DS123-4	DS123-4	DS123-4

8.3.2 พัฒนาการของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวนอนจากภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวปัจจุบัน

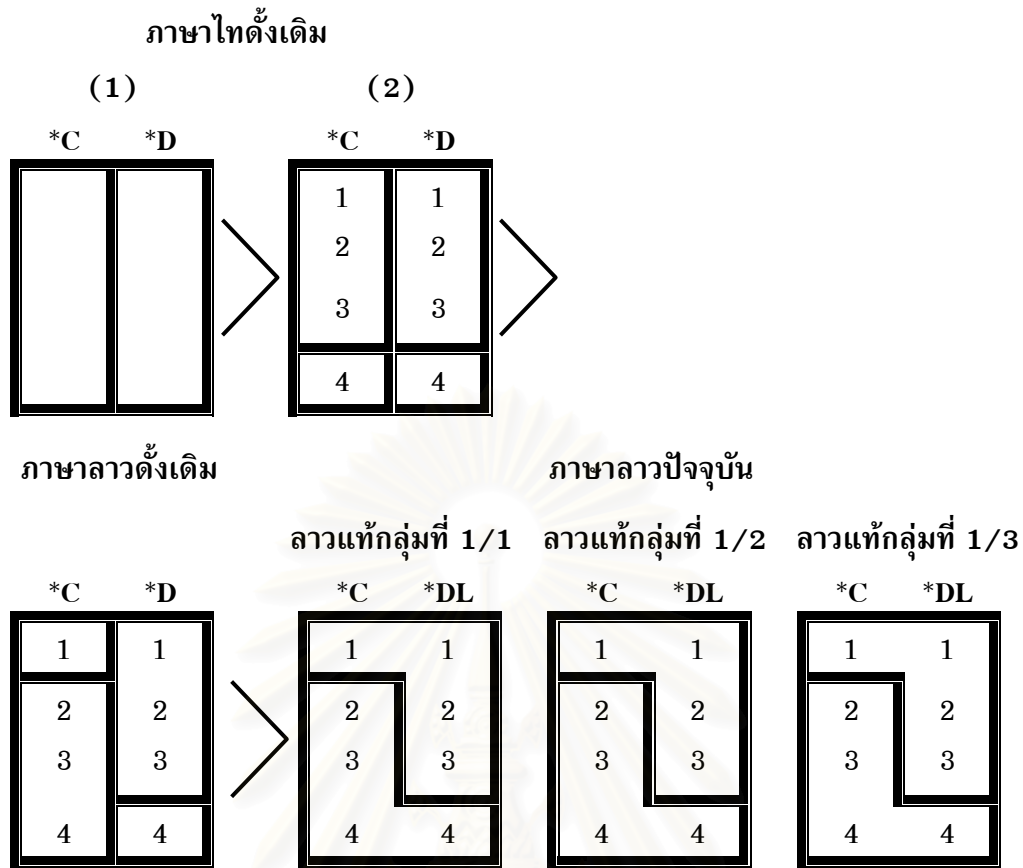
ในภาษาลาวมีปัจจุบันมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวนอนหรือการแยกเสียงรวมเสียงระหว่างคอลัมน์วรรณยุกต์ที่มีพัฒนาการจากภาษาลาวดั้งเดิมแยกกล่าวได้ดังนี้

8.3.2.1 การรวมเสียงระหว่างวรรณยุกต์คอลัมน์ C กับวรรณยุกต์คอลัมน์ DL

หากภาษาลาวในปัจจุบันมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของแต่ละวรรณยุกต์เหมือนลักษณะของภาษาลาวดั้งเดิมทุกประการอาจทำให้ภาษาลาวมีวรรณยุกต์มากถึง 8 หน่วยเสียง ได้แก่ *A1 *A23 *A4 *B1234 *C1 *C234 *D123 *D4 แต่จากการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบันพบว่า ในระบววรรณยุกต์ของภาษาลาวส่วนใหญ่มีจำนวนวรรณยุกต์ 5-6 หน่วยเสียงเท่านั้น ทั้งนี้เพราะมีพัฒนาการของการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์จากภาษาลาวดั้งเดิมมาเป็นภาษาลาวปัจจุบันที่สำคัญอีกรูปแบบหนึ่ง คือ มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวนอนดังที่ปรากฏอย่างชัดเจนในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1 ทั้ง 3 กลุ่มย่อย ได้แก่ การรวมเสียงวรรณยุกต์ C1 กับวรรณยุกต์ DL123 และการรวมเสียงวรรณยุกต์ C234 และวรรณยุกต์ DL4 เกิดเป็นลักษณะการรวมเสียงแบบ C1=DL123 และ C234=DL4 ซึ่งพบในภาษาลาวทุกถิ่นที่เป็นภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1 ในงานวิจัยนี้ และยังพบในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่เสนอไว้ในงานวิจัยที่ผ่านมา เช่น งานของบราวน์ (Brown, 1965) เชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975) สุลัง เดชวงสาและคณะ (1972) วริษา โอสธานันท์ (Osathananda, 1997) พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2541) ฯลฯ (ดูระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวในเอกสารและงานต่าง ๆ ที่ผ่านมากในภาคผนวก ก)

ดังนั้น จึงสันนิษฐานได้ว่า การรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ C และคอลัมน์ DL ในภาษาลาวเป็นลักษณะที่น่าจะพัฒนาขึ้นมาในภายหลัง และน่าจะเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นหลังจากที่วรรณยุกต์ *D ได้แยกเป็นวรรณยุกต์ DL และ DS ในภาษาลาวปัจจุบัน พัฒนาการของวรรณยุกต์ *C กับ *D จากภาษาไทดั้งเดิมเป็นภาษาลาวดั้งเดิม และต่อมาในภาษาลาวในปัจจุบัน มีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ C กับคอลัมน์ DL ดังแสดงในภาพที่ 98

ในภาษาลาวปัจจุบันมีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ C กับคอลัมน์ DL แบบ C1=DL123 และ C234=DL4 ดังแสดงในภาพที่ 98 เป็นลักษณะที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าเป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา มีหลายงานที่แสดงให้เห็นลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาที่ผู้วิจัยเรียกว่าเป็น “ภาษาลาว” แต่ในภาษานั้น ๆ กลับไม่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ C กับคอลัมน์ DL123 แบบ C1=DL123 หรือ C234=DL4 เช่น ภาษาลาวเวียง ถิ่นอำเภอน้ำคำ จังหวัดนครสวรรค์ (วิไลลักษณ์ เดชะ, 2529) ภาษาลาวถิ่นบ้านนาชายทอง นครหลวงเวียงจันทน์ (Osathananda, 1997) ภาษาลาวถิ่นเมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ (Osathananda, 1997) และภาษาลาวที่พูดในบางหมู่บ้านของอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2541)

ภาพที่ 98 พัฒนาการการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ *C และ *D จากภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาลาวดั้งเดิม และจากภาษาลาวดั้งเดิมมาสู่ภาษาลาวในปัจจุบัน

ล้วนแล้วแต่มีการแยกเสียงระหว่างวรรณยุกต์ C1 กับ DL123 (C1≠DL123) และภาษาลาวบางถิ่นดังกล่าวยังมีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอส้ม B กับคอส้ม DL (B=DL) อีกด้วย (ดูระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาในภาคผนวก ก)

หากเปรียบเทียบกับลักษณะการรวมเสียงแบบ C1=DL123 หรือ C234=DL4 ที่ปรากฏเป็นลักษณะของภาษาลาวปัจจุบัน ในที่นี้อาจสันนิษฐานได้ว่า การแยกเสียงวรรณยุกต์ C และ DL ที่พบในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ข้างต้นน่าจะเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นในภายหลังซึ่งอาจจะเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในภาษาลาวนั่นเอง

8.3.2.2 การรวมเสียงระหว่างวรรณยุกต์คอส้ม DS กับวรรณยุกต์คอส้ม A และ B

จากการศึกษาข้อมูลวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1 พบว่า วรรณยุกต์ในพยางค์ตายที่มีสระเสียงสั้นหรือวรรณยุกต์คอส้ม DS ของภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ส่วนใหญ่นั้นมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์รูปแบบเดียวกันกับวรรณยุกต์คอส้ม A และวรรณยุกต์คอส้ม B กล่าวคือ วรรณยุกต์ DS123 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ A1 (ในกรณีนี้

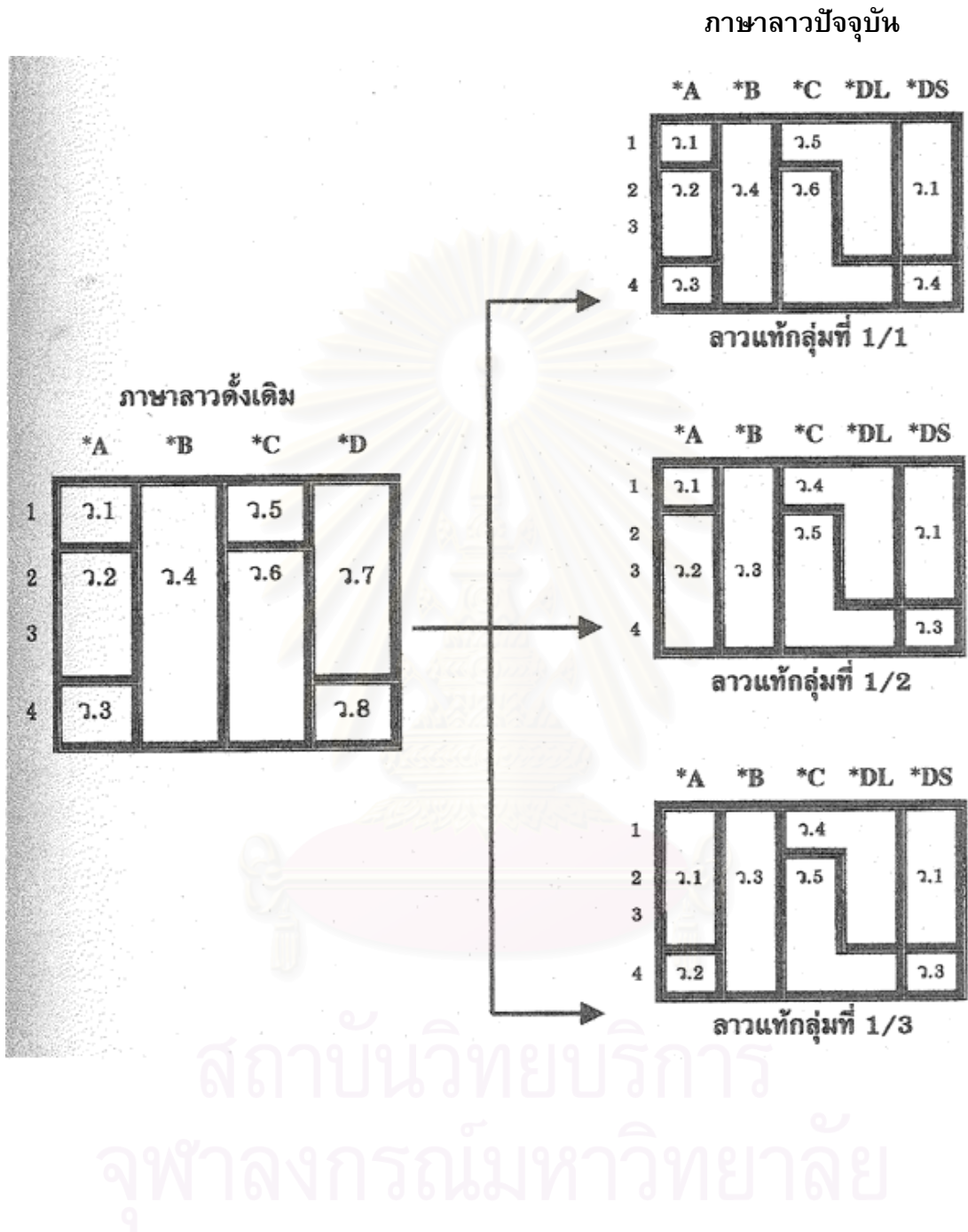
ภาษาลาวนั้น ๆ มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ A1-23-4 หรือ A1-234 ซึ่งในที่นี้คือ ภาษาลาว
 แท้กลุ่มที่ 1/1 และกลุ่มที่ 1/2) หรือคล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ A123 (ในกรณีที่ภาษาลาวนั้น ๆ
 มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ A123-4 ซึ่งในที่นี้คือ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3) ส่วนวรรณยุกต์
 DS4 นั้นมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ B1234 ในที่นี้ได้นำตัวอย่างชุดเสียง
 ปฏิภาณของวรรณยุกต์ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์คอลัมน์ DS คล้ายคลึง
 กับวรรณยุกต์คอลัมน์ A และคอลัมน์ B มาแสดงในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ตัวอย่างชุดเสียงปฏิภาณของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 บางภาษาที่มีสัท
 ลักษณะของวรรณยุกต์คอลัมน์ DS เหมือนหรือคล้ายคลึงกับวรรณยุกต์คอลัมน์ A และคอลัมน์ B

ภาษา	A1/A123	DS123		B1234	DS4
1. ลาวอีสาน ถิ่น อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ	23	34		33	33
2. ลาว ลำปางเวียงจันทน์	24	34		33	33
3. ลาวอีสาน ถิ่น อ.เจริญศิลป์ จ.สกลนคร	24	34		33	33
4. ลาวอีสาน ถิ่น อ.พิบูลมังสาหาร จ.อุบลราชธานี	25	34		33	33
5. ลาวอีสาน ถิ่น อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด	25	34		33	44
6. ลาวอีสาน ถิ่น อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย	323	323		43	43
7. ลาว/ลาวเวียง	323	34		33	33
8. ลาวอีสาน ถิ่น อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์	324	323		33	33
9. ลาวอีสาน ถิ่น อ.มหาชนะชัย จ.ยโสธร	324	323		33	33
10. ลาวอีสาน ถิ่น อ.ผาขาว จ.เลย	324	323		33	33
11. ตำน/ไทดำ/เลย/ไทเลย	324	323		33	33
12. ลาว/ส่วยศรีสะเกษ	324	34		33	33

จากตารางที่ 18 จะเห็นได้ว่า วรรณยุกต์ DS123 มีสัทลักษณะเป็นเสียงขึ้น เช่น
 เสียงกลาง-ขึ้น [34] หรือเสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323] เหมือนหรือคล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ A1
 หรือ A123 ส่วนวรรณยุกต์ DS4 นั้นก็มีสัทลักษณะเป็นเสียงระดับ เช่น เสียงกลางระดับ [33]
 หรือเสียงสูงระดับ [44] และบางภาษาเป็นเสียงสูง-ตก [43] เหมือนวรรณยุกต์ B1234 ดังนั้นจึง
 อาจสรุปได้ว่า พัฒนาการอีกรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นในภาษาลาวดั้งเดิม คือ การรวมเสียง
 วรรณยุกต์ระหว่างวรรณยุกต์คอลัมน์ DS กับวรรณยุกต์คอลัมน์ A และคอลัมน์ B แบบ
 $A1/A123=DS123$ และ $B1234=DS4$ ซึ่งมีผลทำให้ภาษาลาวในปัจจุบันมีวรรณยุกต์เหลือเพียง
 5-6 หน่วยเสียง

เพื่อให้เห็นพัฒนาการของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
 จึงได้สรุปภาพรวมการพัฒนาของวรรณยุกต์จากภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวในปัจจุบันไว้ใน
 ภาพที่ 99

ภาพที่ 99 ภาพรวมพัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวปัจจุบัน

จากภาพที่ 99 เห็นได้ว่า ภาษาลาวปัจจุบันเก็บรักษาลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์บางลักษณะไว้ ในขณะที่บางลักษณะเปลี่ยนแปลงไป สรุปได้ดังนี้

ภาษาลาวดั้งเดิม		ภาษาลาวปัจจุบัน
*A1-23-4	>	A1-23-4 (ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1)
	>	A1-234 (ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2)
	>	A123-4 (ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3)
*B1234	>	B1234 (ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1, 1/2, 1/3)
*C1-234	>	C1-234 (ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1, 1/2, 1/3)
*D123-4	>	DL123-4 (ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1, 1/2, 1/3)
		DS1234 (ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1, 1/2, 1/3)

เมื่อพิจารณาพัฒนาการของวรรณยุกต์จากภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวในปัจจุบันซึ่งมีระบบวรรณยุกต์โดยรวม 3 แบบ คือ แบบภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 แบบภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 และแบบภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 จะเห็นได้ว่า วรรณยุกต์ของภาษาลาวดั้งเดิมมีการเปลี่ยนแปลงสู่วรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน 3 รูปแบบดังแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์จากภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวในปัจจุบัน

การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์	ภาษาลาวดั้งเดิม	ภาษาลาวในปัจจุบัน		
		ลาวแท้ 1/1	ลาวแท้ 1/2	ลาวแท้ 1/3
ในคอลัมน์ (แนวตั้ง)				
วรรณยุกต์คอลัมน์ A	*A1-23-4	A1-23-4	A1-234	A123-4
วรรณยุกต์คอลัมน์ B	*B1234	B1234	B1234	B1234
วรรณยุกต์คอลัมน์ C	*C1-234	C1-234	C1-234	C1-234
วรรณยุกต์คอลัมน์ D	*D123-4	DL123-4 DS123-4	DL123-4 DS123-4	DL123-4 DS123-4
ระหว่างคอลัมน์ (แนวนอน)				
วรรณยุกต์คอลัมน์ C และคอลัมน์ D	*C≠*D	C1=DL123 C234=DL4	C1=DL123 C234=DL4	C1=DL123 C234=DL4
วรรณยุกต์คอลัมน์ A และคอลัมน์ D	*A≠*D	A1=DS123	A1=DS123	A123=DS123
วรรณยุกต์คอลัมน์ B และคอลัมน์ D	*B≠*D	B1234=DS4	B1234=DS4	B1234=DS4

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์จากภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวในปัจจุบันซึ่งในที่นี้ได้เลือกภาษาลาวแ่ก่กลุ่มที่ 1 มาเป็นตัวแทนนั้นทำให้สันนิษฐานได้ว่า วรรณยุกต์คอลัมน์ A ในภาษาลาวดั้งเดิมเป็นวรรณยุกต์ที่มีการเปลี่ยนแปลงมาสู่ภาษาลาวในปัจจุบันในรูปแบบที่หลากหลายมากที่สุด และลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ A ที่มีรูปแบบแตกต่างกัน 3 รูปแบบนี้เองที่เป็นเกณฑ์สำคัญอย่างหนึ่งในการจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาลาวได้ ส่วนวรรณยุกต์คอลัมน์ B และคอลัมน์ C นั้นในภาษาลาวปัจจุบันยังคงเก็บรักษารูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงแบบดั้งเดิมไว้ คือ B1234 และ C1-234 ตามลำดับ สำหรับกรณีของวรรณยุกต์คอลัมน์ D เมื่อพัฒนามาสู่ภาษาลาวปัจจุบันก็แยกเสียงเป็นวรรณยุกต์คอลัมน์ DL และคอลัมน์ DS ซึ่งแต่ละคอลัมน์มีการแยกเสียงเป็น 2 เสียง คือ แบบ DL123-4 และ DS123-4

นอกจากการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวตั้งดังกล่าวแล้ว ลักษณะของพัฒนาการที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวนอนหรือการแยกเสียงรวมเสียงระหว่างคอลัมน์วรรณยุกต์ ในงานวิจัยนี้ได้สันนิษฐานให้การรวมเสียงในแนวนอนไม่ได้เกิดขึ้นในภาษาลาวดั้งเดิม หากแต่เป็นพัฒนาการที่ปรากฏขึ้นในภายหลังเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียง และมีผลทำให้ในภาษาลาวปัจจุบันมีการรวมเสียงระหว่างวรรณยุกต์ C และ DL แบบ C1=DL123 และ C234=DL4 นอกจากนี้วรรณยุกต์ DS ยังมีการรวมเสียงกับวรรณยุกต์ A และ B แบบ A1 หรือ A123=DS123 และ B1234=DS4 ดังที่แสดงไว้ในภาพที่ 99

นอกจากการสืบสร้างลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมดังกล่าวมาแล้ว ได้สืบสร้างสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมด้วย เพื่อให้เห็นวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมทั้งเรื่องระบบวรรณยุกต์ นั่นคือ การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และเรื่องสัทลักษณะของวรรณยุกต์ รายละเอียดเกี่ยวกับสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมเสนอไว้ในหัวข้อ 8.4 ต่อไปนี้

8.4 สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม

การสืบสร้างสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวไม่ได้เป็นวัตถุประสงค์หลักของงานวิจัยนี้ เนื่องจากการสืบสร้างสัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากและจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า ไม่ค่อยมีงานใดที่สืบสร้างสัทลักษณะของวรรณยุกต์ จะมีบ้างก็เพียงแต่การตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ในการจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาเท่านั้น

ผลการสืบสร้างสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมอาจไม่ชัดเจนเหมือนการสืบสร้างลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่กล่าวมาแล้ว ข้อมูลวรรณยุกต์ที่จะนำมาใช้ในการสืบสร้างสัทลักษณะของวรรณยุกต์ของภาษาลาวดั้งเดิมในที่นี้จะใช้ข้อมูลวรรณยุกต์ภาษาลาวแ่ก่กลุ่มที่ 1 เป็นหลัก เช่นเดียวกับการสืบสร้างลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์หรือระบบวรรณยุกต์

ระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมมีวรรณยุกต์ 8 หน่วยเสียง ได้แก่ *วรรณยุกต์ที่ 1 (*A1) *วรรณยุกต์ที่ 2 (*A23) *วรรณยุกต์ที่ 3 (*A4) *วรรณยุกต์ที่ 4 (*B1234) *วรรณยุกต์ที่ 5 (*C1) *วรรณยุกต์ที่ 6 (*C234) *วรรณยุกต์ที่ 7 (*D123) และ *วรรณยุกต์ที่ 8 (*D4) ในการสืบสร้างสัทลักษณะของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงในภาษาลาวดั้งเดิมจะแสดงให้เห็นสัทลักษณะของวรรณยุกต์โดยรวมเท่านั้นว่าเป็นวรรณยุกต์เสียงขึ้น (Rising) วรรณยุกต์ระดับ (Level) หรือวรรณยุกต์เสียงตก (Falling) โดยไม่มีรายละเอียดอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะเป็นไปได้ยากที่จะสันนิษฐานสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาดั้งเดิมว่าเป็นอย่างไร

จากการเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบันและได้แสดงให้เห็นลักษณะเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์ในตารางที่ 12 แล้วนั้น เพื่อให้เห็นภาพรวมของสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน จึงได้นำลักษณะการปฏิภาคของวรรณยุกต์ที่แสดงไว้ในตารางที่ 12 มาสรุปไว้ในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน

ภาษาลาวปัจจุบัน วรรณยุกต์	1. ลาว สำเนียง เวียงจันทน์	2. ลาวอีสาน ถิ่น อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์	3. ลาวต่าน/ ลาวซั้ง/ ลาวคั้ง	4. ลาวเมือง ห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว	5. ลาวอีสาน ถิ่น อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี	6. ลาว/ ลาวเวียง
1. A1	24	324	312	523	24	323
2. A2	21	21	232	113	24	323
3. A3	21	21	232	113	24	323
4. A4	41	41	232	113	41	343
5. B1	33	33	332	22	33	33
6. B2	33	33	332	22	33	33
7. B3	33	33	332	22	33	33
8. B4	33	33	332	22	33	33
9. C1	22 [?]	22 [?]	354	331	21 [?]	21 [?]
10. C2	31 [?]	31 [?]	443	232	442 [?]	42 [?]
11. C3	31 [?]	31 [?]	443	232	442 [?]	42 [?]
12. C4	31 [?]	31 [?]	443	232	442 [?]	42 [?]
13. DL1	22	22	354	331	21	21
14. DL2	22	22	354	331	21	21
15. DL3	22	22	354	331	21	21
16. DL4	31	31	443	232	442	42
17. DS1	34	323	44	233	34	34
18. DS2	34	323	44	233	34	34
19. DS3	34	323	44	233	34	34
20. DS4	33	33	33	22	33	33

จากตารางที่ 20 จะเห็นได้ว่า วรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบันมีสัทลักษณะโดยรวม ได้แก่ วรรณยุกต์คอลัมน์ A เป็นเสียงขึ้น (Rising) วรรณยุกต์คอลัมน์ B เป็นเสียงระดับ (Level) วรรณยุกต์คอลัมน์ C เป็นเสียงตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง (Falling with glottalization/laryngealization) วรรณยุกต์คอลัมน์ DL เป็นเสียงตก ไม่มีเสียงกักที่เส้นเสียง (Clear falling) และวรรณยุกต์คอลัมน์ DS ซึ่งเป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ A และ B มีสัทลักษณะเป็นเสียงขึ้น และเสียงระดับเหมือนวรรณยุกต์คอลัมน์ A และ B ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบันในภาพรวมดังกล่าว ทำให้สันนิษฐานได้ว่าวรรณยุกต์คอลัมน์ A B C และ D ในภาษาลาวดั้งเดิมมีสัทลักษณะโดยสรุปดังนี้

วรรณยุกต์คอลัมน์ A	เป็นเสียงขึ้น (Rising)
วรรณยุกต์คอลัมน์ B	เป็นเสียงระดับ (Level)
วรรณยุกต์คอลัมน์ C	เป็นเสียงตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง (Falling with glottalization/laryngealization)
วรรณยุกต์คอลัมน์ D	เป็นเสียงตก (Falling)

ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับสัทลักษณะของวรรณยุกต์ทั้ง 8 หน่วยเสียงในภาษาลาวดั้งเดิม คือ *ว.1/*A1, *ว.2/*A23, *ว.3/*A4, *ว.4/*B1234, *ว.5/*C1, *ว.6/*C234, *ว.7/*D123 และ *ว.8/*D4 แสดงไว้ในภาพที่ 100

	A	B	C	D
1	*ว.1 [R ₁]		*ว.5 [F ₁ [?]]	
2	*ว.2 [R ₂]	*ว.4 [L']	*ว.6 [F ₂ [?]]	*ว.7 [F ₃]
3				
4	*ว.3 [R ₃]			*ว.8 [F ₄]

ภาพที่ 100 สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม

ในภาษาลาวดั้งเดิมมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงดังนี้

วรรณยุกต์คอลัมน์ A ประกอบด้วยวรรณยุกต์ 3 หน่วยเสียง เป็นวรรณยุกต์เสียงขึ้น (Rising) ได้แก่

*ว.1/*A1 เป็นเสียงขึ้นที่ 1 [Rising 1 หรือ R₁]

*ว.2/*A23 เป็นเสียงขึ้นที่ 2 [Rising 2 หรือ R₂]

*ว.3/*A4 เป็นเสียงขึ้นที่ 3 [Rising 3 หรือ R₃]

วรรณยุกต์คอกลมน์ B ประกอบด้วยวรรณยุกต์ 1 หน่วยเสียง เป็นวรรณยุกต์เสียงระดับ (Level) ได้แก่

*ว.4/*B123 เป็นเสียงระดับ [Level หรือ L']

วรรณยุกต์คอกลมน์ C ประกอบด้วยวรรณยุกต์ 2 หน่วยเสียง เป็นวรรณยุกต์เสียงตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง (Falling with glottalization/laryngealization หรือ F²) ได้แก่

*ว.5/*C1 เป็นเสียงตกที่ 1 มีเสียงกักที่เส้นเสียง [F₁²]

*ว.6/*C234 เป็นเสียงตกที่ 2 มีเสียงกักที่เส้นเสียง [F₂²]

วรรณยุกต์คอกลมน์ D ประกอบด้วยวรรณยุกต์ 2 หน่วยเสียง เป็นวรรณยุกต์เสียงตก ไม่มีเสียงกักที่เส้นเสียง ได้แก่

*ว.7/*D123 เป็นเสียงตกที่ 3 ไม่มีเสียงกักที่เส้นเสียง [F₃]

*ว.8/*D4 เป็นเสียงตกที่ 4 ไม่มีเสียงกักที่เส้นเสียง [F₄]

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่ได้สืบสร้างมาในข้างต้นนั้น บางลักษณะยังคงปรากฏให้เห็นในภาษาลาวปัจจุบัน ในขณะที่บางลักษณะก็มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

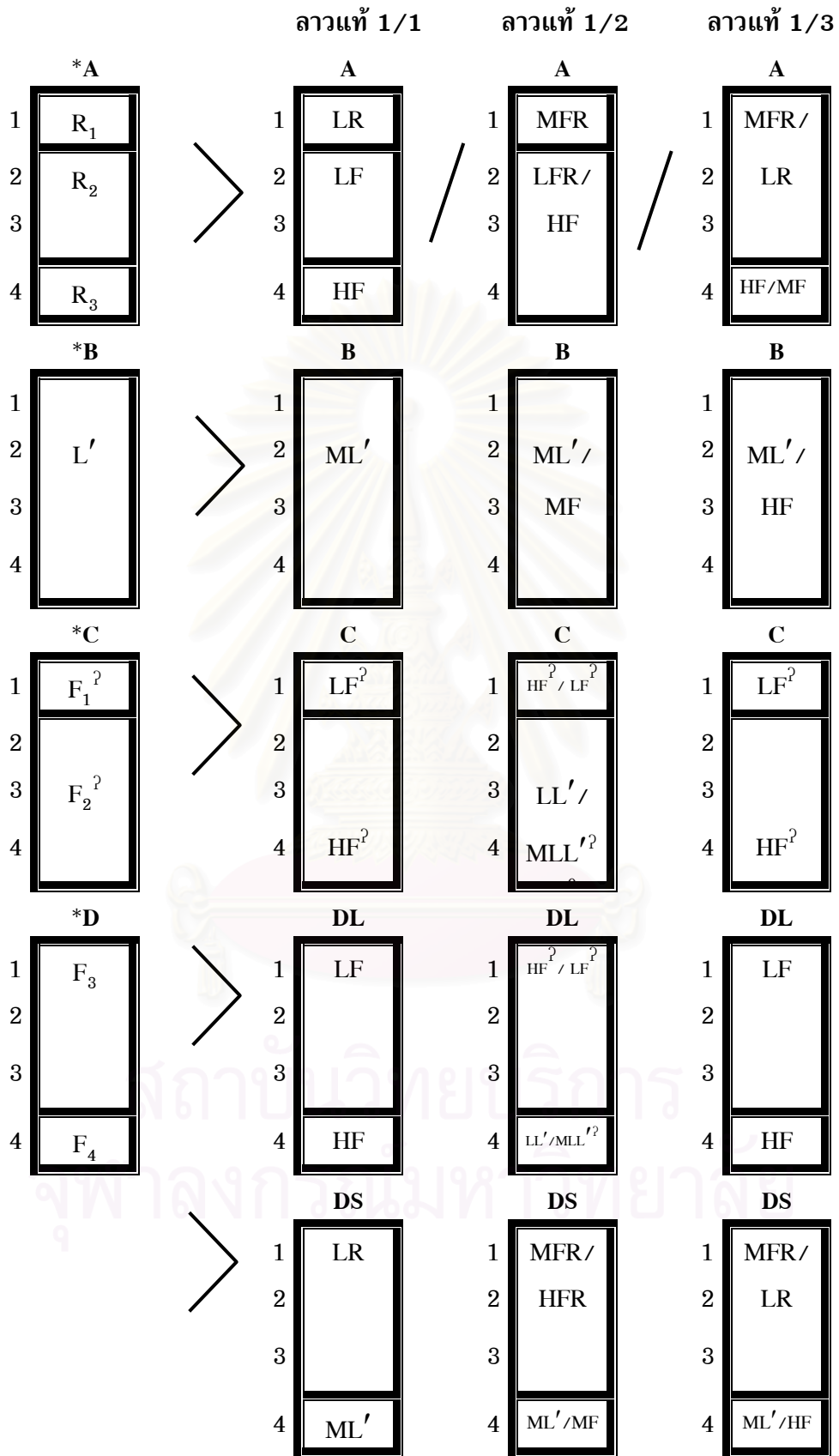
8.5 พัฒนาการของสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวปัจจุบัน

เมื่อวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ซึ่งในที่นี้ได้เลือกให้เป็นตัวแทนของภาษาลาวปัจจุบันนั้นพบว่า ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ทั้งสามกลุ่มย่อยสัทลักษณะของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงแตกต่างจากภาษาลาวดั้งเดิม ในขณะที่บางหน่วยเสียงยังคงเก็บรักษาสัทลักษณะของวรรณยุกต์แบบดั้งเดิมไว้ เนื่องจากในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ทั้งสามกลุ่มย่อยมีรูปแบบของสัทลักษณะของวรรณยุกต์ค่อนข้างหลากหลาย ดังนั้นในการบรรยายเกี่ยวกับสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 แต่ละกลุ่มย่อยจะเลือกเฉพาะสัทลักษณะที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่มาแสดงเท่านั้น ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 นั้นได้เสนอไว้แล้วในบทที่ 6 สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบันที่มีการพัฒนามาจากภาษาลาวดั้งเดิมแสดงไว้ในภาพที่ 101⁶³

⁶³ H = High (เสียงสูง), M = Mid (เสียงกลาง), L = Low (เสียงต่ำ), R = Rising (เสียงขึ้น), F² = เสียงตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง, F = เสียงตก ไม่มีเสียงกักที่เส้นเสียง, L' = Level (เสียงระดับ)

ภาษาลาวดั้งเดิม

ภาษาลาวในปัจจุบัน

ภาพที่ 101 พัฒนาการของสัญลักษณ์วรรณยุกต์จากภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวปัจจุบัน

วรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงในภาษาลาวดั้งเดิมมีพัฒนาการไปสู่วรรณยุกต์ในภาษาลาวในปัจจุบัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

8.5.1 พัฒนาการของสัทลักษณะของวรรณยุกต์คอลัมน์ A

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า วรรณยุกต์คอลัมน์ A เป็นวรรณยุกต์ที่มีพัฒนาการซับซ้อนมากที่สุด และมีผลทำให้เกิดรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงที่ค่อนข้างหลากหลายถึง 3 แบบในภาษาลาวปัจจุบัน กรณีของสัทลักษณะของวรรณยุกต์ก็เช่นเดียวกัน จากการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1 พบว่า *ว.1/*A1 ในภาษาลาวดั้งเดิมที่เป็นเสียงขึ้นที่ 1 [R₁] ในภาษาลาวปัจจุบันวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง A1 ส่วนใหญ่เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น (LR) หรือเสียงกลาง-ตก-ขึ้น (MFR) ส่วน *ว.2/*A23 ซึ่งได้สืบสร้างให้เป็นเสียงขึ้นที่ 2 [R₂] นั้น ในภาษาลาวปัจจุบันที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ A แบบ A1-23-4 หรือ A1-234 นั้นแทบจะไม่ปรากฏวรรณยุกต์ A23 ที่มีสัทลักษณะเป็นเสียงขึ้นแต่อย่างใด เช่น ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/1 วรรณยุกต์ในช่อง A23 ก็กลายเป็นเสียงต่ำ-ตก (LF) หรือในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/2 วรรณยุกต์ในช่อง A23 ส่วนใหญ่เป็นเสียงสูง-ตก (HF) ในขณะที่ *ว.3/*A4 ซึ่งในภาษาลาวดั้งเดิมเป็นเสียงขึ้นที่ 3 [R₃] ในภาษาลาวปัจจุบันวรรณยุกต์ดังกล่าวกลายเป็นวรรณยุกต์เสียงตกได้แก่ วรรณยุกต์เสียงสูง-ตก (HF) หรือกลาง-ขึ้น-ตก (MRF) เป็นต้น

กรณีของภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/2 และกลุ่มที่ 1/3 นั้น เนื่องจากมีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่มีพัฒนาการแตกต่างจากภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/1 จึงมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงแตกต่างกัน ได้แก่ ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/2 มีวรรณยุกต์ A1 เป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น (MFR) หรือสูง-ตก-ขึ้น (HFR) คล้ายกับภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/1 ส่วนวรรณยุกต์ A23 นั้นเกิดการรวมเสียงกับวรรณยุกต์ A4 จึงทำให้มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ร่วมกัน คือ เป็นเสียงต่ำ-ตก-ขึ้น (LFR) หรือสูง-ตก (HF) ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/3 ก็มีการรวมเสียงวรรณยุกต์เกิดขึ้นเช่นเดียวกันและทำให้วรรณยุกต์ A123 เป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น (MFR) หรือต่ำ-ขึ้น (LR) ส่วนวรรณยุกต์ A4 ก็เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก (MRF) หรือสูง-ตก (HF) เช่นเดียวกับภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/1

ดังนั้นจึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าวรรณยุกต์ A ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากภาษาลาวดั้งเดิมอย่างเห็นได้ชัด จะมีก็เพียงแต่วรรณยุกต์ A1 ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/1 และ 1/2 เท่านั้นที่ยังคงเป็นวรรณยุกต์เสียงขึ้นเหมือนที่สืบสร้างไว้ในภาษาลาวดั้งเดิม นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตอีกว่า วรรณยุกต์ A2 และ A3 ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/1 และกลุ่มที่ 1/2 หรือวรรณยุกต์ A4 ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/3 นั้นได้กลายเป็นวรรณยุกต์เสียงตกซึ่งแตกต่างจากภาษาลาวดั้งเดิมอย่างสิ้นเชิง

8.5.2 พัฒนาการของสัทลักษณะของวรรณยุกต์คอลัมน์ B

จากการสืบสร้างวรรณยุกต์คอลัมน์ B ในภาษาลาวดั้งเดิมให้มีสัทลักษณะเป็นเสียงระดับนั้น ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1 ก็ยังคงมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B เป็นเสียงระดับเช่นเดิม จากการวิเคราะห์วรรณยุกต์คอลัมน์ B ในภาษาลาวปัจจุบันพบว่า ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1

ทั้งสามกลุ่มย่อยมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ B เป็นหน่วยเสียงเดียวกันทั้งหมดและสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่พบ คือ เสียงกลางระดับ (ML') ซึ่งปรากฏในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ทุกกลุ่มย่อย นอกจากนี้ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 และกลุ่มที่ 1/3 ยังมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เสียงตก คือ เสียงกลางตก (MF) และสูง-ตก (HF) ปรากฏอยู่ด้วยตามลำดับ หากเปรียบเทียบกันแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 เป็นกลุ่มที่เก็บรักษาวรรณยุกต์ B ที่มีสัทลักษณะเป็นเสียงระดับเหมือนภาษาลาวดั้งเดิมไว้ชัดเจนที่สุด ในขณะที่ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 และกลุ่มที่ 1/3 วรรณยุกต์เสียงระดับได้กลายเป็นวรรณยุกต์เสียงตกไปแล้ว

8.5.3 พัฒนาการของสัทลักษณะของวรรณยุกต์คอแลมน์ C

วรรณยุกต์คอแลมน์ C ในภาษาลาวดั้งเดิมประกอบด้วยวรรณยุกต์ 2 หน่วยเสียง คือ วรรณยุกต์เสียงตกที่ 1 มีเสียงกักที่เส้นเสียง [F_1^1] ซึ่งปรากฏในช่อง *C1 และวรรณยุกต์เสียงตกที่ 2 มีเสียงกักที่เส้นเสียง [F_2^2] ซึ่งปรากฏในช่อง *C234 ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ส่วนใหญ่ยังคงเก็บรักษาวรรณยุกต์ C ที่มีสัทลักษณะเป็นเสียงตกไว้ ตัวอย่างเช่น ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 และกลุ่มที่ 1/3 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นเสียงต่ำ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง (LF^2) และวรรณยุกต์ในช่อง C234 เป็นเสียงสูง-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง (HF^2) ส่วนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 นั้นวรรณยุกต์ในช่อง C1 มีสัทลักษณะเป็นเสียงสูง-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง (HF^2) และมีภาษาลาวของผู้พูดบางคนที่วรรณยุกต์ที่มีสัทลักษณะเป็นเสียงต่ำ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง (LF^2) เหมือนที่ปรากฏในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 และกลุ่มที่ 1/3 ส่วนวรรณยุกต์ในช่อง C234 ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 นั้นมีสัทลักษณะที่แตกต่างออกไปจากภาษาลาวดั้งเดิมและภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 กลุ่มย่อยอื่น ๆ นั่นคือ เป็นวรรณยุกต์เสียงต่ำระดับ มีเสียงกักที่เส้นเสียง (LL'^2) หรือเสียงกลางระดับ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง ($ML'F$) ซึ่งจัดว่าเป็นวรรณยุกต์ที่ยังคงหลงเหลือสัทลักษณะของวรรณยุกต์เสียงตกเหมือนภาษาลาวดั้งเดิมไว้

พัฒนาการของสัทลักษณะของวรรณยุกต์คอแลมน์ C มีข้อสังเกตประการหนึ่ง คือ การสูญของเสียงกักที่เส้นเสียงในตอนท้ายซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏค่อนข้างมากในภาษาลาวปัจจุบันหลายถิ่น โดยเฉพาะภาษาลาวในกลุ่มภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 ที่มีวรรณยุกต์ C1 หรือ C234 เป็นเสียงขึ้น เช่น เสียงกลาง-ขึ้นหรือสูง-ขึ้น วรรณยุกต์เสียงขึ้น-ตก เช่น เสียงกลาง-ขึ้น-ตกหรือสูง-ขึ้น-ตก หรือวรรณยุกต์เสียงระดับเช่น สูงระดับ มักจะไม่มีเสียงกักที่เส้นเสียงปรากฏในตอนท้ายเหมือนภาษาลาวที่มีวรรณยุกต์ C1 เป็นเสียงตก เช่น เสียงต่ำ-ตก หรือเสียงระดับ-ตก เช่น เสียงกลางระดับ-ตก หรือ เสียงสูงระดับ-ตก เป็นต้น

กรณีของวรรณยุกต์คอแลมน์ C ที่มีความสัมพันธ์กับเสียงกักที่เส้นเสียงในตอนท้ายนี้ วิลเลียม เจ เก็ดนีย์ (Gedney, 1989) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า วรรณยุกต์ C ในภาษาไทยดั้งเดิมนั้นมีความเกี่ยวข้องกับเสียงกักที่เส้นเสียงในตอนท้าย [ρ] หลักฐานสำคัญที่สนับสนุนข้อสันนิษฐานที่ว่าในอดีตวรรณยุกต์คอแลมน์ C มีเสียงกักที่เส้นเสียงตอนท้าย ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นในภาษาไทยกลางและสาขาตะวันตกเฉียงใต้ที่มีเสียงวรรณยุกต์ที่พัฒนามาจากวรรณยุกต์ *C ในภาษาไทย

ดั้งเดิม มักมีลักษณะของเสียงก้องเส้นเสียงเครียด (creaky) อย่างไรก็ตามมีหลักฐานที่แสดงไว้ชัดเจนอีกว่า มีภาษาไทยสาขากลางและสาขาตะวันตกเฉียงใต้บางภาษาที่ไม่มีลักษณะเช่นนี้ เช่น ภาษาไทยถิ่นใต้ในงานของบราวน์ (Brown, 1965) ไม่แสดงเสียงวรรณยุกต์ C ที่มีเสียงก้องเส้นเสียงเครียดเข้ามาเกี่ยวข้องเลย ดังนั้นเก็ดนีย์ (Gedney, 1989) จึงได้ตั้งข้อสันนิษฐานไว้ 2 ประการคือ

- 1) ภาษาไทยดั้งเดิมมีเสียงกักที่เส้นเสียง [-ʔ] ตอนท้ายในพยางค์ที่มีเสียงวรรณยุกต์ C และหลังจากที่ภาษาไทยสาขาเหนือแยกตัวออกมาแล้วก็ได้สูญเสียลักษณะดังกล่าวนี้ไป
- 2) ภาษาไทยดั้งเดิมไม่มีเสียงกักที่เส้นเสียง [-ʔ] ตอนท้ายในพยางค์ที่มีเสียงวรรณยุกต์ C แต่หลังจากที่ภาษาไทยสาขากลางและสาขาตะวันตกเฉียงใต้แยกตัวออกมาแล้วก็ได้เกิดลักษณะนี้ขึ้นในภาษาไทยทั้งสองสาขาดังกล่าว

ภาษาลาวซึ่งจัดเป็นภาษาไทยถิ่นสาขาตะวันตกเฉียงใต้ภาษาหนึ่งที่มีการปรากฏของวรรณยุกต์คอแลมน์ C ที่สัมพันธ์กับเสียงกักที่เส้นเสียงในตอนท้าย [-ʔ] ดังจะเห็นได้ในภาษาลาวหลายถิ่นที่ศึกษาในงานวิจัยนี้อยู่ในกลุ่มภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 และกลุ่มที่ 1/3 ส่วนในกลุ่มของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 นั้นยังมีภาษาลาวจำนวนหนึ่งที่มีวรรณยุกต์คอแลมน์ C ปรากฏร่วมกับเสียงก้องเส้นเสียงเครียด [V̥] จึงน่าจะเป็นหลักฐานอีกประการหนึ่งที่สนับสนุนข้อสันนิษฐานประการที่ 2 ของเก็ดนีย์ที่ว่า ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นลักษณะที่ปรากฏในภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ แต่ในปัจจุบันลักษณะดังกล่าวสูญไปแล้วในภาษาลาวบางถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น การออกเสียงวรรณยุกต์ที่มีเสียงกักที่เส้นเสียงหรือเสียงก้องเส้นเสียงเครียด (glottalized tone/creaky tone) ให้เป็นวรรณยุกต์ที่ไม่มีลักษณะดังกล่าว (clear tone) หรืออาจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพราะการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอก เช่น การถูกแทรกแซงจากวรรณยุกต์ในภาษาอื่นที่ไม่มีลักษณะดังกล่าว ดังนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่า ในอนาคตมีแนวโน้มที่วรรณยุกต์ C ในภาษาลาวอาจสูญเสียเสียงกักที่เส้นเสียงหรือเสียงก้องเส้นเสียงเครียดก็เป็นได้

8.5.4 พัฒนาการของสัทลักษณะของวรรณยุกต์คอแลมน์ D

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าวรรณยุกต์คอแลมน์ D ในภาษาลาวดั้งเดิมนั้นมีพัฒนาการที่สัมพันธ์กับวรรณยุกต์ในคอแลมน์ C และในงานวิจัยนี้ได้สืบสร้างให้วรรณยุกต์คอแลมน์ D มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงตกเหมือนกับวรรณยุกต์คอแลมน์ C แต่แตกต่างกันตรงที่วรรณยุกต์คอแลมน์ D ไม่มีเสียงกักที่เส้นเสียงปรากฏร่วมด้วย วรรณยุกต์ DL และวรรณยุกต์ DS ในภาษาลาวปัจจุบันที่มีพัฒนาการมาจากวรรณยุกต์ *ว.7/*D123 และ *ว.8/*D4 และในภาษาลาวดั้งเดิมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกัน กล่าวคือ วรรณยุกต์ DL มีพัฒนาการของสัทลักษณะในทิศทางเดียวกับวรรณยุกต์คอแลมน์ C ส่วนวรรณยุกต์คอแลมน์ DS มีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับวรรณยุกต์คอแลมน์ A และคอแลมน์ B

ในภาษาลาวปัจจุบันวรรณยุกต์คอแลมน์ DL ซึ่งรวมเสียงกับวรรณยุกต์คอแลมน์ C ยังเก็บรักษาสัทลักษณะของวรรณยุกต์เสียงตกไว้เหมือนในภาษาลาวดั้งเดิม ตัวอย่างเช่น ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 และกลุ่มที่ 1/3 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง DL123 เป็นเสียงต่ำ-ตก (LF)

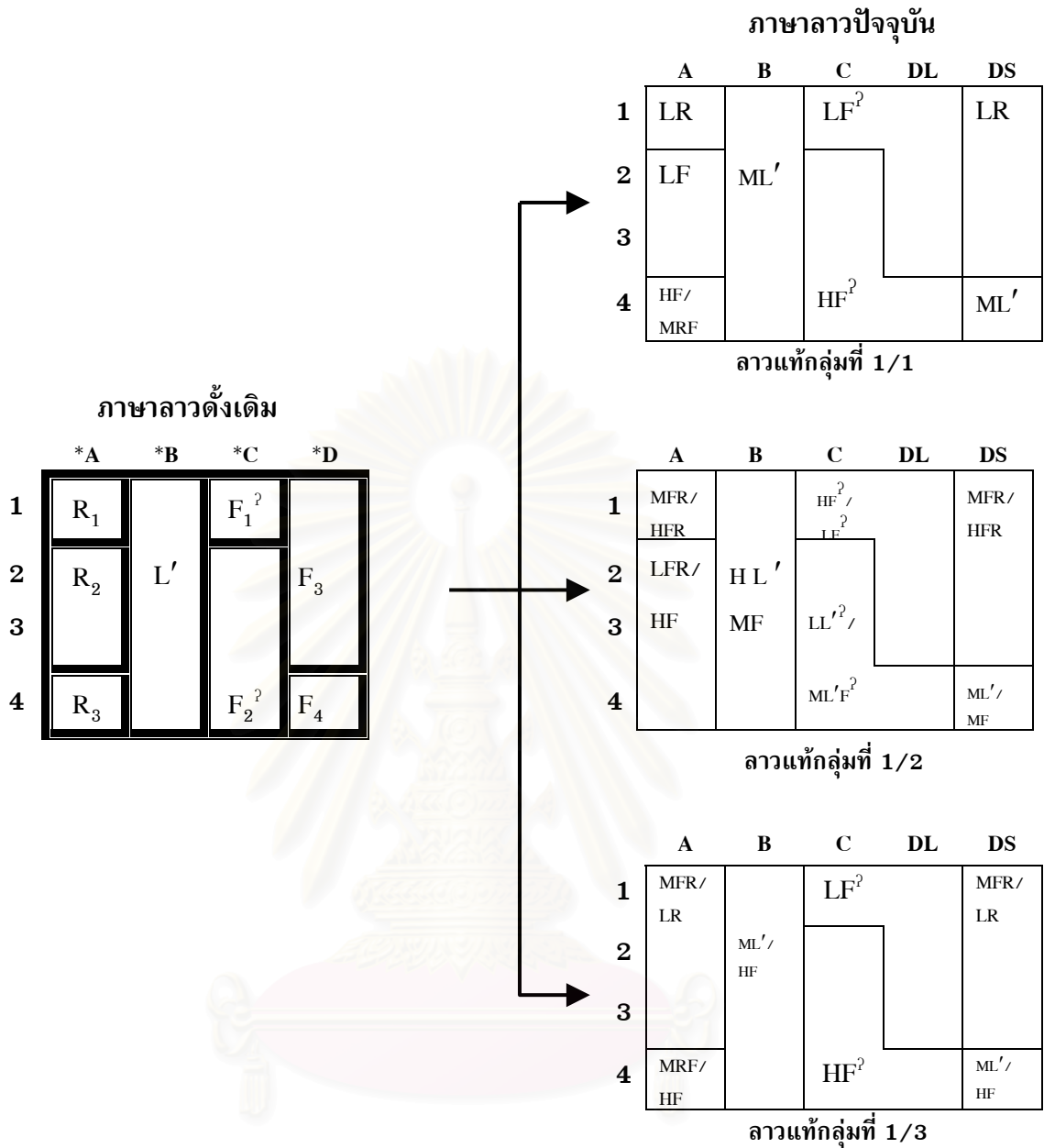
และวรรณยุกต์ในช่อง DL4 เป็นเสียงสูง-ตก (HF) ส่วนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 นั้นวรรณยุกต์ในช่อง DL123 มีสัทลักษณะเป็นเสียงสูง-ตก (HF) แต่ก็มีภาษาลาวของผู้พูดบางคนที่วรรณยุกต์มีสัทลักษณะเป็นเสียงต่ำ-ตก (LF) เหมือนที่ปรากฏในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 และกลุ่มที่ 1/3 ส่วนวรรณยุกต์ในช่อง DL4 ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 นั้นมีสัทลักษณะที่แตกต่างออกไปจากภาษาลาวดั้งเดิมและภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 กลุ่มย่อยอื่น ๆ นั่นคือ เป็นวรรณยุกต์เสียงต่ำระดับ (LL') หรือเสียงกลางระดับ-ตก (ML'F) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ภาษาลาวปัจจุบันยังคงเก็บรักษาสัทลักษณะของวรรณยุกต์คอล์มันน์ C ที่เป็นเสียงตกไว้ มีข้อสังเกตว่า ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 เป็นกลุ่มที่มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์คอล์มันน์ DL หลากหลายกว่าภาษาลาวแท้ทั้งสองกลุ่มย่อยดังกล่าว

สำหรับกรณีของวรรณยุกต์คอล์มันน์ DS นั้น ในงานวิจัยนี้ได้วิเคราะห์ให้วรรณยุกต์ในคอล์มันน์ DS มีความสัมพันธ์กับวรรณยุกต์ในคอล์มันน์ A และคอล์มันน์ B เพราะสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในคอล์มันน์ DS เหมือนหรือคล้ายคลึงกับวรรณยุกต์คอล์มันน์ A และคอล์มันน์ B เป็นต้นว่า ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 วรรณยุกต์ใน DS123 เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น (LR) ส่วนในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 เป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น (MFR) หรือสูง-ตก-ขึ้น (HFR) และในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 เป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น (MFR) หรือเสียงต่ำ-ขึ้น (LR) ส่วนวรรณยุกต์ในช่อง DS4 นั้น ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ทั้งสามกลุ่มย่อยมีวรรณยุกต์ในช่อง DS4 เป็นเสียงระดับเหมือนกันแต่มีสัทลักษณะเป็นเสียงกลางระดับ (ML') นอกจากนี้ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 และกลุ่มที่ 1/3 อาจมีวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก (MF) และเสียงสูง-ตก (HF) ปรากฏอยู่ด้วยเช่นเดียวกันกับวรรณยุกต์ในช่อง B123

ดูสรุปภาพรวมแสดงพัฒนาการของสัทลักษณะของวรรณยุกต์จากภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวปัจจุบันดังรายละเอียดข้างต้นในภาพที่ 102

8.6 สรุป

ในการสืบสร้างวรรณยุกต์ของภาษาลาวดั้งเดิมทั้งในระดับระบบวรรณยุกต์หรือลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงและสัทลักษณะของวรรณยุกต์ ตามแนวภาษาศาสตร์เปรียบเทียบโดยอาศัยข้อมูลวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน ซึ่งได้เลือกวรรณยุกต์ของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 เป็นตัวแทนของภาษาลาวปัจจุบัน ทำให้สันนิษฐานได้ว่า วรรณยุกต์ของภาษาลาวดั้งเดิมมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เป็น *A1-23-4 *B1234 *C1-234 และ *D123-4 ระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวดั้งเดิมประกอบด้วยวรรณยุกต์ 8 หน่วยเสียง ได้แก่ *วรรณยุกต์ที่ 1 (*A1) เป็นเสียงขึ้นที่ 1 [R₁] *วรรณยุกต์ที่ 2 (*A23) เป็นเสียงขึ้นที่ 2 [R₂] *วรรณยุกต์ที่ 3 (*A4) เป็นเสียงขึ้นที่ 3 [R₃] *วรรณยุกต์ที่ 4 (*B1234) เป็นเสียงระดับ [L'] *วรรณยุกต์ที่ 5 (*C1) เป็นเสียงตกที่ 1 มีเสียงกักที่เส้นเสียง [F₁'] *วรรณยุกต์ที่ 6 (*C234) เป็นเสียงตกที่ 2 มีเสียงกักที่เส้นเสียง [F₂'] *วรรณยุกต์ที่ 7 (*D123) เป็นเสียงตกที่ 3 ไม่มีเสียงกักที่เส้นเสียง [F₃] และ *วรรณยุกต์ที่ 8 (*D4) เป็นเสียงตกที่ 4 [F₄]

ภาพที่ 102 ภาพรวมแสดงพัฒนาการของสัทลักษณะของวรรณยุกต์จากภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวปัจจุบัน

เมื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของวรรณยุกต์จากภาษาลาวดั้งเดิมมาเป็นภาษาลาวปัจจุบัน ทั้งในระดับระบบวรรณยุกต์หรือการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และระดับสัทลักษณะของวรรณยุกต์ อาจกล่าวได้ว่า วรรณยุกต์ในคอลัมน์ A เป็นวรรณยุกต์ที่มีพัฒนาการซับซ้อนมากที่สุด และเป็นวรรณยุกต์ที่มีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงที่หลากหลายมากที่สุดในภาษาลาวปัจจุบัน แต่ก็ยังคงมีลักษณะของภาษาลาวดั้งเดิมปรากฏอยู่ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 ส่วนวรรณยุกต์คอลัมน์ B นั้นอาจจัดว่าเป็นวรรณยุกต์ที่มีพัฒนาการไม่ซับซ้อนทั้งในระดับการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และในระดับสัทลักษณะของวรรณยุกต์ เนื่องจากในภาษาลาวปัจจุบันยังคงเก็บรักษา

ลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B1234 และวรรณยุกต์คอล์มน์ B ที่มีสัทลักษณะเป็นเสียงระดับก็ยังคงปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน ส่วนวรรณยุกต์ในคอล์มน์ C ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้สืบสร้างให้มีลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ *C1-234 ในภาษาลาวดั้งเดิมนั้น ในภาษาลาวปัจจุบันก็ยังเก็บรักษาลักษณะดังกล่าวไว้ เพราะจากข้อมูลวรรณยุกต์ในภาษาลาวแทบจะไม่พบว่ามีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ C รูปแบบอื่น ๆ เลย ยกเว้นกรณีที่มีภาษาลาวบางถิ่นที่เป็นภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 และภาษาลาวกลายที่มีการแปรของวรรณยุกต์ในคอล์มน์ C เกิดขึ้น และอาจมีผลทำให้ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ C แปรตามไปด้วย สำหรับกรณีของวรรณยุกต์ในคอล์มน์ D ได้สืบสร้างให้มีการแยกเสียงแบบ *D123-4 ในภาษาลาวดั้งเดิม ซึ่งต่อมาแยกเสียงเป็น DL และ DS ในภาษาลาวปัจจุบัน แต่ก็ยังเก็บรักษาลักษณะการแยกเสียงเป็น 2 เสียง คือ DL123-4 และ DS123-4 ไว้อย่างชัดเจน ยกเว้นกรณีที่อาจมีบางภาษามีการรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอล์มน์ DL และ DS หรือภายในวรรณยุกต์ในคอล์มน์ DL หรือ DS เองก็อาจมีการรวมเสียงกันเกิดขึ้นซึ่งในงานวิจัยนี้ก็ได้อันนิษฐานว่าลักษณะดังกล่าวน่าจะเกิดขึ้นในภายหลัง นอกจากนี้ยังมีพัฒนาการของวรรณยุกต์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งในภาษาลาว คือ การรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ C กับคอล์มน์ DL แบบ C1=DL123 และ C234=DL4 ซึ่งปรากฏเป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวในปัจจุบัน

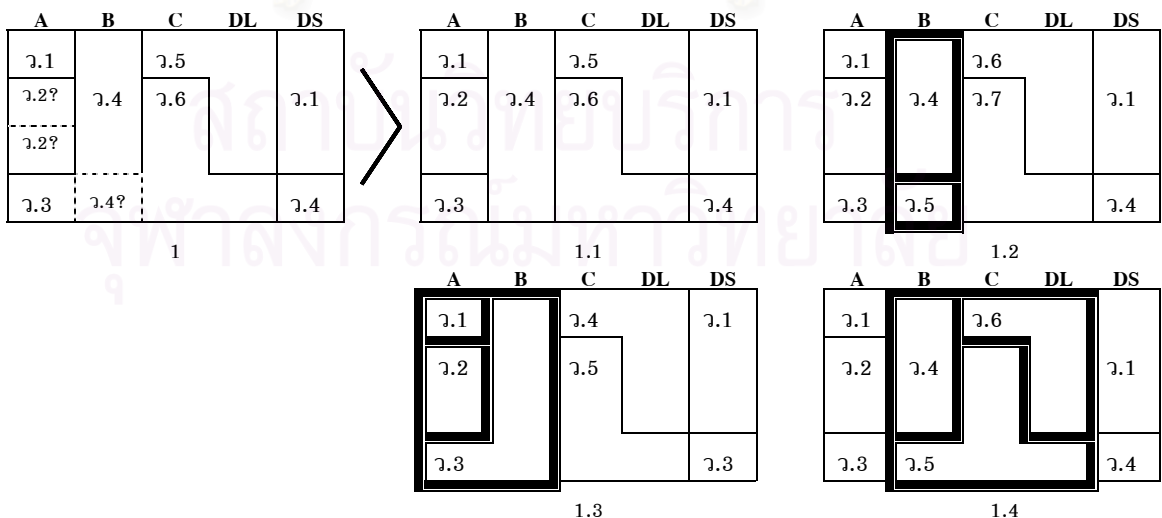
อย่างไรก็ตาม ทั้งลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงและสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ได้สืบสร้างให้เป็นลักษณะของภาษาลาวดั้งเดิมในงานวิจัยนี้เป็นเพียงข้อสันนิษฐานโดยอาศัยข้อมูลวรรณยุกต์ภาษาลาวปัจจุบันเท่าที่มีอยู่เท่านั้น หากมีข้อมูลวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบันมากขึ้น ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับวรรณยุกต์ของภาษาลาวดั้งเดิมก็อาจเปลี่ยนแปลงได้ การสืบสร้างวรรณยุกต์ของภาษาลาวดั้งเดิมในงานวิจัยนี้จึงเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของงานวิจัยนี้

การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวในอนาคต

นอกจากการจำแนกกลุ่มของภาษาลาวและสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมแล้ว วัตถุประสงค์หลักอีกประการหนึ่งของงานวิจัยนี้ คือ การสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว กล่าวคือ เมื่อพิจารณาความหลากหลายของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน โดยเฉพาะภาษาลาวที่มีการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์เกิดขึ้นซึ่งก็คือ ภาษาลาวแท้ กลุ่มที่ 2 และภาษาลาวกลายนั้น สามารถนำไปสู่ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ของภาษาลาวในอนาคต และปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร

การนำเสนอเนื้อหาในบทที่ 9 นี้จะเน้นเกี่ยวกับการพิจารณาความหลากหลายของวรรณยุกต์ของภาษาลาวในปัจจุบันอันมีที่มาจากการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว โดยจะพิจารณาเฉพาะการแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นและเป็นลักษณะที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 และภาษาลาวกลาย ส่วนการแปรของวรรณยุกต์ลักษณะอื่น ๆ ได้เสนอรายละเอียดไว้แล้วในบทที่ 7 จะไม่นำมากล่าวไว้ในที่นี้

การสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่อาจเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคตที่จะนำเสนอในบทที่ 9 นี้ มีวิธีการ คือ นำรูปแบบการแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นหรือเป็นลักษณะที่ปรากฏในภาษาลาวของผู้พูดตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาพิจารณา และหากมีการแปรรูปแบบหนึ่งแบบใดที่แม้มีผู้พูดเพียง 1 คน แต่คล้ายคลึงกับรูปแบบที่มีลักษณะเด่นและน่าสนใจ ก็จะทำมาพิจารณาประกอบด้วย เมื่อเกิดการแปรของวรรณยุกต์หน่วยเสียงใด ๆ เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นไปได้มีรูปแบบใดบ้าง ตัวอย่างเช่น ในภาษาลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ของผู้พูดจำนวนหนึ่งมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A2 A3 และ B4 กรณีนี้ผู้วิจัยได้สันนิษฐานรูปแบบการแปรของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่อาจเป็นไปได้ดังแสดงในภาพที่ 103

ภาพที่ 103 ตัวอย่างการสันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์จากการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A2 A3 และ B4

จากภาพที่ 103 จะเห็นได้ว่า ภาษาลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A2 A3 และ B4 โดยการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A2 และ A3 นั้นอาจไม่มีผลกระทบต่อระบบวรรณยุกต์ นั่นคือ วรรณยุกต์คอล์มน์ A อาจแยกเสียงแบบ A1-23-4 เช่นเดิม หรืออาจเป็นการแปรที่ทำให้วรรณยุกต์ในคอล์มน์ A แยกเสียงแบบ A1-2-3-4 ซึ่งก็จะมีผลกระทบต่อระบบวรรณยุกต์ แต่ในที่นี้ไม่ได้้นำการแยกเสียงแบบ A1-2-3-4 มาสันนิษฐานไว้ด้วย เนื่องจากเป็นการแยกเสียงที่ค่อนข้างซับซ้อน และการแยกเสียงแบบ A1-23-4 ดูมีความเป็นไปได้มากกว่า ส่วนการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 นั้นก็อาจทำให้วรรณยุกต์คอล์มน์ B รวมเสียงแบบ B1234 เช่นเดิมซึ่งก็จะมีผลกระทบต่อระบบวรรณยุกต์ แต่ก็มีความเป็นไปได้ที่การแปรดังกล่าวอาจทำให้วรรณยุกต์คอล์มน์ B แยกเสียงแบบ B123-4 และวรรณยุกต์ในช่อง B4 ก็อาจรวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง A4 หรือรวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C234 และ DL4 ซึ่งเป็นการแปรที่มีผลกระทบต่อระบบวรรณยุกต์ด้วย

กรณีที่มีการแปรของวรรณยุกต์ไม่มีผลกระทบต่อระบบวรรณยุกต์ ผู้วิจัยจะแสดงกล่องวรรณยุกต์ด้วยเส้นบาง เช่น การแยกเสียงรวมเสียงแบบที่ 1.1 ในภาพที่ 103 แต่หากการแปรมีผลกระทบต่อระบบวรรณยุกต์ ผู้วิจัยจะใช้เส้นหนาในกล่องวรรณยุกต์เพื่อแสดงลักษณะที่สันนิษฐานว่าอาจจะเปลี่ยนแปลงไป ตัวอย่างเช่น ในภาพที่ 103 การแยกเสียงรวมเสียงแบบที่ 1.2 วรรณยุกต์คอล์มน์ B แยกเสียงแบบ B123-4 แบบที่ 1.3 วรรณยุกต์คอล์มน์ B รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง A4 แบบ A4=B1234 และแบบที่ 1.4 วรรณยุกต์คอล์มน์ B แยกเสียงแบบ B123-4 และวรรณยุกต์ในช่อง B4 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C234 และ DL4 (B4=C234=DL4) เป็นต้น

การแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวปัจจุบันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในอนาคตว่าจะเป็นไปได้ในทิศทางใด การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีสาเหตุมาจากอะไรหรือมีปัจจัยใดเข้ามาเกี่ยวข้อง

เพื่อให้เห็นการสันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวอย่างชัดเจน จึงได้แบ่งการนำเสนอเนื้อหาบทที่ 9 ออกเป็น 6 ตอนใหญ่ ๆ คือ 9.1 การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1 9.2 การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 9.3 การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/3 9.4 การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลาย 9.5 ภาพรวมแสดงการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่อาจจะเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคต และ 9.6 สรุป

9.1 การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1

ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่อยู่ในกลุ่มภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1 มีการแปรของวรรณยุกต์ปรากฏหลากหลายรูปแบบ เมื่อเทียบกับการแปรของภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 กลุ่มที่ 2/3 และภาษาลาวกลาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาษาลาวที่ศึกษาในงานวิจัยนี้และจัดอยู่ในกลุ่มภาษาลาวแท่ง

กลุ่มที่ 2/1 มีจำนวนค่อนข้างมาก ในที่นี้ได้แสดงรูปแบบการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตโดยสันนิษฐานจากการแปรที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 และได้้นำรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่มีการแปรมาเป็นหลักในการเปรียบเทียบ เพื่อให้เห็นว่า รูปแบบการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่อาจเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคตมีความแตกต่างจากภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 อย่างไร การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่อาจจะเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคต โดยสันนิษฐานจากการแปรที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 แสดงไว้ในภาพที่ 104

จากภาพที่ 104 จะเห็นได้ว่า ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 มีการแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นรวม 8 แบบ ได้แก่ แบบที่ 1 (A4 มีการแปร) แบบที่ 2 และแบบที่ 3 (A23 มีการแปร) แบบที่ 4 (B4 มีการแปร) แบบที่ 5 (DS123 มีการแปร) แบบที่ 6 (A23 และ B4 มีการแปร) แบบที่ 7 และแบบที่ 8 (A23 และ C1 มีการแปร) การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ที่มีลักษณะเด่นแต่ละแบบดังกล่าวเป็นแนวทางในการสันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวในอนาคตแยกกล่าวได้ดังนี้

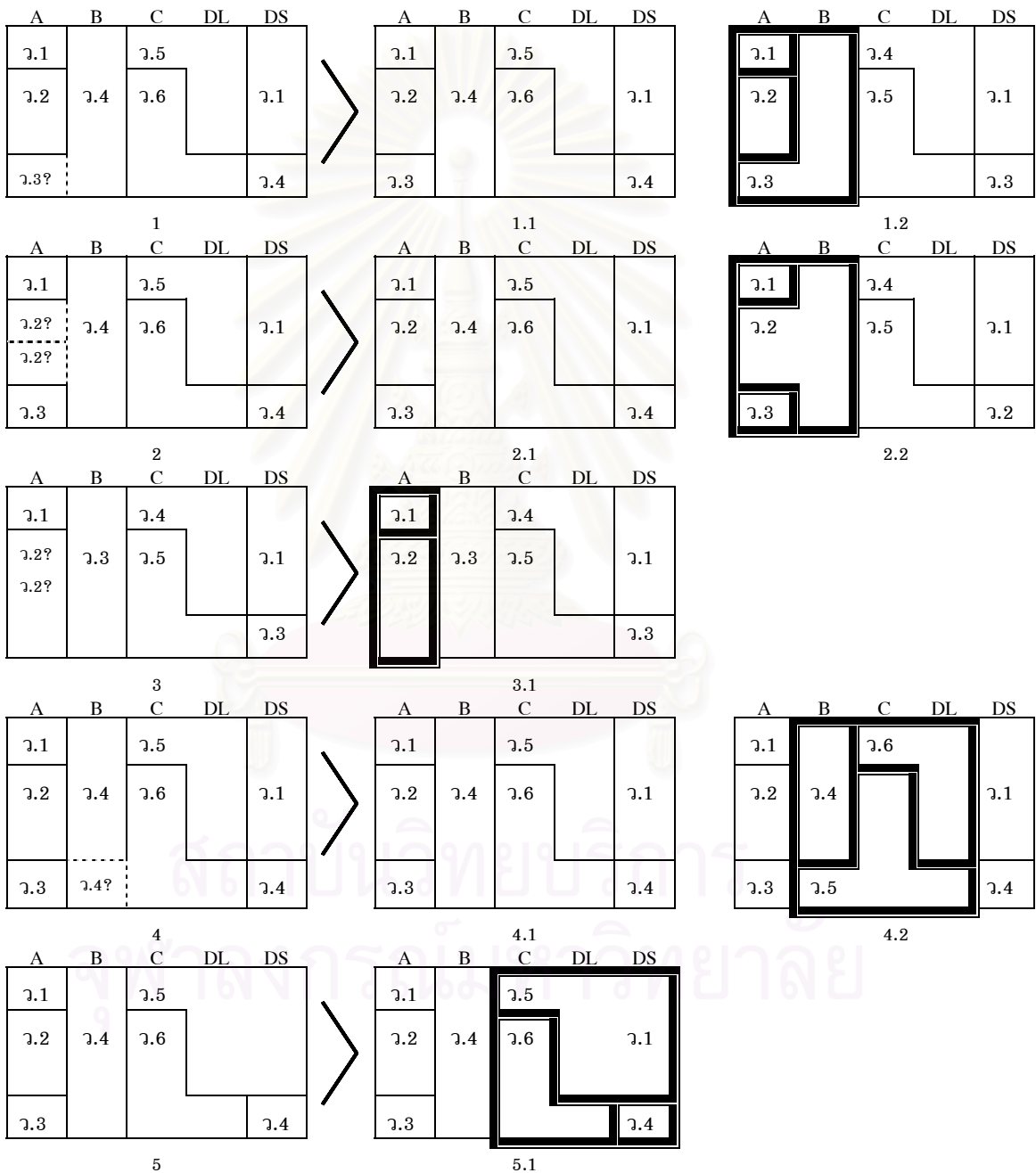
9.1.1 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 แบบที่ 1 (A4 มีการแปร)

การแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นแบบที่ 1 ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 เป็นการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A4 และอาจมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวเป็นแบบ 1.2 (ดูภาพที่ 104) นั่นคือ มีการรวมเสียงแบบ $A4=B1234$ และจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ก็จะลดจาก 6 หน่วยเสียงเหลือเพียง 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ตัวอย่างภาษาลาวที่มีการแปรของวรรณยุกต์ลักษณะดังกล่าวนี้ ได้แก่ ภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอกุฉีชุม จังหวัดชัยภูมิ ที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ปะปนกับภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ ในบ้านปะไรโพนกอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีซึ่งมีภาษาไทยกลางพูดปะปนอยู่เป็นส่วนใหญ่ ในภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอกุฉีชุม จังหวัดชัยภูมิมีวรรณยุกต์ในช่อง A4 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [343] แต่ถูกแทรกแซงโดยวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] จากภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ เช่น ถิ่นอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ถิ่นอำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ และถิ่นอำเภอกุฑมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งล้วนแต่มีวรรณยุกต์ในช่อง A4 เป็นเสียงสูง-ตก [41] นอกจากนี้ในภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอกุฉีชุม จังหวัดชัยภูมียังมีวรรณยุกต์ที่เป็นรูปแปรปรากฏในช่อง A4 อีกเสียงหนึ่ง คือ วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางและในบริเวณเดียวกันยังมีภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอสะตึก จังหวัดบุรีรัมย์ที่มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A4 ระหว่างวรรณยุกต์รูปแปรเดิม คือ วรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น-ตก [343] และวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางเช่นเดียวกัน (ดูระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยกลางในภาคผนวก ข) เมื่อเกิดการแปรของวรรณยุกต์คอลัมน์ A ในลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้สันนิษฐานได้ว่า ในอนาคตอาจมีการรวมเสียงรูปแบบใหม่เกิดขึ้นในภาษาลาว นั่นคือ การรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ $A4=B1234$

A	B	C	DL	DS
ว.1		ว.5		
ว.2	ว.4	ว.6		ว.1
ว.3				ว.4

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1

รูปแบบการแปรที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1

ภาพที่ 104 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1

ภาพที่ 104 (ต่อ)

A	B	C	DL	DS
จ.1		จ.5		
จ.2?	จ.4	จ.6		จ.1
จ.2?				
จ.3	จ.4?			จ.4

6

A	B	C	DL	DS
จ.1		จ.5		
จ.2	จ.4	จ.6		จ.1
จ.3				จ.4

6.1

A	B	C	DL	DS
จ.1	จ.4	จ.6		
จ.2	จ.4	จ.7		จ.1
	จ.5			
จ.3				จ.4

6.2

A	B	C	DL	DS
จ.1		จ.4		จ.1
จ.2		จ.5		
จ.3				จ.3

6.3

A	B	C	DL	DS
จ.1	จ.4	จ.6		จ.1
จ.2	จ.4			
จ.3	จ.5			จ.4

6.4

A	B	C	DL	DS
จ.1		จ.5?		
จ.2?	จ.4	จ.6	จ.5	จ.1
จ.2?				
จ.3				จ.4

7

A	B	C	DL	DS
จ.1		จ.5		
จ.2	จ.4	จ.6		จ.1
จ.3				จ.4

7.1

A	B	C	DL	DS
จ.1		จ.5		
จ.2	จ.4	จ.6	จ.7	จ.1
จ.3				จ.4

7.2

A	B	C	DL	DS
จ.1	จ.3	จ.4		จ.1
จ.2		จ.5		
				จ.3

7.3

A	B	C	DL	DS
จ.1	จ.3	จ.4	จ.6	จ.1
จ.2		จ.5		
				จ.3

7.4

A	B	C	DL	DS
จ.1		จ.5?		
จ.2?	จ.4	จ.6	จ.5	จ.1
จ.2?				
จ.3				จ.4

8

A	B	C	DL	DS
จ.1		จ.5		
จ.2	จ.4	จ.6		จ.1
จ.3				จ.4

8.1

A	B	C	DL	DS
จ.1		จ.5		
จ.2	จ.4	จ.6	จ.7	จ.1
จ.3				จ.4

8.2

A	B	C	DL	DS
จ.1		จ.5	จ.6	จ.1
จ.2	จ.4	จ.5		
จ.3				จ.3

8.3

A	B	C	DL	DS
จ.1	จ.3	จ.4		จ.1
จ.2		จ.5		
				จ.3

8.4

A	B	C	DL	DS
จ.1	จ.3	จ.4	จ.6	จ.1
จ.2		จ.5		
				จ.3

8.5

A	B	C	DL	DS
จ.1	จ.3	จ.4	จ.5	จ.1
จ.2				
				จ.3

8.6

9.1.2 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 แบบที่ 2 (A23 มีการแปร)

การแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นแบบที่ 2 ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ได้แก่ การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A2 และ A3 ซึ่งอาจทำให้เกิดการรวมเสียงแบบใหม่ในภาษาลาว คือ เป็นแบบ 2.2 (ดูภาพที่ 104) นั่นคือ $A23=B1234$ ตัวอย่างภาษาลาวที่มีการแปรแบบที่ 3 ได้แก่ ภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี และภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านหนองแปก อำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีภาษาลาวอีสาน ถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ/ส่วยศรีสะเกษพูดเป็นส่วนใหญ่และมีภาษาลาวจากสปป.ลาวพูดปะปนอยู่เป็นส่วนน้อย ภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภอบุณฑริกมีวรรณยุกต์รูปแปรเดิมในช่อง A23 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] แต่ได้รับอิทธิพลวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] จากภาษาไทยกลางเข้าไปปะปนเช่นเดียวกับกรณีของภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภวารินชำราบซึ่งมีวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] เช่นเดียวกัน แต่มีวรรณยุกต์รูปแปร 2 รูป ได้แก่ วรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [41] และวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอีสาน ถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ/ส่วยศรีสะเกษ และภาษาไทยกลางตามลำดับ การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 ดังกล่าวทำให้สันนิษฐานได้ว่า ภาษาลาวในอนาคตที่เคยมีวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงอาจมีวรรณยุกต์เหลือ 5 หน่วยเสียง เนื่องจากอาจมีการรวมเสียงของวรรณยุกต์คอล์มน์ A กับคอล์มน์ B แบบ $A23=B1234$ ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่เคยปรากฏในภาษาลาวปัจจุบัน

9.1.3 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 แบบที่ 3 (A23 มีการแปร)

การแปรของวรรณยุกต์แบบที่ 3 ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ได้แก่ การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 อย่างสมบูรณ์ นั่นคือ วรรณยุกต์รูปแปรเดิมในภาษาถูกแทนที่ด้วยวรรณยุกต์ที่เป็นรูปแปรใหม่ที่มีสัทลักษณะเดียวกันกับวรรณยุกต์ในช่อง A4 ดังนั้นจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงของการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ A จากเดิม คือ แบบ A1-23-4 เป็นแบบ A1-234 และจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ก็จะลดลงจาก 6 หน่วยเสียงเป็น 5 หน่วยเสียง

ตัวอย่างภาษาลาวที่มีการแปรลักษณะนี้เกิดขึ้น เช่น ภาษาลาวเมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์ที่ผู้พูดอพยพเข้ามาอยู่ในบ้านแสนสำราญ ตำบลจอมศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยซึ่งมีภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยพูดเป็นส่วนใหญ่ในบริเวณที่ใกล้เคียงและมีภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ พูดปะปนอยู่เป็นจำนวนมาก ภาษาลาวเมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์ซึ่งน่าจะมีความวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] และมีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ A แบบ A1-23-4 เช่นเดียวกับภาษาลาวเวียงจันทน์ที่พูดในบริเวณอื่น ๆ ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ แต่ในความเป็นจริง ภาษาลาวเมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์ดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในช่อง A23 จากเสียงต่ำ-ตก [21] เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [343] ทำให้เกิดการรวมเสียงของวรรณยุกต์คอล์มน์ A23 และ A4 เหลือวรรณยุกต์คอล์มน์ A เพียง 2 หน่วยเสียง คือ A1 และ A234 ซึ่งเป็นอิทธิพลจากภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณใกล้เคียงนั่นเอง

นอกจากนี้ยังมีภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานีที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านหนองแปก ตำบลห้วยข่า อำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานีซึ่งมีภาษาลาวอีสานถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ/ส่วยศรีสะเกษพูดเป็นส่วนใหญ่ ในภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานีซึ่งน่าจะมีวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] เช่นเดียวกับภาษาลาวอีสานถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีที่พูดในบริเวณเดียวกัน แต่วรรณยุกต์ในช่อง A23 ดังกล่าวได้เกิดการแปรอย่างสมบูรณ์เมื่อภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานีมีการยืมวรรณยุกต์เสียงสูงระดับ-ตก [441] เข้ามาใช้แทนที่วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] และทำให้วรรณยุกต์คอล์มันน์ A เกิดการเปลี่ยนแปลงการแยกเสียงรวมเสียงจากแบบ A1-23-4 เป็นแบบ A1-234

การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A4 แบบที่ 3 ที่ปรากฏในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1 จะมีผลทำให้ภาษาลาวที่จัดอยู่ในกลุ่มของภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1 มีการเปลี่ยนแปลงการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ A เป็นแบบ A1-234 ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/2 และภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 จึงนับเป็นรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจในแง่ที่ว่า เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มหนึ่ง ลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปกลับไปเหมือนลักษณะที่ปรากฏอยู่แล้วในภาษาลาวอีกกลุ่มหนึ่ง ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่ภาษาลาวซึ่งงานวิจัยนี้จัดให้อยู่ในกลุ่มภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1 ซึ่งมีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ A แบบ A1-23-4 เหมือนภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/1 นั้น ในอนาคตอาจกลายเป็นภาษาลาวที่มีลักษณะเหมือนภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/2 คือ มีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ A แบบ A1-234 นั่นเอง

9.1.4 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1 แบบที่ 4 (B4 มีการแปร)

การแปรของวรรณยุกต์แบบที่ 4 ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1 คือ การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 ที่อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ B ได้ 2 แบบ ได้แก่ แบบที่ 4.1 $B1234: B \neq C$ นั่นคือ วรรณยุกต์คอล์มันน์ B ยังคงรวมเป็นหน่วยเสียงเดียวกันและแยกเสียงจากวรรณยุกต์คอล์มันน์ C เช่นเดิม ส่วนแบบที่ 4.2 $B123-4: B4=C234$ นั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะสำคัญ คือ วรรณยุกต์คอล์มันน์ B แยกเป็น 2 เสียงแบบ B123-4 และวรรณยุกต์ในช่อง B4 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C234 ลักษณะดังกล่าวมีแนวโน้มว่าอาจเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคต เนื่องจากในงานวิจัยนี้พบว่า มีภาษาลาวจำนวนไม่น้อยที่มีการแปรของวรรณยุกต์คอล์มันน์ B ในลักษณะนี้

ตัวอย่างภาษาลาวที่มีการแปรของวรรณยุกต์คอล์มันน์ B ในลักษณะดังกล่าว คือ ภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานีที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านขอนแก่น ตำบลตาลเดี่ยว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ท่ามกลางภาษาของชนกลุ่มใหญ่ คือ ภาษาลาวภาคกลางสำเนียงเวียงจันทน์ ภาษาลาวภาคกลางสำเนียงเวียงจันทน์เองนั้นก็มีการแปรในลักษณะดังกล่าว วรรณยุกต์ในช่อง B4 ทั้งในภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอกุมภวาปี และภาษาลาวภาคกลางนั้นมีสัทลักษณะเป็นเสียงกลางระดับ [33] แต่ในภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภอกุมภวาปีมีรูปแปรใหม่คือ วรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [52] และภาษาลาวภาคกลางมีรูปแปรใหม่เป็นวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] เช่นเดียวกันแต่ระดับเสียงต่ำกว่าเล็กน้อยเท่านั้น ในที่นี้สันนิษฐานว่า วรรณยุกต์เสียงสูง-ตก

[42/52] ที่ปรากฏในภาษาลาวดังกล่าวเป็นอิทธิพลที่ได้รับจากภาษาไทยกลางซึ่งมีวรรณยุกต์ในช่อง B4 เป็นเสียงสูง-ตก [42] เช่นเดียวกัน เมื่อมีการแปรของวรรณยุกต์ช่อง B4 เป็นเสียงสูง-ตก [42/52] เกิดขึ้นในภาษาลาวก็จะมีผลทำให้เกิดการรวมเสียงแบบใหม่ คือ วรรณยุกต์ในช่อง $B4=C234=DL4$ แต่จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวก็ยังคงมี 6 หน่วยเสียงเช่นเดิม

9.1.5 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 แบบที่ 5 (DS123 มีการแปร)

ถึงแม้ว่าวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS จะดูไม่มีบทบาทสำคัญในภาษาลาวเท่าใดนัก และในงานวิจัยนี้ได้ให้วรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์คอลัมน์ A และวรรณยุกต์คอลัมน์ B แต่เมื่อพิจารณาการแปรที่ปรากฏในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่เป็นภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ก็พบว่า วรรณยุกต์ที่ปรากฏในคอลัมน์ DS จัดเป็นวรรณยุกต์ที่เกิดการแปรในระดับค่อนข้างมาก โดยเฉพาะการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DS123 ที่เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ นั่นคือ ผู้พูดออกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DS123 ด้วยวรรณยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นอย่างสม่ำเสมอโดยไม่เก็บรักษาหน่วยเสียงวรรณยุกต์รูปแปรเดิมไว้เลย และวรรณยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นก็เป็นวรรณยุกต์หน่วยเสียงเดียวกันกับวรรณยุกต์ในช่อง DL123 จึงทำให้เกิดการรวมเสียงระหว่างวรรณยุกต์คอลัมน์ DL และ DS แบบ $DL123=DS123$ ขึ้น ลักษณะการรวมเสียงรูปแบบดังกล่าวนี้พบปรากฏในภาษาลาวจำนวนหนึ่ง (ดูรายละเอียดในบทที่ 7) จึงสันนิษฐานได้ว่า ในอนาคตลักษณะการรวมเสียงระหว่างวรรณยุกต์คอลัมน์ DL และ DS นี้อาจเป็นลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งในภาษาลาวก็เป็นได้

ตัวอย่างภาษาลาวที่มีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์คอลัมน์ DS ในลักษณะข้างต้นได้แก่ ภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านหันทราย ตำบลหันทราย อำเภอรัฐประเทศ จังหวัดสระแก้ว และภาษาลาว/ลาวเวียงที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านตมและบ้านโนนบง ตำบลสระสีเหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีซึ่งล้วนแต่มีวรรณยุกต์เสียงต่ำระดับ [22] ที่ปรากฏในช่อง DS123 ของภาษาไทยกลางเข้ามาใช้แทนวรรณยุกต์รูปแปรเดิม คือ เสียงต่ำ-ขึ้น [24] และวรรณยุกต์เสียงต่ำระดับ [22] ที่ยืมเข้ามาดังกล่าวก็เป็นเสียงเดียวกันกับวรรณยุกต์ในช่อง C1 และ DL123 ดังนั้นจึงทำให้เกิดการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบใหม่คือ $C1=DL123=DS123$ ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการรวมเสียงที่ผสมผสานระหว่างลักษณะของภาษาลาว ($C1=DL123$) กับภาษาไทยกลาง ($DL123=DS123$) นั่นเอง (ดูระบบวรรณยุกต์ในภาษาไทยกลางในภาคผนวก ข)

9.1.6 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 แบบที่ 6 (A23 และ B4 มีการแปร)

การแปรของวรรณยุกต์ช่อง A23 และ B4 พบค่อนข้างมากในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ในกลุ่มของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ซึ่งทำให้สันนิษฐานได้ว่า ในอนาคตรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงระหว่างวรรณยุกต์คอลัมน์ A และ B ในภาษาลาวอาจเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังอาจมีผล

กระทบต่อการแยกเสียงรวมเสียงระหว่างวรรณยุกต์คอลัมน์ A B และ C ของภาษาลาวในอนาคตที่อาจมีรูปแบบแตกต่างกันได้ถึง 4 แบบ (ดูภาพที่ 104) แต่ละแบบมีความแตกต่างกันสรุปได้ดังนี้

รูปแบบเดิม	6.1	6.2	6.3	6.4
A1-23-4 >	A1-23-4	A1-23-4	A1-23-4	A1-23-4
B1234 >	B1234	B123-4	B1234	B123-4
C1-234 >	C1-234	C1-234	C1-234	C1-234
A≠B≠C >	A≠B≠C	A≠B≠C	A4=B1234	B4=C234

การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์รูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นได้ในภาษาลาวในอนาคต ได้แก่ การแยกเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B แบบ B123-4 ดังที่ปรากฏในรูปแบบที่ 6.2 และ 6.4 ซึ่งจัดเป็นการแยกเสียงที่แตกต่างจากภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 นอกจากนี้ยังสันนิษฐานได้อีกว่า เมื่อมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 ปรากฏในภาษาลาวมากขึ้นอาจทำให้มีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B กับวรรณยุกต์คอลัมน์ A แบบ **A4=B1234** ดังที่ปรากฏในรูปแบบที่ 6.3 และอาจมีการรวมเสียงของวรรณยุกต์คอลัมน์ B กับวรรณยุกต์คอลัมน์ C แบบ **B4=C234** ซึ่งล้วนแต่เป็นลักษณะที่ไม่ปรากฏในภาษาลาวปัจจุบัน แต่อาจปรากฏในภาษาลาวในอนาคตได้หากมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 ในระดับที่มากขึ้น

ตัวอย่างภาษาลาวที่มีการแปรลักษณะดังกล่าว ได้แก่ ภาษาลาวภาคกลางสำเนียงเวียงจันทน์ที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านขอนแก่น ตำบลตาลเดี่ยว อำเภอแก้งคอย จังหวัดสระบุรี ซึ่งมีภาษาไทยกลางและภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ พูดปะปนอยู่ด้วย ในภาษาลาวภาคกลางสำเนียงเวียงจันทน์มีวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] แต่มีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [121] ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นการแปรของการออกเสียงจากวรรณยุกต์เสียงตก เป็นวรรณยุกต์เสียงตก-ขึ้นซึ่งอาจเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของภาษา นอกจากนี้ยังมีการแปรในช่อง A4 เกิดขึ้นด้วย นั่นคือ วรรณยุกต์รูปแปรเดิมในช่อง A4 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [343] แต่มีการยืมวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] จากภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ (เช่น ภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอนาหว้า จังหวัดเลย ถิ่นอำเภอนมไพรและอำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ถิ่นอำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ถิ่นอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี) มาใช้ปะปนกับวรรณยุกต์รูปแปรเดิม จึงอาจกล่าวได้ว่า การแปรลักษณะนี้เกิดขึ้นเพราะอิทธิพลจากภาษาอื่น เช่นเดียวกับการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 ซึ่งเดิมในภาษาลาวภาคกลางสำเนียงเวียงจันทน์มีวรรณยุกต์ในช่อง B4 เป็นเสียงกลางระดับ [33] แต่มีการยืมวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] จากภาษาไทยกลางเข้ามาใช้ปะปนอยู่ด้วยและอาจทำให้เกิดการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบใหม่ขึ้นในภาษาลาวคือ แบบ **B4=C234=DL4** (ดูภาพที่ 104)

9.1.7 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 แบบที่ 7 (A23 และ C1 มีการแปร)

การแปรของวรรณยุกต์รูปแบบที่ 7 ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 นี้เกิดขึ้นเมื่อมีการแปรทั้งวรรณยุกต์ในช่อง A23 และ C1 ทำให้สันนิษฐานได้ว่า อาจมีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงระหว่างวรรณยุกต์คอล์มันน์ A B C และ DL เกิดขึ้นในภาษาลาวได้ถึง 4 แบบ คือ แบบที่ 7.1-7.4 (ดูภาพที่ 104) โดยรูปแบบที่ 7.2-7.4 เป็นรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแต่ละแบบมีความแตกต่างกันสรุปได้ดังนี้

รูปแบบเดิม		(7.1)	(7.2)	(7.3)	(7.4)
A1-23-4	>	A1-23-4	A1-23-4	A123-4	A123-4
B1234	>	B1234	B1234	B1234	B1234
C1-234	>	C1-234	C1-234	C1-234	C1-234
DL123-4	>	DL123-4	DL123-4	DL123-4	DL123-4
C1=DL123	>	C1=DL123	C1≠DL123	C1=DL123	C1≠DL123

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่อาจเปลี่ยนแปลงไปในอนาคตเมื่อมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 เกิดขึ้นในภาษาลาว ได้แก่ วรรณยุกต์คอล์มันน์ A ซึ่งเดิมแยกเป็น 3 เสียง คือ A1-23-4 อาจมีการรวมเป็น 2 เสียงคือ A123-4 ดังปรากฏในแบบที่ 7.3 และ 7.4 การรวมเสียงของวรรณยุกต์ในคอล์มันน์ A ดังกล่าวนี้อาจมีผลทำให้ในระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวมีจำนวนวรรณยุกต์ลดลงเหลือเพียง 5 หน่วยเสียงซึ่งเป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดรูปแบบเหมือนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 และกลุ่มที่ 2/3 ซึ่งมีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ A แบบ A123-4 เช่นเดียวกัน ในทางตรงกันข้าม จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวอาจเพิ่มเป็น 7 หน่วยเสียงในกรณีที่มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 เกิดขึ้นและมีผลต่อลักษณะการรวมเสียงระหว่างวรรณยุกต์ในช่อง C1 และ DL123 อันจัดเป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งในภาษาลาวปัจจุบันอาจเปลี่ยนแปลงไป นั่นคือ วรรณยุกต์ในช่อง C1 แยกเป็นคละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DL123 (C1≠DL123) ดังการเปลี่ยนแปลงแบบที่ 7.2 และ 7.4 ที่แสดงไว้ในภาพที่ 104

ตัวอย่างภาษาลาวที่มีการแปรของวรรณยุกต์คอล์มันน์ A และ C ในลักษณะข้างต้นนี้ ได้แก่ ภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอมือง จังหวัดขอนแก่นที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยปะปนกับภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ ในบ้านวังขาย ตำบลปริงเพล อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬจนบุรีซึ่งมีภาษาลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งพูดเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณใกล้เคียงกันและมีภาษาลาวนอก/ลาวพม่า สำเนียงเวียงจันทน์พูดปะปนอยู่ด้วย ในภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอมือง จังหวัดขอนแก่นดังกล่าวมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 ซึ่งมีวรรณยุกต์เป็นเสียงต่ำระดับ [22] แต่มีรูปแปร คือ เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [324] ซึ่งเป็นวรรณยุกต์ที่มีสัทลักษณะคล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง A23 ของภาษาลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งของผู้พูดจำนวนหนึ่ง ได้แก่ วรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323] หรือเสียงต่ำ-ขึ้น [23] และคล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ในช่อง A23 ของ

ภาษาลาวนอก/ลาวพม่า สำเนียงเวียงจันทน์ซึ่งเป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น [314/324] เสียงต่ำ-ตก-ขึ้น [213/214] หรือเสียงต่ำระดับ-ขึ้น [224] ดังนั้นจึงสันนิษฐานว่าวรรณยุกต์รูปแปรที่ปรากฏในภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น อาจได้รับอิทธิพลจากทั้งภาษาลาวด้าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งและภาษาลาวนอก/ลาวพม่าก็เป็นได้ การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 ดังกล่าว อาจทำให้วรรณยุกต์คอล์มน์ A มีการแยกเสียงรวมเสียงแบบ A123-4 และจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ A ก็จะลดลงจากเดิมที่มี 3 หน่วยเสียงเหลือเพียง 2 หน่วยเสียง

ส่วนการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 ซึ่งเดิมในภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นมีวรรณยุกต์เป็นเสียงกลาง-ตก [32] แต่มีการยืมวรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น-ตก [354] จากภาษาลาวด้าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งเข้ามาใช้ปะปน การแปรในลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้สันนิษฐานได้ว่า ในอนาคตมีแนวโน้มที่วรรณยุกต์ในช่อง C1 จะเป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ($C1 \neq DL123$) หากมีการเปลี่ยนแปลงเพียงในวรรณยุกต์ช่อง C1 เท่านั้น ส่วนวรรณยุกต์อื่น ๆ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ผลที่อาจเกิดขึ้นตามมา คือ ในระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นจะมีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์เพิ่มจากเดิม 6 หน่วยเสียงเป็น 7 หน่วยเสียง และลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ $C1=DL123$ หรือที่เรียกว่า “บันไดลาว” ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวในปัจจุบันก็จะเปลี่ยนแปลงไปเป็นแบบ $C1 \neq DL123$ ดังนั้นจึงทำให้สันนิษฐานได้อีกว่า ในอนาคตลักษณะที่เรียกว่า “บันไดลาว” นี้อาจไม่ใช่ลักษณะเด่นของภาษาลาวอีกต่อไป

9.1.8 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 แบบที่ 8 (A23 และ C1 มีการแปร)

การแปรของวรรณยุกต์แบบที่ 8 ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 เป็นการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 และ C1 ที่อาจมีผลทำให้เกิดลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ได้หลากหลายถึง 6 แบบได้แก่ แบบที่ 8.1-8.6 โดยแบบที่ 8.2-8.6 เป็นลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปดังแสดงในภาพที่ 104 การเปลี่ยนแปลงแต่ละแบบที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้มีความแตกต่างกันดังนี้

รูปแบบเดิม	(8.1)	(8.2)	(8.3)	(8.4)	(8.5)	(8.6)
A1-23-4	> A1-23-4	A1-23-4	A1-23-4	A123-4	A123-4	A123-4
B1234	> B1234	B1234	B1234	B1234	B1234	B1234
C1-234	> C1-234	C1-234	C1234	C1-234	C1-234	C1234
DL123-4	> DL123-4	DL123-4	DL123-4	DL123-4	DL123-4	DL123-4
C1=DL123	> C1=DL123	C1 \neq DL123	C1234=DL	C1=DL123	C1 \neq DL123	C1234=DL

การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่อาจเกิดขึ้นในภาษาลาวเมื่อมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 รูปแบบที่ 8 นี้มีลักษณะเช่นเดียวกับการแปรแบบที่ 7 นั่นคือ วรรณยุกต์คอล์มน์ A อาจเกิดการรวมเสียงแบบ A123-4 ดังปรากฏในการเปลี่ยนแปลงแบบที่ 8.4-8.6 ในข้างต้น ส่วนการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 นั้นอาจมีผลทำให้วรรณยุกต์คอล์มน์ C ซึ่งเดิมแยกเป็น 2 เสียงแบบ C1-234 อาจมีการรวมเสียงแบบ C1234 นอกจากนี้การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 ดังกล่าวยัง

อาจมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอแลมน์ C และ DL ซึ่งเดิมภาษาลาวมีการรวมเสียงแบบ $C1=DL123$ ซึ่งทำให้เกิดลักษณะที่เรียกว่า “บันไดลาว” แต่เมื่อมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 เกิดขึ้น ลักษณะดังกล่าวอาจเปลี่ยนแปลงไป นั่นคือ วรรณยุกต์ในช่อง C1 อาจแยกเป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ($C1 \neq DL123$) หรือหากวรรณยุกต์คอแลมน์ C รวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมด การรวมเสียงที่อาจเกิดขึ้น คือ แบบ $C1234=DL4$ ซึ่งล้วนแต่เป็นลักษณะที่อาจปรากฏในภาษาลาวได้ในอนาคต

ตัวอย่างภาษาลาวที่มีการแปรของวรรณยุกต์คอแลมน์ A และ C ที่อาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในลักษณะข้างต้น ได้แก่ ภาษาลาว/ลาวเวียงถิ่นตำบลหัวถนน ซึ่งพูดปะปนกับภาษาลาว/ลาวเวียงถิ่นอื่น ๆ ในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านโนและบ้านตม ตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี และมีภาษาไทยกลางพูดปะปนอยู่เป็นส่วนใหญ่ จากการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษาลาว/ลาวเวียงที่พูดในบริเวณดังกล่าวนี้ทำให้สามารถแยกภาษาลาว/ลาวเวียงได้ออกเป็น 2 กลุ่มซึ่งมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง A23 แตกต่างกันและมีผลทำให้ได้ยิน “สำเนียง” ของภาษาลาว/ลาวเวียงที่ต่างกัน คือ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยภาษาลาว/ลาวเวียงถิ่นบ้านตม บ้านโน และบ้านโนบน มีวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] และวรรณยุกต์ในคอแลมน์ A แยกเป็น 3 เสียงแบบ A1-23-4 ส่วนกลุ่มที่ 2 ซึ่งประกอบด้วยภาษาลาว/ลาวเวียงถิ่นบ้านหัวถนน ตำบลหัวถนนและถิ่นบ้านหนองขวางมีวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น [24] และมีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอแลมน์ A เป็น 2 เสียงแบบ A123-4 เมื่อพิจารณาคุณลักษณะการอพยพโยกย้ายของคนในพื้นที่ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ผู้พูดภาษาลาว/ลาวเวียงในกลุ่มที่ 1 น่าจะเป็นกลุ่มที่อยู่ในบริเวณดังกล่าวมาก่อน ส่วนผู้พูดกลุ่มที่ 2 นั้นอพยพจากตำบลอื่นเข้ามาอาศัยปะปนอยู่ด้วยกัน

การแปรของวรรณยุกต์คอแลมน์ A ที่เกิดขึ้นในภาษาลาว/ลาวเวียงถิ่นตำบลหัวถนนซึ่งอยู่ในกลุ่มที่ 2 คือ จากเดิมภาษาลาว/ลาวเวียงถิ่นตำบลหัวถนนมีวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] แต่ก็มีวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น [24] จากภาษาลาว/ลาวเวียงกลุ่มที่ 1 เข้ามาใช้กับวรรณยุกต์รูปแปรเดิม ในที่นี้จึงถือเป็นการแปรที่เกิดขึ้นจาก “การยืมเสียงวรรณยุกต์” การแปรของวรรณยุกต์ช่อง A23 ดังกล่าวอาจมีผลทำให้วรรณยุกต์ในภาษาลาว/ลาวเวียงถิ่นตำบลหัวถนนมีจำนวนหน่วยเสียงลดลงจากเดิมที่มี 3 หน่วยเสียงเป็น 2 หน่วยเสียง นั่นคือ วรรณยุกต์คอแลมน์ A จะมีการแยกเสียงรวมเสียงแบบ A123-4 ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 และกลุ่มที่ 2/3

ส่วนการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 ซึ่งในภาษาลาว/ลาวเวียงถิ่นตำบลหัวถนนมีวรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นเสียงต่ำระดับมีเสียงกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [22'] แต่มีรูปแปรใหม่ คือ เสียงสูง-ตก [42] ในที่นี้ได้สันนิษฐานว่าเป็นวรรณยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางซึ่งมีวรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นเสียงสูง-ตก [42] เช่นเดียวกัน (ดูระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยกลางในภาคผนวก ช) การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 ในลักษณะนี้อาจมีผลทำให้วรรณยุกต์คอแลมน์ C รวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมดแบบ C1234 และลักษณะที่เป็น “บันไดลาว” ก็จะหายไปเพราะมีการแยกเสียงของวรรณยุกต์ในช่อง C1 กับ DL123 ($C1 \neq DL123$) ทั้งลักษณะการรวมเสียงแบบ C1234 และการแยกเสียงแบบ

$C1 \neq DL123$ ล้วนแต่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้ในภาษาลาวในอนาคต หากวรรณยุกต์ที่เป็นรูปแปรใหม่ ถูกนำมาใช้แทนที่วรรณยุกต์รูปแปรเดิมในภาษาลาวอย่างสมบูรณ์

9.1.9 ภาพรวมการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ในภาษาลาว: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1

เมื่อพิจารณาการแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ทำให้สันนิษฐานได้ว่า อาจมีการเปลี่ยนแปลงการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ทั้งในแนวตั้ง เช่น วรรณยุกต์คอลัมน์ A B C และการเปลี่ยนแปลงการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวนอน เช่น การแยกเสียงรวมเสียงระหว่างวรรณยุกต์คอลัมน์ A และ B B และ C C และ DL หรือ DL และ DS ดังกล่าวมาแล้ว จึงสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอาจจะอยู่ในรูปแบบของการรวมเสียงวรรณยุกต์ซึ่งจะมีผลทำให้ในระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวมีจำนวนหน่วยเสียงลดลง หรืออาจเป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ซึ่งจะมีผลทำให้ภาษาลาวมีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์เพิ่มขึ้น หรือการแปรในบางกรณีก็อาจจะไม่ได้มีผลทำให้จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด ในที่นี้จะสรุปภาพรวมของรูปแบบการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์เฉพาะที่มีลักษณะเด่นมาแสดงไว้ในภาพที่ 105

จากภาพที่ 105 จะเห็นได้ว่า เมื่อเกิดการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบันซึ่งในที่นี้ได้แก่ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 นั้นทำให้สันนิษฐานได้ว่า รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในอนาคตมีรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ รูปแบบที่ระบบวรรณยุกต์มีการเปลี่ยนแปลงแต่ยังคงมีวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงเท่าเดิม รูปแบบที่ในระบบมีวรรณยุกต์ลดลงเหลือ 5 หน่วยเสียง และรูปแบบที่ในระบบมีวรรณยุกต์เพิ่มขึ้นเป็น 7 หน่วยเสียง การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นที่อาจเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคตโดยสรุป ได้แก่ การแยกเสียงรวมเสียงในแนวตั้งแบบ $B123-4$ และ $C1234$ รวมทั้งการแยกเสียงรวมเสียงในแนวนอนแบบ $A4=B1234$ $A23=B1234$ $C1234=DL4$ $C1=DL123=DS123$ $B4=C234=DL4$ และ $C1 \neq DL123$ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นลักษณะที่ไม่เคยปรากฏในภาษาลาวปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 มีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ดูเหมือนว่าปัจจัยภายนอกจะมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์มากกว่าปัจจัยภายใน ดังกรณีตัวอย่างของภาษาลาวที่มีการแปรของวรรณยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง ทั้งจากภาษาลาวด้วยกันเอง และจากภาษาอื่น ๆ โดยเฉพาะภาษาไทยกลางที่มีอิทธิพลค่อนข้างมากต่อการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มนี้

ภาษาลาวดั้งเดิม

	*A	*B	*C	*D
1	ว.1		ว.5	
2	ว.2	ว.4	ว.6	ว.7
3				
4	ว.3			ว.8

ภาษาลาวปัจจุบัน
(ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		
2	ว.2	ว.4	ว.6		ว.1
3					
4	ว.3				ว.4

ภาษาลาวในอนาคต

ระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2	ว.3	ว.5		ว.1
3					
4					ว.3

1

	A	B	C	DL	DS
1			ว.4		
2	ว.1	ว.3	ว.5		ว.1
3					
4	ว.2				ว.3

2

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2		ว.5		ว.1
3					
4	ว.3				ว.3

3

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2		ว.5		ว.1
3					
4	ว.3				ว.2

4

	A	B	C	DL	DS
1			ว.4		
2	ว.1	ว.3	ว.4	ว.5	ว.1
3					
4	ว.2				ว.3

5

ระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		
2	ว.2	ว.4	ว.6		
3					
4	ว.3				ว.4

1

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.6		
2	ว.2	ว.4			ว.1
3					
4	ว.3	ว.5			ว.4

2

	A	B	C	DL	DS
1			ว.4		
2	ว.1	ว.3	ว.5	ว.6	ว.1
3					
4	ว.2				ว.3

3

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1				
2	ว.2	ว.4	ว.5	ว.6	ว.1
3					
4	ว.3				ว.3

4

ระบบวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.6		
2	ว.2	ว.4	ว.7		ว.1
3					
4	ว.3	ว.5			ว.4

1

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		
2	ว.2	ว.4	ว.6	ว.7	ว.1
3					
4	ว.3				ว.4

2

ภาพที่ 105 ภาพรวมแสดงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวในอนาคต: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1

9.2 การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2

เมื่อเทียบกับการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1 แล้ว อาจกล่าวได้ว่าภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 มีรูปแบบการแปรของวรรณยุกต์ที่หลากหลายน้อยกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ เท่าที่ศึกษาในงานวิจัยนี้และจัดอยู่ในกลุ่มของภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 มีจำนวนน้อยกว่า ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 7 ที่ว่า ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 นั้นมีวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/2 นั่นคือ การมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ A1-234 B1234 C1=DL123 และ C234=DL4 คล้ายคลึงกัน แต่บางลักษณะในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 มีการแปรไปจากภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/2 ซึ่งได้เสนอรายละเอียดเกี่ยวกับการแปรไว้แล้วในบทที่ 7

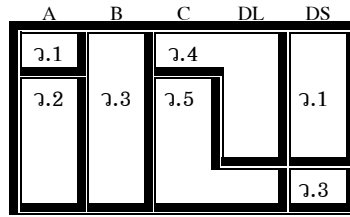
เมื่อวิเคราะห์การแปรของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงที่ปรากฏในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 ก็พบว่า การแปรของวรรณยุกต์บางลักษณะคล้ายคลึงกับภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1 ที่เสนอไว้ในหัวข้อ 9.1 แต่ก็มีการแปรบางลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ในที่นี้ได้นำภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/2 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่มีการแปรของวรรณยุกต์มาเป็นหลักในการเปรียบเทียบให้เห็นการแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 ด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการสันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ของภาษาลาวในอนาคต

การสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์โดยพิจารณาการแปรที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 แสดงไว้ในภาพที่ 106

จากภาพที่ 106 จะเห็นได้ว่า ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 มีการแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นรวม 5 แบบ ได้แก่ แบบที่ 1 (A23 มีการแปร) แบบที่ 2 (B4 มีการแปร) แบบที่ 3 (C1 มีการแปร) แบบที่ 4 (DL123 มีการแปร) และแบบที่ 5 (A1 และ C1 มีการแปร) การแปรของวรรณยุกต์แต่ละแบบดังกล่าวเป็นแนวทางในการสันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ได้ดังนี้

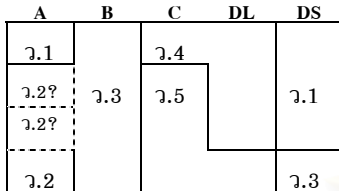
9.2.1 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 แบบที่ 1 (A23 มีการแปร)

การแปรของวรรณยุกต์คอลลัมน์ A ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 เป็นการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 ที่อาจมีผลทำให้การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลลัมน์ A เป็นแบบ A1-234 เหมือนภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/2 หรืออาจทำให้ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลลัมน์ A เปลี่ยนแปลงได้ 2 แบบ คือ แบบที่ 1.2 A1-23-4 (ดูภาพที่ 106) การเปลี่ยนแปลงลักษณะนี้จะทำให้วรรณยุกต์ในภาษาลาวมีจำนวนหน่วยเสียงเพิ่มจากเดิม 5 หน่วยเสียงเป็น 6 หน่วยเสียง ส่วนการเปลี่ยนแปลงแบบที่ 1.3 A1-23-4 และ A23=B1234 (ดูภาพที่ 106) ได้แก่ วรรณยุกต์คอลลัมน์ A แยกเป็น 3 เสียงแบบ A1-23-4 และวรรณยุกต์ในช่อง A23 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในคอลลัมน์ B การเปลี่ยนแปลงลักษณะนี้จะทำให้ในระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวมีวรรณยุกต์จำนวน 5 หน่วยเสียงเท่าเดิม แต่ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงเปลี่ยนแปลงไป

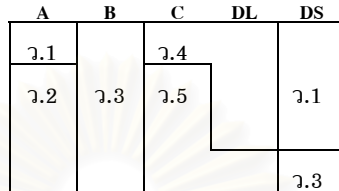

ภาษาลาวแท็กกลุ่มที่ 1/2

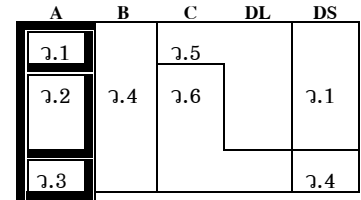
รูปแบบการแปรที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท็กกลุ่มที่ 2/2

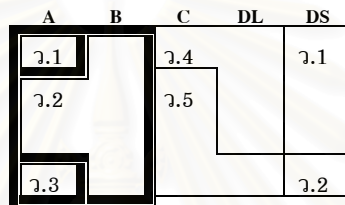
1

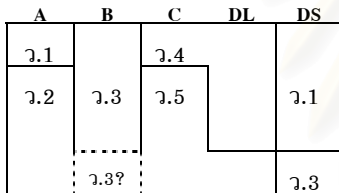
1.1

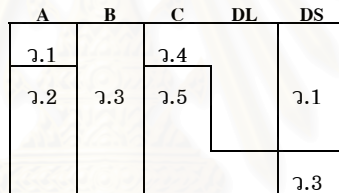
1.2

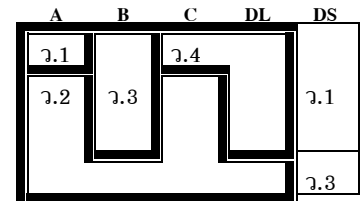
1.3

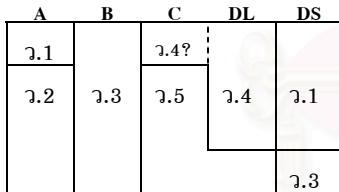
2

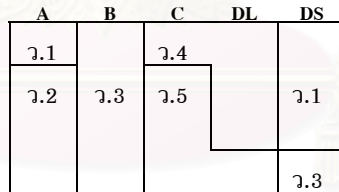
2.1

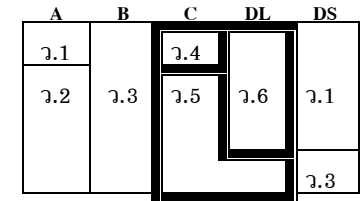
2.2

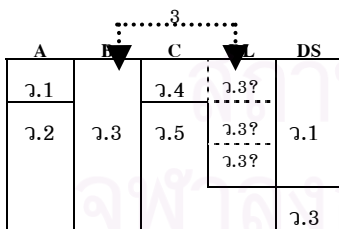
3

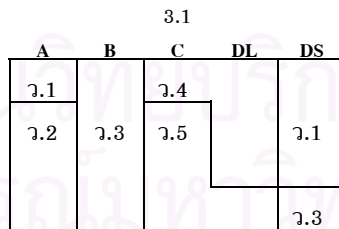
3.1

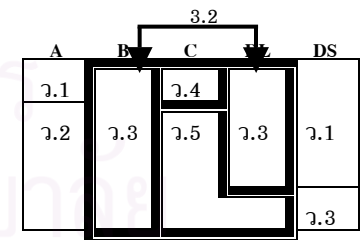
3.2

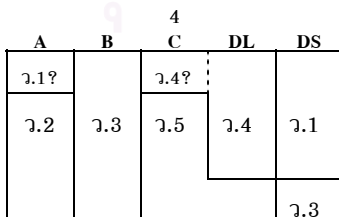
4

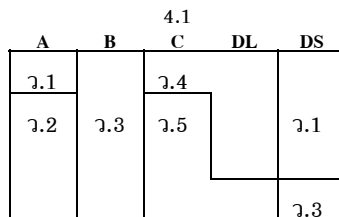
4.1

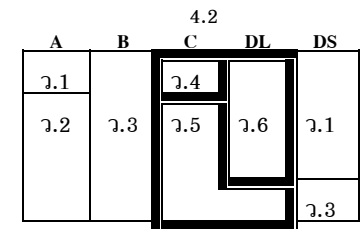
4.2

5

5.1

5.2

ภาพที่ 106 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท็กกลุ่มที่ 2/2

ตัวอย่างภาษาลาวในกลุ่มของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 ที่มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 ทำให้สันนิษฐานรูปแบบการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์แบบต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ ภาษาลาวเมืองจำปาสักและเมืองสองคอน แขวงจำปาสักที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านหนองแปก ตำบลห้วยข่า อำเภอบุญทริก จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีภาษาลาว/ส่วยศรีสะเกษพูดเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่และมีภาษาลาวอีสานถิ่นอื่นพูดปะปนอยู่ด้วย ในภาษาลาวเมืองจำปาสักและเมืองสองคอน แขวงจำปาสักมีวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงสูง-ตก [41/42] แต่มีผู้พูดภาษาลาวเมืองจำปาสัก แขวงจำปาสักจำนวน 2 คนที่วรรณยุกต์ในช่อง A23 มีวรรณยุกต์รูปแปรเกิดขึ้น โดยผู้พูด 1 คนมีวรรณยุกต์รูปแปรเป็นเสียงกลางระดับ [33] ซึ่งสันนิษฐานว่า เป็นอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง ส่วนในภาษาลาวเมืองจำปาสัก แขวงจำปาสักของผู้พูดอีก 1 คนมีทั้งรูปแปรที่เป็นเสียงกลางระดับ [33] และวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอีสานถิ่นอื่นที่พูดอยู่ในบริเวณเดียวกัน เช่น ภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี และถิ่นอำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น (ดูภาคผนวก ญ) ส่วนกรณีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 ของภาษาลาวเมืองสองคอน แขวงจำปาสักนั้น มีทั้งวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] และวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ยังมีภาษาลาวแขวงสะหวันนะเขต ที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านโคกสารท่า ตำบลโคกสาร อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งมีภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ และมีภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น รวมทั้งมีภาษาผู้ไทจากบ้านนาฟองท่าและบ้านนาฟองตัว เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขตพูดปะปนอยู่ด้วย ในภาษาลาวแขวงสะหวันนะเขตที่มีวรรณยุกต์ในช่อง A234 เป็นเสียงสูง-ตก [41] มีวรรณยุกต์รูปแปร 2 รูป คือ วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น เช่น ภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานีและถิ่นอำเภอเสนางคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ นอกจากนี้ยังมีรูปแปรของวรรณยุกต์ คือ วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นวรรณยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานซึ่งมีวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [343/342] และในภาษาของผู้พูดบางคนเป็นเสียงกลางระดับ-ตก [332] ที่น่าจะเป็นรูปแปรที่เกิดขึ้นจากการออกเสียงวรรณยุกต์กลาง-ขึ้น-ตก [343/342] ให้มีสัทลักษณะเป็นเสียงกลางระดับ-ตก [332] นั่นเอง จึงน่าสนใจว่า วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ที่ปรากฏในช่อง A23 ของภาษาลาวแขวงสะหวันนะเขต อาจถูกแทรกแซงจากภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน แต่วรรณยุกต์ที่ถูกแทรกแซงเข้าไปเป็นวรรณยุกต์ที่ผ่านกระบวนการทำให้ง่ายขึ้นแล้ว คือ เป็นเสียงกลางระดับ [33]

การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 ที่ปรากฏในภาษาลาวจากสปป.ลาวถิ่นต่าง ๆ ดังยกตัวอย่างมานี้ ทำให้สันนิษฐานได้ว่า อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์คอแลมน์ A เป็นแบบ A1-23-4 และอาจมีการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบใหม่เกิดขึ้น คือ A23=B1234 ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่นอกจากจะเกิดขึ้นจากปัจจัยภายในตัวภาษาเอง ยังมีการเปลี่ยนแปลงที่มีสาเหตุจากปัจจัยภายนอกด้วย นั่นคือ การได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง

9.2.2 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 แบบที่ 2 (B4 มีการแปร)

การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 ที่ปรากฏในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 ดังแสดงในภาพที่ 106 ทำให้สันนิษฐานได้ว่า นอกจากภาษาลาวในอนาคตจะมีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลลัมน์ B แบบ B1234 เช่นเดียวกับภาษาลาวปัจจุบันแล้ว ยังอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลลัมน์ B แบบ 2.2 คือ B123-4 และ A234=B4=C234=DL4 ซึ่งการรวมเสียงระหว่างวรรณยุกต์ในคอลลัมน์ A B C และ DL นี้ยังไม่ปรากฏในภาษาลาวปัจจุบัน

ตัวอย่างภาษาลาวที่มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 ในลักษณะดังกล่าว ได้แก่ ภาษาลาว/ส่วยศรีสะเกษที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านหนองแปก ตำบลห้วยข่า อำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น และภาษาลาวจากสปป.ลาวพูดปะปนอยู่ด้วย ภาษาลาว/ส่วยศรีสะเกษมีวรรณยุกต์ในช่อง B4 เป็นเสียงกลางระดับ [33] แต่มีรูปแปรเป็นวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] ซึ่งสันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 ดังกล่าวนี้อาจมีผลทำให้วรรณยุกต์คอลลัมน์ B ในภาษาลาว/ส่วยศรีสะเกษแยกเป็น 2 เสียงแบบ B123-4 ซึ่งจะมีผลทำให้มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ลดลงจาก 5 หน่วยเสียงเป็น 4 หน่วยเสียง เนื่องจากวรรณยุกต์ในช่อง B4 แปรเป็นเสียงสูง-ตก [42] จึงรวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง A234 ซึ่งมีวรรณยุกต์เป็นเสียงเดียวกัน และอาจรวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C234 และ DL4 ซึ่งมีวรรณยุกต์เป็นเสียงสูงระดับ-ตก (มีเสียงก้องเส้นเสียงเครียด) และจัดเป็นวรรณยุกต์ที่มีสัทลักษณะคล้ายคลึงกับวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] ในช่อง A234 และ B4 ดังนั้นการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 อาจทำให้มีแนวโน้มว่าในอนาคตภาษาลาว/ส่วยศรีสะเกษอาจมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ระหว่างคอลลัมน์ A B C และ DL แบบ A234=B4=C234=DL4 ซึ่งจะทำให้ระบบวรรณยุกต์มีวรรณยุกต์เพียง 4 หน่วยเสียงเท่านั้น

9.2.3 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 แบบที่ 3 (C1 มีการแปร)

วรรณยุกต์ในช่อง C1 ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 ที่มีรูปแบบการแปรดังแสดงในภาพที่ 106 นั้นอาจทำให้มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงระหว่างวรรณยุกต์คอลลัมน์ C และ DL ซึ่งเดิมรวมเสียงกันแบบ C1=DL123 อาจเกิดการแยกเสียงแบบ C1≠DL123 (ดูการเปลี่ยนแปลงแบบที่ 3.2 ในภาพที่ 106) ตัวอย่างภาษาลาวที่มีการแปรของวรรณยุกต์ในคอลลัมน์ C ในลักษณะดังกล่าว คือ ภาษาลาวอุตรดิตถ์ที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านวังขาย ตำบลปริงเพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีซึ่งมีภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ พูดปะปนอยู่ในบริเวณเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีภาษาลาวด่าน/ลาวซู้คั้ง/ลาวคั้งพูดเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่และมีภาษาลาวนอก/ลาวพม่าสำเนียงเวียงจันทน์พูดปะปนอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ในภาษาลาวอุตรดิตถ์มีวรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [353] ซึ่งทำให้สามารถฟังได้ชัดเจนว่า ภาษาลาวอุตรดิตถ์มี “สำเนียง” แตกต่างจากภาษาลาวด่าน/ลาวซู้คั้ง/ลาวคั้ง ภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ และภาษาลาวนอก/ลาวพม่าสำเนียงเวียงจันทน์อย่างชัดเจน แต่วรรณยุกต์ในช่อง C1 ของภาษาลาวอุตรดิตถ์มีวรรณยุกต์รูปแปรใหม่เกิดขึ้น คือ วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ซึ่งคล้ายคลึงกับ

วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตกระดับ มีเสียงกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [211'] หรือวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [32'] ที่ปรากฏในช่อง C1 ในภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ ที่พูดในบริเวณเดียวกัน (ดูระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ ที่พูดในบ้านวังชัย ตำบลปริงเพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ในภาคผนวก ญ) ดังนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่า วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ที่เป็นรูปแปรใหม่ในภาษาลาวอุตรดิตถ์เป็นอิทธิพลจากภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ นั่นเอง

การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 ในภาษาลาวอุตรดิตถ์อาจมีผลทำให้ในระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวอุตรดิตถ์มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์เพิ่มขึ้นจากเดิม 5 หน่วยเสียงเป็น 6 หน่วยเสียง เนื่องจากการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ C1 และ DL123 ($C1 \neq DL123$) นั่นคือ ลักษณะที่เรียกว่า “บันไดลาว” หายไป

9.2.4 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 แบบที่ 4 (DL123 มีการแปร)

การแปรของวรรณยุกต์คอล์มน์ DL ที่ปรากฏเป็นลักษณะเด่นในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 คือ การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DL1 DL2 และ DL3 ซึ่งเป็นการแปรที่ทำให้สันนิษฐานได้ว่า วรรณยุกต์คอล์มน์ DL ในภาษาลาวอาจมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงเปลี่ยนแปลงจากเดิม คือ DL123-4 แต่อาจเกิดการแยกเสียงได้หลายแบบเช่น DL1-23-4 DL12-3-4 หรือ DL1-2-3-4 แต่แนวโน้มของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ DL ที่น่าจะเป็นไปได้มากกว่าแบบอื่น ๆ คือ การแยกเสียงแบบ DL123-4 เช่นเดิม เนื่องจากในภาษาลาวมีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ DL เป็น 2 เสียง คือ DL123 และ DL4 หากเกิดการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ก็มีแนวโน้มที่จะเป็นการแปรที่ปรากฏทั้งวรรณยุกต์ในช่อง DL1 DL2 และ DL3 และเป็นการแปรเป็นวรรณยุกต์ใดวรรณยุกต์หนึ่งเหมือนกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ใด ๆ ในภาษาที่เดิมเป็นวรรณยุกต์หน่วยเสียงเดียวกันนั้นน่าจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันซึ่งก็เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดความเรียบง่ายในภาษา (simplicity) และไม่นำไปสู่ความสลับซับซ้อนจนทำให้เกิดอุปสรรคในการใช้ภาษาติดต่อสื่อสารกันของผู้พูด ดังนั้นจึงได้สันนิษฐานว่า แม้จะเกิดการแปรของวรรณยุกต์คอล์มน์ DL ทั้งในช่อง DL1 DL2 และ DL3 แต่วรรณยุกต์คอล์มน์ DL ในภาษาลาวก็น่าจะมีการแยกเสียงแบบ DL123-4 ตามเดิม แต่ลักษณะที่อาจจะเปลี่ยนแปลงไป คือ วรรณยุกต์ในช่อง DL123 อาจเกิดการแยกเสียงจากวรรณยุกต์ในช่อง C1 ($C1 \neq DL123$)

ตัวอย่างภาษาลาวในกลุ่มของภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 ที่มีการแปรของวรรณยุกต์คอล์มน์ DL ลักษณะดังกล่าว คือ ภาษาลาว/ส่วยศรีสะเกษที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านหนองแปก ตำบลห้วยข่า อำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ และภาษาลาวจากสปป.ลาวพูดปะปนอยู่ด้วย ในภาษาลาว/ส่วยศรีสะเกษมีวรรณยุกต์ในช่อง DL123 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] เช่นเดียวกับวรรณยุกต์ในช่อง C1 แตกต่างกันตรงที่วรรณยุกต์ในช่อง C1 มีเสียงก้องเส้นเสียงเครียดปรากฏร่วมด้วย แต่วรรณยุกต์ในช่อง DL123 ในภาษาลาว/ส่วยศรีสะเกษมีรูปแปรเกิดขึ้น คือ วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นการแปรที่เกิดขึ้นภายหลัง

ในตัวภาษา กล่าวคือ ผู้พูดออกเสียงวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ให้ง่ายขึ้นเป็นเสียงระดับซึ่งในที่นี้ คือ วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] หากเกิดการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DL123 อย่างสมบูรณ์ก็มีแนวโน้มว่า วรรณยุกต์ในช่อง DL123 ในภาษาลาว/ส่วยศรีสะเกษอาจเป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C1 แต่เป็นหน่วยเสียงเดียวกันกับวรรณยุกต์คอล์มันน์ B ซึ่งมีวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางระดับ [33] เช่นเดียวกัน

เมื่อเกิดการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ในลักษณะดังกล่าว ทำให้สันนิษฐานได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่อาจเกิดขึ้นในภาษาลาว/ส่วยศรีสะเกษในอนาคต คือ มีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ C1 และ DL123 ($C1 \neq DL123$) แต่เกิดการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบใหม่ขึ้น คือ $B1234 = DL123$ ซึ่งแตกต่างจากลักษณะการรวมเสียงที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวปัจจุบันส่วนใหญ่โดยสิ้นเชิง

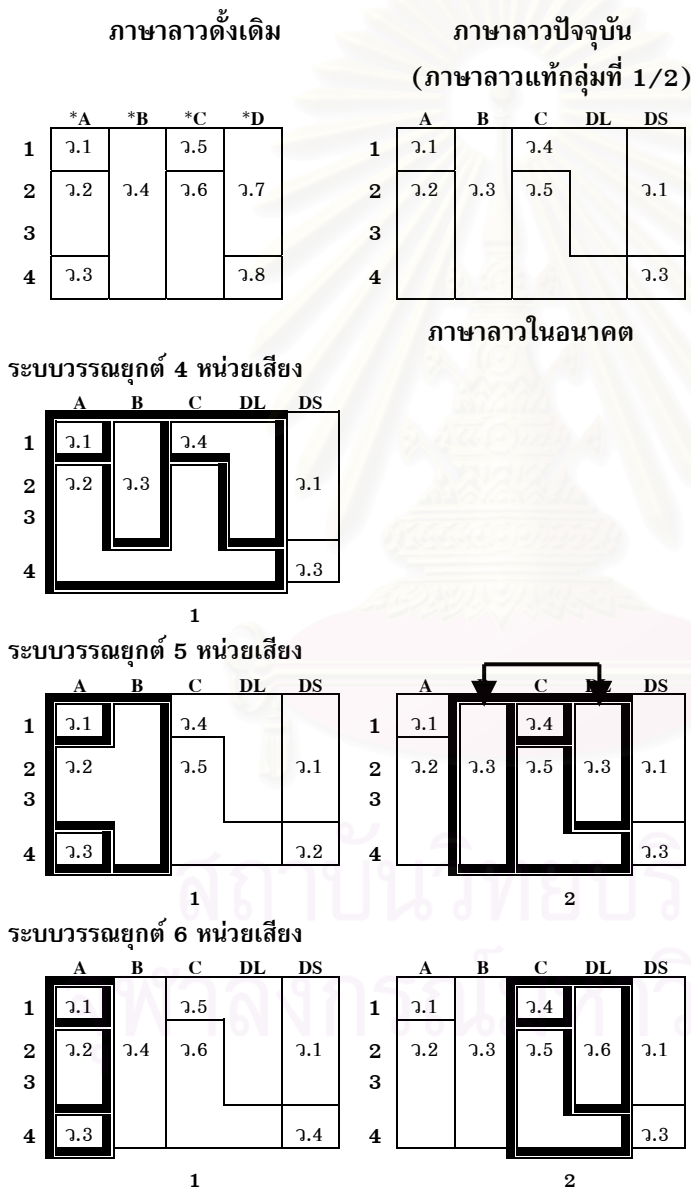
9.2.5 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท็กกลุ่มที่ 2/2 แบบที่ 5 (A1 และ C1 มีการแปร)

การแปรของวรรณยุกต์แบบที่ 5 ในภาษาลาวแท็กกลุ่มที่ 2/2 ได้แก่ การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A1 และ C1 แต่การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A1 ไม่ได้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ A แต่อย่างใด ส่วนการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 นั้นอาจทำให้เกิดการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ $C1 \neq DL123$ ได้ ตัวอย่างภาษาลาวที่มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A1 และ C1 ลักษณะนี้ คือ ภาษาลาวอุตรดิตถ์ซึ่งพูดในบ้านวังขาย ตำบลปริงเพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีซึ่งมีวรรณยุกต์ในช่อง A1 เป็นเสียงสูง-ตก-ขึ้น [523] ซึ่งเป็นวรรณยุกต์อีกหน่วยเสียงหนึ่งที่ทำให้ได้ยินสำเนียงของภาษาลาวอุตรดิตถ์แตกต่างจากสำเนียงของภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ ภาษาลาวต่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง และภาษาลาวนอก/ลาวพม่าสำเนียงเวียงจันทน์ที่พูดอยู่ในบริเวณเดียวกัน แต่วรรณยุกต์ในช่อง A1 ในภาษาลาวอุตรดิตถ์มีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [324] คล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ในช่อง A1 ของภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ ซึ่งเป็นเสียงต่ำ-ตก-ขึ้น [213] เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [313/323/324] หรือเสียงต่ำระดับ-ขึ้น [223] (ดูภาคผนวก ญ) ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่วรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [324] ที่เป็นรูปแปรในภาษาลาวอุตรดิตถ์นั้นเป็นอิทธิพลจากภาษาลาวอีสาน ส่วนการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 ซึ่งมีรูปแปรเดิมเป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [353] และเป็นวรรณยุกต์อีกหน่วยเสียงหนึ่งที่ทำให้ภาษาลาวอุตรดิตถ์มีสำเนียงแตกต่างจากภาษาลาวถิ่นอื่น ๆ แต่วรรณยุกต์ในช่อง C1 มีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ซึ่งสันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอีสานเช่นเดียวกับวรรณยุกต์ในช่อง A1

การแปรในช่อง C1 ในลักษณะข้างต้นอาจมีผลทำให้ลักษณะที่เรียกว่า “บันไดลาว” ที่เคยปรากฏในภาษาลาวอุตรดิตถ์หายไป เนื่องจากมีเกิดการแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ($C1 \neq DL123$) และจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวอุตรดิตถ์ก็จะเพิ่มจากเดิม 5 หน่วยเสียงเป็น 6 หน่วยเสียงเช่นเดียวกับกรณีของภาษาลาวอุตรดิตถ์ที่ผู้พูดมีการแปรเฉพาะวรรณยุกต์ในช่อง C1 ดังกล่าวไว้ในหัวข้อ 9.2.3 ข้างต้น

9.2.6 ภาพรวมการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ในภาษาลาว: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2

เมื่อพิจารณาการแปรของวรรณยุกต์ต่าง ๆ ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 ดังกล่าวมาในหัวข้อ 9.2.1–9.2.5 ข้างต้น ทำให้มองเห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่อาจเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคตได้หลายรูปแบบ ในที่นี่ได้สรุปภาพรวมของรูปแบบการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ในภาษาลาวในอนาคตที่สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 ดังแสดงในภาพที่ 107

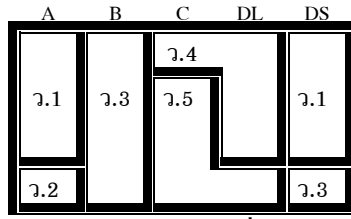
ภาพที่ 107 ภาพรวมแสดงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวในอนาคต: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2

จากภาพที่ 107 จะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในอนาคต เมื่อพิจารณาจากการแปรของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 มีทั้งลักษณะการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์และการรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวตั้ง โดยเฉพาะวรรณยุกต์คอล์มน์ A ที่อาจเปลี่ยนแปลงจากแบบเดิมคือ A1-234 เป็นแบบ A1-23-4 เหมือนภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/1 และภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1 นอกจากนี้ยังอาจมีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์คอล์มน์ B ที่เดิมรวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมดแบบ B1234 แต่อาจเกิดการแยกเสียงเป็น 2 เสียงแบบ B123-4 ส่วนการเปลี่ยนแปลงของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวนอนนั้นที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ การรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ A และ B แบบ A23=B1234 การรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ B และ DL แบบ B1234=DL123 การรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ A B C และ DL แบบ A234=B4=C234=DL4 นอกจากนี้ยังอาจมีการเปลี่ยนแปลงที่จากเดิมวรรณยุกต์คอล์มน์ C และ DL รวมเสียงแบบ C1=DL123 แต่ในอนาคตวรรณยุกต์ช่อง C1 และ DL123 ดังกล่าวอาจแยกเป็นคนละหน่วยเสียง ($C1 \neq DL123$) ดังนั้น ระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่อยู่ในกลุ่มภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 ซึ่งเดิมมี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ในอนาคตอาจมี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์เช่นเดิม แต่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เปลี่ยนแปลงไป หรืออาจมีจำนวนวรรณยุกต์ลดลงเหลือเพียง 4 หน่วยเสียง และในบางกรณีอาจมีวรรณยุกต์เพิ่มขึ้นเป็น 6 หน่วยเสียงก็เป็นได้

9.3 การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/3

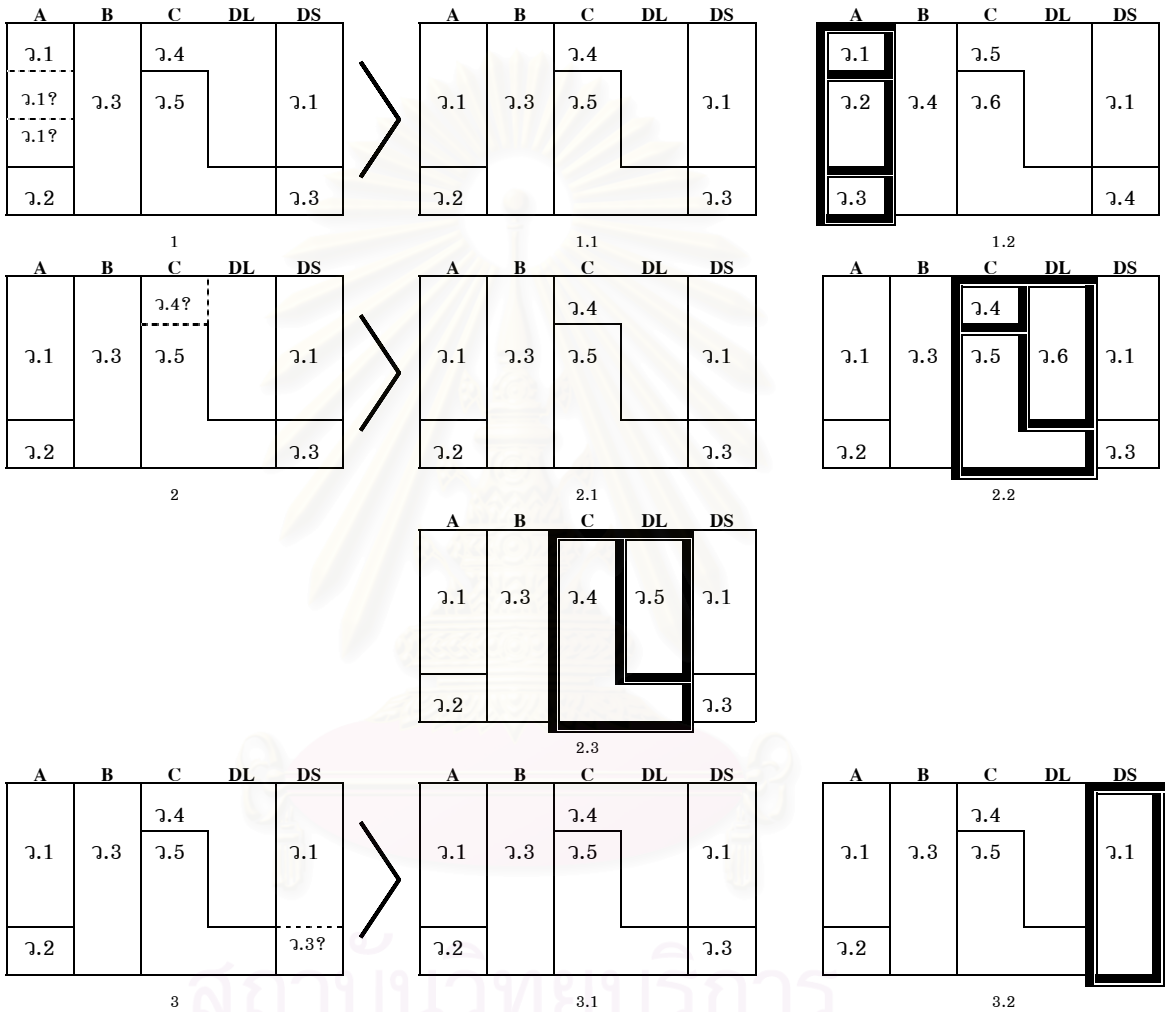
ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/3 ซึ่งมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงที่เป็นลักษณะเด่นแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 และ A123-4 เหมือนภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/3 แต่ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/3 มีการแปรเกิดขึ้นกับวรรณยุกต์ต่าง ๆ ลักษณะการแปรมีทั้งที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันและที่แตกต่างจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1 และกลุ่มที่ 2/2 เนื่องจากภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่จัดอยู่ในกลุ่มของภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/3 มีจำนวนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1 และกลุ่มที่ 2/2 ดังนั้นรูปแบบการแปรของแต่ละวรรณยุกต์จึงไม่หลากหลายนัก เมื่อพิจารณาเฉพาะการแปรที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/3 ซึ่งจะเป็นแนวทางในการสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวได้ในที่นี้ได้แสดงการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/3 ที่มีลักษณะเด่นโดยมีวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/3 เป็นหลักในการเปรียบเทียบดังแสดงในภาพที่ 108

จากภาพที่ 108 จะเห็นได้ว่า ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/3 มีการแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นรวม 3 แบบ ได้แก่ แบบที่ 1 (A23 มีการแปร) แบบที่ 2 (C1 มีการแปร) และแบบที่ 3 (DS4 มีการแปร) การแปรของวรรณยุกต์แต่ละแบบดังกล่าวทำให้มองเห็นแนวโน้มที่ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/3 อาจมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ได้หลายรูปแบบในอนาคตแยกกล่าวได้ดังนี้

ภาษาลาวแท็กกลุ่มที่ 1/3

รูปแบบการแปรที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท็กกลุ่มที่ 2/3

ภาพที่ 108 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท็กกลุ่มที่ 2/3

9.3.1 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท็กกลุ่มที่ 2/3 แบบที่ 1 (A23 มีการแปร)

วรรณยุกต์คอสิมน์ A ในภาษาลาวแท็กกลุ่มที่ 2/3 น่าจะมีการแยกเสียงออกเป็น 2 เสียงแบบ A123-4 เหมือนภาษาลาวแท็กกลุ่มที่ 1/3 แต่เนื่องจากการแปรของวรรณยุกต์คอสิมน์ A เกิดขึ้นโดยเฉพาะวรรณยุกต์ในช่อง A23 ซึ่งเป็นวรรณยุกต์ที่มีการแปรมากที่สุดเช่นเดียวกับกรณีที่พบในภาษาลาวแท็กกลุ่มที่ 2/1 และภาษาลาวแท็กกลุ่มที่ 2/2 ที่กล่าวมาในหัวข้อ 9.1 และ 9.2 ข้างต้น

ลักษณะการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 ที่เกิดขึ้นในภาษาลาวแท็กกลุ่มที่ 2/3 ดังแสดงในภาพที่ 108 อาจมีผลทำให้วรรณยุกต์คอสิมน์ A มีการแยกเสียงรวมเสียงได้หลากหลายแบบ เช่น

เป็นแบบ A123-4 เช่นเดิม หรืออาจแยกเป็น 3 เสียงแบบ A1-23-4 หรือแยกเป็น 4 เสียงแบบ A1-2-3-4 แต่ลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่มีความเป็นไปได้มากกว่าลักษณะอื่น เนื่องจากไม่มีความซับซ้อนมากเกินไป คือ การแยกเสียงแบบ A1-23-4 ดังที่ปรากฏในแบบที่ 1.2 ในภาพที่ 108

ตัวอย่างภาษาที่มีการแปรของวรรณยุกต์คอล์มันน์ A23 และทำให้สันนิษฐานได้ว่าอาจมีการเปลี่ยนแปลงการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ A ลักษณะข้างต้นประกอบด้วยภาษาลาวหลายถิ่น แต่ละถิ่นมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 ในรูปแบบทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ได้แก่ ภาษาลาว/ลาวเวียงถิ่นบ้านในที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในตำบลสระสีเหลือง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ในภาษาลาว/ลาวเวียงถิ่นบ้านในของผู้พูดจำนวน 2 คน มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 และมีรูปแปรที่แตกต่างกัน คือ ในระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดคนที่ 1 (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1 ในภาพที่ 71) มีวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น [24] เช่นเดียวกับวรรณยุกต์ในช่อง A1 แต่มีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] เมื่อพิจารณาจากภาษาลาว/ลาวเวียงถิ่นอื่น ๆ หรือภาษาไทยกลางที่พูดอยู่รอบข้าง พบว่าวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] ปรากฏเป็นรูปแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 ของภาษาลาว/ลาวเวียงในผู้พูดเพียงบางคนเท่านั้น ในที่นี้จึงสันนิษฐานว่าวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] ที่ปรากฏในภาษาลาว/ลาวเวียงน่าจะเป็นการแปรอันเนื่องมาจากปัจจัยภายใน คือ เป็นการออกเสียงวรรณยุกต์เสียงขึ้นให้เป็นเสียงขึ้น-ตก การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 ลักษณะนี้ปรากฏค่อนข้างมากในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ แทบทุกกลุ่ม ส่วนภาษาลาว/ลาวเวียง ถิ่นบ้านในของผู้พูดอีกคนหนึ่งนั้น (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 2 ในภาพที่ 71) มีทั้งรูปแปรที่เป็นวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] ซึ่งเป็นการแปรที่เกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยภายในตัวภาษาเอง นอกจากนี้ยังมีรูปแปรเป็นเสียงต่ำ-ตก [21] ซึ่งสันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลจากภาษาลาว/ลาวเวียงถิ่นอื่น ๆ ที่พูดในบริเวณเดียวกัน เช่น ภาษาลาว/ลาวเวียงถิ่นบ้านตม ถิ่นบ้านโนน และถิ่นบ้านหัวถนน ตำบลหัวถนน ที่ต่างก็มีวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาว/ลาวเวียงของผู้พูดคนที่ 2 จึงมีสาเหตุจากทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ในขณะที่การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาว/ลาวเวียงของผู้พูดคนที่ 1 นั้นมีเพียงปัจจัยภายในเข้ามาเกี่ยวข้องเท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีภาษาลาวสำเนียงเวียงจันทน์ที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านสาวแล ตำบลโพธิ์ตาก กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคายของผู้พูดจำนวน 2 คน ที่มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 และมีรูปแปรของวรรณยุกต์ที่แตกต่างกัน คือ ในภาษาลาวสำเนียง เวียงจันทน์ของผู้พูดคนที่ 1 (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 9 ในภาพที่ 71) ซึ่งมีวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น [324] เหมือนวรรณยุกต์ในช่อง A1 แต่มีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นการแปรที่เกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยภายในเช่นเดียวกับกรณีของภาษาลาว/ลาวเวียง ส่วนในระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดอีกคนหนึ่ง (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 10 ในภาพที่ 71) มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A23 ที่เป็นเสียงต่ำ-ตก-ขึ้น [212] แต่มีรูปแปรเป็นเสียงสูง-ตกระดับ [433] และกลาง-ตกระดับ [322] เป็นที่ชัดเจนว่า รูปแปรนี้เป็นอิทธิพลจากภาษาไทยกลางซึ่งมีวรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงกลางระดับ [33]

การแปรของวรรณยุกต์ช่อง A23 ที่มีสาเหตุจากทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกภาษาเข้ามาเกี่ยวข้อง มีผลทำให้ภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ข้างต้นมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงที่เปลี่ยนไป

วรรณยุกต์คอแลมน์ A ซึ่งเดิมแยกเป็น 2 เสียงแบบ A123-4 อาจแยกเป็น 3 เสียงแบบ A1-23-4 ซึ่งจะมีผลทำให้ในระบบวรรณยุกต์ของภาษานั้น ๆ มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์เพิ่มขึ้นจากเดิม 5 หน่วยเสียงเป็น 6 หน่วยเสียงซึ่งเป็นระบบวรรณยุกต์เหมือนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 (ดูรายละเอียดในบทที่ 7)

9.3.2 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 แบบที่ 2 (C1 มีการแปร)

การแปรที่เกิดขึ้นในวรรณยุกต์คอแลมน์ C ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 พบเพียงการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 ซึ่งอาจมีผลทำให้มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ได้ถึง 3 แบบดังแสดงในภาพที่ 108 โดยแบบที่ 1 การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์อาจมีลักษณะเช่นเดิม หากการแปรของวรรณยุกต์ปรากฏในระดับที่ไม่มากนัก หรืออาจมีการเปลี่ยนแปลงเป็นแบบที่ 2.2 และแบบที่ 2.3 ได้แก่ การแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ $C1 \neq DL123$ และการรวมเสียงวรรณยุกต์คอแลมน์ C แบบ C1234 ตามลำดับ การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์คอแลมน์ C แต่ละแบบ จะมีผลต่อจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงด้วย

ตัวอย่างภาษาลาวที่มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 ได้แก่ ภาษาลาวพม่า/ลาวนอกสำเนียงเวียงจันทน์ที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านทำดินแดง ตำบลปริงเพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 4 ในภาพที่ 71) ซึ่งมีภาษาลาวต่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งพูดเป็นส่วนใหญ่ และมีภาษาลาวอุตรดิตถ์ และภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ พูดอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ภาษาลาวพม่า/ลาวนอกสำเนียงเวียงจันทน์มีวรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] เช่นเดียวกับวรรณยุกต์ในช่อง DL123 แต่มีรูปแปร คือ เสียงสูงระดับ-ตก [442]

ในที่นี้มีข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับที่มาของรูปแปรดังกล่าว 2 ประการ คือ ประการแรก อาจเป็นอิทธิพลจากภาษาไทยกลางซึ่งมีวรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นเสียงสูง-ตก [42] คล้ายคลึงกับวรรณยุกต์เสียงสูงระดับ-ตก [442] ที่เป็นรูปแปรในภาษาลาวพม่า/ลาวนอกสำเนียงเวียงจันทน์ ประการที่สอง วรรณยุกต์ในช่อง C1 ของภาษาลาวพม่า/ลาวนอกสำเนียงเวียงจันทน์ได้รับอิทธิพลจากวรรณยุกต์ในช่อง C1 ของภาษาลาวต่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง ซึ่งมีวรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นเสียงขึ้น-ตก เช่น เสียงกลาง-ขึ้น-ตก [342/354] หรือเสียงสูง-ขึ้น-ตก [452] เมื่อวรรณยุกต์เสียงขึ้น-ตกดังกล่าวแทรกแซงเข้าไปในภาษาลาวพม่า/ลาวนอก วรรณยุกต์ก็จะถูกปรับให้ออกเสียงง่ายขึ้น (tonal simplification) จากเดิมเป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [342/354] หรือเสียงสูง-ขึ้น-ตก [452] กลายเป็นเสียงสูงระดับ-ตก [442] นั่นเอง การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 ดังกล่าวอาจมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอแลมน์ C ในภาษาลาวพม่า/ลาวนอกสำเนียงเวียงจันทน์ ได้แก่ การแยกเสียงของวรรณยุกต์ในช่อง C1 และ DL123 ($C1 \neq DL123$) นั่นคือ ลักษณะของ “บันไดลาว” หายไป ดังนั้นในระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวพม่า/ลาวนอกก็จะมีวรรณยุกต์เพิ่มขึ้นจากเดิม 5 หน่วยเสียงเป็น 6 หน่วยเสียง (ดูรูปแบบการเปลี่ยนแปลงแบบที่ 2.2 ในภาพที่ 108)

นอกจากนี้ยังมีความเป็นไปได้ที่การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 อาจทำให้วรรณยุกต์คอแลมน์ C เกิดการรวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมด เนื่องจากรูปแปรที่เป็นเสียงสูงระดับ-ตก [442]

ในช่อง C1 นั้น เป็นหน่วยเสียงเดียวกันกับวรรณยุกต์ในช่อง C234 หากเกิดการรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ C แบบ C1234 ก็จะทำให้ภาษาลาวพม่า/ลาวนอกไม่มีลักษณะของ “บันไดลาว” หลงเหลืออยู่เลย แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ได้มีผลต่อจำนวนหน่วยเสียงในระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวพม่า/ลาวนอกแต่อย่างใด นั่นคือ ยังคงมีวรรณยุกต์จำนวน 5 หน่วยเสียงเช่นเดิม (ดูรูปแบบการเปลี่ยนแปลงแบบที่ 2.3 ในภาพที่ 108)

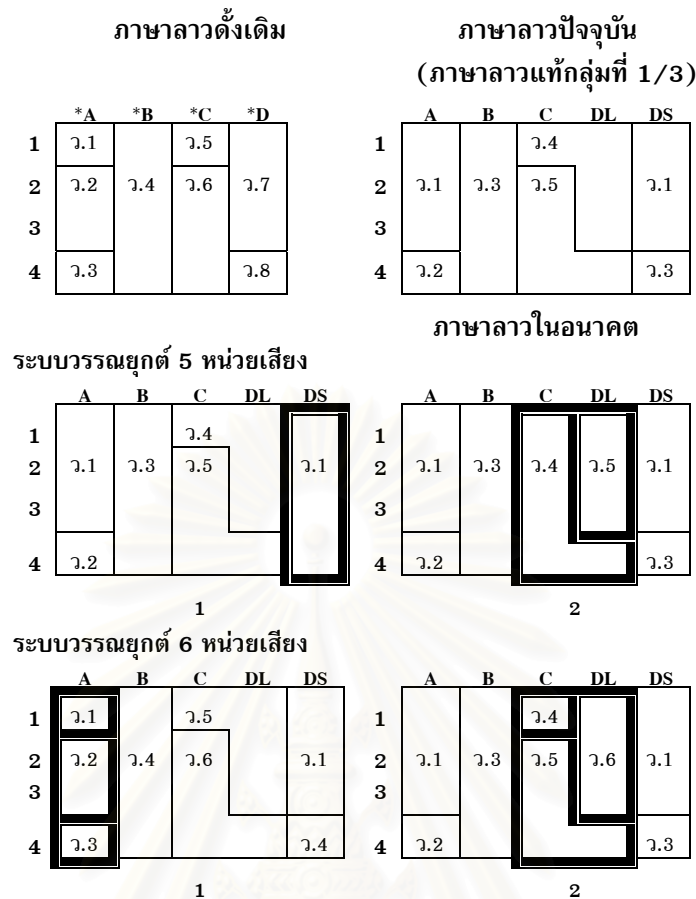
9.3.3 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 แบบที่ 3 (DS4 มีการแปร)

ลักษณะเด่นของการแปรของวรรณยุกต์คอลัมน์ DS ที่ปรากฏในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 ได้แก่ การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DS4 ซึ่งอาจมีผลทำให้วรรณยุกต์คอลัมน์ DS ในภาษาลาวที่จากเดิมแยกเป็น 2 เสียงแบบ DS123-4 อาจเปลี่ยนแปลงเป็นแบบ DS1234 นั่นคือวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS รวมเป็นหน่วยเสียงเดียวกันทั้งหมด แม้การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DS4 ที่ปรากฏในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 ดังแสดงในภาพที่ 108 จะดูไม่มีความสำคัญต่อระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวมากนัก แต่ก็ยังเป็นลักษณะการแปรที่น่าสนใจในระดับหนึ่ง เพราะนอกจากจะเป็นลักษณะที่พบในภาษาถิ่นต่าง ๆ ค่อนข้างบ่อยแล้ว ยังเป็นตัวอย่างการแปรที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอกอย่างชัดเจน

ตัวอย่างภาษาลาวในกลุ่มของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 ที่มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DS4 ได้แก่ ภาษาลาวพม่า/ลาวนอกสำเนียงเวียงจันทน์ที่พูดในบ้านท่าดินแดง ตำบลปริงเพล อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในภาษาลาวพม่า/ลาวนอกสำเนียงเวียงจันทน์มีวรรณยุกต์ในช่อง DS4 เป็นเสียงกลางระดับ [33] เช่นเดียวกับวรรณยุกต์คอลัมน์ B แต่มีรูปแปรเกิดขึ้น คือวรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น [35] ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นรูปแปรที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางซึ่งมีวรรณยุกต์ในช่อง DS4 เป็นเสียงสูง-ขึ้น-ตก [453] แต่เมื่อวรรณยุกต์เสียงสูง-ขึ้น-ตกในภาษาไทยกลางแทรกแซงเข้าไปในภาษาลาวพม่า/ลาวนอกก็ถูกปรับให้มีสัทลักษณะที่ซับซ้อนน้อยลงและระดับเสียงต่ำลง คือ เป็นวรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น [35] การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DS4 ไม่ได้มีผลกระทบต่อลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงที่เป็นลักษณะเด่น และไม่ได้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวพม่า/ลาวนอก หากแต่มีผลทำให้วรรณยุกต์คอลัมน์ DS เกิดการรวมเสียงแบบ DS1234 (ดูการเปลี่ยนแปลงแบบที่ 3.3 ในภาพที่ 108) ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่ปรากฏมากนักในภาษาลาวปัจจุบัน แต่สันนิษฐานว่าอาจปรากฏมากขึ้นในภาษาลาวในอนาคต

9.3.4 ภาพรวมการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ในภาษาลาว: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3

การแปรของวรรณยุกต์ต่าง ๆ ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 ดังที่กล่าวมาในหัวข้อ 9.3.1-9.3.3 ทำให้มองเห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่อาจเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคตได้หลายรูปแบบ ในที่นี่ได้สรุปภาพรวมของรูปแบบการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ในภาษาลาวในอนาคตที่สันนิษฐานจากการพิจารณาการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 ดังแสดงในภาพที่ 109

ภาพที่ 109 ภาพรวมแสดงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวในอนาคต: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3

จากภาพที่ 109 จะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งเป็นการสันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 มีทั้งการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวตั้ง ได้แก่ วรรณยุกต์คอลัมน์ A ที่เดิมแยกเสียงแบบ A123-4 ก็อาจเกิดการแยกเสียงเป็น 3 เสียงแบบ A1-23-4 เหมือนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 และภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 วรรณยุกต์คอลัมน์ C ที่เดิมแยกเสียงแบบ C1-234 ก็อาจรวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมด (C1234) และวรรณยุกต์คอลัมน์ DS ที่เดิมแยกเสียงแบบ DS123-4 ก็อาจรวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมด (DS1234) ส่วนการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวนอนที่สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 ได้แก่ ลักษณะของ “บันไดลาว” อาจสูญไปเมื่อมีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ C และ DL ($C1 \neq DL123$)

เมื่อพิจารณาการแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นรูปแบบต่าง ๆ ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 ทำให้เห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาว กล่าวคือระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่อยู่ในกลุ่มภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 ซึ่งเดิมมี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในอนาคตอาจมี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์เช่นเดิม แต่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เปลี่ยนแปลงไป (ดูระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงแบบที่ 1 และแบบที่ 2 ในภาพที่ 109) หรืออาจ

มีจำนวนวรรณยุกต์เพิ่มขึ้นเป็น 6 หน่วยเสียง (ดูระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงแบบที่ 1 และแบบที่ 2 ในภาพที่ 109) นอกจากนี้ยังตั้งข้อสังเกตได้ว่า มีระบบวรรณยุกต์บางแบบที่เปลี่ยนแปลงไปเหมือนลักษณะเด่นของภาษาลาวแท่งกลุ่มอื่น โดยเฉพาะภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/1 (ดูระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงแบบที่ 1 ในภาพที่ 109)

9.4 การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว: สันนิษฐานจากการแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวกลายเป็น

ภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่จัดอยู่ในกลุ่มของภาษาลาวกลายเป็นงานวิจัยนี้ มีวรรณยุกต์บางลักษณะที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาว นั่นคือ อาจมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL และวรรณยุกต์คอลิมน์ A อาจแยกเสียงแบบ A1-23-4 A1-234 หรือแบบ A123-4 แต่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบอื่นปรากฏเพิ่มเข้ามา ในที่นี้จัดว่าลักษณะที่ปรากฏเพิ่มเข้ามาดังกล่าวเป็นลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปจากภาษาลาว ทั้งนี้ อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงอันได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นที่พูดอยู่รอบข้าง หรืออาจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพราะปัจจัยภายในตัวภาษาเอง

เนื่องจากได้เคยเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับการแปรของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวกลายเป็นแล้วในบทที่ 6 ดังนั้น การนำเสนอเกี่ยวกับการสันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวด้วยการพิจารณาการแปรหรือการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลายเป็นจะไม่กล่าวอย่างละเอียดว่า วรรณยุกต์ใดแปรเป็นเสียงใดบ้าง หรือการแปรของวรรณยุกต์ต่าง ๆ มีผลต่อการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวได้อย่างไร ในหัวข้อ 9.4 นี้จะนำเฉพาะภาษาลาวที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแตกต่างจากภาษาลาวปัจจุบันโดยแยกกลุ่มตามลักษณะที่น่าจะเป็น ได้แก่ ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/1 ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/2 หรือภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/3 เพื่อให้เห็นว่า ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบต่าง ๆ ที่เพิ่มเข้ามานั้น ทำให้ภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่เป็นภาษาลาวกลายเป็นมีความแตกต่างจากภาษาลาวปัจจุบันกลุ่มที่ไม่มีการแปรหรือการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ถึงแม้ภาษาลาวหลายถิ่นที่จัดอยู่ในกลุ่มของภาษาลาวกลายเป็นจะมีวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงที่อยู่ในระหว่างการแปร และทำให้ไม่สามารถตัดสินลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงที่ชัดเจนได้ ซึ่งเป็นกรณีเดียวกับที่พบในภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/1 ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/2 และภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 2/3 ที่กล่าวมาแล้ว แต่เนื่องจากได้เสนอภาพแสดงความเป็นไปได้ของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่สันนิษฐานว่าอาจเกิดขึ้นในอนาคต มาเพียงพอที่จะเห็นภาพรวมได้บ้างแล้วในหัวข้อ 9.1-9.3 ข้างต้น ดังนั้นการเสนอเนื้อหาในหัวข้อ 9.4 นี้จึงจะไม่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ที่อาจเกิดขึ้นในภาษาลาวกลายเป็นในอนาคต แต่จะแสดงให้เห็นเพียงการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะเด่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นและทำให้ภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่จัดอยู่ในกลุ่มของภาษาลาวกลายเป็นมีความแตกต่างจากภาษาลาวกลุ่มอื่น ๆ อย่างไร

ในที่นี้ได้แสดงการเปรียบเทียบลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลายเป็นปัจจุบันกับลักษณะเด่นของภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/1 กลุ่มที่ 1/2 และกลุ่มที่ 1/3 ดังภาพที่ 110

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		
2	ว.2	ว.4	ว.6		ว.1
3					
4	ว.3				ว.3

ภาษาลาวกลาย

	A	B	C	DL	DS
1	?				
2	?				
3	?				
4	?				

1

	A	B	C	DL	DS
1					?
2					?
3					
4					

2

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2	ว.3	ว.5		ว.1
3					
4					ว.3

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

1

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

2

	A	B	C	DL	DS
1	?				
2					?
3					?
4					?

3

	A	B	C	DL	DS
1					?
2					?
3					?
4					?

4

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

5

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

6

	A	B	C	DL	DS
1					
2	?				
3	?				
4	?				

7

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

8

	A	B	C	DL	DS
1					
2					?
3					
4					

9

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3

	A	B	C	DL	DS
1			ว.4		
2	ว.1	ว.3	ว.5		ว.1
3					
4	ว.2				ว.3

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

1

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

2

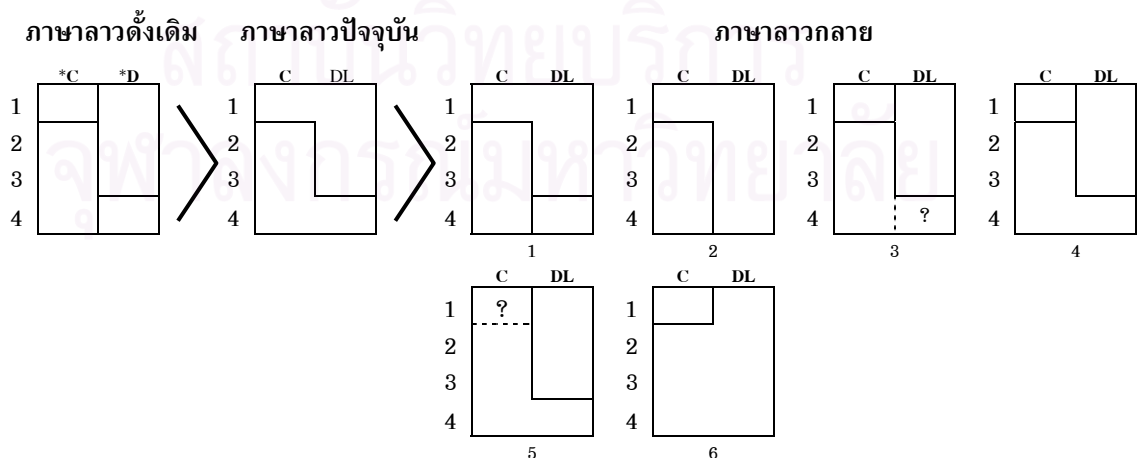
ภาพที่ 110 ลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลายในปัจจุบันเปรียบเทียบกับลักษณะเด่นของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ในปัจจุบัน

จากภาพที่ 110 เมื่อเปรียบเทียบลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกับภาษาลาวแท้ กลุ่มที่ 1 พบว่า ภาษาลาวกลายมีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แตกต่างจากภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 อย่างเห็นได้ชัด มีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวเพียงบางลักษณะ เท่านั้นที่ปรากฏในภาษากลุ่มลาวกลาย ตัวอย่างเช่น วรรณยุกต์คอล์มน์ A ในภาษาลาวบางถิ่นแยกเสียง แบบ A1-23-4 A1-234 และ A123-4 เหมือนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 กลุ่มที่ 1/2 และกลุ่มที่ 1/3 ตามลำดับ หรือการรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ B แบบ B1234 แต่ก็มีมีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ รูปแบบอื่น ๆ ที่ทำให้ภาษาลาวกลายแตกต่างจากภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 โดยเฉพาะการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ C และ DL ($C \neq DL$) หรือการรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ B และ DL ($B = DL$)

เมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ทั้งแนวดิ่งและแนวนอน ที่ปรากฏในภาษาลาวกลายพบว่า การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ A และ DS มีความคล้ายคลึงกับการเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 และภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 ดังนั้นในการพิจารณการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในภาษาลาวกลายที่จะเป็นหลักฐานนำไปสู่การสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวในอนาคตนั้น จึงจะเลือกพิจารณาเฉพาะลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์คอล์มน์ B C และ DL เป็นหลัก ส่วนการแปรของวรรณยุกต์ต่าง ๆ ในภาษาลาวกลายนั้นได้เสนอรายละเอียดไว้แล้วในบทที่ 6 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ลักษณะเด่น ๆ ที่ทำให้ภาษาลาวกลายมีความแตกต่างจากภาษาลาวกลุ่มอื่น ๆ มีดังนี้

9.4.1 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ C และ DL

จากภาพที่ 110 มีข้อสังเกตว่า ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากลักษณะเดิมของภาษาลาว ได้แก่ การแยกเสียงของวรรณยุกต์ในช่อง C1 และ DL123 รูปแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ C234 และ DL4 ในที่นี้ ได้สรุปรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงระหว่างวรรณยุกต์คอล์มน์ C และ DL ในภาษาลาวกลายที่เปลี่ยนแปลงมาจากภาษาลาวในปัจจุบันที่มีพัฒนาการมาจากภาษาลาวดั้งเดิม ดังแสดงไว้ในภาพที่ 111

ภาพที่ 111 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ C และ DL ในภาษาลาวกลาย

จากภาพที่ 111 จะเห็นได้ว่า ภาษาลาวกลายมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เพียงบางลักษณะเท่านั้นที่คล้ายคลึงกับภาษาลาวปัจจุบัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์เกิดขึ้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์บางลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น เป็นลักษณะที่คล้ายคลึงกับภาษาลาวดั้งเดิมโดยเฉพาะการแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C1 และ DL123 หรือการแยกเสียงของวรรณยุกต์ในช่อง C234 และ DL4 แต่ในที่นี้สันนิษฐานว่า ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์คอสมัน C และ DL ที่ปรากฏในภาษาลาวกลายดังกล่าวไม่ได้แสดงว่า ภาษาลาวกลายยังคงเก็บรักษาลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบภาษาลาวดั้งเดิมไว้ หากแต่การแปรหรือการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นมีผลทำให้ภาษาลาวกลายมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ย้อนกลับไปเหมือนภาษาลาวดั้งเดิม

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวกลาย ซึ่งในที่นี้ ได้นำเฉพาะรูปแบบการแปรหรือการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะเด่น 6 แบบมาแสดงไว้ในภาพที่ 111 การแปรหรือการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะเด่นของแต่ละแบบแยกกล่าวในรายละเอียดได้ดังนี้

9.4.1.1 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอสมัน C และ DL แบบที่ 1: $C234 \neq DL4$

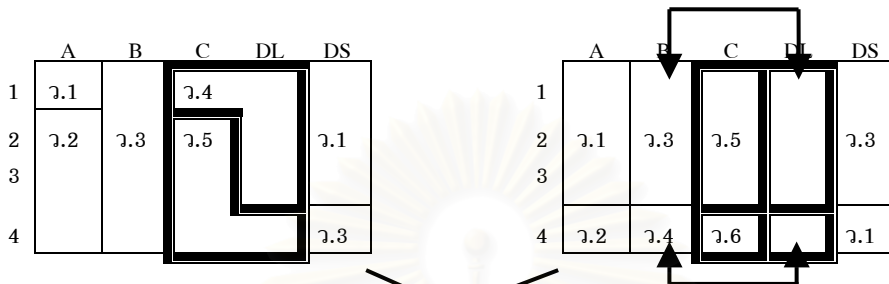
ลักษณะการเปลี่ยนแปลงการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอสมัน C และ DL แบบที่ 1 มีลักษณะที่สำคัญ คือ ภาษาลาวยังเก็บรักษาลักษณะของ “บันไดลาว” ไว้ นั่นคือ ยังมีการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ $C1=DL123$ แต่ลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปจากภาษาลาวในปัจจุบัน คือ วรรณยุกต์ในช่อง C234 ที่เคยรวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DL4 ($C234=DL4$) นั้นเกิดการแยกเสียงกัน ($C234 \neq DL4$) ลักษณะการแยกเสียงดังกล่าวจะมีผลทำให้ในระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวมีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์เพิ่มขึ้นอีก 1 หน่วยเสียง

ตัวอย่างภาษาลาวในกลุ่มของภาษาลาวกลายที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้แก่ ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบางที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านปากอิงใต้ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีภาษาเมือง/คำเมืองและภาษาลื้อ/ไทลื้อพูดปะปนอยู่ด้วย ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบางของผู้พูดจำนวน 3 คนที่ศึกษาในงานวิจัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในช่อง DL4 จากเดิมที่ควรจะเป็นหน่วยเสียงเดียวกันกับวรรณยุกต์ในช่อง C234 นั่นคือ วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] เสียงกลาง-ขึ้น-ตก [343] หรือกลางระดับ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียงในตอนท้าย [332'] ซึ่งแตกต่างกันในระดับบุคคล แต่ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบางของผู้พูดทั้งสามคนถูกแทรกแซงโดยวรรณยุกต์เสียงระดับที่ปรากฏในช่อง DL4 ของภาษาลื้อ/ไทลื้อ ได้แก่ วรรณยุกต์เสียงกลาง-ตกระดับ [322] วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] หรือวรรณยุกต์เสียงสูง-ตกระดับ [433] การถูกแทรกแซงโดยวรรณยุกต์ในช่อง DL4 ของภาษาลื้อ/ไทลื้อดังกล่าวทำให้วรรณยุกต์ในช่อง C234 และ DL4 ของภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบางแยกเป็นคนละหน่วยเสียงกัน (ดูระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบาง และภาษาลื้อ/ไทลื้อที่พูดในบ้านปากอิงใต้ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเชียง

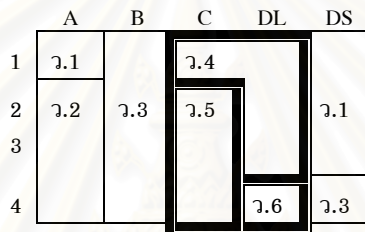
ของ จังหวัดเชียงรายในภาคผนวก ข) ดูตัวอย่างลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบาง เปรียบเทียบกับภาษาลื้อ/ไทลื้อ และลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบางที่เปลี่ยนแปลงในภาพที่ 112

ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบาง :
ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบเดิม

ภาษาลื้อ/ไทลื้อ

ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบาง (กลุ่มภาษาลาวกลาย)

ภาพที่ 112 ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ C234=DL4 > C234≠DL4 ในภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบางที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาลื้อ/ไทลื้อ

การได้รับอิทธิพลจากภาษาลื้อ/ไทลื้อในลักษณะดังแสดงในภาพที่ 112 ข้างต้น มีผลทำให้ในระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบางมีจำนวนวรรณยุกต์เพิ่มขึ้นจากเดิม 5 หน่วยเสียงเป็น 6 หน่วยเสียง เนื่องจากวรรณยุกต์ในช่อง C234 แยกเสียงจากวรรณยุกต์ในช่อง DL4 ซึ่งเป็นอิทธิพลจากภาษาลื้อ/ไทลื้อที่พูดในบริเวณเดียวกัน

9.4.1.2 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลิ้มน์ C และ DL แบบที่ 2: DL123-4 > DL1234 และ C234=DL4 > C234≠DL4

การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลิ้มน์ C และ DL แบบที่ 2 เป็นการแปรอีกรูปแบบหนึ่งที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวกลาย นั่นคือ การที่วรรณยุกต์ในคอลิ้มน์ DL ซึ่งเดิมแยกเป็น 2 เสียงแบบ DL123-4 ต่อมามีการรวมเป็นหน่วยเสียงเดียวกันทั้งหมด (DL1234) และมีผลทำให้วรรณยุกต์ในช่อง DL4 ที่เดิมรวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C234 เกิดการแยกเป็นคนละหน่วยเสียง (C234≠DL4) ตัวอย่างภาษาลาวที่มีการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ลักษณะดังกล่าว คือ ภาษาลาวบ้านปากเห่า แขวงไชยะบุรี ที่พูดในฐานะภาษาของ

ชนกลุ่มน้อยในบ้านหัวเวียง ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายซึ่งมีภาษาเมือง/คำเมืองพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ (ดูระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวบ้านปากเห้า แขวงไชยะบุรี และภาษาเมือง/คำเมืองในภาคผนวก ซ) ในภาษาลาวบ้านปากเห้า แขวงไชยะบุรีมีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในช่อง DL4 ซึ่งเดิมควรเป็นเสียงต่ำระดับ [22] เช่นเดียวกับวรรณยุกต์ในช่อง C234 แต่ได้รับอิทธิพลจากวรรณยุกต์ในช่อง DL4 ของภาษาเมือง/คำเมืองซึ่งเป็นเสียงสูง-ตก [41] ที่เมื่อเข้าไปแทรกแซงในภาษาลาวถิ่นดังกล่าว ก็ถูกปรับให้มีสัทลักษณะคล้ายคลึงกับวรรณยุกต์เสียงตกในช่อง DL123 ซึ่งเป็นเสียงสูงระดับ-ตก [443] จึงมีผลทำให้วรรณยุกต์ในคอลัมน์ DL รวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมด และเกิดการแยกเสียงของวรรณยุกต์ในช่อง DL4 และ C234 ($C234 \neq DL4$) ดูตัวอย่างลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อได้รับอิทธิพลจากภาษาเมือง/คำเมืองในภาพที่ 113

ภาษาลาวบ้านปากเห้า แขวงไชยะบุรี :
ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบเดิม

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2	ว.3	ว.5		ว.1
3					
4					ว.3

ภาษาเมือง/คำเมือง

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		
2		ว.3	ว.5		ว.3
3	ว.2				
4		ว.4	ว.6		ว.1

ภาษาลาวบ้านปากเห้า แขวงไชยะบุรี (กลุ่มภาษาลาวกลาย)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2	ว.3	ว.5		ว.1
3					
4					ว.3

ภาพที่ 113 ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ DL123-4 > DL1234 และ C234=DL4 > C234≠DL4 ในภาษาลาวบ้านปากเห้า แขวงไชยะบุรีที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาเมือง/คำเมือง

จากภาพที่ 113 จะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในภาษาลาวบ้านปากเห้า แขวงไชยะบุรีจะไม่มีผลต่อจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์เลย นั่นคือ ภาษาลาวบ้านปากเห้า แขวงไชยะบุรีก็ยังคงมีวรรณยุกต์จำนวน 5 หน่วยเสียงเช่นเดิม แต่ทั้งลักษณะของการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ DL1234 และแบบ C234≠DL4 นั้นเป็นลักษณะที่บ่งชี้ได้ชัดเจนว่า การได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นในระดับที่ค่อนข้างมาก จะมีผลทำให้ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียง

วรรณยุกต์ที่เคยเป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวเปลี่ยนแปลงไปได้ (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวบ้านปากเห้า แขวงไชยะบุรีในบทที่ 6)

9.4.1.3 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ C และ DL แบบที่ 3: $C1 \neq DL123$ และ DL4 มีการแปร

การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ C และ DL แบบที่ 3 นี้ ได้แก่ การที่วรรณยุกต์ในช่อง C1 แยกเสียงจากวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ($C1 \neq DL123$) และยังมี การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DL4 ที่อาจมีผลทำให้เกิดการแยกเสียงของวรรณยุกต์ในช่อง C234 และ DL4 ($C234 \neq DL4$) ได้อีกด้วย ตัวอย่างภาษาลาวที่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ C และ DL รูปแบบนี้ ได้แก่ ภาษาลาวเมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์ ซึ่งพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งมีภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยพูดโดยคนกลุ่มใหญ่และมีภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ พูดปะปนอยู่ด้วย ในภาษาลาวเมืองชะนะคามมีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในช่อง C1 ที่น่าจะเป็นเสียงสูง-ตก [42] เหมือนวรรณยุกต์ในช่อง DL123 แต่กลับเป็นเสียงกลาง-ขึ้น [34] ซึ่งเป็นวรรณยุกต์ที่สันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลจากภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยที่พูดในบริเวณเดียวกัน เพราะจากการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยแล้วพบว่า วรรณยุกต์ในช่อง C1 ของภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยเป็นเสียงสูง-ขึ้น-ตก [453] และในภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยของผู้พูดจำนวนหนึ่งอาจมีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงสูงระดับ [44] เสียงสูง-ขึ้น [45] หรือเสียงกลาง-ขึ้น [34] ซึ่งวรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้นนี้เองที่เข้าไปแทรกแซงในภาษาลาวเมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์ นอกจากรูปแปรที่ปรากฏในช่อง C234 ของภาษาลาวเมืองชะนะคามซึ่งเดิมน่าจะเป็นเสียงสูงระดับ-ตก [443] เหมือนวรรณยุกต์ในช่อง DL4 แต่กลับถูกแทรกแซงโดยวรรณยุกต์เสียงสูง-ตกระดับ [433] จากภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยอย่างสมบูรณ์ และวรรณยุกต์เสียงสูง-ตกระดับ [433] ดังกล่าวยังเป็นรูปแปรที่ปรากฏในช่อง DL4 ของภาษาลาวเมืองชะนะคามอีกด้วย การได้รับอิทธิพลจากภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยดังกล่าวทำให้ภาษาลาวเมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C1 และ DL123 ส่วนการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DL4 ก็อาจทำให้เกิดการแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C234 กับ DL4 ได้ หากมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ก็มีแนวโน้มที่ภาษาลาวเมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์จะมีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์เพิ่มขึ้น

9.4.1.4 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ C และ DL แบบที่ 4: $C1 \neq DL123$

การแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C1 และ DL123 เป็นการเปลี่ยนแปลงอีกรูปแบบหนึ่งที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวกลาง ภาษาลาวที่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียง

วรรณยุกต์จากเดิมที่เคยมีการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ C1=DL123 ได้แก่ ภาษาต่าน/ไทต่าน/เลย/ไทเลยที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านสาวแล กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย และภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยซึ่งพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านเชียงคาน และบ้านจอมศรี ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ภาษาลาวทั้งสองถิ่นนี้มีวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 แต่มีลักษณะการแยกเสียงของวรรณยุกต์คอล์มน์ C1 และ DL123 เพิ่มเติมเข้ามา

ในภาษาต่าน/ไทต่าน/เลย/ไทเลยที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านสาวแล กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคายนั้นมีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ที่ควรจะเป็นเสียงสูงระดับ [44] เหมือนวรรณยุกต์ในช่อง C1 แต่กลับเปลี่ยนแปลงเป็นวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [43] ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากปัจจัยภายใน นั่นคือ การออกเสียงวรรณยุกต์สูงระดับ [44] ให้เป็นวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [43] จึงมีผลทำให้วรรณยุกต์ในช่อง C1 ซึ่งยังคงเป็นเสียงสูงระดับ [44] แยกเสียงจากวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [43] การเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้มีผลทำให้ภาษาต่าน/ไทต่าน/เลย/ไทเลยที่เดิมมีจำนวนวรรณยุกต์เพิ่มจาก 5 หน่วยเสียงเป็น 6 หน่วยเสียง

สำหรับกรณีของภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยซึ่งพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านเชียงคาน และบ้านจอมศรี ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ก็มีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในช่อง DL123 นั่นคือ ในภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยที่พูดในบ้านเชียงคานของผู้พูดจำนวน 1 คนที่เดิมมีวรรณยุกต์ในช่อง DL123 เป็นเสียงสูง-ขึ้น-ตก [453] แต่ถูกออกเสียงให้ง่ายขึ้น แปรเป็นวรรณยุกต์เสียงสูงระดับ [44] ทำให้วรรณยุกต์ในช่อง DL123 แยกเป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C1 และภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยที่เคยมีจำนวนวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงก็จะมีวรรณยุกต์เพิ่มขึ้นเป็น 6 หน่วยเสียง เช่นเดียวกับกรณีภาษาต่าน/ไทต่าน/เลย/ไทเลยที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยที่พูดในบ้านจอมศรีของผู้พูดจำนวน 1 คนก็มีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในช่อง DL123 โดยการออกเสียงวรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น-ตก [353] ให้ง่ายขึ้นเป็นวรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้นระดับ [344] ทำให้วรรณยุกต์คอล์มน์ DL123 แยกเสียงจากวรรณยุกต์คอล์มน์ C1 ซึ่งเป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [353] นอกจากนี้ในภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยที่พูดในบ้านจอมศรียังมีการแปรของวรรณยุกต์ที่น่าสนใจอีกลักษณะหนึ่ง คือ วรรณยุกต์ในช่อง B4 ที่เดิมเป็นเสียงกลางระดับ [33] แต่มีรูปแปร คือ วรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น-ตก [343] ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นอิทธิพลจากภาษาลาวเมืองสังทอง นครหลวงเวียงจันทน์พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบริเวณเดียวกัน และเป็นภาษาที่ในงานวิจัยนี้ได้จัดให้อยู่ในกลุ่มภาษาลาวเทียม (ดูรายละเอียดในบทที่ 5)

9.4.1.5 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ C และ DL แบบที่ 5: C1≠DL123 และ C1 มีการแปร

การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ C และ DL แบบที่ 5 มีลักษณะ ดังนี้ วรรณยุกต์ในช่อง C1 แยกเสียงจากวรรณยุกต์ในช่อง DL123 และวรรณยุกต์ใน

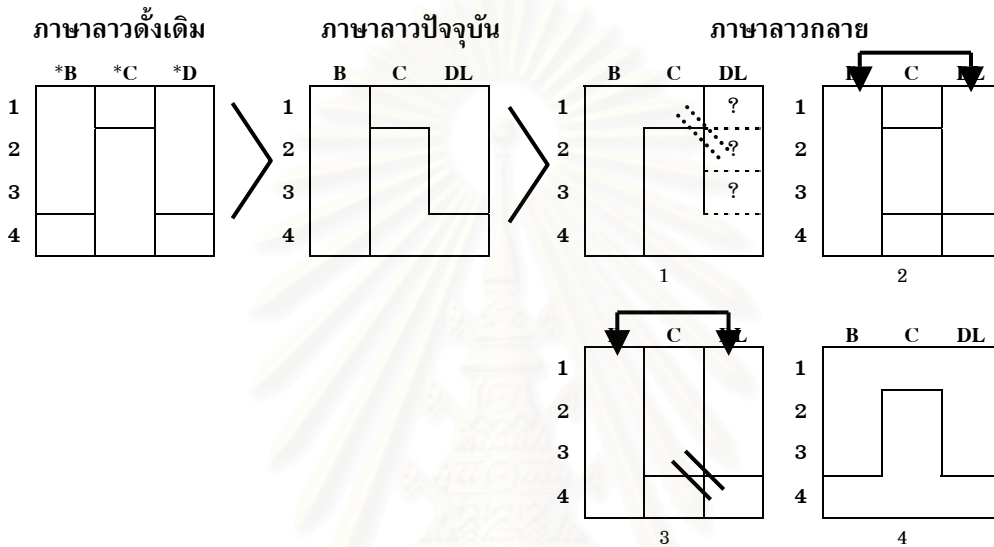
ช่อง C1 ก็มีการแปรที่อาจส่งผลให้วรรณยุกต์คอลัมน์ C ในภาษาลาวที่เคยแยกเสียงแบบ C1-234 อาจเกิดการรวมเป็นหน่วยเสียงเดียวกันทั้งหมด (C1234) ภาษาลาวที่มีการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ในลักษณะนี้ได้แก่ ภาษาด่าน/ไทดำ/เลย/ไทเลยของผู้พูดจำนวน 1 คนในบ้านสาวแล กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ในภาษาด่าน/ไทดำ/เลย/ไทเลยของผู้พูดคนดังกล่าวมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C1 จากที่เคยเป็นเสียงสูงระดับ [55] เป็นเสียงสูงระดับ-ตก [441] และเสียงกลาง-ตกระดับ [322] ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นอิทธิพลจากภาษาไทยกลางและภาษาลาวสำเนียงเวียงจันทน์ตามลำดับ เมื่อมีการแปรของวรรณยุกต์ช่อง C1 ในลักษณะนี้ทำให้วรรณยุกต์ในช่อง C1 เกิดการแยกเสียงจากวรรณยุกต์ในช่อง DL123 และวรรณยุกต์ในช่อง C1 ก็อาจรวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C234 ด้วยก็ได้ การเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังกล่าวนี้อาจมีผลทำให้ภาษาด่าน/ไทดำ/เลย/ไทเลยมีจำนวนวรรณยุกต์เพิ่มขึ้นจาก 5 หน่วยเสียงเป็น 6 หน่วยเสียงในกรณีที่วรรณยุกต์คอลัมน์ C ยังคงแยกเป็น 2 เสียงแบบ C1-234 หรืออาจยังมีจำนวนวรรณยุกต์เป็น 5 หน่วยเสียงเท่าเดิม ถ้าวรรณยุกต์คอลัมน์ C รวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมด (C1234) แต่ลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไป คือ การแยกเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ C1 และ DL123 (C1≠DL123)

9.4.1.6 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ C และ DL แบบที่ 6: C1≠DL123 C234=DL1234

การเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่วรรณยุกต์ในช่อง C1 แยกเสียงจากวรรณยุกต์ในช่อง DL123 (C1≠DL123) และมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C234 กับวรรณยุกต์คอลัมน์ DL (C234=DL123) เป็นลักษณะที่พบในภาษาลาวเมืองไซ แขวงอุดมไซ ซึ่งพูดในเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว ภาษาลาวเมืองไซ แขวงอุดมไซมีการแยกเสียงของวรรณยุกต์คอลัมน์ A แบบ A1-23-4 เหมือนภาษาลาวแท่งลุ่มที่ 1/1 แต่มีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไป คือ วรรณยุกต์คอลัมน์ DL ที่เคยแยกเป็น 2 เสียงแบบ DL123-4 กลับรวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมด (DL1234) และมีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ C และ DL แบบ C234=DL1234 นอกจากนี้ยังมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ของวรรณยุกต์คอลัมน์ C1 กับ DL123 (C1≠DL123) อีกด้วย อาจสันนิษฐานได้ว่าวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ในภาษาลาวเมืองไซ แขวงอุดมไซที่น่าจะเป็นเสียงต่ำ-ตก [21] นั้นมีการเปลี่ยนแปลงเป็นเสียงสูงระดับ-ตก [443] ซึ่งอาจเป็นอิทธิพลจากภาษาลาวเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว ซึ่งมีวรรณยุกต์ในช่อง DL123 เป็นเสียงกลางระดับ-ตก [331] หรือเสียงสูงระดับ [44] แต่เมื่อวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ-ตกหรือเสียงสูงระดับแทรกเข้าไปในภาษาลาวเมืองไซ แขวงอุดมไซ ได้ถูกปรับให้เป็นเสียงสูงระดับ-ตกเหมือนวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง DL4 และ C234 เดิม จึงเกิดการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ DL1234 และ C234=DL1234 ซึ่งเป็นลักษณะที่ทำให้ภาษาลาวเมืองไซ แขวงอุดมไซมีความแตกต่างจากภาษาลาวกลุ่มอื่น ๆ

9.4.2 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B C และ DL

การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวกลายอีกประการหนึ่ง คือ การรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B C และ DL จากภาพที่ 110 ซึ่งแสดงรูปแบบต่าง ๆ ของการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลาย ทำให้มีข้อสังเกตว่า ภาษาลาวกลายมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงระหว่างวรรณยุกต์คอลัมน์ B C และ DL ที่เปลี่ยนแปลงมาจากภาษาลาวในปัจจุบันซึ่งมีพัฒนาการมาจากภาษาลาวดั้งเดิม ดังแสดงไว้ในภาพที่ 114

ภาพที่ 114 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B C และ DL ในภาษาลาวกลาย

การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B C และ DL ที่มีลักษณะเด่น 4 แบบดังแสดงไว้ในภาพที่ 114 เกิดขึ้นในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้แยกกล่าวได้ดังนี้

9.4.2.1 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B C และ DL แบบที่ 1: $C1 \neq DL123$ $B1234 = C1$

การเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่วรรณยุกต์ช่อง C1 แยกเสียงจากวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ($C1 \neq DL123$) และวรรณยุกต์คอลัมน์ B รวมเสียงกับวรรณยุกต์ช่อง C1 ($B1234 = C1$) นี้เป็นการเปลี่ยนแปลงประการหนึ่งที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวกลาย ภาษาลาวที่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้ คือ ภาษาลาวเมืองสุรน แขวงอุดมไซที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านหัวเวียง ตำบลเวียง อำเภอเชียงทอง จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีภาษาเมือง/คำเมืองพูดเป็นส่วนใหญ่ในภาษาลาวเมืองสุรน แขวงอุดมไซ วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ได้ถูกนำเข้าไปใช้ในคอลัมน์ B

(B1234) แทนวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ทำให้วรรณยุกต์ใน B1234 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C1 ที่เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] อยู่แต่เดิมแล้ว ส่วนวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ซึ่งเป็นเสียงต่ำ-ตก [21] แต่มีรูปแปรเป็นวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ-ตก [332] ปรากฏในช่อง DL1 และ DL3 นอกจากนี้ยังมีวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ-ขึ้น [334] และเสียงกลางระดับ [33] ปรากฏในช่อง DL3 และ DL4 ตามลำดับ การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ที่ประกอบด้วยวรรณยุกต์รูปแปรค่อนข้างหลากหลายดังกล่าวนี้ไม่น่าจะเกิดจากการได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น เพราะไม่พบว่ามีการวรรณยุกต์ต่าง ๆ ดังกล่าว ปรากฏในภาษาอื่นที่พูดอยู่รอบข้าง ดังนั้น จึงสันนิษฐานว่าเป็นการออกเสียงวรรณยุกต์ที่แปรไปตามธรรมชาติของภาษาและการแปรจากวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] เป็นเสียงกลางระดับ-ตก [332] เสียงกลางระดับ-ขึ้น [334] หรือเสียงกลางระดับ [33] ในที่นี้จึงถือว่าเป็นการแปรที่ไม่สามารถอธิบายสาเหตุของการแปรได้ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B กับคอลัมน์ C แบบ $B1234=C1$ หรือการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ C1 กับ DL123 ($C1 \neq DL123$) นี้ล้วนแล้วแต่ทำให้ภาษาลาวเมืองสูง แหวงอุตมไซ มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างจากภาษาลาวกลุ่มอื่น ๆ ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้อย่างชัดเจน

9.4.2.2 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B C และ DL แบบที่ 2: $C1 \neq DL123$ $C234 \neq DL4$ $B1234 = DL123$

การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B C และ DL แบบที่ 2 เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะนอกจากวรรณยุกต์คอลัมน์ C จะเกิดการแยกเสียงจากวรรณยุกต์คอลัมน์ DL แล้ว ($C1 \neq DL123$ $C234 \neq DL4$) ยังมีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B และ DL ($B1234 = DL123$) ด้วย ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงดังกล่าวนี้พบในภาษาลาวเมืองสูง แหวงหลวงน้ำทา ที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในเมืองห้วยทราย แหวงบ่อแก้ว สปป.ลาว เนื่องจากในงานวิจัยนี้มีตัวอย่างภาษาลาวเมืองสูง แหวงหลวงน้ำทาของผู้พูดเพียงคนเดียว ประกอบกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมายังไม่พบว่ามีงานใดที่ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลาวเมืองสูง แหวงหลวงน้ำทา ดังนั้น จึงไม่อาจทราบได้ว่า ภาษาลาวเมืองสูง แหวงหลวงน้ำทาประกอบด้วยวรรณยุกต์ใดบ้าง แต่จากการศึกษาวรรณยุกต์ในงานวิจัยนี้ได้สังเกตเห็นว่า ในภาษาลาวเมืองสูง แหวงหลวงน้ำทาที่พูดในเมืองห้วยทราย แหวงบ่อแก้ว มีวรรณยุกต์ B1234 เป็นเสียงต่ำ-ตกระดับ [211] คล้ายคลึงกับวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ในภาษาเมือง/คำเมืองที่พูดในบ้านหัวเวียง ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายซึ่งตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามกับเมืองห้วยทราย แหวงบ่อแก้ว สปป.ลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดนและประชาชนทั้งสองฝั่งแม่น้ำก็สามารถไปมาหาสู่หรือติดต่อค้าขายกันได้สะดวก คนลาวฝั่งสปป.ลาวสามารถพูดภาษาเมือง/คำเมืองได้ด้วย จึงสันนิษฐานว่า ภาษาลาวเมืองสูง แหวงหลวงน้ำทาอาจได้รับอิทธิพลวรรณยุกต์ในช่อง B1234 จากภาษาเมือง/คำเมืองและมีผลทำให้เกิดการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ $B1234 = DL123$ นอกจากนี้วรรณยุกต์คอลัมน์ C ที่น่าจะแยกเป็น 2 เสียงแบบ C1-234 เหมือนภาษาลาวกลุ่มอื่น ๆ แต่กลับ

แยกเป็น 3 เสียงแบบ C1-23-4 ในที่นี้สันนิษฐานว่า วรรณยุกต์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป คือ วรรณยุกต์ในช่อง C4 ซึ่งน่าจะเป็นเสียงต่ำระดับ-ตก [221] เหมือนวรรณยุกต์ในช่อง C23 แต่กลับเป็นเสียงกลาง-ตก [31] และวรรณยุกต์ในช่อง DL4 ก็เปลี่ยนจากเสียงต่ำระดับ-ตก [221] เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] ทำให้วรรณยุกต์ในช่อง C23 และ C4 แยกเสียงจากวรรณยุกต์ในช่อง DL4 แต่เนื่องจากไม่มีหลักฐานที่นำมาอ้างอิงเปรียบเทียบได้ว่าแท้จริงแล้วภาษาลาวเมืองสิง แขวงหลวงน้ำทา มีวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงเป็นอย่างไร ในที่นี้จึงทำได้เพียงสันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียง และแสดงให้เห็นลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่คาดว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งทำให้ภาษาลาวเมืองสิง แขวงหลวงน้ำทา มีระบบวรรณยุกต์แตกต่างจากภาษาลาวในกลุ่มอื่น ๆ อย่างชัดเจน

9.4.2.3 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B C และ DL แบบที่ 3: $C1 \neq DL123$ $C234 \neq DL4$ $B1234 = DL123$ $C123 = DL4$

การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B C และ DL อีกรูปแบบหนึ่งในภาษาลาวกลางที่มีลักษณะเด่นน่าสนใจ ได้แก่ วรรณยุกต์คอลัมน์ C แยกเป็น 2 เสียงแบบ C123-4 ซึ่งทำให้มีการแยกเสียงของวรรณยุกต์คอลัมน์ C และ DL แบบ $C123 \neq DL123$ นอกจากนี้ยังมีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B และ DL แบบ $B1234 = DL123$ รวมทั้งการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ C และ DL แบบ $C123 = DL4$ อีกด้วย การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าว ปรากฏในภาษาลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง ที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านทำดินแดง ตำบลปริงเพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีผู้พูดจำนวน 1 คนที่มีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในลักษณะนี้ ในภาษาลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งของผู้พูดดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในช่อง B1234 จากเดิมที่ควรจะเป็นเสียงกลางระดับ [33] แต่เปลี่ยนแปลงเป็นเสียงกลาง-ตก [32] เช่นเดียวกับวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ที่ควรจะเป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [342/354] หรือเสียงสูง-ขึ้น-ตก [452] แต่กลับเป็นวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก [32] ซึ่งในที่นี้สันนิษฐานว่า วรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก [32] ที่ปรากฏทั้งใน B1234 และ DL123 ในภาษาลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งนี้ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางซึ่งมีวรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] แต่เมื่อถูกยืมเข้าไปใช้ในภาษาลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งก็ถูกปรับให้มีระดับเสียงสูง-ขึ้นเป็นวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก [32] ดังนั้นในภาษาลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งจึงมีการรวมเสียงแบบ $B1234 = DL123$

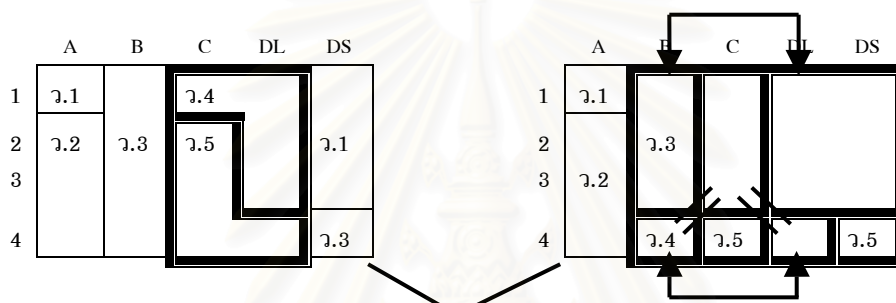
นอกจากนี้ภาษาลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์คอลัมน์ C ด้วย จากเดิมที่เคยแยกเป็น 2 เสียงแบบ C1-234 โดยวรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก [342/354] หรือเสียงสูง-ขึ้น-ตก [452] และวรรณยุกต์ในช่อง C234 เป็นเสียงสูงระดับ-ตก [443] หรือสูงระดับ [44] แต่วรรณยุกต์ในช่อง C1 มีการเปลี่ยนแปลงเป็นเสียงสูงระดับ-ตก [442] ซึ่งเป็นอิทธิพลจากภาษาไทยกลางเช่นเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้วรรณยุกต์ในช่อง C1 รวมเป็นหน่วยเสียงเดียวกันกับวรรณยุกต์ในช่อง C23 และเป็นหน่วยเสียง

เดียวกันกับวรรณยุกต์ในช่อง DL4 นั่นคือ มีการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ C123=DL4 ขณะที่วรรณยุกต์ในช่อง C4 ก็เปลี่ยนแปลงจากวรรณยุกต์เสียงสูงระดับ-ตก [442] เป็นเสียงกลางระดับ [33] ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการออกเสียงวรรณยุกต์เสียงสูงระดับ [442] ให้ง่ายขึ้นเป็นวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์คอล์มน์ B C และ DL มีผลทำให้ภาษาลาวด้าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์บางลักษณะเหมือนภาษาไทยกลางซึ่งมีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ B และ DL แบบ B123=DL123 และ B4=C123=DL4 แต่ในภาษาลาวด้าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งมีลักษณะการรวมเสียงบางประการปรากฏอยู่ คือ B1234=DL123 และ C123=DL4 ดังแสดงในภาพที่ 115

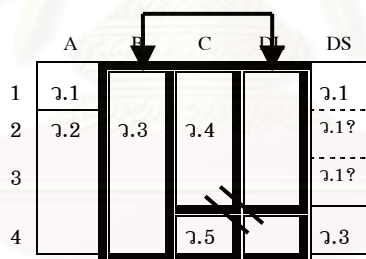
ภาษาลาวด้าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง :

ภาษาไทยกลาง

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบเดิม

ภาษาลาวด้าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง (กลุ่มภาษาลาวกลาง)

ภาพที่ 115 ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B1234=DL123 และ C123=DL4 ในภาษาลาวด้าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง

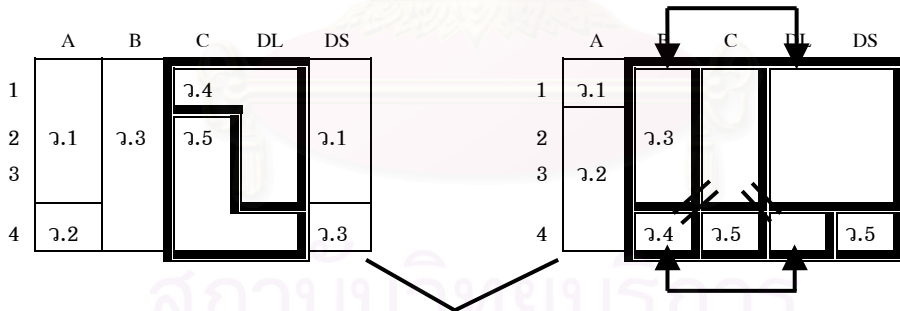
จากภาพที่ 115 จะเห็นได้ว่า รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวด้าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งนั้นเก็บรักษาเพียงการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ A แบบ A1-234 และ B1234 เหมือนภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/2 ไว้ แต่มีการรวมเสียงของวรรณยุกต์คอล์มน์ B C และ DL เพิ่มเข้ามา การเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ในลักษณะดังกล่าวอาจจัดว่าเป็นลักษณะของการผสมผสานระหว่างลักษณะของภาษาลาวกับภาษาไทยกลาง และทำให้เกิดการแยกเสียงรวมเสียงรูปแบบใหม่ขึ้นในภาษาลาวนั่นเอง

9.4.2.4 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B C และ DL แบบที่ 4: B123=C1=DL123 B4=C234=DL4

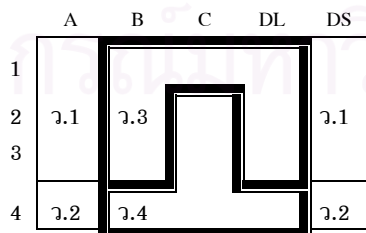
การรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B C และ DL แบบ B123=C1=DL123 และ B4=C234=DL4 เป็นการเปลี่ยนแปลงอีกรูปแบบหนึ่งในภาษาลาวกลายที่มีลักษณะเด่น การเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ปรากฏชัดเจนในภาษาไทยเต็ง/ไทโคราช อันำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมาซึ่งพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ปะปนกับภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ ในบ้านปะไรโหนก ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในภาษาไทยเต็ง/ไทโคราชนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการได้รับอิทธิพลวรรณยุกต์ในช่อง B123 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] มาแทนที่วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] อย่างสมบูรณ์ ทำให้วรรณยุกต์ในช่อง B123 รวมเสียงกับวรรณยุกต์คอลัมน์ C1 และ DL123 ที่เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] เหมือนภาษาลาวกลุ่มอื่น ๆ มาแต่เดิม นอกจากนี้ภาษาไทยเต็ง/ไทโคราชยังมีวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] จากภาษาไทยกลางเข้ามาใช้ในช่อง B4 แทนที่วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ทำให้วรรณยุกต์คอลัมน์ B ที่เคยรวมเป็นหน่วยเสียงเดียวกันทั้งหมด (B1234) เกิดการแยกเป็น 2 เสียงแบบ B123-4 และวรรณยุกต์ในช่อง B4 ก็รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C234 และ DL4 ที่มีวรรณยุกต์เป็นเสียงสูง-ตก [42] มาแต่เดิมอยู่แล้ว การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาไทยเต็ง/ไทโคราชที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง ได้แสดงไว้ในภาพที่ 116

ภาษาไทยเต็ง/ไทโคราช :

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบเดิม

ภาษาไทยเต็ง/ไทโคราช (กลุ่มภาษาลาวกลาย)

ภาพที่ 116 ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B123=C1=DL123 และ B4=C234=DL4 ในภาษาไทยเต็ง/ไทโคราชที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง

จากภาพที่ 116 จะเห็นได้ว่า รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเด็ก/ไทโคราชเกิดจากการผสมผสานระหว่างลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาว คือ C1=DL123 และ C234=DL4 กับลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของภาษาไทยกลาง คือ B123=DL123 และ B4=C234=DL4 ทำให้เกิดเป็นรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงระหว่างวรรณยุกต์คอล์มันน์ B C และ DL แบบ B123=C1=DL123 และ B4=C234=DL4 ด้วยเหตุที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ผสมผสานระหว่างภาษาลาวกับภาษาไทยกลางดังกล่าวนี้เองจึงทำให้ภาษาไทยเด็ก/ไทโคราชถูกเรียกว่า ภาษาลูกผสม (hybrid) และผู้พูดภาษาไทยเด็ก/ไทโคราชก็มักระบุว่าตนเองพูด “ภาษาไทย” ไม่ใช่ “ภาษาลาว” แต่หากพิจารณาในแง่ของวรรณยุกต์แล้ว ในงานวิจัยนี้ได้สรุปให้ภาษาไทยเด็ก/ไทโคราชเป็นภาษาลาว แต่จัดอยู่ในกลุ่มของภาษาลาวกลายเพราะเป็นภาษาลาวที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นบางประการของภาษาลาวและมีลักษณะอื่น ๆ เพิ่มเติมเข้ามา (ดูรายละเอียดในบทที่ 10 หัวข้อ 10.2.5 อภิปรายผล)

9.5 ภาพรวมแสดงการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่อาจเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคต

จากการพิจารณาการแปรของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวปัจจุบันกลุ่มที่มีการแปร ซึ่งในที่นี้ได้แก่ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 และภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 ที่มีการแปรจากภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 และภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 ตามลำดับ ประกอบกับการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวกลายเพื่อนำเป็นแนวทางในการสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว โดยได้เน้นพิจารณาเฉพาะลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เป็นหลักดังที่เสนอไว้ในหัวข้อ 9.1-9.4 ทำให้มองเห็นแนวโน้มว่าภาษาลาวในอนาคตอาจจะมีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ค่อนข้างหลากหลาย

เพื่อให้เห็นภาพรวมของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่มีพัฒนาการเป็นภาษาลาวปัจจุบันที่ไม่มีการแปร ซึ่งได้แก่ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 และเมื่อมีการแปรของภาษาลาวในปัจจุบัน คือ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 และภาษาลาวกลาย ทำให้สันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีผลต่อรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่จะเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคตได้ ในที่นี้จึงได้แสดงภาพรวมให้เห็นพัฒนาการของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์จากภาษาลาวดั้งเดิมสู่ภาษาลาวในปัจจุบัน ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ภาษาลาวในอนาคตดังภาพที่ 117⁶⁴

⁶⁴ ในภาพที่ 117 ได้ระบุชื่อกลุ่มภาษาลาวไว้ในวงเล็บใต้กล่องวรรณยุกต์เพื่อแสดงให้เห็นว่า การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ละแบบสันนิษฐานมาจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 หรือภาษาลาวกลาย

ภาษาลาวดั้งเดิม

	*A	*B	*C	*D
1	ว.1		ว.5	
2	ว.2	ว.4	ว.6	ว.7
3				
4	ว.3			ว.8

ภาษาลาวปัจจุบัน

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		
2	ว.2	ว.4	ว.6		ว.1
3					
4	ว.3				ว.4

ภาษาลาวแท่งลุ่มที่ 1/1

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2	ว.3	ว.5		ว.1
3					
4					ว.3

ภาษาลาวแท่งลุ่มที่ 1/2

	A	B	C	DL	DS
1			ว.4		
2	ว.1	ว.3	ว.5		ว.1
3					
4	ว.2				ว.3

ภาษาลาวแท่งลุ่มที่ 1/3

ภาษาลาวในอนาคต

ระบบวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียง

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2	ว.3			ว.1
3					
4					ว.3

1 (จาก 2/1)

	A	B	C	DL	DS
1					
2	ว.1	ว.3			ว.1
3					
4	ว.2	ว.4			ว.3

2 (จาก 2/3, ลาวกลาย)

ระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง

	A	B	C	DL	DS
1			ว.4		
2	ว.1	ว.3	ว.5		ว.1
3					
4	ว.2				ว.3

1 (จาก 2/1)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2	ว.3	ว.5		ว.1
3					
4					ว.3

2 (จาก 2/1)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2		ว.5		ว.1
3					
4	ว.3				ว.3

3 (จาก 2/1)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2		ว.5		ว.1
3					
4	ว.3				ว.2

4 (จาก 2/1, 2/2)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2	ว.3	ว.5	ว.3	ว.1
3					
4					ว.3

5 (จาก 2/2)

	A	B	C	DL	DS
1			ว.4		
2	ว.1	ว.3	ว.5		ว.1
3					
4	ว.2				ว.3

6 (จาก 2/3)

	A	B	C	DL	DS
1					
2	ว.1	ว.3	ว.4	ว.5	ว.1
3					
4	ว.2				ว.3

7 (จาก 2/3)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1				
2	ว.2	ว.3	ว.4	ว.5	ว.1
3					
4					ว.3

8 (จาก ลาวกลาย)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2	ว.3	ว.5		ว.1
3					
4					ว.3

9 (จาก ลาวกลาย)

ภาพที่ 117 ภาพรวมแสดงการสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่อาจจะเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคต

ภาพที่ 117 (ต่อ)

ระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1				
2	ว.2	ว.4	ว.5	ว.6	ว.1
3					
4	ว.3				ว.4

1 (จาก 2/1)

	A	B	C	DL	DS
1			ว.4		
2	ว.1	ว.3	ว.5	ว.6	ว.1
3					
4	ว.2				ว.3

2 (จาก 2/1)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		
2	ว.2	ว.4	ว.6		
3					
4	ว.3				ว.4

3 (จาก 2/1)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.6		
2	ว.2	ว.4			ว.1
3					
4	ว.3	ว.5			ว.4

4 (จาก 2/1)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		
2	ว.2	ว.4	ว.6		ว.1
3					
4	ว.3				ว.4

5 (จาก 2/2, 2/3)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2	ว.3	ว.5	ว.6	ว.1
3					
4					ว.3

6 (จาก 2/2)

	A	B	C	DL	DS
1			ว.4		
2	ว.1	ว.3	ว.5	ว.6	ว.1
3					
4	ว.2				ว.3

7 (จาก 2/3)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2	ว.3	ว.5	ว.6	ว.1
3					
4					ว.3

8 (จาก ลากหลาย)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2	ว.3	ว.5		ว.1
3					
4					ว.3

9 (จาก ลากหลาย)

ระบบวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.6		
2	ว.2	ว.4	ว.7		ว.1
3					
4	ว.3	ว.5			ว.4

1 (จาก 2/1)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		
2	ว.2	ว.4	ว.6	ว.7	ว.1
3					
4	ว.3				ว.4

2 (จาก 2/1)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		
2	ว.2	ว.3	ว.6	ว.7	ว.1
3					
4		ว.4			ว.3

3 (จาก ลากหลาย)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4		
2	ว.2	ว.3	ว.5	ว.6	ว.1
3					
4					ว.3

4 (จาก ลากหลาย)

	A	B	C	DL	DS
1			ว.4		
2	ว.1	ว.3	ว.5	ว.6	ว.1
3					
4	ว.2				ว.3

5 (จาก ลากหลาย)

ระบบวรรณยุกต์ 8 หน่วยเสียง

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.6		
2	ว.2	ว.4	ว.7	ว.8	ว.1
3					
4	ว.3	ว.5			ว.4

1 (จาก 2/1)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		
2	ว.2	ว.4	ว.6	ว.7	ว.1
3					
4	ว.3				ว.3

2 (จาก ลากหลาย)

จากภาพที่ 117 จะเห็นได้ว่า ภาษาลาวในปัจจุบันมีระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง คือ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 และระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ได้แก่ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 และภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 แต่การแปรของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในภาษาลาวปัจจุบันทำให้สันนิษฐานได้ว่า ภาษาลาวในอนาคต อาจมีระบบวรรณยุกต์ที่มีตั้งแต่ 4 หน่วยเสียงไปจนถึง 8 หน่วยเสียง และเป็นที่น่าสังเกตว่า ระบบวรรณยุกต์ที่อาจจะปรากฏค่อนข้างมากในภาษาลาวในอนาคต ได้แก่ ระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงและระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง

เมื่อพิจารณาลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์รูปแบบใหม่ที่อาจเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคตดังแสดงในภาพที่ 117 จะเห็นได้ว่า ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในภาษาลาวอาจแยกได้ 4 ลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบันต่างกลุ่มกัน มีทิศทางของการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกัน และมีรูปแบบใหม่ของวรรณยุกต์เกิดขึ้นแตกต่างกัน

ตัวอย่างเช่น รูปแบบที่ 1 ของระบบวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียงเกิดจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 หรือรูปแบบที่ 5 ของระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงเกิดจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 รูปแบบใหม่ทั้งสองรูปแบบดังกล่าวมีลักษณะที่แตกต่างจากกันอย่างเห็นได้ชัด

ลักษณะที่ 2 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบันต่างกลุ่มกัน อาจนำไปสู่การเกิดรูปแบบใหม่ของการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์รูปแบบเดียวกันในอนาคต

ตัวอย่างเช่น รูปแบบที่ 2 ของระบบวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียงเกิดจากการแปรของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 และภาษาลาวกลาย และรูปแบบที่ 5 ของระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงเกิดจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 และกลุ่มที่ 2/3

ลักษณะที่ 3 การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลาย เมื่อถึงระดับที่มีการเปลี่ยนแปลงมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์บางรูปแบบไปเหมือนกับรูปแบบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 กลุ่มที่ 2/2 และกลุ่มที่ 2/3

ตัวอย่างเช่น การรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ C กับ DL แบบ C1234=DL4 ในรูปแบบที่ 8 ของระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงซึ่งเกิดจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลายไปเหมือนกับรูปแบบที่ 7 ของระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงที่เกิดจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 และเหมือนกับรูปแบบที่ 1 ของระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงที่เกิดจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1

ลักษณะที่ 4 การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 กลุ่มที่ 2/2 กลุ่มที่ 2/3 และกลุ่มลาวกลายบางรูปแบบเหมือนกัน และบางรูปแบบไปเหมือนกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 กลุ่มที่ 1/2 และกลุ่มที่ 1/3 และมีบางรูปแบบที่กลับไปเหมือนภาษาลาวดั้งเดิม

ตัวอย่างเช่น รูปแบบที่ 1 และรูปแบบที่ 2 ของระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงที่เกิดจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 เป็นรูปแบบที่เหมือนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 (วรรณยุกต์คอล์มันน์ A แยกเสียงแบบ A123-4) และภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 (วรรณยุกต์คอล์มันน์ A แยกเสียงแบบ A1-234) ตามลำดับ รูปแบบที่ 5 ของระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงที่เกิดจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 และกลุ่มที่ 2/3 เป็นรูปแบบที่เหมือนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 (วรรณยุกต์คอล์มันน์ A แยกเสียงแบบ A1-23-4) เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบว่า ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์รูปแบบใหม่บางรูปแบบที่อาจเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคตมีลักษณะคล้ายคลึงกับภาษาลาวดั้งเดิม โดยเฉพาะการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ C และ DL แบบ $C1 \neq DL123$ ตัวอย่างเช่น รูปแบบที่ 5 ของระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงที่มาจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 และรูปแบบที่ 2 6 7 และ 8 ของระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงที่มาจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 กลุ่มที่ 2/2 กลุ่มที่ 2/3 และกลุ่มลาวกลายตามลำดับ หรือรูปแบบที่ 1 ของระบบวรรณยุกต์ 8 หน่วยเสียงที่มาจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 และยังมีรูปแบบที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ $C234 \neq DL4$ ได้แก่ รูปแบบที่ 9 ของระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงที่มาจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลาย และยังมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงรูปแบบใหม่ที่ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงไปเหมือนภาษาลาวดั้งเดิม โดยเฉพาะการแยกเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ C และ DL ที่ปรากฏทั้งแบบ $C1 \neq DL123$ และ $C234 \neq DL4$ ได้แก่ รูปแบบที่ 4 และ 5 ของระบบวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียงที่มาจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลาย จะแตกต่างกันก็เพียงการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอล์มันน์ A ที่เป็นแบบ A1-234 และ A123-4 ตามลำดับเท่านั้น ส่วนรูปแบบที่เหมือนภาษาลาวดั้งเดิมทุกประการ คือ รูปแบบที่ 8 ของระบบวรรณยุกต์ 8 หน่วยเสียงที่มาจากการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลาย

การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่อาจเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคตรูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว เป็นหลักฐานประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นลักษณะที่เรียกว่า “พลวัต” (dynamic) ของภาษา ภาษาอาจมีการเปลี่ยนแปลงในหลายลักษณะ ในช่วงเวลาหนึ่งที่ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลง ลักษณะต่าง ๆ ในภาษาอาจเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต่างกัน รูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในภาษาจึงอาจจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน ดังตัวอย่างรูปแบบใหม่อันเกิดจากการแปรของภาษาลาวคนละกลุ่ม มีลักษณะที่แตกต่างกันซึ่งอาจจัดเป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ 1 หรือในช่วงเวลาหนึ่งที่ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลง ลักษณะต่าง ๆ ในภาษาอาจเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน รูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นจากการแปรของภาษาต่างกลุ่มกันจึงอาจมีลักษณะที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน ดังตัวอย่างที่เป็นรูปแบบใหม่ของวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่แปรมาจากภาษาลาวต่างกลุ่มกัน แต่มีลักษณะเหมือนกัน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงลักษณะที่ 2 และลักษณะที่ 3 หรือใน

ช่วงเวลาหนึ่งที่ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะต่าง ๆ และในที่สุดก็ย้อนกลับมามีลักษณะเดิม ดังตัวอย่างที่มีรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นจากการแปรของภาษาลาวบางรูปแบบที่มีลักษณะเหมือนภาษาลาวดั้งเดิม การเปลี่ยนแปลงของภาษาในลักษณะย้อนกลับมามีดังกล่าวนี้นี้ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงลักษณะที่ 4

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มี 4 ลักษณะใหญ่ ๆ ดังกล่าวมาแล้ว อาจสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของภาษาอาจจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน หรืออาจเป็นไปคนละทิศคนละทาง และอาจมีทิศทางย้อนกลับมามีเดิม รูปแบบใด ๆ ที่เกิดขึ้นใหม่ในภาษาอาจแตกต่างจากรูปแบบเดิมที่มีอยู่แล้ว แต่ก็เป็นไปได้ที่รูปแบบใหม่บางรูปแบบจะพัฒนากลับไปเหมือนรูปแบบเดิม ดังตัวอย่างกรณีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวในลักษณะต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว

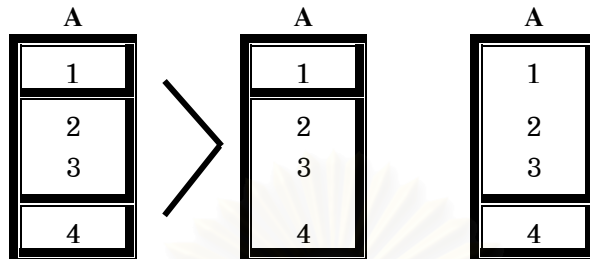
9.6 สรุป

จากการพิจารณาการแปรของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในภาษาลาวปัจจุบันซึ่งมีรูปแบบค่อนข้างหลากหลายตามที่ได้เสนอมาแล้วนั้น ทำให้เห็นแนวโน้มว่า ภาษาลาวในอนาคตอาจจะมีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากภาษาลาวปัจจุบันในลักษณะที่แตกต่างกันไปหลากหลายรูปแบบ จากภาพรวมของรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่สันนิษฐานว่าอาจเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคตดังที่แสดงในภาพที่ 117 จะเห็นได้ว่า ถึงแม้ภาษาลาวในปัจจุบันที่จัดว่าเป็นภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 นั้นจะประกอบด้วยภาษาลาว 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/1 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/2 และภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1/3 ซึ่งมีการแยกเสียงรวมเสียงที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกัน คือ B1234 C1=DL123 C234=DL4 B≠DL แตกต่างกันตรงที่มีวรรณยุกต์คอลิ้ม A แยกเสียงแบบ A1-23-4 A1-234 และ A123-4 ตามลำดับ แต่จากการศึกษาวรรณยุกต์ในงานวิจัยนี้พบว่าภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 ที่ประกอบด้วย 3 กลุ่มย่อย ได้แก่ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/1 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/2 และภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2/3 ซึ่งมีการแปรของวรรณยุกต์จากภาษาลาวแท้ทั้งสามกลุ่มดังกล่าวตามลำดับ การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 ทั้งสามกลุ่มย่อย รวมทั้งการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลาย เป็นหลักฐานที่ทำให้มองเห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ที่อาจเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคต จากรายละเอียดการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ลักษณะต่าง ๆ ที่ได้เสนอไว้ในภาพที่ 117 สามารถประมวลและสังเคราะห์รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่สันนิษฐานว่าอาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ดังภาพที่ 118

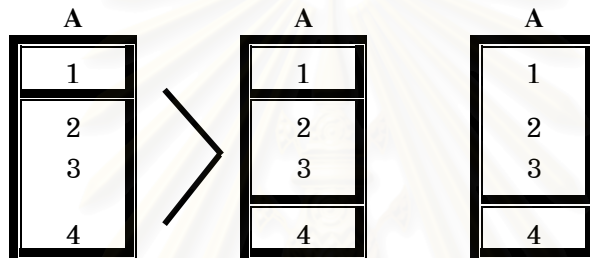
การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวตั้ง

1) วรรณยุกต์คอลิ้มน์ A

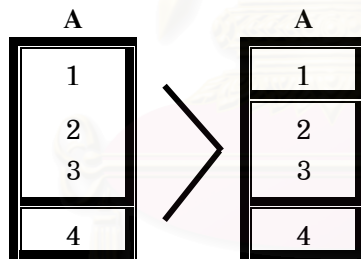
1.1) A1-23-4 > A1-234 A123-4

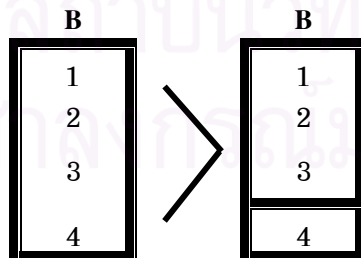
1.2) A1-234 > A1-23-4 A123-4

1.3) A123-4 > A1-23-4

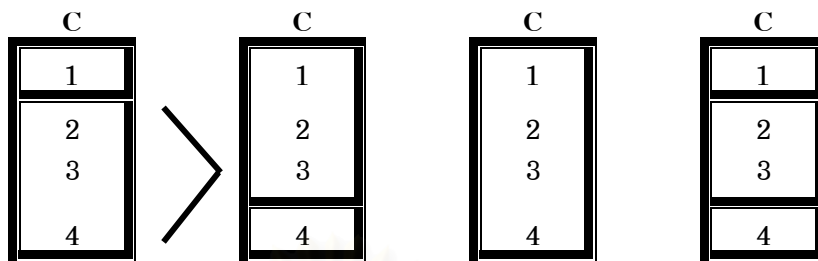
2) วรรณยุกต์คอลิ้มน์ B: B1234 > B123-4

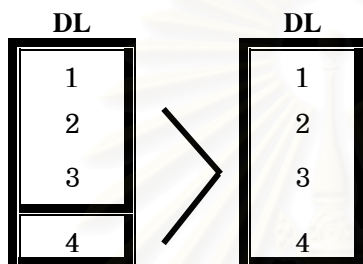
ภาพที่ 118 รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่สันนิษฐานว่าอาจจะปรากฏในภาษาลาว
ในอนาคต

ภาพที่ 118 (ต่อ)

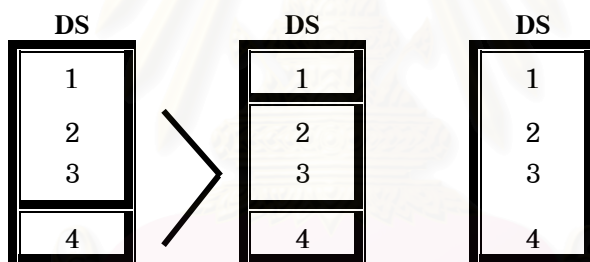
3) วรรณยุกต์คอลิ้มน์ C: C1-234 > C123-4 C1234 C1-23-4

4) วรรณยุกต์คอลิ้มน์ DL: DL123-4 > DL1234

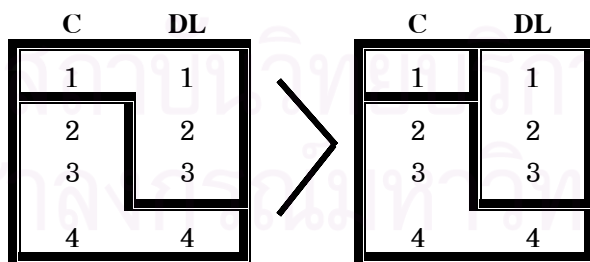

5) วรรณยุกต์คอลิ้มน์ DS: DS123-4 > DS1-23-4 DS1234

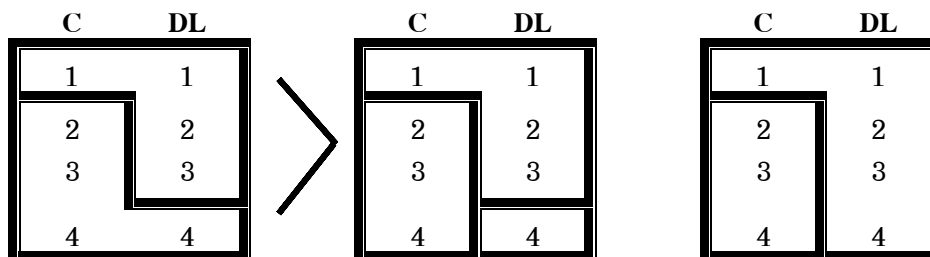

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวนอน

1) C1=DL123 > C1≠DL123

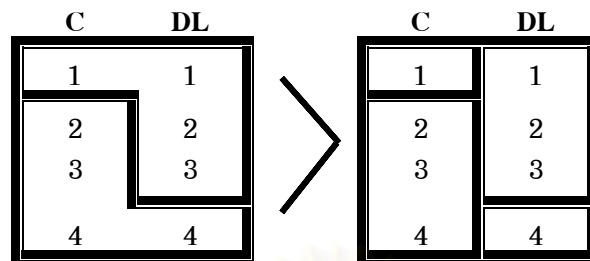

2) C234=DL4 > C234≠DL4

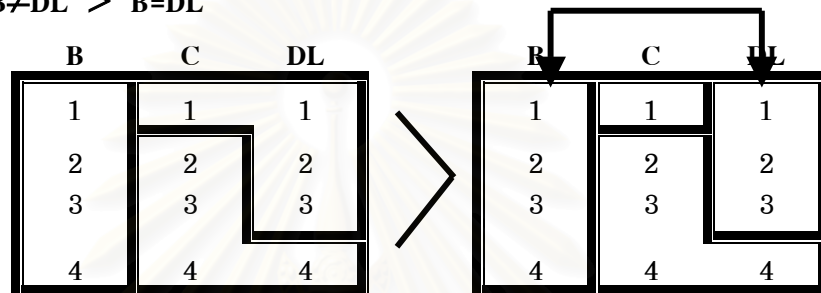

ภาพที่ 118 (ต่อ)

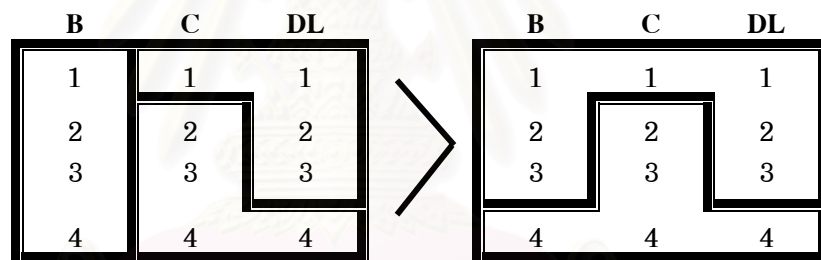
3) $C=DL > C \neq DL$

4) $B \neq DL > B=DL$

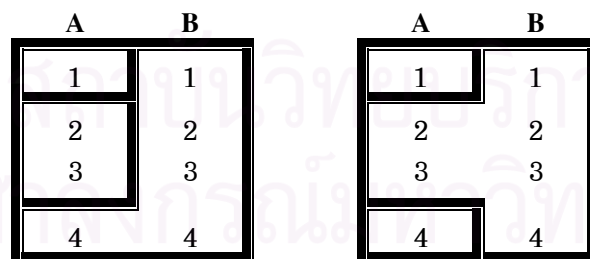

5) $B \neq C=DL > B=C=DL$

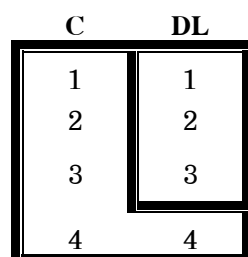

6) การรวมเสียงลักษณะอื่น ๆ

(5.1) $A=B : A4=B1234 \quad A12=B1234$

(5.2) $C=DL : C1234=DL4$

ภาพที่ 118 (ต่อ)

(5.3) $C=DL=DS : C1=DL123=DS123$

C	DL	DS
1	1	1
2	2	2
3	3	3
4	4	4

จากภาพที่ 118 จะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคตจะทำให้เกิดการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวตั้งและแนวนอนบางรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปภาษาลาวปัจจุบัน สรุปได้ดังนี้

การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวตั้ง ได้แก่

- 1) วรรณยุกต์คอลัมน์ A มีการเปลี่ยนแปลงดังนี้
 - 1.1) $A1-23-4 > A1-234 \ A123-4$ คือ ภาษาลาวที่เดิมมีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ A แบบ $A1-23-4$ ก็อาจเปลี่ยนแปลงเป็นแบบ $A1-234$ และ $A123-4$
 - 1.2) $A1-234 > A1-23-4 \ A123-4$ คือ ภาษาลาวที่เดิมมีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ A แบบ $A1-234$ ก็อาจเปลี่ยนแปลงเป็นแบบ $A1-23-4$ และ $A123-4$
 - 1.3) $A123-4 > A1-23-4$ คือ ภาษาลาวที่เดิมมีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ A แบบ $A123-4$ ก็อาจเปลี่ยนแปลงเป็นแบบ $A1-23-4$
- 2) วรรณยุกต์คอลัมน์ B: $B1234 > B123-4$ นั่นคือ วรรณยุกต์คอลัมน์ B ในภาษาลาวที่เดิมรวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมดอาจเกิดการแยกเป็น 2 เสียงแบบ $B123-4$
- 3) วรรณยุกต์คอลัมน์ C: $C1-234 > C123-4 \ C1234 \ C1-23-4$ นั่นคือ วรรณยุกต์คอลัมน์ C ในภาษาลาวที่เคยแยกเป็น 2 เสียงแบบ $C1-234$ ก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงการแยกเสียงรวมเสียงได้ถึง 3 แบบ คือ $C123-4 \ C1234$ และ $C1-23-4$
- 4) วรรณยุกต์คอลัมน์ DL: $DL123-4 > DL1234$ นั่นคือ วรรณยุกต์คอลัมน์ DL ในภาษาลาวที่เคยแยกเป็น 2 เสียงแบบ $DL123-4$ ก็อาจเกิดการรวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมดเป็นแบบ $DL1234$
- 5) วรรณยุกต์คอลัมน์ DS: $DS123-4 > DS1-23-4 \ DS1234$ นั่นคือ วรรณยุกต์คอลัมน์ DS ที่เคยแยกเป็น 2 เสียงแบบ $DS123-4$ ก็อาจแยกเป็น 3 เสียงแบบ $DS1-23-4$ หรืออาจรวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมดเป็นแบบ $DS1234$

การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวนอน ได้แก่

- 1) $C1=DL123 > C1\neq DL123$ $C234=DL4 > C234\neq DL4$ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่ภาษาลาวเคยมีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอแลม C และ DL แบบ $C1=DL123$ และ $C234=DL4$ อันเป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวในปัจจุบัน แต่ในอนาคตลักษณะดังกล่าวอาจไม่ใช่ลักษณะเด่นของภาษาลาวอีกต่อไป เพราะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในรูปแบบที่วรรณยุกต์คอแลม C1 แยกเสียงจากวรรณยุกต์คอแลม DL123 และวรรณยุกต์คอแลม C234 แยกเสียงจากวรรณยุกต์คอแลม DL4
- 2) $B\neq DL > B=DL$ $B\neq C\neq DL > B=C=DL$ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่ภาษาลาวไม่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอแลม B กับ DL หรือไม่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอแลม B C และ DL แต่ในอนาคตลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์คอแลม B กับ DL หรือการรวมเสียงวรรณยุกต์คอแลม B C และ DL อาจปรากฏเป็นลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของภาษาลาว ในที่นี้ได้สันนิษฐานลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์คอแลม B กับ DL หรือการรวมเสียงวรรณยุกต์คอแลม B C และ DL ที่อาจพบในภาษาลาวในอนาคต ได้แก่ $B1234=DL123$ $B4=C(1)234=DL4$ $B1234=C1$ และ $B123=C1=DL123$
- 3) การรวมเสียงลักษณะอื่น ๆ นอกจากการรวมเสียงวรรณยุกต์คอแลม B C และ DL แล้ว ในอนาคตภาษาลาวอาจมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ในลักษณะอื่น ๆ ด้วย ซึ่งสรุปได้ดังนี้
 - (3.1) $A=B$ ได้แก่ การรวมเสียงวรรณยุกต์คอแลม A กับคอแลม B แบบ $A4=B1234$ และ $A23=B1234$
 - (3.2) $C=DL$ ได้แก่ การรวมเสียงวรรณยุกต์คอแลม C กับคอแลม DL แบบ $C1234=DL4$
 - (3.3) $C=DL=DS$ ได้แก่ การรวมเสียงวรรณยุกต์คอแลม C DL และ DS แบบ $C1=DL123=DS123$

รูปแบบใหม่ของการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์บางรูปแบบในภาษาลาวในอนาคตจะยังเก็บรักษาลักษณะเด่นที่ปรากฏในภาษาลาวปัจจุบันไว้ ได้แก่ การแยกเสียงรวมเสียงแบบ $B1234$ $C1=DL123$ $C234=DL4$ $B\neq DL$ และวรรณยุกต์คอแลม A อาจแยกเสียงแบบ $A1-23-4$ $A1-234$ หรือแบบ $A123-4$ เช่นเดิม แต่ก็มีแนวโน้มที่ภาษาลาวในอนาคตจะมีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าว โดยอาจจะมีทั้งกรณีที่ภาษาลาวมีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงที่เก็บรักษาลักษณะเด่นบางประการของภาษาลาวไว้ แต่ก็มีรูปแบบอื่น ๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะต่าง ๆ เพิ่มเข้ามา และมีกรณีที่รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แตกต่างออกไปจากลักษณะเด่นของภาษาลาวอย่างสิ้นเชิง

การเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงที่มีรูปแบบต่าง ๆ ดังสรุปข้างต้น จะมีผลทำให้จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวเปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือ ระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวในปัจจุบันที่เดิมประกอบด้วย ระบบที่มีจำนวนวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง คือ ภาษาลาว

แท่งกลุ่มที่ 1/1 และระบบที่มีจำนวนวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงได้แก่ ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/2 และ ภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1/3 แต่ในอนาคตระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวอาจมีทั้งระบบที่มีจำนวนวรรณยุกต์ตั้งแต่ 4 หน่วยเสียงไปจนถึง 8 หน่วยเสียง ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในภาษาลาวมีทั้งรูปแบบของการรวมเสียงและการแยกเสียง จึงทำให้มีผลต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ในภาษาลาวอาจสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญต่อการแปรและการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ คือ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ ไม่ว่าจะภาษาลาวจะมีฐานะเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่หรืออาจพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อย ก็ล้วนแต่มีการแปรหรือการเปลี่ยนแปลงที่มีสาเหตุจากการได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นได้ทั้งสิ้น และเป็นที่น่าสังเกตว่า ถึงแม้ในบริเวณที่คนลาวอาศัยอยู่จะไม่มีภาษาไทยกลางพูดปะปนอยู่ด้วยก็ตาม แต่ภาษาลาวก็ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางค่อนข้างมาก ทั้งนี้เพราะภาษาไทยกลางถูกใช้ทั่วไปทั้งในทางราชการและในสื่อต่าง ๆ ถึงแม้คนลาวหลายคนที่ไม่สามารถพูดภาษาไทยกลางได้ในระดับที่ตีเท่าไต่ แต่ก็ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางเพราะความเจริญทางเทคโนโลยีที่เข้าไปครอบงำวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นที่นับวันจะมีมากขึ้น คนในท้องถิ่นจึงมีโอกาสรับรู้รับฟังข่าวสารที่ถ่ายทอดด้วยภาษาไทยกลางผ่านทางสื่อต่าง ๆ

การมีอิทธิพลต่อกันระหว่างภาษาลาวกับภาษาอื่น ๆ ที่พบในงานวิจัยนี้มีทั้งลักษณะที่เรียกว่า การมีอิทธิพลของภาษาเหนือกว่า (superstratum) นั่นคือ ภาษาของชนกลุ่มใหญ่มีอิทธิพลต่อภาษาของชนกลุ่มน้อย การมีอิทธิพลของภาษาพื้นเดิม (substratum) ซึ่งได้แก่ ภาษาของชนกลุ่มน้อยมีอิทธิพลต่อภาษาของชนกลุ่มใหญ่ หรือการมีอิทธิพลของภาษาข้างเคียง (adstratum) นั่นคือ ทั้งภาษาของชนกลุ่มใหญ่กับภาษาของชนกลุ่มน้อยต่างก็มีอิทธิพลต่อกันดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างการมีอิทธิพลต่อกันระหว่างภาษา: การมีอิทธิพลต่อกันระหว่างภาษาลาวถิ่นหนึ่งกับภาษาลาวอีกถิ่นหนึ่ง และการมีอิทธิพลต่อกันระหว่างภาษาลาวกับภาษาอื่น ๆ⁶⁵

- ภาษาเหนือกว่า (superstratum): ชนกลุ่มใหญ่ → ชนกลุ่มน้อย
- ไทยกลาง → ลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ (ปรากฏในแทบทุกจุดเก็บข้อมูล)
- เลย/ลาวเลย/ไทเลย → ลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ (ต.จอมศรี และต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย)
- ลาวสำเนียงเวียงจันทน์ → พวน/ไทพวน (ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย)
- ลาวภาคกลาง → ญ้อ (ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี)
- ลาวอีสาน → โย้ย (ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร)
- ลาวอีสาน → ผู้ไท (ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี)
- ลาวภาคกลาง → ยวน/ไทยวน (ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี)
- เมือง/คำเมือง → ลาวอีสาน (ต.ศรี อ.เชียงของ จ.เชียงราย)

⁶⁵ เครื่องหมาย → ในที่นี้แทนคำว่า “มีอิทธิพลต่อ” และ ↔ แทนคำว่า “ต่างก็มีอิทธิพลต่อกัน”

● **ภาษาพื้นเดิม (substratum): ชนกลุ่มน้อย → ชนกลุ่มใหญ่**

ลาวอีสาน → กะเลิง (ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร)

ลาวอีสาน → ลาวภาคกลางสำเนียงเวียงจันทน์ (ต.พันทราย อ.ธัญประเทศ จ.สระแก้ว)

ลาวอุตรดิตถ์ → ลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง (ต.ปริงเพล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี)

ไทยกลาง → ลาวอีสาน (บ.ปะไรโพนก ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี)

ไทยกลาง → ลาว/ลาวเวียง (ต.สระสี่เหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี)

ไทยกลาง → ลาวภาคกลางสำเนียงเวียงจันทน์ (ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี)

● **ภาษาข้างเคียง (adstratum): ชนกลุ่มใหญ่ ↔ ชนกลุ่มน้อย**

เลย/ลาวเลย/ไทเลย ↔ ลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ (ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย)

ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน ↔ ลาวอีสาน (ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ)

ลาวพม่า/ลาวนอก ↔ ลาวด่าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง (ต.ปริงเพล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี)

ลาวสำเนียงหลวงพระบาง ↔ เมือง/คำเมือง (ต.ศรีดอนไชย อ.เขียงของ จ.เขียงราย)

ลาวสำเนียงหลวงพระบาง ↔ ลื้อ/ไทลื้อ (ต.ศรีดอนไชย อ.เขียงของ จ.เขียงราย)

รูปแบบการได้รับอิทธิพลในเรื่องวรรณยุกต์จากภาษาอื่น ๆ เข้ามาในภาษาลาวเท่าที่พบในงานวิจัยนี้มีทั้งรูปแบบของการแทรกแซงทางเสียงวรรณยุกต์ (tonal interference) และการยืมเสียงวรรณยุกต์ (tonal borrowing) ซึ่งล้วนแต่เป็นกลไกสำคัญที่นำไปสู่การแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว

นอกจากปัจจัยภายนอกแล้ว การแปรและการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ในภาษาลาวยังมีปัจจัยภายในเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย แต่เนื่องจากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นเพราะสาเหตุจากปัจจัยภายในนั้นค่อนข้างทำได้ยาก ในงานวิจัยนี้จึงเพียงแต่ตั้งข้อสันนิษฐานเท่านั้นว่า มีการแปรและการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์บางลักษณะที่เกิดจากปัจจัยภายใน คือ การแปรและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติของภาษา และกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการแปรและการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ในภาษาลาว คือ การออกเสียงวรรณยุกต์ให้มีสัทลักษณะที่ง่ายขึ้น (tonal simplification) เช่น การออกเสียงวรรณยุกต์เสียงขึ้น ขึ้น-ตก หรือตก-ขึ้นเป็นวรรณยุกต์เสียงระดับ เนื่องจากวรรณยุกต์เสียงขึ้น ขึ้น-ตก หรือตก-ขึ้นมีสัทลักษณะซับซ้อนมากกว่าและมีลักษณะพิเศษ (marked) มากกว่าวรรณยุกต์ระดับ หรือ การออกเสียงวรรณยุกต์เสียงสูงให้มีระดับเสียงต่ำลง เนื่องจากวรรณยุกต์เสียงต่ำนั้นมีความพิเศษน้อยกว่าวรรณยุกต์เสียงสูง (Gruber, 1964; Maddieson, 1972; Sampson, 1969 อ้างถึงใน Fox, 2000: 204) เป็นต้น (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในบทที่ 10 หัวข้อ 10.2.3 อภิปรายผล)

บทที่ 10

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

10.1 สรุปผล

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาว ได้แก่ การแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 C234=DL4 และ $B \neq DL$ นั่นคือ วรรณยุกต์ B ไม่มีการแยกเสียง วรรณยุกต์ C1 และ DL123 รวมเป็นหน่วยเสียงเดียวกันเช่นเดียวกับวรรณยุกต์ C234 และ DL4 นอกจากนี้ภาษาลาวยังไม่มีลักษณะการรวมเสียงของวรรณยุกต์ B และ DL แต่จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เคยมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับวรรณยุกต์ของภาษาลาวไว้ ประกอบกับการทำงานวิจัยเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวของผู้วิจัยเอง ได้ตั้งข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับวรรณยุกต์ของภาษาลาว คือ ภาษาลาวบางถิ่นที่ปรากฏในงานวิจัยบางงานไม่ได้มีลักษณะการรวมเสียงของวรรณยุกต์แบบ C1=DL123 และภาษาลาวบางถิ่นที่นอกจากจะไม่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ C กับ D ($C1 \neq DL123 / C234 \neq DL4$) แล้วยังมีลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B กับ DL ($B = DL$) เพิ่มเข้ามาด้วย

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม “ลาวแท้” และกลุ่ม “ลาวกลาย” เพื่อจำแนกกลุ่มย่อย หลังจากนั้นจึงจะเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม “ลาวแท้” และกลุ่ม “ลาวกลาย” กับวรรณยุกต์ในภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง และสืบสร้างวรรณยุกต์ของภาษาลาวดั้งเดิมเพื่อนำไปสู่การสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวและปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สมมติฐานโดยรวมของงานวิจัยนี้ ได้แก่ ภาษากลุ่มลาวแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่ม “ลาวแท้” กลุ่ม “ลาวกลาย” และกลุ่ม “ลาวเทียม” ทั้งภาษากลุ่ม “ลาวแท้” และภาษากลุ่ม “ลาวกลาย” นั้นมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 / C234=DL4 (“บันไดลาว”) และ $B \neq DL$ แต่ภาษากลุ่ม “ลาวกลาย” มีลักษณะอื่นเพิ่มขึ้น โดยภาษากลุ่ม “ลาวแท้” นั้นไม่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์คล้ายวรรณยุกต์ในภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้างเลย ในขณะที่ภาษากลุ่ม “ลาวกลาย” มีลักษณะอื่นที่คล้ายลักษณะของภาษารอบข้าง ส่วนการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมนั้น ได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123 / C234=DL4 (“บันไดลาว”) และ $B \neq DL$ ภาษาที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์เลย ได้แก่ ภาษากลุ่ม “ลาวแท้” ส่วนภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์อันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอกคือ ภาษากลุ่ม “ลาวกลาย”

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลวรรณยุกต์จากภาษากลุ่มใหญ่ ๆ 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ภาษาลาวที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ 2) ภาษาลาวที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อย และ 3) ภาษาของชนกลุ่มอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้างภาษาลาว โดยภาษาลาวที่จะศึกษานั้นประกอบด้วยภาษาลาวอีสาน

ทั้งที่พูดในภาคอีสานและภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย ภาษาลาวที่ผู้พูดอพยพจากสปป.ลาวเข้ามา อยู่ในภาคอีสานและภาคอื่น ๆ ภาษาลาวที่พูดบริเวณชายแดนไทย-ลาว ได้แก่ ชายแดนอำเภอ เชียงของ จังหวัดเชียงราย และชายแดนช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้งภาษาลาวที่พูดในสปป.ลาว ได้แก่ ภาษาลาวเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว จุดเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้รวมทั้งสิ้นมี 27 จุดกระจายตามบริเวณต่าง ๆ ในภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาคตะวันออกของประเทศไทย รวมผู้บอกภาษาในงานวิจัยนี้ทั้งสิ้น 239 คน เป็นผู้พูดภาษาลาวจำนวน 162 คน ประกอบด้วย ผู้พูดภาษาลาวที่อพยพจากสปป.ลาว (หลวงพระบาง เวียงจันทน์ จำปาสัก ไชยะบุรี สะหวันนะเขต) ภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ (เลย หนองคาย อุดรธานี หนองบัวลำภู ขอนแก่น ชัยภูมิ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ สกลนคร ยโสธร อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ และนครราชสีมา) ภาษาลาวถิ่นอื่น ๆ (ลาวดำ/ลาวซั้ง/ลาวคั้ง ลาวนอก/ลาวพม่า ลาวภาคกลาง ลาวอุดรดิตถ์ ลาวเวียง) ภาษาลาวที่พูดในสปป.ลาว (บ่อแก้ว หลวงน้ำทา อุดมไซ) ส่วนผู้บอกภาษาที่เป็นชนกลุ่มอื่น ๆ นั้นมีจำนวน 77 คนประกอบด้วย ผู้พูดภาษากะเลิง โย้ย ผู้ไท ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน พวน ญ้อ เมือง/คำเมือง/ยวน/ไทยวน ลื้อ/ไทลื้อ และไทยกลาง

ข้อมูลวรรณยุกต์ที่ใช้ในงานวิจัยนี้ได้จากการเก็บข้อมูลด้วยรายการคำ 2 ชุด ชุดที่ 1 เป็นรายการคำสำหรับทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของเก็ดนีย์ (Gedney, 1972) ที่เพิ่มจำนวนคำตามความเหมาะสมเป็นจำนวน 80 คำ ซึ่งเป็นชุดคำที่เหมาะสมสำหรับการเก็บข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ด้วยการฟัง และชุดที่ 2 เป็นรายการคำชุดเทียบเสียงคล้าย (analogous set) จำนวน 20 คำ ได้แก่ ขา ป่า บาน คอ ข่า ป่า บ่า คำ ข้าว ป่า บ้า คำ ขาด ปาด บาด คาด ชัด ปัด บัตร คัด ซึ่งใช้วิธีสุ่มเลือกให้คำละกัน เพื่อให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำละ 5 ครั้ง รายการคำชุดที่ 2 นี้เหมาะสมสำหรับการเก็บข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ทั้งด้วยการฟังและการใช้วิธีทางกลศาสตร์ การเก็บข้อมูลรายการคำชุดที่ 1 ใช้วิธีถามคำถามและให้ผู้บอกภาษาดูรูปภาพ หรือของจริง แล้วออกเสียงคำที่ผู้วิจัยต้องการ ส่วนการเก็บข้อมูลรายการคำชุดที่ 2 ใช้วิธีการแสดงสัญญาณประจำคำ ประกอบกับการใช้ภาพให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำตามที่ต้องการ และบันทึกเสียงทั้งข้อมูลในรายการคำชุดที่ 1 และรายการคำชุดที่ 2

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์ด้วยการฟัง และวิเคราะห์ลักษณะของวรรณยุกต์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์คลื่นเสียง WinCECIL (Window for Computerised Extraction of Components of Intonation in Language) ของ SIL (Summer Institute of Linguistics) และใช้โปรแกรม Microsoft Excel 97 ช่วยในการแปลงผลให้เป็นกราฟเส้น ส่วนการเสนอผลใช้วิธีแสดงระบบวรรณยุกต์ด้วยกล่องวรรณยุกต์ตามแนวคิดของเก็ดนีย์ (Gedney, 1972) กล่องวรรณยุกต์จะแสดงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ และเสนอสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์โดยใช้ค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยของคำที่ผ่านการปรับให้มีค่าพิสัยระดับเสียง 5 ระดับและดัดแปลงให้เป็นเครื่องหมายแสดงสัญลักษณ์วรรณยุกต์ (tone stick) ใสลงในกล่องวรรณยุกต์

การเสนอผลการวิจัยประกอบด้วย การจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาลาว ระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวกลุ่มย่อยต่าง ๆ วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม และข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวและปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง

จากการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลาว ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เมื่อใช้เกณฑ์ที่ไม่ใช่เกณฑ์ทางภาษาศาสตร์ ซึ่งได้แก่ คำเรียกชื่อกลุ่มชนหรือชื่อภาษาและประวัติการอพยพย้ายถิ่น ประกอบกับการใช้เกณฑ์ทางภาษาศาสตร์ ซึ่งได้แก่ เกณฑ์พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ ทั้งลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์มาพิจารณาในการแบ่งกลุ่มภาษาลาว ทำให้สามารถจำแนกภาษาลาวออกเป็น 4 กลุ่มย่อย ได้แก่ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 ภาษาลาวกลาย และภาษาลาวเทียม ข้อค้นพบดังกล่าวสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ว่า ภาษากลุ่มลาวแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่ม “ลาวแท้” กลุ่ม “ลาวกลาย” และกลุ่ม “ลาวเทียม” แต่มีข้อแตกต่างจากสมมติฐานตรงที่ ผู้วิจัยได้จำแนกภาษาลาวแท้ออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 และภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 จึงทำให้มีภาษาลาว 4 กลุ่ม ไม่ใช่ 3 กลุ่มตามสมมติฐาน

ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123/C234=DL4 (“บันไตลาว”) และ B≠DL ส่วนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 นั้นมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงคล้ายคลึงกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 แต่มีการแปรของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงเกิดขึ้น ในขณะที่ภาษาลาวกลายก็มีวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 เช่นกัน แต่มีลักษณะอื่นเพิ่มเข้ามา ผลการวิจัยดังกล่าวสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า ทั้งภาษากลุ่ม “ลาวแท้” และภาษากลุ่ม “ลาวกลาย” มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123/C234=DL4 (“บันไตลาว”) และ B≠DL แต่ภาษากลุ่ม “ลาวกลาย” มีลักษณะอื่นเพิ่มขึ้น ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 ซึ่งจัดว่าเป็นภาษากลุ่ม “ลาวแท้” เหมือนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 มีการแปรของวรรณยุกต์ปรากฏอย่างชัดเจน ในขณะที่ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 มีวรรณยุกต์ตรงกับลักษณะดังกล่าวข้างต้นทุกประการ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับสมมติฐานประการที่ 3 ที่ตั้งไว้ว่า ภาษากลุ่ม “ลาวแท้” ไม่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์คล้ายวรรณยุกต์ในภาษาของชนกลุ่มอื่นที่พูดอยู่รอบข้าง แต่ภาษากลุ่ม “ลาวกลาย” มีลักษณะดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่า มีกรณีที่ภาษาลาวกลายมีลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายวรรณยุกต์ในภาษาของชนกลุ่มอื่นที่พูดอยู่รอบข้าง ส่วนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 นั้นไม่มีลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายกับภาษาอื่น ๆ ปรากฏอยู่เลย อย่างไรก็ตาม ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 ซึ่งจัดว่าเป็นภาษาลาวแท้ก็มีการแปรของวรรณยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นเช่นเดียวกับภาษาลาวกลาย แต่อาจอยู่ในระหว่างการแปรและยังไม่ปรากฏลักษณะของวรรณยุกต์แบบภาษาอื่นอย่างชัดเจนนัก ดังนั้นหากจะสรุปว่า ภาษากลุ่ม “ลาวแท้” ไม่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คล้ายวรรณยุกต์ในภาษาของชนกลุ่มอื่นที่พูดอยู่รอบข้างตามที่ตั้งสมมติฐานไว้ก็อาจไม่ถูกต้องนัก เพราะเหตุที่มีกรณีของภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 ที่มีการแปรอันเนื่องมาจากการได้รับอิทธิพลของภาษาอื่นปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยนี้ได้จัดให้ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 เป็นคนละกลุ่มกับภาษาลาวกลาย

เนื่องจาก เมื่อเทียบกับภาษาลาวกลางแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 มีการแปรของวรรณยุกต์ในระดับน้อยถึงปานกลาง และยังมีลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่อย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่ภาษาลาวกลางมีการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในระดับที่มาก และมีลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่เพียงบางลักษณะเท่านั้น

สรุปได้ว่า ทั้งภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 และภาษาลาวกลางจัดว่าเป็นภาษากลุ่มลาว แต่ภาษาลาวเทียมนั้นไม่ใช่ภาษากลุ่มลาว เนื่องจากเป็นภาษากลุ่มที่ลักษณะทางภาษาและชื่อเรียกกลุ่มชนไม่สอดคล้องกันอันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่าภาษานั้น ๆ เป็นภาษากลุ่มลาว ภาษาลาวเทียมแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ ภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 1 ได้แก่ ภาษาที่ผู้พูดเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกว่า “ลาว” แต่มีวรรณยุกต์ที่แตกต่างจากภาษาลาวโดยสิ้นเชิง ภาษาที่มีลักษณะดังกล่าว ได้แก่ ภาษา “ลาวเมืองสังทอง” นครหลวงเวียงจันทน์ และภาษาพวน ที่ล้วนแล้วแต่มีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่น คือ การรวมเสียงของวรรณยุกต์ B และ DL แบบ B123=DL123 และ B4=DL4 ซึ่งแตกต่างจากลักษณะของภาษาลาวโดยสิ้นเชิง ภาษาลาวเทียมกลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยภาษาที่มีลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษากลุ่มลาว แต่มีชื่อเรียกกลุ่มชนด้วยชื่ออื่น เช่น ภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน ภาษาญ้อ ภาษาโย้ย และภาษากะเลิงซึ่งมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ C1=DL123 และ C234=DL4 เหมือนภาษาลาวปรากฏอยู่ หากพิจารณาเพียงลักษณะของวรรณยุกต์โดยไม่สนใจคำเรียกชื่อกลุ่มชนหรือข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการอพยพย้ายถิ่นของกลุ่มชนก็อาจทำให้เข้าใจผิดว่าภาษาต่าง ๆ ดังกล่าวอยู่ในกลุ่มของภาษาลาว สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ภาษาเหล่านี้มีลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาลาว คือ การแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่เกิดจากการได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวนั่นเอง

ในการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมโดยอาศัยวรรณยุกต์ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 มาเป็นข้อมูลนั้น ได้อาศัยแนวคิดทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบมาใช้ในการสืบสร้างวรรณยุกต์และได้นำแนวคิดทางด้านสัทศาสตร์มาใช้ในการสืบสร้างสัทลักษณะของวรรณยุกต์ด้วย ผลการวิจัยพบว่า วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงในแนวตั้ง คือ *A1-23-4 *B1234 *C1-234 *D123-4 ผลการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมมีทั้งที่สอดคล้องและคัดค้านกับสมมติฐานประการที่ 4 ที่ตั้งไว้ว่า วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123/ C234=DL4 (“บันไดลาว”) และ B≠DL ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับสมมติฐาน คือ การสืบสร้างให้วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมมีวรรณยุกต์คอล์มน์ B รวมเสียงแบบ B1234 และวรรณยุกต์ B กับ DL แยกเสียงกัน (B≠DL) แต่ที่คัดค้านกับสมมติฐาน คือ ได้สืบสร้างให้ภาษาลาวดั้งเดิมไม่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ C กับ DL แบบ C1=DL123/C234=DL4 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ภาษาลาวดั้งเดิมไม่มี “บันไดลาว” แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมีข้อมูลวรรณยุกต์จากภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ที่เป็นหลักฐานยืนยันได้ชัดเจนว่า ภาษาลาวดั้งเดิมมีวรรณยุกต์ *C เป็นเสียงตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง ส่วนวรรณยุกต์ *D เป็นเสียงตก ไม่มีเสียงกักที่เส้นเสียง ในงานวิจัยนี้จึงได้สืบสร้างให้ภาษาลาวดั้งเดิมไม่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ C1=DL123/C234=DL4 และได้สันนิษฐานว่า การรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์

C กับคอลัมน์ DL ดังกล่าวนี้น่าจะเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นภายหลังในภาษาลาวปัจจุบัน เช่นเดียวกับการแยกเสียงวรรณยุกต์ *D โดยมีความสั้น-ยาวของเสียงสระเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นวรรณยุกต์ DL และวรรณยุกต์ DS ที่สันนิษฐานให้เป็นพัฒนาการที่เกิดขึ้นในภายหลังเช่นเดียวกัน

นอกจากการสืบสร้างลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แล้ว ในงานวิจัยนี้ได้สืบสร้างสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวด้วย ภาษาลาวดั้งเดิมมีวรรณยุกต์จำนวน 8 หน่วยเสียง ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 1 (*A1) เป็นเสียงขึ้นที่ 1 [R₁] วรรณยุกต์ที่ 2 (*A23) เป็นเสียงขึ้นที่ 2 [R₂] วรรณยุกต์ที่ 3 (*A4) เป็นเสียงขึ้นที่ 3 [R₃] วรรณยุกต์ที่ 4 (*B1234) เป็นเสียงระดับ [L'] วรรณยุกต์ที่ 5 (*C1) เป็นเสียงตกที่ 1 มีเสียงกักที่เส้นเสียง [F₁²] วรรณยุกต์ที่ 6 (*C234) เป็นเสียงตกที่ 2 มีเสียงกักที่เส้นเสียง [F₂²] วรรณยุกต์ที่ 7 (*D123) เป็นเสียงตก ไม่มีเสียงกักที่เส้นเสียง [F₃] และวรรณยุกต์ที่ 8 (*D4) เป็นเสียงตก ไม่มีเสียงกักที่เส้นเสียง [F₄] วรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงต่างก็มีพัฒนาการมาสู่ภาษาลาวปัจจุบันในลักษณะที่แตกต่างกันไป โดยมีข้อสังเกตว่า ในภาษาลาวปัจจุบันได้เก็บรักษาสัทลักษณะของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงของภาษาลาวดั้งเดิมไว้ โดยเฉพาะวรรณยุกต์เสียงขึ้นในช่อง *A1 วรรณยุกต์เสียงระดับใน *B1234 ส่วนวรรณยุกต์ในช่อง *C1 และ *C234 นั้นเมื่อพัฒนาสู่ภาษาลาวปัจจุบันก็ยังคงสัทลักษณะเป็นเสียงตกไว้ แต่สัทลักษณะของเสียงกักที่เส้นเสียงได้สูญไปในภาษาลาวปัจจุบันบางถิ่น สำหรับกรณีของวรรณยุกต์ *D นั้นเมื่อแยกเสียงเป็นวรรณยุกต์ DL และ DS ในภาษาลาวปัจจุบัน วรรณยุกต์ในช่อง DL123 และ DL4 ก็ยังคงเป็นวรรณยุกต์เสียงตกเหมือนภาษาลาวดั้งเดิม ในขณะที่วรรณยุกต์ในช่อง DS123 และ DS4 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ช่อง A1(23) และช่อง B1234 ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์การแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกับสมมติฐานประการที่ 5 ที่ตั้งไว้ว่า ภาษากลุ่ม “ลาวแท้” ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ แต่ภาษากลุ่ม “ลาวกลาย” มีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์อันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอก กล่าวคือ จากการศึกษาการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ก็พบว่า ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์เลย ส่วนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 นั้นมีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้นในระดับที่น้อยถึงปานกลาง แต่ไม่มากเท่ากับการเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏในภาษาลาวกลาย และปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลายคือ การสัมผัสภาษาหรือการได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นนั่นเอง นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากปัจจัยภายในด้วยแต่ก็ไม่ได้มีบทบาทสำคัญมากเท่าใดนัก ปัจจัยภายในที่อาจเกี่ยวข้องกับการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว ได้แก่ การออกเสียงวรรณยุกต์ให้ง่ายขึ้น (tonal simplification) โดยเฉพาะการออกเสียงวรรณยุกต์ที่ต้องอาศัยพลังในการเปล่งเสียงมาก (more effort) หรือเป็นวรรณยุกต์ที่มีลักษณะพิเศษ (marked tone) ให้กลายเป็นวรรณยุกต์ที่ไม่ต้องอาศัยพลังในการเปล่งเสียงมาก (less effort) หรือวรรณยุกต์ที่ไม่มีลักษณะพิเศษ (unmarked tone) เช่น การออกเสียงวรรณยุกต์ที่มีสัทลักษณะเป็นเสียงขึ้น-ตก ให้เป็นวรรณยุกต์เสียงขึ้นหรือวรรณยุกต์เสียงตก-ขึ้นเป็นวรรณยุกต์เสียงตก รวมทั้งการออกเสียงวรรณยุกต์ที่มีระดับเสียง

สูงให้มีระดับเสียงต่ำลง เช่น การออกเสียงวรรณยุกต์สูงระดับ เป็นวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ เป็นต้น (ดูการอภิปรายผลเกี่ยวกับการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์อันเนื่องมาจากปัจจัยภายในในหัวข้อ 10.2.3)

การสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ได้สรุปไว้ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ การสันนิษฐานเกี่ยวกับแนวโน้มของลักษณะของวรรณยุกต์ที่อาจปรากฏในภาษาลาวในอนาคต กล่าวคือ เมื่อศึกษาการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบันเพื่อให้เห็นแนวโน้มว่า ภาษาลาวในอนาคตน่าจะมีลักษณะของวรรณยุกต์อย่างไรบ้าง ในงานวิจัยนี้ได้ตั้งข้อสันนิษฐานไว้ว่า ลักษณะของวรรณยุกต์ที่อาจเกิดขึ้นในภาษาลาวในอนาคตนั้นน่าจะมีหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ C กับ DL แบบ $C1=DL123/C234=DL4$ หรือ “บันไดลาว” นั้นอาจไม่ใช่ลักษณะเด่นของภาษาลาวอีกต่อไป เพราะเมื่อพิจารณาการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวปัจจุบัน สังเกตเห็นว่า มีภาษาลาวบางถิ่นที่อยู่ในกลุ่มภาษาลาวกลายมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ C และ DL แบบ $C1\neq DL123$ หรือ $C234\neq DL4$ โดยมีสาเหตุจากทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก นอกจากนี้ยังมีภาษาลาวบางถิ่นที่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ B กับ DL ($B=DL$) ซึ่งเป็นลักษณะที่เคยมีผู้เสนอไว้ว่า ไม่ใช่ลักษณะของภาษาลาว แต่ในอนาคตลักษณะดังกล่าวอาจปรากฏในภาษาลาวอย่างเด่นชัด เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในระดับที่มากขึ้น นอกจากการรวมเสียงในลักษณะดังกล่าวแล้ว ในอนาคตภาษาลาวอาจมีการแยกเสียงรวมเสียงของแต่ละวรรณยุกต์รูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ B C และ DL แบบ $B123-4$ $C1234$ $C123-4$ และ $DL1234$ ที่ล้วนแต่แตกต่างจากภาษาลาวดั้งเดิมและภาษาลาวปัจจุบัน

ในงานวิจัยนี้ก็ได้อ้างอิงข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดังกล่าวไว้ว่า ปัจจัยภายนอก ซึ่งได้แก่ การได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นเป็นปัจจัยที่น่าจะมีบทบาทค่อนข้างสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ของภาษาลาว เนื่องจากเห็นว่า มีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในภาษาลาวปัจจุบันโดยเฉพาะภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 และภาษาลาวกลายที่เกิดขึ้นเพราะการได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ได้แก่ ภาษาเมือง/คำเมือง ลื้อ/ไทลื้อ ผู้ไท กะเลิง และส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังตั้งข้อสังเกตได้ว่า ภาษาที่เข้ามามีอิทธิพลต่อภาษาลาวค่อนข้างมาก ได้แก่ ภาษาไทยกลาง ซึ่งน่าจะเป็นเพราะภาษาไทยกลางเป็นภาษาที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรี และเป็นภาษาที่ใช้สอนในโรงเรียนหรือใช้ในทางราชการ รวมทั้งเป็นภาษาที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ แม้ผู้พูดภาษาลาวเป็นภาษาแม่บางคนจะไม่สามารถพูดภาษาไทยกลางได้ในระดับที่ตื้นๆ แต่ก็มีการนำวรรณยุกต์จากภาษาไทยกลางบางหน่วยเสียงเข้าไปใช้ปะปนกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวของตน โดยเฉพาะวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] ที่ปรากฏในช่อง B4 และ C1 นั้นได้เข้าไปแทรกแซงวรรณยุกต์ในภาษาลาวค่อนข้างมาก นอกจากนี้ เมื่อมีภาษาลาวถิ่นหนึ่งพูดปะปนกับภาษาลาวถิ่นอื่น ๆ ในบริเวณเดียวกันก็ก่อให้เกิดการแปรของวรรณยุกต์จากการ “ยืมการออกเสียง” หรือการยืม “สำเนียงพูด” จากภาษาลาวถิ่นหนึ่งไปใช้ในภาษาลาวอีกถิ่นหนึ่ง ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นนี้ในหัวข้ออภิปรายผล

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยในภาพรวม อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า งานวิจัยนี้เป็นอีกหลักฐานหนึ่งที่ยืนยันให้เห็นการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษาดั้งเดิม เช่น การมีอิทธิพลต่อกันระหว่างภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ หรือการสัมผัสภาษา เช่น การมีอิทธิพลต่อกันระหว่างภาษาลาวและภาษาของชนกลุ่มอื่น ๆ ที่พูดอยู่ในบริเวณเดียวกัน การแปรและการเปลี่ยนแปลงไม่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นเพียงในภาษาของชนกลุ่มน้อยที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาของชนกลุ่มใหญ่เท่านั้น แต่ภาษาของชนกลุ่มใหญ่ก็อาจแปรหรือเปลี่ยนแปลงตามภาษาของชนกลุ่มน้อยได้เช่นกัน

10.2 อภิปรายผล

10.2.1 ผลจากการสัมผัสภาษา

ไวน์ไรค์ (Weinreich, 1953) กล่าวว่า ในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษา ปรัชญาการณ์หนึ่งที่จะเกิดขึ้น คือ การแทรกแซงภาษา ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อมีผู้พูดนำลักษณะของภาษาหนึ่งไปใช้ในอีกภาษาหนึ่ง ยิ่งความแตกต่างระหว่างระบบของภาษามีมากเท่าใด ขอบเขตของการแทรกแซงภาษาก็จะยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น ส่วนโทเมสันและค็อฟแมน (Thomason and Kaufman, 1988) ก็ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสัมผัสภาษาที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาษาไว้ว่า ในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษา เมื่อผู้พูดนำลักษณะของภาษาหนึ่งไปใช้ในการพูดอีกภาษาหนึ่ง เช่น การที่ผู้ที่มีภาวะสองภาษานำลักษณะของภาษาแม่ไปใช้ในภาษาที่สอง หรือไปใช้ในภาษาอื่น ๆ ที่ผู้พูดเรียนรู้ในภายหลัง กลไกดังกล่าวเรียกว่า การแทรกแซงภาษา นอกจากนี้การยืมยังเป็นอีกกลไกหนึ่งที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของภาษาได้ กล่าวคือ เมื่อผู้พูดนำลักษณะจากภาษาอื่น ๆ เข้ามาในภาษาแม่ แม้ภาษาแม่จะยังคงอยู่ แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเพราะมีลักษณะของภาษาอื่น ๆ ที่ถูกยืมเข้ามา นอกจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเมื่อมีการสัมผัสภาษาแล้ว ยังมีกรณีของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเมื่อมีการสัมผัสภาษาดั้งเดิมของภาษาเดียวกันด้วย ทรัดกิลล์ (Trudgill, 1986: 1) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า ภาษาดั้งเดิมของภาษาเดียวกันซึ่งผู้พูดสามารถติดต่อสื่อสารเข้าใจกันได้ในระดับหนึ่งนั้น สามารถที่จะมีอิทธิพลต่อกันได้โดยไม่จำเป็นที่ผู้พูดจะต้องเป็นผู้มีภาวะสองภาษาดั้งเดิม

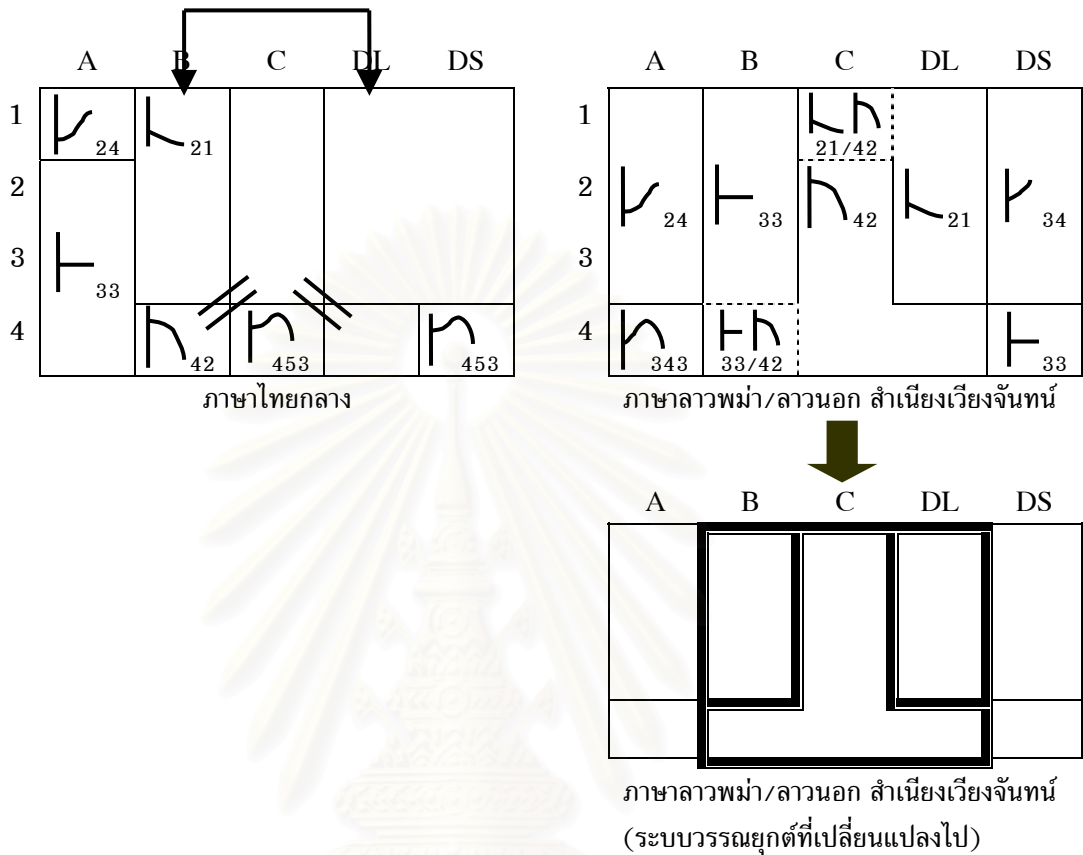
ไจล์ส (Giles, 1973 อ้างถึงใน Trudgill, 1986: 2) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า ในสถานการณ์ที่มีการพูดติดต่อสื่อสารกัน เมื่อผู้ส่งสารต้องการได้รับการยอมรับจากผู้รับสารก็จะพยายามปรับสำเนียงตามสำเนียงของผู้รับสารซึ่งถือว่าเป็นการลดความแตกต่างของการออกเสียง ไจล์สเรียกกระบวนการนี้ว่า การลู่เข้าของสำเนียง และกระบวนการที่เป็นไปในทางตรงข้ามกันเรียกว่า การลู่ออกของสำเนียง ซึ่งอาจเกิดขึ้นเมื่อผู้พูดต้องการแยกตนเองออกจากสังคมหรือแสดงการไม่ยอมรับผู้อื่น ทั้งสองกระบวนการคือ การลู่เข้าและลู่ออกของสำเนียงสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับไวยากรณ์และระดับคำ นอกจากนี้ไจล์สยังได้เสนอทฤษฎี “accommodation theory” ซึ่งเป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมที่มุ่งอธิบายเกี่ยวกับเหตุผลในการดัดแปลงภาษาในสถานการณ์ที่มีการติดต่อสื่อสารกัน ไจล์สกล่าวว่ากระบวนการลู่เข้าและกระบวนการลู่ออกอาจเกิดขึ้นทั้งในสถาน

การณ์ที่มีการติดต่อสื่อสารในระยะสั้นและในสถานการณ์ที่มีการปรับสำเนียงขึ้น-ลงตามสำเนียงที่มีศักดิ์ศรีมาก และสำเนียงที่มีศักดิ์ศรีน้อย ทรุดกิลล์ (Trudgill, 1986: 3) กล่าวว่า ในมุมมองของนักภาษาศาสตร์ การโอนอ่อนผ่อนตามหรือการปรับสำเนียงเข้าหากันก็สามารถเกิดขึ้นได้ระหว่างสำเนียงที่แตกต่างกันทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับสังคม และสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในระยะยาวและในระยะสั้น ในการติดต่อสื่อสารกันระยะยาว ไม่ค่อยมีปัญหาในการพิจารณาว่าใครโอนอ่อนผ่อนตามใคร เนื่องจากมีหลายกรณีที่เราสามารถตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับประเด็นนี้ได้ ในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้พูดภาษาต่างถิ่นกัน ในระยะยาวผู้พูดที่เป็นชนกลุ่มน้อยจะโอนอ่อนผ่อนตามชนกลุ่มใหญ่ ปัญหาอยู่ที่ว่า จะตัดสินได้อย่างไรว่าผู้พูดโอนอ่อนผ่อนตามได้อย่างไร การโอนอ่อนผ่อนตามอยู่ในระดับใด และทำไมในบางสถานการณ์จึงมีประเภทของการโอนอ่อนผ่อนตามมากกว่าในสถานการณ์อื่น ๆ ดังนั้นการโอนอ่อนผ่อนตามในระยะยาวจึงไม่น่าสนใจเท่าใดนัก ในมุมมองของนักจิตวิทยาสังคม แต่เป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับนักภาษาศาสตร์

กรณีของการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวซึ่งอยู่ในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษากันดังปรากฏในงานวิจัยนี้ เป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าจะเป็นการสัมผัสกันระหว่างภาษาถิ่นของภาษาเดียวกัน เช่น ภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ หรือการสัมผัสกันระหว่างภาษาหนึ่งกับอีกภาษาหนึ่ง เช่น ภาษาลาวกับภาษาของชนกลุ่มอื่น ๆ การแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์มีตั้งแต่ระดับน้อย ปานกลาง ไปจนถึงมาก กลไกที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการแปรที่เห็นชัดเจนดูเหมือนจะมีทั้งการแทรกแซงและการยืมตั้งที่ไวน์ไรค์ (Weinreich, 1953) และโทเมสันและค็อฟแมน (Thomason and Kaufman, 1988) เคยเสนอไว้ นอกจากนี้ยังมีการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์บางลักษณะที่เกิดขึ้นเมื่อผู้พูดภาษาที่เป็นชนกลุ่มน้อยมีการปรับสำเนียงให้เข้ากับภาษาของชนกลุ่มใหญ่ ซึ่งเป็นกรณีที่โจล์สเรียกว่า “การลู่เข้าของสำเนียง” อีกด้วย

ตัวอย่างของการแทรกแซงทางเสียงที่พบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ การแทรกแซงของวรรณยุกต์จากภาษาอื่น ๆ เข้าไปในภาษาลาว ที่เห็นได้ชัดเจนและเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นค่อนข้างมาก ดูเหมือนจะเป็นการแทรกแซงของวรรณยุกต์ในภาษาไทยกลางเข้าไปในภาษาลาว เช่น การแทรกแซงของวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] ในช่อง B4 ของภาษาไทยกลางเข้าไปแทนที่วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ที่ปรากฏในช่อง B4 ของภาษาลาว (ตัวอย่างคำที่ปรากฏในช่อง B4 เช่น คำว่า คำ เลื่อย ว่าว พ่อ แม่ ฯลฯ) หรือเข้าไปแทนที่เสียงต่ำ-ตก หรือต่ำระดับ มีเสียงกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [21¹/22¹] ที่ปรากฏในช่อง C1 ของภาษาลาว (ตัวอย่างคำที่ปรากฏในช่อง C1 เช่น ข้าว เลื้อย หม้อ ผ้า ห้า ฯลฯ) การแทรกแซงในลักษณะดังกล่าวนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในภาษาลาวที่ผู้พูดสามารถพูดภาษาไทยกลางได้ในระดับที่ดีเท่านั้น แต่ยังปรากฏในภาษาลาวที่ผู้พูดพูดภาษาไทยกลางแทบไม่ได้ แต่ฟังภาษาไทยกลางเข้าใจเพราะมีโอกาสได้ยินได้ฟังตามสื่อต่าง ๆ จึงสามารถออกเสียงคำที่มีเสียงวรรณยุกต์แบบภาษาไทยกลางได้ ตัวอย่างเช่น ผู้พูดภาษาลาวที่อพยพจากสปป.ลาวเข้ามาอยู่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย หรือในอำเภอบุณทริก จังหวัดอุบลราชธานี นั้นหลายคนยืนยันว่าตนเองพูดภาษาไทยกลางไม่ได้ แต่ในภาษาลาวของคนกลุ่มนี้กลับมีการแปรของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง เพราะคนกลุ่มดังกล่าวมีโอกาสได้รับรู้ข่าวสารผ่านทางสื่อที่ถ่ายทอดด้วยภาษาไทยกลางนั่นเอง

เมื่อเกิดการแทรกแซงของเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าว ผลที่ตามมาก็คือ การแปรของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ หรือหากมีการแปรในระดับที่มากขึ้นก็就会有การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์เกิดขึ้นดังตัวอย่างในภาพที่ 119

ภาพที่ 119 ตัวอย่างการแทรกแซงของเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยกลางในภาษาลาว

ปรากฏการณ์หนึ่งที่น่าจะเกิดขึ้นเมื่อมีการแทรกแซงจากภาษาหนึ่งเข้าไปในอีกภาษาหนึ่ง โดยเฉพาะเมื่อผู้พูดเห็นว่า ลักษณะหรือรูปแบบของภาษาหนึ่งเป็นรูปที่มีศักดิ์ศรีก็มักจะพยายามใช้รูปนั้น ๆ ให้ใกล้เคียงกับภาษาที่เข้ามาแทรกแซงให้มากที่สุด ตัวอย่างเช่น เมื่อผู้พูดภาษาลาวนำวรรณยุกต์ที่ยืมจากภาษาไทยกลางมาใช้ก็就会有การปรับระดับเสียงวรรณยุกต์ให้ใกล้เคียงกับวรรณยุกต์เดิมในภาษาของตน ตัวอย่างเช่น เมื่อผู้พูดภาษาลาวพยายามออกเสียงวรรณยุกต์ที่นำมาจากภาษาไทยกลางให้มีระดับเสียงใกล้เคียงกับภาษาไทยกลางมากที่สุดจนอาจกลายเป็นการออกเสียงที่ในทางภาษาศาสตร์สังคมเรียกว่า การแก้ไขเกินเหตุ เช่น กรณีที่ผู้พูดภาษาลาวพยายามออกเสียงวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] เลียนแบบภาษาไทยกลางด้วยระดับเสียงที่สูงขึ้นเป็นเสียง [52] หรือมีการนำลักษณะของวรรณยุกต์เดิมของตนมาผสมกับวรรณยุกต์ในภาษาไทยกลาง คือเสียงกลางระดับ [33] ผสมกับเสียงสูง-ตก [42] เป็นเสียงกลาง-สูง-ตก [342] เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกรณีที่ผู้พูดไม่ได้พยายามออกเสียงวรรณยุกต์ด้วยการแก้ไขให้ถูกต้องตามภาษาที่เข้ามาแทรกแซง แต่ผู้พูดก็จะพยายามออกเสียงด้วยการปรับให้รูปภาษาที่นำมาใช้ให้ใกล้เคียงกับรูปเดิมในภาษาของตน เช่น กรณีของการนำวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] จากภาษาไทยกลางมาใช้

ในภาษาลาว ผู้พูดก็ปรับวรรณยุกต์ดังกล่าวให้มีระดับเสียงใกล้เคียงกับวรรณยุกต์เดิมในภาษาของตน เช่น วรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] ที่ถูกนำไปใช้ในช่อง B4 จะถูกปรับให้เป็นวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก [31] ซึ่งมีระดับใกล้เคียงกับวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ที่มีอยู่แต่เดิมในภาษาลาว หรือถูกปรับให้เป็นวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียงในตอนท้าย [31²] ให้ใกล้เคียงกับวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก หรือต่ำระดับ มีเสียงกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [21²/22²] ที่ปรากฏในช่อง C1 เป็นต้น

นอกจากตัวอย่างการสัมผัสภาษาระหว่างภาษาลาวและภาษาไทยกลางที่อาจนำไปสู่การแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผลการวิจัยในงานวิจัยนี้ยังสนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษาถิ่นของภาษาเดียวกัน ซึ่งทรัดกิลล์ (Trudgill, 1986) เคยเสนอไว้ ประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ คือ เมื่อภาษาถิ่นของภาษาเดียวกันที่มีคลังศัพท์เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน ระบบไวยากรณ์เหมือนกัน แต่ถ้าวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงมีสัทลักษณะแตกต่างกัน อันเป็นเหตุผลที่ทำให้ได้ยิน “สำเนียง” ของภาษาถิ่นหนึ่งที่แตกต่างกันจากภาษาอีกถิ่นหนึ่ง เช่น ภาษาลาวกลุ่มเวียงจันทน์จะมีสำเนียงแตกต่างจากภาษาลาวกลุ่มหลวงพระบาง เนื่องจากมีระบบวรรณยุกต์แตกต่างกันทั้งในระดับการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และระดับสัทลักษณะของวรรณยุกต์ กล่าวคือ ภาษาลาวกลุ่มเวียงจันทน์จะมีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ A แบบ A1-23-4 หรือ A123-4 โดยวรรณยุกต์ในช่อง A1 หรือ A123 จะมีสัทลักษณะเป็นเสียงขึ้น หรือตก-ขึ้น เช่น เสียงต่ำ-ขึ้น [24] หรือกลาง-ตก-ขึ้น [324] วรรณยุกต์ในช่อง A23 (กรณีที่วรรณยุกต์ A แยกเสียงแบบ A1-23-4) จะเป็นเสียงตกหรือเสียงขึ้น-ตก เช่น เสียงต่ำ-ตก [21] หรือเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] ส่วนวรรณยุกต์ในช่อง A4 เป็นตกหรือขึ้น-ตก เช่น เสียงสูง-ตก [41] หรือเสียงต่ำ/กลาง-ขึ้น-ตก [243/342] ในขณะที่ภาษาลาวกลุ่มหลวงพระบางจะมีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ A แบบ A1-234 โดยวรรณยุกต์ในช่อง A1 เป็นเสียงตก-ขึ้น เช่น เสียงสูง-ตก-ขึ้น [434/523] และวรรณยุกต์ในช่อง A234 เป็นเสียงตก หรือขึ้น-ตก เช่น เสียงสูง-ตก [41] หรือเสียงต่ำ/กลาง-ขึ้น-ตก [41/243/342] ความแตกต่างของสัทลักษณะของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงดังกล่าวจะทำให้เราได้ยินสำเนียงที่แตกต่างกันของภาษาลาวกลุ่มเวียงจันทน์กับภาษาลาวกลุ่มหลวงพระบาง เมื่อผู้พูดภาษาถิ่นของภาษาลาวทั้งสองกลุ่มดังกล่าวอาศัยปะปนอยู่ในบริเวณเดียวกัน ก็จะมีการแปรหรือการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่เกิดจาก “การยืมเสียงวรรณยุกต์” ตัวอย่างเช่น การยืมวรรณยุกต์เสียงขึ้นหรือเสียงต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [24/324] จากภาษาลาวอีสานบางถิ่นที่อยู่ในกลุ่มเวียงจันทน์ เช่น ภาษาลาวอีสาน ถิ่นจังหวัดอุดรธานี อุบลราชธานี หนองคาย ชัยภูมิ ฯลฯ เข้าไปใช้ในภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลย และภาษาลาวอุดรดิตถ์ ซึ่งจัดเป็นภาษาถิ่นของภาษาลาวกลุ่มหลวงพระบางที่มีวรรณยุกต์ในช่อง A1 เป็นเสียงสูง-ตก-ขึ้น [423/434/523/545] ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นคนลาวอีสานมาโดยกำเนิดและพูดภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานีเป็นภาษาแม่ซึ่งจัดเป็นภาษาลาว ในกลุ่มเวียงจันทน์ได้ตั้งข้อสังเกตว่า เมื่อฟังผู้พูดที่พูดภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลย หรือภาษาลาวอุดรดิตถ์ที่ยืมวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น [24] หรือกลาง-ตก-ขึ้น [324] จากภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ ในกลุ่มเวียงจันทน์ไปใช้ในภาษาเดิมของตน ก็จะทำ

ให้ได้ยินสำเนียงที่เพี้ยนไปจากสำเนียงเดิมซึ่งเป็นสำเนียงที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างสำเนียงของภาษาลาวกลุ่มหลวงพระบางกับภาษาลาวกลุ่มเวียงจันทน์ ในที่นี้เห็นว่า น่าจะเรียกการยืมเสียงวรรณยุกต์ในลักษณะดังกล่าวว่าเป็น “การยืมการออกเสียงหรือการยืมสำเนียง” ทั้งนี้เพราะภาษาลาวทั้งสองกลุ่มมีคาลังศัพท์เหมือนกันจึงไม่จำเป็นต้องยืมคำจากภาษาถิ่นหนึ่งมาใช้ในอีกภาษาถิ่นหนึ่ง สิ่งที่ยืมเข้ามาก็คือ วรรณยุกต์บางหน่วยเสียงที่ภาษาลาวถิ่นหนึ่งมีแตกต่างจากภาษาลาวอีกถิ่นหนึ่ง และทำให้ภาษาลาวถิ่นดังกล่าวมี “สำเนียง” แตกต่างกันดังกล่าวมาแล้ว

นอกจากจะมีการยืมการออกเสียงหรือการยืมสำเนียงเกิดขึ้นในภาษาถิ่นของภาษาลาวต่างกลุ่มดังกล่าวมาแล้ว ยังมีกรณีของการยืมการออกเสียงหรือการยืมสำเนียงที่เกิดขึ้นในภาษาถิ่นของภาษาลาวกลุ่มเดียวกันด้วย นั่นคือ เมื่อเกิดการสัมผัสภาษาถิ่นหนึ่งกับภาษาอีกถิ่นหนึ่งของภาษาลาวกลุ่มเดียวกัน ซึ่งทั้งสองภาษาถิ่นมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์แตกต่างกันซึ่งมีผลทำให้ได้ยินสำเนียงภาษาที่ต่างกันนั้น ก็จะมีการยืมการออกเสียงหรือการยืมสำเนียงเกิดขึ้นเหมือนกัน ภาษาลาวถิ่นที่ดูอิทธิพลจากภาษาลาวอีกถิ่นหนึ่งมาก ๆ ก็จะกลายเป็นภาษาลาวสำเนียงผสม ตัวอย่างเช่น ภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอกุเซียว จังหวัดชัยภูมิกับภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภูซึ่งอยู่ในกลุ่มภาษาลาวสำเนียงเวียงจันทน์เหมือนกัน แต่จัดเป็นภาษาลาวอีสานถิ่นที่มีสำเนียงแตกต่างกัน เนื่องจากมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงแตกต่างกัน นั่นคือ ภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอกุเซียว จังหวัดชัยภูมิมิวรรณยุกต์ในช่อง A4 เป็นเสียงขึ้น-ตก เช่น เสียงกลาง-ขึ้น-ตก [342] หรือเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [243] แตกต่างจากภาษาลาวถิ่นอำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภูซึ่งมีวรรณยุกต์ดังกล่าวเป็นเสียงตก เช่น เสียงสูง-ตก [41] หรือเสียงกลาง-ตก [31] ซึ่งจะทำให้ได้ยินภาษาลาวอีสานทั้งสองถิ่นดังกล่าวมีสำเนียงแตกต่างกัน จากที่ผู้วิจัยเคยตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ผู้พูดภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ มักจะบอกว่า ภาษาลาวอีสาน ถิ่นจังหวัดชัยภูมิมิสำเนียงที่ “เหน่อ” และภาษาลาวอีสานถิ่นใดที่มีพื้นที่ติดกับจังหวัดชัยภูมิก็จะมีสำเนียงที่เหน่อเหมือนกัน เช่น ภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอยุเมะและอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น ก็มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง A4 เหมือนภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอกุเซียว จังหวัดชัยภูมิ ด้วยคำว่า “เหน่อ” นี้เองที่มีผลทำให้ผู้พูดภาษาลาวอีสานถิ่นอำเภอกุเซียว จังหวัดชัยภูมิ หรือถิ่นอำเภอยุเมะและอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่นจะพยายามออกเสียงพูดให้คล้ายคลึงกับภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ ให้มากที่สุด เนื่องจากหากเปรียบเทียบกันแล้ว ภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ ที่อยู่ในกลุ่มของภาษาลาวสำเนียงเวียงจันทน์และมีวรรณยุกต์ในช่อง A4 เป็นวรรณยุกต์เสียงตกน่าจะมีผู้พูดกระจายอยู่ในภาคอีสานมากกว่าภาษาลาวอีสานถิ่นที่มีวรรณยุกต์ในช่อง A4 เป็นเสียงขึ้น-ตก จึงมีความเป็นไปได้ค่อนข้างมากผู้พูดภาษาลาวอีสานถิ่นจังหวัดชัยภูมิ (อำเภอกุเซียว อำเภอแก้งคร้อ ฯลฯ) หรือผู้พูดภาษาลาวอีสานถิ่นจังหวัดขอนแก่น (อำเภอยุเมะ) ที่มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้พูดภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ จะพยายามปรับออกเสียงคำในช่อง A4 (เช่น คำว่า ควาย คา มือ นา งู ฯลฯ) จากเดิมที่เป็นวรรณยุกต์เสียงต่ำ/กลาง-ขึ้น-ตก [243/342] ให้มีวรรณยุกต์เป็นเสียงกลาง/สูง-ตก [31/41]

ทั้งกรณีของการแทรกแซงเสียงวรรณยุกต์และการยืมการออกเสียงหรือการยืมสำเนียงที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษาภาษาลาวกับภาษาอื่น ๆ หรือสถานการณ์ที่มีการสัมผัส

ภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นกลไกสำคัญที่จะนำไปสู่การแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว ในที่นี้อาจสันนิษฐานได้ว่า ในอนาคตภาษาลาวอาจจะมีหลากหลายสำเนียงมากขึ้นกว่าในปัจจุบันก็เป็นได้

10.2.2 การยืมลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์

จากการที่บราวน์ (Brown, 1965: 157) เคยกล่าวไว้ว่า

“Tone shapes can be borrowed or influenced by neighbouring dialects but patterns of coalescence cannot”.

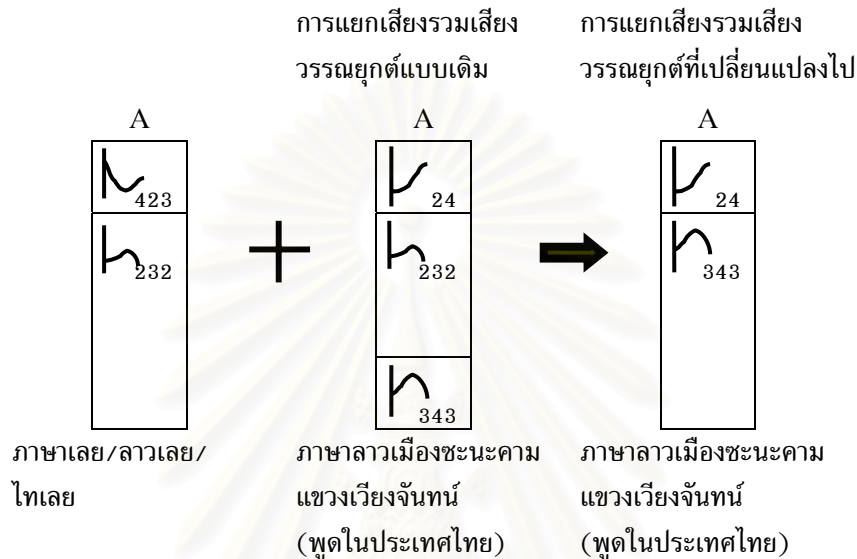
คำกล่าวของบราวน์ในข้างต้นตีความได้ว่า สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นลักษณะที่ยืมกันหรือมีอิทธิพลต่อกันได้ แต่ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ยืมกันหรือมีอิทธิพลต่อกันไม่ได้

ในงานของผู้วิจัยที่เคยศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาของคน “ลาว” คน “ญ้อ” และคน “ผู้ไท” พบว่า ในภาษาของทั้งสามกลุ่มชนมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่คล้ายคลึงกันมาก และได้สันนิษฐานไว้ว่า ความคล้ายคลึงกันดังกล่าวอาจเกิดจากการยืมหรือการมีอิทธิพลต่อกันระหว่างภาษาซึ่งก็สอดคล้องกับคำกล่าวข้างต้นของบราวน์ แต่ในงานวิจัยดังกล่าวยังพบว่า ในภาษาของทั้งสามกลุ่มชนมีลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B=DL เป็นลักษณะเด่นร่วมกัน โดยเฉพาะภาษาของคน “ลาว” และคน “ญ้อ” นั้นมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ปะปนกันจนแทบแยกไม่ออก ในงานวิจัยดังกล่าวจึงได้สันนิษฐานว่ามีความเป็นไปได้ที่ภาษาของคนทั้งสองกลุ่มจะมีอิทธิพลต่อกันในระดับลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ซึ่งอาจเป็นการขัดแย้งกับที่บราวน์เสนอไว้ว่า ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ยืมกันหรือมีอิทธิพลต่อกันไม่ได้ (พิณรัตน์ อัครวิฒนากุล, 2541) นอกจากนี้ในงานของวิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (Khanittanan, 1973) ซึ่งได้ศึกษาอิทธิพลของภาษาไทยมาตรฐานที่มีต่อภาษาลาว 5 ภาษาแล้วพบว่า การยืมสามารถเกิดได้ทั้งลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงและสัทลักษณะของวรรณยุกต์ แต่การยืมสัทลักษณะของวรรณยุกต์นั้นเป็นผลต่อเนื่องจากการยืมลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์

จากการศึกษาการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวในงานวิจัยนี้พบว่าการยืมวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการยืมระหว่างภาษาลาวถิ่นหนึ่งกับภาษาลาวอีกถิ่นหนึ่งหรือการยืมระหว่างภาษาลาวกับภาษาอื่นต่างก็มีการยืมทั้งในระดับการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และในระดับสัทลักษณะของวรรณยุกต์ซึ่งค้ำกับแนวคิดของบราวน์ที่ว่า มีเพียงระดับสัทลักษณะของวรรณยุกต์เท่านั้นที่ยืมกันได้ แต่สอดคล้องกับสิ่งที่วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์เสนอไว้ที่ว่า การยืมสามารถเกิดได้ทั้งลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงและสัทลักษณะของวรรณยุกต์ แต่ผลการวิจัยในงานวิจัยนี้อาจขัดแย้งกับข้อค้นพบของวิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ที่ว่า การยืมสัทลักษณะของวรรณยุกต์อาจไม่จำเป็นต้องเป็นผลต่อเนื่องจากการยืมลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ แต่ในทางกลับกัน ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า การยืมลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์อาจเป็นผลต่อเนื่องจากการยืมสัทลักษณะของวรรณยุกต์ กล่าวคือ เมื่อมีการยืมสัทลักษณะของวรรณยุกต์จากภาษาหนึ่งเข้าไปใช้ในอีกภาษาหนึ่ง ผลที่เกิดขึ้นตามมา คือ การแปรหรือการเปลี่ยน

แปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งอาจนับเป็นการยืมลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ก็ได้

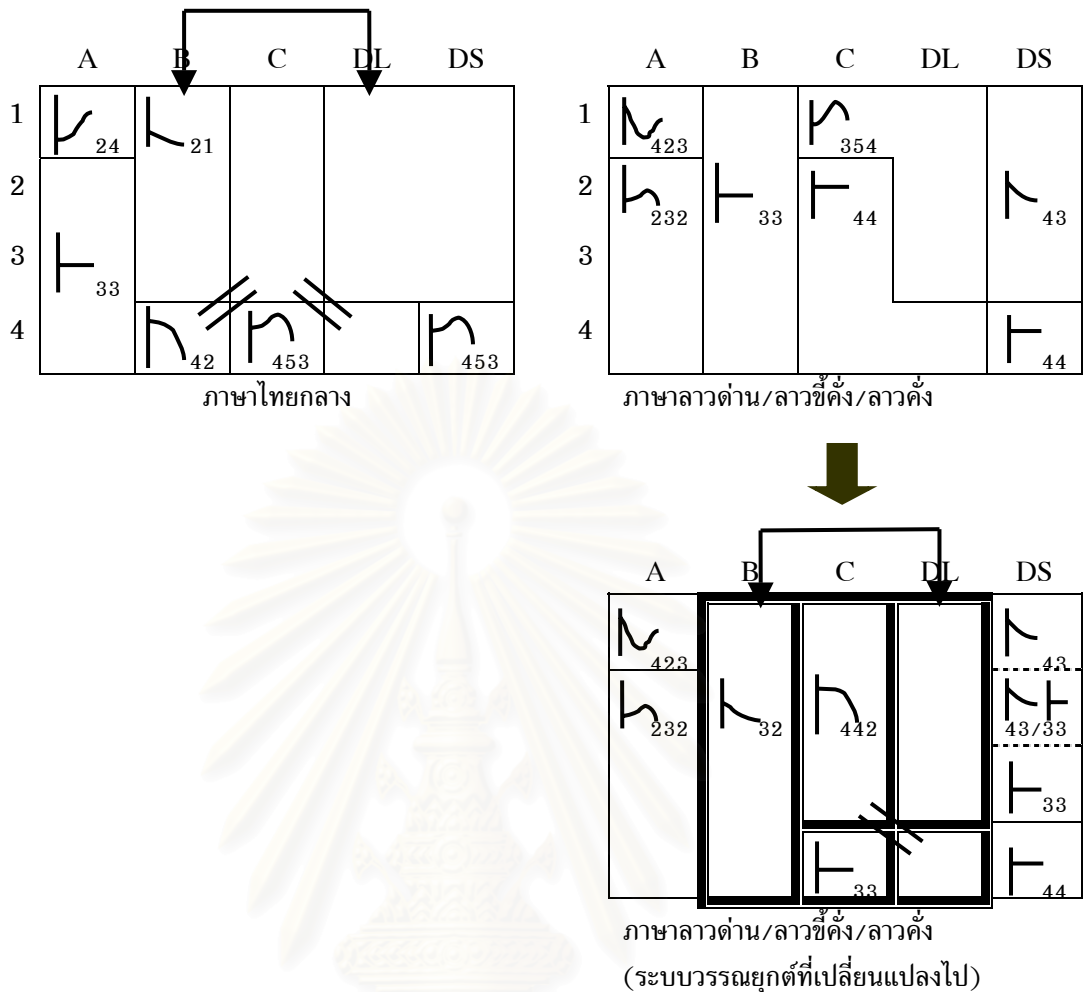
ดูตัวอย่างผลการวิจัยเกี่ยวกับกรณีของภาษาลาวถิ่นหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลเฉพาะลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์จากภาษาลาวอีกถิ่นหนึ่งและมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์บางประการที่ผู้วิจัยพบ ในภาพที่ 120

ภาพที่ 120 ตัวอย่างการมีอิทธิพลต่อกันในระดับลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ของภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยและภาษาลาวเมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์

จากภาพที่ 120 จะเห็นว่า ภาษาลาวเมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์ที่เดิมมีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลลัมน์ A แบบ A1-23-4 เมื่อได้รับอิทธิพลจากภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยซึ่งมีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลลัมน์ A แบบ A1-234 ทำให้ภาษาลาวเมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์มีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ A1-234 ซึ่งเป็นลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปจากลักษณะเดิม

นอกจากนี้ยังมีกรณีตัวอย่างของการยืมทั้งสี่ลักษณะของวรรณยุกต์และลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์จากภาษาไทยกลางเข้ามาในภาษาลาวด้าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งซึ่งเดิมมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงที่เป็นลักษณะเด่น คือ วรรณยุกต์ C กับ DL รวมเสียงกันแบบ C1=DL123 และ C234=DL4 หรือลักษณะที่เรียกว่า “บันไดลาว” ส่วนภาษาไทยกลางนั้นมีลักษณะเด่นคือ การรวมเสียงวรรณยุกต์ B และ DL แบบ B123=DL123 นอกจากนี้ยังมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ B C และ DL แบบ B4=C234=DL4 อีกด้วย เมื่อวรรณยุกต์ของภาษาไทยกลางมีอิทธิพลต่อภาษาลาวด้าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งจึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งสี่ลักษณะของวรรณยุกต์และลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ดังแสดงในภาพที่ 121

ภาพที่ 121 ตัวอย่างการยืมทั้งสี่ลักษณะของวรรณยุกต์และลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์จากภาษาไทยกลางเข้าสู่ภาษาลาวด้าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง

จากภาพที่ 121 วรรณยุกต์ของภาษาไทยกลางที่ถูกยืมเข้ามาในภาษาลาวด้าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งได้แก่ วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ในช่อง B123 แต่เมื่อถูกยืมมาใช้ในภาษาลาวด้าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งผู้พูดก็จะปรับการออกเสียงให้คล้ายคลึงกับวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ซึ่งเป็นวรรณยุกต์เดิมในภาษาของตนเอง สี่ลักษณะของวรรณยุกต์ที่ยืมเข้ามาจึงเป็นเสียงกลาง-ตก [32] ลักษณะที่เกิดตามมาเมื่อมีการยืมวรรณยุกต์ดังกล่าว คือ การรวมเสียงวรรณยุกต์คอลลัมน์ B และ DL แบบ B1234=DL123 ซึ่งดูเหมือนจะเป็นลักษณะที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ในภาษาลาวด้าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งยังยืมวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] ในช่อง C234 มาใช้ในภาษาของตนซึ่งถูกปรับระดับเสียงเป็นวรรณยุกต์สูงระดับ-ตก [442] เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลลัมน์ C จากแบบ C1-234 เป็นแบบ C123-4 และไม่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ของ C1 กับ DL123 หรือ C234 กับ DL4 นั่นคือไม่มีลักษณะของ “บันไดลาว” แต่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ C กับ DL แบบ C123=DL4 ซึ่งเป็นอิทธิพลจากภาษาไทยกลางเช่นเดียวกัน หากพิจารณาในภาพรวม อาจกล่าวได้ว่า ภาษาไทยกลาง

มีอิทธิพลต่อภาษาลาวต่าน/ลาวซั้ง/ลาวคั้งไม่เพียงแต่ในระดับสัทลักษณะของวรรณยุกต์เท่านั้น แต่ยังมีอิทธิพลในระดับลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์อีกด้วย

จากตัวอย่างข้างต้นสรุปได้ว่า ทั้งสัทลักษณะของวรรณยุกต์และลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ล้วนแต่เป็นลักษณะที่ยึดกันได้หรือมีอิทธิพลต่อกันได้ ไม่ว่าจะเป็นการมีอิทธิพลต่อกันระหว่างภาษาหนึ่งกับอีกภาษาหนึ่งหรือระหว่างภาษาถิ่นต่าง ๆ ของภาษาเดียวกัน นอกจากนี้การยึดสัทลักษณะของวรรณยุกต์ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นผลสืบเนื่องจากการยึดลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เท่านั้น แต่ในทางกลับกันก็น่าจะมีความเป็นไปได้ที่การยึดลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เป็นผลสืบเนื่องจากการยึดสัทลักษณะของวรรณยุกต์ โดยเฉพาะกรณี que เห็นได้ชัดเจนที่เมื่อมีการยึดสัทลักษณะของวรรณยุกต์ ผลที่อาจเกิดขึ้นตามมา คือ การแปรและการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ทั้งในลักษณะที่คล้ายคลึงภาษาที่ถูกยึดมาและในลักษณะที่แตกต่างออกไป

10.2.3 การเปลี่ยนแปลงของภาษาถิ่นเนื่องมาจากปัจจัยภายใน

การแปรหรือการเปลี่ยนแปลงภาษาถิ่นเนื่องมาจากปัจจัยภายในนับเป็นประเด็นปัญหาที่ เคยมีผู้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการแปรหรือการเปลี่ยนแปลงของภาษานั้น เป็นเรื่องที่ยากที่จะคาดเดาได้ยาก ปัจจัยภายในประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการแปรหรือการเปลี่ยนแปลงทางเสียงในภาษาที่มีผู้กล่าวถึงไว้ค่อนข้างมาก ได้แก่ ความสะดวกในการออกเสียง ซึ่งเป็นกลไกที่นักภาษาศาสตร์หลายท่านเรียกว่า “การทำให้ง่ายขึ้น” มีการเปลี่ยนแปลงทางเสียงบางกรณีที่เกิดขึ้นเนื่องจากความพยายามทำให้การออกเสียงง่ายขึ้น เป็นต้นว่า การออกเสียงสระเสียงยาวที่ผู้พูดต้องอาศัยความพยายามมากในการออกเสียง ก็จะถูกออกเสียงเป็นสระเสียงสั้นที่ใช้ความพยายามน้อยลง กลไกดังกล่าวอาจนำไปสู่การกร่อนของเสียงเช่น กรณีคำว่า “หมาก-” ในภาษาไทยกร่อนเสียงเป็น “มะ-” เช่น หมากม่วง > มะม่วง หมากพร้าว > มะพร้าว ฯลฯ ซึ่งในปัจจุบันคำว่า “มะ-” ได้กลายหน้าให้เหมือนเป็นคำเดิมหน้าศัพท์ไปแล้ว หรือกรณีของการแปรจากเสียง “ร” /r/ มีรูปแปรหลายรูปในภาษาไทย เช่น [r], [r̥], [ɹ], [l], [l̥] เนื่องจากการออกเสียง “ร” [r] มีลักษณะพิเศษกว่า (more marked) เสียงที่เป็นรูปแปร เพราะกรณีในการออกเสียงเสียงดังกล่าวคือ ล้วนส่วนหน้าที่ยกขึ้นไปและฐานคือปุ่มเหงือก และมีการรื้อลิ้นซึ่งต้องใช้ความพยายามมากกว่าการออกรูปแปรอื่น ๆ นอกจากนี้การกลมกลืนเสียงยังเป็นอีกกลไกหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความสะดวกในการออกเสียง ตัวอย่างเช่น ในคำภาษาไทยบางคำ เสียง “ง” [ŋ] ที่ปรากฏท้ายพยางค์หน้าจะมีอิทธิพลต่อเสียง “น” [n] ที่ปรากฏต้นพยางค์ที่ตามมาเช่น การออกเสียงคำว่า “อย่างนี้” [jàaŋ nǐi] เป็น “ยังจี้” [jàaŋ ɲǐi] หรือ “อย่างนั้น” [jàaŋ nán] เป็น “ยังจั้น” [jàaŋ ɲán] การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความสะดวกในการออกเสียงในตัวอย่งคำดังกล่าวไม่เพียงแต่เกิดขึ้นกับเสียงพยัญชนะ [n] กลายตามเสียงพยัญชนะ [ŋ] ที่อยู่ข้างหน้าเท่านั้น แต่ยังมีกรณีการเปลี่ยนแปลงเสียงสระยาว [aa] เป็น [a] ในพยางค์หน้าซึ่งไม่รับการเน้นหนัก และวรรณยุกต์เสียงต่ำ กลายเป็นเสียงกลาง เป็นต้น

อย่างไรก็ตามกรณีของ “การทำให้ง่าย” หรือ “ความง่าย” นั้นยังเป็นประเด็นปัญหาที่ยังมีการถกเถียงกันอยู่ว่า การที่จะให้คำจำกัดความของ “ความง่าย” นั้นเป็นเรื่องยาก เพราะสิ่งที่ง่ายสำหรับผู้พูดภาษาหนึ่ง อาจเป็นสิ่งที่ยากสำหรับผู้พูดภาษาอื่น ในแง่ของการเปลี่ยนแปลงภาษา เมื่อมีการสัมผัสภาษา โทมสัน (Thomason, 2001: 70) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า มักเป็นที่กล่าวถึงกันโดยทั่วไปว่า การเปลี่ยนแปลงภาษาที่มีสาเหตุจากการสัมผัสภาษามักจะมีผลทำให้ระบบในภาษาที่เป็นผู้รับมีความเป็นธรรมชาติมากขึ้น แนวคิดที่เคยเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป คือ การเปลี่ยนแปลงภาษาที่มีการสัมผัสภาษาเป็นปัจจัยกระตุ้นนั้นมักจะมุ่งสู่กระบวนการทำให้ง่ายขึ้น ไม่ใช่มุ่งสู่ความยุ่งยากซับซ้อน มีตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงทางภาษาหลายตัวอย่างที่สนับสนุนแนวคิดดังกล่าว แต่ก็มีอีกหลายตัวอย่างที่คัดค้าน นอกจากนี้ยังมีอีกแนวคิดหนึ่งที่ขัดแย้งกับแนวคิดดังกล่าวอย่างสิ้นเชิง นั่นคือ แนวคิดที่ว่า การแทรกแซงมักจะทำให้ระบบในภาษาเกิดความยุ่งยากซับซ้อนหรือทำให้ระบบเป็นธรรมชาติน้อยลง แต่โทมสันกล่าวว่า การใช้คำว่า “เป็นธรรมชาติน้อยลง” นั้นเป็นคำที่มีความหมายที่สับสน สิ่งที่ยอมรับกันโดยทั่วไปคือ ลักษณะที่ไม่มีอะไรพิเศษ (unmarked features) มีความเป็นธรรมชาติมากกว่า ส่วนลักษณะที่มีความพิเศษ (marked features) นั้นจะมีความเป็นธรรมชาติน้อยกว่า แต่แนวคิดดังกล่าวนี้ก็ดูเหมือนจะเป็นการมองปัญหาอย่างง่ายเกินไป โทมสันไม่ได้ให้คำอธิบายเรื่องความเป็นธรรมชาติของภาษา เพียงแต่แสดงความคิดเห็นว่า แนวคิดดังกล่าวยังคงเป็นเรื่องที่ยังไม่มีข้อสรุปที่แน่ชัดและเป็นแนวคิดที่ยังต้องการการพิสูจน์ทราบอีกมาก

ถึงแม้การให้คำจำกัดความ “ความง่าย” หรือ “ความเป็นธรรมชาติมากขึ้น” ของภาษาที่เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของภาษานั้นจะยังไม่มีผู้ให้ข้อสรุปไว้อย่างชัดเจน แต่ก็นับเป็นประเด็นปัญหาที่น่าสนใจ หากมีตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงภาษาอันเกี่ยวข้องกับแนวคิดดังกล่าวก็น่าจะใช้เป็นหลักฐานในการพิสูจน์แนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงภาษาอันมุ่งสู่ลักษณะที่ง่ายขึ้นหรือมีธรรมชาติมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับกลไกการยืมหรือการแทรกแซงทางภาษาก็ตาม

เมื่อพิจารณาในแง่ของวรรณยุกต์พบว่า ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนว่า วรรณยุกต์ใดมีความพิเศษ หรือวรรณยุกต์ใดที่ไม่มีพิเศษ เป็นต้นว่า นักภาษาศาสตร์บางท่าน เช่น กรูเบอร์ (Gruber, 1964 อ้างถึงใน Fox, 2000: 204) และวัง (Wang, 1967) เห็นว่า วรรณยุกต์เสียงต่ำ (low tone) เป็นวรรณยุกต์ที่ไม่มีพิเศษ แต่วู (Woo, 1969 อ้างถึงใน Fox, 2000: 204) และแมดดิสัน (Maddieson, 1972 อ้างถึงใน Fox, 2000: 204) เสนอไว้ว่า วรรณยุกต์เสียงกลาง (mid tone) เป็นวรรณยุกต์ที่ไม่มีพิเศษ หรือในงานของแซมสัน (Sampson, 1969 อ้างถึงใน Fox, 2000: 204) กล่าวว่า ในภาษาเวียดนามถิ่นฮานอย วรรณยุกต์เสียงสูง (high tone) น่าจะเป็นวรรณยุกต์ที่ไม่มีพิเศษ แต่วรรณยุกต์เสียงต่ำ (low tone) เป็นวรรณยุกต์ซึ่งมีความพิเศษ

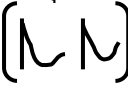

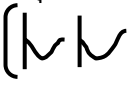
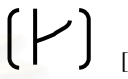

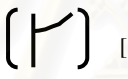

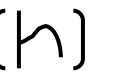

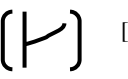
แนวคิดหนึ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับคุณสมบัติเรื่องความพิเศษ หรือความไม่พิเศษของวรรณยุกต์ คือ แนวคิดของแมดดิสัน (Maddieson, 1978 อ้างถึงใน Fox, 2000: 204) ที่ว่า ในระบบวรรณยุกต์ที่มีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง วรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงจะมีคุณสมบัติของความพิเศษหรือความไม่พิเศษแตกต่างกัน แมดดิสันกล่าวว่า วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] เป็น

วรรณยุกต์ที่มีความพิเศษน้อยที่สุด วรรณยุกต์ที่มีความพิเศษมากกว่า ได้แก่ วรรณยุกต์เสียงสูง [44] และวรรณยุกต์เสียงต่ำ [22] ส่วนวรรณยุกต์ที่มีความพิเศษมากที่สุด คือ วรรณยุกต์ระดับเสียงสูงมาก [55] และวรรณยุกต์ระดับเสียงต่ำมาก [11]

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้สันนิษฐานเกี่ยวกับการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์บางลักษณะที่น่าจะเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องกระบวนการทำให้ง่ายขึ้น คือ การออกเสียงวรรณยุกต์ให้มีสัทลักษณะเรียบง่ายมากขึ้นหรือมีความซับซ้อนน้อยลง แต่เนื่องจากยังไม่มีคำอธิบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับความเรียบง่ายหรือความซับซ้อนของเสียงวรรณยุกต์ รวมทั้งยังไม่มีข้อสรุปที่แน่นอนว่าลักษณะของภาษาลักษณะใดที่น่าจะเรียกว่า “เรียบง่าย” หรือ “เป็นลักษณะที่ธรรมชาติ” ดังนั้นเมื่อพบการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในลักษณะที่น่าจะมีปัจจัยภายในเข้ามาเกี่ยวข้อง ในงานวิจัยนี้ได้ตั้งข้อสันนิษฐานไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงที่มุ่งสู่ความเรียบง่ายน่าจะเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญ ดังกรณีที่ในงานวิจัยนี้พบว่า มีการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์บางรูปแบบที่ดูเหมือนจะเกิดขึ้นเพราะผู้พูดพยายามออกเสียงวรรณยุกต์ให้มีสัทลักษณะที่ซับซ้อนน้อยกว่า ดังตัวอย่างที่แสดงในภาพที่ 122

จากผลการวิจัยพบว่า มีการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่สันนิษฐานว่าเกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยภายใน คือ การออกเสียงวรรณยุกต์ให้ง่ายขึ้น ดังแสดงในภาพที่ 122 ข้างต้น ถึงแม้ว่าจะยังสรุปไม่ได้แน่ชัดนักว่า วรรณยุกต์ที่สันนิษฐานว่ามีสัทลักษณะซับซ้อนหรือต้องเน้นเสียงมากกว่าอีกวรรณยุกต์หนึ่ง หรือยังสรุปไม่ได้แน่ชัดว่า วรรณยุกต์ใดมีสัทลักษณะที่ซับซ้อนกว่าวรรณยุกต์ใด แต่การแปรและการเปลี่ยนแปลงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่พบในงานวิจัยนี้อาจเป็นหลักฐานอย่างหนึ่ง que แสดงให้เห็นว่า การแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ไม่ได้มีเพียงปัจจัยภายนอก คือ การได้รับอิทธิพลวรรณยุกต์จากภาษาอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องเท่านั้น หากแต่ยังมีปัจจัยภายในเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย และผลการวิจัยอาจใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการแปรและการเปลี่ยนแปลงภาษาอันเนื่องมาจากปัจจัยภายในเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนยิ่งขึ้นต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะการเปลี่ยนแปลง วรรณยุกต์	วรรณยุกต์ที่สันนิษฐานว่ามี ความซับซ้อนมากกว่าหรือมี ความพิเศษมากกว่า	วรรณยุกต์ที่สันนิษฐานว่ามี ความซับซ้อนน้อยกว่าหรือมี ความพิเศษน้อยกว่า	ตัวอย่างวรรณยุกต์ ในภาษาลาวที่มีการ เปลี่ยนแปลง ลักษณะต่าง ๆ
1. การเปลี่ยนแปลงการขึ้น สูง-ลงต่ำของระดับเสียง			
1.1 วรรณยุกต์เสียงสูง > วรรณยุกต์เสียงต่ำ	วรรณยุกต์เสียงสูง-ตก-ขึ้น () [512/523] วรรณยุกต์เสียงสูง-ขึ้น () [45]	วรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก-ขึ้น () [323/324] วรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น () [34]	- วรรณยุกต์ A1 ใน ภาษาลาวสำเนียงหลวง พระบาง - วรรณยุกต์ C1 และ DL123 ในภาษาเลย/ ลาวเลย/ไทยเลย
2. การเปลี่ยนแปลงลักษณะ การเลื่อนระดับของ วรรณยุกต์			
2.1 วรรณยุกต์เลื่อนระดับ > วรรณยุกต์คงระดับ	วรรณยุกต์เสียงขึ้น () [34] () [45] () [343] () [331]	วรรณยุกต์เสียงระดับ () [33] () [44] () [33] () [33]	- วรรณยุกต์ DS123 ในภาษาลาวแขวงจำปาศัก ภาษาลาวสำเนียง หลวงพระบาง ฯลฯ - วรรณยุกต์ C234 และ DL4 ในภาษาลาว อีสานถิ่น อ.วังสะพุง จ.เลย - วรรณยุกต์ C1 ใน ภาษาเลย/ลาวเลย/ไทย เลย - วรรณยุกต์ DL123 ในภาษาลาวบ้านปาก ขอบ แขวงไชยะบุรี
2.2 วรรณยุกต์เลื่อนระดับที่ ซับซ้อน > วรรณยุกต์เลื่อน ระดับที่เรียบง่ายขึ้น	วรรณยุกต์เสียงตก-ขึ้น () [512/523] () [434] () [342]	วรรณยุกต์เสียงตก () [52] () [43] () [34]	- วรรณยุกต์ A1 ใน ภาษาลาวหลวงพระบาง - วรรณยุกต์ A1 ใน ภาษาลาวเมืองหงสา เขตพิเศษ - วรรณยุกต์ DL123 ในภาษาลาวเมืองปาก ลาย แขวงไชยะบุรี

ภาพที่ 122 การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์อันเนื่องมาจากปัจจัยภายใน: กลไกการออกเสียง
วรรณยุกต์ให้มีสัทลักษณะเรียบง่ายขึ้น

10.2.4 การแบ่งกลุ่มภาษาลาวโดยใช้เกณฑ์พัฒนาการของวรรณยุกต์

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเท่าที่ผ่านมามีงานของบราวน์ (Brown, 1965) และฟิง กวย ลี (Li, 1977) ที่ได้เสนอการแบ่งกลุ่มภาษาลาวไว้อย่างชัดเจน แต่การแบ่งกลุ่มของทั้งสองท่านก็มีความแตกต่างกันอยู่หลายประการ

บราวน์ (Brown, 1965) แบ่งภาษากลุ่มลาวออกเป็น 3 กลุ่มย่อย ได้แก่ 1) กลุ่มหลวงพระบาง 2) กลุ่มเวียงจันทน์ ซึ่งแบ่งได้อีก 3 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มภาษาเวียงจันทน์ กลุ่มภาษาหนองคาย และกลุ่มภาษาลาวใต้ 3) กลุ่มย้อ (ดูแผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยในภาษากลุ่มลาวทั้ง 3 กลุ่มในงานของบราวน์ในภาพที่ 31) ดังที่กล่าวรายละเอียดมาแล้วในบทที่ 2 (ดูหัวข้อ 2.4) ว่าการแบ่งภาษาลาวออกเป็นกลุ่มย่อย บราวน์พิจารณาทั้งเกณฑ์เรื่องการเปลี่ยนแปลงทางเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์เช่นเดียวกับการแบ่งกลุ่มภาษาถิ่นอื่น เมื่อพิจารณาการแบ่งกลุ่มภาษาลาวในงานของบราวน์สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่าเกณฑ์ที่บราวน์ค่อนข้างเน้นและน่าจะเป็นเกณฑ์แรกในการแบ่งภาษากลุ่มลาว ได้แก่ พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ การที่บราวน์แยกภาษาลาวเป็น 3 กลุ่มใหญ่ด้วยลักษณะการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างกัน 3 แบบ นั้น เกณฑ์แรกที่บราวน์ใช้น่าจะเป็นการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ไทดั้งเดิม *A นั่นคือ แบ่งภาษาลาวออกเป็น กลุ่มหลวงพระบาง (*A > A1-234) และกลุ่มเวียงจันทน์ (*A > A1-23-4) ส่วนกลุ่มย้อนั้น บราวน์จัดให้อยู่อีกกลุ่มหนึ่ง เนื่องจากในภาษาถิ่นย่อยของกลุ่มลาวในปัจจุบัน ได้แก่ ภาษาย้อ (สกลนคร) และภาษาโคราช มีลักษณะของการรวมเสียงวรรณยุกต์คอแลมน์ B C และ DL แบบ B4=C123=DL4 เหมือนกัน

นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าสังเกตอีกว่า บราวน์จัดให้ภาษาย้ออยู่ในภาษากลุ่มลาวซึ่งน่าจะเนื่องมาจากภาษาถิ่นย่อยในกลุ่มย้อมีลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ไทดั้งเดิม *C เหมือนกับภาษาลาวถิ่นย่อยอื่น ๆ ในกลุ่มหลวงพระบางและกลุ่มเวียงจันทน์ ดังนั้นบราวน์จึงได้เสนอให้ภาษากลุ่มย้อมีพัฒนาการมาจากภาษาสกลนครประมาณปี ค.ศ. 1650 ส่วนการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษาลาวในกลุ่มหลวงพระบางและกลุ่มเวียงจันทน์นั้น บราวน์น่าจะพิจารณาลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ไทดั้งเดิม *A *B *C และ *D ตามลำดับ (ดูรายละเอียดในบทที่ 2 หัวข้อ 2.4)

นอกจากนี้ยังมีงานของฟิง กวย ลี (Li, 1977) ที่ได้ศึกษาลักษณะการกลายเสียงของพยัญชนะต้นซึ่งมีผลต่อพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นย่อยในลักษณะที่แตกต่างกันกรณีของภาษาลาวนั้น ฟิง กวย ลีได้จัดให้ภาษาลาวที่พูดในสปป.ลาวและภาษาไทยถิ่นอีสานมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน โดยเรียกว่าภาษากลุ่มลาวและไทยถิ่นอีสาน และจัดเป็นภาษากลุ่มหนึ่งในภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษาไทยถิ่นใต้และไทยถิ่นกลาง เกณฑ์ที่ฟิง กวย ลีใช้ในการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษากลุ่มลาวและไทยถิ่นอีสาน คือ พัฒนาการการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม *A *B และ *C (ดูแผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษากลุ่มลาวและไทยถิ่นอีสานในงานของฟิง กวย ลีในภาพที่ 33) ในงานดังกล่าว ฟิง กวย ลีแบ่งภาษากลุ่มลาวและไทยถิ่นอีสานออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ที่มีพัฒนาการไปสู่ภาษาลาวถิ่นย่อยต่าง ๆ ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ภาษาลาวถิ่นเชียงขวาง สปป.ลาวและร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นระบบที่มีวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง

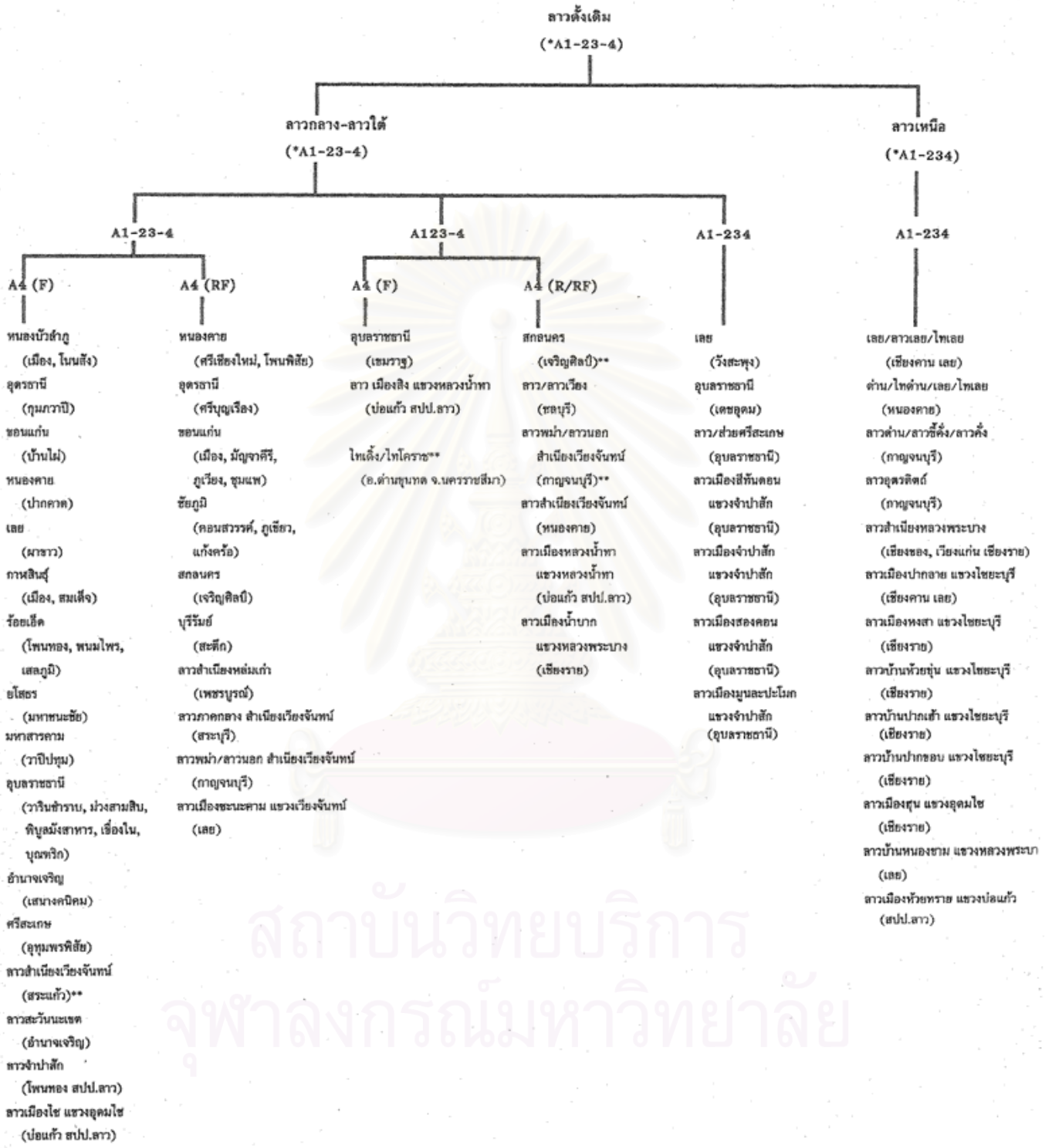
ภาษาลาวกลุ่มนี้แบ่งย่อยได้อีกเป็น 3 กลุ่มย่อย แต่ละกลุ่มย่อยมีระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง และแต่ละกลุ่มย่อยก็มีพัฒนาการต่อไปเป็นภาษาลาวที่มีระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงและ 4 หน่วยเสียง ส่วนกลุ่มที่ 2 ได้แก่ ภาษาลาวถิ่นพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งฟัง กวย ลีแยกให้เป็นภาษาลาวอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ได้มีพัฒนาการมาสู่ภาษาใด ๆ (ดูรายละเอียดในบทที่ 2 หัวข้อ 2.4.2)

เมื่อเปรียบเทียบกับ การแบ่งกลุ่มภาษาลาวของ ฟิง กวย ลี กับของ บราวน์ จะเห็นได้ว่า ฟิง กวย ลี พิจารณาเฉพาะลักษณะการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ ส่วน บราวน์ พิจารณาเกณฑ์ทางเสียงอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น พยัญชนะและสระ ผลการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษาลาวในงานของ ฟิง กวย ลี จึงแตกต่างจากในงานของ บราวน์ (Brown, 1965)

จากการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ในปัจจุบันในงานวิจัยนี้ได้ข้อสรุปว่า ภาษาลาวมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกัน คือ $B1234$ $C1=DL123/C234=DL4$ และ $B \neq DL$ แต่ลักษณะที่แตกต่างกันของภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ได้แก่ ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลิมน์ A ซึ่งน่าจะเป็นเกณฑ์ที่สำคัญประการหนึ่งในการจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาลาว นอกจากนี้ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคอลิมน์ A ก็เป็นอีกเกณฑ์หนึ่งที่น่าจะใช้จำแนกกลุ่มย่อยภาษาลาวได้ ดังนั้น ในงานวิจัยนี้จึงได้ทดลองจัดกลุ่มภาษาลาวโดยใช้เกณฑ์ทั้งสองเกณฑ์ดังกล่าว ผลการจัดกลุ่มภาษาลาวแสดงไว้ในภาพที่ 123

ในการแบ่งกลุ่มภาษาลาวในที่นี้ได้พิจารณาทั้งระบบวรรณยุกต์และลักษณะทางสัทศาสตร์ของวรรณยุกต์ จากภาพที่ 123 จะเห็นได้ว่า เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มภาษาลาวมี 3 เกณฑ์ เกณฑ์แรกคือ พัฒนาการของการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอลิมน์ B C และ DL ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันของภาษาลาว คือ $B1234$ $C1=DL123/C234=DL4$ และ $B \neq DL$ ต่อจากนั้น ได้นำเกณฑ์พัฒนาการของการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอลิมน์ A แบบ A1-23-4 A123-4 และ A1-234 มาใช้เป็นเกณฑ์ที่ 2 และใช้เกณฑ์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในคอลิมน์ A เป็นเกณฑ์ที่ 3 เมื่อพิจารณาการแบ่งกลุ่มตามเกณฑ์วรรณยุกต์ในภาพที่ 123 จะเห็นว่า งานวิจัยนี้ได้แบ่งภาษาลาวออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ กลุ่มลาวกลาง-ลาวใต้ กับกลุ่มลาวเหนือ ภาษาลาวกลุ่มลาวกลาง-ลาวใต้ได้มีพัฒนาการแยกย่อยต่อมาเป็น 3 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลิมน์ A แบบ A1-23-4 A123-4 และ A1-234 ภายในภาษาลาวกลุ่มย่อย A1-23-4 และ A123-4 ยังแยกย่อยออกไปได้อีกตามเกณฑ์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง A4 สำหรับกรณีกลุ่มย่อยที่ 3 ของภาษากลุ่มลาวกลาง-ลาวใต้ซึ่งมีพัฒนาการของวรรณยุกต์คอลิมน์ A จากภาษาลาวดั้งเดิม *A1-23-4 เป็น A1-234 ไปเหมือนกับภาษากลุ่มลาวเหนือ นั้น มีความแตกต่างจากภาษากลุ่มลาวเหนือในแง่สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในคอลิมน์ A โดยเฉพาะวรรณยุกต์ในช่อง A1

หากใช้เกณฑ์ทั้ง 3 เกณฑ์ข้างต้น จะทำให้ภาษาลาวบางถิ่นที่บราวน์เคยจัดให้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันอยู่คนละกลุ่ม เนื่องจากเมื่อศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ แล้ว ผู้วิจัยได้สังเกตว่า ภาษาลาวหลายถิ่นที่บราวน์เคยเสนอไว้ น่าจะแยกย่อยได้อีกโดยใช้เกณฑ์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ เช่น ภาษาลาวอีสานถิ่นขอนแก่นน่าจะแยกย่อยได้อีกตามความแตกต่างของสำเนียงที่เป็นผลมาจากสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง A4 เช่น ถิ่นย่อยบ้านไผ่ ถิ่นย่อยอำเภอมือง

ภาพที่ 123 แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มภาษาลาวตามเกณฑ์พัฒนาการของวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์

ถิ่นย่อยมัญจาคีรี ถิ่นย่อยภูเวียง ถิ่นย่อยชุมแพ ฯลฯ นอกจากนี้ ภาษาลาวอีสานถิ่นเลยก็ยังแยกย่อยเป็นอีก 2 กลุ่ม คือ ถิ่นย่อยผาขาว และถิ่นย่อยวังสะพุง เป็นต้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสังเกตว่า ภาษาไทแดง/ไทโคราชหรือที่ในงานของบราวน์เรียกว่า ภาษาโคราชนั้นน่าจะเป็นภาษาที่อยู่ในกลุ่มที่มีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอแลมน์ A แบบ A123-4 ไม่ได้แยกเป็นอีกกลุ่มต่างหากเหมือนในงานของบราวน์ ทั้งนี้เพราะจากการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาไทแดง/ไทโคราชพบว่า เป็นภาษาที่เดิมน่าจะอยู่ในกลุ่มภาษาลาวกลาง-ลาวใต้ เช่นเดียวกับภาษาลาวอีสานถิ่นขอนแก่น อุดรธานี หนองคาย ฯลฯ แต่เมื่อได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางจนกลายเป็นภาษาลูกผสม (ดูรายละเอียดในการอภิปรายผลหัวข้อ 10.2.5) จึงทำให้มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างออกไปจากภาษาลาวอื่น ๆ ส่วนกรณีของภาษาญ้อหรือที่เรียกว่า “ย้อ” ในงานของบราวน์นั้น ผู้วิจัยได้จัดให้เป็นภาษาลาวเทียม นั่นคือเป็นภาษาที่อยู่ในกลุ่มที่ไม่ใช่ภาษาลาว แต่มีวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาลาวทั้งลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ แต่น่าจะเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภาษาซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภายหลัง ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงไม่ได้จัดภาษาญ้อให้อยู่ในกลุ่มภาษาลาว การจัดกลุ่มภาษาลาวในงานวิจัยนี้แตกต่างจากงานของฟิง กวย ลี (Li, 1977) ด้วย เนื่องจากฟิง กวย ลีได้จัดให้ภาษาญ้อเป็นภาษาในกลุ่มลาวและไทยถิ่นอีสาน และภาษาญ้อมีพัฒนาการต่อเนื่องมาจากภาษากลุ่มลาวเฉียงขวางและลาวถิ่นร้อยเอ็ด ต่อมาภาษาญ้อมีพัฒนาการเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยภาษาแก่นท้าว ต่านชัย หลวงพระบาง เลย ฯลฯ และกลุ่มที่ 2 คือภาษาโคราช หากเปรียบเทียบกันแล้ว การจัดกลุ่มภาษาลาวในงานวิจัยนี้ค่อนข้างแตกต่างจากการแบ่งกลุ่มภาษาลาวในงานของฟิง กวย ลี หลังจากได้ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ทั้งจากเอกสารและจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดกลุ่มภาษาลาวและการแสดงพัฒนาการของภาษาลาวในงานของฟิง กวย ลีดูเหมือนจะขัดแย้งกับงานนี้ค่อนข้างมาก ผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับวิธีการจัดกลุ่มของฟิง กวย ลีในบางกรณีเป็นต้นว่า การตัดสินใจให้ภาษาลาวที่มีระบบวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียงมีพัฒนาการต่อมาเป็นภาษาลาวที่มีระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงและมีพัฒนาการต่อมาเป็นภาษาลาวที่มีระบบวรรณยุกต์ 4-5 หน่วยเสียง

ผู้วิจัยได้สืบสร้างให้วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมมีวรรณยุกต์ 8 หน่วยเสียง และมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแต่ละคอแลมน์ คือ *A1-23-4 *B1234 *C1-234 และ *D123-4 และได้สันนิษฐานว่า การรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ C1=DL123 และ C234=DL4 เป็นลักษณะที่เกิดขึ้นในภาษาลาวในภายหลังจากระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่มีวรรณยุกต์ 8 หน่วยเสียงได้มีพัฒนาการเป็นภาษาลาวปัจจุบันที่มีระบบวรรณยุกต์แตกต่างกัน 2 แบบ ได้แก่ ระบบที่มี 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (กรณีที่วรรณยุกต์คอแลมน์ A แยกเสียงแบบ A1-23-4) และระบบที่มี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (กรณีที่วรรณยุกต์คอแลมน์ A แยกเสียงแบบ A1-234 และ A123-4) ส่วนระบบที่มี 4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์นั้น พบเพียงในภาษาไทแดง/ไทโคราชซึ่งเป็นภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์เกิดขึ้นในภายหลัง ดังนั้นผลการวิจัยในงานวิจัยนี้จึงขัดแย้งกับงานของฟิง กวย ลี เนื่องจากฟิง กวย ลีได้ให้ภาษาลาวที่มีระบบวรรณยุกต์

4 หน่วยเสียงและ 5 หน่วยเสียงเป็นระบบที่มีพัฒนาการต่อจากภาษาลาวที่มีระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ในขณะที่งานวิจัยนี้จัดให้ภาษาลาวที่มีระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงและระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงเป็นภาษาลาวร่วมสมัยเดียวกัน กล่าวคือ ภาษาลาวที่มีระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงไม่ได้มีพัฒนาการมาจากภาษาลาวที่มีระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง หากแต่เป็นพัฒนาการที่เกิดขึ้นในสมัยเดียวกัน

ดังนั้น การจัดกลุ่มภาษาลาวโดยใช้เกณฑ์วรรณยุกต์ทั้งระดับลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เสนอไว้ในงานวิจัยนี้ ทำให้เห็นภาพรวมว่า ภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ในปัจจุบันถิ่นใดบ้างที่อยู่ในกลุ่มภาษาลาวกลาง-ลาวใต้ และภาษาลาวถิ่นใดบ้างที่อยู่ในกลุ่มภาษาลาวเหนือ และภายในกลุ่มภาษาลาวกลาง-ลาวใต้ มีภาษาลาวถิ่นใดบ้างที่จัดอยู่ในกลุ่มย่อยเดียวกันและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากกว่าภาษาลาวถิ่นอื่น ๆ นอกจากนี้ในงานวิจัยนี้ยังนำภาษาลาวบางถิ่นที่ไม่เคยมีผู้ศึกษามาก่อนมาเสนอเพิ่มเติมในการจัดกลุ่มดังนี้

1. กลุ่มภาษาลาวกลาง-ลาวใต้ มีดังนี้

1.1 กลุ่มภาษาลาวกลาง-ลาวใต้กลุ่มย่อยที่ 1: A1-23-4

1.1.1 กลุ่มย่อย A1-23-4 A4 (F) ได้แก่ ลาวสะวันนะเขต ลาวจำปาสัก ลาวเมืองไซ แขวงอุดมไซ

1.1.2 กลุ่มย่อย A1-23-4 A4 (RF) ได้แก่ ลาวสำเนียงหล่มเก่า ลาวภาคกลางสำเนียงเวียงจันทน์ และลาวพม่า/ลาวนอกสำเนียงเวียงจันทน์

1.2 กลุ่มภาษาลาวกลาง-ลาวใต้กลุ่มย่อยที่ 2: A123-4

1.2.1 กลุ่มย่อย A123-4 A4 (F) ได้แก่ ลาวเมืองสิง แขวงหลวงน้ำทา

1.2.2 กลุ่มย่อย A123-4 A4 (R/RF) ได้แก่ ลาวพม่า/ลาวนอกสำเนียงเวียงจันทน์ ลาวเมืองหลวงน้ำทา แขวงหลวงน้ำทา และลาวเมืองน้ำบัก แขวงหลวงพระบาง

1.3 กลุ่มภาษาลาวกลาง-ลาวใต้กลุ่มย่อยที่ 3: A1-234 A1 (HR)

A234 (HF) ได้แก่ ลาว/ส่วยศรีสะเกษ และลาวแขวงจำปาสัก (เมืองสีทันดอน เมืองจำปาสัก เมืองสองคอน เมืองมูนละปะโมก)

2. กลุ่มภาษาลาวเหนือ: A1-234 A1 (HFR) A234 (MRF/L(L')(F)R)

ได้แก่ เลย/ลาวเลย/ไทเลย ต่าน/ไทต่าน/เลย/ไทเลย ลาวต่าน/ลาวซั้ง/ลาวคั้ง ลาวอุตรดิตถ์ ลาวสำเนียงหลวงพระบาง ลาวแขวงไชยะบุรี (เมืองปากลาย บ้านห้วยขุ่น บ้านปากแฮ บ้านปากขอบ) ลาวเขตพิเศษ (เมืองหงสา) ลาวเมืองสุน แขวงอุดมไซ และลาวบ้านหนองขาม แขวงหลวงพระบาง

10.2.5 วรรณยุกต์ลูกผสม

จากที่เคยมีผู้ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาโคราช (ในงานวิจัยนี้เรียกว่า “ภาษาไทแดง/ไทโคราช” ตามที่ผู้พูดเรียกตนเองและเรียกชื่อภาษาของตนเอง) ได้ข้อสรุปว่า ภาษาโคราชเป็นภาษาลูกผสมระหว่างภาษาลาวอีสานและภาษาไทยกลาง เช่น บราวน์ (Brown, 1965: 99) กล่าวว่า “Hybrid dialects. One of the dialects treated here (Khorat-52) is apparently the result of a Lao dialect recoding to central Thai completely; i.e. speaking central Thai with Lao accent. It is mutually intelligible with central Thai and not with Lao, but its phonological system is Lao.”

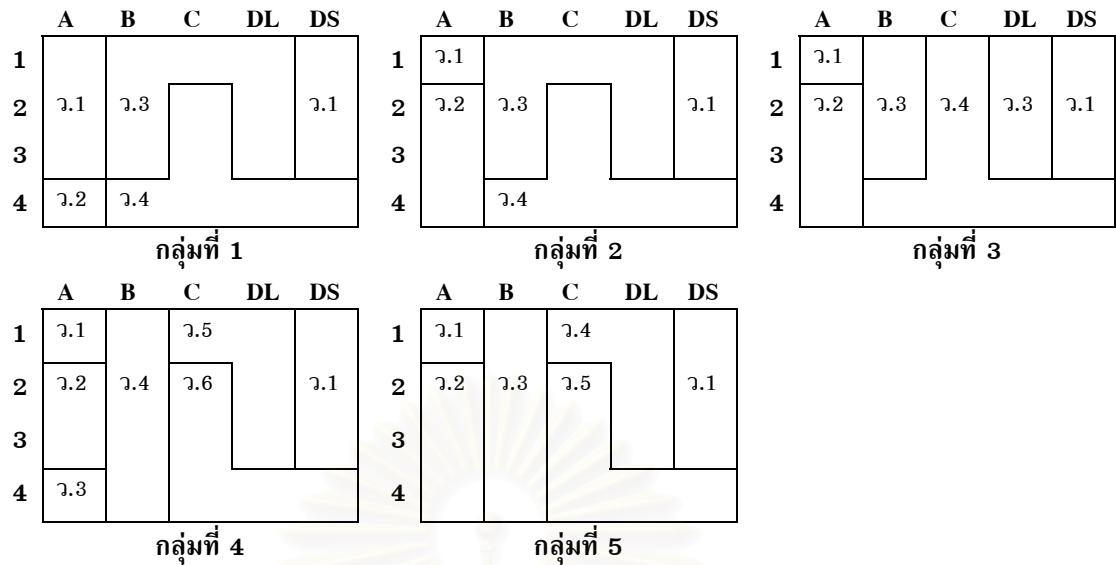
ภาษาโคราช (ในงานของบราวน์ หมายถึงภาษาถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดโคราชหรือนครราชสีมา) จัดเป็นภาษาลูกผสมซึ่งเป็นผลจากการใช้ศัพท์ภาษาไทยกลางแต่พูดเป็นสำเนียงลาว ภาษาโคราชเป็นภาษาที่ผู้พูดสื่อสารเข้าใจกันได้ดีกับภาษาไทยกลาง แต่สื่อสารกับภาษาลาวไม่เข้าใจ ระบบเสียงภาษาโคราชเป็นระบบเสียงที่มีลักษณะเหมือนกับภาษาลาว ระบบวรรณยุกต์ภาษาโคราชในงานของบราวน์เป็นระบบที่มี 4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์และมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียง คือ A1-234 B123-4 C123-4 DL123-4 DS123-4 และมีการรวมเสียงระหว่างวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B C และ DL แบบ B123=C1=DL123 และ B4=C234=DL4 ดูระบบวรรณยุกต์ภาษาโคราชที่บราวน์เสนอไว้ในภาพที่ 124

	A	B	C	DL	DS
1	 224				
2	 331	 331	 221?		 34
3					
4		 31			 33

ภาพที่ 124 ระบบวรรณยุกต์ภาษาโคราช (ดัดแปลงจาก Brown, 1965: 189)

นอกจากนี้ยังมีงานของวิจินต์ ภาณุพงศ์ (2529) ที่ได้ศึกษาภูมิศาสตร์คำศัพท์ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อกำหนดแนวแบ่งเขตภาษาในจังหวัดนครราชสีมาโดยใช้ศัพท์เป็นเกณฑ์ และได้ศึกษาระบบวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นจังหวัดนครราชสีมาแต่ละถิ่นด้วย เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการสนับสนุนการแบ่งเขตภาษาโดยใช้ศัพท์ ในเรื่องระบบวรรณยุกต์ได้สรุปว่า ภาษาถิ่นจังหวัดนครราชสีมา มีระบบวรรณยุกต์ 5 ลักษณะ ดังแสดงในภาพที่ 125

เมื่อใช้ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ วิจินต์ ภาณุพงศ์ได้แบ่งภาษาไทยถิ่นจังหวัดนครราชสีมาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ภาษาถิ่นกลุ่มไทยโคราช ประกอบด้วยกลุ่มย่อยที่ 1-3 ซึ่งมีระบบ 4 วรรณยุกต์ และภาษาถิ่นกลุ่มไทยอีสาน ประกอบด้วยกลุ่มย่อยที่ 4-5 ซึ่งมีระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง

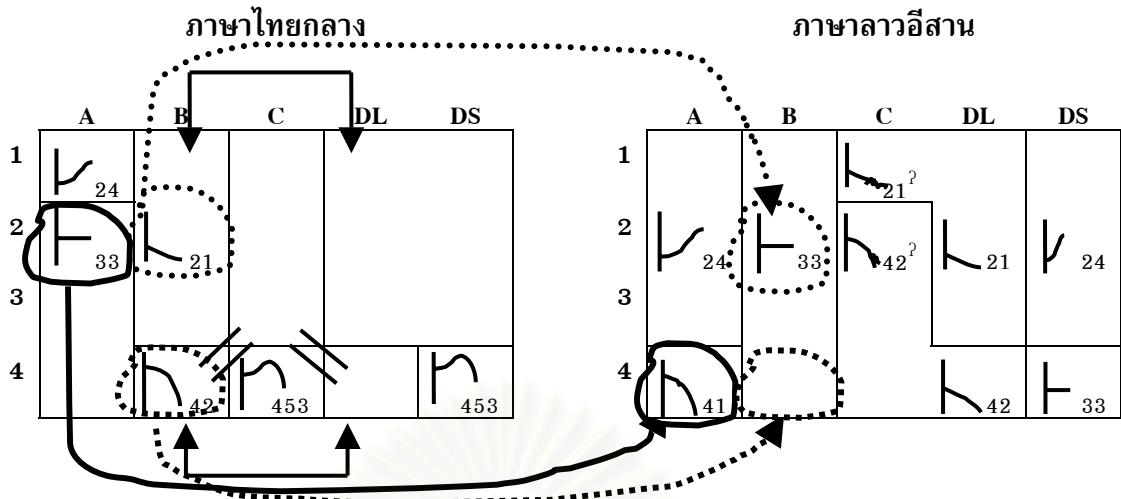

ภาพที่ 125 รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นในนครราชสีมา 5 กลุ่มย่อย⁶⁶

เมื่อเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นจังหวัดนครราชสีมาในงานของวิจินต์ ภาณุพงศ์กับงานของบราวน์พบว่า ระบบวรรณยุกต์ภาษาถิ่นกลุ่มไทยโคราช โดยเฉพาะกลุ่มย่อยที่ 1 และกลุ่มย่อยที่ 2 มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบผสมผสานระหว่างภาษาไทยกลางและภาษาลาว เช่นเดียวกับระบบวรรณยุกต์ในภาษาโคราชที่บราวน์เสนอไว้

จากการศึกษาระบบวรรณยุกต์ในภาษาไทยเต้/ไทโคราช ถิ่นอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้จัดให้ภาษาไทยเต้/ไทโคราช (ภาษาโคราช/ภาษาไทยถิ่นโคราช) อยู่ในกลุ่มภาษาลาวกลาย เนื่องจากเป็นภาษาลาวที่มีการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์เพราะได้รับอิทธิพลจากวรรณยุกต์ในภาษาไทยกลาง ทำให้เกิดระบบวรรณยุกต์แบบภาษาลูกผสมระหว่างภาษาลาวกับภาษาไทยกลาง ดังภาพที่ 126

⁶⁶ ดูรายละเอียดเกี่ยวกับสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในวิจินต์ ภาณุพงศ์ (2529)

ภาษาลูกผสม: ไทยกลาง+ลาวอีสาน > ไทยใต้/ไทโคราช

	A	B	C	DL	DS
1					
2	24	21			24
3					
4	33	42			33

ภาพที่ 126 วรรณยุกต์ในภาษาไทยใต้/ไทโคราชที่เป็นภาษาลูกผสมระหว่างภาษาลาวอีสานและภาษาไทยกลาง

เมื่อเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาไทยกลางและภาษาลาวอีสานพบว่า ภาษาไทยใต้/ไทโคราชรับอิทธิพลวรรณยุกต์จากภาษาไทยกลางเพียงบางหน่วยเสียงเท่านั้น ดังนี้

วรรณยุกต์	ภาษาไทยกลาง	ภาษาลาวอีสาน	ภาษาไทยใต้/ไทโคราช
A1	[24]	[24]	[24]
A23	[33]	[24]	[24]
A4	[33]	[41]	[33]
B123	[21]	[33]	[21]
B4	[42]	[33]	[42]
C123	[42]	C1 [21 [?]]	[21]
C4	[453]	C234 [42 [?]]	[42]
DL123	[21]	[21]	[21]
DL4	[42]	[42]	[42]
DS123	[21]	[24]	[24]
DS4	[453]	[33]	[33]

เป็นที่น่าสังเกตว่า วรรณยุกต์ที่ภาษาลาวอีสานรับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางนั้นมักจะเป็นวรรณยุกต์ที่ในภาษาลาวอีสานมีสัทลักษณะแตกต่างจากภาษาไทยกลาง กล่าวคือ หากวรรณยุกต์ใดที่ในภาษาลาวอีสานมีสัทลักษณะแตกต่างจากภาษาไทยกลาง ภาษาลาวก็จะรับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง ตัวอย่างเช่น ภาษาลาวอีสานรับวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ในช่อง A4 ของภาษาไทยกลางไปใช้แทนวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [41] รับอิทธิพลวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ในช่อง B123 ไปใช้แทนวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] และรับอิทธิพลวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] ในช่อง B4 ไปใช้แทนวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] เป็นต้น หากวรรณยุกต์ใดที่ภาษาไทยกลางและภาษาลาวอีสานมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงเดียวกันอยู่แล้ว วรรณยุกต์นั้นก็จะยังคงเก็บรักษาไว้ในภาษาลูกผสม เช่น วรรณยุกต์เสียงสูง-ขึ้น [24] ในช่อง A1 และช่อง DS123 วรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] ในช่อง C234 และช่อง DL4 วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ในช่อง DL123

การรับวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงจากภาษาไทยกลางเข้าไปในภาษาลาว ทำให้เกิดการรวมเสียงวรรณยุกต์ที่รับเข้าไปกับวรรณยุกต์หน่วยเสียงเดียวกันที่มีอยู่แล้วในภาษาลาว เช่น วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ในช่อง B123 ที่รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางก็จะรวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C1 และ DL123 ในภาษาลาวอีสานที่เดิมเป็นวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตกอยู่แล้ว ส่วนวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [42] ในช่อง B4 ที่รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางก็จะไปรวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C234 และ DL4 ที่เดิมเป็นเสียงสูง-ตกอยู่แล้ว ทำให้เกิดระบบวรรณยุกต์แบบภาษาลูกผสมคือ ภาษาไทแดง/ไทโคราชดังแสดงในภาพที่ 126

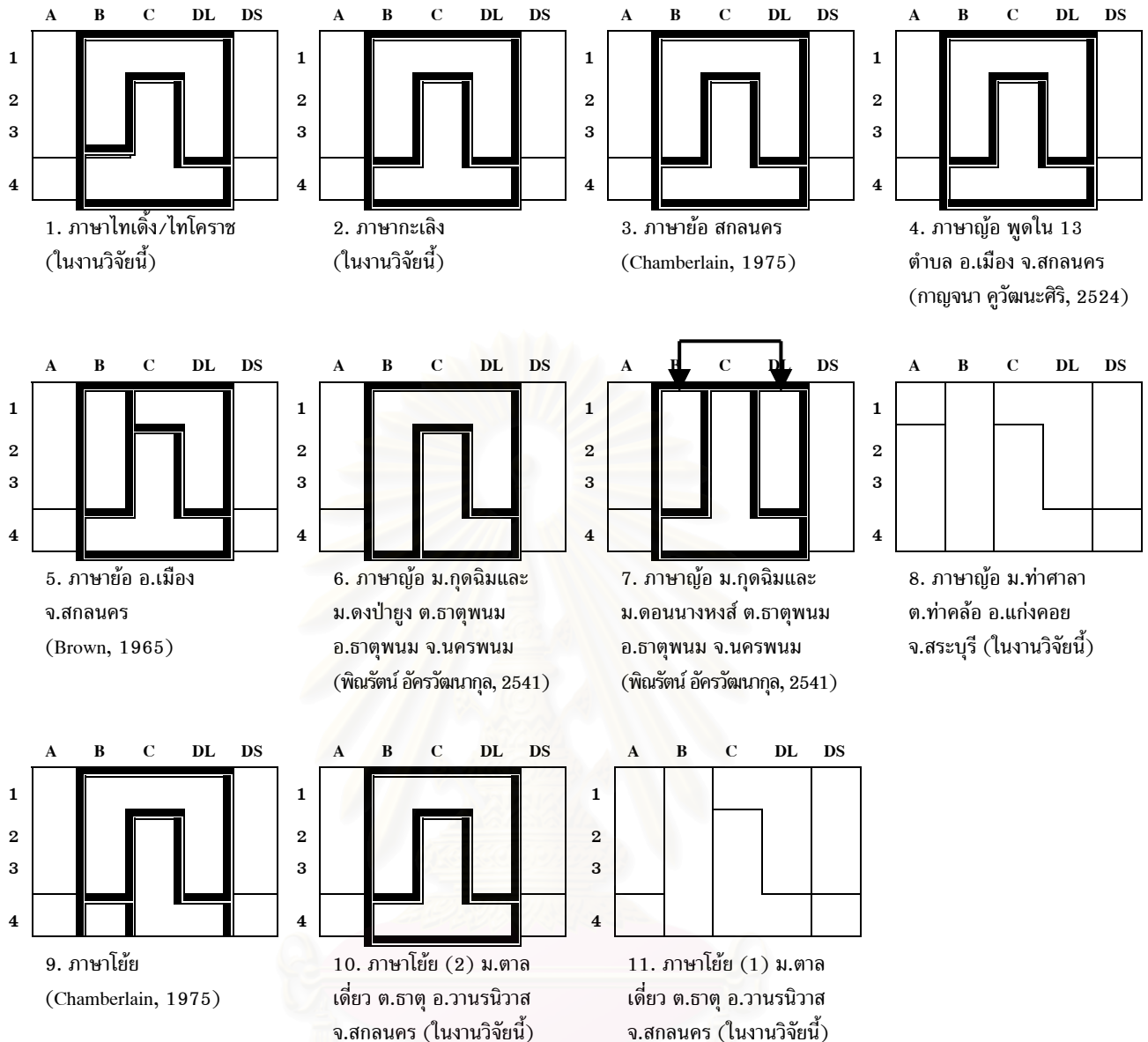
สิ่งที่น่าสนใจประการหนึ่งที่วิจินต์ ภาณุพงศ์กล่าวไว้ในตอนสรุปของงานวิจัยเกี่ยวกับประเด็นปัญหาเรื่องภาษาไทยโคราช คือ

“สิ่งที่ปัญหาที่น่าคิดก็คือว่า เหตุใดภาษาไทยโคราชจึงมีระบบวรรณยุกต์เหมือนกับภาษาลาว หรือภาษาถิ่นอีสาน ทั้ง ๆ ที่ใช้ศัพท์ส่วนใหญ่เหมือนภาษาไทยภาคกลาง หากจะพิจารณาในแง่ที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านวรรณยุกต์เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากกว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านศัพท์ที่ใช้แล้ว ก็ชวนให้คิดว่าเดิมทีเดียวในจังหวัดนี้คงมีแต่ผู้พูดภาษาลาวหรือภาษาถิ่นภาคอีสาน แต่เมื่อพิจารณาจากความรู้สึกของเจ้าของภาษาคือผู้ที่พูดภาษาไทยโคราชซึ่งไม่คิดว่าภาษาของตนเป็นภาษาเดียวกับภาษาลาวหรือภาษาถิ่นภาคอีสานแล้ว ความคิดที่ว่าเดิมภาษาที่พูดในจังหวัดนี้เป็นภาษาลาวหรือภาษาถิ่นภาคอีสานก็ไม่น่าจะเป็นไปได้” (วิจินต์ ภาณุพงศ์, 2529: 144)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษาถิ่นต่าง ๆ ในงานวิจัยนี้จะช่วยอธิบายประเด็นปัญหาที่วิจินต์ ภาณุพงศ์เสนอไว้ กล่าวคือ ที่วิจินต์ ภาณุพงศ์กล่าวว่า “...หากจะพิจารณาในแง่ที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านวรรณยุกต์เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากกว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านศัพท์ที่ใช้แล้ว ก็ชวนให้คิดว่าเดิมทีเดียวในจังหวัดนี้คงมีแต่ผู้พูดภาษาลาวหรือภาษาถิ่นภาคอีสาน...” ผู้วิจัยเห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าวนี้ เนื่องจากทั้งในงานวิจัยของวิจินต์ ภาณุพงศ์และในงานของบรรานันทน์ต่างก็เสนอให้เห็นวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นจังหวัดนครราชสีมาที่มี 2 รูปแบบใหญ่ ๆ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 เป็นรูป

แบบที่เหมือนภาษาลาวส่วนใหญ่ คือ มีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นแบบ B1234 C1=DL123/ C234=DL4 และ B≠DL (ตัวอย่างเช่น ภาษาถิ่นบัวใหญ่ในงานของ บราวน์ (Brown, 1965) และภาษาถิ่นกลุ่มไทยโคราช (กลุ่มที่ 4 และ 5) ในงานของวิจิตร ภาณุพงศ์ (2529)) ส่วนรูปแบบที่ 2 นั้นเป็นรูปแบบที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบภาษาลาว คือ C1=DL123 และ C234=DL4 แต่มีลักษณะที่เพิ่มเข้ามา คือ วรรณยุกต์ คอถัน B แยกเสียงแบบ B123-4 และเกิดการรวมเสียงแบบ B123=C1=DL123 และ B4=C234=DL4 (กลุ่มที่ 1 2 และ 3 ของวิจิตร ภาณุพงศ์) ซึ่งเป็นลักษณะที่ผสมผสานระหว่างภาษาลาวและภาษาไทยกลางดังกล่าวมาแล้ว ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่า ในภาษาถิ่นจังหวัด นครราชสีมาไม่ได้มีแต่รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบที่ 2 (แบบผสม) เพียงแบบเดียว แต่ยังมีรูปแบบที่ 1 (แบบลาวแท้) ซึ่งยังเก็บรักษาลักษณะของภาษาลาวไว้อย่างชัดเจน น่าจะเป็นหลักฐานยืนยันว่า “เดิมทีเดียวในจังหวัดนครราชสีมาคงมีแต่ผู้พูดภาษาลาวหรือ ภาษาถิ่นภาคอีสาน” แต่ต่อมาเมื่อผู้พูดภาษาลาวหรือภาษาถิ่นอีสานมีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้พูดภาษาไทยกลางจนสามารถฟังและพูดภาษาไทยกลางได้จึงเกิดการสัมผัสภาษา มีความเป็นไปได้อย่างมากที่ภาษาลาวจะได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางทั้งด้านเสียงและด้านศัพท์ ยิ่งระยะเวลาของการสัมผัสภาษากับภาษาไทยนานมากเท่าไร การเปลี่ยนแปลงทางภาษาที่เกิดขึ้นในภาษาลาวโคราชก็จะยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะวรรณยุกต์ แต่เมื่อวิจิตร ภาณุพงศ์กล่าวต่อไปว่า “แต่เมื่อพิจารณาจากความรู้สึกของเจ้าของภาษาคือผู้ที่พูดภาษาไทยโคราชซึ่งไม่คิดว่าภาษาของตนเป็นภาษาเดียวกับภาษาลาวหรือภาษาถิ่นภาคอีสานแล้ว ความคิดที่ว่าเดิมภาษาที่พูดในจังหวัดนี้เป็นภาษาลาวหรือภาษาถิ่นภาคอีสานก็น่าจะเป็นไปได้” นั้น ผู้วิจัยไม่เห็นด้วย เมื่อใช้แนวคิดทางภาษาศาสตร์สังคมเกี่ยวกับเรื่องความมีศักดิ์ศรีมาวิเคราะห์แล้ว ภาษาไทยกลางเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีกว่า และเป็นภาษาที่ใช้ในทางราชการ จึงไม่น่าแปลกใจที่ผู้พูดภาษาไทยโคราชจะคิดว่าภาษาของตนเป็น “ภาษาไทย” ไม่ใช่ “ภาษาลาว” ที่ไม่มีศักดิ์ศรีหรือมีศักดิ์ศรีน้อยกว่า ถึงแม้จะรู้ว่าภาษาเดิมของตนเป็นภาษาลาวก็ตาม ยิ่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางภาษาไปคล้ายกับภาษาไทยกลางค่อนข้างมาก ก็มีแนวโน้มที่ผู้พูดจะไม่ยอมรับว่าภาษาของตนเป็นภาษาลาว จากหลักฐานการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ในภาษาไทยโต้ง/ไทโคราชหรือภาษาไทยโคราชที่พบในงานวิจัยนี้ ทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ภาษาไทโต้ง/ไทโคราชเป็นภาษาลาว แต่อยู่ในกลุ่มภาษาลาวกลาย นั่นคือ เป็นภาษาลาวที่มีการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์เพราะได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง ข้อสรุปนี้ขัดแย้งกับประเด็นที่วิจิตร ภาณุพงศ์ได้กล่าวไว้ในรายงานผลการวิจัยว่า “ความคิดที่ว่าเดิมภาษาที่พูดในจังหวัดนี้เป็นภาษาลาวหรือภาษาถิ่นภาคอีสานก็น่าจะเป็นไปได้”

นอกจากภาษาไทยโต้ง/ไทโคราชที่จัดเป็นภาษาลูกผสมแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่า มีภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นบางภาษา ที่มีระบบวรรณยุกต์แบบการผสมผสานระหว่างภาษาถิ่นหนึ่งกับอีกภาษาถิ่นหนึ่ง ได้แก่ ภาษากะเลิง ภาษาญ้อ/ฮ้อ และภาษาโย้ย ดังภาพที่ 127

ภาพที่ 127 รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษากะเลิง ภาษาญ้อ/ย้อ และภาษาโย้ย ที่น่าสงสัยว่าเป็นรูปแบบของภาษาลูกผสมเหมือนภาษาไทดั้งเดิม/ไทโคราช

จากภาพที่ 127 เห็นได้ชัดเจนว่า ภาษากะเลิง (ในงานวิจัยนี้) ภาษาย้อ สกลนคร (Chamberlain, 1975) และภาษาญ้อที่พุดใน 13 ตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (กาญจนา คูวัฒนะศิริ, 2524) มีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนภาษาไทดั้งเดิม/ไทโคราช (ในงานวิจัยนี้) ซึ่งจัดว่าเป็นภาษาลูกผสม (ภาษาซึ่งไม่ใช่สลาบริบอิทธิพลจากภาษาลาวที่มีศักดิ์ศรีกว่า) โดยเฉพาะการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B C และ DL แบบ B123=C1=DL123 และ B4=C234=DL4 ส่วนรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงแบบอื่น ๆ ได้แก่ รูปแบบของภาษาย้อ/ญ้อ แบบที่ 5-7 ที่เสนอไว้ในงานต่าง ๆ รูปแบบที่ 9 ซึ่งเป็นรูปแบบของภาษาโย้ยที่เสนอไว้ในงานของ เซมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975) และรูปแบบที่ 10 ภาษาโย้ยที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ต่างก็มี

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คล้ายคลึงกันกับรูปแบบของภาษาลูกผสมดังกล่าวแล้ว โดยเฉพาะการรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ B C และ DL แบบ $B4=C234=DL4$ $B1234=C1=DL123$ $B123=DL123$ $B4=C1234=DL4$ หรือ $B123=C1=DL123$ ซึ่งดูเหมือนเป็นรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงที่มีลักษณะบางประการคล้ายลักษณะเด่นของภาษาลาว โดยเฉพาะการรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ C กับ DL แบบ $C1=DL123$ หรือ $C234=DL4$ หากแต่มีการรวมเสียงรูปแบบอื่นเพิ่มเข้ามา คือ วรรณยุกต์คอล์มน์ C และ DL เกิดการรวมเสียงกับวรรณยุกต์คอล์มน์ B ดังกล่าวมาแล้ว ส่วนรูปแบบวรรณยุกต์แบบที่ 8 ของภาษาญ้อ และรูปแบบวรรณยุกต์แบบที่ 11 ของภาษาโย้ยอาจได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอย่างสมบูรณ์จึงทำให้มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนภาษาลาวทุกประการ

ด้วยเหตุผลที่ภาษากะเลิง ภาษาย้อ/ญ้อ และภาษาโย้ยมีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายคลึงกับภาษาไทยใต้/ไทโคราช หรือที่บรวาน์เรียกว่า “ภาษาโคราช” และวิจินตัน ภาณุพงศ์เรียกว่า “ภาษาถิ่นกลุ่มไทยโคราช” ทำให้สันนิษฐานได้ว่า ภาษาต่าง ๆ ดังกล่าวอาจมีสถานภาพเป็นภาษาลูกผสมเช่นเดียวกันกับภาษาไทยใต้/ไทโคราช และภาษาที่อาจมีอิทธิพลต่อภาษาต่าง ๆ ดังกล่าว คือ ภาษาลาว เนื่องจากผู้พูดภาษากะเลิง ภาษาย้อ/ญ้อ และภาษาโย้ยที่อาศัยอยู่ในภาคอีสานของประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัดสกลนครและนครพนมอยู่ท่ามกลางชนกลุ่มใหญ่ที่พูดภาษาลาวอีสานในชีวิตประจำวัน

ภาษากะเลิงและภาษาโย้ยที่พูดในอำเภอบานรวินวาส จังหวัดสกลนครมีวรรณยุกต์บางลักษณะคล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ภาษาลาวอีสาน และบางลักษณะคล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ภาษาผู้ไท ทำให้สันนิษฐานได้ว่า วรรณยุกต์ภาษากะเลิงและภาษาโย้ยอาจได้รับอิทธิพลจากวรรณยุกต์ภาษาลาวและภาษาผู้ไท จนกระทั่งเกิดเป็น “วรรณยุกต์ลูกผสม” ที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับรูปแบบวรรณยุกต์ภาษาลาวอีสานผสมผสานกับรูปแบบวรรณยุกต์ภาษาผู้ไท เช่นเดียวกับรูปแบบวรรณยุกต์ภาษาไทยใต้/ไทโคราชซึ่งเป็นลูกผสม ดังแสดงในภาพที่ 128

นอกจากตัวอย่างรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษากะเลิงและภาษาโย้ยที่น่าสงสัยว่าเป็นรูปแบบที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างวรรณยุกต์ภาษาลาวอีสานและภาษาผู้ไทดังแสดงในภาพที่ 128 ในข้างต้นแล้ว ยังมีตัวอย่างภาษาของคน “ญ้อ” และภาษาของคน “ลาว” ในอำเภอบานรวินวาส จังหวัดนครพนมที่ศึกษาไว้ในงานของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2541) ซึ่งมีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ทั้งที่เหมือนและคล้ายคลึงกันมาก ในงานดังกล่าวได้สรุปไว้ว่า วรรณยุกต์ในภาษาของคน “ลาว” มีการหายไปคล้ายกับภาษาของคน “ญ้อ” และในทางกลับกัน วรรณยุกต์ในภาษาของคน “ญ้อ” ก็หายไปคล้ายกับภาษาของคน “ลาว” แต่ผลการวิจัยในงานวิจัยนี้ที่พบว่า รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษากะเลิงและภาษาโย้ยอาจเป็นรูปแบบที่เกิดจากการผสมผสานกันของวรรณยุกต์ภาษาลาวอีสานและภาษาผู้ไท เมื่อนำวรรณยุกต์ในภาษาของคน “ลาว” และวรรณยุกต์ในภาษาของคน “ญ้อ” ซึ่งมีรูปแบบทั้งที่เหมือนและคล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ภาษากะเลิงและภาษาโย้ย ก็ทำให้น่าสงสัยว่า ในความเป็นจริงแล้ว รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาของคน “ลาว” และภาษาของคน “ญ้อ” อาจเป็นรูปแบบที่เกิดจาก

ภาษาลาวอีสาน ถิ่น อ.เจริญศิลป์ จ.สกลนคร
(ผู้พูดอาศัยอยู่ใน ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส
จ.สกลนคร)

ภาษาผู้ไท ถิ่น อ.นาแก จ.นครพนม และ
อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์ (ผู้พูดอาศัยอยู่ใน
ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร)

	A	B	C	DL	DS
1	┌ 24		┌ ²¹ / └ ²² ?		
2	└ 21	└ 33	└ 41?	└ 21/22	└ 34
3					
4	└ 343				└ 33

	A	B	C	DL	DS
1					
2	└ 323	└ 41	└ 44		└ 34
3					
4	└ 33		└ 331?		

ภาษากะเลิง (ถิ่น ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร)

	A	B	C	DL	DS
1					
2	└ 323	└ 31			└ 34
3					
4	└ 433	└ 342?			└ 33

ภาษาไย้ย (ถิ่น ต.ตาลเดี่ยว อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร)⁶⁷

	A	B	C	DL	DS
1					
2	└ 323	└ 31			└ 44
3					
4	└ 433	└ 441?			└ 31

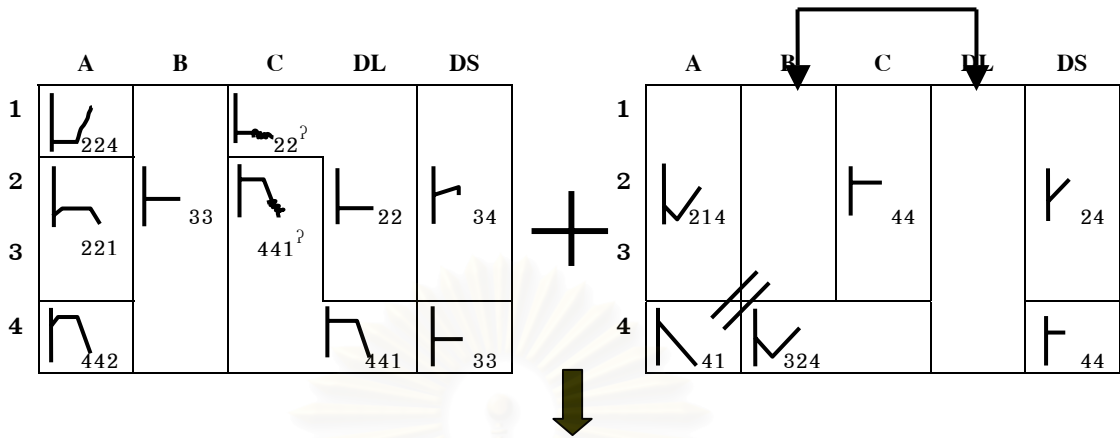
ภาพที่ 128 วรรณยุกต์ภาษากะเลิงและภาษาไย้ยที่สันนิษฐานว่าเกิดจากการผสมผสานของ
วรรณยุกต์ในภาษาลาวอีสานและภาษาผู้ไท

การผสมผสานระหว่างวรรณยุกต์ภาษาลาวและภาษาผู้ไทที่พูดอยู่ในบริเวณเดียวกันและมีผลทำให้
มีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบผสมผสานเกิดขึ้นดังแสดงในภาพที่ 129

⁶⁷ รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไย้ยที่พูดใน ต.ตาลเดี่ยว อ.วานรนิวาส จ.สกลนครในบทที่ 5

วรรณยุกต์ภาษาลาวอีสาน ถิ่น อ.ธาตุพนม จ.นครพนม
(ตัดแปลงจากพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2541)

วรรณยุกต์ภาษาผู้ไท ถิ่น อ.ธาตุพนม จ.นครพนม
(ตัดแปลงจากพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2541)

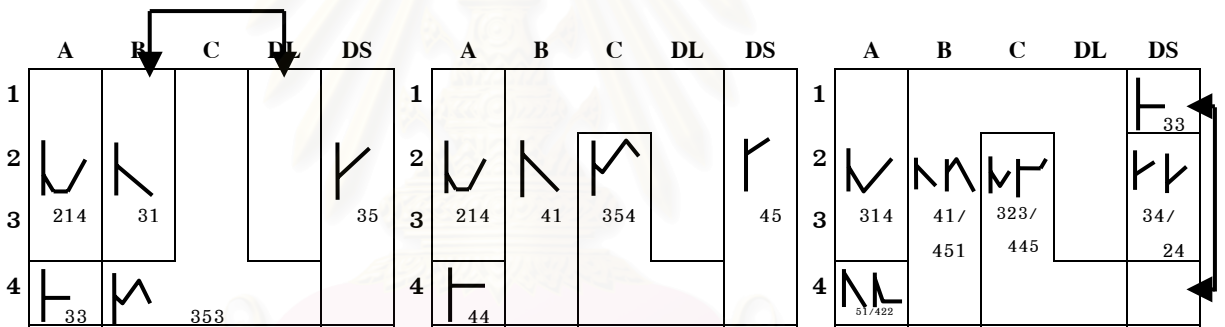

วรรณยุกต์ภาษาญ้อ ถิ่น อ.ธาตุพนม จ.นครพนม
(ตัดแปลงจากพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2541)

แบบที่ 1

แบบที่ 2

แบบที่ 3

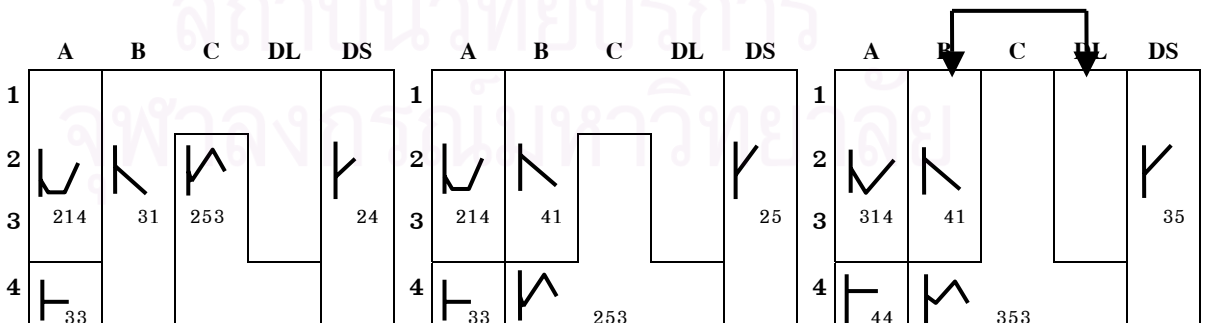

วรรณยุกต์ภาษาลาวอีสาน ถิ่น อ.ธาตุพนม จ.นครพนม
(ตัดแปลงจากพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2541)

แบบที่ 1

แบบที่ 2

แบบที่ 3

ภาพที่ 129 วรรณยุกต์ภาษาญ้อและภาษาลาวอีสาน ถิ่นอำเภธาตุพนม จังหวัดนครพนมที่สันนิษฐานว่าเกิดจากการผสมผสานของวรรณยุกต์ภาษาลาวอีสานและภาษาผู้ไท

เมื่อพิจารณาวรรณยุกต์ในภาษากะเลิง ภาษาญ้อ และภาษาโย้ยซึ่งล้วนแต่เป็นภาษาที่พูดในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษา และเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายคลึงกันโดยเฉพาะลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มัน B C และ DL แบบ B123=C1=DL123 หรือ B4=C234=DL4 นั้น ทำให้สงสัยว่าภาษาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น อาจมีสถานภาพเป็นภาษาลูกผสมเหมือนภาษาไทยเต็ง/ไทโคราช (ภาษาโคราช) ก็ได้ ตัวอย่างรูปแบบวรรณยุกต์ที่สันนิษฐานว่าเป็นการผสมผสานระหว่างภาษาลาวกับภาษาอื่น ๆ ทั้งที่ปรากฏในงานวิจัยนี้และในงานที่ผ่านมา อาจเป็นแนวทางในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาษาในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษาเป็นระยะเวลานาน ๆ จนเกิดลักษณะของ “ภาษาลูกผสม”

10.2.6 ความสับสนเรื่องคำเรียกชื่อกลุ่มชนและลักษณะทางภาษา

ในการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย เรื่องของ “ชื่อกลุ่มชาติพันธุ์” หรือ “ชื่อกลุ่มชน” เป็นสิ่งที่สับสนมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มหนึ่ง ๆ อาจมีชื่อหลายชื่อ หรือชื่อ ๆ หนึ่งใช้เรียกหลายกลุ่มชน บางครั้งชื่อซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป อาจไม่เป็นที่ยอมรับไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มหรือถึงขั้นเสี่ยงอันตรายถ้านำไปใช้เรียก ยิ่งกว่านั้น ในบางกรณีบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องก็มีความเห็นขัดแย้งกัน (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2534)

เนื่องจากในงานวิจัยนี้ต้องศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลายถิ่นที่ผู้พูดอาศัยอยู่ในบริเวณต่าง ๆ และศึกษาภาษาของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่รอบข้างด้วย ปัญหาเกี่ยวกับชื่อกลุ่มชนอันทำให้เกิดความสับสน ก็พบในงานวิจัยนี้เช่นเดียวกัน คำเรียกชื่อกลุ่มชนทั้งคนลาวและคนกลุ่มอื่น ๆ ที่มีชื่อเรียกตนเองและชื่อเรียกภาษาที่ค่อนข้างหลากหลาย ส่วนใหญ่ชื่อเรียกกลุ่มชนอาจจำแนกตามชื่อที่ตัวผู้พูดภาษานั้น ๆ เรียกตนเอง หรือชื่อที่ถูกผู้อื่นเรียก ซึ่งมีหลายกรณีที่แม้ชื่อเรียกกลุ่มชนหรือชื่อภาษาจะแตกต่างกัน แต่แท้จริงแล้ว คนกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นคนกลุ่มเดียวกันและพูดภาษาเดียวกัน แต่เพราะอาศัยอยู่ในบริเวณต่างกัน ชื่อเรียกกลุ่มชนจึงแตกต่างกันออกไป เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนและถูกต้องยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาลักษณะทางภาษาหรือลักษณะอื่น ๆ ของกลุ่มชนต่าง ๆ โดยไม่ให้เกิดความสับสนเรื่องคำเรียกชื่อกลุ่มชน ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมคำเรียกชื่อคนกลุ่มต่าง ๆ ในกลุ่มลาวและกลุ่มที่ไม่ใช่ลาวซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ได้ศึกษาในงานวิจัยนี้ และได้นำชื่อกลุ่มชนบางกลุ่มที่ได้ตั้งข้อสังเกตว่ามักมีความเข้าใจผิดว่าคนกลุ่มดังกล่าวเป็นลาว แต่ในความเป็นจริงเมื่อใช้เกณฑ์ทางภาษาโดยเฉพาะลักษณะของวรรณยุกต์มาเป็นเกณฑ์ตัดสินแล้ว ผู้พูดภาษาดังกล่าวไม่ได้เป็นลาว เช่น พวน ครั่ง แก้ว โซ่ง ซึ่งมักถูกเรียกเป็น ลาวพวน ลาวครั่ง ลาวแก้ว ลาวโซ่ง เป็นต้น

ข้อมูลเกี่ยวกับคำเรียกชื่อตนเอง ชื่อภาษา และชื่อที่ผู้อื่นใช้เรียกที่จะแสดงต่อไปนี้ ได้มาจากการสัมภาษณ์และสอบถามจากทั้งเจ้าของภาษาและคนกลุ่มอื่น ๆ ทั้งที่อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกันและในบริเวณอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลคำเรียกชื่อกลุ่มชนและชื่อภาษาที่ครอบคลุมความเป็นจริงมากที่สุด ส่วนกรณีของชื่อกลุ่มชนที่มักถูกเรียกเพราะความเข้าใจผิดนั้นมาจากการตั้งข้อสังเกตของผู้วิจัยประกอบการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่ผ่านมา ดูข้อมูลเกี่ยวกับคำเรียกชื่อกลุ่มชนและชื่อภาษาในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 คำเรียกชื่อกลุ่มชนและชื่อภาษาของกลุ่มลาวและกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ลาว⁶⁸

กลุ่มลาว				
กลุ่มชน/ กลุ่มภาษา	ชื่อเรียกตนเอง	ชื่อภาษา	ชื่อที่ถูกผู้อื่นเรียก	ชื่อที่มีกฎ เรียกเพราะ ความเข้าใจผิด
กลุ่มลาวอีสาน				
1	ลาว อีสาน ลาวอีสาน ไทยอีสาน ลาว + ชื่อจังหวัด/ชื่อ อำเภอ/ชื่อหมู่บ้าน เช่น ลาวอุดรฯ ลาวอุบลฯ ลาวหนองคาย ลาว บ้านผือ (อยู่ใน จ.อุดรธานี) ฯลฯ	ลาว อีสาน ลาวอีสาน ไทยอีสาน ไทยถิ่นอีสาน ลาว + ชื่อจังหวัด/ชื่อ อำเภอ/ชื่อหมู่บ้าน เช่น ลาวอุดรฯ ลาวอุบลฯ ลาวหนองคาย ลาว บ้านผือ (อยู่ใน จ.อุดรธานี) ฯลฯ	ลาว อีสาน ลาวอีสาน ไทลาว* ไทยอีสาน ลาว + ชื่อจังหวัด/ชื่อ อำเภอ/ชื่อหมู่บ้าน เช่น ลาวอุดรฯ ลาวอุบลฯ ลาวหนองคาย ลาว บ้านผือ (อยู่ใน จ.อุดรธานี) ฯลฯ	-
2	เลย ลาวเลย ไทเลย	เลย ลาวเลย ไทเลย	เลย ลาวเลย ไทเลย	-
3	ด่าน ไทด่าน* เลย ไทเลย*	ด่าน ไทด่าน* เลย ไทเลย*	ด่าน ไทด่าน*	-
4	ลาว ลาวศรีสะเกษ	ลาว ลาวศรีสะเกษ	ลาว ส่วยศรีสะเกษ	ส่วย ส่วยศรีสะเกษ
5	ไทแดง* ไทโคราช*	ไทแดง* ไทโคราช* ไทยถิ่นโคราช	ไทแดง* ไทโคราช*	-
กลุ่มลาวอพยพ จากสปป.ลาว				
ลาวเวียงจันทน์				
1	ลาว ลาวเวียงจันทน์	ลาว ลาวเวียงจันทน์ ลาว สำเนียงเวียงจันทน์	ลาว ไทลาว* ลาวเวียงจันทน์	-
2	ลาว ลาวเวียง	ลาว ลาวเวียง	ลาว ลาวเวียง ไทลาว* ลาวเวียงจันทน์	-
3	ลาว ลาวนอก ลาวพม่า	ลาว ลาวนอก ลาวพม่า ลาวชาวเขา	ลาวนอก ลาวพม่า	-
4	ลาว ลาวภาคกลาง ลาวพื้นบ้าน ลาวสระบุรี	ลาว ลาวภาคกลาง ลาวพื้นบ้าน ลาวสระบุรี ลาวภาคกลาง สำเนียง เวียงจันทน์	ลาว ลาวภาคกลาง	-

⁶⁸ เครื่องหมาย * ที่กำกับท้ายชื่อกลุ่มชนและชื่อภาษาแสดงการเน้นให้เห็นว่า กลุ่มชนต่าง ๆ หลายกลุ่มใช้คำว่า “ไท” นำหน้าชื่อเรียกตนเองและชื่อภาษา (ดูคำอธิบายในหัวข้อที่ 2 หน้า 351)

ตารางที่ 21 (ต่อ)

กลุ่มลาว				
กลุ่มชน/ กลุ่มภาษา	ชื่อเรียกตนเอง	ชื่อภาษา	ชื่อที่ถูกผู้อื่นเรียก	ชื่อที่มีถูก เรียกเพราะ ความเข้าใจผิด
ลาวหลวงพระ บาง				
1	ลาว ลาวหลวงพระบาง	ลาว ลาวหลวงพระบาง ลาว สำเนียงหลวงพระ บาง	ลาว ลาวหลวงพระบาง	-
ลาวจากสปป. ลาวกลุ่มอื่น ๆ				
1	ลาว ลาวลุ่ม ลาว + ชื่อแขวง เช่น ลาวจำปาสัก ลาวสะ วันนะเขต ลาวหลวง น้ำทา ลาวไชยะบุรี ฯลฯ ลาว + ชื่อเมือง เช่น ลาวชนะคาม ลาวสีทันดอน ฯลฯ	ลาว ลาวลุ่ม ลาว + ชื่อแขวง เช่น ลาวจำปาสัก ลาวสะ วันนะเขต ลาวหลวง น้ำทา ลาวไชยะบุรี ฯลฯ ลาว + ชื่อเมือง เช่น ลาวชนะคาม ลาวสีทันดอน ฯลฯ	ลาว ลาวลุ่ม ลาว + ชื่อแขวง เช่น ลาวจำปาสัก ลาวสะ วันนะเขต ลาวหลวง น้ำทา ลาวไชยะบุรี ฯลฯ ลาว + ชื่อเมือง เช่น ลาวชนะคาม ลาวสีทันดอน ฯลฯ	-
2	ลาว ลาวจำปาสัก ลาวใต้	ลาว ลาวจำปาสัก ลาวใต้	ลาว ลาวจำปาสัก	-
3	ลาว ลาวสะวันนะเขต ลาวใต้	ลาว ลาวสะวันนะเขต ลาวใต้	ลาว ลาวสะวันนะเขต	-
ลาวกลุ่มอื่น ๆ				
1	ลาว ลาวหล่มเก่า ลาวหล่ม	ลาว ลาวหล่มเก่า ลาว หล่ม ลาวสำเนียงหล่ม เก่า(เพชรบูรณ์)	ลาว ลาวหล่มเก่า ลาวหล่ม	-
2	ลาว ลาวอุตรดิตถ์	ลาว ลาวอุตรดิตถ์	ลาว ลาวอุตรดิตถ์	-
3	ลาว ลาวต่าน ลาวทองถิ่น	ลาว ลาวต่าน ลาวทองถิ่น	ลาว ลาวต่าน ลาวซี้คั้ง ลาวซี้ค่าง ลาวคั้ง	-

ตารางที่ 21 (ต่อ)

กลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ลาว				
กลุ่มชน/ กลุ่มภาษา	ชื่อเรียกตนเอง	ชื่อภาษา	ชื่อที่ถูกผู้อื่นเรียก	ชื่อที่มักถูก เรียกเพราะ ความเข้าใจผิด
กลุ่มภาษาที่มัก ถูกสับสนว่า เป็นลาว				
1	พวน ไทยพวน*	พวน ไทยพวน*	พวน ไทยพวน*	ลาวพวน ไทยพวน
2	คั้ง ครั่ง	คั้ง ครั่ง	ลาวครั่ง	ลาวครั่ง
3	แจ้ว	แจ้ว	ลาวแจ้ว	ลาวแจ้ว
5	โซ่ง ลาวโซ่ง	โซ่ง ลาวโซ่ง	ลาวโซ่ง ไทดำ* ไทยทรงดำ	ลาวโซ่ง
กลุ่มอื่น ๆ				
1	ส่วย ส่วยลาว ส่วยอีสาน	ส่วย ส่วยลาว ส่วยอีสาน	ส่วย	-
2	ญ้อ ย้อ	ญ้อ ย้อ	ญ้อ ไทญ้อ* ย้อ ไทย้อ	ไทยญ้อ ไทย้อ
3	โย้ย	โย้ย	โย้ย ไทโย้ย*	-
4	ผู้ไท ภูไท	ผู้ไท ภูไท	ผู้ไท ภูไท	ผู้ไทย ภูไทย
5	กะเลิง	กะเลิง	กะเลิง ไทกะเลิง	ไทยกะเลิง
6	ยวน ไทยยวน* เมือง คนเหนือ	ยวน ไทยยวน* เมือง คำเมือง เหนือ ไทย เหนือ	ยวน ไทยยวน* เมือง กะลอม ⁶⁹	-
7	ลื้อ ไทลื้อ*	ลื้อ ไทลื้อ*	ลื้อ ไทลื้อ*	-

ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับชื่อกลุ่มชนทั้งกลุ่มลาวและกลุ่มที่ไม่ใช่ลาวที่ศึกษาในงานวิจัยนี้มีดังนี้

1. คำเรียกชื่อกลุ่มชนและชื่อภาษาด้วยคำว่า “ลาว” คำว่า “ลาว” เป็นชื่อกลุ่มชนที่คนลาวในสปป.ลาวและคนในภาคอีสานของประเทศไทยใช้เรียกตนเองหรือเรียกชื่อภาษาของตนเอง แต่การใช้คำว่า “ลาว” ในคนลาวในสปป.ลาวและคนลาวในประเทศไทยมีความแตกต่างกันดังนี้⁷⁰

⁶⁹ คำว่า “กะลอม” [kɑ̀lɔ̀m] เป็นคำที่คนลื้อใช้เรียกคนไทยวนหรือคนเมืองหรือคนที่พูดคำเมือง จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนลื้อและคนเมืองในอำเภอเชียงของและอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ไม่มีผู้ใดระบุได้ชัดเจนว่า “กะลอม” หมายถึงอะไร มีแต่เพียงข้อมูลที่คนลื้อบอกว่า คนเมืองพูดภาษาคำเมืองแต่เสียงเพี้ยนจากภาษาลื้อ คนเมืองจึงถูกเรียกว่า “กะลอม” และผู้วิจัยสังเกตว่า คนเมืองหรือคนที่พูดภาษาคำเมืองไม่ยอมรับและไม่ค่อยชอบใจนักที่ถูกเรียกว่า “กะลอม”

⁷⁰ ดูความเป็นมาของคำว่า “ลาว” ในภาคผนวก จ

1.1 ชื่อกลุ่มชนของคนลาวในสปป.ลาวและคนลาวที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย คนลาวในสปป.ลาวและคนลาวที่อพยพจากสปป.ลาวเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นระยะเวลายังไม่ค่อนาน มักเรียกชื่อกลุ่มตนเองและชื่อภาษาว่า เป็นคน “ลาว” พูด “ภาษาลาว” หรือเรียกตามชื่อการแบ่งกลุ่มลาวในสปป.ลาวตามที่ทางการใช้เรียกเช่น เป็นคน “ลาวลุ่ม” พูด “ภาษาลาวลุ่ม” หรืออาจนำชื่อแขวง ชื่อเมือง หรือชื่อหมู่บ้านมาขยายเพื่อระบุว่าเป็นคนลาวจากที่ใด เช่น “ลาวเวียงจันทน์” “ลาวหลวงพระบาง” “ลาวจำปาสัก” “ลาวเมืองหงสา” (เมืองหงสาอยู่ในเขตพิเศษ) “ลาวน้ำบัก” (เมืองน้ำบัก แขวงหลวงพระบาง) หรือ “ลาวห้วยทราย” (เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว) เป็นต้น ส่วนคนลาวที่บรรพบุรุษอพยพจากสปป.ลาวเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานหลายร้อยปีแล้วนั้นมักจะเรียกตนเองและเรียกชื่อภาษาด้วยคำว่า “ลาว” หากคนลาวกลุ่มดังกล่าวรู้ประวัติความเป็นมาของบรรพบุรุษของตนเองว่าอพยพมาจากที่ใดก็จะระบุด้วยว่าเป็นคนลาวจากไหน เช่น คนลาวที่อพยพเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านห้วยลึก ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย และในหมู่บ้านปากอิงใต้ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย จะระบุชัดเจนว่าตนเอง เป็นคน “ลาวหลวงพระบาง” และพูด “ภาษาลาวหลวงพระบาง” แต่ก็มีกรณีที่คนลาวบางกลุ่มไม่รู้ชัดเจนว่า บรรพบุรุษของตนเองอพยพมาจากที่ใดก็เรียกตนเองว่าเป็นคน “ลาว” พูด “ภาษาลาว” ในกรณีนี้ผู้ที่เข้าไปศึกษาเรื่องราวของคนกลุ่มดังกล่าวจำเป็นต้องตัดสินใจว่าคนลาวกลุ่มดังกล่าวเป็นคนกลุ่มไหน หรือพูดภาษาลาวถิ่นใด ตัวอย่างเช่น คนลาวที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านสาวแล ตำบลโพธิ์ตาก กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย รู้ว่าบรรพบุรุษของตนเองอพยพมาจากสปป.ลาวแต่ไม่รู้ว่ามีมาจากที่ใด ก็จะบอกเพียงว่าตนเองเป็นคน “ลาว” พูด “ภาษาลาว” ในงานวิจัยนี้ หากใช้เกณฑ์วรรณยุกต์ ก็จะตัดสินใจได้ว่า คนลาวกลุ่มดังกล่าวเป็นคน “ลาวเวียงจันทน์” พูด “ภาษาลาวเวียงจันทน์” หรือ “ภาษาลาวสำเนียงเวียงจันทน์”

นอกจากนี้ยังมีกรณีของคนลาวที่อพยพจากสปป.ลาวเข้ามาอาศัยอยู่ในภาคอีสานของประเทศไทยที่เรียกตนเองแตกต่างจากคนลาวที่อพยพเข้ามาอยู่ในภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย กล่าวคือ คนลาวที่อพยพจากสปป.ลาวเข้ามาอยู่ในภาคอีสานมักเรียกชื่อตนเองและชื่อภาษาว่าเป็นคน “ลาวประเทศลาว” พูด “ภาษาลาวประเทศลาว” ไม่ใช่คน “ลาวอีสาน” หรือ “ลาวประเทศไทย” เพื่อแสดงว่าเป็นตนเองเป็นคนละกลุ่มกับคนลาวในภาคอีสาน ตัวอย่างเช่น คนลาวที่อพยพจากเมืองหรือแขวงต่าง ๆ ในสปป.ลาว เช่น เมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์ และเมืองปากลาย แขวงไชยบุรี เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ก็จะบอกว่าตนเองเป็นคน “ลาวประเทศลาว” และพูด “ภาษาลาวประเทศลาว” ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า คำเรียกกลุ่มชนด้วยชื่อดังกล่าวของคนลาวจากสปป.ลาวที่อาศัยอยู่ในภาคอีสานสะท้อนให้เห็นว่าคนลาวกลุ่มดังกล่าวต้องการแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของตนและแสดงความภูมิใจในฐานะที่เป็นคนจากประเทศลาว ถึงแม้จะเข้ามาอาศัยในประเทศไทยก็ตาม

ส่วนกรณีของคนลาวที่บรรพบุรุษอพยพจากสปป.ลาวเข้ามาอยู่ในภาคอื่น ๆ ของประเทศไทยนั้น ก็จะมีคำเรียกชื่อตนเองที่แตกต่างออกไป มีข้อสังเกตว่า คนลาว กลุ่มดังกล่าวมักจะเรียกตนเองด้วยการระบุถิ่นที่อยู่ในปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น คนลาวที่บรรพบุรุษอพยพเข้ามาอยู่ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ได้แก่ ในหมู่บ้านขอนแก่น ตำบลตาลเดี่ยวหรือในหมู่บ้านท่าค้อ

ใต้ ตำบลท่าคล้อ ต่างก็เรียกตนเองว่า “ลาวภาคกลาง” หรือ “ลาวสระบุรี” และพูด “ภาษาลาวภาคกลาง” หรือ “ภาษาลาวสระบุรี” เมื่อใช้วรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ก็จะทราบได้ว่าคน “ลาวภาคกลาง” แท้จริงแล้วก็คือ “ลาวเวียงจันทน์” พูด “ภาษาลาวสำเนียงเวียงจันทน์” แต่หากถูกถามว่าเป็นคนลาวเวียงจันทน์ใช่หรือไม่ คน “ลาวภาคกลาง” หรือ “ลาวสระบุรี” นั้นจะไม่ยอมรับว่าตนเป็น “ลาวเวียงจันทน์” และยืนยันว่าไม่ได้พูด “ภาษาลาวสำเนียงเวียงจันทน์” กรณีนี้อาจเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการให้เป็นที่ยอมรับว่าเป็นคนกลุ่มใหญ่และเป็นคนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย หากใช้คำว่า “ลาวเวียงจันทน์” ในความคิดเห็นของคนกลุ่มนี้จะหมายถึงคนลาวที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในแขวงเวียงจันทน์ ประเทศสปป.ลาวเท่านั้น นอกจากนี้คำว่า “ลาวภาคกลาง” ยังเป็นคำที่คนกลุ่มนี้ใช้เรียกเพื่อแยกตนเองจาก คน “ลาวอีสาน” ที่อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกันอีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีกรณีที่น่าสนใจอีกกรณีหนึ่งเกี่ยวกับคำเรียกชื่อคนลาวที่บรรพบุรุษอพยพจากประเทศสปป.ลาวเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานหลายร้อยปีแล้ว กลุ่มชนนี้มีชื่อที่ค่อนข้างหลากหลาย และเป็นชื่อที่มีที่มาค่อนข้างน่าสนใจ เช่น คน “ลาวด่าน” ในบ้านท่าดินแดง ตำบลปริงเพล จังหวัดกาญจนบุรีจำนวนไม่น้อยบอกว่าตนเองเป็นคน “ลาวด่าน” หรือ “ลาวเก๊ะละ” พูด “ภาษาลาวด่าน” หรือ “ภาษาลาวเก๊ะละ” คำว่า “ลาวเก๊ะละ” นั้นเป็นคำที่มาจากการนำคำลงท้ายที่เป็นลักษณะเด่นในภาษามาใช้เรียกเป็นชื่อกลุ่มชน เนื่องจากในภาษาลาวด่านมักจะใช้คำว่า “เก๊ะละ” เป็นคำลงท้ายในการถามเช่น “แมนหยังเก๊ะละ” (= อะไรนะ) คนกลุ่มอื่นจึงมักจะเรียกคนลาวด่านว่า “ลาวเก๊ะละ” และคนลาวด่านเองก็ยอมรับชื่อนี้ นอกจากนี้คนลาวด่านยังมีชื่อเรียกอีกหลายชื่อ เช่น “ลาวซี้ค่าง” ซึ่งเพี้ยนเสียงเป็น “ลาวซี้คั่ง” หรือ “ลาวคั่ง” ซึ่งเป็นคำเรียกที่คนลาวด่านไม่ยอมรับและไม่ชอบที่ถูกเรียกเช่นนั้น จากการสัมภาษณ์กลุ่มชนอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน ผู้วิจัยได้ข้อมูลว่า เหตุผลที่คนกลุ่มอื่นเรียกคนลาวด่านว่า “ลาวซี้ค่าง/ลาวซี้คั่ง/ลาวคั่ง” นั้นเป็นเพราะคนลาวด่านชอบกินเนื้อสัตว์ป่าและกินซี้ของค่าง ซึ่งมีสรรพคุณเป็นสมุนไพร มีรสขม ใช้ใส่ในน้ำแกงได้ เมื่อผู้วิจัยถามต่อไปว่า อาจจะหมายถึง “ลาวครั่ง” หรือ “ลาวซี้ครั่ง” ไม่ใช่หรือ ก็ได้รับการยืนยันว่าไม่ใช่ อย่างไรก็ตามเมื่อผู้วิจัยถามข้อมูลดังกล่าวจากคนลาวด่าน ก็ไม่มีผู้ใดยอมรับว่าตนเองเป็น “ลาวซี้ค่าง/ลาวซี้คั่ง/ลาวคั่ง” และยืนยันหนักแน่นว่าตนเองเป็น “ลาวด่าน” หรือ “ลาวท้อถิ่น” ไม่ใช่ “ลาวซี้ค่าง/ลาวซี้คั่ง/ลาวคั่ง” ตามที่ผู้อื่นเรียกแต่อย่างใด

นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างของคนลาวที่มีชื่ออันอาจสร้างความสับสนได้ เช่น “ลาวนอก” หรือ “ลาวพม่า” ผู้วิจัยเคยได้ยินชื่อคนกลุ่มนี้ครั้งแรกจากการสนทนากับเพื่อนนักศึกษาคนหนึ่งที่เคยเดินทางไปเก็บข้อมูลตามบริเวณชายแดนไทย-พม่าในเขตจังหวัดกาญจนบุรี และนักศึกษาคนดังกล่าวเคยถามผู้วิจัยว่า “ลาวนอก” หรือ “ลาวพม่า” คือ คนลาวพวกไหน ในพม่ามีลาวอยู่ด้วยหรือ ซึ่งในตอนนั้นผู้วิจัยเองก็ไม่สามารถให้คำตอบได้เพราะไม่เคยได้ยินชื่อกลุ่มชนเช่นนี้มาก่อน แต่จากการเก็บข้อมูลภาคสนามที่บ้านท่าดินแดง ตำบลปริงเพล และบ้านห้วยมะปราง ในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นอำเภอในเขตชายแดนไทย-พม่าก็พบว่า มีกลุ่มคนที่เรียกตนเองและเรียกชื่อภาษาว่า “ลาวนอก” หรือ “ลาวพม่า” จากการสอบถามผู้บอกภาษาและคนกลุ่มอื่น ๆ ที่

อาศัยในบริเวณเดียวกันก็ได้ความว่า “ลาวนอก” หมายถึง ลาวที่มาจากนอกประเทศ (ซึ่งในที่นี้ก็คือ นอกประเทศไทย) หรืออีกชื่อหนึ่งคือ “ลาวพม่า” นั้นหมายถึง ลาวที่อพยพจากประเทศลาวไปอยู่ใน ประเทศพม่า (หรือเมียนมาร์ในปัจจุบัน) ก่อนที่จะอพยพโยกย้ายเข้ามาอยู่ในประเทศไทยในเขต อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี นอกจากนี้คนลาวกลุ่มดังกล่าวยังถูกเรียกว่า “ลาวชาวเขา” ด้วย เพราะเหตุที่เป็นคนลาวที่เพิ่งอพยพเข้ามาอยู่ในไทยไม่นาน ถือบัตร์สีเขียวเหมือนพวกชาวเขาที่ยังไม่ ได้รับสัญชาติไทย ส่วนกลุ่มที่อพยพเข้ามาอยู่ก่อนจะถือบัตร์สีฟ้าที่ระบุว่า เป็น “เผ่าลาว” คนกลุ่มอื่น จึงสับสนว่า “ลาวนอก” หรือ “ลาวพม่า” เป็นชาวเขาหรือชาวไทยภูเขา จึงเรียกคนกลุ่มนี้ว่า “ลาวชาว เขา” หลังจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษารรณยุกต์ในภาษาลาวนอกหรือลาวพม่ากลุ่มนี้แล้วและได้ใช้วรรณยุกต์ เป็นเกณฑ์ในการตัดสิน ก็พบว่า แท้จริงแล้วคนลาวนอกหรือลาวพมานี้ก็คือ คนลาวเวียงจันทน์ พูด ภาษาลาวสำเนียงเวียงจันทน์นั่นเอง เมื่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากคนลาวกลุ่มนี้ก็ทำให้ทราบว่า เดิม สมัยปู่ย่าตายายเคยตั้งถิ่นฐานอยู่ในแขวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว และในสมัยที่เกิดสงครามปลดปล่อยก็ ได้อพยพโยกย้ายไปอาศัยอยู่ในประเทศพม่าจนถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน และคนรุ่นลูกรุ่นหลานก็อพยพมา เรื่อย ๆ จนเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ข้อมูลดังกล่าวช่วยยืนยันการตัดสินโดยใช้วรรณยุกต์ได้ว่า “ลาว นอก” หรือ “ลาวพม่า” ก็คือ “ลาวเวียงจันทน์” นั่นเอง

1.2 ชื่อกลุ่มชนของคนลาวภาคอีสาน คนลาวในภาคอีสานของประเทศไทยมี ชื่อเรียกกลุ่มชนและชื่อเรียกภาษาค่อนข้างหลากหลาย ในความเป็นจริงคนกลุ่มดังกล่าวก็คือ คน “ลาว” และพูด “ภาษาลาว” และมีการระบุกลุ่มของตนด้วยการใช้คำว่า “ลาวอีสาน” เพื่อแสดงว่า เป็นคนลาวในภาคอีสานของประเทศไทย ไม่ใช่คนลาวจากสปป.ลาว นอกจากนี้คนลาวในภาค อีสานยังมักจะเรียกชื่อกลุ่มหรือชื่อภาษาเพื่อระบุถิ่นที่อยู่อาศัยว่าเป็นภาษาลาวถิ่นใด เช่น “ลาว อุดตรา” “ลาวอุบลฯ” “ลาวเลย” “ลาวชัยภูมิ” เป็นต้น ส่วนคำว่า “ไทยถิ่นอีสาน” นั้นเป็นชื่อทาง การที่ใช้เรียกภาษาลาวอีสาน นอกจากนี้ยังมีคำว่า “ไทยอีสาน” ซึ่งเป็นคำที่คนลาวอีสานจำนวน ไม่น้อยใช้เรียกกลุ่มตนเองและเรียกชื่อภาษาซึ่งสะท้อนความต้องการเป็นคน “ไทย” ไม่ใช่คน “ลาว” ซึ่งหลายคนเข้าใจว่า “ลาว” หมายความว่า คนลาวหรือภาษาลาวในประเทศสปป.ลาวเท่า นั้น จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยสังเกตว่า คนลาวอีสานจำนวนมากที่ไปตั้งถิ่นฐานอยู่ใน ภาคอื่น ๆ ของประเทศไทยหรือคนลาวอีสานที่อยู่ในภาคอีสานแต่มีถิ่นที่อยู่อาศัยค่อนข้างเป็น สังคมเมืองมักจะบอกว่าตนเองเป็น “ไทยอีสาน” และไม่ค่อยชอบนักหากถูกเรียกว่าเป็น “ลาว” ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะคำว่า “ลาว” ในปัจจุบันดูเหมือนจะมีความหมายหายไปทางลบหมายถึง “เซย ไม่ทันสมัย ไม่เจริญ บ้านนอก ฯลฯ” โดยเฉพาะเมื่อใช้บรรยายหน้าตาหรือการแต่งตัวที่ดู เซย ไม่ทันสมัย หรือดูบ้านนอก เช่น ผู้วิจัยเคยได้ยินวัยรุ่นในกรุงเทพฯ วิจารณ์การแต่งตัวของคน ที่มาจากต่างจังหวัด(โดยเฉพาะคนจากภาคอีสาน)ว่า “ผู้ชายคนนั้นแต่งตัวลาวมากเลย” หรือ “อู๊ย! เธอ ใส่เสื้ออะไรมานะ ดูแล้ว ลาว” หรือ “หน้าลาวยั้งนี้ ใครจะไปมอง” เป็นต้น การกลาย ความหมายของคำว่า “ลาว” ไปในทางลบดังกล่าวน่าจะมาจากความคิดที่ว่า ภาคอีสานเป็นภาคที่ ไม่ค่อยเจริญ ผู้คนยังดำรงชีวิตแบบชาวบ้านในชนบท การศึกษาไม่สูงเท่าคนในเมือง ซึ่งถึงแม้ สภาพของภาคอีสานในปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นบ้างแล้ว แต่การที่ภาคอีสานหรือ

คนลาวอีสานถูกมองในแง่นั้นก็ยังคงอยู่ ดังจะสะท้อนให้เห็นในคำเรียกชื่อกลุ่มชนที่คนลาวอีสานหลายคนระบุชื่อกลุ่มว่าเป็น “ไทยอีสาน” และไม่ชอบถูกเรียกว่า “ลาว” นั่นเอง

2. คำเรียกชื่อกลุ่มชนและชื่อภาษาด้วยคำว่า “ไท” คำว่า “ไท” ในที่นี้เป็นคำที่ใช้เรียกกลุ่มชนต่าง ๆ ที่พูดภาษาตระกูลไท เช่น ผู้ไท ไทดำ ไทขาว ไทแดง ไทใหญ่ ฯลฯ ในขณะที่คำว่า “ไทย” หมายถึง ชื่อเรียกคนในประเทศไทยและเรียกชื่อภาษาไทย จากการเก็บข้อมูลภาคสนามในงานวิจัยนี้และผู้วิจัยได้มีโอกาสพูดคุยซักถามกลุ่มชนต่าง ๆ ทั้งในกลุ่มลาวและกลุ่มที่ไม่ใช่ลาว ได้มีข้อสังเกตที่อาจจะเป็นประโยชน์ทำให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนและถูกต้องยิ่งขึ้นเกี่ยวกับการใช้คำว่า “ไท” ที่กลุ่มชนต่าง ๆ ใช้เรียกตนเองหรือถูกเรียกโดยคนกลุ่มอื่น ๆ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (หน้า 547-548) ให้ความหมายของคำว่า “ไท” ไว้ 2 ประการคือ 1) (โบราณ) ไทย และ 2) ผู้เป็นใหญ่ ส่วนความหมายของคำว่า “ไทย” นั้นพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานฯ ให้ความหมายไว้ 3 ประการคือ 1) หมายถึงชื่อประเทศและชนชาติที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพรมแดนต่อกับลาว มาเลเซีย และพม่า ชนเชื้อชาติไทยมีหลายสาขาด้วยกัน เช่น ไทยใหญ่ ไทยดำ ไทยขาว 2) ความมีอิสระในตัว ความไม่เป็นที่ทาส 3) คน เช่น ไทยบ้านนอก หมายถึง คนบ้านนอก อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2543) ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ความหมายที่ 2 และ 3 มีผู้ใช้น้อยมาก โดยเฉพาะความหมายที่ 3 ไม่พบเลย อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์เสนอไว้ว่า การใช้คำว่า “ไทย” และ “ไท” นั้นหากจะใช้ในความหมาย “อิสระ/ไม่เป็นที่ทาส” ก็ควรใช้คำว่า “ไทย” เพราะเป็นความหมายสำคัญของคำนี้ แต่สำหรับการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับคนไทย ก็ควรใช้คำที่ต่างจาก “ไทย” (Thai) ซึ่งในปัจจุบันนักภาษาศาสตร์ใช้คำว่า “ไท” หรือ “ไต” (Tai) เรียกกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ทางเชื้อสายกับไทย เช่น ผู้ไท ไทดำ ไทใหญ่ ไทลื้อ ไทจีน ไทยอง ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มชนต่าง ๆ ในงานวิจัยนี้มีประเด็นสำคัญบางประการเกี่ยวกับการใช้คำว่า “ไท” ที่มีทั้งสอดคล้องและขัดแย้งกับสิ่งที่เข้าใจกันอยู่ในปัจจุบัน ข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยยึดถือตามข้อเท็จจริงที่ได้จากการบอกเล่าของกลุ่มชนหรือเจ้าของภาษาที่เป็นผู้ให้ข้อมูล และอาศัยข้อมูลจากการพูดคุยซักถามจากคนกลุ่มอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน และบริเวณอื่น ๆ ประกอบกับการอาศัยข้อมูลที่เคยได้รู้ได้ยินมาบ้างในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นคนลาวอีสานโดยกำเนิดและพูดภาษาลาวอีสานเป็นภาษาแม่ จากข้อมูลดังกล่าวทำให้พบประเด็นสำคัญประการหนึ่งเกี่ยวกับการใช้คำว่า “ไท” ดังนี้

คำว่า “ไท” ที่ใช้เรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่พูดภาษาตระกูลไทนั้น นอกจากจะมีความหมายว่า “คน” (ในงานของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2534) ใช้คำว่า “ไท/ไต” หมายถึง “คนที่เป็นอิสระ เสรีชน”) แล้วยังเป็นคำที่ใช้ในความหมายว่า “กลุ่ม(คน) พวก” อีกด้วย ในสารานุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ (Isan-Thai-English Dictionary) ของปรีชา พิณทอง (2532: 418) ก็ให้ความหมายคำว่า “ไท” หมายถึง “พวก หมู่ เหล่า” (group (of living things))

หลักฐานจากข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามในงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นข้อเท็จจริงว่า กลุ่มชนต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ในกลุ่มลาวและกลุ่มที่ไม่ใช่ลาวต่างก็ยังคงใช้คำว่า “ไท” ในความหมายว่า

“กลุ่ม(คน) พวก” โดยเฉพาะในบริเวณที่มีกลุ่มชนต่าง ๆ อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน จะมีการใช้คำว่า “ไท” ประกอบหน้าชื่อกลุ่มชนเวลาเอ่ยถึงกลุ่มชนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มเดียวกันกับตน ตัวอย่างเช่น ในตำบลธาตุ อำเภอมานรนิวาส จังหวัดสกลนครมีคนกะเลิง คนลาวอีสาน และคนผู้ไทอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองสาบ และมีคนโย้ยอาศัยอยู่ในบ้านตาลเดี่ยวซึ่งมีบริเวณใกล้เคียงกัน เมื่อคนกลุ่มหนึ่งเอ่ยถึงคนอีกกลุ่มหนึ่ง นอกจากจะใช้คำว่า “คน + ชื่อกลุ่มชน” แล้วยังมักจะใช้คำว่า “ไท + ชื่อกลุ่มชน” อีกด้วย เช่น

- ลาวอีสาน ถูกเรียกหรือถูกเอ่ยถึงด้วยคำว่า “ลาวอีสาน” “คนลาวอีสาน” “ไทลาวอีสาน” “ไทอีสาน” หรือ “ไทลาว”
- กะเลิง ถูกเรียกหรือถูกเอ่ยถึงด้วยคำว่า “กะเลิง” “คนกะเลิง” หรือ “ไทกะเลิง”
- ผู้ไท ถูกเรียกหรือถูกเอ่ยถึงด้วยคำว่า “ผู้ไท” “คนผู้ไท” หรือ “พวกผู้ไท” (ไม่ปรากฏว่าคนกลุ่มอื่นเรียกคนผู้ไทว่า “ไทผู้ไท” อาจเป็นเพราะการใช้คำว่า “ไท” ซ้ำสองครั้งในคำเรียกดังกล่าวฟังดูค่อนข้างฟุ่มเฟือย)
- โย้ย ถูกเรียกหรือถูกเอ่ยถึงด้วยคำว่า “โย้ย” “คนโย้ย” หรือ “ไทโย้ย”

ตัวอย่างคำพูดที่น่าจะยืนยันได้ว่า คำว่า “ไท” ในกรณีดังกล่าวนอกจากจะหมายถึง “คน” ได้แล้ว ยังหมายถึง “พวก กลุ่ม” ได้ด้วย เช่น ประโยคที่คนกะเลิงในหมู่บ้านดังกล่าวพูดว่า “ถ้าจะสัมภาษณ์ไทลาว ต้องเดินไปท่ายบ้านนะ” หรือ “ไทอีสานที่มาอยู่บ้านนี้มาจากอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลาโน่นแน่ะ” หรือ “เวลาไทเขาไปเที่ยวที่ไหน ไทบ้านอื่นก็ชอบว่าเขาเป็นญ้อสกลา” หรือคนผู้ไทพูดว่า “ไทบ้านนี้พูดภาษากะเลิง ถ้าจะสัมภาษณ์ก็ไม่ยากหรอก แต่ถ้าอยากสัมภาษณ์โย้ยก็ต้องไปบ้านตาลเดี่ยว เพราะบ้านนั้นเป็นโย้ยทั้งหมดบ้าน” หรือประโยคที่คนกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าวถามผู้วิจัยว่า “เจ้าเป็นไทบ้านใด” หรือ “เจ้าก็เว้าภาษาเดียวกันกับไทเฮานี้” ฯลฯ หรือกรณีของคนที่พูดภาษาเลย/ลาวเลย/ไทเลยเรียกคนลาวอีสานจากจังหวัดต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ทางใต้ของจังหวัดเลยเช่น หนองคาย อุดรธานี ขอนแก่น ว่า “ไทใต้” ในขณะที่คนลาวอีสานจากจังหวัดต่าง ๆ ดังกล่าวจะเรียกคนเลย/ลาวเลย/ไทเลยในว่า “ไทเหนือ” เพราะจังหวัดเลยอยู่ทางเหนือของจังหวัดต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นต้น

กรณีการใช้คำว่า “ไท + ชื่อกลุ่มชน” ในความหมายที่หมายถึง “กลุ่ม(คน) พวก” ยังพบปรากฏค่อนข้างมากในภาษาพูดของกลุ่มชนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นคนกลุ่มลาวและที่ไม่ใช่กลุ่มลาว เช่น ไทลาว = ลาว ไทเลย = ลาวเลย/ลาวอีสาน ถิ่นจังหวัดเลย ไทด่าน = ด่าน/ลาวด่าน/ลาวอีสาน ถิ่นอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ไทวน = วน หรือคนเมือง พูดคำเมือง ไทพนวน = พนวน ไทญ้อ = ญ้อ เป็นต้น หรือในภาษาพูดในชีวิตประจำวันของผู้วิจัยเองและในสังคมคนลาวอีสานก็ยังใช้คำว่า “ไท” ในความหมายที่หมายถึง “กลุ่ม(คน) พวก” ดังตัวอย่างคำว่า “ไท” ที่ผู้วิจัยเคยพูดหรือเคยได้ยินคนลาวอีสานด้วยกันพูดเช่น⁷¹

⁷¹ การยกตัวอย่างคำพูดภาษาลาวอีสานในที่นี้ ผู้วิจัยได้ปรับคำศัพท์บางคำและระบบเสียงในคำบางคำให้เข้ากับระบบของภาษาไทยกลาง

“ปกติไทบ้านนอกจะเอาผักมาขายที่ตลาดแต่เช้ามีด” (ตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า คำว่า “ไทบ้านนอก” ยังใช้กันอยู่ตามปกติในการพูดของคนลาวอีสาน (ไม่น่าจะเขียนเป็น “ไทยบ้านนอก” เหมือนที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฯ))

“ไทบ้านนั้นมีน้ำประปาใช้ตั้งแต่ปีที่แล้ว แต่ไทบ้านเฮายังใช้น้ำบ่ออยู่เลย” (ในที่นี้ “บ้าน” หมายถึง หมู่บ้าน)

“งานทุ่งศรีเมืองปีนี้ ไทอุดรฯ เขามีอะไรมาแสดงบ้าง”

“ไทบ้านพันดอนเขาจะมีงานบุญเดือนหน้า” (หมู่บ้านพันดอน อยู่ในอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี)

“ถ้าจะเล่น เธอก็ต้องเลือกว่าจะอยู่ไทไหน อยู่ไทเฮาหรืออยู่ไทนั้น”

“ไทไหนแพ้วจะต้องให้ไทที่ชนะชู้หลัง” ฯลฯ

นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างของความสับสนในการใช้คำว่า “ไท” และ “ไทย” อีกบางกรณี เช่น กลุ่มชนบางกลุ่มที่ได้ยินคนอื่นเอ่ยถึงตนด้วยคำว่า “ไท + ชื่อกลุ่มชน” ก็เข้าใจว่าเป็นคำว่า “ไทย” เมื่อถูกถามว่าเป็นคนกลุ่มไหน พูดภาษาอะไรก็จะใช้คำว่า “ไทย” ไว้หน้าชื่อกลุ่มของตนเองและยืนยันว่าเป็นคำที่สะกดว่า “ไทย” เช่น คนพวน ที่บ้านโพธิ์ตาก กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคายจะยืนยันหนักแน่นว่า กลุ่มตนพูดภาษาไทยพวนซึ่งมีสำเนียงคล้ายภาษาไทยกลาง และเรียกตนเองว่า “ไทยพวน” ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเกตว่า เหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้กลุ่มชนใช้คำว่า “ไทย” นำหน้าชื่อกลุ่มตนเองแทนที่จะเป็นคำว่า “ไท” นั้นเป็นเพราะคำว่า “ไทย” เป็นคำที่คนทั่วไปเข้าใจได้ เพราะเห็นชัดเจนว่าหมายถึงคนไทยในประเทศไทย นอกจากนี้เมื่อมีงานหรือเทศกาลเกี่ยวกับกลุ่มชนต่าง ๆ ทางการก็มักจะใช้คำว่า “ไทย + ชื่อกลุ่มชน” ในการประชาสัมพันธ์อาจจะเพราะไปเชื่อมโยงกับคำว่า “ไทย” ในคำว่า คนไทย ภาษาไทย หรือประเทศไทย เช่น การใช้คำว่า “ไทยดำ” หรือ “ไทยโซ่ง” ที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี การใช้ “ไทยกะโซ่” (หมายถึง กะโซ่ หรือ ล้อ) “ไทยกะเลิง” “ไทยแสก” “ไทยย้อ” หรือ ใช้คำว่า “ผู้ไทย” แทนที่จะเป็น “ผู้ไท” ในจังหวัดมุกดาหาร เป็นต้น

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2543) เสนอให้ใช้ คำว่า “ไทย” หากจะใช้ใน ความหมาย “อิสระ/ไม่เป็นทาส” หรือเก็บคำว่า “ไทย” ไว้สำหรับเรียก ประเทศ คน สังคม วัฒนธรรม ภาษา และสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับราชอาณาจักรไทยเท่านั้น หรือใช้เรียกทุกสิ่งที่อยู่ในเขต ขัณฑสีมาของแผ่นดินที่มีชื่อเป็นทางการว่า “ประเทศไทย” (Thailand) แต่สำหรับการเรียกชื่อ กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับคนไทย เราควรใช้คำที่ต่างจาก “ไทย” ซึ่งในปัจจุบันนักภาษาศาสตร์ใช้คำว่า “ไท” เรียกกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์ทางเชื้อสายกับไทย แต่ไม่ใช่กลุ่ม ชาติพันธุ์ที่เป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของประเทศไทย และข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้คำว่า “ไท” ที่ได้ จากการเก็บข้อมูลภาคสนามในงานวิจัยนี้ก็อาจจะช่วยให้ผู้ที่สนใจจะศึกษาเรื่องราวของกลุ่มชน ต่าง ๆ ตระหนักถึงคำเรียกกลุ่มชนในแง่ที่ว่า จริง ๆ แล้วคนหลายกลุ่มเรียกตนเองด้วยคำ ๆ เดียว เช่น “ลาว” “พวน” “กะเลิง” หรือ “ญ้อ” ฯลฯ แต่เมื่อคนกลุ่มอื่นเรียกเขาด้วยการเติมคำว่า “ไท” เป็น “ไทลาว” “ไทพวน” “ไทกะเลิง” หรือ “ไทญ้อ” ฯลฯ และหากถูกเรียกเช่นนั้นมาเป็น เวลานานแล้ว กลุ่มชนนั้น ๆ ก็จะใช้คำนั้น ๆ เรียกตนเองด้วย นอกจากนี้ผู้ที่ศึกษากลุ่มชนต่าง ๆ

อาจจะต้องตระหนักด้วยว่า คำว่า “ไท” อาจไม่ได้มีความหมายเพียง “คน” หรือ “คนที่เป็นอิสระ” หรือ “เสรีชน” เท่านั้น แต่ยังรวมความถึง “กลุ่ม(คน)” หรือ “พวก” ดังตัวอย่างข้างต้น

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า ลักษณะของวรรณยุกต์นับเป็นเกณฑ์สำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยตัดสินได้ว่า กลุ่มชนต่าง ๆ บางกลุ่มที่มีชื่อกลุ่มชนและชื่อภาษาที่ค่อนข้างหลากหลายนั้น แท้จริงแล้วเป็นคนกลุ่มใด พูดภาษาอะไร ดังกรณีของภาษาลาวและภาษาที่ไม่ใช่ลาวที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ เมื่อนำวรรณยุกต์มาเป็นเกณฑ์ตัดสินก็จะทำให้ได้คำตอบที่ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า คนลาวบางกลุ่มมีชื่อกลุ่มชนแตกต่างกัน แท้จริงเป็นคนกลุ่มเดียวกัน เช่น ลาวนอก/ลาวพม่า ลาวภาคกลาง/ลาวสระบุรี ก็คือ ลาวเวียงจันทน์ หรือมีกลุ่มชนบางกลุ่มที่มีคนอื่นเรียกว่า “ลาว” ด้วยความเข้าใจผิดบางประการ เช่น เป็นภาษาที่มีคำศัพท์คล้ายกับภาษาลาว แต่ในความเป็นจริงแล้วไม่ใช่ภาษาลาว เพราะมีระบบวรรณยุกต์ที่แตกต่างจากภาษาลาวอย่างชัดเจน เช่น พวน โข่ง/ไทดำ แจ่วครั่ง มักถูกเรียกว่า ลาวพวน ลาวโข่ง ลาวแจ่ว ลาวครั่ง ดังที่ปรากฏในงานวิจัยหลายงานที่ผ่านมา แต่เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์วรรณยุกต์ดังเช่นในงานวิจัยนี้ อาจทำให้ได้ข้อสรุปว่า ภาษาของกลุ่มชนต่าง ๆ ดังกล่าวไม่ใช่ภาษาลาว จึงไม่ควรใช้คำว่า “ลาว” เมื่อเรียกชื่อกลุ่มชน

10.3 ข้อเสนอแนะ

10.3.1 งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวที่พูดในบริเวณเดียวกับภาษาของกลุ่มชนอื่น ๆ สิ่งที่น่าจะมีการศึกษาต่อไป คือ การเปลี่ยนแปลงทางเสียงด้านอื่น ๆ เช่น เสียงพยัญชนะและสระ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านคำศัพท์ในภาษากลุ่มลาว เพื่อให้เห็นภาพรวมการเปลี่ยนแปลงของภาษาลาวที่พูดในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษา

10.3.2 ผลการวิจัยนี้เป็นหลักฐานอย่างหนึ่ง que แสดงให้เห็นว่า ในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษาเป็นระยะเวลานาน วรรณยุกต์ในภาษาลาวและภาษาของชนกลุ่มอื่น ๆ ต่างก็มีอิทธิพลต่อกัน ประเด็นที่น่ามีการศึกษาต่อไป คือ การเปลี่ยนแปลงของภาษาอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นเมื่อมีการสัมผัสภาษา โดยอาจเป็นการศึกษาเปรียบเทียบให้เห็นว่า ในบริเวณที่มีการสัมผัสภาษาเป็นระยะเวลานานกับในบริเวณที่มีการสัมผัสภาษาในระยะเวลาสั้น ๆ นั้น จะมีการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษาเกิดขึ้นในระดับใดบ้าง อาทิ ระดับเสียง ระดับคำ หรือระดับไวยากรณ์ และเหมือนหรือต่างกันหรือไม่ อย่างไร

10.3.3 ในงานวิจัยนี้ต้องการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจำแนกกลุ่มย่อยของภาษาลาว เพื่อสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม และเพื่อสันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง จึงไม่ได้นำตัวแปรทางสังคมเข้ามาพิจารณา สิ่งที่น่าสนใจศึกษาต่อไป คือ การศึกษาการแปรและเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ หรือการแปรและการเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ ในภาษาลาว หรือในภาษาอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นเมื่อมีการสัมผัสภาษา โดยนำตัวแปรทางสังคมเข้ามาพิจารณาด้วย เช่น อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ ฐานะ

ทางสังคม ฯลฯ เพื่อดูว่าปัจจัยทางสังคมต่าง ๆ ดังกล่าวจะเข้ามามีบทบาทต่อการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่พูดในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษาในลักษณะใด หรืออาจเปรียบเทียบบทบาทของปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวว่ามีผลกระทบต่อการแปรและการเปลี่ยนแปลงภาษาในลักษณะที่แตกต่างกันอย่างไรบ้าง การศึกษาในแง่ภาษาศาสตร์สังคมอาจช่วยให้คำอธิบายเกี่ยวกับการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษาชัดเจนยิ่งขึ้น

10.3.4 การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์อันเนื่องมาจากปัจจัยภายในเป็นอีกกรณีหนึ่งที่น่าจะมีการศึกษาต่อไป เนื่องจากมีการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์หลายลักษณะที่ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า เป็นการแปรและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายใน หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแปรและการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงให้สูงขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจได้ยากกว่าวรรณยุกต์ได้ออกเสียงยากหรือวรรณยุกต์ได้ออกเสียงง่าย หากมีการศึกษาวรรณยุกต์ที่มีการแปรและการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในแง่สรีรศาสตร์ เพื่อดูการทำงานของเส้นเสียงในขณะออกเสียงวรรณยุกต์เสียงต่าง ๆ หรือการศึกษาในแง่กลศาสตร์เพื่อเปรียบเทียบค่าความถี่มูลฐานของวรรณยุกต์เดิมและวรรณยุกต์ที่แปรหรือเปลี่ยนแปลงไปว่ามีค่าความถี่มูลฐานแตกต่างกันในลักษณะใด ผลการวิเคราะห์ที่ความอาจช่วยอธิบายได้หรือไม่ว่า วรรณยุกต์เสียงได้ออกเสียงยาก หรือวรรณยุกต์เสียงได้ออกเสียงง่าย ความยากง่ายเป็นประเด็นด้านความเคยชิน หรือเป็นประเด็นด้านสรีระที่เกี่ยวกับการออกเสียง หากการศึกษาในแง่ดังกล่าวเป็นไปได้ ก็น่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อวงการภาษาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงของภาษาอันเนื่องมาจากปัจจัยภายใน

รายการอ้างอิง

- กันทิมา วัฒนประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. 2528. ระบบเสียงภาษาลาวของกลุ่มน้ำท่า
จีน. ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กัลยา ดิงศภัทย์, ม.ร.ว. 2533. การศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นสุพรรณบุรีใน
คำเดี่ยวและถ้อยคำต่อเนื่อง. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- กัลยา ดิงศภัทย์, ม.ร.ว.และคณะ. 2534. ภาษาเมืองเพชร. ใน เพชรบุรี: พัฒนาการทางสังคม
และวัฒนธรรม, หน้า 29-31. ฝ่ายวิจัย สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา คุวัฒนะศิริ. 2524. วรรณยุกต์ในภาษาญ้อ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชา
ภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา พันธุ์คำ. 2523. ลักษณะเฉพาะทางด้านเสียงของภาษาลาวในอำเภอเมือง จังหวัด
นครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา ปัทมดิลก และบรรพต สุวรรณประเสริฐ. ม.ป.ป. รายงานการวิจัยเรื่องภาษาและ
วัฒนธรรมของหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย. เสนอต่อมูลนิธิเจมส์
ทอมสัน. (อัดสำเนา)
- จรรยา นวลจันทร์แสง. 2535. วรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นอำเภอเมืองนครปฐม. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดี๊ด, วิลเลียม คลิฟตัน. 2520. ชนชาติไทย. เรียบเรียงโดย หลวงนิเพทย์ นิตสิวรรค์. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์คุรุสภา. (อ้างอิงใน มหาลิสลา วีระวงส์. 2540. ประวัติศาสตร์ลาว, พิมพ์ครั้งที่ 3.
แปลโดย สมหมาย เปรมจิตต์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.)
- ดารณี กฤษณะพันธุ์. 2538. แนวการศึกษาวรรณยุกต์จากคำพูดต่อเนื่อง: กรณีศึกษาภาษา
ไทยถิ่นเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ตำราราชานุกาพ, สมเด็จพระเจ้า. 2466. เกี่ยวกับต่าง ๆ ภาคที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
โสภณพรธนากร.
- เต็ม วิภาคย์พจนกิจ. 2542. ประวัติศาสตร์อีสาน, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ทองคุณ หงส์พันธุ์. 2522. กลุ่มชาติพันธุ์และภาษาแถบลุ่มน้ำโขงของประเทศไทย. วารสาร
วิทยาลัยครูสกลนคร ฉบับพิเศษ (มกราคม 2522), หน้า 1-19.
- ทัศนัย อารมย์สุข. 2521. การศึกษาเปรียบเทียบเสียงของคำในภาษาพวนกับภาษาไทยมาตรฐาน. ปริญญา
นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- นงนุช ปุ่งเผ่าพันธ์. 2527. ลักษณะของภาษาลาวแก้ว ที่ตำบลทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปราณี กุลละวณิชย์. 2527. ภาษาไทยเปรียบเทียบ. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา พิณทอง. 2532. สารานุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ (Isan-Thai-English Dictionary). อุบลราชธานี: โรงพิมพ์ศิริธรรม.
- ปิ่นชนิดย์ บัณฑิตกุล. 2536. วรรณยุกต์ในคำพยางค์เดี่ยวและคำสองพยางค์ในภาษาไทยถิ่นกลางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พจน์ ศรีธรรมราช. 2526. การศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ภาษาถิ่นผู้ไทยใน 3 จังหวัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พรศรี ชินเชษฐ. 2531. วรรณยุกต์ภาษาลาวแก้วในคำเดียวกับในคำพูดต่อเนื่อง. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. 2541. การศึกษาเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ในภาษาของคน "ลาว" คน "ญ้อ" และคน "ผู้ไท" ในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. 2542ก. การจัดกลุ่มภาษาไทยถิ่น สาขาคะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม PH: สันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงภาษาตามแนวคิดแบบลักษณะภาษา. งานวิจัยนำร่องในรายวิชา Directed Reading สอนโดย ศาสตราจารย์ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. 2542ข. การศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาของคนลาวที่อาศัยปะปนกับชนกลุ่มน้อยในชุมชนสองภาษาในจังหวัดอุดรธานี: สันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงภาษาอันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอกกว่าด้วยการสัมผัสภาษา. งานวิจัยนำร่องในรายวิชา Seminar in Ethnolinguistics สอนโดย รองศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- พุทธชาติ ธัญชยานนท์. 2536. การเกิดความต่างด้านความสั้นยาวของสระกลางและสระต่ำในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โพธิ์ แคมลำเจียก. 2537. ตำนานไทยพวน. กรุงเทพฯ: ก.พลพิมพ์ พรินต์ติ้ง.
- รัชเนีย เสนีย์ศรีสันต์. 2525. การศึกษาเปรียบเทียบเสียงและระบบเสียงในภาษาลาวพวนมาบปลาเค้าของผู้พูดภาษาที่มีอายุต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

- วรรณ จันทนาคม และวรรณ รัตน์ประเสริฐ. 2526. ภาษาลาวเวียงที่หนองແ່ນ. ใน โบราณคดี 26, หน้า 234-241. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจิตรวาทการ, หลวง. 2493. ประชุมพงศาวดาร ฉบับความสำคัญ เล่มที่ 3. พระนคร: สำนักพิมพ์เพลินจิตต์. (อ้างถึงใน มหาสิลา วีระวงส์. 2540. ประวัติศาสตร์ลาว, พิมพ์ครั้งที่ 3. แปลโดย สมหมาย เปรมจิตต์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.)
- วิจินต์ ภาณุพงศ์. 2529. รายงานผลการวิจัยเรื่อง ภูมิศาสตร์คำศัพท์ในจังหวัดนครราชสีมา: โครงการนำร่อง. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไลลักษณ์ เดชะ. 2529. ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทย 6 ภาษาที่พูดในอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. 2538. ลาวในเมืองไทย. ใน การศึกษาวัฒนธรรมชนชาติไทย, หน้า 150-169. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมทรง บุรุษพัฒน์. 2539. ประชากรและภาษาลาว. สารภาษาและวัฒนธรรม เพื่อนบ้าน-ถิ่นไทย 2: 1 (กุมภาพันธ์ 2539), หน้า 6-10. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล
- สิลา วีระวงส์, มหา. 2540. ประวัติศาสตร์ลาว, พิมพ์ครั้งที่ 3. แปลโดย สมหมาย เปรมจิตต์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- สุรจิตต์ จันทรสาขา. ม.ป.ป. รวมเผ่าไทยมุกดาหาร ใน จังหวัดมุกดาหารในอดีต, หน้า 19-26. มุกดาหาร: องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร.
- สุล่ง เดชวงสา และคณะ. 1972. คำคว่าภาษาลาว. ม.ป.ท. (เขียนเป็นภาษาลาว)
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2534. ข้อสังเกตเกี่ยวกับปัญหาในการศึกษาและการเรียกชื่อกลุ่มชนชาติต่าง ๆ ในประเทศไทย. ภาษา-จารึก 3: 124-133.
- อนุมานราชธน, พระยา. 2483. เรื่องของชาติไทย. พระนคร: โรงพิมพ์ไทยเกษม. (อ้างถึงใน มหาสิลา วีระวงส์. 2496. ประวัติศาสตร์ลาว, พิมพ์ครั้งที่ 3. แปลโดย สมหมาย เปรมจิตต์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.)
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2532. คำจำกัดความศัพท์ในภาษาศาสตร์สังคม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2543. คำว่า "ไทย" และ "ไท". เนชั่นสุดสัปดาห์ 9/429 (21-27 สิงหาคม 2543): 80-81.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2544. ภาษาศาสตร์สังคม, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2545. ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัยวรรณ ต้นหยง. 2526. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาพวน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทัยวรรณ ตันหยง. ม.ป.ป. ระบบเสียงภาษาพวนในจังหวัดลพบุรี-สิงห์บุรี. โครงการศึกษาและรวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่นใน 3 จังหวัด (ลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี). วิทยาลัยครูเทพสตรี.

- Baetens, B.H. 1982. **Bilingualism: Basic Principles**. Great Britain: J.W. Arrowsmith.
- Bandhmedha, B. 1987. **Phake-Thai Dictionary**. Bangkok. (unpublished) [อ้างถึงใน P. Kullavanijaya and T. L-Thongkum, 1998. Linguistic criteria for determining Tai ethnic groups: case studies on Central and Southwestern Tais. Paper presented at the International Conference on Tai Studies, The Institute of Language and Culture for Rural Development, Mahidol University, Bangkok, July 29-31, 1998.]
- Brown, J.M. 1965. **From Ancient Thai to Modern Dialects**. Bangkok: Social Science Association Press.
- Brown, J.M. 1979. Vowel length in Thai. In L-Thongkum, et al. (eds.), **Studies in Tai and Mon-Khmer Phonetics and Phonology in Honor of Eugénie J.A. Henderson**, pp. 10-25. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Bunphan, J., et al. 1980. **Bangkok Thai-Chiang Mai Thai Dictionary**. Bangkok: Department of Linguistics, Chulalongkorn University. [อ้างถึงใน E.R. Robinson. 1994. **Further Classification of Southwestern Tai "P" Group Languages**. Master's Thesis, Department of Linguistics, Graduate School, Chulalongkorn University.]
- Chang, K. 1953. On the tone system of the Miao and Yao languages. **Language** 29: 374-378. [อ้างถึงใน J.A. Matisoff. 1983. Linguistic diversity and language contact. In J. McKinnon & W. Bruksasri (eds.), **Highlanders of Thailand**, pp. 56-86. Kuala Lumpur: Oxford University Press.]
- Chang, K. 1966. A comparative study of the Yao tone system. **Language** 42: 303-310. [อ้างถึงใน J.A. Matisoff. 1983. Linguistic diversity and language contact. In J. McKinnon & W. Bruksasri (eds.), **Highlanders of Thailand**, pp. 56-86. Kuala Lumpur: Oxford University Press.]
- Chang, K. 1976. Proto-Miao initials. In M.J. Hashimoto (eds.). 1976. **Genetic Relationship, Diffusion, and Typological Similarities of East and South East Asian Languages**. Tokyo: Japan Society for Promotion of Science. [อ้างถึงใน J.A. Matisoff. 1983. Linguistic diversity and language contact. In J. McKinnon & W. Bruksasri (eds.), **Highlanders of Thailand**, pp. 56-86. Kuala Lumpur: Oxford University Press.]
- Chamberlain, J.R. 1971. **A Workbook in Comparative and Historical Tai Linguistics**. Bangkok: English Language Center of the University Development Commission.

- Chamberlain, J.R. 1972. Tone borrowing in five Northeastern dialects. In J.G. Harris and R.B. Noss (eds.), **Tai Phonetics and Phonology**, pp. 43-46. Central Institute of English Language.
- Chamberlain, J.R. 1975. A new look at the history and classification of the Tai languages. In J.G. Harris and J.R. Chamberlain (eds.), **Studies in Tai Linguistics in Honor of William J. Gedney**, pp. 49-66. Bangkok: Central Institute of English Language, Office of State University.
- Chamberlain, J.R. 1984. The Tai dialects of Khammouan Province: their diversity and origin. **ศาสตร์แห่งภาษา 4 (กันยายน 2527)**, หน้า 62-95.
- Chamberlain, J.R. 1996. An overview of Tai-Kadai languages spoken in southern China. **Paper prepared for Thai-Kadai Research Institute of Thammasat University for a workshop held July 4, 1996.** (unpublished)
- Crowley, T. 1994. **An Introduction to Historical Linguistics.** 3rd ed. Oxford: Oxford University Press.
- Deshpande, M.M. 1979. Genesis of Rgvedic retroflexion: A historical and socio-linguistic investigation. In Madhav M.D. and Peter E.H. (eds.) **Aryan and Non-Aryan in India.** Ann Arbor: Karoma, pp. 235-315. [อ้างอิงใน S.G. Thomason and T. Kaufman. 1988. **Language Contact, Creolization, and Genetic Linguistics.** California: University of California Press.]
- Donaldson, J. 1961. **Lai-Chau Thai Dictionary (White Tai Dictionaries).** Tung Nghia, Vietnam: Summer Institute of Linguistics. [อ้างอิงใน E.R. Robinson. 1994. **Further Classification of Southwestern Tai "P" Group Languages.** Master's Thesis, Department of Linguistics, Graduate School, Chulalongkorn University.]
- Donaldson, J. 1963. **White Tai Phonology.** Master's Thesis. Hartford Seminary Foundation. [อ้างอิงใน E.R. Robinson. 1994. **Further Classification of Southwestern Tai "P" Group Languages.** Master's Thesis, Department of Linguistics, Graduate School, Chulalongkorn University.]
- Downer, G.B. 1970. Chinese loanwords in the Mien dialect of Yao. **Paper presented at the 3rd Sino-Tibetan Conference, Cornell University, published in 1973 as "Strata of Chinese loanwords in the Mien dialects of Yao".** **Asia Major**, 18 (1). [อ้างอิงใน J.A. Matisoff. 1983. Linguistic diversity and language contact. In J. McKinnon & W. Bruksasri (eds.), **Highlanders of Thailand**, pp. 56-86. Kuala Lumpur: Oxford University Press.]
- Downer, G.B. 1971. The further relationships of the Miao-Yao languages. **Paper presented at the Fourth Sino-Tibetan Conference.** Bloomington, Indiana. [อ้างอิงใน J.A. Matisoff. 1983. Linguistic diversity and language contact. In J. McKinnon & W.

- Bruksasri (eds.), *Highlanders of Thailand*, pp. 56-86. Kuala Lumpur: Oxford University Press.]
- Edwards, J. 1994. *Multilingualism*. London and New York: T.J. Press (Padstow), Padstow, Cornwall.
- Egerod, S. 1961. Studies in Thai dialectology. *Acta Orientalia* 26: 43-91. [อ้างถึงใน F.K. Li. 1977. *A Handbook of Comparative Tai*. Honolulu: The University Press of Hawaii.]
- Emeneau, M.B. 1956. India as a linguistic area. *Linguistics* 32: 3-16. [อ้างถึงใน A. McMahon. 1994. *Understanding Language Change*. Cambridge: Cambridge University Press.]
- Fippinger, D., et al. 1989. *Tai Dam-English, English-Tai Dam Vocabulary Book*. East lake, Colorado: Summer Institute of Linguistics. [อ้างถึงใน E.R. Robinson. 1994. *Further Classification of Southwestern Tai "P" Group Languages*. Master's Thesis, Department of Linguistics, Graduate School, Chulalongkorn University.]
- Gedney, W.J. 1964. A comparative sketch of White, Black and Red Thai. *The Social Science Review*, Special Number, pp. 1-47. Bangkok. [อ้างถึงใน ปราณี กุลละวณิชย์. 2527. ภาษาไทเปรียบเทียบ. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.]
- Gedney, W.J. 1965. Yay, a Northern Tai language in North Vietnam. *Lingua* 14, pp. 180-193. [อ้างถึงใน ปราณี กุลละวณิชย์. 2527. ภาษาไทเปรียบเทียบ. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.]
- Gedney, W.J. 1972. A Checklist for determining tones in Tai dialects. In M.E. Smith (ed.), *Studies in Linguistics in Honor of George L. Trager*, pp. 423-437. The Hague: Mouton.
- Gedney, W.J. 1976. Notes on Tai Nuea. In T.W. Gething, J.G. Harris, and P. Kullavanijaya (eds.), *Tai Linguistics in Honor of Fang-Kuei Li*, pp. 62-102. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [อ้างถึงใน E.R. Robinson. 1994. *Further Classification of Southwestern Tai "P" Group Languages*. Master's Thesis, Department of Linguistics, Graduate School, Chulalongkorn University.]
- Gedney, W.J. 1989. Speculations on early Tai tones. *Selected Papers in Comparative Tai Studies. Michigan Papers on South and Southeast Asia* 29, pp. 207-228. Center for South and Southeast Asian Studies. The University of Michigan.
- Giles, H. 1973. Accent mobility: a model and some data. *Anthropological Linguistics* 15: 87-105. [อ้างถึงใน P. Trudgill. 1986. *Dialects in Contact*. Oxford: Basil Blackwell.]

- Gruber, J. 1964. The distinctive feature of tones. unpublished MS. cited in Anderson, S.R. 1978. Tone features. In V.A. Fromkin (ed.), *Tone: A Linguistic Survey*, pp. 133-175. New York: Academic Press. [อ้างอิงใน A. Fox. 2000. *Prosodic Features and Prosodic Structure*. Oxford: Oxford University Press.]
- Haas, M. 1958. The tones of four Thai dialects. Reprinted from *The Bulletin of the Institute of History and Philology. Academia Sinica Vol. XXIX*, pp. 817-826. Studies Presented to Yuen Ren Chao on his Sixty-fifth Birthday, Taipei, Taiwan, China.
- Harris, J.G. 1976. Notes on Khamti Shan. In T.W. Gething, J.G. Harris, and P. Kullavanijaya (eds.), *Tai Linguistics in Honor of Fang-Kuei Li*, pp. 113-141. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [อ้างอิงใน E.R. Robinson. 1994. *Further Classification of Southwestern Tai "P" Group Languages*. Master's Thesis, Department of Linguistics, Graduate School, Chulalongkorn University.]
- Hartmann, J.F. 1980. A model for the alignment of dialects in Southwestern Tai. *Journal of Siam Society* 68: 72-86.
- Haudricourt, A.G. 1954. De l'origine des tones en Vietnamien. *Journal Asiatique* 242: 68-82. [อ้างอิงใน ปราณี กุลละวณิชย์. 2527. ภาษาไทยเปรียบเทียบ. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.]
- Hoffmann, C. 1991. *An Introduction to Bilingualism*. London and New York: Longman Linguistics Library.
- Hoonchamlong, Yuphaphan. 1985. Tones in Pakse Lao: A preliminary analysis. *Anthropological Linguistics* 26:2, pp. 233-239.
- Jonsson, N.L. 1991. *Proto Southwestern Tai*. Doctoral dissertation, College of Humanities and Fine Arts, Humanistic Studies Program, The State University of New York at Albany.
- Khanittanan, W. 1973. *The Influence of Siamese on Five Lao Dialects*. Doctoral dissertation, University of Michigan.
- Kullavanijaya, P. and L-Thongkum, T. 1998. Linguistic criteria for determining Tai ethnic groups: case studies on Central and Southwestern Tais. Paper presented at the *International Conference on Tai Studies*, The Institute of Language and Culture for Rural Development, Mahidol University, Bangkok, July 29-31, 1998.
- L-Thongkum, T. 1997a. Implications of the retention of proto-voiced plosives and fricatives in the Dai Tho language of Yunnan Province for a theory of tonal development and Tai language classification. In J.A. Edmondson and D.B. Solnit (eds.). *Comparative Kadai: The Tai Branch*. Dallas: A Publication of the Summer Institute of Linguistics and the University of Texas at Arlington, pp. 193-221.

- L-Thongkum, T. 1997b. Tone change and language contact: A case study of Mien-Yao and Thai. In A.S. Abramson (ed.), *Southeast Asian Linguistic Studies in Honour of Vichin Panupong*, pp. 153-160. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Labov, W. 1994. *Principles of Linguistic Change, Volume 1: Internal Factors*. Oxford UK & Cambridge USA: Blackwell.
- Lehiste, I. 1988. *Lectures on Language Contact*. Cambridge: Massachusetts Institute of Technology Press.
- Li, F.K. 1959. Classification by vocabulary: Tai dialects. *Anthropological Linguistics* 1.2: 15-21.
- Li, F.K. 1960. A tentative classification of Tai dialects. In S.Diamond (ed.), *Culture in History: Essays in Honor of Paul Radin*, pp. 951-959. New York: Columbia University Press.
- Li, F.K. 1962. Initials and tonal development in Tai dialects. *Bulletin of the Institute of History and Philology* 34.1: 31-36.
- Li, F.K. 1964. The phonemic system of the Tai Lü language. *BIHP* 35, pp. 7-14. [อ้างอิงใน ปรานี กุลละวณิชย์. 2527. ภาษาไทเปรียนเทียบ. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.]
- Li, F.K. 1966. The Relationship between tones and initials in Tai. In H.Z. Norman (ed.), *Studies in Comparative Austro-asiatic Linguistics*, pp. 82-88.
- Li, F.K. 1977. *A Handbook of Comparative Tai*. Honolulu: The University Press of Hawaii.
- Maddieson, I. 1972. Tone system typology and distinctive features. In Proceedings of the Seventh International Congress of Phonetic Sciences. The Hague: Mouton, pp. 957-961. [อ้างอิงใน A. Fox. 2000. *Prosodic Features and Prosodic Structure*. Oxford: Oxford University Press.]
- Matisoff, J.A. 1983. Linguistic diversity and language contact. In J. McKinnon & W. Bruksasri (eds.), *Highlanders of Thailand*, pp. 56-86. Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Matisoff, J.A. 1996. Contact-induced change, genetic relationship, and scales of comparison. Paper presented at Pan-Asiatic Linguistics Symposium, Institute of Language and Culture for Rural Development, Mahidol University, January 8-10, 1996, pp. 1-20.
- McMahon, A.M.S. 1994. *Understanding Language Change*. Cambridge University Press.
- Osatananda, V. 1997. *Tone in Vientiane Lao*. Doctoral dissertation, The University of Hawaii.

- Paulston, C.B. 1994. *Linguistic Minorities in Multilingual Settings*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Petsuk, R. 1978. *General Characteristics of the Khün Language*. Master's Thesis, Mahidol University. [อ้างอิงใน E.R. Robinson. 1994. *Further Classification of Southwestern Tai "P" Group Languages*. Master's Thesis, Department of Linguistics, Graduate School, Chulalongkorn University.]
- Poo-Israkij, O. 1985. *Phonology of Tai Yai at Amphoe Mae La Noi, Mae Hong Son Province*. Master's Thesis, Mahidol University. [อ้างอิงใน E.R. Robinson. 1994. *Further Classification of Southwestern Tai "P" Group Languages*. Master's Thesis, Department of Linguistics, Graduate School, Chulalongkorn University.]
- Purnell, H.C. JR. 1970. *Toward a reconstruction of Proto-Miao-Yao*. Doctoral dissertation, Cornell University. [อ้างอิงใน J.A. Matisoff. 1983. Linguistic diversity and language contact. In J. McKinnon & W. Bruksasri (eds.), *Highlanders of Thailand*, pp. 56-86. Kuala Lumpur: Oxford University Press.]
- Robinson, E.R. 1994. *Further Classification of Southwestern Tai "P" Group Languages*. Master's Thesis, Department of Linguistics, Graduate School, Chulalongkorn University.
- Roffe, G.E. and Roffe, T.W. 1956. *Spoken Lao*. 2 Vols. Washington, and New York. [อ้างอิงใน Li, F.K. 1977. *A Handbook of Comparative Tai*. Honolulu: The University Press of Hawaii.]
- Rungruengsri, U. 1991. *Lanna Thai Dictionary*. Bangkok: Amarin Printing Group Inc. [อ้างอิงใน Robinson, E.R. 1994. *Further Classification of Southwestern Tai "P" Group Languages*. Master's Thesis, Department of Linguistics, Graduate School, Chulalongkorn University.]
- Salmons, J. 1992. *Accentual Change and Language Contact: Comparative Survey and a Case Study of Early Northern Europe*. California: Stanford University Press.
- Sampson, G. 1969. A note on Wang's "Phonological features of tone". *International Journal of American Linguistics* 35: 62-66. [อ้างอิงใน A. Fox. 2000. *Prosodic Features and Prosodic Structure*. Oxford: Oxford University Press.]
- Sarawit, M.E.S. 1973. *The Proto-Tai Vowel System*. Doctoral dissertation, The University of Michigan.
- Savetamalya, S. 1999. *Language Change: Its Characteristics and Motivating Force*. Bangkok: Aksorn Pattana Publishing.
- Silva-Corvalan, C. 1994. *Language Contact and Change: Spanish in Los Angeles*. Oxford: Clarendon Press.

- Simmonds, E.H.S. 1965. Notes on Some Tai dialects of Laos and Neighbouring regions. *Lingua* 14.1: 133-147. Amsterdam: North-Holland Publishing.
- Sridhar, S.N. 1978. Linguistic convergence: Indo-Aryanization of Dravidian languages. *Studies in the Linguistic Sciences* 8/1: 197-215. [อ้างถึงใน S.G. Thomason and T. Kaufman. 1988. *Language Contact, Creolization, and Genetic Linguistics*. California: University of California Press.]
- Thomason, S.G. 2001. *Language Contact: An Introduction*. Washington D.C.: Georgetown University Press.
- Thomason, S.G. and Kaufman, T. 1988. *Language Contact, Creolization, and Genetic Linguistics*. California: University of California Press.
- Tingsabadh, K., M.R. 1980. *A Phonological Study of the Thai Language of Suphanburi Province*. Doctoral dissertation, University of London.
- Trudgill, P. 1986. *Dialects in Contact*. Oxford: Basil Blackwell.
- Wang, W.S.-Y. 1967. Phonological features of tone. *International Journal of American Linguistics* 33: 93-105. [อ้างถึงใน A. Fox, 2000. *Prosodic Features and Prosodic Structure*. Oxford: Oxford University Press.]
- Weidert, A. 1977. *Tai Khamti Phonology and Vocabulary*. Wiesbaden: Universitat Heidelberg. [อ้างถึงใน P. Kullavanijaya and T. L-Thongkum. 1998. Linguistic criteria for determining Tai ethnic groups: Case studies on Central and Southwestern Tais. Paper presented at the International Conference on Tai Studies, The Institute of Language and Culture for Rural Development, Mahidol University, Bangkok, July 29-31, 1998.]
- Weinreich, U. 1953. *Language in Contact*. New York: Linguistic Circle of New York.
- Williams, G. 1986. *Linguistic Variation in Tai-Lue*. Master's Thesis, University of Auckland. [อ้างถึงใน E.R. Robinson. 1994. *Further Classification of Southwestern Tai "P" Group Languages*. Master's Thesis, Department of Linguistics, Graduate School, Chulalongkorn University.]
- Woo, N. 1969. *Prosody and Phonology*. Bloomington: Indian University Linguistics Club. [อ้างถึงใน A. Fox. 2000. *Prosodic Features and Prosodic Structure*. Oxford: Oxford University Press.]
- Yu Tsui Nung and Lo Mei Chen. 1979. *Tai yu cian cue*. Compiled in P. Kullavanijaya, et al. 1984. *Vocabularies of 6 Tai Languages*. Bangkok: Chulalongkorn University. [อ้างถึงใน E.R. Robinson. 1994. *Further Classification of Southwestern Tai "P" Group Languages*. Master's Thesis, Department of Linguistics, Graduate School, Chulalongkorn University.]

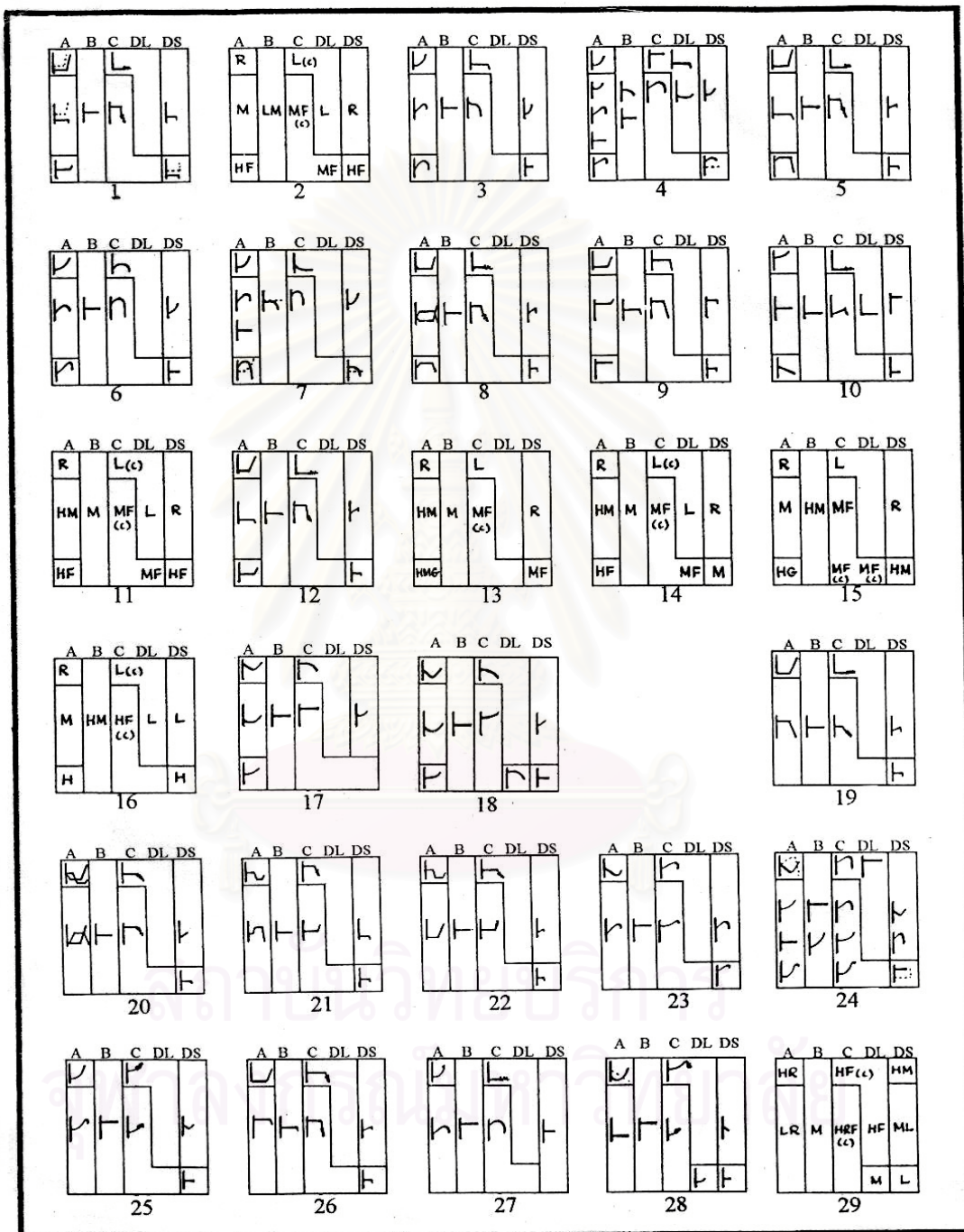

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

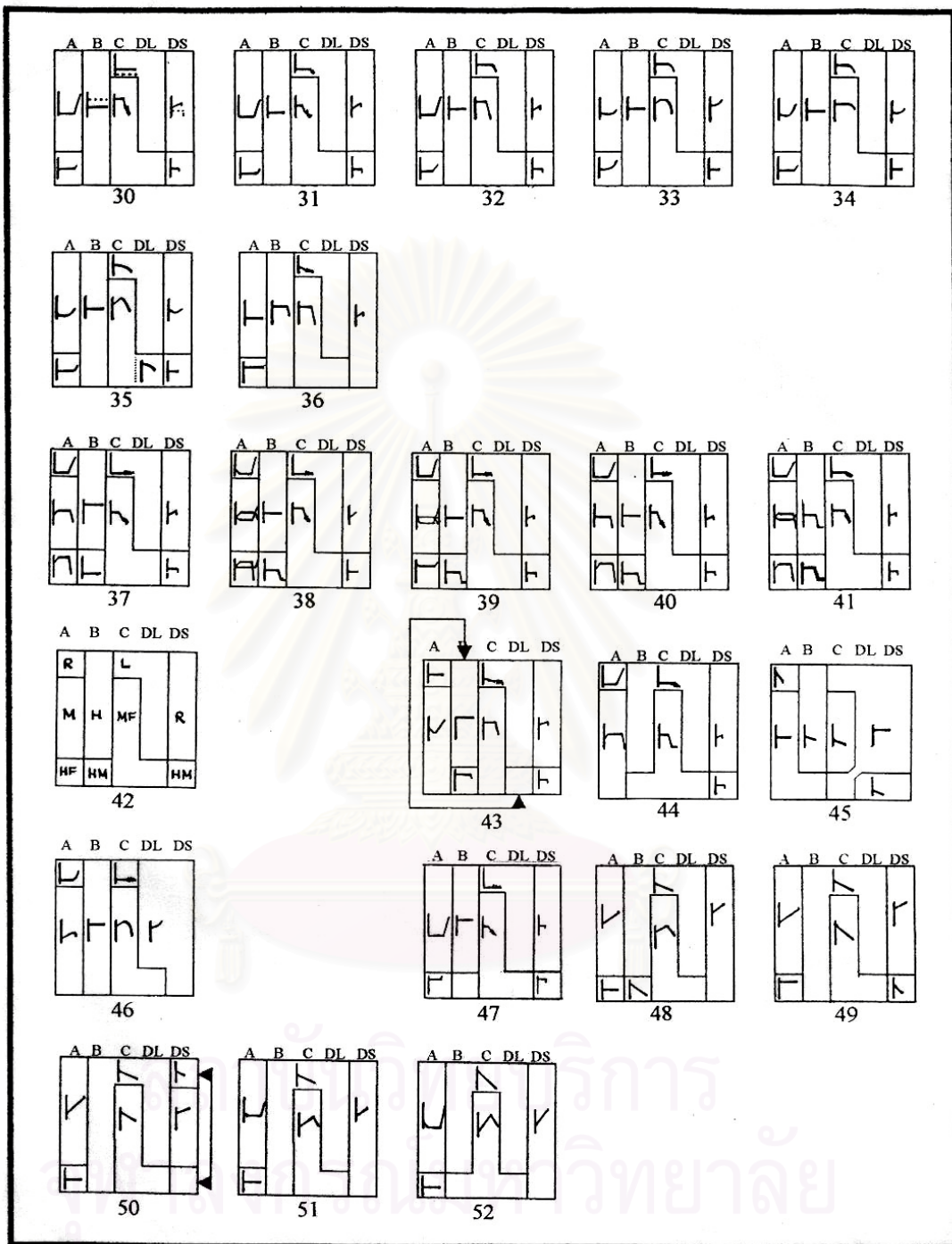
ภาคผนวก ก

ระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา

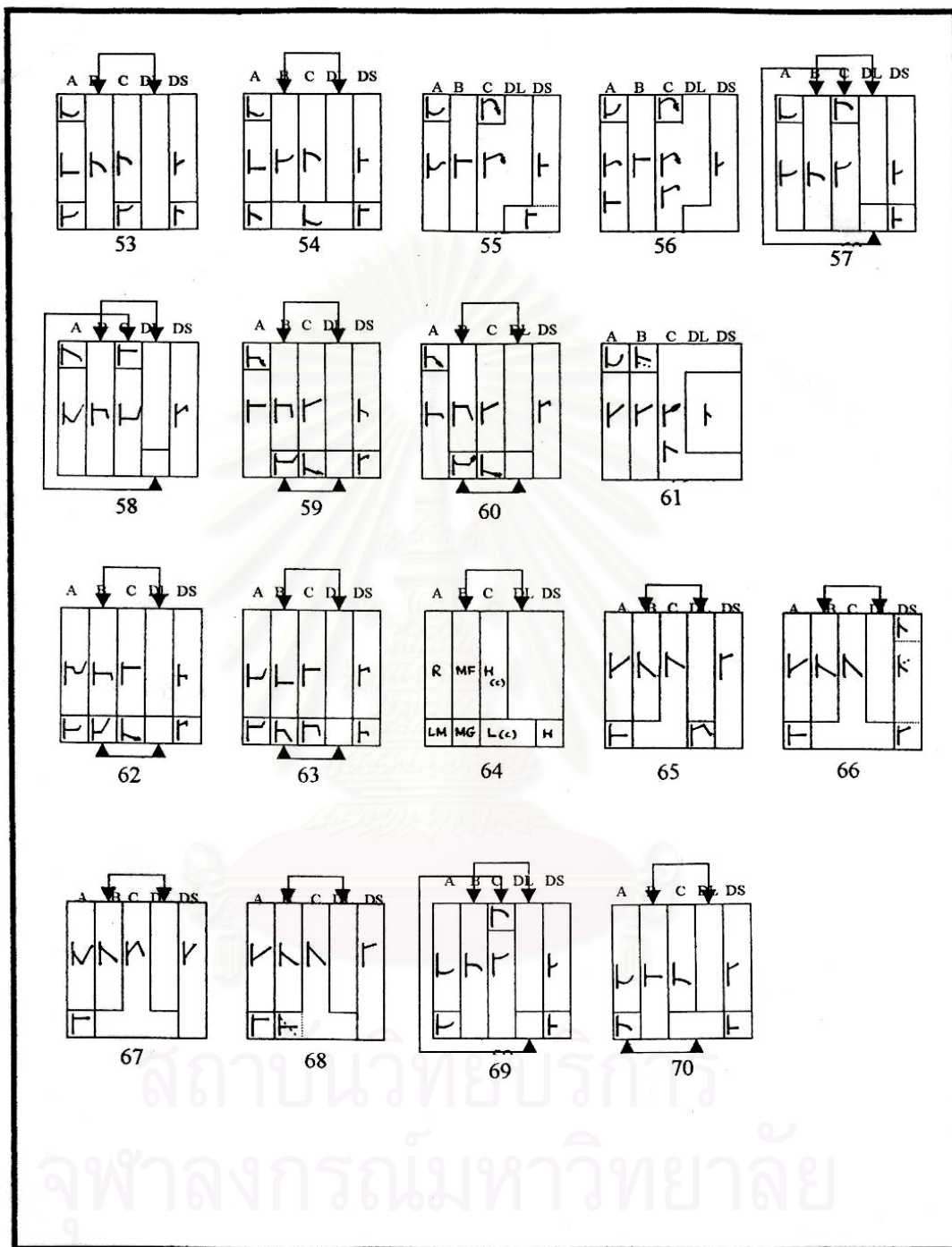

ภาพที่ 1 ระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา

ภาพที่ 1 (ต่อ)

ภาพที่ 1 (ต่อ)

แหล่งข้อมูลวรรณยุกต์ภาษากลุ่มลาว

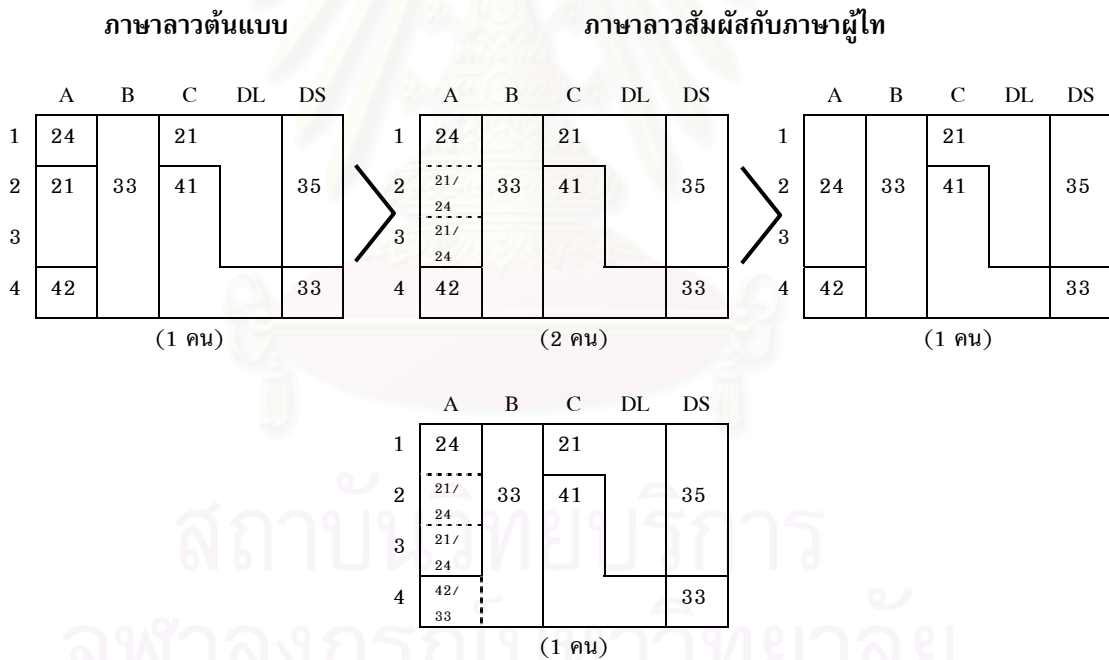
1. กลุ่มเวียงจันทน์ (ทุครม, ชัยภูมิ) (ตัดแปลงจาก Brown, 1965)
2. เวียงจันทน์ (ตัดแปลงจาก Simmonds, 1965)
3. ลาวเวียง อ.เมือง จ.นครปฐม (กาญจนา พันธุ์คำ, 2522)
4. ลาวเวียง ชัยนาท, สุพรรณบุรี, นครปฐม (กันทิมา วัฒนะประเสริฐและสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2528)
5. กลุ่มลาวใต้ (อุบล, ม่วงสามสิบ, ยโสธร, คำเขื่อนแก้ว, ปักเซบ้องไฟ, สหัสขันธ์, ประจันตคาม, บัวใหญ่, ขอนแก่น, อุดร, พนมไพร) (ตัดแปลงจาก Brown, 1965)
6. ลาวใต้ อ.เมือง นครปฐม (กาญจนา พันธุ์คำ, 2522)
7. ลาวใต้ ชัยนาท, นครปฐม (กันทิมา วัฒนะประเสริฐและสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2528)
8. กลุ่มหนองคาย (จ.หนองคาย) (ตัดแปลงจาก Brown, 1965)
9. นครพนม (สุลิ่ง เดชวงสาและคณะ, 1972)
10. ปักเซ ลาว (Hoonchamlong, 1985)
11. ปักเซ (ตัดแปลงจาก Simmonds, 1965)
12. ทุครม (สุลิ่ง เดชวงสาและคนอื่น ๆ, 1972)
13. สะวันนะเขต (ตัดแปลงจาก Simmonds, 1965)
14. โขง (ตัดแปลงจาก Simmonds, 1965)
15. นครหลวงเวียงจันทน์ (ตัดแปลงจาก Simmonds, 1965)
16. แก่นท้าว (ตัดแปลงจาก Simmonds, 1965)
17. ชะนะคาม (แขวงเวียงจันทน์) (ตัดแปลงจาก Osatananda, 1997)
18. พนโฮง (แขวงเวียงจันทน์) (ตัดแปลงจาก Osatananda, 1997)
19. กลุ่มลาวใต้ (ศรีสะเกษ, ท่าตูม) (ตัดแปลงจาก Brown, 1965)
20. หลวงพระบาง 1750 (ตัดแปลงจาก Brown, 1965)
21. กลุ่มหลวงพระบาง (แก่นท้าว, ต่านซ้าย, เลย) (ตัดแปลงจาก Brown, 1965)
22. หลวงพระบาง (ตัดแปลงจาก Brown, 1965)
23. ลาวครั้ง อ.เมือง นครปฐม (กาญจนา พันธุ์คำ, 2522)
24. ลาวครั้ง ชัยนาท, สุพรรณบุรี, นครปฐม (กันทิมา วัฒนะประเสริฐและสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2528)
25. ลาวแก้ว ต.ทองเอน อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี (พรศรี ชินเชษฐ, 2531)
26. อัดตะปือ (สุลิ่ง และคณะ, 1972)
27. ลาวใต้ อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์ (วิไลลักษณ์ เดชะ, 2530)
28. ลาวแก้ว ต.ทองเอน อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี (นงนุช ปึงเฝ้าพันธุ์, 2527)
29. หลวงพระบาง (ตัดแปลงจาก Simmonds, 1965)
30. กลุ่มเวียงจันทน์ (เวียงจันทน์, หล่มสัก) (ตัดแปลงจาก Brown, 1965)
31. เวียงจันทน์ (ตัดแปลงจาก Brown, 1965)
32. เวียงจันทน์ (สุลิ่ง เดชวงสาและคณะ, 1972)
33. ลาวเวียงจันทน์ (Vientiane Lao) (แขวงกำแพงนครเวียงจันทน์: สังกทอง, นาชายทอง, สีโคตตะบอง, ไชยธานี, จันทบุรี, ไชเสตถา, สีสัตตะนาก, หาดชายฟอง, ปากงิม) (ตัดแปลงจาก Osatananda, 1997)
34. ทุครม (แขวงเวียงจันทน์) (ตัดแปลงจาก Osatananda, 1997)
35. แก้วอุดม (แขวงเวียงจันทน์) (ตัดแปลงจาก Osatananda, 1997)
36. ลาวเหนือ (บ้านนาแล-หลวงน้ำทา) (สุลิ่ง เดชวงสาและคณะ, 1972)

37. กลุ่มลาวใต้ (ร้อยเอ็ด, รัชบุรี, วาปีปทุม, โนนเพชร) (ดัดแปลงจาก Brown, 1965)
38. เวียงจันทน์ 1550 (ดัดแปลงจาก Brown, 1965)
39. เวียงจันทน์ 1700 (ดัดแปลงจาก Brown, 1965)
40. ลาวใต้ 1700 (ดัดแปลงจาก Brown, 1965)
41. สกลนคร 1650 (ดัดแปลงจาก Brown, 1965)
42. ร้อยเอ็ด (Hass, 1958)
43. น้ำบาก (สุลิ่ง เดชวงสาและคณะ, 1972)
44. โคราช (ดัดแปลงจาก Brown, 1965)
45. ลาวเวียง ลพบุรี, สิงห์บุรี, สระบุรี (Khanittanan, 1973)
46. ลาวเวียง อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์ (วิไลลักษณ์ เดชะ, 2530)
47. คอนสวรรค์ (ดัดแปลงจาก Brown, 1965)
48. ลาว อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (บ้านนาแก) (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2541)
49. ลาว อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (บ้านหมันหย่อน 1) (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2541)
50. ลาว อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (บ้านหมันหย่อน 2) (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2541)
51. ลาว อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (บ้านตาลกุด 1, บ้านนาแก) (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2541)
52. ลาว อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (บ้านตาลกุด 2) (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2541)
53. กาสี (2) (แขวงเวียงจันทน์) (ดัดแปลงจาก Osatananda, 1997)
54. กาสี (1) (แขวงเวียงจันทน์) (ดัดแปลงจาก Osatananda, 1997)
55. ลาวครั้ง อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์ (วิไลลักษณ์ เดชะ, 2530)
56. ลาวแก้ว อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์ (วิไลลักษณ์ เดชะ, 2530)
57. ลาวเวียงจันทน์ (นาชายทอง 2) (แขวงกำแพงนครเวียงจันทน์: นาชายทอง 2) (ดัดแปลงจาก Osatananda, 1997)
58. เมืองงอย (สุลิ่ง เดชวงสาและคณะ, 1972)
59. เมืองยอง (สุลิ่ง เดชวงสาและคณะ, 1972)
60. ข้าเหนือ (สุลิ่ง เดชวงสาและคณะ, 1972)
61. ลาวเวียง อ.หนองหาน จ.ฉะเชิงเทรา (วรรณ จันทนาคม และวรรณรัตน์ ประเสริฐ, 2526)
62. เมืองแหวน (สุลิ่ง เดชวงสาและคณะ, 1972)
63. เมืองแสน (สุลิ่ง เดชวงสาและคณะ, 1972)
64. ข้าเหนือ (ดัดแปลงจาก Simmonds, 1965)
65. ลาว อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (บ้านตาลกุด 3) (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2541)
66. ลาว อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (บ้านหมันหย่อน 3) (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2541)
67. ลาว อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (บ้านตาลกุด 4, บ้านโนนสะอาด, บ้านหมันหย่อน 4) (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2541)
68. ลาว อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (บ้านหมันหย่อน 5) (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2541)
69. ลาวเวียงจันทน์ (นาชายทอง 1) (แขวงกำแพงนครเวียงจันทน์: นาชายทอง 1) (ดัดแปลงจาก Osatananda, 1997)
70. วังเวียง (แขวงเวียงจันทน์) (ดัดแปลงจาก Osatananda, 1997)

ภาคผนวก ข

ผลการวิจัยโดยสรุปเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาของคนลาวที่อาศัยปะปนกับชนกลุ่มน้อยในชุมชนสองภาษาในจังหวัดอุดรธานี: สันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงภาษาอันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอกกว่าด้วยการสัมผัสภาษา (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2542ข)¹

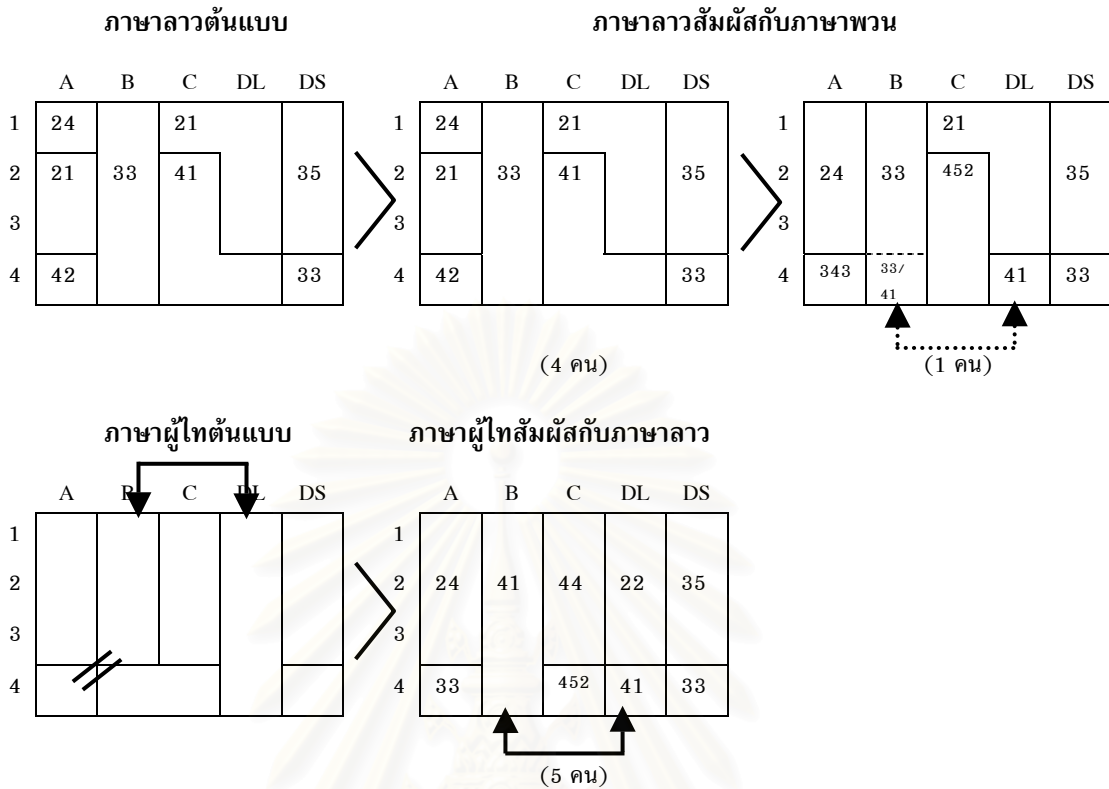
งานวิจัยนำร่องนี้ได้ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาของคน 3 กลุ่มชนที่มีภาวะสองภาษา ได้แก่ คนลาวที่มีภาวะสองภาษาลาวและพวน (ลาว+พวน) คนพวนที่มีภาวะสองภาษาพวนและลาว (พวน+ลาว) คนลาวที่มีภาวะสองภาษาลาวและผู้ไท (ลาว+ผู้ไท) และคนผู้ไทที่มีภาวะสองภาษาผู้ไทและลาว (ผู้ไท+ลาว) โดยเก็บข้อมูลวรรณยุกต์จากผู้บอกภาษากลุ่มละ 5 คน รวมผู้บอกภาษาทั้งหมด 20 คน (ลาว+พวน และพวน+ลาว ในอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ลาว+ผู้ไท และผู้ไท+ลาว ในอำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี) ในงานวิจัยนำร่องดังกล่าวได้สันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว ภาษาพวน และภาษาผู้ไทของผู้ที่มีภาวะสองภาษา ดังภาพที่ 2-4²

ภาพที่ 2 สันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวของผู้มีภาวะสองภาษา (ลาว+ผู้ไท และลาว+พวน)

¹ งานวิจัยนำร่องในรายวิชา Seminar in Ethnolinguistics สอนโดย รองศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
² ในงานวิจัยนำร่องดังกล่าวไม่ได้กำหนดสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไทต้นแบบและภาษาพวนต้นแบบ

ภาพที่ 2 (ต่อ)

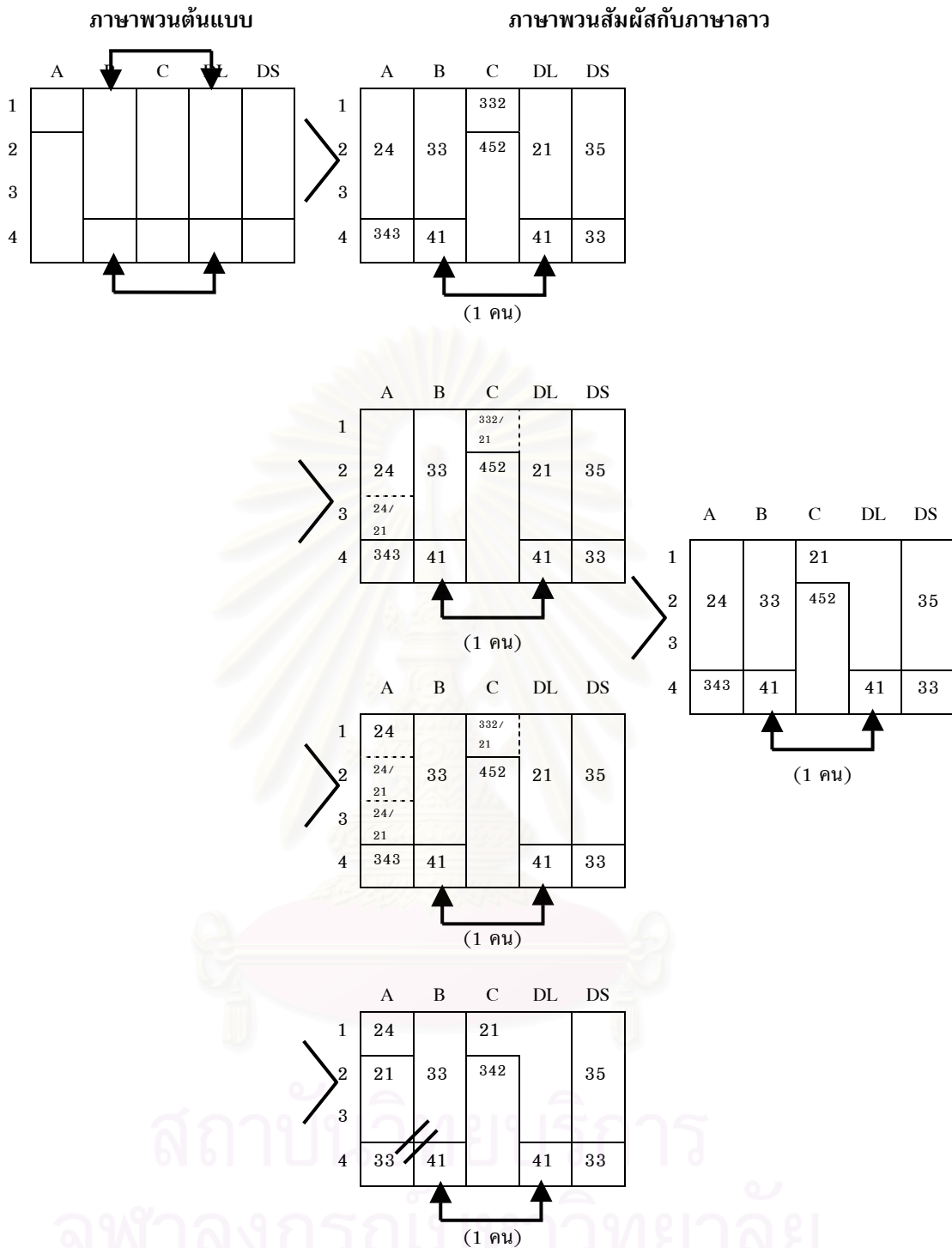

ภาพที่ 3 สันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไทของผู้มีภาวะสองภาษา (ผู้ไท+ลาว)

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาของผู้มีภาวะทวิภาษาได้แก่ คนลาว คนผู้ไท และคนพวน พบว่ามีการแทรกแซงในภาษาของคนทั้ง 3 กลุ่มชน โดยเป็นการแทรกแซงทางเสียง (phonic interference) นั่นคือ การแทรกแซงของเสียงวรรณยุกต์ ในภาษาของทั้ง 3 กลุ่มชนพบการแทรกแซงที่จัดได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง คือ **ระดับระบบวรรณยุกต์** เป็นต้นว่า คนพวนที่เป็นผู้มีภาวะสองภาษา คือ พูดได้ทั้งภาษาพวนและภาษาลาวนั้นมีระบบวรรณยุกต์บางลักษณะหายไปเหมือนกับระบบวรรณยุกต์ในภาษาของคนลาว โดยลักษณะที่เห็นเด่นชัดคือ ลักษณะที่เรียกว่า “บันไดลาว” ส่วนคนผู้ไทนั้น ถึงแม้จะอยู่ใกล้ชิดกับคนลาวและเป็นผู้มีภาวะสองภาษา คือ พูดได้ทั้งภาษาผู้ไทและภาษาลาว แต่ก็ยังคงระบบวรรณยุกต์ลักษณะเดิมของตนเองไว้ สังเกตได้จาก ระบบวรรณยุกต์ที่แตกต่างจากภาษาลาวอย่างเห็นได้ชัด

ส่วนภาษาของคนลาวนั้น พบว่า คนลาวที่พูดได้ทั้งภาษาลาวและภาษาผู้ไท ได้รับอิทธิพลจากวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไทเฉพาะในวรรณยุกต์คอล์มน์ A เท่านั้น ส่วนลักษณะเดิมที่แสดงความเป็นภาษาลาวนั่นคือ “บันไดลาว” ยังคงอยู่ และพบการแปรของเสียงวรรณยุกต์เฉพาะในวรรณยุกต์คอล์มน์ A เช่นกัน ในขณะที่ในภาษาลาวที่สัมผัสกับภาษาพวนพบว่า ลักษณะที่ถูกแทรกแซงโดยภาษาพวน คือ การรวมตัวของเสียงวรรณยุกต์คอล์มน์ B กับ DL ซึ่งคนลาวที่พูดภาษาพวนได้นั้นสลับใช้วรรณยุกต์ใน B4 บางครั้งก็เป็นหน่วยเสียงเดียวกับวรรณยุกต์ในช่อง DL4 แต่บางครั้งก็ไม่เหมือนกัน

ภาพที่ 4 สันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาพวนของผู้มีภาวะสองภาษา (พวน+ลาว)

นอกจากระดับระบบวรรณยุกต์แล้ว ยังพบการแทรกแซงของภาษาในระดับ**สัทลักษณะของวรรณยุกต์**ด้วย นั่นคือ พบว่าในภาษาของคนลาวที่พูดภาษาลาวและภาษาพวนได้ในอำเภอบ้านฝ่อมมีการยืมหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A4 จากภาษาพวน ส่วนคนลาวที่พูดได้ทั้งภาษาลาวและภาษาผู้ไทในอำเภอศรีธาตุนั้นไม่พบการแทรกแซงของเสียงในระดับสัทลักษณะของวรรณยุกต์แต่อย่างใด

ภาคผนวก ค

แนวคิดเรื่องกล่องวรรณยุกต์ของวิลเลียม เจ เกิดนีย์ (Gedney, 1972)

วิลเลียม เจ เกิดนีย์ (Gedney, 1972) ได้เสนอวิธีการศึกษาระบบวรรณยุกต์ให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วไว้ในบทความเรื่อง “A checklist for determining tones in Tai dialects” เกิดนีย์ได้สร้างกล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์ (tone box) เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยในการเก็บข้อมูล โดยอาศัยความสัมพันธ์ของพยัญชนะต้นกับวรรณยุกต์อันเกี่ยวข้องกับการสืบสร้างระบบเสียงดั้งเดิมในภาษาตระกูลไท (Proto-Tai language) ลักษณะของกล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์แสดงในภาพที่ 5

วรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม		*A	*B	*C	*DL	*DS
		พยัญชนะต้น				
พยัญชนะ เสียงไม่ ก้อง	1. เสียงกักไม่ก้องพ่นลม เสียงเสียดแทรกไม่ก้อง เสียงนาสิกไม่ก้อง เสียงเหลวและเสียงอัมสระไม่ก้อง เช่น เช่น *ph-, *s-, *hm-, *hl-, *hw- ฯลฯ	1	5	9	13	17
	2. เสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม เช่น *p-, *t-, *k- ฯลฯ	2	6	10	14	18
	3. เสียงที่มีการกักที่เส้นเสียง เช่น *ʔb-, *ʔd-, *ʔ- ฯลฯ	3	7	11	15	19
พยัญชนะ เสียงก้อง	4. เสียงกักก้อง เสียงเสียดแทรกก้อง เสียงนาสิกก้อง เสียงเหลวและเสียงอัมสระก้อง เช่น *b-, *z-, *m-, *l-, *r-, *w- ฯลฯ	4	8	12	16	20
		พยางค์เป็น			พยางค์ตาย	

ภาพที่ 5 กล่องทดสอบวรรณยุกต์ตามแนวคิดของวิลเลียม เจ เกิดนีย์ (Gedney, 1972)

คำจำกัดความ

A, B, C, DL, DS หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมที่นักภาษาศาสตร์เปรียบเทียบและเชิงประวัติสืบสร้างไว้ได้แก่

A หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมที่ปรากฏในคำเป็น ไม่มีเครื่องหมายวรรณยุกต์กำกับ เช่น คำว่า หู ขา กา คา ปาน กาย คาง เป็นต้น

B หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมที่ปรากฏในคำเป็น มีเครื่องหมายวรรณยุกต์เอวกำกับ เช่น คำว่า ข่า ป่า คำ ข่าว ม่าน ค่าย เป็นต้น

C หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมที่ปรากฏในคำเป็น มีเครื่องหมายวรรณยุกต์โทกำกับ เช่น คำว่า ข้ำ ป้ำ คำ ข้าม ต้าย ค้าง เป็นต้น

DL หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมที่ปรากฏในคำตาย สระเสียงยาว เช่น คำว่า ขาด ปาด คาด บาด คาบ เป็นต้น

DS หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมที่ปรากฏในคำตาย สระเสียงสั้น เช่น คำว่า ชัด
 ปัด คัด ซัก จับ เป็นต้น

รายการคำสำหรับทดสอบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นที่เก็ดนี้อยู่เสนอไว้แสดงในภาพที่ 6

	A	B	C	DL	DS
1	หู ขา หัว	ไซ้ ผ่า เข่า	ข้าว เสื่อ ฆ่า	ขาด เหงือก หาบ	หมัด สุก ผัก
2	ปี ตา กิน	ป่า ไก่อ แก	ป่า ข้าวกล้า ต้ม	ปอด ปีก ตอก	กบ ตับ เจ็บ
3	บิน แดง ดาว	บำ บ่าว ดำ	บำ หมู่บ้าน อ้าปาก	แดด อาบ ดอก	เบ็ด ดิบ อก
4	มือ ควาย นา	พี่ พ่อ ไร่	น้ำ น้อง ไม้	มีด ลูก เลือด	นก มัด ลัก

ภาพที่ 6 รายการคำสำหรับทดสอบเสียงวรรณยุกต์ตามแนวคิดของวิลเลียม เจ เก็ดนี้อยู่ (Gedney, 1972)

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างแบบสอบถามเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในระดับตำบล

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นโดยดิฉันนางสาวพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล นิสิตปริญญาเอก ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งกำลังทำงานวิจัยเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์: กรณีศึกษาภาษากลุ่มลาว” มีความประสงค์ที่จะขอความร่วมมือให้ท่านช่วยตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับภาษาที่พูดโดยคนที่อยู่ในตำบลของท่านตามความเป็นจริงในปัจจุบัน

อนึ่ง ดิฉันนางสาวพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล มีวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลจากแบบสอบถามชุดนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเตรียมการเพื่อเก็บข้อมูลภาษาลาวและอิทธิพลของภาษาที่ใช้ในบริเวณเดียวกันในงานวิจัยที่จะทำต่อไป มิได้มีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจกลุ่มชนและภาษาของกลุ่มชนเพื่อประโยชน์ทางการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ หรือทางด้านอื่น ๆ อันจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชากรและการบริหารส่วนท้องถิ่นแต่อย่างใด

ในการตอบแบบสอบถาม ท่านสามารถให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลุ่มชนหรือภาษาที่พูดในตำบลของท่านได้ตามใจชอบ ในหัวข้อข้อมูลเพิ่มเติม (หน้า ก.) และท่านสามารถดูตัวอย่างชื่อภาษาได้ในดัชนีชื่อภาษาซึ่งเรียงตามลำดับตัวอักษร ก-ฮ ในหน้า ข. ซึ่งอยู่ตอนท้ายของแบบสอบถาม

หลังจากตอบแบบสอบถามครบทุกข้อและทุกชั้นตอนแล้ว กรุณาใส่แบบสอบถามทุกหน้าลงในซองเปล่าติดแสตมป์และจำหน่ายซองที่แนบมาพร้อมนี้ แล้วส่งกลับไปยังดิฉัน นางสาวพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล)

นิสิตปริญญาเอก ภาควิชาภาษาศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมายเหตุ

กรุณาส่งแบบสอบถามกลับไปให้ครบทุกหน้า และกรุณาอย่าฉีกหรือดึงแบบสอบถามหน้าใดหน้าหนึ่งออกไป ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลเกี่ยวกับภาษาที่พูดในตำบลของท่าน

แบบสอบถามเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในระดับตำบล

กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่อง และเติมคำตอบลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้กรอกข้อมูล

ชื่อ-นามสกุลผู้กรอกข้อมูล (นาย, นาง, นางสาว)

อาชีพของผู้กรอกข้อมูล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต.ประจำหมู่บ้าน

อื่น ๆ (โปรดระบุ)

ที่อยู่ของผู้กรอกข้อมูล บ้านเลขที่ หมู่ที่ ตำบล อำเภอ

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ เบอร์โทรศัพท์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับตำบล

1) ตำบล สังกัดอำเภอ จังหวัด

2) ในตำบล มีจำนวนหมู่บ้าน หมู่บ้าน

3) จำนวนประชากรในตำบลมีประมาณ ครัวเรือน หรือประมาณ คน

4) ภาษาที่พูดในตำบลของท่านมีจำนวน ภาษา ได้แก่ ภาษา

ภาษากลางที่ประชากรใช้พูดติดต่อกันในระดับตำบล คือ ภาษา

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับภาษาพูดในหมู่บ้าน

กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความจริงเกี่ยวกับหมู่บ้าน และกรอกข้อมูลเกี่ยวกับภาษาพูดในหมู่บ้าน โดยท่านสามารถดูชื่อภาษาต่าง ๆ ในดัชนีชื่อภาษาที่แนบมาในข้างท้ายของแบบสอบถามนี้ (กรุณาระบุจำนวนคนในหมู่บ้านที่พูดภาษาต่าง ๆ โดยประมาณ)

หมู่บ้านที่ 1 ชื่อหมู่บ้าน

จำนวนประชากรในหมู่บ้านประมาณ คน จำนวนภาษาที่พูดในหมู่บ้านมีจำนวน ภาษา
ได้แก่ (ระบุชื่อภาษาและจำนวนคนโดยประมาณ)

ภาษากลางที่ใช้พูดในหมู่บ้าน คือ ภาษา

มี ไม่มี ภาษาลาว (ลาวอีสาน) ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ)
 ภาษาลาวอื่น ๆ (โปรดระบุชื่อภาษาลาว)

จำนวนผู้พูดภาษาลาว (ลาวอีสาน) ประมาณ คน ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ) ประมาณ
..... คน ภาษาลาวอื่น ๆ ได้แก่

(โปรดระบุชื่อภาษาลาวอื่น ๆ และจำนวนผู้พูดแต่ละภาษาโดยประมาณ)

หมู่บ้านที่ 2 ชื่อหมู่บ้าน

จำนวนประชากรในหมู่บ้านประมาณ คน จำนวนภาษาที่พูดในหมู่บ้านมีจำนวน ภาษา
ได้แก่ (ระบุชื่อภาษาและจำนวนคนโดยประมาณ)

ภาษากลางที่ใช้พูดในหมู่บ้าน คือ ภาษา

มี ไม่มี ภาษาลาว (ลาวอีสาน) ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ)
 ภาษาลาวอื่น ๆ (โปรดระบุชื่อภาษาลาว)

จำนวนผู้พูดภาษาลาว (ลาวอีสาน) ประมาณ คน ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ) ประมาณ
..... คน ภาษาลาวอื่น ๆ ได้แก่

(โปรดระบุชื่อภาษาลาวอื่น ๆ และจำนวนผู้พูดแต่ละภาษาโดยประมาณ)

หมู่บ้านที่ 3 ชื่อหมู่บ้าน

จำนวนประชากรในหมู่บ้านประมาณ คน จำนวนภาษาที่พูดในหมู่บ้านมีจำนวน ภาษา
ได้แก่ (ระบุชื่อภาษาและจำนวนคนโดยประมาณ)

ภาษากลางที่ใช้พูดในหมู่บ้าน คือ ภาษา

มี ไม่มี ภาษาลาว (ลาวอีสาน) ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ)
 ภาษาลาวอื่น ๆ (โปรดระบุชื่อภาษาลาว)

จำนวนผู้พูดภาษาลาว (ลาวอีสาน) ประมาณ คน ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ) ประมาณ
..... คน ภาษาลาวอื่น ๆ ได้แก่

(โปรดระบุชื่อภาษาลาวอื่น ๆ และจำนวนผู้พูดแต่ละภาษาโดยประมาณ)

หมู่บ้านที่ 4 ชื่อหมู่บ้าน

จำนวนประชากรในหมู่บ้านประมาณ คน จำนวนภาษาที่พูดในหมู่บ้านมีจำนวน ภาษา
ได้แก่ (ระบุชื่อภาษาและจำนวนคนโดยประมาณ)

ภาษากลางที่ใช้พูดในหมู่บ้าน คือ ภาษา

มี ไม่มี ภาษาลาว (ลาวอีสาน) ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ)
 ภาษาลาวอื่น ๆ (โปรดระบุชื่อภาษาลาว)

จำนวนผู้พูดภาษาลาว (ลาวอีสาน) ประมาณ คน ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ) ประมาณ
..... คน ภาษาลาวอื่น ๆ ได้แก่

(โปรดระบุชื่อภาษาลาวอื่น ๆ และจำนวนผู้พูดแต่ละภาษาโดยประมาณ)

หมู่บ้านที่ 5 ชื่อหมู่บ้าน

จำนวนประชากรในหมู่บ้านประมาณ คน จำนวนภาษาที่พูดในหมู่บ้านมีจำนวน ภาษา
ได้แก่ (ระบุชื่อภาษาและจำนวนคนโดยประมาณ)

ภาษากลางที่ใช้พูดในหมู่บ้าน คือ ภาษา

มี ไม่มี ภาษาลาว (ลาวอีสาน) ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ)
 ภาษาลาวอื่น ๆ (โปรดระบุชื่อภาษาลาว)

จำนวนผู้พูดภาษาลาว (ลาวอีสาน) ประมาณ คน ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ) ประมาณ
..... คน ภาษาลาวอื่น ๆ ได้แก่

(โปรดระบุชื่อภาษาลาวอื่น ๆ และจำนวนผู้พูดแต่ละภาษาโดยประมาณ)

หมู่บ้านที่ 6 ชื่อหมู่บ้าน

จำนวนประชากรในหมู่บ้านประมาณ คน จำนวนภาษาที่พูดในหมู่บ้านมีจำนวน ภาษา
ได้แก่ (ระบุชื่อภาษาและจำนวนคนโดยประมาณ)

ภาษากลางที่ใช้พูดในหมู่บ้าน คือ ภาษา

มี ไม่มี ภาษาลาว (ลาวอีสาน) ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ)
 ภาษาลาวอื่น ๆ (โปรดระบุชื่อภาษาลาว)

จำนวนผู้พูดภาษาลาว (ลาวอีสาน) ประมาณ คน ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ) ประมาณ
..... คน ภาษาลาวอื่น ๆ ได้แก่

(โปรดระบุชื่อภาษาลาวอื่น ๆ และจำนวนผู้พูดแต่ละภาษาโดยประมาณ)

หมู่บ้านที่ 7 ชื่อหมู่บ้าน

จำนวนประชากรในหมู่บ้านประมาณ คน จำนวนภาษาที่พูดในหมู่บ้านมีจำนวน ภาษา
ได้แก่ (ระบุชื่อภาษาและจำนวนคนโดยประมาณ)

ภาษากลางที่ใช้พูดในหมู่บ้าน คือ ภาษา

มี ไม่มี ภาษาลาว (ลาวอีสาน) ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ)
 ภาษาลาวอื่น ๆ (โปรดระบุชื่อภาษาลาว)

จำนวนผู้พูดภาษาลาว (ลาวอีสาน) ประมาณ คน ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ) ประมาณ
..... คน ภาษาลาวอื่น ๆ ได้แก่

(โปรดระบุชื่อภาษาลาวอื่น ๆ และจำนวนผู้พูดแต่ละภาษาโดยประมาณ)

หมู่บ้านที่ 8 ชื่อหมู่บ้าน

จำนวนประชากรในหมู่บ้านประมาณ คน จำนวนภาษาที่พูดในหมู่บ้านมีจำนวน ภาษา
ได้แก่ (ระบุชื่อภาษาและจำนวนคนโดยประมาณ)

ภาษากลางที่ใช้พูดในหมู่บ้าน คือ ภาษา

มี ไม่มี ภาษาลาว (ลาวอีสาน) ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ)
 ภาษาลาวอื่น ๆ (โปรดระบุชื่อภาษาลาว)

จำนวนผู้พูดภาษาลาว (ลาวอีสาน) ประมาณ คน ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ) ประมาณ
..... คน ภาษาลาวอื่น ๆ ได้แก่

(โปรดระบุชื่อภาษาลาวอื่น ๆ และจำนวนผู้พูดแต่ละภาษาโดยประมาณ)

หมู่บ้านที่ 9 ชื่อหมู่บ้าน

จำนวนประชากรในหมู่บ้านประมาณ คน จำนวนภาษาที่พูดในหมู่บ้านมีจำนวน ภาษา
ได้แก่ (ระบุชื่อภาษาและจำนวนคนโดยประมาณ)

ภาษากลางที่ใช้พูดในหมู่บ้าน คือ ภาษา

มี ไม่มี ภาษาลาว (ลาวอีสาน) ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ)
 ภาษาลาวอื่น ๆ (โปรดระบุชื่อภาษาลาว)

จำนวนผู้พูดภาษาลาว (ลาวอีสาน) ประมาณ คน ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ) ประมาณ
..... คน ภาษาลาวอื่น ๆ ได้แก่

(โปรดระบุชื่อภาษาลาวอื่น ๆ และจำนวนผู้พูดแต่ละภาษาโดยประมาณ)

หมู่บ้านที่ 10 ชื่อหมู่บ้าน

จำนวนประชากรในหมู่บ้านประมาณ คน จำนวนภาษาที่พูดในหมู่บ้านมีจำนวน ภาษา
ได้แก่ (ระบุชื่อภาษาและจำนวนคนโดยประมาณ)

ภาษากลางที่ใช้พูดในหมู่บ้าน คือ ภาษา

มี ไม่มี ภาษาลาว (ลาวอีสาน) ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ)
 ภาษาลาวอื่น ๆ (โปรดระบุชื่อภาษาลาว)

จำนวนผู้พูดภาษาลาว (ลาวอีสาน) ประมาณ คน ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ) ประมาณ
..... คน ภาษาลาวอื่น ๆ ได้แก่

(โปรดระบุชื่อภาษาลาวอื่น ๆ และจำนวนผู้พูดแต่ละภาษาโดยประมาณ)

หมู่บ้านที่ 11 ชื่อหมู่บ้าน

จำนวนประชากรในหมู่บ้านประมาณ คน จำนวนภาษาที่พูดในหมู่บ้านมีจำนวน ภาษา
ได้แก่ (ระบุชื่อภาษาและจำนวนคนโดยประมาณ)

ภาษากลางที่ใช้พูดในหมู่บ้าน คือ ภาษา

มี ไม่มี ภาษาลาว (ลาวอีสาน) ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ)
 ภาษาลาวอื่น ๆ (โปรดระบุชื่อภาษาลาว)

จำนวนผู้พูดภาษาลาว (ลาวอีสาน) ประมาณ คน ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ) ประมาณ
..... คน ภาษาลาวอื่น ๆ ได้แก่

(โปรดระบุชื่อภาษาลาวอื่น ๆ และจำนวนผู้พูดแต่ละภาษาโดยประมาณ)

หมู่บ้านที่ 12 ชื่อหมู่บ้าน

จำนวนประชากรในหมู่บ้านประมาณ คน จำนวนภาษาที่พูดในหมู่บ้านมีจำนวน ภาษา
ได้แก่ (ระบุชื่อภาษาและจำนวนคนโดยประมาณ)

ภาษากลางที่ใช้พูดในหมู่บ้าน คือ ภาษา

มี ไม่มี ภาษาลาว (ลาวอีสาน) ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ)
 ภาษาลาวอื่น ๆ (โปรดระบุชื่อภาษาลาว)

จำนวนผู้พูดภาษาลาว (ลาวอีสาน) ประมาณ คน ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ) ประมาณ
..... คน ภาษาลาวอื่น ๆ ได้แก่

(โปรดระบุชื่อภาษาลาวอื่น ๆ และจำนวนผู้พูดแต่ละภาษาโดยประมาณ)

หมู่บ้านที่ 13 ชื่อหมู่บ้าน

จำนวนประชากรในหมู่บ้านประมาณ คน จำนวนภาษาที่พูดในหมู่บ้านมีจำนวน ภาษา
ได้แก่ (ระบุชื่อภาษาและจำนวนคนโดยประมาณ)

ภาษากลางที่ใช้พูดในหมู่บ้าน คือ ภาษา

มี ไม่มี ภาษาลาว (ลาวอีสาน) ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ)
 ภาษาลาวอื่น ๆ (โปรดระบุชื่อภาษาลาว)

จำนวนผู้พูดภาษาลาว (ลาวอีสาน) ประมาณ คน ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ) ประมาณ
..... คน ภาษาลาวอื่น ๆ ได้แก่

(โปรดระบุชื่อภาษาลาวอื่น ๆ และจำนวนผู้พูดแต่ละภาษาโดยประมาณ)

หมู่บ้านที่ 14 ชื่อหมู่บ้าน

จำนวนประชากรในหมู่บ้านประมาณ คน จำนวนภาษาที่พูดในหมู่บ้านมีจำนวน ภาษา
ได้แก่ (ระบุชื่อภาษาและจำนวนคนโดยประมาณ)

ภาษากลางที่ใช้พูดในหมู่บ้าน คือ ภาษา

มี ไม่มี ภาษาลาว (ลาวอีสาน) ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ)
 ภาษาลาวอื่น ๆ (โปรดระบุชื่อภาษาลาว)

จำนวนผู้พูดภาษาลาว (ลาวอีสาน) ประมาณ คน ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ) ประมาณ
..... คน ภาษาลาวอื่น ๆ ได้แก่

(โปรดระบุชื่อภาษาลาวอื่น ๆ และจำนวนผู้พูดแต่ละภาษาโดยประมาณ)

หมู่บ้านที่ 15 ชื่อหมู่บ้าน

จำนวนประชากรในหมู่บ้านประมาณ คน จำนวนภาษาที่พูดในหมู่บ้านมีจำนวน ภาษา
ได้แก่ (ระบุชื่อภาษาและจำนวนคนโดยประมาณ)

ภาษากลางที่ใช้พูดในหมู่บ้าน คือ ภาษา

มี ไม่มี ภาษาลาว (ลาวอีสาน) ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ)
 ภาษาลาวอื่น ๆ (โปรดระบุชื่อภาษาลาว)

จำนวนผู้พูดภาษาลาว (ลาวอีสาน) ประมาณ คน ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ) ประมาณ
..... คน ภาษาลาวอื่น ๆ ได้แก่

(โปรดระบุชื่อภาษาลาวอื่น ๆ และจำนวนผู้พูดแต่ละภาษาโดยประมาณ)

หมู่บ้านที่ 16 ชื่อหมู่บ้าน

จำนวนประชากรในหมู่บ้านประมาณ คน จำนวนภาษาที่พูดในหมู่บ้านมีจำนวน ภาษา
ได้แก่ (ระบุชื่อภาษาและจำนวนคนโดยประมาณ)

ภาษากลางที่ใช้พูดในหมู่บ้าน คือ ภาษา

มี ไม่มี ภาษาลาว (ลาวอีสาน) ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ)
 ภาษาลาวอื่น ๆ (โปรดระบุชื่อภาษาลาว)

จำนวนผู้พูดภาษาลาว (ลาวอีสาน) ประมาณ คน ภาษาลาวจากประเทศลาว (ลาวอพยพ) ประมาณ
..... คน ภาษาลาวอื่น ๆ ได้แก่

(โปรดระบุชื่อภาษาลาวอื่น ๆ และจำนวนผู้พูดแต่ละภาษาโดยประมาณ)

ดัชนีชื่อภาษา

กะเลิง	ไทเขิน (ไทซิ่น)	มาบริ (ผีตองเหลือง)
กะเหรี่ยง (ปกากญอ)	ไทดำ (ลาวโซ่ง/ไทยทรงดำ/ลาวทรงดำ)	เมี่ยน (เข่า)
กะเหรี่ยงตองตู (ปาโอ)	ไทแดง	มุเซอ
กะเหรี่ยงแบร (บะเว)	ไทลื้อ	ยาวี
กะเหรี่ยงโปว์	ไทใหญ่ (ฉาน)	ยุมบริ
กะเหรี่ยงสะกอ	ไทยกลาง (ไทยกรุงเทพ)	โย้ย
กวย	ไทยตากใบ	ละเม็ต
ขมุ	ไทยใต้	ลัวะ (ละว้า/ละเวือะ)
ข่า	ไทยมุสลิม	ลาวครั่ง (ลาวคั่ง)
เขมร	ไไทยวน	ลาวแง้ว
จีนกลาง	ไทยอง	ลาวใต้
จีนแคะ	ไไทยยา	ลาว (ประเทศลาว)
จีนแต้จิ๋ว	ไทยเหนือ	ลาว (ลาวอีสาน)
จีนไหหลำ	บิซู	ลาวเวียง
จีนฮกเกี้ยน	ผู้ไท (ภูไท)	ลีซอ
จีนฮ่อ	พม่า	เวียดนาม
ชอง	พวน	ส่วย
โซ่	ม้ง (แม้ว)	แสก
ญ้อ	มอญ	อีก้อ
ญี่ฮักร (ชาวนน/คนดง)	มาเลย์	อุก้อง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

ความเป็นมาของคำว่า “ลาว” และประวัติศาสตร์การอพยพย้ายถิ่นของคนลาวโดยสังเขป

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับคนลาวโดยเฉพาะในแง่ความเป็นมาของคำเรียกชื่อกลุ่มชนว่า “ลาว” รวมทั้งประวัติและเส้นทางการอพยพย้ายถิ่นของคนลาวจะเป็นประโยชน์สำหรับการวิเคราะห์และตีความผลการวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวในงานวิจัยนี้ ดังนั้นจึงได้นำข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและเส้นทางการอพยพของคนลาวและการกระจายตามบริเวณต่าง ๆ ของคนลาวมากล่าวไว้พอสังเขป

1. ความเป็นมาของคำว่า “ลาว” โดยสังเขป

ในสมัยอดีตกาลเมื่อครั้งพวกมอญ-ขอมเป็นใหญ่อยู่ในแหลมอินโดจีนหรือสุวรรณภูมิประเทศนั้น ดินแดนนี้ได้ถูกแบ่งเขตอำนาจออกเป็นอาณาจักรใหญ่ ๆ 2 อาณาจักร คือ อาณาจักรทวารวดีหรือศรีวิชัยซึ่งครอบคลุมดินแดนภาคตะวันตกของแหลมอินโดจีนนับแต่ปากดงพญาเย็น ใต้เมืองนครราชสีมาลงไปจนถึงเขตแดนพม่าด้านตะวันออก เลยไปจนถึงแหลมมลายู และอาณาจักรโคตบูรหรือพูนัน ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอาณาจักรทวารวดี มีอาณาเขตตั้งแต่เมืองนครราชสีมาเป็นต้นมา รวมเอาภาคอีสานของไทย และประเทศลาวตั้งแต่แขวงเวียงจันทน์ลงไปจนถึงนครจำปาศักดิ์ (ลีลา วีระวงส์, 2496 แปลโดยสมหมาย เปรมจิตต์, 2540) เมื่อเอ่ยถึงคำว่า “ลาว” ในปัจจุบัน โดยทั่วไปผู้คนมักจะนึกถึงประเทศสปป.ลาวทั้งหมดและภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานของประเทศไทย

ความเชื่อเกี่ยวกับกำเนิดของคำว่า “ลาว” นั้นมีผู้กล่าวไว้แตกต่างกัน เช่น ในพงศาวดารชาติไทยของหลวงวิจิตรวาทการ (อ้างถึงในลีลา วีระวงส์, 2496: 12 แปลโดยสมหมาย เปรมจิตต์, 2540) กล่าวไว้ว่า คำว่า “ลาว” มาจากคำว่า “ลวะ” หรือ “ลวะ” ซึ่งเป็นชื่อของคนชาติหนึ่งที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนส่วนนี้มาก่อน เมื่อคนไทยอพยพลงมาอยู่ปะปนกับคนกลุ่มนี้ คนไทยจึงเรียกคนกลุ่มนี้ว่า “ลาว” หรือในตำนานเรื่องชาติไทยของพระยาอนุমানราชธน (อ้างถึงในลีลา วีระวงส์, 2496: 12 แปลโดยสมหมาย เปรมจิตต์, 2540) กล่าวถึงกำเนิดของคำว่า “ลาว” ด้วยการอ้างอิงเรื่องเล่าเกี่ยวกับคนพวกหนึ่งที่ตั้งถิ่นฐานอยู่แถบแม่น้ำโขง ช้างภูเขอันเป็นดินแดนเสฉวนของจีนทุกวันนี้ บรรพบุรุษของคนชาติลาวถือกำเนิดขึ้นที่นั่น และถูกเรียกว่า พวกอ้ายลาว ในตำนานนี้กล่าวว่า คำว่า “ลาว” เป็นคำที่เพี้ยนมาจากภาษาจีนคือ “หลั่ง” หรือ “ลี” ที่ต่อมาเสียงเพี้ยนเป็น “ลู่” หรือ “ลวง” และกลายเป็นคำว่า “ลาว” ในที่สุด นอกจากนี้ยังมีนักปราชญ์บางท่านที่มีความเห็นว่า คำว่า “ลาว” เป็นคำเดียวกันกับคำว่า “ดาว” เนื่องจากคนลาวมักจะตั้งถิ่นฐานอยู่ในที่สูง และมีความเจริญมาก่อนจีน จึงถือเป็นผู้พวกดาว หรือเทียน แถน ไท ไท ซึ่งหมายความว่า ฟ้า เหมือนกัน ดังนั้นคำว่า “ลาว” จึงหมายความว่า “ฟ้า” ได้ เพราะเสียง “ด” กลายเป็น “ล” และเพราะเหตุนี้คนกลุ่มลาวจึงมีลัทธิถือผีฟ้ามาแต่เดิม สำหรับความหมายของคำว่า “ลาว” นั้นก็มีผู้สันนิษฐานไว้แตกต่างกัน เช่น คลิฟตัน ดีอดด์ (2520 อ้างถึงในลีลา วีระวงส์,

2496: 15 แปลโดยสมหมาย เปรมจิตต์, 2540) หมอสอนศาสนาชาวอเมริกัน กล่าวไว้ว่า “ลาว” แปลว่า ใหญ่ หรือคนใหญ่ หมายความว่า ชาตินลาวเป็นชาติใหญ่ มีคนมาก และมีความเจริญหรือเป็นชนชาติที่มีอารยธรรมสูงในสมัยโบราณ มหาสีลา วีระวงส์ (2496 แปลโดยสมหมาย เปรมจิตต์, 2540) เชื่อว่า คำว่า “ลาว” เพี้ยนมาจากคำว่า “หลั่ง ลี ลุง ลวง” และคำว่า “ลวง” เพี้ยนมาเป็น “หลวง” ได้ ดังนั้น “ลาว” จึงหมายความว่า ใหญ่ หรือเจริญ อย่างไรก็ตาม เท่าที่ผ่านมา ยังไม่มีผู้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับกำเนิดคำว่า “ลาว” ว่ามาจากที่ใดหรือมีความหมายว่าอย่างไร ไวชัดเจนนัก แต่ข้อมูลเท่าที่มีผู้เสนอไว้บ่งชี้ว่าค่อนข้างเป็นประโยชน์ในแง่ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาตินลาว

ในปัจจุบันถือว่า “ลาว” เป็นชื่อชนชาติที่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) มีชื่อเรียกตนเองว่า “ลาว” และในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีชื่อเรียกตนเองว่า “ลาว” “ลาวอีสาน” หรือ “ไทยอีสาน” นอกจากนี้ยังมีคนลาวบางส่วนอาศัยกระจายอยู่ในภาคกลางของประเทศไทยที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันออกไป เช่น ลาวเวียง ลาวใต้ ลาวภาคกลาง เป็นต้น เดิมในสปป.ลาวมีการจัดแบ่งคนลาวออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ตามลำดับถิ่นฐานที่อยู่อาศัย ได้แก่ ลาวเทิง คือ กลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานบนที่ดอนและที่สูง เป็นชนดั้งเดิมที่เรียกกันกว้าง ๆ ว่า “ข่า” หรือ “ข่า” (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2538) คนกลุ่มนี้แบ่งออกเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อีกหลายกลุ่ม กลุ่มที่มีมากที่สุด ได้แก่ ขมุ และรองลงมาคือ ถิ่น ละเมิด บรู กะตาง และอะล็ก (สมทรง บุรุษพัฒน์, 2539) ซึ่งล้วนแต่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร ลาวอีกกลุ่มหนึ่ง คือ ลาวสูง เป็นกลุ่มที่อพยพโยกย้ายเข้ามาอยู่ในประเทศสปป.ลาว เป็นกลุ่มล่าสุดโดยมาจากประเทศจีนและเวียดนาม ได้แก่ ม้ง-เมี่ยนหรือเย้า ซึ่งม้งจัดเป็นลาวสูงกลุ่มใหญ่ที่สุด และลาวอีกกลุ่มหนึ่ง คือ ลาวลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ตั้งหลักแหล่งในพื้นที่ลุ่มใกล้แม่น้ำลำคลองหนองบึงที่เป็นที่ราบน้ำท่วมถึงเป็นที่เพาะปลูกข้าวได้ เป็นกลุ่มที่สัมพันธ์กับชนชาติไท แต่ไม่ใช่ลาวลุ่มทุกคนที่เป็นคนไท เพราะในบริเวณดังกล่าวมีคนหลายกลุ่มอาศัยปะปนกันอยู่ ในประเทศสปป.ลาวนั้นลาวลุ่มจัดเป็นลาวกลุ่มใหญ่ที่สุดในบรรดาลาวทั้งสามกลุ่ม

2. ประวัติและเส้นทางการอพยพของคนลาวและการกระจายตามบริเวณต่าง ๆ ของคนลาว

ส่วนประวัติการอพยพโยกย้ายของคนลาว หรือคนลาวอีสานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยนั้น ตามหลักฐานทางตำนานและพงศาวดารนั้นกล่าวได้ว่า ลาวเป็นกลุ่มชนที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในเขตลุ่มแม่น้ำโขงตั้งแต่เขตเมืองสิงห์ทางตอนใต้ของแคว้นสิบสองปันนามายังแคว้นสิบสองจุไทในเขตลุ่มแม่น้ำดำทางตะวันออกและคลุมลงมาทางใต้ในเขตหัวพันลงมาจนถึงแคว้นตรัน-นินห์ของเวียดนาม การสร้างบ้านแปลงเมืองของคนลาวในระยะแรกนั้นเกิดขึ้นที่เมืองแฉกแคว้นสิบสองจุไท ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า เตียนเปียนฟู อยู่ในเขตประเทศเวียดนาม ต่อมาจึงค่อย ๆ กระจายถิ่นมาตามลุ่มแม่น้ำโขงทางด้านตะวันตกและด้านใต้ เมื่อครั้งเกิดสงครามไทย-ลาวในสมัยที่เจ้าอนุวงศ์เป็นเจ้าผู้ครองนครเวียงจันทน์ ผลกระทบของสงครามครั้งใหญ่ดังกล่าวเป็นเหตุให้ประชาชนลาวหลายเผ่าพันธุ์ต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัย บางพวกโยกย้ายไปอยู่ในเขตเวียดนาม และบางพวกก็ย้ายมาอยู่ในประเทศไทย การเข้ามาอยู่ในดินแดนไทยของคนลาวนั้นอาจกล่าวได้ว่าเข้า

มาใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานตั้งเป็นบ้านเมือง ส่วนใหญ่จะกระจายกันอยู่ตามท้องถิ่นต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ส่วนลักษณะที่สอง คือ การถูกกวาดต้อนเข้ามาซึ่งส่วนใหญ่จะถูกนำมาอยู่ในเขตจังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลางของประเทศไทย (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2538) การอพยพของคนลาวเข้าสู่ประเทศไทยครั้งสำคัญมี 3 ระยะ คือ ระยะแรกในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี คนลาวในหลวงพระบาง เวียงจันทน์ และจำปาสัก ถูกกวาดต้อนมายังกรุงธนบุรี ระยะที่สอง ในสมัยรัชกาลพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ในปีพ.ศ.2334 กองทัพไทยยกไปตีหลวงพระบางและกวาดต้อนผู้คนจากหลวงพระบางเข้าสู่ประเทศไทย และระยะที่สาม สมัยรัชกาลพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว กองทัพไทยโจมตีเมืองเวียงจันทน์ และกวาดต้อนผู้คนจากเวียงจันทน์เข้ามาในประเทศไทยอีก ในที่นี้อาจกล่าวสรุปเกี่ยวกับการกระจายของคนลาวในประเทศไทยได้ดังนี้

3. คนลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานของประเทศไทยเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของคนลาวทั้งคนลาวอีสานและคนลาวที่อพยพจากสปป.ลาวเข้ามาอาศัยอยู่ตามบริเวณชายแดนในหลายจังหวัดทางภาคอีสาน เช่น จังหวัดเลย หนองคาย นครพนม มุกดาหาร อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ หากพิจารณาการกระจายตามบริเวณต่าง ๆ ของคนลาวอีสานในภาคอีสานอาจสรุปได้ 5 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ การกระจายกันอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำมูลตอนต้น ได้แก่ นครราชสีมาและชัยภูมิ บริเวณลุ่มน้ำมูลตอนล่าง ได้แก่ อุบลราชธานี สุรินทร์ ศรีสะเกษ (และในอดีตอาจรวมถึงนครจำปาสักในสปป.ลาวด้วย) บริเวณลุ่มน้ำชี ได้แก่ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม กาฬสินธุ์ และบริเวณลุ่มน้ำโขง ได้แก่ อุดรธานี หนองคาย นครพนม สกลนคร ขอนแก่น และเลย (เติม วิชาคย์พจนกิจ, 2542)

การกระจายของคนลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานของประเทศไทยซึ่งเป็นที่ดินแดนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำโขงนั้น กล่าวได้ว่า ในระยะแรก ๆ ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นลงมา คนลาวกระจายกันอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขงตั้งแต่จังหวัดเลย หนองคาย อุดรธานี สกลนคร จนถึงนครพนม ในระยะนั้นบริเวณดังกล่าวจัดเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านช้าง ต่อมาคนลาวจึงค่อย ๆ กระจายเข้าไปในเขตลุ่มแม่น้ำชี ในเขตจังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ชัยภูมิ และร้อยเอ็ด แล้วกระจายต่อไปยังจังหวัดยโสธรและอุบลราชธานี จนอาจกล่าวได้ว่า ดินแดนลุ่มแม่น้ำโขงและแม่น้ำชีซึ่งจัดว่าเป็นอีสานตอนกลางและอีสานเหนือนั้นเป็นท้องถิ่นที่คนลาวตั้งหลักแหล่งกระจายกันอยู่ ส่วนการกระจายของคนลาวมายังอีสานใต้หรือบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำมูลนั้นเพิ่งเกิดขึ้นในตอนหลัง ทั้งนี้เพราะบริเวณดังกล่าวมีเจ้าของครอบครองอยู่ก่อนแล้ว เช่น ในเขตจังหวัดนครราชสีมาก็มีคนไทยเข้ามาอยู่ และถือว่าเมืองนครราชสีมาเป็นหัวเมืองสำคัญในการปกครองภาคอีสานของไทย ห่างจากนครราชสีมาไปทางตะวันออกเฉียงเหนือในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และสุรินทร์ เป็นถิ่นที่อยู่ของกลุ่มชนชาวเขมร ในระยะหลังต่อมาก็มีพวกกูยหรือพวกส่วยที่ต่างก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นบ้านเล็กเมืองน้อยจากกรุงเทพฯ และให้อยู่ภายใต้การปกครองดูแลของเมืองนครราชสีมา

ความแตกต่างในเรื่องเผ่าพันธุ์ดังกล่าว เป็นเหตุให้ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการกำหนดการปกครองในส่วนภูมิภาคเป็นมณฑล ภาคอีสานแบ่งออกเป็น 3 มณฑลคือ มณฑลอุดร ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี หนองคาย สกลนคร และนครพนม มณฑลนครราชสีมา ได้แก่ จังหวัด

นครราชสีมา และจังหวัดใกล้เคียง เช่น บุรีรัมย์และสุรินทร์ และมณฑลอีสาน ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานีและศรีสะเกษ ระยะเวลาต่อมาจึงได้มีการตั้งมณฑลร้อยเอ็ดเพิ่มขึ้นอีก มี 3 จังหวัดคือ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ การปกครองรูปแบบของมณฑลนี้ได้ถูกยกเลิกไปในสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปีพ.ศ.2475

ในปัจจุบันคนลาวหรือลาวอีสานจัดเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่มีภาษาพูดและมีขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้กระจายกันอยู่ตามบริเวณต่าง ๆ ของ 19 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ สุรินทร์ ยโสธร ขอนแก่น อุดรธานี หนองคาย ชัยภูมิ มหาสารคาม กาฬสินธุ์ มุกดาหาร ร้อยเอ็ด นครพนม สกลนคร เลย อุบลราชธานี หนองบัวลำภู และอำนาจเจริญ นอกจากนี้ยังมีคนลาวหรือคนลาวอีสานอาศัยกระจายอยู่ในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย เนื่องจากความจำเป็นเรื่องดินฟ้าอากาศที่ภาคอื่น ๆ อาจได้เปรียบภาคอีสาน ซึ่งมีผลทำให้คนลาวหรือคนอีสานต้องอพยพโยกย้ายไปตั้งหลักแหล่งหรือประกอบอาชีพในภาคอื่น ๆ ของประเทศไทยซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไปนี้

4. คนลาวในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย

เมื่อเกิดการกบฏของเจ้าอนุวงศ์ในสมัยสงครามไทย-ลาวในสมัยต้นรัชกาลที่ 3 ฝ่ายกบฏถูกปราบอย่างรุนแรง นครเวียงจันทน์ถูกเผาทำลายราบ ไทยกวาดต้อนชาวลาวเป็นจำนวนมากจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้มาตั้งถิ่นฐานรอบ ๆ ภูเขาและภาคกลางของประเทศไทย ดังนั้นในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยโดยเฉพาะภาคกลางจึงมีคนลาวที่มีบรรพบุรุษที่เคยกวาดต้อนมาจากสปป.ลาว เมื่อครั้งเกิดสงครามอาศัยกระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีคนลาวจากสปป.ลาวที่เพิ่งอพยพโยกย้ายเข้ามาอยู่ในประเทศไทยในระยะเวลาหลังเมื่อประเทศไทยและสปป.ลาวเปิดชายแดนหลายแห่งให้ผู้คนสามารถเดินทางไปมาหาสู่กันได้อย่างสะดวกโดยเฉพาะในภาคอีสาน เช่น ชายแดนหนองคาย-เวียงจันทน์ นครพนม-ท่าแขก มุกดาหาร-สะหวันนะเขต อุบลราชธานี-จำปาสัก หรือในภาคเหนือเช่น ชายแดนอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย-แขวงบ่อแก้ว และน่าน-ไชยะบุรี เป็นต้น นอกจากคนลาวที่อพยพโยกย้ายมาจากสปป.ลาวแล้ว ในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยยังมีคนลาวอีสานที่อพยพโยกย้ายไปตั้งรกรากอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ค่อนข้างมาก จากการสำรวจข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามถึงองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลเบื้องต้นว่า คนลาวอีสานไม่ได้อพยพเข้ามาอยู่เป็นจำนวนมากในกรุงเทพฯ เท่านั้น แต่ยังมีอาศัยกระจายกันอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ด้วยซึ่งในที่นี้หมายถึงการไปตั้งรกรากของคนลาวอีสานอย่างถาวรเป็นระยะเวลาหลายสิบปีอาจจะเป็นด้วยเหตุผลทางสภาพเศรษฐกิจหรือดินฟ้าอากาศที่เป็นอุปสรรคในการทำเกษตรกรรมอันเป็นอาชีพหลักของคนลาวอีสาน ตัวอย่างบริเวณที่มีคนลาวอีสานไปตั้งรกรากอยู่เป็นระยะเวลานานแล้ว เช่น จังหวัดเชียงราย (อ.เชียงของ อ.เทิง อ.พาน) กาญจนบุรี (อ.สังขละบุรี) สระบุรี (อ.แก่งคอย) สระแก้ว (อ.อรัญประเทศ) ฯลฯ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาอาจกล่าวได้ว่า คนลาวโดยเฉพาะที่อพยพมาจากสปป.ลาวเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณต่าง ๆ ของประเทศไทยโดยเฉพาะในภาคกลางมีหลายกลุ่ม การเรียกชื่อกลุ่มชนของคนลาวในที่นี้เรียกตามที่ปรากฏในงานวิจัยที่ผ่านมาดังนี้

- ลาวเวียง มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในเวียงจันทน์ ปัจจุบันตั้งหลักแหล่งอยู่มากในภาคกลาง เช่น จังหวัดนครปฐม นครสวรรค์ ในภาคตะวันออก เช่น ชลบุรี (จากการสำรวจของผู้วิจัย)
- ลาวใต้ มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในเวียงจันทน์ ลาวกลุ่มอื่น ๆ เช่น ลาวครั่ง จะเรียก ลาวใต้ ว่า “ลาวขี้ไต้” ปัจจุบันอาศัยกระจายอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์ สุพรรณบุรี
- ลาวครั่ง มีถิ่นฐานเดิมอยู่หลวงพระบาง ผู้ใช้ภาษานี้ที่จังหวัดนครสวรรค์เรียกภาษาตนเองว่า ภาษาลาวคั่ง หรือลาวขี้คั่ง ซึ่งหมายถึง ครั่งที่ใช้ฝักตรา ปัจจุบันตั้งหลักแหล่งอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์ ชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม กาญจนบุรี
- ลาวแง้ว ผู้บอกภาษาลาวแง้วในงานของวิไลลักษณ์ เดชะ (2530) ระบุว่าตนเองเป็นลาวกลุ่มเดียวกับลาวครั่ง
- ลาวโซ่ง/ไทดำ มีถิ่นฐานเดิมอยู่บริเวณเดียนเบียนฟู ประเทศเวียดนาม ไทดำอาศัยอยู่ทั่วไปในบริเวณมณฑลกวางสี ยูนนาน และตั้งเกี่ย ถูกกวาดต้อนเข้ามาอยู่ในประเทศไทยในสมัยธนบุรี ปัจจุบันในประเทศไทยมีไทดำอาศัยอยู่มากในจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และจันทบุรี
- ลาวพวน หรือ “พวน” มีถิ่นฐานอยู่ที่เมืองพวน แขวงเมืองเชียงขวาง ประเทศสปป.ลาว ทางภาคอีสานเรียกว่า “ไทยพวน” แต่ภาคกลางเรียก “ลาวพวน” ชาวพวนได้กระจายตัวอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำริมของลาว สมัยกรุงธนบุรี เมื่อลาวได้รวมเป็นอาณาจักร พลเมืองฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงได้ถูกกวาดต้อนมาอยู่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขง ชาวพวนได้ถูกกวาดต้อนมาด้วย และกระจายอยู่ในจังหวัดอุตรธานี พิจิตร แพร่ อุตรดิตถ์ สุโขทัย สิงห์บุรี ลพบุรี สุพรรณบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี และสระบุรี

อนึ่ง ลาวครั่ง ลาวแง้ว ลาวโซ่ง และลาวพวนนั้น เป็นกลุ่มที่ต่อมาได้ถูกจัดให้เป็นคนละกลุ่มกับลาว และควรเรียกชื่อกลุ่มชนด้วยคำว่า “ครั่ง” “แง้ว” “โซ่ง/ไทดำ” โดยไม่มีคำว่า “ลาว” อยู่หน้าชื่อเรียกดังกล่าวเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนว่าภาษาเหล่านี้อยู่ในกลุ่มลาว เนื่องจากภาษาของทั้งสามกลุ่มชนนี้มีระบบวรรณยุกต์ที่แตกต่างออกไปโดยสิ้นเชิง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

รายการคำสำหรับเก็บข้อมูลวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาว

ชุดที่ 1 รายการคำเก็บข้อมูลวรรณยุกต์ของเก็ดนีย (ดัดแปลงจาก Gedney, 1972)

	A	B	C	DL	DS
1	หู ขา หัว สอง	ไข่ ผ่า ข่า ถั่ว	ข้าว เลื้อ หม้อ ห้า	ขวด หมวก คอก สาก	หมัด ผัก หก ลีบ
2	ปู ตา กิน กา	ไก่ เป้า เต่า ปี่	แก้ว ป้อน ก้าง ตู	ปีก กอด ตอก ปาก	กบ ใจัด เตะ จับ
3	บิน แดง บาน ดาว	บ่า อึ้ง บ่าว ต่า	ด้าย อ้อย ต้ำม อ้า	แดด บีบ บอด ดีด	เบ็ด ดิบ อก เต็ด
4	มือ ควาย นา งู	พ่อ ว่าว เลื่อย ม่าย	น้ำ คิว น้ำ ลีน	มีด เลือด เชือก มอด	นก มด ครก เล็บ

ชุดที่ 2 รายการคำชุดเทียบเสียงคล้าย

	A	B	C	DL	DS
1	ขา [khǎa]	ข่า [khàa]	ข้าว [khâaw]	ขาด [khàat]	ขัด [khàt]
2	ป่า [pāa]	ป่า [pàa]	ป่า [pâa]	ป่าด [pàat]	ปัด [pàt]
3	บาน [bāan]	บำ [bàa]	บำ [bâa]	ขาด [bàat]	บัตร [bàt]
4	คา [khāa]	คำ [khâa]	คำ [khāa]	ขาด [khâat]	คัด [khát]

1. ขา	13. ป่า	25. คำ	37. ป่า	49. ป่า
2. ป่า	14. บาน	26. บำ	38. ขา	50. บาน
3. บาน	15. ขา	27. บำ	39. ป่า	51. บำ
4. คา	16. บำ	28. ป่า	40. บำ	52. ป่า
5. ข่า	17. ข้าว	29. ข้าว	41. ข่า	53. ข่า
6. ป่า	18. คา	30. คา	42. คำ	54. ขา
7. บำ	19. คำ	31. บาน	43. บำ	55. ป่า
8. คำ	20. ป่า	32. ข่า	44. คำ	56. ข้าว
9. ข้าว	21. ป่า	33. คำ	45. ป่า	57. บำ
10. ป่า	22. ข่า	34. ขา	46. คา	58. คา
11. บำ	23. บำ	35. ป่า	47. ข้าว	59. คำ
12. คำ	24. คำ	36. ป่า	48. บาน	60. คำ

1. ขาด	5. ปาด	9. คาด	13. ขาด	17. คาด
2. ปาด	6. ขาด	10. บาด	14. ปาด	18. ปาด
3. คาด	7. คาด	11. ขาด	15. คาด	19. ขาด
4. บาด	8. บาด	12. ปาด	16. บาด	20. บาด

21. ขัด	25. ขัด	29. ขัด	33. ขัด	37. บัตร
22. ปัด	26. คัด	30. ปัด	34. บัตร	38. ขัด
23. คัด	27. ปัด	31. คัด	35. คัด	39. ปัด
24. บัตร	28. บัตร	32. บัตร	36. ปัด	40. คัด

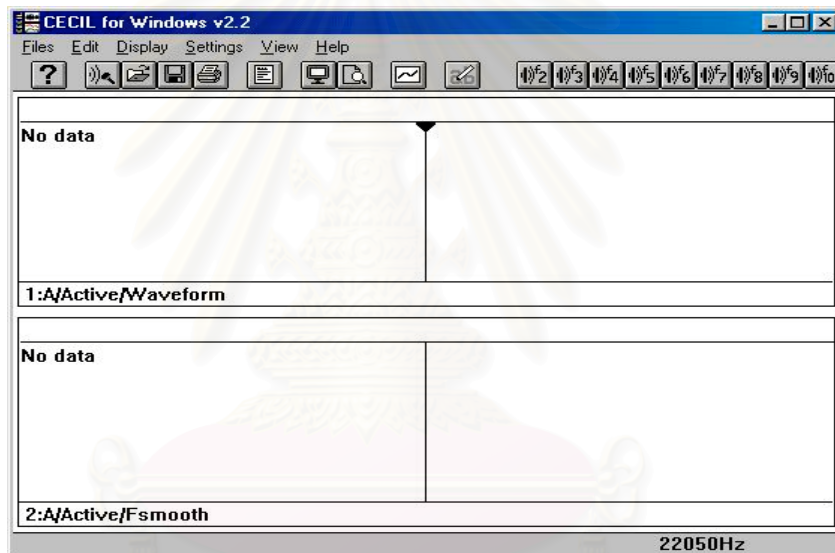
ภาคผนวก ช

วิธีการวิเคราะห์วรรณยุกต์ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์คลื่นเสียง WinCECIL และ
การประมวลผลด้วยโปรแกรม Microsoft EXCEL

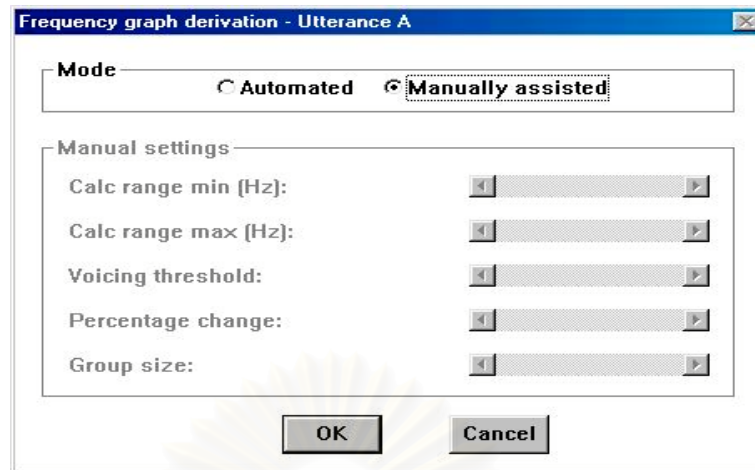
ก. การวิเคราะห์วรรณยุกต์ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์คลื่นเสียง WinCECIL

โปรแกรม CECIL (Window for Computerised Extraction of Components of Intonation in Language) ของ SIL (Summer Institute of Linguistics) เป็นโปรแกรมที่ใช้ในการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในงานวิจัยนี้ การวิเคราะห์ค่าความถี่มูลฐานของคำด้วยโปรแกรม WinCECIL มีวิธีการโดยสรุปดังนี้

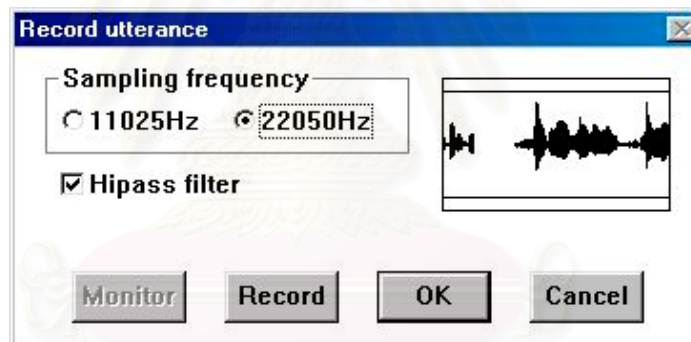
1. เปิดเข้าโปรแกรม WinCECIL ซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ <http://www.sil.org>

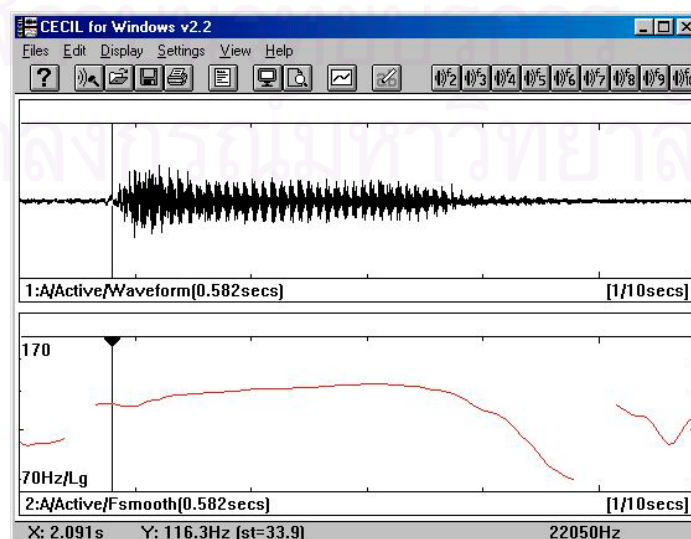
2. เลือกคำสั่ง Display เพื่อกำหนดรูปแบบของหน้าจอ มีขั้นตอนคือ
 - 2.1 เลือก select New Screen เพื่อกำหนดจำนวนกรอบของหน้าจอ
 - 2.2 เลือก 2 frames เนื่องจากในงานวิจัยนี้ต้องการให้หน้าจอแสดงเพียงคลื่นเสียงและเส้นกราฟแสดงค่าความถี่มูลฐานของคำเท่านั้น
3. เลือกคำสั่ง setting เพื่อตั้งค่าความถี่มูลฐานของผู้บอกภาษา มีขั้นตอนดังนี้
 - 3.1 เลือก Frequency graph derivation
 - 3.2 เลือก Manually assisted
 - 3.3 กำหนดค่าความถี่มูลฐานต่ำสุด (Calc range min (Hz)) และค่าความถี่มูลฐานสูงสุด (Calc range max (Hz)) ของผู้บอกภาษานั้น ๆ ว่ามีค่าความถี่มูลฐานอยู่ระหว่างกี่เฮิรตซ์ (Hertz) เช่น ในงานวิจัยนี้ผู้บอกภาษาที่เป็นผู้หญิง ค่าความถี่มูลฐานจะอยู่ระหว่าง 200-350 Hz. แต่ถ้าเป็นผู้ชายค่าความถี่มูลฐานจะอยู่ระหว่าง 60-250 Hz.

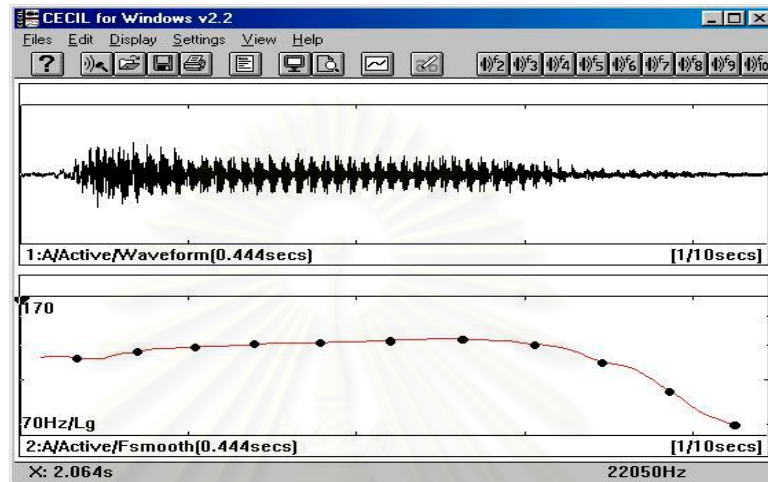
4. เลือกคำสั่ง Files แล้วเลือก Record Utterance หรือกด Ctrl R เพื่อบันทึกเสียงคำที่ต้องการ ควรปรับระดับเสียงที่บันทึกเข้าไปให้อยู่ในระดับที่พอดีอย่างสม่ำเสมอ ไม่ดังหรือไม่ค่อยเกินไป โดยสังเกตได้จากลักษณะของคลื่นเสียงที่ปรากฏในหน้าจอไม่ควรเกินขอบที่กำหนดไว้ หลังจากนั้นจึงกดปุ่ม record เพื่อเตรียมบันทึกเสียง แล้วกดปุ่ม OK เพื่อบันทึกเสียงที่ต้องการ

5. หน้าจอจะปรากฏคลื่นเสียงและกราฟเส้นแสดงค่าความถี่มูลฐานของคำที่บันทึกเสียง

เนื่องจากค่าความถี่มูลฐานที่ได้มีค่าระยะเวลา (มีหน่วยเป็นมิลลิวินาที (millisecond)) ไม่เท่ากัน นั่นคือ เส้นกราฟที่ได้ค่อนข้างหยาบเพราะเป็นกราฟแสดงค่าความถี่มูลฐานจริงของวรรณยุกต์ ในงานวิจัยนี้จึงมีวิธีการปรับค่าระยะเวลาของคำให้เท่ากันหรือที่เรียกว่า การปรับค่าระยะเวลาให้เท่ากัน (Normalization) (ดูรายละเอียดใน Tingsabadh, 1980) โดยในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยวัดค่าความถี่มูลฐานทุกช่วง 10% ตั้งแต่ 0% จนถึง 100% รวมทั้งหมด 11 จุด

หลังจากนั้นจึงบันทึกค่าความถี่มูลฐานแต่ละช่วงในตารางบันทึกค่าความถี่มูลฐานในโปรแกรม Microsoft EXCEL 97 เพื่อแปลงผลให้เป็นกราฟเส้นที่ผ่านการปรับค่าระยะเวลาให้เท่ากันแล้วมีวิธีการโดยสรุปดังนี้

ข. การประมวลผลการวิเคราะห์ค่าความถี่มูลฐานด้วยโปรแกรม Microsoft EXCEL 97

เมื่อวัดค่าความถี่มูลฐานแต่ละช่วงทั้ง 11 จุดแล้วก็บันทึกค่าความถี่มูลฐานในตารางที่ออกแบบไว้ในโปรแกรม Microsoft EXCEL 97 โดยกรอกข้อมูลค่าระยะเวลาของคำเดียวกันไว้ด้วยกัน นั่นคือ ผู้บอกภาษาออกเสียงคำ ๆ ละ 5 ครั้ง ก็จะนำมาจัดเรียงใหม่ให้คำเดียวกันอยู่ในลำดับต่อกันเพื่อความสะดวกในการนำไปประมวลผลให้เป็นกราฟเส้นต่อไปดังตัวดั่งตัวอย่างต่อไปนี้

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1	คำ		0%	10%	20%	30%	40%	50%	60%	70%	80%	90%	100%
2	ชา 1	ค่าระยะเวลา (ms.)	0	37.1	74.2	111.3	148.4	185.5	222.6	269.7	296.8	333.9	371
3		ค่าความถี่มูลฐาน (Hz.)	116.1	108.4	106.3	106.6	107.9	110.5	114.2	121.8	131.7	133.7	124.2
4													
5	ชา 2	ค่าระยะเวลา (ms.)	0	36.4	72.8	109.2	145.6	182	218.4	264.8	291.2	327.6	364
6		ค่าความถี่มูลฐาน (Hz.)	140.8	109.8	102.8	104.4	108.4	114.2	117.2	120.6	126	123.6	123
7													
8	ชา 3	ค่าระยะเวลา (ms.)	0	37.9	75.8	113.7	151.6	189.5	227.4	265.3	303.2	341.1	379
9		ค่าความถี่มูลฐาน (Hz.)	116.3	110.1	105.3	109.7	105.7	105.6	109.6	112	119.7	127.4	131.2
10													
11	ชา 4	ค่าระยะเวลา (ms.)	0	38.9	77.8	116.7	155.6	194.5	233.4	272.3	311.2	350.1	389
12		ค่าความถี่มูลฐาน (Hz.)	127.6	109.8	103.5	104.9	109.2	112.3	116.8	124	132.2	142.6	139.5
13													
14	ชา 5	ค่าระยะเวลา (ms.)	0	41.8	83.6	125.4	167.2	209	250.8	292.6	334.4	376.2	418
15		ค่าความถี่มูลฐาน (Hz.)	122.6	105.2	99.8	97.6	97	99.8	103.5	110.1	116	126.5	117.9

เมื่อบันทึกข้อมูลของผู้บอกภาษาแต่ละคนลงใน Excel จนครบทุกค่าแล้วจึงหาค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยของค่าที่ผู้บอกภาษาออกเสียง 5 ครั้ง วิธีการหาค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยจากการออกเสียงค่าละ 5 ครั้งมีวิธีการคือ

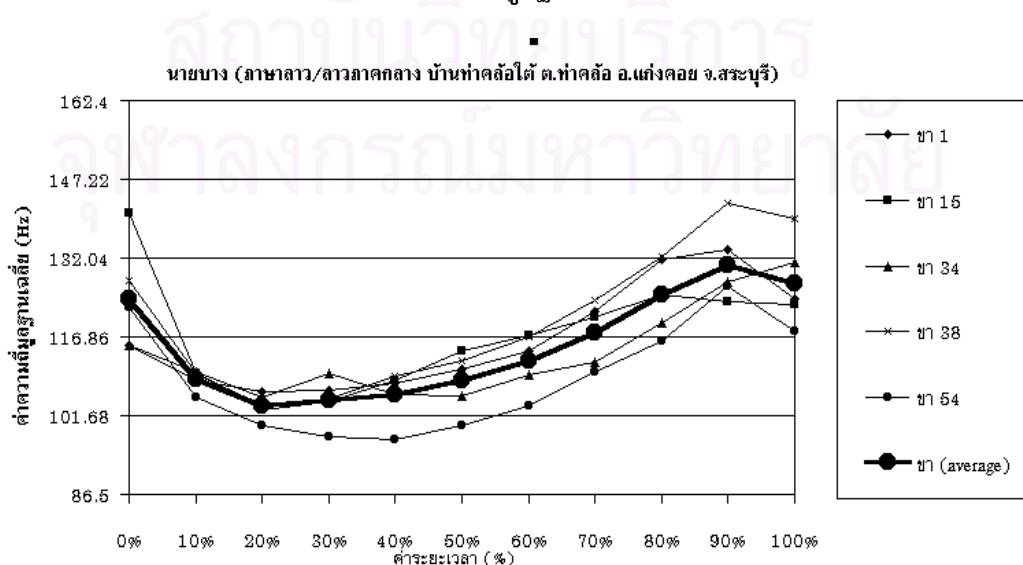
1. เลือกคำสั่ง Insert แล้วเลือก function แล้วเลือกคำว่า average กดปุ่ม next
 2. ลาก cursor คลุมค่าที่จะหาค่าเฉลี่ยที่ออกเสียง 5 ครั้ง กดปุ่ม finish
- ผลที่ได้คือค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยของค่าที่ออกเสียงทั้ง 5 ครั้งดังตัวอย่างต่อไปนี้

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1		0%	10%	20%	30%	40%	50%	60%	70%	80%	90%	100%
2	ขา 1	115.1	108.4	105.3	105.6	107.9	110.5	114.2	121.8	131.7	133.7	124.2
3	ขา 2	140.8	109.8	102.8	104.4	108.4	114.2	117.2	120.6	125	123.6	123
4	ขา 3	115.3	110.1	105.3	109.7	105.7	105.6	109.6	112	119.7	127.4	131.2
5	ขา 4	127.6	109.8	103.5	104.9	109.2	112.3	116.8	124	132.2	142.5	139.5
6	ขา 5	122.6	105.2	99.8	97.6	97	99.8	103.5	110.1	116	126.5	117.9
7	ขา (เฉลี่ย)	124.28	108.66	103.64	104.64	105.64	108.48	112.26	117.7	124.92	130.76	127.16

เมื่อได้ผลในขั้นตอนที่ 2 แล้ว จึงนำไปแปลงให้เป็นกราฟเส้นโดยมีวิธีการคือ

1. แรกค่าที่ข้อมูลค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยที่ได้จากขั้นตอนที่ 2
2. เลือกคำสั่ง Insert แล้วเลือก Chart
3. กำหนดที่ที่จะจัดวางกราฟ แล้วกด next
4. เลือกรูปแบบของกราฟ เช่น ในงานวิจัยนี้เลือกรูปแบบกราฟเส้นก็จะมีภาพตัวอย่างกราฟเส้นปรากฏในจอ กด next
5. ตั้งค่าแกน X และแกน Y โดยแกน X เป็นค่าระยะเวลา (ms.) และแกน Y เป็นค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ย (Hz.)

ผลที่ได้คือกราฟเส้นแสดงค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยของค่าดังตัวอย่างต่อไปนี้

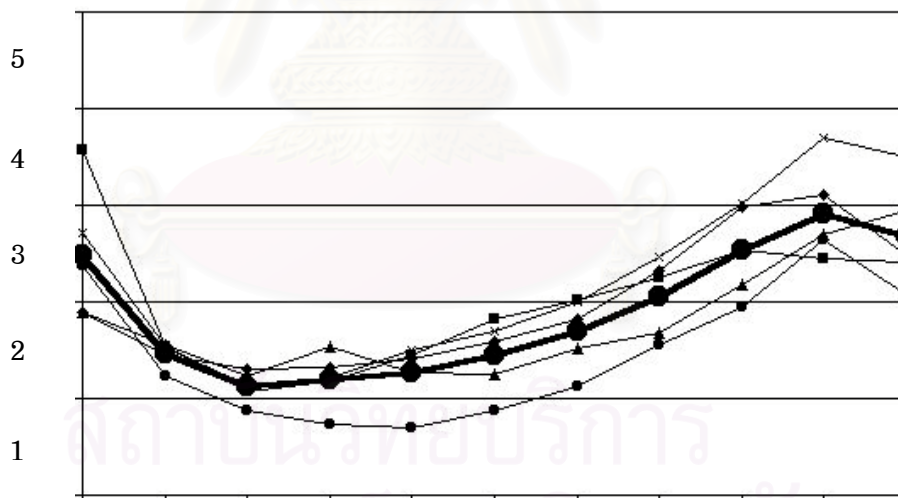

หลังจากนั้นจึงนำกราฟของค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยที่ได้ไปตัดแปลงเป็น “รูปลักษณะเชิงกล” แสดงสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ที่มีพิสัยระดับเสียง 5 ระดับ วิธีการดังกล่าวเป็นการตัดแปลงวิธีวิเคราะห์วรรณยุกต์ด้วยการฟังมาใช้ กล่าวคือ ในการฟังมักใช้ค่า 5 ระดับในการบรรยายสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ ได้แก่

	5 สูง
	4 กลางค่อนข้างสูง
	3 กลาง
	2 กลางค่อนข้างต่ำ
	1 ต่ำ

วิธีการแปลงกราฟเส้นจากการประมวลผลในโปรแกรม Microsoft EXCEL ให้เป็นกราฟเส้นที่มีค่าพิสัย 5 ระดับสรุปได้ดังนี้

1. แบ่งช่วงพิสัยของค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยของกราฟแต่ละรูปเป็น 5 ช่วงเท่า ๆ กันด้วยการตีเส้น 6 เส้นลงไปทีกราฟ เส้นสูงสุด คือ ค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยสูงสุด ส่วนเส้นล่างสุด คือ ค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยต่ำสุดของผู้พูดคนนั้น ๆ และมีตัวเลขประจำช่วงต่าง ๆ ตั้งแต่ 1 ถึง 5 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การอ่านค่าเส้นกราฟของแต่ละหน่วยเสียงวรรณยุกต์แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ แบบตัวเลข 2 ตัว แสดงจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของเสียง เช่น กลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้น [25] สูง-ตก [51] เป็นต้น และแบบตัวเลข 3 ตัวแสดงจุดเริ่มต้น จุดเปลี่ยนแปลงระดับเสียงและจุดสิ้นสุดของเสียง เช่น กลาง-ตก-ขึ้น [323] กลางค่อนข้างต่ำ-ระดับ-ขึ้น [224] เป็นต้น

2. นำกราฟเส้นที่ผ่านการปรับให้มีค่าพิสัยระดับเสียง 5 ระดับในขั้นตอนที่ 1 มาตัดแปลงให้เป็นเครื่องหมายแสดงสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ (tone stick) เพื่อใส่ลงในกล่องวรรณยุกต์ เช่น จากภาพกราฟเส้นที่ผ่านการปรับให้มีค่าพิสัย 5 ระดับแล้ว นำมาตัดแปลงเป็นเครื่องหมายแสดงสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323] คือ เป็นต้น

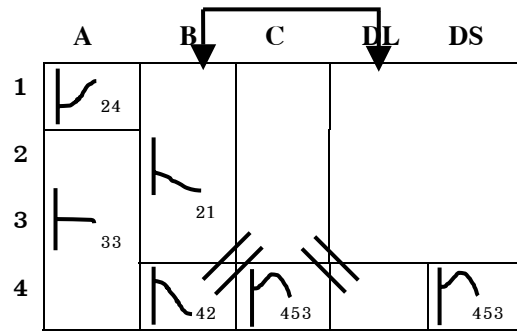
ภาคผนวก ข

วรรณยุกต์ในภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้างภาษาลาวที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ :
 ไทยกลาง ยวน/ไทยวน/เมือง/คำเมือง ลื้อ/ไทลื้อ ผู้ไท

นอกจากการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลาวแล้ว ในงานวิจัยนี้ยังได้ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้างภาษาลาวด้วย เพื่อเป็นประโยชน์ในการอธิบายเกี่ยวกับการแปรหรือการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่อาจเกิดขึ้นกับภาษาลาวทั้งที่พูดในฐานะเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ และในฐานะของชนกลุ่มน้อย นอกจากภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน ภาษาญ้อ ภาษาโย้ย และภาษากะเลิงซึ่งในที่นี่ได้จัดให้เป็นภาษากลุ่มลาวเทียมหรือภาษาที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มภาษาลาวดังที่กล่าวมาในบทที่ 5 แล้ว ยังมีภาษาอื่น ๆ อีกที่มีวรรณยุกต์แตกต่างจากภาษาลาวอย่างชัดเจน และวรรณยุกต์ในบางภาษายังมีอิทธิพลต่อภาษาลาวที่พูดอยู่ในบริเวณเดียวกันด้วย (ดูรายละเอียดในบทที่ 9) ภาษาอื่น ๆ ที่จะได้เสนอในภาคผนวก ข นี้ได้แก่ ภาษาไทยกลาง ภาษายวน/ไทยวน หรือภาษาเมือง/คำเมือง ภาษาลื้อหรือไทลื้อ และภาษาผู้ไท แต่ละภาษามีวรรณยุกต์แยกกล่าวได้ดังนี้

1. วรรณยุกต์ในภาษาไทยกลาง

ในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาไทยกลางที่พูดในบริเวณต่าง ๆ เป็นจำนวน 3 แห่งได้แก่ ภาษาไทยกลางที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านเขาคินดาด ตำบลท่าค้อ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรีซึ่งมีทั้งภาษาลาวภาคกลาง (สำเนียงเวียงจันทน์) ภาษาญ้อ ภาษายวนหรือไทยวนพูดปะปนอยู่ในบริเวณเดียวกันหรือบริเวณใกล้เคียง นอกจากนี้ยังมีภาษาไทยกลางที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านขอนแก่น ตำบลตาลเดี่ยว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรีซึ่งมีภาษาลาวภาคกลาง (สำเนียงเวียงจันทน์) พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ และมีภาษาลาวอีสานที่อพยพจากจังหวัดต่าง ๆ ในภาคอีสานพูดปะปนกันอยู่ และภาษาไทยกลางอีกกลุ่มคือที่พูดในบ้านใน ตำบลสระสีเหลี่ยม อำเภอพนสนิคม จังหวัดชลบุรีซึ่งพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยเช่นเดียวกันและมีภาษาลาวหรือลาวเวียงพูดเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ ผู้พูดภาษาไทยกลางที่ศึกษาในงานวิจัยนี้มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 11 คนซึ่งผู้พูดภาษาไทยกลางทุกคนมีวรรณยุกต์เหมือนกันแทบทุกประการโดยเฉพาะลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ ส่วนลักษณะของวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเดียวกันจะแตกต่างกันบ้างก็เพียงระดับสูงต่ำของการขึ้นตก ซึ่งเป็นความแตกต่างในระดับบุคคลเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในที่นี่ได้สรุประบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยกลางที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ในภาพที่ 7

ภาษาไทยกลาง (ตำบลตาลเดี่ยว, ตำบลท่าคล้อ อำเภอแก่งคอย
จังหวัดสระบุรี และตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี)

ภาพที่ 7 วรรณยุกต์ในภาษาไทยกลางอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรีและอำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี¹

ภาษาไทยกลางที่พูดในตำบลตาลเดี่ยวและตำบลท่าคล้อ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี และอำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรีมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ดังนี้

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวตั้ง ได้แก่

- 1) วรรณยุกต์คอล์มน์ A แยกเสียงแบบ A1-234
- 2) วรรณยุกต์คอล์มน์ B แยกเสียงแบบ B123-4
- 3) วรรณยุกต์คอล์มน์ C แยกเสียงแบบ C123-4
- 4) วรรณยุกต์คอล์มน์ DL แยกเสียงแบบ DL123-4
- 5) วรรณยุกต์คอล์มน์ DS แยกเสียงแบบ DS123-4

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงในแนวนอน ได้แก่

- 1) วรรณยุกต์ B123, DL123 และ DS123 มีการรวมเสียงกัน (B123=DL123=DS123)
- 2) วรรณยุกต์ B4, C123 และ DL4 มีการรวมเสียงกัน (B4=C123=DL4)

ระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยกลางมีวรรณยุกต์จำนวน 5 หน่วยเสียง ได้แก่

วรรณยุกต์ที่ 1 เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น [24] หรือเสียงต่ำระดับ-ขึ้น [224] ปรากฏในช่อง A1

วรรณยุกต์ที่ 2 เป็นเสียงกลางระดับ [33] ปรากฏในช่อง A234

วรรณยุกต์ที่ 3 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] ปรากฏในช่อง B123 และ DL123 และ DS123

วรรณยุกต์ที่ 4 เป็นเสียงสูง-ตก [42/41/441] ปรากฏในช่อง B4 และ DL4

วรรณยุกต์ที่ 5 เป็นเสียงสูง-ขึ้น-ตก [453/343] ปรากฏในช่อง C4 และ DS4

เมื่อศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาไทยกลางแล้วในงานวิจัยนี้ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ไม่ว่าภาษาไทยกลางจะพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่หรือในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อย ภาษาไทยกลางก็จะ

¹ ดูระบบวรรณยุกต์ในภาษาไทยกลางที่พูดปะปนกับภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ในภาคผนวก ญ

ยังคงมีระบบวรรณยุกต์ที่ชัดเจนไม่ได้รับอิทธิพลจากภาษาใด ๆ ที่พูดอยู่รอบข้างเลย ซึ่งแตกต่างจากกรณีของภาษาลาวหรือภาษาของชนกลุ่มอื่น ๆ ที่บางครั้งถึงแม้จะเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ แต่ก็ยังได้รับอิทธิพลจากภาษาของชนกลุ่มน้อยได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาษาไทยกลาง โดยเฉพาะภาษาไทยกลางที่พูดในกรุงเทพมหานครหรือภาษาไทยกรุงเทพนั้นเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นภาษามาตรฐานของประเทศไทย ในทางภาษาศาสตร์สังคมภาษาไทยกรุงเทพจัดว่าเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรี คนที่พูดภาษาอื่น ๆ เป็นภาษาแม่ก็ต้องเรียนรู้ที่จะพูดภาษาไทยกรุงเทพหรือภาษาไทยกลาง ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่ภาษาไทยกลางที่ได้ศึกษาในงานวิจัยนี้ไม่ได้รับอิทธิพลในเรื่องวรรณยุกต์จากภาษาอื่น ๆ เลย แต่ในทางกลับกัน ภาษาอื่น ๆ บางภาษากลับได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางจนมีผลทำให้เกิดการแปรหรือการเปลี่ยนแปลงขึ้นในระบบวรรณยุกต์ของภาษานั้น ๆ (ดูรายละเอียดในบทที่ 9)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ภาษาไทยกลางที่ศึกษาในงานวิจัยนี้จะไม่ได้รับอิทธิพลในระดับของวรรณยุกต์จากภาษาอื่น ๆ เช่น ภาษาลาว ภาษาญ้อ หรือภาษายวน/ไทยวน แต่จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า ผู้พูดภาษาไทยกลางหลายคนในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี (โดยเฉพาะผู้บอกภาษาในงานวิจัยนี้แทบทุกคน) ทั้งที่อาศัยเป็นชนกลุ่มใหญ่ในบ้านเขาหินลาด ตำบลท่าคล้อ และเป็นชนกลุ่มน้อยในบ้านขอนแก่น ตำบลตาลเดี่ยวล้วนแต่สามารถพูดภาษาลาวภาคกลาง (สำเนียงเวียงจันทน์) ได้ในระดับที่ตีพอสมควร กล่าวคือ หากต้องสนทนากับคนลาวภาคกลางก็สามารถที่จะสลับใช้ภาษาลาวได้อย่างเป็นธรรมชาติโดยอาจจะมีการใช้คำในภาษาไทยกลางปนบ้าง หรือบางคนที่ไม่สามารถสื่อสารกับคนลาวด้วยภาษาลาวได้ก็จะใช้ภาษาไทยกลางในการสื่อสารแต่จะมีการนำคำในภาษาลาวไปปนกับคำภาษาไทยจนเป็นเรื่องปกติ ดังนั้นถึงแม้ภาษาไทยกลางจะไม่ได้รับอิทธิพลเรื่องของวรรณยุกต์ แต่ในเรื่องคำศัพท์นั้นปรากฏให้เห็นพอสมควร แต่อาจจะยังไม่อยู่ในระดับที่มากพอจนกระทบระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยกลาง ข้อสังเกตดังกล่าวนี้อาจจะช่วยยืนยันให้เห็นว่า ในบริเวณที่มีภาษาตั้งแต่ 2 ภาษาขึ้นไปพูดปะปนกัน ไม่จำเป็นเสมอไปที่ภาษาของชนกลุ่มใหญ่จะมีอิทธิพลต่อภาษาของชนกลุ่มน้อยเท่านั้น แต่ภาษาของชนกลุ่มน้อยก็อาจมีอิทธิพลต่อภาษาของชนกลุ่มใหญ่ได้ด้วย

2. วรรณยุกต์ในภาษายวน/ไทยวน หรือภาษาเมือง/คำเมือง

ภาษายวน/ไทยวนหรือภาษาเมือง/คำเมืองที่ศึกษาในงานวิจัยนี้พูดอยู่ในบริเวณต่าง ๆ 5 แห่งโดยในที่นี้จะเรียกชื่อภาษาตามที่ถูกผู้พูดใช้เรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกดังนี้ กลุ่มที่ 1 ภาษาเมือง/คำเมือง/กะลอม บ้านศรีลานนา ตำบลศรี้ง อำเภอเขียงของ จังหวัดเขียงราย กลุ่มที่ 2 ภาษาเมือง/คำเมือง บ้านหัวเวียง ตำบลเวียง อำเภอเขียงของ จังหวัดเขียงราย กลุ่มที่ 3 ภาษาเมือง/คำเมือง บ้านปากอิ่งใต้ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเขียงของ จังหวัดเขียงราย กลุ่มที่ 4 ภาษาเมือง/คำเมือง/กะลอม บ้านห้วยลึก ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเขียงราย และกลุ่มที่ 5 ภาษายวน/ไทยวน บ้านเขาหินลาด ตำบลท่าคล้อ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี เพื่อความ

สะดวกในการบรรยายเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษายวน/ไทยวนหรือเมือง/คำเมืองต่อไปนี้จะเรียกชื่อภาษากลุ่มนี้ว่า ภาษายวน²

ภาษายวนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 นั้นพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ โดยกลุ่มที่ 1 มีภาษาลาวอีสานและภาษาลื้อ/ไทลื้อพูดอยู่รอบข้าง ในขณะที่กลุ่มที่ 2 มีภาษาลาวอพยพจากสปป.ลาว (ลาวหลวงพระบางและลาวไชยะบุรี) พูดอยู่รอบข้าง สำหรับกลุ่มที่ 3 4 และ 5 นั้นพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยซึ่งกลุ่มที่ 3 และ 4 มีภาษาลาวหลวงพระบางและภาษาลื้อ/ไทลื้อพูดปะปนอยู่ในบริเวณเดียวกัน ส่วนกลุ่มที่ 5 นั้นมีภาษาลาวภาคกลาง ภาษาญ้อ และภาษาลาวอีสานพูดปะปนอยู่ในบริเวณเดียวกันและบริเวณใกล้เคียง

เมื่อศึกษาวรรณยุกต์ในภาษายวนจากผู้พูดรวมทั้งสิ้น 18 คนพบว่า ภาษายวนที่พูดในบริเวณต่าง ๆ ดังกล่าวมีวรรณยุกต์คล้ายคลึงกันทั้งในระดับการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และระดับสัทลักษณะของวรรณยุกต์ ในที่นี้ได้เสนอให้เห็นระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดภาษายวนแต่ละคนที่ศึกษาในงานวิจัยนี้เพื่อให้เห็นความเหมือนหรือความแตกต่างกันในระดับบุคคลเพื่อนำไปสรุปเป็นระบบวรรณยุกต์ในภาพรวมต่อไปดังแสดงในภาพที่ 8

ภาษายวนที่พูดในอำเภอเชียงของและอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย รวมทั้งที่พูดในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรีมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์โดยรวมดังนี้

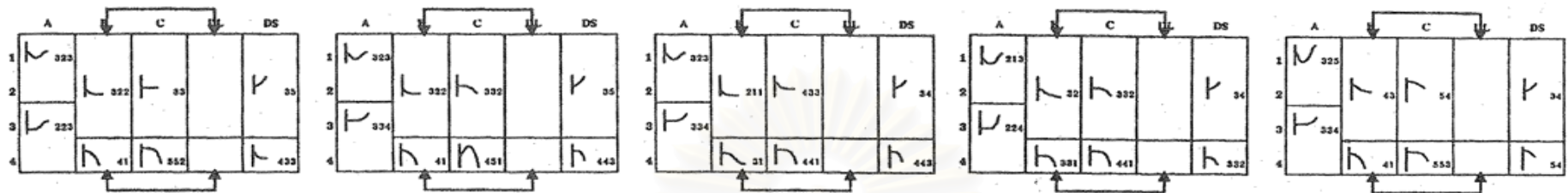
ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวตั้ง ได้แก่

- 1) วรรณยุกต์คอล์มน์ A แยกเสียงแบบ A12-34
- 2) วรรณยุกต์คอล์มน์ B แยกเสียงแบบ B123-4
- 3) วรรณยุกต์คอล์มน์ C แยกเสียงแบบ C123-4

² ผู้พูดภาษายวน/ไทยวนหรือภาษาเมือง/คำเมืองที่อาศัยอยู่ในแต่ละจุดเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้มีชื่อเรียกตนเองแตกต่างกัน คือ กลุ่มที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือซึ่งในที่นี้ได้เลือกอำเภอเชียงของและอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายเป็นตัวแทนของภาคเหนือจะเรียกตัวเองว่า “คนเมือง” และเรียกชื่อภาษาว่า “คำเมือง” หรือ “ภาษาเมือง” คนกลุ่มนี้มักจะถูกผู้คนต่างกลุ่มเรียกว่า “กะลอม” ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาคำเมืองทุกคนต่างระบุตรงกันว่า “กะลอม” เป็นคำที่ไม่มีความหมาย แต่เป็นคำที่คนกลุ่มอื่น ๆ เช่น คนลื้อ/ไทลื้อ หรือคนลาวที่อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกันใช้เรียกกลุ่มคนที่พูดภาษาเมืองหรือคำเมืองเพื่อแยกคนเมืองออกจากคนลื้อหรือไทลื้อ เนื่องจากคนทั้งสองกลุ่มนี้มีลักษณะทางภาษาที่คล้ายคลึงกันมาก หากฟังเพียงผิวเผินก็ยากที่จะแยกว่าคนกลุ่มไหนเป็นคนเมือง และกลุ่มไหนเป็นคนลื้อ ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม คือ แม้แต่คนลื้อเองก็อาจจะถูกเรียกว่า “กะลอม” หากเป็นคนลื้อที่พูดภาษาลื้อปนภาษาเมือง หรือคนเมืองที่พูดภาษาเมืองปนลื้อบางครั้งก็จะถูกเรียกว่า “กะลอม” ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังสังเกตได้อีกว่า ผู้ที่ถูกเรียกว่า “กะลอม” มักจะแสดงความไม่พอใจมาก เช่น คนเมืองก็จะไม่ค่อยชอบเวลาที่ถูกเรียกว่า “กะลอม” หรือคนลื้อเองก็จะบอกว่าตนไม่ใช่ “กะลอม” แต่คนเมืองต่างหากที่เป็น “กะลอม” เป็นต้น

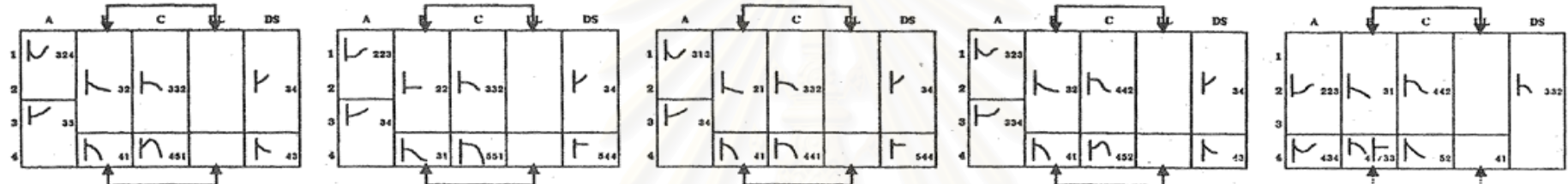
ส่วนคนเมืองกลุ่มที่อาศัยอยู่ภาคกลาง ซึ่งในที่นี้ได้เลือกอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรีเป็นตัวแทนภาคกลางนั้น เรียกตนเองว่า “คนยวน” หรือ “ไทยวน” (ซึ่งหมายถึง พวกยวนหรือกลุ่มคนยวน) แต่ไม่ได้เรียกตนเองว่า “คนเมือง” หรือชื่อภาษาว่า “ภาษาเมือง” แต่โดยสรุปภาษาเมืองหรือคำเมืองและภาษายวนหรือไทยวนก็คือภาษาเดียวกันนั่นเอง

ภาษาคำเมือง/คำเมือง (บ้านศรีลานนา ต.ศรี อ.เชียงของ จ.เชียงราย)

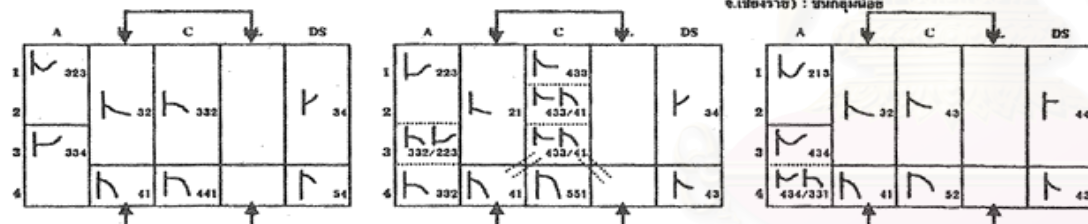
1. เมือง/คำเมือง ขึ้น ต.ศรี อ.เชียงของ จ.เชียงราย (บางสุพรรณ) 2. เมือง/คำเมือง ขึ้น ต.ศรี อ.เชียงของ จ.เชียงราย (บางพริก) 3. เมือง/คำเมือง ขึ้น ต.ศรี อ.เชียงของ จ.เชียงราย (บางตา) 4. เมือง/คำเมือง ขึ้น ต.ศรี อ.เชียงของ จ.เชียงราย (บางแก้ว) 5. เมือง/คำเมือง ขึ้น ต.ศรี อ.เชียงของ จ.เชียงราย (บางยาวสาวขาว)

ภาษาเมือง/คำเมือง (บ้านหัวเวียง ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย) : ชนกลุ่มใหญ่

6. เมือง/คำเมือง ขึ้น ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย (บางบัว) 7. เมือง/คำเมือง ขึ้น ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย (บางต๋อง) 8. เมือง/คำเมือง ขึ้น ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย (บางหัว) 9. เมือง/คำเมือง ขึ้น ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย (บางลำ) 10. เมือง/คำเมือง ขึ้น ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย (บางแม่)

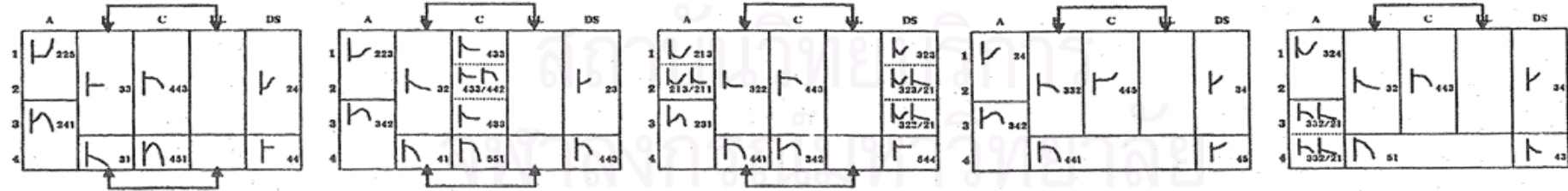
ภาษาเมือง/คำเมือง (บ้านปากสิงห์ ต.ศรีดอนไชย อ.เชียงของ จ.เชียงราย) : ชนกลุ่มน้อย

11. เมือง/คำเมือง ขึ้น ต.ศรีดอนไชย อ.เชียงของ จ.เชียงราย (บางรัต) 12. เมือง/คำเมือง ขึ้น ต.ศรีดอนไชย อ.เชียงของ จ.เชียงราย (บางโง้ง) 13. เมือง/คำเมือง ขึ้น ต.สว่างตาด อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย (บางด่าง)

ภาษาเมือง/คำเมือง (บ้านหัวดัก ต.ม่วงขาว อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย) : ชนกลุ่มน้อย

ภาษาชน/ไทชน (บ้านเขาคินคาต ต.ท่าคล้อ อ.แม่จอน จ.สกลบุรี) : ชนกลุ่มน้อย

14. ชน/ไทชน ขึ้น ต.ท่าคล้อ อ.แม่จอน จ.สกลบุรี (บางจินดา) 15. ชน/ไทชน ขึ้น ต.ท่าคล้อ อ.แม่จอน จ.สกลบุรี (บางนาค) 16. ชน/ไทชน ขึ้น ต.ท่าคล้อ อ.แม่จอน จ.สกลบุรี (บางทองคำ) 17. ชน/ไทชน ขึ้น ต.ท่าคล้อ อ.แม่จอน จ.สกลบุรี (บางหิ้ง) 18. ชน/ไทชน ขึ้น ต.ท่าคล้อ อ.แม่จอน จ.สกลบุรี (บางเม็ก)

ภาพที่ 8 วรรณยุกต์ในภาษาชน/ไทชน/เมือง/คำเมือง

4) วรรณยุกต์คอล์มันน์ DL แยกเสียงแบบ DL123-4

5) วรรณยุกต์คอล์มันน์ DS แยกเสียงแบบ DS123-4

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงในแนวนอน ได้แก่

1) วรรณยุกต์ B123 และ DL123 มีการรวมเสียงกัน (B123=DL123)

2) วรรณยุกต์ B4 และ DL4 มีการรวมเสียงกัน (B4=DL4)

ระบบวรรณยุกต์ของภาษายวนมีวรรณยุกต์จำนวน 6 หน่วยเสียง ได้แก่

วรรณยุกต์ที่ 1 เป็นเสียงต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [213/313/323/324/325/] หรือเสียงต่ำ(ระดับ)-ขึ้น [24/223/225] ปรากฏในช่อง A12 และ DS123

วรรณยุกต์ที่ 2 เป็นเสียงต่ำ/กลาง(ระดับ)-ขึ้น [34/35/223/224/334] เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [324] หรือเสียงต่ำ/กลาง-ขึ้น-ตก [231/241/342] ปรากฏในช่อง A3 และ A4

วรรณยุกต์ที่ 3 เป็นเสียงต่ำ/กลาง-ตก(ระดับ) [21/211/322] เสียงต่ำ/กลางระดับ(-ตก) [22/33/332] หรือเสียงกลาง/สูง-ตก [31/32/43] ปรากฏในช่อง B123 และ DL123

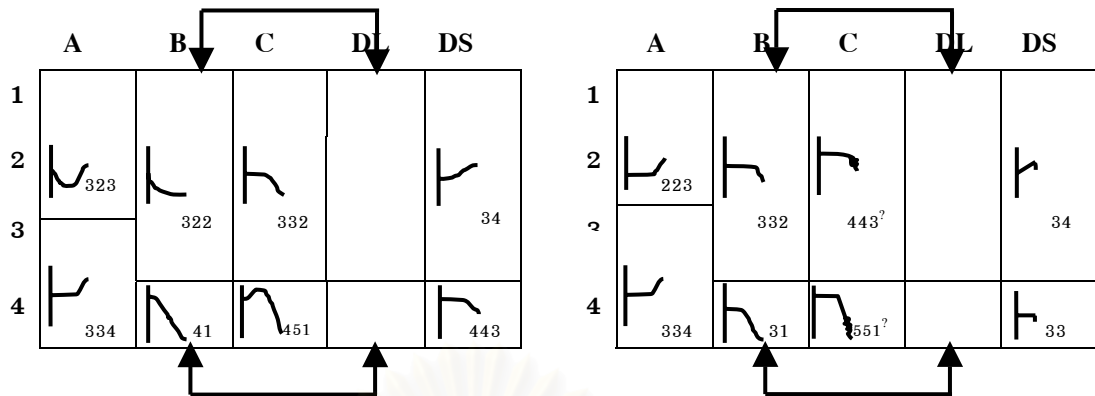
วรรณยุกต์ที่ 4 เป็นเสียงกลาง/สูง-ตก [31/41/51] หรือเสียงกลาง/สูงระดับ-ตก [331/441] ปรากฏในช่อง B4 และ DL4

วรรณยุกต์ที่ 5 เป็นเสียงกลาง/สูงระดับ(ตก) [33/332/442/443] สูง-ตกระดับ [433] สูง-ตก [43/54] หรือสูงระดับ-ขึ้น [445] ปรากฏในช่อง C123 และ DS4

วรรณยุกต์ที่ 6 เป็นเสียงสูงระดับ-ตก [441/551/552/553] เสียงสูง-ขึ้น-ตก [451/452] หรือเสียงสูง-ตก [51/52] ปรากฏในช่อง C4

ถึงแม้ในระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดภาษายวนบางคนจะมีการแปรเกิดขึ้น แต่เมื่อพิจารณาวรรณยุกต์โดยภาพรวมของภาษายวนทั้งในระดับการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และในระดับสัทลักษณะของวรรณยุกต์อาจสรุปได้ว่า ภาษายวนที่ศึกษาในงานวิจัยนี้มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายคลึงกับที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ ซึ่งในที่นี้ได้นำระบบวรรณยุกต์ในภาษายวนหรือภาษาเมือง/คำเมือง ถิ่นจังหวัดเชียงรายที่บราวน์ (Brown, 1965) เคยเสนอไว้มาเปรียบเทียบ ดังแสดงในภาพที่ 9

จากการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษายวนที่พูดในบริเวณต่าง ๆ ของอำเภอเชียงของ และอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย รวมทั้งที่พูดในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรีแล้วนั้นเห็นได้ชัดว่า ภาษายวนที่มีวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับรูปแบบที่สรุปไว้ในภาพที่ 9 มากที่สุด คือ ภาษายวนที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบ้านศรีลานนา ตำบลครึ่ง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายซึ่งไม่มีการแปรเกิดขึ้นในระบบวรรณยุกต์เลย ส่วนภาษายวนที่พูดในบ้านหัวเวียง ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายนั้นมีการแปรของวรรณยุกต์ปรากฏเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เห็นได้จากในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 10 มีวรรณยุกต์ในช่อง A3 เป็นเสียงต่ำระดับ-ขึ้น [223] เหมือนวรรณยุกต์ในช่อง A1 และ A2 จึงทำให้มีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ A แบบ A123-4

ภาษายวน/ไทยวนหรือภาษาเมือง/คำเมือง (อำเภอเชียง
ของ อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย และอำเภอ
แก่งคอย จ.สระบุรี)

ภาษาไทยถิ่นเหนือ ถิ่นอำเภอเมือง จังหวัด
เชียงราย (ดัดแปลงจาก Brown, 1965)

ภาพที่ 9 วรรณยุกต์ในภาษายวน/ไทยวนหรือภาษาเมือง/คำเมือง (อำเภอเชียงของ อำเภอเวียง
แก่น จังหวัดเชียงราย และอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี) และภาษายวนหรือภาษาเมืองถิ่น
เชียงราย (Brown, 1965)

แตกต่างจากการแยกเสียงแบบ A12-34 อันเป็นลักษณะเด่นของภาษายวน นอกจากนี้ในระบบ
วรรณยุกต์แบบที่ 10 (ดูภาพที่ 8) ยังมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 เกิดขึ้น นั่นคือ ผู้พูด
ออกเสียงคำในช่อง B4 แปรระหว่างเสียงวรรณยุกต์สูง-ตก [41] แบบภาษายวน และเสียงกลาง
ระดับ [33] เหมือนภาษาลาว เนื่องจากทั้งวรรณยุกต์เสียงต่ำระดับ-ขึ้น [223] และวรรณยุกต์
เสียงกลางระดับ [33] ที่ปรากฏในช่อง A3 และ B4 ตามลำดับนั้นล้วนแต่ปรากฏในภาษาลาวที่
อพยพจากสปป.ลาวมาอยู่ในบริเวณเดียวกันกับภาษายวนกลุ่มดังกล่าวโดยเฉพาะภาษาลาวบ้าน
ห้วยซุ่น แขวงไชยะบุรี และภาษาลาวเมืองฮุน แขวงหลวงพระบาง (ดูระบบวรรณยุกต์ของภาษา
ลาวแก่กลุ่มที่ 2/2 ในบทที่ 6) จึงสันนิษฐานได้ว่าการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A3 และ B4
ของผู้พูดภาษายวนที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 10 นั้นได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวที่พูดในฐานะ
ภาษาของชนกลุ่มน้อยในบริเวณเดียวกันนั่นเอง

นอกจากนี้ยังพบการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้นในภาษายวนที่พูดในฐานะภาษาของชน
กลุ่มน้อยในบ้านปากอิงใต้ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ดังจะเห็นได้จากใน
ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 12 (ดูภาพที่ 8) มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A3 และ C23 กล่าวคือ
มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A3 ระหว่างเสียงกลางระดับ-ตก [332] และเสียงต่ำระดับ-ขึ้น
[223] และมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C23 ระหว่างเสียงสูง-ตกระดับ [433] กับเสียงสูง-
ตก [41] เนื่องจากวรรณยุกต์เสียงต่ำระดับ-ตก [223] นั้นพบปรากฏในภาษาลาวหลวงพระบางที่
พูดเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณดังกล่าว จึงสันนิษฐานว่าภาษายวนได้รับอิทธิพลจากภาษา
ลาว ส่วนวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [41] ในช่อง C23 พบปรากฏเช่นเดียวกันในภาษาไทยกลาง จึง
อาจจะเป็นอิทธิพลที่ผู้พูดได้รับจากภาษาไทยกลางก็เป็นได้ ในที่นี้ตั้งข้อสังเกตได้ว่า การแปรของ

วรรณยุกต์ในช่อง C23 ดังกล่าวอาจทำให้มีการรวมเสียงของวรรณยุกต์ในช่อง B4 กับ C123 และ DL4 ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของภาษาไทยกลางนั่นเอง (ดูภาพที่ 7 หน้า 399)

สำหรับภาษายวนที่พูดในบ้านห้วยลึก ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายนั้น ก็มีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้นเช่นกัน ดังจะเห็นได้ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 13 (ดูภาพที่ 8) ซึ่งมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A4 ระหว่างเสียงสูง-ตก-ขึ้น [434] กับเสียงกลางระดับ-ตก [331] ซึ่งน่าจะเป็นอิทธิพลของภาษาไทยกลาง เนื่องจากผู้พูดที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 13 ดังกล่าวสามารถพูดภาษาไทยกลางได้ในระดับที่ตีพอสมควร

นอกจากนี้ยังพบการแปรของวรรณยุกต์ในภาษายวนที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านเขาหินดาด ตำบลท่าคล้อ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรีด้วย นั่นคือ ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 15 (ดูภาพที่ 8) มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C2 ระหว่างเสียงสูง-ตกระดับ [433] และเสียงสูงระดับ-ตก [442] ซึ่งเป็นวรรณยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวภาคกลางหรือลาวสำเนียงเวียงจันทน์ที่พูดเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณเดียวกัน ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 16 (ดูภาพที่ 8) มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A2 ระหว่างเสียงต่ำ-ตก-ขึ้น [213] และเสียงต่ำ-ตกระดับ [211] ซึ่งวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตกระดับนั้นเป็นวรรณยุกต์ที่พบปรากฏในช่อง A2 ของภาษาลาวภาคกลาง ดังนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่าการแปรดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวภาคกลาง นอกจากนี้ยังพบการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DS23 ระหว่างเสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323] และเสียงต่ำ-ตก [21] ซึ่งวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตกนี้เป็นเสียงวรรณยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางนั่นเอง นอกจากการแปรในระบบวรรณยุกต์ทั้งสองแบบดังกล่าวแล้ว ยังพบการแปรในระดับที่ค่อนข้างมากเกิดขึ้นในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 17 และแบบที่ 18 (ดูภาพที่ 8) กล่าวคือ ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 17 นั้นวรรณยุกต์ในช่อง C4 เป็นเสียงสูงระดับ-ตก [441] เกิดการรวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง B4 และ DL4 แตกต่างจากระบบวรรณยุกต์แบบที่ 14-แบบที่ 16 ซึ่งมีวรรณยุกต์ในช่อง C4 เป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง B4 และ DL4 ลักษณะการรวมเสียงแบบ B4=C4=DL4 พบในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 18 เช่นเดียวกัน เพียงแต่วรรณยุกต์ในช่อง B4, C4 และ DL4 เป็นเสียงสูง-ตก [51] นอกจากนี้ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 18 ยังมีการแปรเกิดขึ้นในช่อง A34 ระหว่างเสียงกลางระดับ-ตก [332] และเสียงต่ำ-ตก [21] ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวภาคกลาง และยังมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นเสียงกลาง-ตก [32] คล้ายกับภาษาไทยกลางด้วย ทำให้วรรณยุกต์ในช่อง DS123 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123 ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกันกับภาษาไทยกลางนั่นเอง

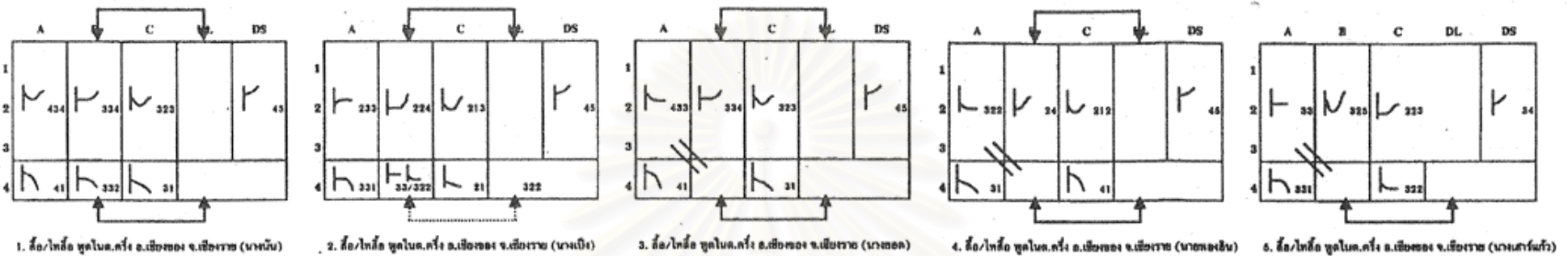
เมื่อพิจารณาวรรณยุกต์ของภาษายวนในภาพรวม อาจกล่าวได้ว่า ภาษายวนที่พูดในบ้านศรีลานนา ตำบลศรี้ง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายยังคงลักษณะวรรณยุกต์ของภาษายวนไว้ชัดเจนที่สุด รองลงมาคือภาษายวนที่พูดในบ้านหัวเวียง ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายและภาษายวนที่พูดในบ้านห้วยลึก ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายซึ่งมีการแปรของวรรณยุกต์ปรากฏเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนการแปรที่ปรากฏในระดับที่ค่อนข้างมากนั้นพบในภาษายวนบ้านเขาหินดาด ตำบลท่าคล้อ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี และภาษายวนบ้านปากอิงใต้ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

การแปรของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในภาษายวนนั้นเป็นการแปรอันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอก ซึ่งได้แก่ การได้รับอิทธิพลจากภาษาลาว และภาษาไทยกลางที่พูดอยู่ในบริเวณเดียวกัน การแปรของวรรณยุกต์ในภาษายวนที่ศึกษาในงานวิจัยนี้จัดว่าเป็นการแปรในระดับที่ไม่มากนัก เมื่อเทียบกับการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มต่าง ๆ ที่กล่าวมาในตอนต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในภาษายวนที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ส่วนใหญ่เก็บข้อมูลในภาคเหนือของประเทศไทยซึ่งมีภาษายวนพูดเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ เมื่อคนต่างกลุ่มติดต่อกันก็จะใช้ภาษายวนเป็นภาษากลาง เช่น คนยวนกับคนลาวอพยพในบ้านห้วยเวียง ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย จะสนทนากันด้วยภาษายวน หรือคนยวนกับคนลาวหลวงพระบางในบ้านปากอิงใต้ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายและบ้านห้วยลึก ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายก็จะใช้ภาษายวนพูดคุยกัน เป็นต้น ส่วนกรณีของคนยวนในบ้านเขาหินดาด ตำบลท่าคล้อ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรีนั้นใช้ภาษาไทยกลางในการติดต่อกับคนกลุ่มอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน ได้แก่ คนลาวภาคกลาง คนญ้อ และคนไทยกลาง นอกจากนี้คนยวนกลุ่มดังกล่าวยังสามารถพูดภาษาลาวภาคกลางซึ่งเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณนั้นได้ด้วย ภาษายวนที่พูดในบ้านเขาหินดาดจึงมีการแปรของวรรณยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลจากทั้งภาษาไทยกลางและภาษาลาวภาคกลาง

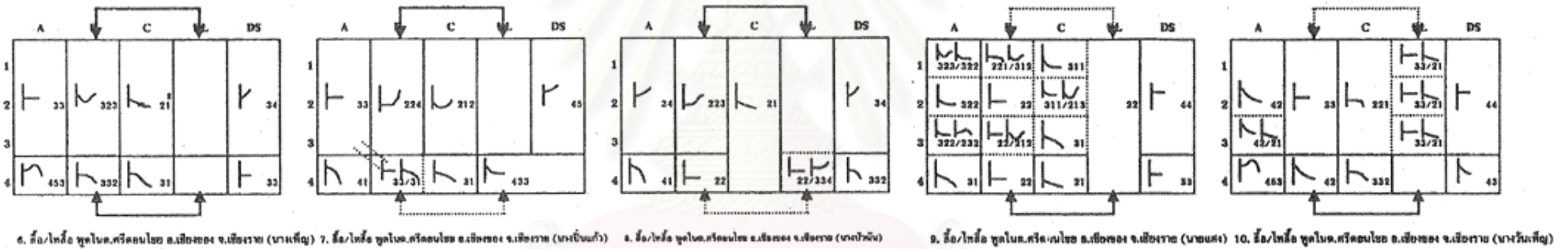
3. วรรณยุกต์ในภาษาลื้อ/ไถลื้อ

ภาษาลื้อหรือไถลื้อที่ศึกษาในงานวิจัยนี้เป็นภาษาที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบริเวณต่าง ๆ ได้แก่ ภาษาลื้อ/ไถลื้อที่พูดในบ้านศรีลานนา ตำบลศรีง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายซึ่งมีภาษายวน/ไทยวนหรือภาษาเมือง/คำเมืองเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่และมีภาษาลาวอีสานพูดในบริเวณเดียวกัน ภาษาลื้อ/ไถลื้อที่พูดในบ้านปากอิงใต้ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายซึ่งในบริเวณเดียวกันมีภาษาลาวหลวงพระบางเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่และมีภาษายวน/ไทยวนหรือภาษาเมือง/คำเมืองพูดปะปนอยู่ด้วย นอกจากนี้ยังมีภาษาลื้อ/ไถลื้อที่พูดในบ้านห้วยลึก ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายซึ่งในบริเวณดังกล่าวมีภาษาลาวหลวงพระบางพูดเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่และมีภาษายวน/ไทยวนหรือภาษาเมือง/คำเมืองพูดปะปนอยู่ด้วยเช่นเดียวกับในบ้านปากอิงใต้ ในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลื้อ/ไถลื้อจากผู้พูดรวมทั้งสิ้น 11 คนซึ่งทุกคนต่างก็ยืนยันว่าบรรพบุรุษของตนอพยพมาจากสิบสองปันนามาตั้งรกรากในจังหวัดเชียงรายเมื่อหลายร้อยปีมาแล้วและเรียกชื่อตนเองว่า “ลื้อ” หรือถูกคนกลุ่มอื่น ๆ เรียกว่า “ไถลื้อ” ซึ่งในการบรรยายเกี่ยวกับวรรณยุกต์ของภาษาลื้อ/ไถลื้อต่อไปนี้จะเรียกชื่อคนกลุ่มนี้ว่า “ลื้อ” เท่านั้นเพื่อให้การบรรยายกระชับขึ้น วรรณยุกต์ในภาษาลื้อที่พูดในอำเภอเชียงของและอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายสรุปได้ดังภาพที่ 10 (ดูภูมิสำเนาเดิมของผู้พูดที่มีระบบวรรณยุกต์แต่ละแบบในภาคผนวก ก)

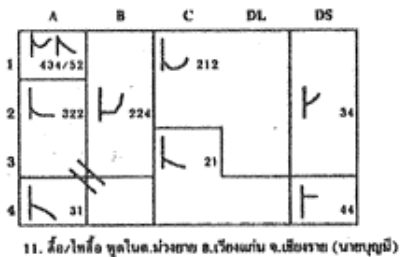
ภาษาลื้อ/ไทลื้อ (ชุดในบ้านศรีลานนา ตำบลศรีเริง ตำบลเชียงของ จังหวัดเชียงราย) : ชุดหุ่นมือ

ภาษาลื้อ/ไทลื้อ (ชุดในบ้านปากอั้งใต้ ตำบลศรีดอนไชย ตำบลเชียงของ จังหวัดเชียงราย) : ชุดหุ่นมือ

ภาษาลื้อ/ไทลื้อ (บ้านห้วยฮัก ตำบลม่วงชาย ตำบลเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย) : ชุดหุ่นมือ

ภาพที่ 10 วรรณยุกต์ในภาษาลื้อ/ไทลื้อ ที่พูดในอำเภอเชียงของและอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

จากภาพที่ 10 จะเห็นได้ว่าภาษาสื่อที่พูดในอำเภอเชียงของและอำเภอเวียงแก่น จังหวัด เชียงรายมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์โดยรวมสรุปได้ดังนี้

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวตั้ง ได้แก่

- 1) วรรณยุกต์คอล์มันน์ A แยกเสียงแบบ A123-4
- 2) วรรณยุกต์คอล์มันน์ B แยกเสียงแบบ B123-4
- 3) วรรณยุกต์คอล์มันน์ C แยกเสียงแบบ C123-4
- 4) วรรณยุกต์คอล์มันน์ DL แยกเสียงแบบ DL123-4
- 5) วรรณยุกต์คอล์มันน์ DS แยกเสียงแบบ DS123-4

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงในแนวนอน ได้แก่

- 1) วรรณยุกต์ B123 และ DL123 มีการรวมเสียงกัน (B123=DL123)
- 2) วรรณยุกต์ B4 และ DL4 มีการรวมเสียงกัน (B4=DL4) และในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 3-5 (ดูภาพที่ 10) วรรณยุกต์ในช่อง B4 รวมเสียงกับ DL4 และ A123 (A12(3)=B4=DL4) และระบบวรรณยุกต์แบบที่ 11 (ดูภาพที่ 10) วรรณยุกต์ในช่อง B4 รวมเสียงกับ DL4 และ A12 (A12=B4=DL4)

ระบบวรรณยุกต์ของภาษาสื่อมีวรรณยุกต์จำนวน 6 หน่วยเสียง ได้แก่

วรรณยุกต์ที่ 1 เป็นเสียงสูง-ตก-ขึ้น [434] เสียงต่ำ-ขึ้นระดับ [233] เสียงสูง/กลาง-ตกระดับ [433/322] เสียงกลางระดับ [33] เสียงกลาง-ขึ้น [34] หรือเสียงสูง-ตก [42] ปรากฏในช่อง A123 และมีวรรณยุกต์เสียงกลาง/สูง-ขึ้น [34/45] หรือเสียงสูงระดับ [44] ในช่อง DS123 เป็นหน่วยเสียงย่อย

วรรณยุกต์ที่ 2 เป็นเสียงกลาง/สูง-ตก [31/41] เสียงกลางระดับ-ตก [331] หรือเสียงสูง-ขึ้น-ตก [453] ปรากฏในช่อง A4

วรรณยุกต์ที่ 3 เป็นเสียงต่ำ/กลาง(ระดับ)-ขึ้น [24/223/224/334] เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323/325] หรือเสียงกลางระดับ [33] ปรากฏในช่อง B123 และ DL123

วรรณยุกต์ที่ 4 เป็นเสียงกลางระดับ(-ตก) [33/332] เสียงกลาง-ตกระดับ [322] เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323] หรือเสียงต่ำระดับ-ขึ้น [223/224] ปรากฏในช่อง B4 และ DL4 (และปรากฏในช่อง DS4 ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1-5)

วรรณยุกต์ที่ 5 เป็นเสียงต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [212/213/323] เสียงต่ำระดับ-ขึ้น [223] เสียงต่ำ-ตก (มีเสียงกักที่เส้นเสียง) [21/21²] หรือเสียงต่ำระดับ-ตก [221] ปรากฏในช่อง C123

วรรณยุกต์ที่ 6 เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] เสียงกลาง/สูง-ตก [31/41] หรือเสียงกลาง-ตกระดับ [322] ปรากฏในช่อง C4

ถึงแม้ระบบวรรณยุกต์บางแบบในภาษาสื่อที่ศึกษาในงานวิจัยนี้จะมีการแปรของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงเกิดขึ้น แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมจะเห็นได้ว่าภาษาสื่อที่พูดในอำเภอ เชียงของและอำเภอเวียงแก่น จังหวัด เชียงรายมีระบบวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายคลึงกับภาษาสื่อที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ดังแสดงในภาพที่ 11

	A	B	C	DL	DS
1					
2	┌	┌	┌		┌
3	34	224	212		34
4	└	└	└		
	41	33	31		

ภาษาลื้อ อำเภอเชียงของและอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย (ในงานวิจัยนี้)

	A	B	C	DL	DS
1					
2	┌	┌	┌		┌
3	45	334	113		34
4	└	└	└		└
	33	44	22		33

ภาษาลื้อ อุเหนือ สปป.ลาว (สุลิ่ง เดชวงสาและคณะ, 1972)

	A	B	C	DL	DS
1					
2	┌	┌	┌		┌
3	44	334	113		34
4	└	└	└		└
	332	33	21		33

ภาษาลื้อ เมืองสิง (สปป.ลาว) (สุลิ่ง เดชวงสาและคณะ, 1972)

	A	B	C	DL	DS
1					
2	┌	┌	┌		┌
3	334	223	331 [?]		34
4	└	└	└		└
	44	33	442		33

ภาษาลื้อ ห้วยลาว (สปป.ลาว) (สุลิ่ง เดชวงสาและคณะ, 1972)

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

ภาษาลื้อ (เชียงทอง, เมืองสิง, เมืองลอง, อุเหนือ, กันลำพา, สบเตี้ยก, ห้วยลาว) (Chamberlain, 1975)

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

ภาษาลื้อ (เชียงฮุ้ง, เมืองยอง) (Chamberlain, 1975)

ภาพที่ 11 เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาลื้อที่ศึกษาในงานวิจัยนี้กับเอกสารและงานที่ผ่านมา³

³ ในงานของเชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975) เสนอระบบวรรณยุกต์ของภาษาลื้อไว้ 2 กลุ่มเรียกชื่อด้วยภาษาอังกฤษตามที่เชมเบอร์เลนเสนอไว้ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ Lue Ceng Tong, Muang Sing, Muang Long, Ou Neua, Kanlampa, Sop Tiek, Houei Lao และกลุ่มที่ 2 ได้แก่ Lue Chaing Hung, Muang Yong และในงานดังกล่าวแสดงเพียงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เท่านั้น ไม่ได้แสดงสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์

เมื่อพิจารณาภาพที่ 10 ประกอบกับภาพที่ 11 จะเห็นได้ว่า ภาษาลื้อที่ศึกษาในงานวิจัยนี้มีวรรณยุกต์ในภาพรวมเหมือนกับภาษาลื้อ อุเหนือ ภาษาลื้อ เมืองสิง และภาษาลื้อ ห้วยลาวในงานของ สุลัง เตชวงสาและคณะ (1972) และคล้ายคลึงกับภาษาลื้อ เชียงทอง เมืองสิง เมืองลอง อุเหนือ กันลำพา สบเตี้ยก และห้วยลาวในงานของเชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975) นั่นคือ มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ A B C DL และ DS แบบ 123-4 และมีการรวมเสียงของวรรณยุกต์คอล์มันน์ B และ DL แบบ B123=DL123 และ B4=DL4 ภาษาลื้อที่ศึกษาในงานวิจัยนี้แตกต่างจากภาษาลื้อ เชียงสูงและเมืองยองในงานของเชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975) เพียงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอล์มันน์ A เท่านั้น เนื่องจากภาษาลื้อ เชียงสูงและเมืองยองมีการแยกเสียงของวรรณยุกต์คอล์มันน์ A แบบ 12-34 เหมือนภาษายวนหรือไทยวน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะเห็นว่า ภาษาลื้อที่พูดในอำเภอเชียงของและอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายที่ศึกษาในงานวิจัยนี้มีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้นค่อนข้างมาก ดังจะได้กล่าวสรุปต่อไปนี้

3.1 ภาษาลื้อที่พูดในบ้านศรีลานนา ตำบลศรี อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ในภาษาลื้อที่พูดในบ้านศรีลานนา ตำบลศรี อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายมีเพียงระบบวรรณยุกต์แบบที่ 1 เท่านั้นที่ยังคงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนภาษาลื้อในงานที่ผ่านมาอย่างชัดเจน ในขณะที่ระบบวรรณยุกต์แบบอื่น ๆ มีการแปรเกิดขึ้น ได้แก่ ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 2 มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 ระหว่างเสียงกลางระดับ [33] และเสียงกลางตก-ระดับ [322] ในที่นี้สันนิษฐานว่าวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตกระดับ [322] ที่เป็นรูปแปรนี้ภาษาลื้อได้รับอิทธิพลมาจากภาษายวนหรือภาษาเมืองที่พูดในบริเวณเดียวกัน (ดูภาพที่ 8) นอกจากนี้ยังพบการแปรในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 3-5 ซึ่งมีรูปแบบการแปรที่เหมือนกัน นั่นคือ มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอล์มันน์ A B และ DL แบบ A123=B4=DL4 การแปรดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อวรรณยุกต์ในช่อง A123 มีการแปรจากวรรณยุกต์ที่น่าจะเป็นเสียงขึ้น เช่น เสียงกลาง(-ตก)-ขึ้น [34/434] หรือเสียงกลางระดับ-ขึ้น [334] แต่ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 2-5 นั้นวรรณยุกต์ในช่อง A123 ส่วนใหญ่เป็นเสียงระดับได้แก่ เสียงสูง-ตกระดับ [433] เสียงกลาง-ตกระดับ [322] หรือเสียงต่ำ-ขึ้นระดับ [233] จึงทำให้เกิดการรวมเสียงกับวรรณยุกต์เสียงระดับในช่อง B4 และ DL4 การแปรจากวรรณยุกต์เสียงขึ้นเป็นวรรณยุกต์เสียงระดับของวรรณยุกต์ในช่อง A123 ดังกล่าวน่าจะเป็นการเกิดขึ้นตามกระบวนการออกเสียงวรรณยุกต์ที่ซับซ้อนให้เรียบง่ายขึ้นหรือเป็นกระบวนการทำให้ง่ายขึ้นตามธรรมชาติของการออกเสียงซึ่งจัดเป็นการแปรอันเนื่องมาจากปัจจัยภายในนั่นเอง เพราะเมื่อพิจารณาจากวรรณยุกต์ในช่อง A123 ของภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้างไม่ว่าจะเป็นภาษายวนหรือภาษาเมือง และภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ ก็ล้วนแล้วแต่มีวรรณยุกต์ดังกล่าวเป็นเสียงขึ้นทั้งสิ้น การแปรของวรรณยุกต์ดังกล่าวจึงไม่น่าจะเป็นการได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ นอกจากนี้ยังพบการแปรในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 5 ซึ่งไม่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B123=DL123 เหมือนในระบบวรรณยุกต์แบบอื่น ๆ แต่มีการรวมเสียง

วรรณยุกต์คอสมัน C และ DL แบบ C123=DL123 อันเป็นลักษณะที่เพิ่มขึ้นมาและแตกต่างจากระบบวรรณยุกต์แบบอื่น ๆ การรวมเสียงลักษณะดังกล่าวน่าจะเกิดขึ้นเนื่องจากวรรณยุกต์ในช่อง C123 และ DL123 ซึ่งเป็นวรรณยุกต์เสียงขึ้นเหมือนกันแต่วรรณยุกต์ในช่อง C123 เป็นเสียงตก-ขึ้น เช่น เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323] หรือเสียงต่ำ-ตก-ขึ้น [212/213] ส่วนวรรณยุกต์ในช่อง DL123 เป็นเสียงระดับ-ขึ้น เช่น เสียงกลางต่ำ/ระดับ-ขึ้น [224/334] หรือเสียงต่ำ-ขึ้น [24] ซึ่งนับว่าเป็นวรรณยุกต์ที่มีระดับเสียงใกล้เคียงกันมากกับวรรณยุกต์ในช่อง C123 จึงเป็นไปได้ที่ผู้พูดภาษาลื้อที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 5 นี้ออกเสียงคำที่มีเสียงวรรณยุกต์ใกล้เคียงกันดังกล่าวด้วยเสียงวรรณยุกต์เดียวกันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบที่แตกต่างจากระบบวรรณยุกต์แบบอื่น ๆ ของผู้พูดที่อยู่ในบริเวณเดียวกันและแตกต่างจากภาษาลื้อที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ด้วย ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการแปรหรือการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลื้อที่พูดในบ้านศรีลานนา ตำบลศรี อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษนี้เกิดขึ้นจากทั้งปัจจัยภายนอกซึ่งก็คือการได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นที่พูดอยู่รอบข้างและเกิดจากปัจจัยภายในตัวภาษาเอง

3.2 ภาษาลื้อที่พูดในบ้านปากอิงใต้ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

ภาษาลื้อที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในบ้านปากอิงใต้ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษเป็นภาษาลื้อกลุ่มที่มีการแปรเกิดขึ้นในระดับที่ค่อนข้างมากและมากกว่าภาษาลื้อที่พูดในบ้านศรีลานนา ตำบลศรีสะเกษที่กล่าวมาข้างต้น ดังแสดงในภาพที่ 10 ซึ่งเห็นได้ชัดว่ามีเพียงระบบวรรณยุกต์แบบที่ 6 เท่านั้นที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงและสัทลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนภาษาลื้อที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ แต่ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 7-10 นั้นมีการแปรของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงเกิดขึ้นทำให้ไม่สามารถสรุปลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ชัดเจนได้ การแปรของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในภาษาลื้อที่พูดในบ้านปากอิงใต้สรุปได้ดังนี้

ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 7 ของผู้พูดที่ย้ายถิ่นมาจากบ้านศรีลานนา ตำบลศรีสะเกษมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 ระหว่างเสียงกลางระดับ [33] ซึ่งเป็นวรรณยุกต์เดิมของภาษาลื้อและวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก [31] ที่น่าจะเป็นเสียงวรรณยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษายวนหรือภาษาเมืองที่พูดในบริเวณเดียวกัน (ภาษายวนหรือภาษาเมืองที่พูดในบ้านปากอิงใต้มีวรรณยุกต์ในช่อง B4 เป็นเสียงสูง-ตก [41] ดูภาพที่ 8) การแปรของวรรณยุกต์ดังกล่าวอาจมีผลทำให้วรรณยุกต์ในช่อง B4 และ DL4 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ช่อง A123 หรืออาจวรรณยุกต์ในช่อง B4 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C4 และอาจเป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DL4 ก็เป็นไปได้อีกเช่นกัน

ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 8 มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DL4 ระหว่างเสียงต่ำระดับ [22] ซึ่งเป็นวรรณยุกต์เดิมของภาษาลื้อกับวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ-ขึ้น [334] การแปรดังกล่าวอาจทำให้วรรณยุกต์ในช่อง DL4 เป็นหน่วยเสียงเดียวกันกับวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ก็เป็นไปได้ แต่เป็นการยากที่จะสันนิษฐานได้ว่าการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DL4 นี้เกิดขึ้นเนื่องจากสาเหตุใด เพราะเมื่อพิจารณาจากวรรณยุกต์ของภาษายวนหรือภาษาเมืองและภาษาลาวหลวง

พระบางที่พูดอยู่รอบข้างก็ไม่พบว่าในภาษาทั้งสองกลุ่มดังกล่าวจะมีวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ-ขึ้น [334] ในช่อง DL4 แต่อย่างไร และหากจะเป็นการแปรอันเนื่องมาจากปัจจัยภายในก็ดูจะไม่ มีเหตุผลที่ชัดเจนเพียงพอที่จะอธิบายได้ว่าผู้พูดออกเสียงวรรณยุกต์เสียงต่ำระดับ [22] แปรเป็นเสียงกลางระดับ-ขึ้น [334] ได้อย่างไร ในที่นี้จึงจัดให้การแปรในลักษณะนี้เป็นการแปรที่หาค่าอธิบายที่แน่นอนไม่ได้ นอกจากนี้ยังพบการแปรของวรรณยุกต์คอลัมน์ C ด้วยนั่นคือ วรรณยุกต์ในช่อง C4 แปรจากวรรณยุกต์ที่น่าจะเป็นเสียงกลาง-ตก [31] หรือเสียงสูง-ตก [41] เป็นเสียงต่ำ-ตก [21] ทำให้วรรณยุกต์ในคอลัมน์ C4 รวมเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมด (C1234) แตกต่างจากระบบวรรณยุกต์แบบอื่น ๆ ในที่นี้ได้สันนิษฐานให้การแปรของวรรณยุกต์คอลัมน์ C ดังกล่าวนี้นี้เป็นการแปรอันเนื่องมาจากปัจจัยภายในตัวภาษาเอง นั่นคือ การออกเสียงคำที่มีระดับเสียงสูงซึ่งได้แก่ เสียงกลาง-ตกหรือเสียงสูง-ตกให้มีระดับเสียงต่ำลงคือเป็นเสียงต่ำ-ตก [21] นั่นเอง

ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 9 เป็นของผู้พูดที่อพยพมาจากบ้านนาคำ เมืองสิง แขวงหลวงน้ำทา สปป.ลาว ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 9 นี้มีการแปรของวรรณยุกต์จำนวนหลายหน่วยเสียงเกิดขึ้นได้แก่ วรรณยุกต์ในช่อง A1 แปรระหว่างวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323] และเสียงกลาง-ตกระดับ [322] และวรรณยุกต์ช่อง A3 แปรระหว่างเสียงกลาง-ตกระดับ [322] กับเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] ซึ่งหากเปรียบเทียบกับภาษาลื้อ เมืองสิงในงานของสุลั้งและคนอื่น ๆ (1972) แล้ว (ดูภาพที่ 11) ภาษาลื้อ เมืองสิงน่าจะมีวรรณยุกต์ในช่อง A123 เป็นเสียงสูงระดับ [44] แต่ภาษาลื้อ เมืองสิงที่ผู้พูดอพยพมาอยู่ในบ้านปากอิงใต้ ตำบลศรีดอนไชยนี้มีวรรณยุกต์ในช่อง A1 และ A3 ที่แปรไปเป็นเสียงขึ้น คือ เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323] ส่วนวรรณยุกต์ในช่อง A2 ก็เป็นเสียงกลาง-ตกระดับ [322] ในที่นี้สันนิษฐานได้ว่าวรรณยุกต์รูปแปรทั้งสองหน่วยเสียงดังกล่าวอาจได้รับอิทธิพลมาจากทั้งภาษายวนหรือภาษาเมืองและภาษาลาวหลวงพระบางซึ่งล้วนแต่มีวรรณยุกต์ในช่อง A12 (กรณีของภาษายวนหรือภาษาเมือง) และวรรณยุกต์ในช่อง A234 (กรณีของภาษาลาวหลวงพระบาง) เป็นเสียงขึ้น ได้แก่ เสียงต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [213/323/324] หรือเสียงต่ำระดับ-ขึ้น [223] เช่นเดียวกับที่พบในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 9 ดังกล่าว นอกจากนี้ยังมี การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B1 และ B3 ระหว่างเสียงต่ำระดับ(-ตก) [22/221] กับเสียงต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [212/312] เมื่อพิจารณาจากภาษาลื้อ เมืองสิงในงานของสุลั้งและคนอื่น ๆ (1972) แล้ว วรรณยุกต์ดังกล่าวน่าจะเป็นเสียงกลางระดับ-ขึ้น [334] สำหรับวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [312] นั้นก็ยังนับว่าใกล้เคียงกับเสียงกลางระดับ-ขึ้นดังกล่าว แต่กรณีของรูปแปรที่เป็นเสียงต่ำระดับ [22] นั้นค่อนข้างหาค่าอธิบายได้ยากว่าแปรมาจากสาเหตุใด ในที่นี้จึงจัดให้เป็นการแปรที่ไม่มีคำอธิบาย นอกจากนี้ยังพบการแปรในลักษณะดังกล่าวกับวรรณยุกต์ในช่อง C2 ด้วย กล่าวคือ วรรณยุกต์ในช่อง C2 แปรระหว่างเสียงกลาง-ตก(ระดับ) [311/31] กับเสียงต่ำ-ตก-ขึ้น [213] ซึ่งหากเปรียบเทียบกับภาษาลื้อ เมืองสิงในงานของสุลั้งและคนอื่น ๆ (1972) แล้ววรรณยุกต์ในช่อง C123 ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 9 นี้ น่าจะเป็นเสียงต่ำระดับ-ขึ้น [113] ซึ่งเสียงวรรณยุกต์กลาง-ตก-ขึ้น [312] ก็นับว่ามีระดับเสียงใกล้เคียงวรรณยุกต์เสียงระดับ-ขึ้นดังกล่าว แต่วรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก(ระดับ) [311/31] ที่เป็นรูปแปรนี้ยากจะหาข้อสรุปได้ว่าเป็นการแปรจากสาเหตุใด การแปรของวรรณยุกต์หน่วยเสียงต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้อาจมีผล

ทำให้ภาษาสื่อที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 9 นี้มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์เปลี่ยนแปลงไปได้ โดยเฉพาะการแปรของวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B ที่อาจทำให้วรรณยุกต์คอลัมน์ B กับ DL เป็นคนละหน่วยเสียงกันก็ได้

ระบบวรรณยุกต์แบบที่ 10 มีการแปรของวรรณยุกต์จำนวนหลายหน่วยเสียง ได้แก่ วรรณยุกต์ในช่อง A3 แปรระหว่างเสียงสูง-ตก [42] กับเสียงต่ำ-ตก [21] การแปรดังกล่าวนี้อาจจะเกิดจากการได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในบริเวณเดียวกัน เนื่องจากวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ดังกล่าวใกล้เคียงกับวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก-ขึ้น [212] ในช่อง A234 ของผู้พูดภาษาลาวหลวงพระบางบางคน นอกจากนี้ยังมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ระหว่างเสียงกลางระดับ [33] กับเสียงต่ำ-ตก [21] เหมือนวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ของภาษาไทยกลาง เมื่อพิจารณาจากข้อมูลส่วนตัวของผู้พูดที่มีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 10 ที่ได้จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่า ผู้พูดคนดังกล่าวสามารถพูดภาษาไทยกลางได้ในระดับที่ดีพอสมควร ดังนั้นจึงอาจสันนิษฐานได้ว่า วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ตก [21] ที่เป็นรูปแปรในช่อง DL123 นั้นได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลาง การแปรดังกล่าวอาจมีผลทำให้เกิดการแปรของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เกิดขึ้นตามมา นั่นคือ วรรณยุกต์ในช่อง B123 อาจเป็นหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ก็เป็นไปได้

3.3 ภาษาสื่อที่พูดในบ้านห้วยลึก ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

เนื่องจากในบ้านห้วยลึก ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายเป็นบริเวณที่มีภาษาลาวหลวงพระบางพูดเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ และมีคนกลุ่มอื่น ๆ เช่น ลื้อ ยวน/เมือง และม้งอาศัยปะปนอยู่เป็นชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะคนลื้อนั้นมีอยู่เป็นจำนวนน้อยที่สุด และระหว่างการเก็บข้อมูลภาคสนามก็ได้ตั้งข้อสังเกตเห็นว่า คนกลุ่มต่าง ๆ มักจะออกไปทำไร่ทำสวนนอกหมู่บ้าน ดังนั้นจึงพบคนลื้อที่น่าจะให้ข้อมูลได้เพียงคนเดียวเท่านั้น ผู้พูดคนดังกล่าวมีระบบวรรณยุกต์แบบที่ 11 ดังที่แสดงในภาพที่ 10

ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 11 มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างจากระบบวรรณยุกต์แบบอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด นั่นคือ ไม่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ B และ DL แบบ B123=DL123 และ B4=DL4 แต่กลับมีการรวมเสียงของวรรณยุกต์คอลัมน์ C และ DL แบบ C12=DL123 และ C34=DL4 คล้ายคลึงกับภาษาลาว นอกจากนี้ยังมีการรวมเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ A กับคอลัมน์ B แบบ A23=B4 คล้ายกับภาษาสื่อที่พูดในบ้านศรีลานนา ตำบลศรี้ง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

เนื่องจากผู้พูดภาษาสื่อในบ้านห้วยลึก ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายดังกล่าวสามารถพูดได้ทั้งภาษาสื่อ ภาษาลาวหลวงพระบาง ภาษายวนหรือภาษาเมือง ภาษาไทยกลาง และภาษาลาวอีสาน (เนื่องจากต้องเดินทางไปทำงานที่จังหวัดอุบลราชธานีอยู่เรื่อย ๆ มาเป็นเวลานานหลายปีแล้ว) ดังนั้นจึงน่าจะได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ โดยเฉพาะภาษาลาวอีสานและภาษาลาวหลวงพระบาง ตัวอย่างเช่น วรรณยุกต์คอลัมน์ A แยกเสียงแบบ A1-23-4 และมี

วรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียงกลาง-ตกระดับ [322] เหมือนภาษาลาวอีสาน ถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี และลักษณะการรวมเสียงของวรรณยุกต์ระหว่างคอลัมน์ C และ DL นั้นก็น่าจะได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอีสานเช่นเดียวกันเพียงแต่เป็นการได้รับอิทธิพลที่ยังมีลักษณะของภาษาลื้อคงอยู่บางลักษณะ ส่วนอิทธิพลของภาษาลาวหลวงพระบางนั้นเห็นได้จากการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A1 ระหว่างเสียงสูง-ตก-ขึ้น [434] กับเสียงสูง-ตก [52] ซึ่งวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [52] นี้พบปรากฏในช่อง A1 ของภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดอยู่ในบริเวณเดียวกัน (ดูภาคผนวก ญ) ดังนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่า วรรณยุกต์ในภาษาลื้อของผู้พูดที่อาศัยอยู่ในบ้านห้วยลึก ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายที่นี้ได้รับอิทธิพลจากทั้งภาษาลาวหลวงพระบางซึ่งพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณดังกล่าว นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอีสาน ถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีที่ผู้พูดสามารถพูดได้อีกภาษาด้วย จึงมีผลทำให้ระบบวรรณยุกต์ในภาษาลื้อของผู้พูดคนดังกล่าวแตกต่างจากภาษาลื้อที่พูดในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายที่กล่าวมาในตอนต้นและแตกต่างจากภาษาลื้อที่เคยมีผู้ศึกษาไว้อย่างเห็นได้ชัด

เมื่อพิจารณาวรรณยุกต์ในภาษาลื้อซึ่งพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยทั้งในอำเภอเชียงของและอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า ภาษาลื้อของผู้พูดบางคนยังคงมีวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายคลึงกับภาษาลื้อที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ ในขณะที่บางคนมีวรรณยุกต์ที่แตกต่างออกไปเนื่องจากการแปรของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงเกิดขึ้น และการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาลื้อนี้อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากทั้งปัจจัยภายในตัวภาษาเอง และปัจจัยภายนอก คือ การได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ เช่นเดียวกับกรณีของการแปรของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในภาษายวนหรือภาษาเมืองที่กล่าวมาในตอนต้น แต่หากเทียบกับภาษายวนหรือภาษาเมืองแล้ว เห็นได้ชัดว่า ภาษาลื้อมีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้นมากกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในภาคเหนือของประเทศไทยนั้น ภาษาลื้อมีจำนวนผู้พูดน้อยกว่าภาษายวนหรือภาษาเมืองมาก และภาษาลื้อก็มักจะเป็นภาษาของชนกลุ่มน้อยเสียส่วนใหญ่ ในขณะที่ภาษายวนหรือภาษาเมืองเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในภาคเหนือรวมทั้งในบริเวณที่เป็นจุดเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ นอกจากนี้ยังสังเกตได้อีกว่า คนลื้อส่วนใหญ่สามารถพูดภาษายวนหรือภาษาเมืองได้ และยังสามารถพูดภาษาอื่น ๆ ที่พูดปะปนอยู่ในบริเวณเดียวกันได้ด้วย เช่น ภาษาลาวหลวงพระบาง และภาษาลาวอีสาน เป็นต้น การแปรของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในภาษาลื้อจึงมีมากกว่าภาษายวนหรือภาษาเมือง และการแปรส่วนใหญ่ก็เกิดขึ้นเพราะการได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ นั่นเอง

4. วรรณยุกต์ในภาษาผู้ไท

ภาษาผู้ไทที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ภาษาผู้ไท ถิ่นบ้านนาฟองท่าและบ้านนาฟองตัว เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว ซึ่งพูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยโดยมีภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน ภาษาลาวอีสาน และภาษาลาว แขวงสะหวันนะเขตพูดอยู่รอบข้าง กล่าวคือ ผู้พูดภาษาผู้ไทบางคนอพยพเข้ามาอยู่ในบ้านโคกสารท่า ตำบลโคกสาร อำเภอนามูน จังหวัด

อำนาจเจริญซึ่งเป็นหมู่บ้านบริเวณชายแดนไทย-ลาว ซึ่งตั้งอยู่ตรงข้ามกับบ้านนาฟองท่า เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นแบ่งพรมแดน ผู้พูดภาษาผู้ไทบางคนยังคงอาศัยอยู่ในสปป.ลาว แต่เดินทางไป ๆ มา ๆ ติดต่อกับผู้คนฝั่งไทยได้ค่อนข้างสะดวก ในงานวิจัยนี้จึงคัดเลือกคนผู้ไททั้งที่ตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทยและที่ยังอาศัยอยู่สปป.ลาวมาเป็นผู้บอกภาษา นอกจากนี้ยังได้ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไทอีกกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ ภาษาผู้ไทถิ่นอำเภอนาแก จังหวัดนครพนมและถิ่นอำเภอลำเซียง จังหวัดกาฬสินธุ์ซึ่งผู้พูดย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในฐานะชนกลุ่มน้อยในบ้านหนองหาน้อย ตำบลธาตุ อำเภอนวนนิวาส จังหวัดสกลนครโดยมีภาษากะเลิงและภาษาลาวอีสานพูดอยู่ในบริเวณเดียวกัน และมีภาษาโย้ยพูดในบริเวณใกล้เคียง

ในที่นี้ได้แสดงรายละเอียดของวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไททั้งสองกลุ่มที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ซึ่งรวมผู้บอกภาษาทั้งสิ้น 10 คนไว้ในภาพที่ 12

จากภาพที่ 12 จะเห็นได้ว่าภาษาผู้ไททั้งสองกลุ่มมีระบบวรรณยุกต์ที่แตกต่างกันดังนี้

4.1 ภาษาผู้ไทถิ่นบ้านนาฟองท่าและบ้านนาฟองตัว เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว ที่พูดในบ้านโคกสารท่า ตำบลโคกสาร อำเภอนามาน จังหวัดอำนาจเจริญ

ภาษาผู้ไทถิ่นบ้านนาฟองท่าและบ้านนาฟองตัว เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว ซึ่งผู้พูดจำนวนหนึ่งอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในบ้านโคกสารท่า ตำบลโคกสาร อำเภอนามาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในขณะที่ผู้พูดจำนวนหนึ่งยังคงอาศัยอยู่ในแขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว แต่เดินทางไปมาหาสู่กับผู้คนฝั่งไทยอย่างสม่ำเสมอ นั้นมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์โดยรวมสรุปได้ดังนี้

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวตั้ง ได้แก่

- 1) วรรณยุกต์คอล์มน์ A แยกเสียงแบบ A1-234
- 2) วรรณยุกต์คอล์มน์ B แยกเสียงแบบ B1234
- 3) วรรณยุกต์คอล์มน์ C แยกเสียงแบบ C123-4
- 4) วรรณยุกต์คอล์มน์ DL แยกเสียงแบบ DL123-4
- 5) วรรณยุกต์คอล์มน์ DS แยกเสียงแบบ DS1234

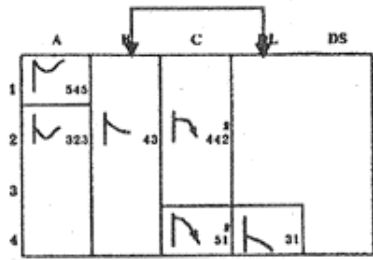
ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงในแนวนอน ได้แก่ วรรณยุกต์ B1234 DL123 และ DS1234 มีการรวมเสียงกัน (B1234=DL123=DS1234)

ระบบวรรณยุกต์ของภาษาผู้ไทถิ่นบ้านนาฟองท่าและบ้านนาฟองตัวมีวรรณยุกต์จำนวน 6 หน่วยเสียง ได้แก่

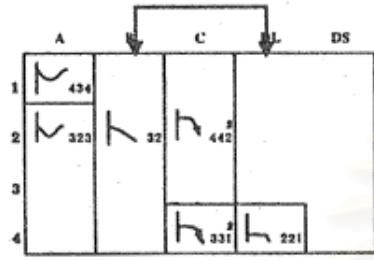
วรรณยุกต์ที่ 1 เป็นเสียงสูง-ตก-ขึ้น [434/545] หรือเสียงกลางระดับ-ขึ้น [335] ปรากฏในช่อง A1

วรรณยุกต์ที่ 2 เป็นเสียงต่ำ-ตก-ขึ้น [213/323] หรือเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [232] ปรากฏในช่อง A234

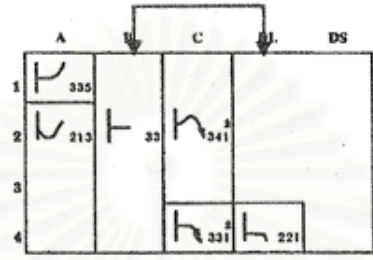
ภาษาผู้ไท (บ้านนาฟ่องท่าและบ้านนาฟ่องตัว เมืองสองคอน แขวงสระบุรีเขต ติดต่อกับบ้านโคกสารท่า ตำบลโคกสาร อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ) : ชมกลุ่มน้อย

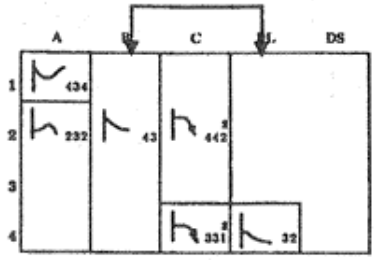
1. ผู้ไท ม.นาฟ่องท่า เมืองสองคอน สระบุรีเขต (นางพญา)

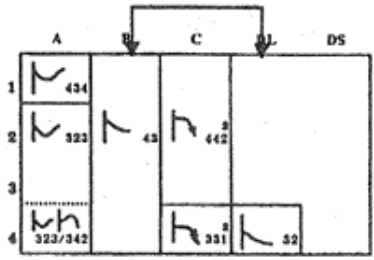
2. ผู้ไท ม.นาฟ่องท่า เมืองสองคอน สระบุรีเขต (นางคำ)

3. ผู้ไท ม.นาฟ่องท่า เมืองสองคอน สระบุรีเขต (นางอู่นา)

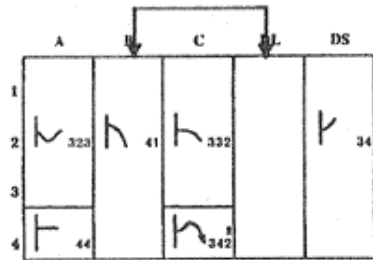

4. ผู้ไท ม.นาฟ่องท่า เมืองสองคอน สระบุรีเขต (นางออง)

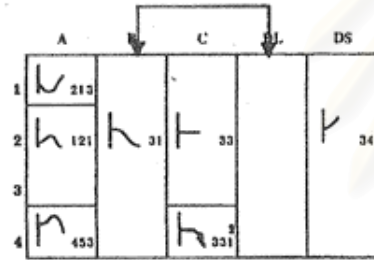

5. ผู้ไท ม.นาฟ่องตัว เมืองสองคอน สระบุรีเขต (นางพนา)

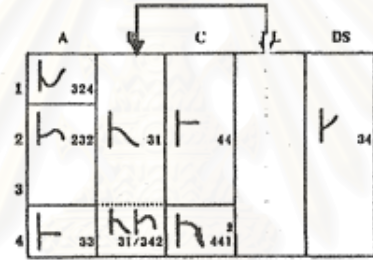
ภาษาผู้ไท (อำเภอเขาวง จังหวัดกามหินธุ์และอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม อยู่ในบ้านหนองขามน้อย ตำบลธาตุ อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร) : ชมกลุ่มน้อย

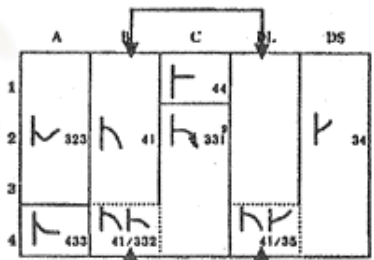
6. ผู้ไท ม.นาแก ต.นาแก อ.นาแก จ.นครพนม (นางหมื่น)

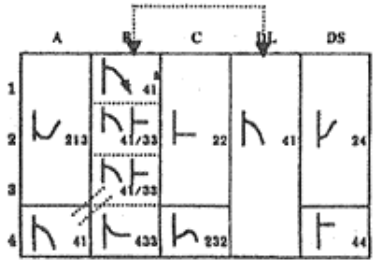
7. ผู้ไท ม.โพนทอง ต.นาแก อ.นาแก จ.นครพนม (นางประทุมมา)

8. ผู้ไท ม.นาโง้ง ต.นาแก อ.นาแก จ.นครพนม (นางเขียน)

9. ผู้ไท ม.นาแก ต.นาแก อ.นาแก จ.นครพนม (นางดวง)

10. ผู้ไท ม.หนองผือ อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์ (นายคั้ง)

ภาพที่ 12 วรรณยุกต์ในภาษาผู้ไทที่พูดในอำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ และอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วรรณยุกต์ที่ 3 เป็นเสียงกลาง/สูง-ตก [32/43] ปรากฏในช่อง B1234 DL123 และ DS1234

วรรณยุกต์ที่ 4 เป็นเสียงสูงระดับ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง [442'] หรือเสียงกลาง-ขึ้น-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง [341'] ปรากฏในช่อง C123

วรรณยุกต์ที่ 5 เป็นเสียงกลางระดับ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง [331'] หรือเสียงสูง-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง [51']

วรรณยุกต์ที่ 6 เป็นเสียงกลาง-ตก [31/32] หรือเสียงต่ำระดับ-ตก [221] ปรากฏในช่อง DL4

เนื่องจากภาษาผู้ไท ถิ่นบ้านนาฟองท่าและบ้านนาฟองตัว เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว เป็นภาษาที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยจึงมีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้นในระบบวรรณยุกต์ของผู้พูดบางคน ที่เห็นได้ชัดคือ ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 5 (ดูภาพที่ 6) ซึ่งผู้พูดอาศัยอยู่ในบ้านนาฟองตัว เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขตมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง A4 ซึ่งน่าจะเป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น [323] แต่มีรูปแปร คือ เสียงกลาง-ขึ้น-ตก [342] ซึ่งเป็นวรรณยุกต์ที่พบในช่อง A234 ในภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน (ดูภาคผนวก ญ) จึงสันนิษฐานว่าระบบวรรณยุกต์แบบที่ 5 ของภาษาผู้ไทกลุ่มนี้ได้รับอิทธิพลของวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [342] ในช่อง A4 จากภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานดังกล่าว ซึ่งมีผลทำให้วรรณยุกต์คอล์มน์ A อาจแยกเสียงแบบ A1-234 หรือ A1-23-4 ก็ได้

4.2 ภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอณาแก จังหวัดนครพนม และอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พูดในบ้านหนองฮางน้อย ตำบลธาตุ อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร

ภาษาผู้ไทถิ่นอำเภอณาแก จังหวัดนครพนมและอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ที่ผู้พูดอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในบ้านหนองฮางน้อย ตำบลธาตุ อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนครนั้นมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์โดยรวมสรุปได้ดังนี้

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในแนวตั้ง ได้แก่

- 1) วรรณยุกต์คอล์มน์ A แยกเสียงแบบ A123-4 หรือ A1-23-4
- 2) วรรณยุกต์คอล์มน์ B แยกเสียงแบบ B1234
- 3) วรรณยุกต์คอล์มน์ C แยกเสียงแบบ C123-4
- 4) วรรณยุกต์คอล์มน์ DL แยกเสียงแบบ DL1234
- 5) วรรณยุกต์คอล์มน์ DS แยกเสียงแบบ DS1234

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงในแนวนอน ได้แก่ วรรณยุกต์ B1234 และ DL1234 มีการรวมเสียงกัน (B1234=DL1234)

ระบบวรรณยุกต์ของภาษาผู้ไทถิ่นอำเภอณาแก จังหวัดธาตุพนมและอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์มีวรรณยุกต์จำนวน 5 หรือ 6 หน่วยเสียง ได้แก่

วรรณยุกต์ที่ 1 เป็นเสียงต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [213/323/324] ปรากฏในช่อง A123 ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 6 แบบที่ 9 และแบบที่ 10 (ดูภาพที่ 12) หรือปรากฏในช่อง A1 ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 7 และแบบที่ 8 (ดูภาพที่ 12) มีวรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [121/232] ปรากฏในช่อง A23 ทำให้ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 7 และแบบที่ 8 มีวรรณยุกต์ในคอลัมน์ A จำนวน 3 หน่วยเสียง (A1, A23, A4) และเป็นระบบที่มีวรรณยุกต์รวมทั้งสิ้น 6 หน่วยเสียง วรรณยุกต์หน่วยเสียงที่ 1 นี้มีวรรณยุกต์เสียงต่ำ/กลาง-ขึ้น [24/34] ที่ปรากฏในช่อง DS1234 เป็นหน่วยเสียงย่อย

วรรณยุกต์ที่ 2 เป็นเสียงกลางระดับ [33] เสียงสูงระดับ [44] เสียงสูง-ตกระดับ [433] เสียงสูง-ขึ้น-ตก [453] หรือเสียงสูง-ตก [41] ปรากฏในช่อง A4

วรรณยุกต์ที่ 3 เป็นเสียงกลาง/สูง-ตก [31/41] ปรากฏในช่อง B1234 และ DL1234

วรรณยุกต์ที่ 4 เป็นเสียงต่ำ/กลางระดับ(-ตก) [22/33/332] หรือสูงระดับ [44] ปรากฏในช่อง C123 (และ DS4 ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 10) ยกเว้นในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 9 ซึ่งมีการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ C แบบ C1-234 และวรรณยุกต์เสียงสูงระดับ [44] นั้นปรากฏในช่อง C1

วรรณยุกต์ที่ 5 เป็นเสียงต่ำ/กลาง-ขึ้น-ตก (มีเสียงกักที่เส้นเสียง) [232/342[?]] หรือเสียงกลาง/สูงระดับ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง [331[?]/441[?]] ปรากฏในช่อง C4 ยกเว้นในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 9 ซึ่งมีวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง [331[?]] ปรากฏในช่อง C234

ในระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 6-9 ในภาพที่ 12) และอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 10 ในภาพที่ 12) ก็มีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้นเช่นเดียวกันและมีระดับการแปรมากกว่าภาษาไทยถิ่นกลุ่มแรกที่กล่าวมาในตอนต้น ดังจะเห็นจากระบบวรรณยุกต์แบบที่ 7 และแบบที่ 8 (ดูภาพที่ 12) มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์คอลัมน์ A แบบ A1-23-4 ซึ่งประกอบด้วยวรรณยุกต์จำนวน 3 หน่วยเสียง ได้แก่ เสียงต่ำ/กลาง-ตก-ขึ้น [213/324] ปรากฏในช่อง A1 วรรณยุกต์เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [121/232] ปรากฏในช่อง A23 และวรรณยุกต์เสียงสูง-ขึ้น-ตก [453] หรือเสียงกลางระดับ [33] ปรากฏในช่อง A4 ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลัมน์ A แบบ A1-23-4 นี้ น่าจะเป็นลักษณะที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอีสานที่พูดอยู่ในบริเวณเดียวกัน

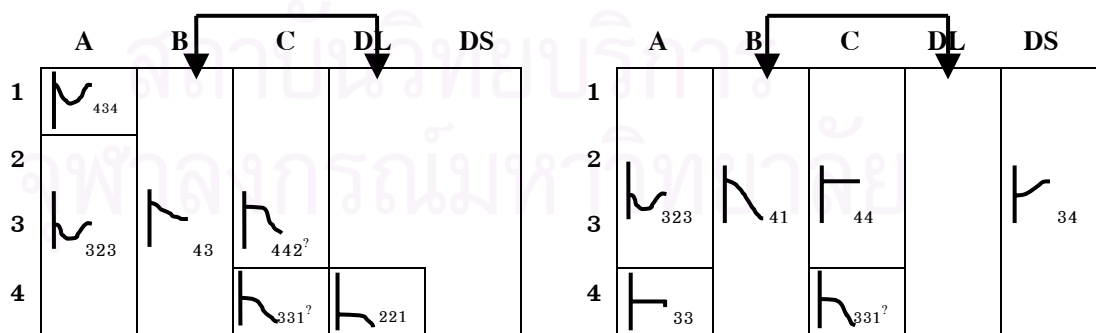
นอกจากนี้ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 8 ยังมีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B4 ซึ่งน่าจะมีวรรณยุกต์เสียงกลาง-ตก [31] เหมือนวรรณยุกต์ในช่อง B123 แต่กลับมีรูปแปรเกิดขึ้น คือวรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น-ตก [342] ซึ่งเป็นวรรณยุกต์ที่พบในช่อง A4 ของภาษากะเลิงที่พูดในบริเวณเดียวกัน (ดูภาคผนวก ญ) จึงสันนิษฐานได้ว่าวรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น-ตก [342] ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 8 ของผู้ไทกลุ่มนี้อาจได้รับอิทธิพลมาจากภาษากะเลิงที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณนั้นนั่นเอง

ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 9 ของภาษาไทยถิ่นกลุ่มนี้ก็มีการแปรของวรรณยุกต์เช่นเดียวกัน ได้แก่ วรรณยุกต์ในช่อง B4 ซึ่งน่าจะเป็นเสียงสูง-ตก [41] แต่ก็มีวรรณยุกต์รูปแปร คือ เสียง

กลางระดับ-ตก [332] ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นวรรณยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอีสานที่พูดในบริเวณเดียวกันซึ่งมีวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] หรือเสียงกลางระดับ-ตก [332] ในช่อง B1234 และวรรณยุกต์ในช่อง DL4 ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 9 ซึ่งน่าจะมีวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [41] แต่ก็มีรูปแบบ คือ วรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น [35] ซึ่งเป็นวรรณยุกต์ที่ไม่พบปรากฏในช่อง DL4 ของภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง จึงไม่น่าจะเป็นวรรณยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลจากภายนอก และก็น่าจะเป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นด้วยปัจจัยภายในตัวภาษา เนื่องจากการยากที่จะอธิบายว่าวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [41] เกิดการแปรเป็นวรรณยุกต์เสียงกลาง-ขึ้น [35] ได้อย่างไร ในที่นี้จึงจัดให้การแปรของวรรณยุกต์ในช่อง DL4 ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 9 นี้เป็นการแปรที่หาคำอธิบายไม่ได้ การแปรอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้ชัดเจนในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 9 นี้ คือ วรรณยุกต์คอลัมน์ C มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ C1-234 เหมือนภาษาลาวอีสานและภาษากะเลิง ซึ่งก็เป็นไปได้ที่ลักษณะดังกล่าวอาจได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอีสานหรือไม่ก็ภาษากะเลิง

นอกจากนี้ยังพบการแปรในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 10 ซึ่งผู้พูดพูดภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอลำปาง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในระบบวรรณยุกต์แบบดังกล่าวนี้มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง B2 และ B3 ซึ่งน่าจะมีวรรณยุกต์เสียงสูง-ตก [41] แต่กลับมีรูปแบบเกิดขึ้นคือวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ [33] ซึ่งในที่นี้สันนิษฐานว่าเป็นวรรณยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอีสาน เนื่องจากในภาษาลาวอีสานมีวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B เป็นเสียงกลางระดับ [33] เช่นเดียวกัน การแปรของวรรณยุกต์คอลัมน์ B ดังกล่าวอาจทำให้ในระบบวรรณยุกต์แบบที่ 10 นี้มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ $A4=B123=DL1234$ หรือ $A4 \neq B123=DL123$ หรือ $A4 \neq B123 \neq DL123$ ก็เป็นไปได้

เป็นที่น่าสังเกตว่า ภาษาผู้ไททั้งสองกลุ่มในข้างต้นมีระบบวรรณยุกต์ที่ค่อนข้างแตกต่างกัน ซึ่งถึงแม้ระบบวรรณยุกต์บางแบบในภาษาผู้ไททั้งสองกลุ่มดังกล่าวจะมีการแปรของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงเกิดขึ้น แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมจะเห็นได้ว่าภาษาผู้ไททั้งสองกลุ่มมีระบบวรรณยุกต์สรุปได้ดังภาพที่ 13

ภาษาผู้ไท ถิ่นบ้านนาฟองท่าและบ้านนาฟองตัว เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว

ภาษาลื้อ ถิ่นอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม และอำเภอลำปาง จังหวัดกาฬสินธุ์

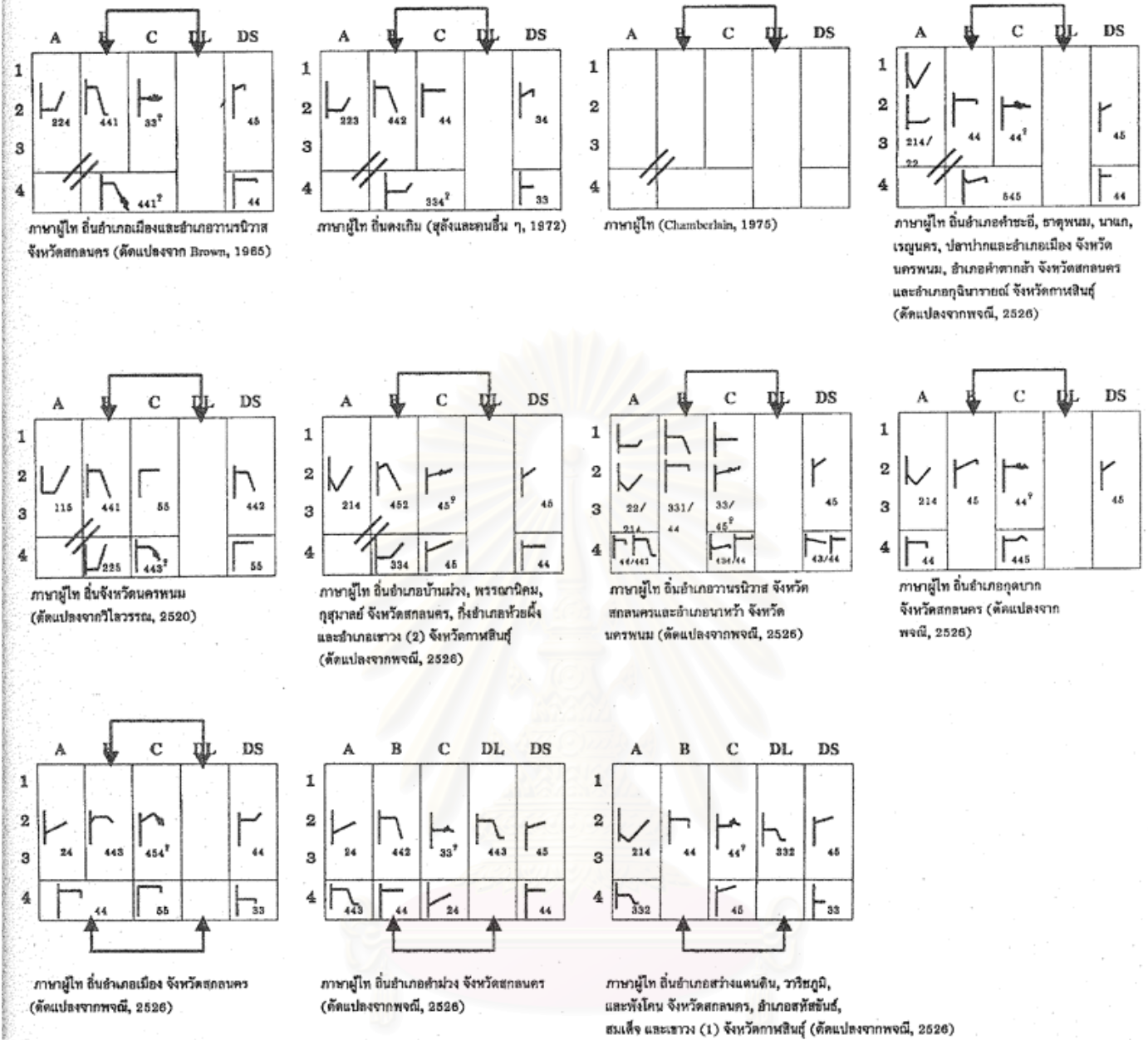
ภาพที่ 13 ระบบวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไท ถิ่นเมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาวและภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอนาแก จังหวัดนครพนมและอำเภอลำปาง จังหวัดกาฬสินธุ์

จากภาพที่ 13 จะเห็นได้ชัดว่า ภาษาผู้ไท ถิ่นบ้านนาฟองท่าและบ้านนาฟองตัว เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาวกับภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม และอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์นั้นมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่คล้ายคลึงกัน คือ การรวมเสียงวรรณยุกต์ระหว่างคอลิมน์ B และ DL ส่วนลักษณะที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด คือ การแยกเสียงวรรณยุกต์คอลิมน์ A และ DL ซึ่งในภาษาผู้ไทถิ่นบ้านนาฟองท่าและบ้านนาฟองตัวมีลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลิมน์ต่าง ๆ ดังกล่าวแบบ A1-234 และ DL123-4 แต่ภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอนาแก จังหวัดนครพนมและอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์มีลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ A123-4 และ DL1234

เมื่อศึกษาวรรณยุกต์ของภาษาผู้ไทในเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า เคยมีผู้เสนอระบบวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไทไว้อย่างหลากหลายดังแสดงในภาพที่ 14

เมื่อเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไท ถิ่นบ้านนาฟองท่าและบ้านนาฟองตัว เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว และภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอนาแก จังหวัดนครพนมและอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ (ดูภาพที่ 12 และภาพที่ 13) กับวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไทที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ (ดูภาพที่ 14) จะเห็นได้ว่า ภาษาผู้ไททั้งสองกลุ่มที่ศึกษาในงานวิจัยนี้มีระบบวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอนาแก จังหวัดสกลนคร และอำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนมและภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนครในงานของพจณี ศรีธรราชฎูร์ (2526) โดยเฉพาะภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 6-9 ในภาพที่ 12) ที่พูดในบ้านหนองฮางน้อย ตำบลธาตุ อำเภอนาหว้า จังหวัดสกลนครนั้นมีระบบวรรณยุกต์ใกล้เคียงภาษาผู้ไทกลุ่มดังกล่าวในงานของพจณีมากที่สุด นั่นคือ วรรณยุกต์คอลิมน์ B และ DL มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 และ DL1234 ตามลำดับ ส่วนภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์นั้น (ดูระบบวรรณยุกต์แบบที่ 10 ในภาพที่ 12) มีระบบวรรณยุกต์คล้ายภาษาผู้ไทกลุ่มที่ประกอบด้วยภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอบ้านม่วง พรรณานิคม กุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร กิ่งอำเภอห้วยผึ้ง และอำเภอเขาวง (2) จังหวัดกาฬสินธุ์ เพียงแต่ภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้มีการแปรของวรรณยุกต์ในคอลิมน์ B เกิดขึ้นจึงไม่สามารถตัดสินลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ชัดเจนได้ แต่ก็พอจะมองเห็นภาพรวมได้ว่าเป็นระบบวรรณยุกต์ที่คล้ายคลึงกับภาษาผู้ไทกลุ่มดังกล่าวในงานของพจณี ศรีธรราชฎูร์ (2526)

สำหรับกรณีของภาษาผู้ไท บ้านนาฟองท่าและบ้านนาฟองตัว เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขตนั้นมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์คอลิมน์ B แบบ B1234 แต่วรรณยุกต์คอลิมน์ D แยกเสียงต่างออกไป คือ เป็นแบบ DL123-4 นอกจากนี้ยังมีลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์คอลิมน์ A เป็นแบบ A1-234 ซึ่งแตกต่างจากภาษาผู้ไทกลุ่มอื่น ๆ ที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ แต่เป็นลักษณะที่ได้สันนิษฐานไว้ในตอนต้นว่าได้รับอิทธิพลจากภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสานที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณเดียวกัน นอกจากนี้ในระบบวรรณยุกต์ของภาษาผู้ไทกลุ่มนี้ยังมีวรรณยุกต์จำนวน 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ แต่ในภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอนาแก จังหวัดนครพนมและอำเภอเขาวง

ภาพที่ 14 วรรณยุกต์ในภาษาผู้ไทจากเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา¹

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ในงานของเชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975) ไม่ได้แสดงสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไท

จังหวัดกาฬสินธุ์มีวรรณยุกต์จำนวน 5 หน่วยเสียง (ยกเว้นในระบบวรรณยุกต์บางแบบที่อาจมีจำนวน 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์เพราะได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอีสานที่พูดในบริเวณเดียวกัน) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอนาแก จังหวัดนครพนมและอำเภอลำเซียง จังหวัดกาฬสินธุ์มีระบบวรรณยุกต์ที่ใกล้เคียงกับภาษาผู้ไทในงานของพจณี ศรีธรราชภรณ์ (2526) มากกว่า จึงน่าจะจัดให้เป็นภาษาผู้ไทกลุ่มเดียวกันได้

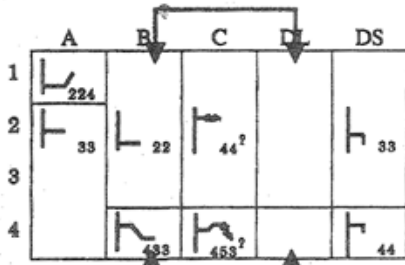
อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอนาแก จังหวัดนครพนมและอำเภอลำเซียง จังหวัดกาฬสินธุ์ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้กับภาษาผู้ไทถิ่นดังกล่าวในงานของพจณี ศรีธรราชภรณ์ (2526) (ดูภาพที่ 14) จะเห็นได้ชัดว่า ภาษาผู้ไทถิ่นอำเภอนาแก จังหวัดนครพนมและอำเภอลำเซียง จังหวัดกาฬสินธุ์แตกต่างจากที่พจณี ศรีธรราชภรณ์ (2526) เคยเสนอไว้ ซึ่งในงานของพจณี ศรีธรราชภรณ์นั้น ภาษาผู้ไทถิ่นอำเภอนาแก จังหวัดนครพนมมีลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ A4=B123=DL1234 และภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอลำเซียง จังหวัดกาฬสินธุ์มีลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์ 2 แบบ คือ แบบ A4=B123=DL1234 และแบบ B1234=DL4 ซึ่งแตกต่างจากที่ลักษณะที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ตรงที่ในระบบวรรณยุกต์ของภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม และอำเภอลำเซียง จังหวัดกาฬสินธุ์ที่ผู้พูดย้ายถิ่นมาอยู่ในอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม จังหวัดกาฬสินธุ์ในช่อง A4 เป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B และ DL ซึ่งก็เป็นไปได้อีกว่าเป็นลักษณะที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอีสานหรือภาษากะเลิงที่พูดในบริเวณเดียวกัน

เนื่องจากความแตกต่างกันของวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไททั้งสองกลุ่มที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ โดยเฉพาะความแตกต่างของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เห็นได้ชัดเจน ในที่นี้จึงจัดให้ภาษาผู้ไท ถิ่นบ้านนาฟองท่าและบ้านนาฟองด้ว เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว เป็นคนละกลุ่มกับภาษาผู้ไท ถิ่นอำเภอนาแก จังหวัดนครพนมและอำเภอลำเซียง จังหวัดกาฬสินธุ์ แต่กรณีของการแปรที่เกิดขึ้นในภาษาผู้ไททั้งสองกลุ่มนี้จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลอีกเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนยิ่งขึ้นต่อไป

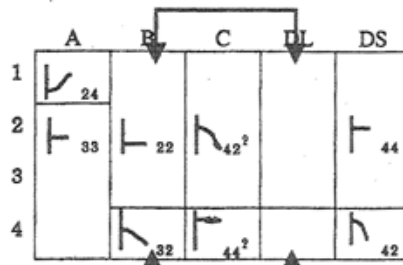
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ

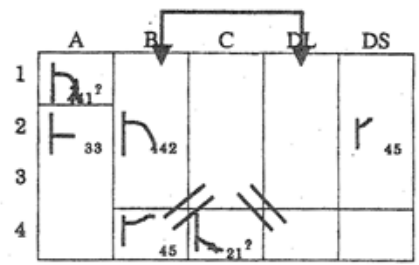
วรรณยุกต์ในภาษาพวนจากเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา

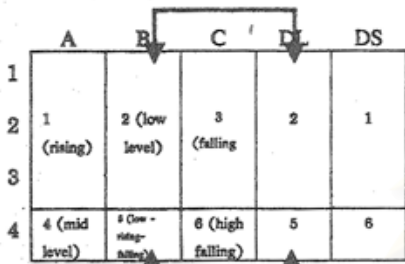
1. พวน อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี (ดัดแปลงจาก Brown, 1965)

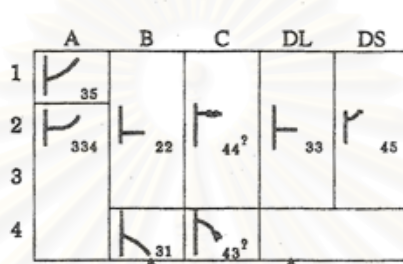
2. ลาวพวน จ.สระบุรี สิงห์บุรี ลพบุรี (Khanittanan, 1973)

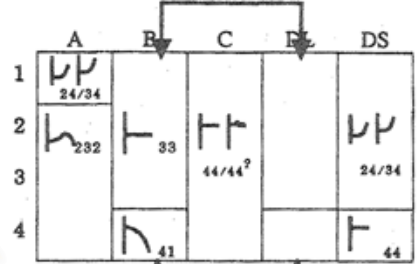
3. พวน ป่าแก่ง (Chamberlain, 1975)

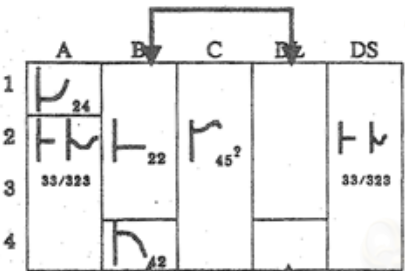
4. ลาวพวน เชียงขวาง (Chamberlain, 1971)

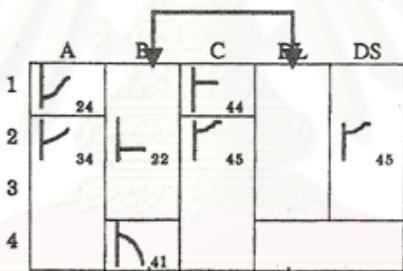
5. ลาวพวน นาดินชัย อ.ศรีสงคราม จ.สุโขทัย (ภาณุจนา ปัทมดิกล และบรรพต สุวรรณประเสริฐ, ม.ป.ป.)

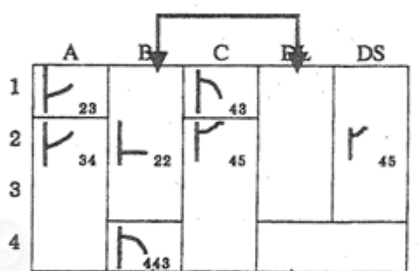
6. ลาวพวน ต.มานปลาเค้า อ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี (รัชนิย์ เสนีย์ศรีสันต์, 2525)

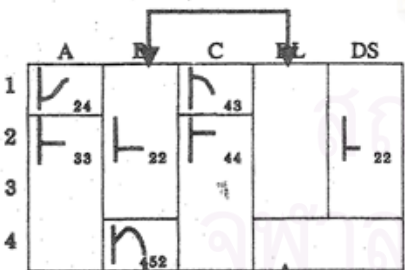
7. ลาวพวน อ.ท่าค้อโก จ.นครสวรรค์ (วิไล ลักษณ์ เศษ, 2530)

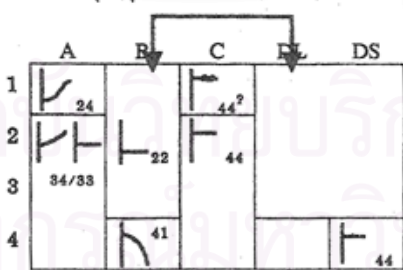
8. ลาวพวน ต.บางน้ำเขียว อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี (อุทัยวรรณ ต้นทอง, 2526)

9. ลาวพวน บ้านเนินยาว อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี (อุทัยวรรณ ต้นทอง, ม.ป.ป.)

10. ลาวพวน สุพรรณบุรี (กัณทิมา วัฒนะ ประเสริฐและสุวัฒนา เสียมประวีติ, 2528)

11. ลาวพวน ต.หนองแก่ง จ.นครนายก (ทศินชัย อารมณีสุข, 2521)

ภาพที่ 15 วรรณยุกต์ในภาษาพวนจากเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา¹

¹ ในภาพที่ 15 ใช้ชื่อ “พวน” หรือ “ลาวพวน” ตามที่ปรากฏในเอกสารและงานวิจัยนั้นๆ

ภาคผนวก ญ
 วรรณยุกต์ในภาษาลาวและภาษาอื่นๆ ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้:
 แสดงตามการพูดปะปนกันในบริเวณที่เป็นจุดเก็บข้อมูล

ภาษาลาว (พูดในเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว)

	A	B	C	DL	DS
1	M 323		h 331		
2	L 113	T 22	h 332		T 233
3					
4					T 22

1. ชาว เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว (นางสมภา)

	A	B	C	DL	DS
1	M 424		T 44		
2	Mh 214/212/41	T 22	T 322		T 33
3	L 213				
4	M 334				T 34

2. ชาว เมืองหลวงปาก แขวงหลวงน้ำทา (นางพยอม)

	A	B	C	DL	DS
1	M 323		T 21		Mh 323/44
2	T 21	T 32	T 443		Mh 323/44
3					T 33
4	T 233				

3. ชาว เมืองโพน แขวงอุดมไซ (นางคำพันธ์)

	A	B	C	DL	DS
1			T 21		
2	L 224	L 211	T 221		T 23
3					
4	T 333		T 21	h 233	T 322

4. ชาว เมืองสีม แขวงหลวงน้ำทา (นางกนิศ)

ภาษาลาว (พูดในบ้านหัวเวียง ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย) : ชนกลุ่มน้อย

	A	B	C	DL	DS
1	M 434/43		h 443	442/33	
2	L 223	T 332	T 233	442/33	T 333
3				443/33	
4	Lh 42/42/33				

1. ชาว เมืองงา แขวงไชยบุรี (นางคำ)

	A	B	C	DL	DS
1	M 445/224	33/21	h 52		h 44/22
2	L 224	33/21	34/332	42/21	T 33
3		33/21	34/332/31	42/21	
4	T 33/42	33/42	33/433	41/332/333	43/34

2. ชาว บ้านหัวขุ่น แขวงไชยบุรี (นางบัว)

	A	B	C	DL	DS
1	L 223/113		h 331		T 433
2	L 112	L 211	T 22		T 23/334
3					
4	Lh 333/211		T 22/34		T 33

3. ชาว เมืองป่าบก แขวงหนองคาย (นางวิไล)

	A	B	C	DL	DS
1	M 424		h 331	331/33/21	
2	L 224/232	T 22	332	331/33/21	T 332
3	L 223/232			331/33/21	
4	Lh 332/333			T 331	

4. ชาว บ้านป่ากอบ แขวงไชยบุรี (นางแก้ว)

	A	B	C	DL	DS
1			h 332	332	33/33
2	L 223	T 21	T 22	33/334	33
3				33/332/33	33/33
4	T 334			FR	33/334

5. ชาว เมืองขุ่น แขวงอุดมไซ (นางสีง)

	A	B	C	DL	DS
1	Lh 213/214		h 443		T 333
2	L 214	T 21	T 22		Mh 333/33/33
3					T 223/11
4					Lh 334/332

6. ชาว บ้านป่ากอก แขวงไชยบุรี (นางทองดี)

ภาษาเมือง/คำเมือง (บ้านหัวเวียง ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย) : ชนกลุ่มใหญ่

	A	B	C	DL	DS
1	M 324				
2		T 32	h 332		T 34
3	T 34				
4		h 41	h 451		T 43

1. เมือง/คำเมือง ขึ้น ส.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย (นางบัว)

	A	B	C	DL	DS
1	L 223				
2		T 22	h 332		T 34
3	T 34				
4		h 31	h 551		T 444

2. เมือง/คำเมือง ขึ้น ส.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย (นางทองดี)

	A	B	C	DL	DS
1	M 313				
2		T 21	h 332		T 34
3	T 34				
4		h 41	h 441		T 444

3. เมือง/คำเมือง ขึ้น ส.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย (นางพวง)

	A	B	C	DL	DS
1	M 323				
2		T 22	h 443		T 34
3	T 34				
4	L 334				

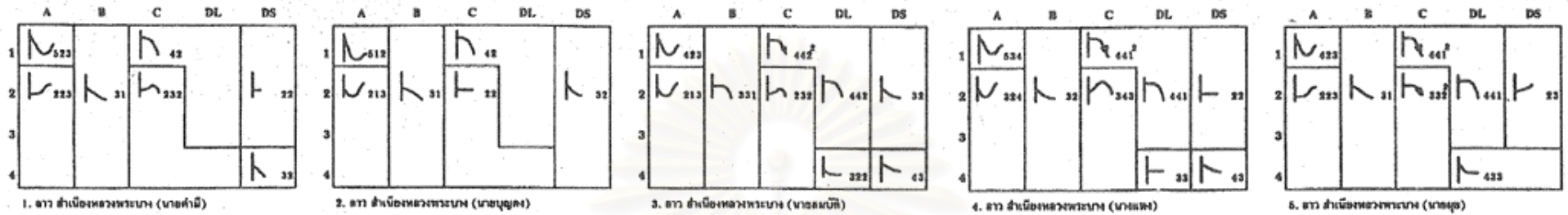
4. เมือง/คำเมือง ขึ้น ส.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย (นางคำ)

	A	B	C	DL	DS
1	L 223				
2	L 223	T 21	h 442		T 332
3					
4	M 424	h 4/33	h 52	41	

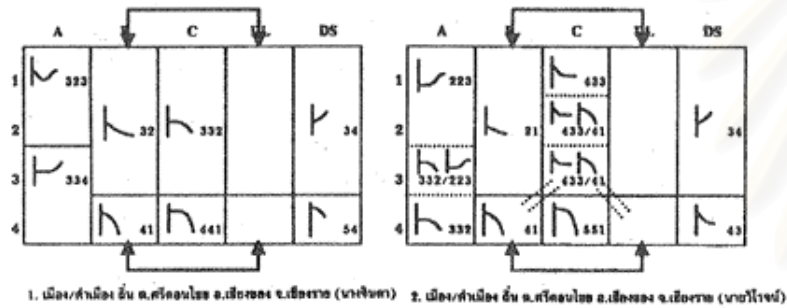
5. เมือง/คำเมือง ขึ้น ส.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย (นางพวง)

ภาพที่ 16 วรรณยุกต์ในภาษาลาวที่พูดในเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว ภาษาลาว และภาษาเมือง/คำเมือง ที่พูดในบ้านหัวเวียง ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

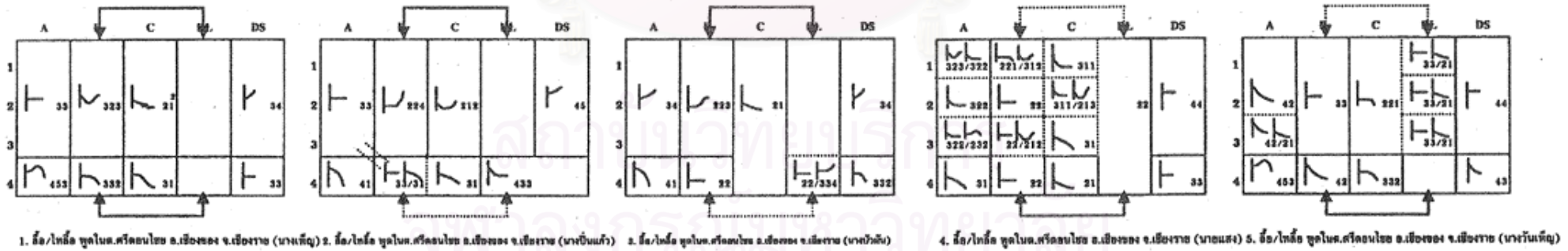
ภาษาลาว สำเนียงหลวงพระบาง (พูดในบ้านปากอิงใต้ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย) : ซากกลุ่มใหญ่

ภาษาเมือง/คำเมือง (พูดในบ้านปากอิงใต้ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย) : ซากกลุ่มน้อย

ภาษาลื้อ/ไทลื้อ (พูดในบ้านปากอิงใต้ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย) : ซากกลุ่มน้อย

ภาพที่ 17 วรรณยุกต์ในภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบาง ภาษาเมือง/คำเมือง และภาษาลื้อ/ไทลื้อ ที่พูดในบ้านปากอิงใต้ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ภาษาลาว สำเนียงหลวงพระบาง (พูดในบ้านห้วยลึก ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย) : ขนาดกลุ่มใหญ่

	A	B	C	DL	DS
1	423		41 ²		
2	212	31	22 ²	41	32
3					
4				22	

1. ลาว สำเนียงหลวงพระบาง (บ้านห้วยตั้ง)

	A	B	C	DL	DS
1	552		442 ²		
2	212	31	322 ²	442	
3					
4				322	

2. ลาว สำเนียงหลวงพระบาง (บ้านนงคา)

	A	B	C	DL	DS
1	52		442		
2	212	31	322		
3					
4					

3. ลาว สำเนียงหลวงพระบาง (บ้านทองสี)

	A	B	C	DL	DS
1	52		331 ²		
2	223	21	322	331	
3					
4				322	

4. ลาว สำเนียงหลวงพระบาง (บ้านสงเตี้น)

	A	B	C	DL	DS
1	523/323		52 ²		45/33
2	324	31	332	52	33
3					45/33
4				332	433

5. ลาว สำเนียงหลวงพระบาง (บ้านปูนคำ)

ภาษาเมือง/คำเมือง (พูดในบ้านห้วยลึก ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย) : ขนาดกลุ่มน้อย

	A	C	DS
1	213		
2		32	44
3	434	43	
4	434/331	41	43

1. เมือง/คำเมือง อ.ม่วงยาย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย (นอกต่าง)

ภาษาลื้อ/ไทลื้อ (บ้านห้วยลึก ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย) : ขนาดกลุ่มน้อย

	A	B	C	DL	DS
1	434/52		212		
2	322	224			34
3			21		
4	31				44

1. ลื้อ/ไทลื้อ พูดในอ.ม่วงยาย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย (นอกชุมชน)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 18 วรรณยุกต์ในภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบาง ภาษาเมือง/คำเมือง และภาษาลื้อ/ไทลื้อ ที่พูดในบ้านห้วยลึก ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

ภาษาลาวอีสาน (ชุดในบ้านศรีลานนา ตำบลครึ่ง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย) : ชนกลุ่มน้อย

	A	B	C	DL	DS
1	323		322		
2	22	333	331	322	323
3					
4	442			331	433

1. ลาวอีสาน ชั้น อ.เมือง จ.หนองบัวลำภู (นาอึ้ง)

	A	B	C	DL	DS
1	25		322		
2	231	33	441	322	34
3					
4	452			441	44

2. ลาวอีสาน ชั้น อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด (นาทองโต)

	A	B	C	DL	DS
1	24		32		
2	331	33	41	32	34
3					
4	442	33/52		41	33

3. ลาวอีสาน ชั้น อ.วาปีปทุม จ.มหาสารคาม (นาทองสูง)

	A	B	C	DL	DS
1	324		32		
2	322/232	433	441	32	34
3	324/232				
4	453	433/441		441	44

4. ลาวอีสาน ชั้น อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด (นาบ้าน)

	A	B	C	DL	DS
1	324		31		323
2	31/324	322	331	31	323/31
3	31				223
4	434			331	43

5. ลาวอีสาน ชั้น อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด (นาทองนา)

ภาษาเมือง/คำเมือง (ชุดในบ้านศรีลานนา ตำบลครึ่ง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย) : ชนกลุ่มใหญ่

	A	C	DS
1	323		
2		322	33
3	223		
4		41	433

1. เมือง/คำเมือง ชั้น อ.แม่เปา อ.พญาศรีเวียง จ.เชียงราย (นาสุวรรณ)

	A	C	DS
1	323		
2		322	332
3	334		
4		41	443

2. เมือง/คำเมือง ชั้น อ.ครึ่ง อ.เชียงของ จ.เชียงราย (นาพรมนิภา)

	A	C	DS
1	323		
2		211	433
3	334		
4		31	443

3. เมือง/คำเมือง ชั้น อ.ครึ่ง อ.เชียงของ จ.เชียงราย (นาถา)

	A	C	DS
1	213		
2		32	332
3	224		
4		331	332

4. เมือง/คำเมือง ชั้น อ.เชียงคำ จ.พะเยา (นาแก้ว)

	A	C	DS
1	325		
2		43	54
3	334		
4		41	54

5. เมือง/คำเมือง ชั้น อ.ครึ่ง อ.เชียงของ จ.เชียงราย (นาสารารว)

ภาษาลื้อ/ไทลื้อ (ชุดในบ้านศรีลานนา ตำบลครึ่ง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย) : ชนกลุ่มน้อย

	A	C	DS
1			
2	434	334	45
3			
4	41	332	31

1. ลื้อ/ไทลื้อ ชุดในอ.ครึ่ง อ.เชียงของ จ.เชียงราย (นาบ้าน)

	A	C	DS
1			
2	233	224	213
3			
4	331	33/322	21

2. ลื้อ/ไทลื้อ ชุดในอ.ครึ่ง อ.เชียงของ จ.เชียงราย (นาเบิง)

	A	C	DS
1			
2	433	334	45
3			
4	41	31	

3. ลื้อ/ไทลื้อ ชุดในอ.ครึ่ง อ.เชียงของ จ.เชียงราย (นาซอด)

	A	C	DS
1			
2	322	24	212
3			
4	31	41	

4. ลื้อ/ไทลื้อ ชุดในอ.ครึ่ง อ.เชียงของ จ.เชียงราย (นาทองอิน)

	A	B	C	DL	DS
1					
2	33	325	223		34
3					
4	331		322		

5. ลื้อ/ไทลื้อ ชุดในอ.ครึ่ง อ.เชียงของ จ.เชียงราย (นาสารแก้ว)

ภาพที่ 19 วรรณยุกต์ในภาษาลาวอีสาน ภาษาเมือง/คำเมือง และภาษาลื้อ/ไทลื้อที่พูดในบ้านศรีลานนา ตำบลครึ่ง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ภาษาเลข/ลาวเลข/ไทเลข (ชุดโน้มนบ้านเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย) : ชนกลุ่มใหญ่

	A	B	C	DL	DS
1	323		45		
2	343	33	334		443
3					
4					43

1. เลข/ลาวเลข/ไทเลข (นางสีนจันทร์)

	A	B	C	DL	DS
1	323		34		
2	232	22	33		443
3					
4					22

2. เลข/ลาวเลข/ไทเลข (นางจันทร์คำ)

	A	B	C	DL	DS
1	412		453		
2	225/232	21	23		12
3	225/351				
4	332				22

3. เลข/ลาวเลข/ไทเลข (นางบุญจันทร์)

	A	B	C	DL	DS
1	335		44	44/42	44/34
2	225/334/331	32	433	44/42	44/34
3	322/323			44/42	44/34
4	434/332/341				33

4. เลข/ลาวเลข/ไทเลข (นางหวานใจ)

	A	B	C	DL	DS
1	434		453		
2	324/232	32	433		44 323
3	324/332				
4	324/342				33

5. เลข/ลาวเลข/ไทเลข (นางดิ้อ)

ภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ (ชุดโน้มนบ้านเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย) : ชนกลุ่มน้อย

	A	B	C	DL	DS
1	324		32'		
2	332	44	44'	32	34
3					
4	454			441	44

1. ลาวอีสาน ถิ่น อ.สนธิ์จ จ.กาฬสินธุ์ (นางวงเดือน)

	A	B	C	DL	DS
1	325'		31'		
2	21	433	44'	31	323
3					
4	434			441	43

2. ลาวอีสาน ถิ่น อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย (นางนงลักษณ์)

	A	B	C	DL	DS
1	24		22'		
2	111/221/213	33	332'	22	223
3	22/113/232				
4	452			332	33

3. ลาวอีสาน ถิ่น อ.บ้านไผ่ จ.ขอนแก่น (นายประสิทธิ์)

	A	B	C	DL	DS
1	213		32'		
2	21/213/222	33	331'	32	223
3	21/213/222				
4	213/33			331	33

4. ลาวอีสาน ถิ่น อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น (นางคำปาง)

	A	B	C	DL	DS
1	434		32'		
2	22/434	44	442'	32	34
3	213/213/443				
4	334			442	33

5. ลาวอีสาน ถิ่น อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ (นางสน)

ภาษาลาวอพยพจากสปป.ลาว (ชุดโน้มนบ้านเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย) : ชนกลุ่มน้อย

	A	B	C	DL	DS
1	434		433		
2	223	32	22		43
3					
4					332

1. ลาว เมืองปากลาย แขวงไชยบุรี (นางสาวคง)

	A	B	C	DL	DS
1	224/33/332		32/443/324		
2	232	322	443/22	32	334
3			442/454		
4			442/433	442	22

2. ลาว เมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์ (นางปิ่น)

	A	B	C	DL	DS
1	313/452		343 342/34/21		
2	22/232	31	22	342/34/21	44
3	22/213			342/34/21	
4	22/213			22/34	32

3. ลาว เมืองปากลาย แขวงไชยบุรี (นางพวง)

	A	B	C	DL	DS
1	323		31		42
2	323/21	33	41		42/534
3	323/21				42/33
4	434				32

4. ลาว บ้านหนองสาม แขวงหลวงพระบาง (นายพอก)

	A	B	C	DL	DS
1	423/33		34		
2	21/322	332	433		42 21
3	21/233/213				
4	21/331			433/443	33

5. ลาว เมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์ (นางจันทร์)

ภาพที่ 20 วรรณยุกต์ในภาษาเลข/ลาวเลข/ไทเลข ภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ และภาษาลาวอพยพจากสปป.ลาว ที่ชุดโน้มนบ้านเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ภาษาเลอ/ลาวเลอ/ไทเลอ (ชุดในบ้านจอมศรี ตำบลจอมศรี อำเภอเขียงคาน จังหวัดเลย) : ขนาดกลุ่มใหญ่

	A	B	C	DL	DS
1	423		354		
2	332	22	334		44
3					
4					33

1. เลอ/ลาวเลอ/ไทเลอ (นางอมจิต)

	A	B	C	DL	DS
1	223		343		
2	332	22	34		44
3	222/221				
4	232				33

2. เลอ/ลาวเลอ/ไทเลอ (นางสีก)

	A	B	C	DL	DS
1	323		232/24/33		
2	232/321	22	232	24	44
3	232				
4					33

3. เลอ/ลาวเลอ/ไทเลอ (นางบุญดี)

	A	B	C	DL	DS
1	323		342/33		
2	232	22	223	343	44
3					
4					33

4. เลอ/ลาวเลอ/ไทเลอ (นางยุศ)

	A	B	C	DL	DS
1	434		353		
2	241	22	34	344	33
3					
4			33/343		33/22

5. เลอ/ลาวเลอ/ไทเลอ (นางเรือน)

ภาษาลาวอพยพจากสปป.ลาว (ชุดในบ้านจอมศรี ตำบลจอมศรี อำเภอเขียงคาน จังหวัดเลย) : ขนาดกลุ่มใหญ่

	A	B	C	DL	DS
1	214		443		
2	243	231	35		35
3					
4		342			33

1. 'ลาว เมืองสีทอง' นครหลวงเวียงจันทน์ (นางชู)

	A	B	C	DL	DS
1	324		443		
2	243	231	434		31
3	222				
4		42			33/33

2. 'ลาว เมืองสีทอง' นครหลวงเวียงจันทน์ (นางสาวธณ)

ภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ (ชุดในบ้านแสนสำราญ ตำบลจอมศรี อำเภอเขียงคาน จังหวัดเลย) : ขนาดกลุ่มน้อย

	A	B	C	DL	DS
1	323		42		
2	21	33	37	42	33
3					
4	442			31	43

1. ลาวอีสาน ถิ่น อ.โนนสูง จ.หนองบัวลำภู (นางสมพิศ)

	A	B	C	DL	DS
1	23		332		
2	222/342	344	341	332	24
3	232				
4	342		341	344	

2. ลาวอีสาน ถิ่น อ.ภูเรือ จ.สกลนคร (นางบุญอร่าม)

	A	B	C	DL	DS
1	223		32		
2	243	33	44	32	23
3	222/342				
4	342		442	43	

3. ลาวอีสาน ถิ่น อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ (นางแก้ว)

	A	B	C	DL	DS
1	354		32		
2	232/324	44	441	32	434
3	232/324				
4	453		441	53	

4. ลาวอีสาน ถิ่น อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ (นางดวงนง)

	A	B	C	DL	DS
1	143		232		
2	232	344	342		
3	232/453				
4	243/253	344/342			22

5. ลาวอีสาน ถิ่น อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ (นางสมดาว)

ภาษาลาวอพยพจากสปป.ลาว (ชุดในบ้านแสนสำราญ ตำบลจอมศรี อำเภอเขียงคาน จังหวัดเลย) : ขนาดกลุ่มน้อย

	A	B	C	DL	DS
1	24		32		
2	243	44	442		34
3					
4					44

1. ลาว เมืองเขียงคาน นครหลวงเวียงจันทน์ (นางนิพนธ์)

ภาพที่ 21 วรรณยุกต์ในภาษาเลอ/ลาวเลอ/ไทเลอ และภาษาลาวอพยพจากสปป.ลาว ที่พูดในบ้านจอมศรี ภาษาลาวอีสานถิ่นอื่นๆ และภาษาลาวอพยพจากสปป.ลาว ที่พูดในบ้านแสนสำราญ ตำบลจอมศรี อำเภอเขียงคาน จังหวัดเลย

ภาษาลาว สำเนียงเวียงจันทน์ (พูดในบ้านสาวแล ตำบลโพธิ์ตากกิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย) : ขนาดกลุ่มใหญ่

	A	B	C	DL	DS
1			h ³³¹		
2	h ³²³	h ⁴²	h ⁴⁴²	h ³³¹	h ⁴³⁴
3					
4	h ⁴³⁴			h ⁴⁴²	h ⁴³

1. ลาว สำเนียงเวียงจันทน์ (นางสันทิมา สาธุรัตน์)

	A	B	C	DL	DS
1			h ³¹		
2	h ²²³	h ³³	h ⁴⁴¹	h ³¹	h ³⁴
3					
4	h ³³⁴			h ⁴⁴¹	h ³³

2. ลาว สำเนียงเวียงจันทน์ (นางคำมิ่ง)

	A	B	C	DL	DS
1	h ³²³		h ³¹		
2	h ^{323/323}	h ³³	h ⁴⁴³		h ³⁴
3	h ^{323/323}				
4	h ^{434/342}				h ⁴³³

3. ลาว สำเนียงเวียงจันทน์ (นางทองสา)

	A	B	C	DL	DS
1	h ³²⁴		h ³³¹		
2	h ^{324/322}	h ³³	h ³⁴²		h ⁴³⁴
3	h ³²⁴				
4	h ^{435/342}				h ⁴³³

4. ลาว สำเนียงเวียงจันทน์ (นางสมหมาย)

	A	B	C	DL	DS
1	h ³²³		h ³³		
2	h ^{212/433}	h ⁴³	h ⁴⁴³		h ⁴³⁴
3	h ^{212/322}				
4	h ⁴³³				h ⁴³³

5. ลาว สำเนียงเวียงจันทน์ (นางทองพูน)

ภาษาด่าน/ไทดำ/เลอ/ไทเสย (พูดในบ้านสาวแล ตำบลโพธิ์ตากกิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย) : ขนาดกลุ่มใหญ่

	A	B	C	DL	DS
1	h ³²⁴		h ⁴⁴		
2	h ³⁴²	h ³³	h ⁴⁵³		h ³²³
3					
4					h ³³

1. ด่าน/ไทดำ/เลอ/ไทเสย (นางบุญหิต)

	A	B	C	DL	DS
1	h ³²⁴		h ⁴⁴		
2	h ^{324/322}	h ³³	h ³⁴²		h ³²³
3	h ^{335/433}				
4	h ³⁴³				h ⁴³

2. เลอ/ไทเสย/ด่าน/ไทดำ (นางพิศมัย)

	A	B	C	DL	DS
1	h ³²³		h ⁴⁴³		
2	h ^{323/243}	h ³³	h ³⁴³		h ²³
3	h ^{323/22}				
4	h ^{323/243}				h ³³

3. เลอ/ไทเสย/ด่าน/ไทดำ (นางบัวผัน)

	A	B	C	DL	DS
1	h ⁴²⁴		h ⁴⁴²		
2	h ³²³	h ³³	h ³⁴²	h ⁴³	h ³²³
3					
4					h ⁴³

4. ด่าน/ไทดำ/เลอ/ไทเสย (นางสมพร)

	A	B	C	DL	DS
1	h ³²⁴		h ^{441/322}		
2	h ³⁴³	h ³³	h ⁴⁴¹	h ⁵⁵	h ³²³
3					
4					h ⁴³

5. ด่าน/ไทดำ/เลอ/ไทเสย (นางอรรษา)

ภาษาหวน/ไทพวน (พูดในบ้านโพธิ์ตาก ตำบลโพธิ์ตากกิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย) : ขนาดกลุ่มน้อย

	A	B	C	DL	DS
1	h ³¹³		h ⁵⁴⁴		
2	h ³³⁴	h ³²²	h ²¹²		h ²³
3					
4	h ⁴²				h ⁴³³

1. หวน/ไทพวน ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย (นางเสก)

	A	B	C	DL	DS
1	h ³²³		h ⁵⁴⁴		
2	h ^{324/22}	h ²¹	h ²¹²		h ³²²
3	h ^{324/22}				
4	h ³³⁴	h ⁴²			h ⁴³

2. หวน/ไทพวน ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย (นางประสิทธิ์; หวน/ไทพวน ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย (นางทศพร)

	A	B	C	DL	DS
1	h ³¹³		h ⁵⁴⁴		
2	h ^{424/322}	h ²¹	h ²¹²		h ³²³
3	h ^{434/322}				
4	h ⁴³⁴	h ⁴²			h ⁴⁴

3. หวน/ไทพวน ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย (นางพูนทิพย์)

	A	B	C	DL	DS
1	h ³²³		h ⁵⁴⁴		h ^{322/21/44}
2	h ²²³	h ²¹¹	h ²¹³		h ^{323/21/44}
3					h ^{323/21/44}
4	h ⁴²				h ³³

4. หวน/ไทพวน ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย (นางพูนทิพย์)

	A	B	C	DL	DS
1	h ³¹⁴		h ⁴³³		
2	h ^{323/322}	h ²¹	h ²¹²		h ³²³
3	h ^{323/322}				
4	h ³²³	h ³³²	h ³⁴¹		h ⁴³³

5. หวน/ไทพวน ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย (นางผอเอียน)

ภาพที่ 22 วรรณยุกต์ในภาษาลาวสำเนียงเวียงจันทน์ ภาษาด่าน/ไทดำ/เลอ/ไทเสย ที่พูดในบ้านโพธิ์ตาก ตำบลโพธิ์ตาก กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

ภาษาลาวอีสาน (ชุดในบ้านหนองฮาง ตำบลธาตุ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี) : ซากคู่กลุ่มน้อย

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 22'		
2	√ 21	√ 33	√ 41	√ 22	√ 34
3					
4	√ 453		√ 41	√ 33	

1. ลาวอีสาน ชั้น อ.เจริญศิลป์ จ.อุบลราชธานี (นางบัวเพ็ญ)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 22'		
2	√ 21	√ 33	√ 41	√ 22	√ 34
3					
4	√ 453		√ 41	√ 33	

2. ลาวอีสาน ชั้น อ.เจริญศิลป์ จ.อุบลราชธานี (นางสีลา ร่มตา)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 22'		
2	√ 21	√ 33	√ 41	√ 22	√ 34
3					
4	√ 453	33/45	√ 41	√ 33	

3. ลาวอีสาน ชั้น อ.เจริญศิลป์ จ.อุบลราชธานี (นางศักดิ์เยี่ยม)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 22'		
2	√ 21	√ 33	√ 41	√ 22	√ 34
3					
4	√ 33	33/45	√ 41	√ 33	

4. ลาวอีสาน ชั้น อ.เจริญศิลป์ จ.อุบลราชธานี (นางสุดา)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 22'		
2	√ 224	√ 33/331	√ 41	√ 21	√ 34
3					
4	√ 33	33/331	√ 41	√ 33	

5. ลาวอีสาน ชั้น อ.เจริญศิลป์ จ.อุบลราชธานี (นางธิลา สมยศ)

ภาษากะเลิง (ชุดในบ้านหนองฮางน้อย ตำบลธาตุ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี) : ซากคู่กลุ่มใหญ่

	A	B	C	DL	DS
1	√ 313	√ 31	√ 342		√ 324
2	√ 433	√ 342			√ 33
3					
4					

1. กะเลิง ม.หนองฮางน้อย ต.ธาตุ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี (นางบัว)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 313	√ 31	√ 341		√ 34
2	√ 433	√ 341			√ 33
3					
4					

2. กะเลิง ม.หนองฮางน้อย ต.ธาตุ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี (นางทองสาย)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 323	√ 32	√ 441		√ 34
2	√ 433	√ 442			√ 33
3					
4					

3. กะเลิง ม.หนองฮางน้อย ต.ธาตุ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี (นางอุบล)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 323	√ 32	√ 342		√ 34
2	√ 433	√ 342			√ 33
3					
4					

4. กะเลิง ม.หนองฮางน้อย ต.ธาตุ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี (นางบัว)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 324	√ 33	√ 342		√ 34
2	√ 433	√ 342			√ 33
3					
4					

6. กะเลิง ม.หนองฮางน้อย ต.ธาตุ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี (นางง)

ภาษาย้อย (ชุดในบ้านคอกเดี่ยว ตำบลธาตุ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี) : ซากคู่กลุ่มน้อย

	A	B	C	DL	DS
1	√ 324	√ 33	√ 42'	√ 22	√ 23
2	√ 433	√ 431	√ 441	√ 41	√ 34
3					
4	√ 44		√ 441	√ 433	

1. ย้อย (ม.คอกเดี่ยว ต.ธาตุ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี) (นางไฉ)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 324	√ 433	√ 41	√ 21	√ 24
2	√ 433	√ 441	√ 41	√ 21	√ 24
3					
4	√ 44		√ 441	√ 433	

2. ย้อย (ม.คอกเดี่ยว ต.ธาตุ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี) (นางเบ็ญรัตน์)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 323	√ 32	√ 441	√ 41	√ 34
2	√ 433	√ 442	√ 41	√ 34	
3					
4	√ 44		√ 442	√ 433	

3. ย้อย (ม.คอกเดี่ยว ต.ธาตุ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี) (นางอุบล)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 323	√ 33	√ 441	√ 31	√ 33
2	√ 433	√ 442	√ 41	√ 31	√ 33
3					
4	√ 44		√ 442	√ 433	

4. ย้อย (ม.คอกเดี่ยว ต.ธาตุ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี) (นางเบ็ญ)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 323		√ 31'		
2	√ 323/322	√ 33	√ 442	√ 31	√ 32
3	√ 323/323				
4	√ 44		√ 442	√ 33	

5. ย้อย (ม.คอกเดี่ยว ต.ธาตุ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี) (นางหิมน)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 323	√ 33/321	√ 31'		
2	√ 323	√ 33/21	√ 31	√ 33	√ 33
3		√ 33/21			
4	√ 44	√ 331		√ 33	

6. ย้อย (ม.คอกเดี่ยว ต.ธาตุ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี) (นางหิมน)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 323	√ 31	√ 441		√ 44
2	√ 433	√ 441			√ 31
3					
4	√ 433	√ 441			

7. ย้อย (ม.คอกเดี่ยว ต.ธาตุ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี) (นางหิมน)

ภาษาผู้ไท (อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์และอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม อยู่ในบ้านหนองฮางน้อย ตำบลธาตุ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี) : ซากคู่กลุ่มน้อย

	A	B	C	DL	DS
1	√ 323	√ 41	√ 332		√ 34
2	√ 433		√ 442		
3					
4	√ 44		√ 442		

1. ผู้ไท อ.นาแก อ.นาแก จ.นครพนม (นางเบ็ญฮิมน)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 323	√ 31	√ 33		√ 34
2	√ 433		√ 442		
3					
4	√ 453		√ 442		

2. ผู้ไท อ.โคกกลาง อ.นาแก จ.นครพนม (นางเบ็ญฮิมน)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 324		√ 44		√ 34
2	√ 323	√ 31	√ 44		√ 34
3					
4	√ 33	√ 31/342	√ 441		

3. ผู้ไท อ.นาแก อ.นาแก จ.นครพนม (นางหิมน)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 323	√ 41	√ 331		√ 34
2	√ 433	√ 41/33	√ 41/33		√ 34
3					
4	√ 433	√ 41/332	√ 41/33		

4. ผู้ไท อ.นาแก อ.นาแก จ.นครพนม (นางหิมน)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 323	√ 41	√ 33		√ 34
2	√ 433	√ 41/33	√ 41/33		√ 34
3					
4	√ 41	√ 433	√ 33		√ 44

5. ผู้ไท อ.หนองเรือ อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์ (นางหิมน)

ภาพที่ 23 วรรณยุกต์ในภาษาลาวอีสาน ที่พูดในบ้านหนองฮาง ภาษากะเลิงที่พูดในบ้านหนองฮางน้อย ภาษาย้อยที่พูดในบ้าน คาสเดี่ยว และภาษาผู้ไทที่พูดในบ้านหนองฮางน้อย ตำบลธาตุ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ภาษาลาว/ส่วนศรีสะเกษ (ชุดในบ้านหนองเป็ก ตำบลห้วยข่า อำเภอภูพานิธิ จังหวัดอุบลราชธานี) : ชนกลุ่มใหญ่

	A	B	C	DL	DS
1	√ 324		√ 21 ²		
2	√ 41	√ 33	√ 331	√ 21	√ 34
3					
4				√ 331	√ 33

1. ลาว/ส่วนศรีสะเกษ (นางบรรจง)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 324		√ 21 ²		
2	√ 41	√ 33	√ 331	√ 21	√ 34
3					
4				√ 331	√ 33

2. ลาว/ส่วนศรีสะเกษ (นางหญิง)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 323		√ 21 ²		
2	√ 41	√ 33	√ 331	√ 21	√ 34
3					
4				√ 331	√ 33

3. ลาว/ส่วนศรีสะเกษ (นางอุดม)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 21 ²		
2	√ 42	√ 33	√ 441	√ 21	√ 34
3					
4			√ 33/42	√ 441	√ 33

4. ลาว/ส่วนศรีสะเกษ (นางนิต)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 21 ²	√ 21/33	
2	√ 42	√ 33	√ 441	√ 21/33	√ 34
3				√ 21/33	
4				√ 441	√ 33

6. ลาว/ส่วนศรีสะเกษ (นางอินทร์)

ภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ (ชุดในบ้านหนองเป็ก ตำบลห้วยข่า อำเภอภูพานิธิ จังหวัดอุบลราชธานี) : ชนกลุ่มน้อย

	A	B	C	DL	DS
1	√ 25		√ 22 ²		
2	√ 21	√ 33	√ 31	√ 22	√ 34
3					
4	√ 41			√ 31	√ 33

1. ลาวอีสาน ถิ่น อ.พิบูลย์นิคม อ.อุบลราชธานี (นางสม)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 25		√ 22 ²		
2	√ 21	√ 33	√ 31	√ 22	√ 34
3					
4	√ 41			√ 31	√ 33

2. ลาวอีสาน ถิ่น อ.เมืองใน อ.อุบลราชธานี (นางสำแดง)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 21 ²		
2	√ 21/33	√ 33	√ 442	√ 21	√ 34
3	√ 21/33				
4	√ 41			√ 442	√ 33

3. ลาวอีสาน ถิ่น อ.ภูพานิธิ อ.อุบลราชธานี (นางศรี)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 21 ²		
2	√ 21/41/33	√ 33	√ 442	√ 21	√ 34
3	√ 21/41/33				
4	√ 41			√ 442	√ 33

4. ลาวอีสาน ถิ่น อ.วารินชำราบ อ.อุบลราชธานี (นางพุด)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 22 ²		
2	√ 441	√ 33	√ 42	√ 22	√ 34
3					
4				√ 42	√ 33

5. ลาวอีสาน ถิ่น อ.เดชอุดม อ.อุบลราชธานี (นางสี)

ภาษาลาวอพยพจากสปป.ลาว (ชุดในบ้านหนองเป็ก ตำบลห้วยข่า อำเภอภูพานิธิ จังหวัดอุบลราชธานี) : ชนกลุ่มน้อย

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 22 ²		
2	√ 41	√ 33	√ 442	√ 22	√ 34
3					
4				√ 442	√ 33

1. ลาว เมืองสีทันดรอน แขวงจำปาสัก (นางอิน)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 22 ²		
2	√ 42/33	√ 33	√ 442	√ 22	√ 34
3	√ 42/33				
4	√ 42			√ 441	√ 33

2. ลาว เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก (นางคำ)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 22 ²		
2	√ 21/41/33	√ 33	√ 442	√ 22	√ 34
3	√ 21/41/33				
4	√ 41			√ 442	√ 33

3. ลาว เมืองสองคอน แขวงรัตนประเทศ (นางคำ)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 22 ²		
2	√ 21/42/33	√ 33	√ 442	√ 22	√ 34
3	√ 21/42/33				
4	√ 42			√ 441	√ 33

4. ลาว เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก (นางสมพร)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 21 ²	√ 34/33	
2	√ 41	√ 33	√ 442	√ 21	√ 34/33
3				√ 34/33	
4		√ 33/42		√ 442	√ 33

5. ลาว เมืองบุษราคัม แขวงจำปาสัก (นางสอน)

ภาพที่ 24 วรรณยุกต์ในภาษาลาว/ส่วนศรีสะเกษ ภาษาลาวอีสานถิ่นอื่น ๆ และภาษาลาวอพยพจากสปป.ลาว ที่พูดในบ้านหนองเป็ก ตำบลห้วยข่า อำเภอภูพานิธิ จังหวัดอุบลราชธานี

ภาษาลาว เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก (สปป.ลาว)

	A	B	C	DL	DS
1	 24		 22		
2	 21	 33	 31	 22	 34
3					
4	 41			 31	 33

1. ชาว บ้านซางดุดม เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก (นาฬิ)

	A	B	C	DL	DS
1	 24		 22		
2	 21	 33	 31	 22	 34
3					
4	 41			 31	 33

2. ชาว บ้านวังเค้า เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก (นางตอม)

ภาพที่ 25 วรรณยุกต์ในภาษาลาวเมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาลาวอีสาน (ชุดในบ้านโลกสารท่า ตำบลโลกสาร อำเภอขามมูน จังหวัดอำนาจเจริญ) : หนกคู่มีน้อย

	A	B	C	DL	DS
1	25		22 ²		
2	21	33	31 ²	22	34
3					
4	41			31	33

1. ลาวอีสาน ชั้น อ.ม่วงสามสิบ จ.อุบลราชธานี (นางสมคิด)

	A	B	C	DL	DS
1	324		22 ²		
2	21	33	31 ²	22	34
3					
4	41			31	33

2. ลาวอีสาน ชั้น อ.เมืองมณฑล จ.อำนาจเจริญ (นายวิศิต)

	A	B	C	DL	DS
1			21 ²		
2	24	33	442	21	34
3					
4	41			442	33

3. ลาวอีสาน ชั้น อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี (นางนงนุช)

	A	B	C	DL	DS
1	24		223 ²		
2	121/24	33	332 ²	223	34
3	121/24				
4	42			332	33

4. ลาวอีสาน ชั้น อ.เมืองมณฑล จ.อำนาจเจริญ (นางนงนุช)

	A	B	C	DL	DS
1	24/45		21 ²		
2	21/24/45	33	442	21	34
3	21/24/45				
4	45/41			442	33

5. ลาวอีสาน ชั้น อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี (นางนงนุช)

ภาษาลาว แขวงสะหวันนะเขต (ชุดในบ้านโลกสารท่า ตำบลโลกสาร อำเภอขามมูน จังหวัดอำนาจเจริญ) : หนกคู่มีน้อย

	A	B	C	DL	DS
1	24		21 ²		34/21
2	223/31/48	331	42 ²	21	34/21
3	223/31/48				34/21
4	223/31/45			42	33

1. ลาว แขวงสะหวันนะเขต (นางบุญเดือน)

	A	B	C	DL	DS
1	24		223 ²		
2	21/41/33	33	331 ²	223	34
3	21/41/33				
4	42			331	33

2. ลาว เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต (นางนงนุช)

ภาษาส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน (ชุดในบ้านโลกสารท่า ตำบลโลกสาร อำเภอขามมูน จังหวัดอำนาจเจริญ) : หนกคู่มีน้อย

	A	B	C	DL	DS
1	434		21 ²		
2	343	42	441 ²	22	34
3					
4				441	43

1. ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน (นางนงนุช)

	A	B	C	DL	DS
1	335		21 ²		
2	343	43	441 ²	22	34
3					
4				441	42

2. ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน (นางนงนุช)

	A	B	C	DL	DS
1	433		21 ²		
2	343	42	441 ²	21	33
3					
4				441	

3. ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน (นางสาวพร)

	A	B	C	DL	DS
1	334		322/221 ²	224/211	
2	343	31	441 ²	224	335
3					
4				441	331

4. ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน (นางสุพารม)

	A	B	C	DL	DS
1	324		322 ²		
2	332	42	51 ²	322	34
3					
4	343			51	43

5. ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน (นางประนอม)

ภาษาผู้ไท (บ้านนาห้องท่าและบ้านนาห้องสี่ เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต ติดต่อกับบ้านโลกสารท่า ตำบลโลกสาร อำเภอขามมูน จังหวัดอำนาจเจริญ) : หนกคู่มีน้อย

	A	B	C	DL	DS
1	545				
2	323	43	442		
3					
4			51 ²	31	

1. ผู้ไท น.นาห้องท่า เมืองสองคอน สหวันนะเขต (นางนงนุช)

	A	B	C	DL	DS
1	434				
2	323	32	442		
3					
4			331 ²	221	

2. ผู้ไท น.นาห้องท่า เมืองสองคอน สหวันนะเขต (นางนงนุช)

	A	B	C	DL	DS
1	335				
2	313	33	341 ²		
3					
4			331 ²	221	

3. ผู้ไท น.นาห้องท่า เมืองสองคอน สหวันนะเขต (นางนงนุช)

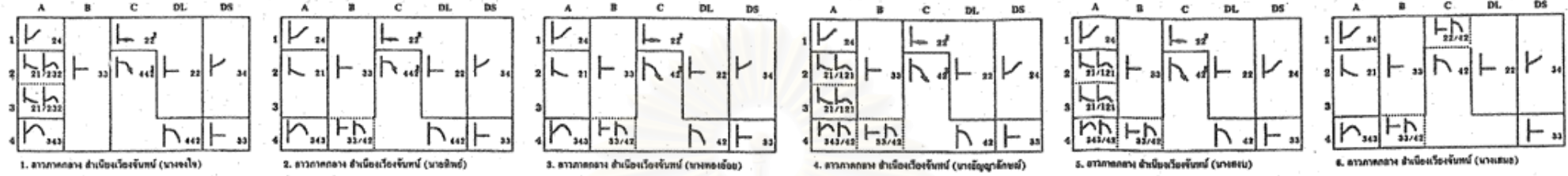
	A	B	C	DL	DS
1	434				
2	332	43	442		
3					
4			331 ²	32	

4. ผู้ไท น.นาห้องท่า เมืองสองคอน สหวันนะเขต (นางนงนุช)

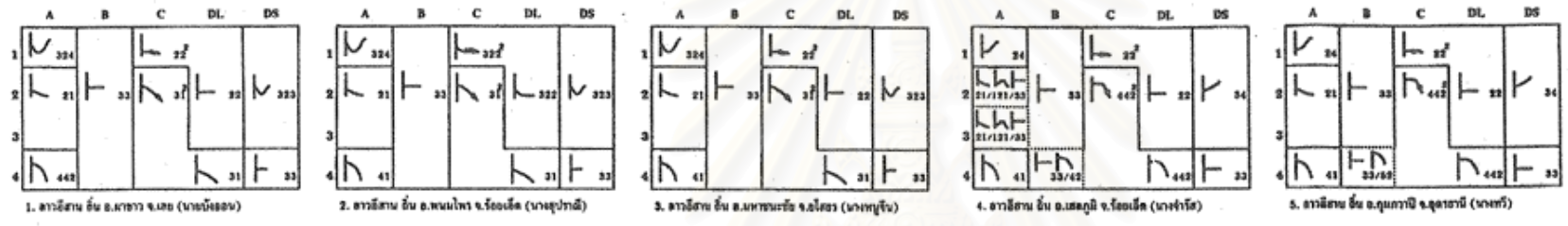
	A	B	C	DL	DS
1	434				
2	323	43	442		
3					
4	323/342		331 ²	32	

5. ผู้ไท น.นาห้องท่า เมืองสองคอน สหวันนะเขต (นางนงนุช)

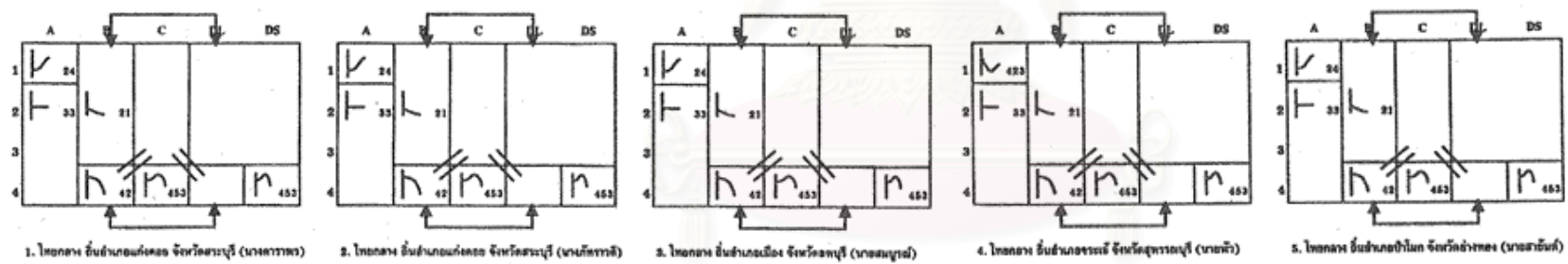
ภาษาลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ (พูดในบ้านขอนแก่น ตำบลศาลเดี่ยว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี) : ขนาดคู่ใหญ่

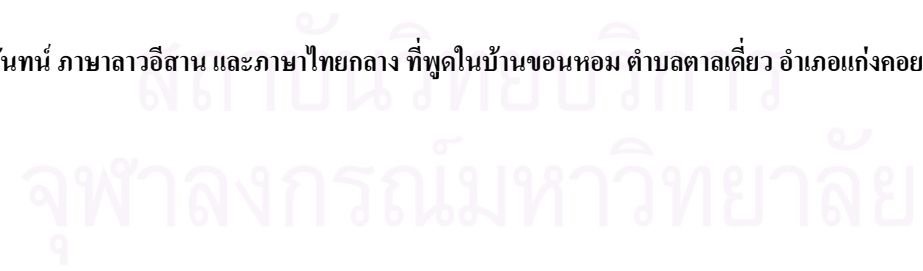
ภาษาลาวอีสาน (พูดในบ้านขอนแก่น ตำบลศาลเดี่ยว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี) : ขนาดคู่ใหญ่

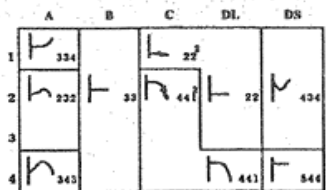
ภาษาไทยกลาง (พูดในบ้านขอนแก่น ตำบลศาลเดี่ยว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี)

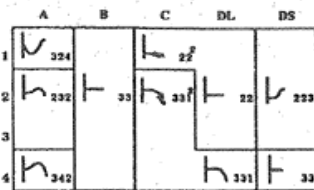
ภาพที่ 27 วรรณยุกต์ในภาษาลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ ภาษาลาวอีสาน และภาษาไทยกลาง ที่พูดในบ้านขอนแก่น ตำบลศาลเดี่ยว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

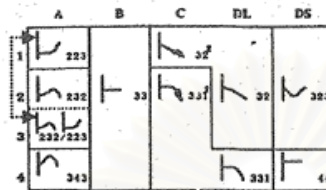
ภาษาลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ (พูดในบ้านท่าคล้อ อําเภอแก้งคอย จังหวัดสระบุรี) : ชนกลุ่มใหญ่

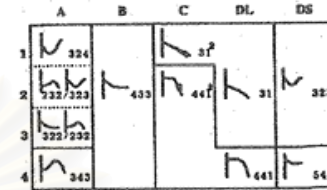
1. ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ (นางพิมพ์)

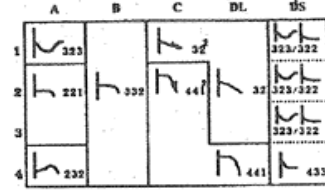
2. ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ (นายชาย)

3. ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ (นางสง่าง)

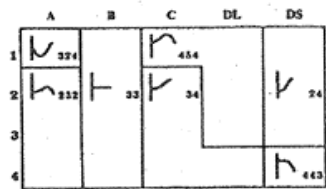

4. ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ (นางนิเอง)

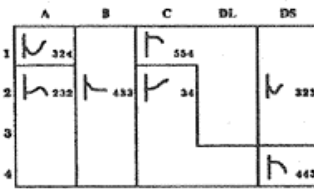

5. ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ (นางนา)

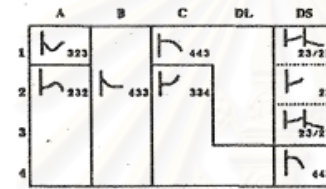
ภาษาญ้อ (พูดในบ้านท่าศาลา ตำบลท่าคล้อ อําเภอแก้งคอย จังหวัดสระบุรี) : ชนกลุ่มน้อย

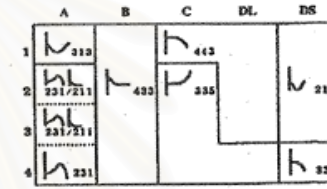
1. ญ้อ ม.ท่าศาลา ต.ท่าคล้อ อ.แก้งคอย จ.สระบุรี (นางสำอางค์)

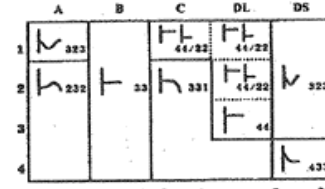
2. ญ้อ ม.ท่าศาลา ต.ท่าคล้อ อ.แก้งคอย จ.สระบุรี (นางจันทร์หอม)

3. ญ้อ ม.ท่าศาลา ต.ท่าคล้อ อ.แก้งคอย จ.สระบุรี (นางบุญดี)

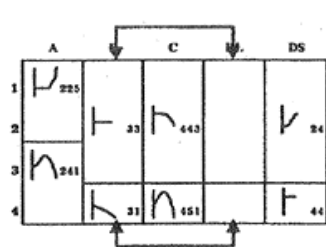

4. ญ้อ ม.ท่าศาลา ต.ท่าคล้อ อ.แก้งคอย จ.สระบุรี (นางสำราญ)

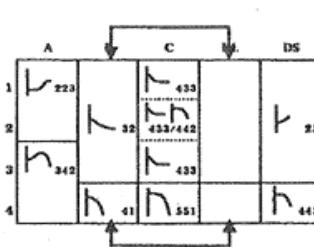

5. ญ้อ ม.ท่าศาลา ต.ท่าคล้อ อ.แก้งคอย จ.สระบุรี (นางแก้ว)

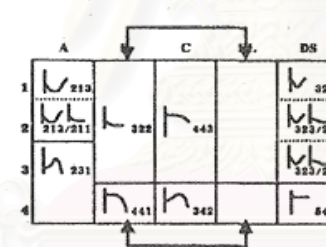
ภาษาชน/ไทชน (บ้านเขานินดาต ตำบลท่าคล้อ อําเภอแก้งคอย จ.สระบุรี) : ชนกลุ่มน้อย

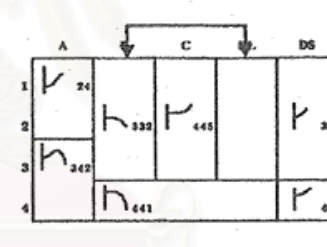
1. ชน/ไทชน ขึ้น ต.ท่าคล้อ อ.แก้งคอย จ.สระบุรี (นางจันทนา)

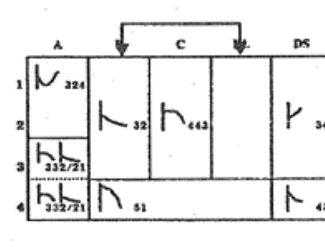
2. ชน/ไทชน ขึ้น ต.ท่าคล้อ อ.แก้งคอย จ.สระบุรี (นางนาค)

3. ชน/ไทชน ขึ้น ต.ท่าคล้อ อ.แก้งคอย จ.สระบุรี (นางทองคำ)

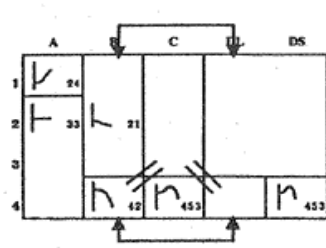

4. ชน/ไทชน ขึ้น ต.ท่าคล้อ อ.แก้งคอย จ.สระบุรี (นายเพ็ง)

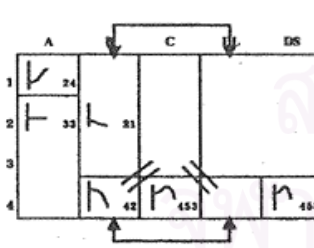

5. ชน/ไทชน ขึ้น ต.ท่าคล้อ อ.แก้งคอย จ.สระบุรี (นางฉวีวรรณ)

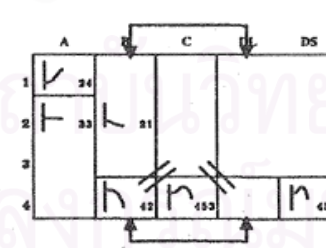
ภาษาไทยกลาง (พูดในบ้านเขานินดาต ตำบลท่าคล้อ อําเภอแก้งคอย จังหวัดสระบุรี) : ชนกลุ่มน้อย

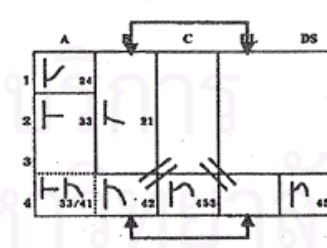
1. ไทยกลาง ขึ้นอําเภอแก้งคอย จังหวัดสระบุรี (นางอรพรรณ)

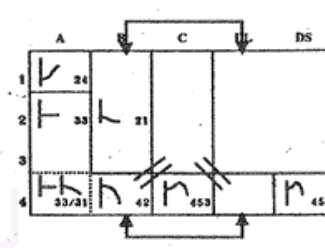
2. ไทยกลาง ขึ้นอําเภอแก้งคอย จังหวัดสระบุรี (นางสุภา)

3. ไทยกลาง ขึ้นอําเภอแก้งคอย จังหวัดสระบุรี (นางสมใจ)

4. ไทยกลาง ขึ้นอําเภอเมือง จังหวัดสระบุรี (นายสมิต)

5. ไทยกลาง ขึ้นอําเภอบางบาล จังหวัดสมุทรปราการ (นางกัญญา)

ภาพที่ 28 วรรณยุกต์ในภาษาลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ที่พูดในบ้านท่าคล้อ อําเภอแก้งคอย จังหวัดสระบุรี ภาษาญ้อที่พูดในบ้านท่าศาลา อําเภอแก้งคอย จังหวัดสระบุรี และภาษาไทยกลางที่พูดในบ้านเขานินดาต ตำบลท่าคล้อ อําเภอแก้งคอย จังหวัดสระบุรี

ภาษาลาว สำเนียงเวียงจันทน์ (พูดในบ้านหันทราย ตำบลหันทราย อำเภอวังน้อย จังหวัดสระแก้ว) : ชนกลุ่มใหญ่

	A	B	C	DL	DS
1	24		22'		
2	21	33	31'	22	34
3					
4	41			31	33

1. ลาว สำเนียงเวียงจันทน์ (นางสาว)

	A	B	C	DL	DS
1	24		22'		
2	21	33	31'	22	34
3					
4	41			31	33

2. ลาว สำเนียงเวียงจันทน์ (นางสาว)

	A	B	C	DL	DS
1	24		22'		
2	21	33	31'	22	34
3					
4	41			31	33

3. ลาว สำเนียงเวียงจันทน์ (บ.หัวโหล)

	A	B	C	DL	DS
1	24		22'		
2	21	33	31'	22	34
3					
4	41			31	33

4. ลาว สำเนียงเวียงจันทน์ (นางสมิธ)

	A	B	C	DL	DS
1	24		22'		
2	21	33	31'	22	34
3					
4	41			31	33

5. ลาว สำเนียงเวียงจันทน์ (นางทองอุ่น)

ภาษาลาวอีสาน (พูดในบ้านหันทราย ตำบลหันทราย อำเภอวังน้อย จังหวัดสระแก้ว) : ชนกลุ่มใหญ่

	A	B	C	DL	DS
1	323		22'		
2	21	33	41'	22	34
3					
4	343			41	33

1. ลาวอีสาน ชั้น อ.โพธิ์ธิชัย จ.หนองคาย (นางสายใจ)

	A	B	C	DL	DS
1	23		22'		
2	21	33	41'	22	34
3					
4	343			41	33

2. ลาวอีสาน ชั้น อ.มัญจาคีรี จ.ขอนแก่น (นางละออง)

	A	B	C	DL	DS
1	23		22'		
2	21	33	41'	22	34
3					
4	343			41	33

3. ลาวอีสาน ชั้น อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ (นายสามารถ)

	A	B	C	DL	DS
1	24		22'		
2	21	33	442'	22	34
3					
4	342/41			442	33

4. ลาวอีสาน ชั้น อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ (นางดาณี)

	A	B	C	DL	DS
1	24		22'		
2	21	33	42'	22	
3					
4	343			42	33

5. ลาวอีสาน ชั้น อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ (นางบุญทน)

ภาพที่ 29 วรรณยุกต์ในภาษาลาวเวียงจันทน์ และภาษาลาวอีสานที่พูดในบ้านหันทราย ตำบลหันทราย อำเภอวังน้อย จังหวัดสระแก้ว

ภาษาลาวด้าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง (ชุดโบราณทำดินแดง สำหรับพิมพ์แล้ว สำหรับสิ่งขลุ่ย จักรวัดกาญจนบุรี) : ขนาดคู่ใหญ่

ภาษาลาวอุบลรัตน์ (ชุดโบราณรับแขก สำหรับพิมพ์แล้ว สำหรับสิ่งขลุ่ย จักรวัดกาญจนบุรี) : ขนาดคู่ใหญ่

ภาษาลาวนอก/ลาวพม่า สำหรับเนียงเจียงจันทร์ (ชุดโบราณทำดินแดง สำหรับพิมพ์แล้ว สำหรับสิ่งขลุ่ย จักรวัดกาญจนบุรี) : ขนาดคู่ใหญ่

ภาษาลาวอีสาน (ชุดโบราณรับแขก สำหรับพิมพ์แล้ว สำหรับสิ่งขลุ่ย จักรวัดกาญจนบุรี) : ขนาดคู่ใหญ่

ภาษาลาว สำหรับหลวงพระบาง (ชุดโบราณทำดินแดง สำหรับพิมพ์แล้ว สำหรับสิ่งขลุ่ย จักรวัดกาญจนบุรี) : ขนาดคู่ใหญ่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 30 วรรณยุกต์ในภาษาลาวด้าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง ภาษาลาวนอก/ลาวพม่า สำเนียงเวียงจันทน์ และภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบาง ที่พูดในบ้านทำดินแดง ภาษาลาวอุตรดิตถ์และภาษาลาวอีสานที่พูดในบ้านวังขาย ตำบลปริงเพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ภาษาลาวนอก/ลาวพม่า (ชุดโน้มน้ำหนักมเปราง ตำบลหนองคู อำเภอดงหลวง จังหวัดกาญจนบุรี) : ขนาดกลุ่มใหญ่

	A	B	C	DL	DS
1	┌ 24		┌ 22'		
2	└ 21	└ 33	└ 42	└ 22	└ 34
3					
4	┌ 353			└ 42	└ 33

1. ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์ (นางสาว)

	A	B	C	DL	DS
1	┌ 24		┌ 22'		
2	└ 21	└ 33	└ 41	└ 22	└ 34
3					
4	┌ 353			└ 41	└ 33

2. ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์ (นางแดง)

	A	B	C	DL	DS
1			┌ 21'		
2	┌ 324	└ 33	└ 42	└ 21	└ 34
3					
4	┌ 342			└ 42	└ 33

3. ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์ (นางลี)

	A	B	C	DL	DS
1			┌ 21'		
2	┌ 324	└ 33	└ 42	└ 21	└ 34
3					
4	┌ 342			└ 41	└ 33

4. ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์ (นางฉวี)

	A	B	C	DL	DS
1			┌ 21/42		
2	┌ 24	└ 33	└ 42	└ 21	└ 34
3					
4	┌ 343	└ 33/42			└ 33

5. ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์ (นางมี)

ภาพที่ 31 วรรณยุกต์ในภาษาลาวนอก/ลาวพม่า สำเนียงเวียงจันทน์ ที่พูดในบ้านห้วยมะปราง อำเภอดงหลวง อำเภอดงหลวง จังหวัดกาญจนบุรี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาลาวอีสาน (พูดในบ้านปะไรโหนก ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี) : ขนาดกลุ่มใหญ่

	A	B	C	DL	DS
1	√ 324		√ 31 ²		
2	√ 21	√ 33	√ 44 ²	√ 31	√ 323
3					
4	√ 41			√ 442	√ 33

1. ลาวอีสาน ชั้น อ.กุ่มกาวปี จ.อุบลราชธานี (นายคำปุ่น)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 324		√ 22 ²		
2	√ 21	√ 33	√ 31 ²	√ 22	√ 323
3					
4	√ 41			√ 31	√ 33

2. ลาวอีสาน ชั้น อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์ (นายคำทอง)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 22 ²		
2	√ 21	√ 33	√ 31 ²	√ 22	√ 34
3					
4	√ 41			√ 31	√ 33

3. ลาวอีสาน ชั้น อ.อุทุมพรพิสัย จ.ศรีสะเกษ (นายพันธ์)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 21 ²		√ 34/31
2	√ 21	√ 33	√ 44 ²	√ 21	√ 34/21
3					√ 34
4	√ 41		√ 442	√ 33	

4. ลาวอีสาน ชั้น อ.อุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น (นายสมจิตรา)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 22 ²		
2	√ 21	√ 33	√ 41 ²	√ 22	√ 34
3					
4	√ 343/33			√ 41	√ 33

5. ลาวอีสาน ชั้น อ.สะทีก จ.บุรีรัมย์ (นางสุทิน)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 22 ²		
2	√ 21	√ 33	√ 41 ²	√ 22	√ 34
3					
4	√ 343/42/33			√ 41	√ 33

6. ลาวอีสาน ชั้น อ.อุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น (นางสีทา)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 42 ²		√ 24/21
2	√ 232/24	√ 33	√ 45	√ 42	√ 24/21
3	√ 232/24				√ 24/21
4	√ 232			√ 33	

7. ลาวอีสาน ชั้น อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์ (นางสุดทေး)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24		√ 42 ²		
2	√ 24/232	√ 33	√ 45/44	√ 42	√ 34
3	√ 24/232		√ 45/44		
4	√ 232		√ 45/44	√ 45/44	√ 33

8. ลาวอีสาน ชั้น อ.วังสะพุง จ.เลย (นางงาม)

	A	B	C	DL	DS
1	√ 24				
2	√ 24	√ 21			√ 24
3					
4	√ 33	√ 42			√ 33

9. ไทยดำ/ไทโคราช ชั้น อ.คำชะโนด จ.นครราชสีมา (นายเงิน)

ภาพที่ 32 วรรณยุกต์ในภาษาลาวอีสาน ที่พูดในบ้านปะไรโหนก ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ภาษาลาว/ลาวเวียง (พูดในบ้านหนองขวาง, บ้านตม, บ้านโนน, บ้านโน ตำบลสระสีเหลือง และบ้านหัวถนน ตำบลหัวถนน อำเภอพนมสนิคม จังหวัดชลบุรี) : ชนกลุ่มใหญ่

	A	B	C	DL	DS
1			┌ 21 ²		
2	└ 323	└ 33	└ 42	└ 21	└ 34
3					
4	└ 343			└ 42	└ 33

1. ลาว/ลาวเวียง ม.หนองขวาง (นางสุราราช)

	A	B	C	DL	DS
1			┌ 21 ²		
2	└ 323	└ 33	└ 42	└ 21	└ 34
3					
4	└ 343			└ 42	└ 33

2. ลาว/ลาวเวียง ม.หนองขวาง (นางสมจิต)

	A	B	C	DL	DS
1	└ 24		┌ 22 ²		
2	└ 21	└ 33	└ 42	└ 22	
3					
4	└ 343			└ 42	└ 33

3. ลาว/ลาวเวียง ม.ตม (นางสำเนา)

	A	B	C	DL	DS
1	└ 24		┌ 22 ²		
2	└ 21	└ 33	└ 42	└ 22	
3					
4	└ 343			└ 42	└ 33

4. ลาว/ลาวเวียง ม.ตม (นางวรรณา)

	A	B	C	DL	DS
1	└ 24		┌ 22 ²		
2	└ 21	└ 33	└ 42	└ 22	
3					
4	└ 343			└ 41	└ 33

5. ลาว/ลาวเวียง ม.โนน (นางสำราญ)

	A	B	C	DL	DS
1	└ 24		┌ 22/42		
2	└ 21/24	└ 33	└ 42	└ 22	└ 34
3	└ 21/24				
4	└ 343			└ 41	└ 33

6. ลาว/ลาวเวียง ม.หัวถนน (นางชนอม)

	A	B	C	DL	DS
1	└ 24		┌ 21 ²		
2	└ 24/232	└ 33	└ 42	└ 21	└ 34
3	└ 24/232				
4	└ 343			└ 42	└ 33

7. ลาว/ลาวเวียง ม.โน (นางสนบุญ)

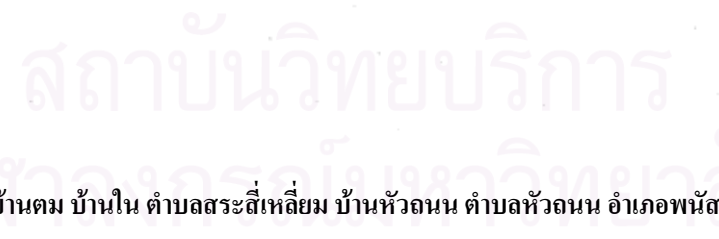
	A	B	C	DL	DS
1	└ 24		┌ 21 ²		
2	└ 24/21/232	└ 33	└ 42	└ 21	└ 34
3	└ 24/21/232				
4	└ 343			└ 42	└ 33

8. ลาว/ลาวเวียง ม.โน (นางสีภาสย์)

ภาษาไทยกลาง (พูดในบ้านโน ตำบลสระสีเหลือง อำเภอพนมสนิคม จังหวัดชลบุรี) : ชนกลุ่มน้อย

	A	B	C	DL	DS
1	└ 24				
2	└ 33	└ 21			
3					
4		└ 42	└ 453		└ 453

1. ไทยกลาง ด่านอำเภอพนมสนิคม จังหวัดชลบุรี (นางบุญเรือน)

ภาพที่ 33 วรรณยุกต์ในภาษาลาว/ลาวเวียง ที่พูดในบ้านหนองขวาง บ้านตม บ้านโน ตำบลสระสีเหลือง บ้านหัวถนน ตำบลหัวถนน อำเภอพนมสนิคม จังหวัดชลบุรี

ภาคผนวก ก

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้บอกภาษา

1. ผู้พูดภาษากลุ่มลาว (162 คน)

1.1 ผู้พูดภาษาลาวอีสาน (74 คน)

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล ของผู้บอกภาษา	อายุ (ปี)	ภาษาแม่	ภาษาอื่น ๆ ที่พูดได้ (เรียงตามระดับความสามารถในการพูด ภาษาจากมากไปหาน้อย)	ถิ่นที่อยู่ในปัจจุบัน
1	นายสิงห์ ไกรนอก	58	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เมือง จ.หนองบัวลำภู	คำเมือง ไทยกลาง	บ.ศรีลานนา ต.ศรีเมือง อ.เชียงทอง จ.เชียงราย
2	นางทองใส กลมไทยสงฆ์	61	ลาวอีสาน ถิ่น อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด	คำเมือง ไทยกลาง	บ.ศรีลานนา ต.ศรีเมือง อ.เชียงทอง จ.เชียงราย
3	นางทองสูง ทักษิณ	69	ลาวอีสาน ถิ่น อ.วาปีปทุม จ.มหาสารคาม	คำเมือง ไทยกลาง ลื้อ	บ.ศรีลานนา ต.ศรีเมือง อ.เชียงทอง จ.เชียงราย
4	นางปาน อธิติง	57	ลาวอีสาน ถิ่น อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด	คำเมือง ไทยกลาง ลื้อ	บ.ศรีลานนา ต.ศรีเมือง อ.เชียงทอง จ.เชียงราย
5	นายทองนาค ศรีไกรสร	59	ลาวอีสาน ถิ่น อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด	คำเมือง ไทยกลาง	บ.ศรีลานนา ต.ศรีเมือง อ.เชียงทอง จ.เชียงราย
6	นางวงเดือน แสนหัวช้าง	47	ลาวอีสาน ถิ่น อ.สมเด็จ จ.กาฬสินธุ์	-	บ.เชียงคาน ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย
7	นางนงลักษณ์ ไซคินี	39	ลาวอีสาน ถิ่น อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย	ไทยกลาง เลย/ลาวเลย/ไทเลย	บ.เชียงคาน ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย
8	นายประดิษฐ์ พลเพ็ง	46	ลาวอีสาน ถิ่น อ.บ้านไผ่ จ.ขอนแก่น	ไทยกลาง	บ.เชียงคาน ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย
9	นางคำปาง น้อยบุงคำ	53	ลาวอีสาน ถิ่น อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น	ไทยกลาง เลย/ลาวเลย/ไทเลย	บ.เชียงคาน ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย
10	นางสม ประสงค์	46	ลาวอีสาน ถิ่น อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ	-	บ.เชียงคาน ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย
11	นายสมบัติ ทองเขียว	54	ลาวอีสาน ถิ่น อ.หนองบัวลำภู จ.อุดรธานี	ไทยกลาง	บ.แสนสำราญ ต.จอมศรี อ.เชียงทอง จ.เลย
12	นางบุญร่วม สอนพรหม	55	ลาวอีสาน ถิ่น อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น	ไทยกลาง	บ.แสนสำราญ ต.จอมศรี อ.เชียงทอง จ.เลย
13	นางแก้ว พลชำนาญ	73	ลาวอีสาน ถิ่น อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ	-	บ.แสนสำราญ ต.จอมศรี อ.เชียงทอง จ.เลย
14	นางถนอม จำพงษ์	60	ลาวอีสาน ถิ่น อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ	ไทยกลาง เลย/ลาวเลย/ไทเลย	บ.แสนสำราญ ต.จอมศรี อ.เชียงทอง จ.เลย
15	นายแสงดาว พลชำนาญ	50	ลาวอีสาน ถิ่น อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ	ไทยกลาง เลย/ลาวเลย/ไทเลย	บ.แสนสำราญ ต.จอมศรี อ.เชียงทอง จ.เลย

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล ของผู้บอกภาษา	อายุ (ปี)	ภาษาแม่	ภาษาอื่น ๆ ที่พูดได้ (เรียงตามระดับความสามารถในการพูด ภาษาจากมากไปหาน้อย)	ถิ่นที่อยู่ในปัจจุบัน
16	นางบัวเพ็ชร ชาพิลา	38	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เจริญศิลป์ จ.สกลนคร	ไทยกลาง	บ.หนองฮาง ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร
17	นางสีลา วังมหา	70	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เจริญศิลป์ จ.สกลนคร	-	บ.หนองฮาง ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร
18	นายศักดิ์สิทธิ์ มีพันธ์	31	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เจริญศิลป์ จ.สกลนคร	ไทยกลาง	บ.หนองฮาง ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร
19	นางสุดตา ตูตะเวช	35	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เจริญศิลป์ จ.สกลนคร	กะเลิง ไทยกลาง	บ.หนองฮาง ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร
20	นางสีลา สมสนุก	51	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เจริญศิลป์ จ.สกลนคร	กะเลิง ไทยกลาง ผู้ไท	บ.หนองฮาง ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร
21	นายสมคิด สารักษ์	40	ลาวอีสาน ถิ่น อ.ม่วงสามสิบ จ.อำนาจเจริญ	ลาวส่วย ถิ่น อ.ม่วงสามสิบ จ.อุบลราชธานี	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ
22	นายวิชาติ ไชยะจันทร์	53	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เสนางคนิคม จ.อำนาจเจริญ	ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน ไทยกลาง	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ
23	นางมณฑา คำเงิน	69	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี	-	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ
24	นางสมร สีวะสา	40	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เสนางคนิคม จ.อำนาจเจริญ	-	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ
25	นางนารี โจราชา	47	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี	ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน ผู้ไท	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ
26	นางสม วิสาท	60	ลาวอีสาน ถิ่น อ.พิบูลมังสาหาร จ.อุบลราชธานี	ไทยกลาง	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี
27	นางคำแดง คันทะจันทร์	66	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี	ไทยกลาง	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี
28	นางฉวี ตูละโก	39	ลาวอีสาน ถิ่น อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี	ไทยกลาง	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี
29	นางพุทธ พะท่าโล	55	ลาวอีสาน ถิ่น อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี	-	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี
30	นายสี ดาวเรือง	44	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เดชอุดม จ.อุบลราชธานี	ไทยกลาง	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี
31	นายบังออน แผงเพชร	27	ลาวอีสาน ถิ่น อ.ผาขาว จ.เลย	ไทยกลาง	บ.ซอนหอม ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
32	นางสุปราณี มาตรงามเมือง	42	ลาวอีสาน ถิ่น อ.พนมไพร จ.ร้อยเอ็ด	ไทยกลาง ไทโคราช	บ.ซอนหอม ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
33	นางหนูจิ้น จิตเจริญ	35	ลาวอีสาน ถิ่น อ.มหาชนะชัย จ.ยโสธร	ไทยกลาง	บ.ซอนหอม ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
34	นางจำรัส โสตานิล	41	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เสลภูมิ จ.ร้อยเอ็ด	ไทยกลาง	บ.ซอนหอม ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
35	นางทวี จันทร์วิทัน	45	ลาวอีสาน ถิ่น อ.กุมภวาปี จ.อุดรธานี	ไทยกลาง	บ.ซอนหอม ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล ของผู้บอกภาษา	อายุ (ปี)	ภาษาแม่	ภาษาอื่น ๆ ที่พูดได้ (เรียงตามระดับความสามารถในการพูด ภาษาจากมากไปหาน้อย)	ถิ่นที่อยู่ในปัจจุบัน
36	นางสายใจ นพแก้ว	29	ลาวอีสาน ถิ่น อ.โพธิ์พิสัย จ.หนองคาย	ไทยกลาง	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
37	นางละออง หาญมนต์	34	ลาวอีสาน ถิ่น อ.มัญจาคีรี จ.ขอนแก่น	ไทยกลาง	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
38	นายสามารถ งานยางหวาย	50	ลาวอีสาน ถิ่น อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ	ไทยกลาง	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
39	นางดารุณี หาญศิริ	41	ลาวอีสาน ถิ่น อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ	ไทยกลาง	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
40	นางบุญถม หนาสัมย์	39	ลาวอีสาน ถิ่น อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ	ไทยกลาง	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
41	นายวิรัตน์ พรหมพุทธา	34	ลาวอีสาน ถิ่น อ.ปากคาด จ.หนองคาย	ไทยกลาง	บ.วังขยาย ต.ปริงเผลอ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
42	นายแท่น จำปาทอง	68	ลาวอีสาน ถิ่น อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี	ไทยกลาง	บ.วังขยาย ต.ปริงเผลอ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
43	นางหม่อม จำปาทอง	66	ลาวอีสาน ถิ่น อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี	ไทยกลาง	บ.วังขยาย ต.ปริงเผลอ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
44	นางสมพงษ์ ดวงจันทร์	45	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น	ไทยกลาง ลาวดำ	บ.วังขยาย ต.ปริงเผลอ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
45	นางสนอง แสงวรรณ	48	ลาวอีสาน ถิ่น อ.ศรีบุญเรือง จ.อุดรธานี	ไทยกลาง ลาวดำ	บ.วังขยาย ต.ปริงเผลอ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
46	นายคำปุ่น ศรีแก้ว	37	ลาวอีสาน ถิ่น อ.กุมภวาปี จ.อุดรธานี	ไทยกลาง	บ.ปะไรโหนก ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
47	นายคำกอง เวชกามา	65	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์	ไทยกลาง	บ.ปะไรโหนก ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
48	นายพันธ์ แก้วจันทร์	57	ลาวอีสาน ถิ่น อ.อุทุมพรพิสัย จ.ศรีสะเกษ	ไทยกลาง เขมร	บ.ปะไรโหนก ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
49	นายสมจิตร เกษปัญญา	59	ลาวอีสาน ถิ่น อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น	ไทยกลาง	บ.ปะไรโหนก ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
50	นางสุพิน ศรีแก้ว	39	ลาวอีสาน ถิ่น อ.เสตึก จ.บุรีรัมย์	เขมร ไทยกลาง	บ.ปะไรโหนก ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
51	นางสีทา คงเชียงชา	62	ลาวอีสาน ถิ่น อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ	-	บ.ปะไรโหนก ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
52	นางสุดท้าย พรหมแสน	46	ลาวสำเนียงหล่มเก่า ถิ่น อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์	ไทยกลาง ลาวอีสาน	บ.ปะไรโหนก ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
53	นางราญ ดวงแสงจันทร์	63	ลาวอีสาน ถิ่น อ.วังสะพุง จ.เลย	ลาวอีสาน	บ.ปะไรโหนก ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
54	นายเงิน กิ่งค้างพลู	58	ไทแดง/ไทโคราช ถิ่น อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา	-	บ.ปะไรโหนก ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล ของผู้บอกภาษา	อายุ (ปี)	ภาษาแม่	ภาษาอื่น ๆ ที่พูดได้ (เรียงตามระดับความสามารถในการพูด ภาษาจากมากไปหาน้อย)	ถิ่นที่อยู่ในปัจจุบัน
55	นางสัมพันธ์ พานิล	37	เลย/ลาวเลย/ไทเลย ถิ่น อ.เชียงคาน จ.เลย	ลาวอีสานถิ่นอุดรธานี/ขอนแก่น ไทยกลาง	บ.เชียงคาน ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย
56	นางจันทร์ดี มาดา	43	เลย/ลาวเลย/ไทเลย ถิ่น อ.เชียงคาน จ.เลย	ลาวแขวงไซยะบุรี ไทยกลาง	บ.เชียงคาน ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย
57	นางบุญจันทร์ มาดา	64	เลย/ลาวเลย/ไทเลย ถิ่น อ.เชียงคาน จ.เลย	-	บ.เชียงคาน ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย
58	นางหวานใจ ปัญญาตา	59	เลย/ลาวเลย/ไทเลย ถิ่น อ.เชียงคาน จ.เลย	ลาวอีสานถิ่นอุดรธานี/ขอนแก่น ไทยกลาง	บ.เชียงคาน ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย
59	นางถวิล พรงาม	45	เลย/ลาวเลย/ไทเลย ถิ่น อ.เชียงคาน จ.เลย	ไทยกลาง	บ.เชียงคาน ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย
60	นางสมจิต อัดพร	58	เลย/ลาวเลย/ไทเลย ถิ่น อ.เชียงคาน จ.เลย	ลาวอีสานถิ่นอุดรธานี/ขอนแก่น ไทยกลาง	บ.จอมศรี ต.จอมศรี อ.เชียงของ จ.เลย
61	นางคิด หงษ์สง่า	63	เลย/ลาวเลย/ไทเลย ถิ่น อ.เชียงคาน จ.เลย	ลาวอีสานถิ่นอุดรธานี/ขอนแก่น ไทยกลาง	บ.จอมศรี ต.จอมศรี อ.เชียงของ จ.เลย
62	นางหนูคิด กรมทอง	60	เลย/ลาวเลย/ไทเลย ถิ่น อ.เชียงคาน จ.เลย	ลาวอีสานถิ่นอุดรธานี/ขอนแก่น ไทยกลาง	บ.จอมศรี ต.จอมศรี อ.เชียงของ จ.เลย
63	นางสนุก มีมูล	56	เลย/ลาวเลย/ไทเลย ถิ่น อ.เชียงคาน จ.เลย	ไทยกลาง	บ.จอมศรี ต.จอมศรี อ.เชียงของ จ.เลย
64	นายเรื่อน กรมทอง	62	เลย/ลาวเลย/ไทเลย ถิ่น อ.เชียงคาน จ.เลย	ลาวอีสานถิ่นอุดรธานี/ขอนแก่น	บ.จอมศรี ต.จอมศรี อ.เชียงของ จ.เลย
65	นางหนูพัด เนาวเพชร	41	ด่าน/ไทด่าน/เลย/ไทเลย	ลาวอีสานถิ่นอุดรธานี/ขอนแก่น	บ.สาวแล ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย
66	นางทัศนีย์ ใจหาญ	35	ด่าน/ไทด่าน/เลย/ไทเลย	ลาวลำน้ำโขงเวียงจันทน์ ไทยกลาง	บ.สาวแล ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย
67	นายบัวผัน สอนสุภาพ	39	ด่าน/ไทด่าน/เลย/ไทเลย	ลาวอีสานถิ่นอุดรธานี/ขอนแก่น ไทยกลาง	บ.สาวแล ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย
68	นางสมพร คำโพธิ์แก้ว	34	ด่าน/ไทด่าน/เลย/ไทเลย	-	บ.สาวแล ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย
69	นางอำนาจ เดิมดี	44	ด่าน/ไทด่าน/เลย/ไทเลย	ลาวอีสานถิ่นอุดรธานี/ขอนแก่น	บ.สาวแล ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย
70	นางบรรจง สุวะจี	40	ลาว/ส่วยศรีสะเกษ	ไทยกลาง	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี
71	นางหวิง พะท่าโล	54	ลาว/ส่วยศรีสะเกษ	-	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี
72	นางอุดม ตูละโก	50	ลาว/ส่วยศรีสะเกษ	ไทยกลาง	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี
73	นางผัด กาสีทธิ	64	ลาว/ส่วยศรีสะเกษ	-	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี
74	นางอินทร์ พะท่าโล	46	ลาว/ส่วยศรีสะเกษ	ไทยกลาง	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี

1.2 ผู้พูดภาษาลาวที่อพยพมาจากสปป.ลาว¹ (82 คน)

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล ของผู้บอกภาษา	อายุ (ปี)	ภาษาแม่	ภาษาอื่น ๆ ที่พูดได้ (เรียงตามระดับความสามารถในการพูด ภาษาจากมากไปหาน้อย)	ถิ่นที่อยู่ในปัจจุบัน
1	นายคำมี ประทุมมา	60	ลาวสำเนียงหลวงพระบาง	คำเมือง	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอนไชย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
2	นายบุญคง บุญवास	53	ลาวสำเนียงหลวงพระบาง	คำเมือง ไทยกลาง ลื้อ ลาวอีสาน	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอนไชย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
3	นายสมบัติ อินทวงค์	30	ลาวสำเนียงหลวงพระบาง	คำเมือง ไทยกลาง	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอนไชย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
4	นางแพง บุญต่อม	56	ลาวสำเนียงหลวงพระบาง	คำเมือง ไทยกลาง ลาวอีสาน ลื้อ	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอนไชย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
5	นายผุย บุญผา	74	ลาวสำเนียงหลวงพระบาง	คำเมือง ไทยกลาง ลาวอีสาน ลื้อ ขมุ	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอนไชย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
6	นายหุมเพ็ง ผลดี	44	ลาวสำเนียงหลวงพระบาง	คำเมือง ไทยกลาง	บ.ห้วยลึก ต.ม่วงยาย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
7	นางมณฑา อินตะปัญญา	32	ลาวสำเนียงหลวงพระบาง	คำเมือง ไทยกลาง	บ.ห้วยลึก ต.ม่วงยาย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
8	นางทองสี อินตะปัญญา	38	ลาวสำเนียงหลวงพระบาง	คำเมือง ไทยกลาง	บ.ห้วยลึก ต.ม่วงยาย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
9	นางแสงเดือน ผลดี	42	ลาวสำเนียงหลวงพระบาง	คำเมือง ไทยกลาง	บ.ห้วยลึก ต.ม่วงยาย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
10	นายอุ้นคำ พงษ์สวัสดิ์	57	ลาวสำเนียงหลวงพระบาง	คำเมือง ไทยกลาง	บ.ห้วยลึก ต.ม่วงยาย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
11	นายคำ สว่างศรี	74	ลาวเมืองหงสา เขตพิเศษ	ขมุ คำเมือง	บ.หัวเวียง ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย
12	นางบัว ทามะวง	59	ลาวบ้านห้วยซุ่น แขวงไชยะบุรี	คำเมือง ขมุ	บ.หัวเวียง ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย
13	นางบัวใส สว่างศรี	67	ลาวเมืองน้ำบัก แขวงหลวงพระบาง	คำเมือง	บ.หัวเวียง ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย
14	นางแก้ว บุญยงค์	64	ลาวบ้านปากขอบ แขวงไชยะบุรี	คำเมือง	บ.หัวเวียง ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย
15	นางสิง รุ่งเรือง	65	ลาวเมืองฮุน แขวงอุดมไซ	-	บ.หัวเวียง ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย
16	นางทองมี อินโน	65	ลาวบ้านปากแฮ แขวงไชยะบุรี	-	บ.หัวเวียง ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย

¹ ผู้บอกภาษาบางคนที่อพยพมาจากสปป.ลาวไม่มีชื่อสกุล

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล ของผู้บอกภาษา	อายุ (ปี)	ภาษาแม่	ภาษาอื่น ๆ ที่พูดได้ (เรียงตามระดับความสามารถในการพูด ภาษาจากมากไปหาน้อย)	ถิ่นที่อยู่ในปัจจุบัน
17	นางสาวกวง สีสันทอง	18	ลาวเมืองปากลาย แขวงไชยบุรี	-	บ.เชียงคาน ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย
18	นางปิ่น ลำเลิศ	58	ลาวเมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์	-	บ.เชียงคาน ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย
19	นางแพง แสนแอ	50	ลาวเมืองปากลาย แขวงไชยบุรี	เลย/ลาวเลย/ไทเลย ไทยกลาง	บ.เชียงคาน ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย
20	นายพาก ลัดสะวัต	18	ลาวบ้านหนองขาม แขวงหลวงพระบาง	ลาวอีสานถิ่นอุดรธานี/ขอนแก่น	บ.เชียงคาน ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย
21	นายจันทิ ลำเลิศ	68	ลาวเมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์	เลย/ลาวเลย/ไทเลย	บ.เชียงคาน ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย
22	นายจู	16	ลาวเมืองสังทอง กำแพงนครเวียงจันทน์	เลย/ลาวเลย/ไทเลย	บ.จอมศรี ต.จอมศรี อ.เชียงของ จ.เลย
23	นางสาวจอย	15	ลาวเมืองสังทอง กำแพงนครเวียงจันทน์	-	บ.จอมศรี ต.จอมศรี อ.เชียงของ จ.เลย
24	นายนิพนธ์ แสงจันทร์	51	ลาวเมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์	เลย ลาวอีสานถิ่นอุดรธานี/ขอนแก่น ไทยกลาง	บ.แสนสำราญ ต.จอมศรี อ.เชียงของ จ.เลย
25	นางลิน สาสุนัน	44	ลาวสำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.สาวแล ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย
26	นายคำมี จำปาทอง	49	ลาวสำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.สาวแล ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย
27	นางทองสา ทวีกุล	49	ลาวสำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.สาวแล ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย
28	นางสมหมาย เชือกกลางใหญ่	48	ลาวสำเนียงเวียงจันทน์	-	บ.สาวแล ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย
29	นางทองพูน จำปาทอง	38	ลาวสำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.สาวแล ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย
30	นางบุญเลื่อน แก้วมุงคุณ	63	ลาวแขวงสะหวันนะเขต	ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ
31	นายมาย	53	ลาวเมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต	ผู้ไท	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ
32	นายลิน ไบฑิราช	55	ลาวเมืองสีทันดอน แขวงจำปาสัก	-	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี
33	นายคำ ขุนนาลา	64	ลาวเมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก	-	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี
34	นางคำปู้ จันทะวิไล	40	ลาวเมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต	ไทยกลาง	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี
35	นางสมพร พิมวงษา	51	ลาวเมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก	ลาวอีสาน ไทยกลาง ฝรั่งเศส อังกฤษ	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี
36	นายสอน นันทนา	45	ลาวเมืองมุนละปะโมก แขวงจำปาสัก	ลาว/ส่วยศรีสะเกษ	บ.หนองแปก ต.ห้วยข่า อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล ของผู้บอกภาษา	อายุ (ปี)	ภาษาแม่	ภาษาอื่น ๆ ที่พูดได้ (เรียงตามระดับความสามารถในการพูด ภาษาจากมากไปหาน้อย)	ถิ่นที่อยู่ในปัจจุบัน
37	นางจงใจ สิงห์คำวี	58	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.ขอนแก่น ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
38	นายทิพย์ โสदानิล	74	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.ขอนแก่น ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
39	นางทองย้อย โสदानิล	44	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.ขอนแก่น ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
40	นางธัญญาลักษณ์ จันทาบุตร	49	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.ขอนแก่น ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
41	นางสงบ สุวรรณราชัย	51	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.ขอนแก่น ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
42	นางเสมอ สายคำภา	63	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.ขอนแก่น ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
43	นางพิมพ์ อาชญา	35	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.ท่าลือกลาง ต.ท่าลือ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
44	นายวิชาญ ศษพันธ์	33	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.ท่าลือกลาง ต.ท่าลือ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
45	นางคำผาง จิตรคันธา	38	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.ท่าลือกลาง ต.ท่าลือ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
46	นางบังอร ไทยศิริ	32	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง ยวน/ไทยวน ญ้อ	บ.ท่าลือกลาง ต.ท่าลือ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
47	นายบาง ทาวิจิตร	55	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.ท่าลือกลาง ต.ท่าลือ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
48	นางสำรวย ถาวรกุล	42	ลาวสำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
49	นางสลวย ดุจเฉลิม	53	ลาวสำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
50	นางวิไล ทนสมัย	46	ลาวสำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
51	นางเสมียน ถามั่งมี	45	ลาวสำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
52	นางทองยูน หาญพรหม	47	ลาวสำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.หันทราย ต.หันทราย อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
53	นางดาวี บุญมาก	52	ลาวต๋าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง	ไทยกลาง ลาวอีสาน ลาวอุตรดิตถ์ ลาวนอก/ลาวพม่า	บ.ท่าดินแดง ต.ปริงเพล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
54	นายอนันท์ บุญมาก	56	ลาวต๋าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง	ลาวพม่า/ลาวนอก ลาวอีสาน ไทยกลาง	บ.ท่าดินแดง ต.ปริงเพล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
55	นางทองมัน บุญมาก	42	ลาวต๋าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง	ไทยกลาง ลาวอีสาน	บ.ท่าดินแดง ต.ปริงเพล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
56	นายนิล บุญมาก	62	ลาวต๋าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง	ไทยกลาง ลาวอีสาน	บ.ท่าดินแดง ต.ปริงเพล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
57	นายมานิตย์ วรรณโพธิ์	47	ลาวต๋าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง	ไทยกลาง ลาวอีสาน	บ.ท่าดินแดง ต.ปริงเพล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล ของผู้บอกภาษา	อายุ (ปี)	ภาษาแม่	ภาษาอื่น ๆ ที่พูดได้ (เรียงตามระดับความสามารถในการพูด ภาษาจากมากไปหาน้อย)	ถิ่นที่อยู่ในปัจจุบัน
58	นางลิน	28	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์	-	บ.ท่าดินแดง ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
59	นายคา แก้วมูล	60	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.ท่าดินแดง ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
60	นางใส	36	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง พม่า มอญ ลาวอีสาน กะเหรี่ยง	บ.ท่าดินแดง ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
61	นางเซง บุญมา	36	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์	-	บ.ท่าดินแดง ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
62	นายเส็ม	35	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์	ลาวอีสาน	บ.ท่าดินแดง ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
63	นางมานี จำปีขาว	45	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์	ลาวดำน ลาวอีสาน ไทยกลาง กะเหรี่ยง	บ.ท่าดินแดง ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
64	นางดาวี พิมพา	50	ลาวสำเนียงหลวงพระบาง	ลาวดำน ไทยกลาง	บ.ท่าดินแดง ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
65	นางบัวหลั่น ป้องสา	60	ลาวอุตรดิตถ์	ไทยกลาง	บ.วังขาย ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
66	นางกอง พิมพิลา	64	ลาวอุตรดิตถ์	ไทยกลาง	บ.วังขาย ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
67	นายมี มากทองมี	75	ลาวอุตรดิตถ์	ลาวอีสาน ไทยกลาง	บ.วังขาย ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
68	นางกอง อุปวรรณ	69	ลาวอุตรดิตถ์	ไทยกลาง	บ.วังขาย ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
69	นางจันทร์ อินยา	48	ลาวอุตรดิตถ์	ไทยกลาง	บ.วังขาย ต.ปริงเผล อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
70	นางช่วย เหลืองอร่าม	42	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง พม่า	บ.ห้วยมะพร้าว ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
71	นางแยง	35	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง พม่า	บ.ห้วยมะพร้าว ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
72	นางลี โสภา	40	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.ห้วยมะพร้าว ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
73	นางจันสี อินใจ	39	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.ห้วยมะพร้าว ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
74	นางมี สีมา	32	ลาวพม่า/ลาวนอก สำเนียงเวียงจันทน์	ไทยกลาง	บ.ห้วยมะพร้าว ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
75	นางสุวรรณ จุกสีดา	75	ลาว/ลาวเวียง ถิ่นบ.หนองขวาง ต.สระสี่เหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี	ไทยกลาง	บ.หนองขวาง ต.สระสี่เหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี
76	นางสมจิต เหลืองอ่อน	60	ลาว/ลาวเวียง ถิ่นบ.หนองขวาง ต.สระสี่เหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี	ไทยกลาง	บ.หนองขวาง ต.สระสี่เหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล ของผู้บอกภาษา	อายุ (ปี)	ภาษาแม่	ภาษาอื่น ๆ ที่พูดได้ (เรียงตามระดับความสามารถในการพูด ภาษาจากมากไปหาน้อย)	ถิ่นที่อยู่ในปัจจุบัน
77	นางลำเนา หนูแย้ม	42	ลาว/ลาวเวียง ถิ่น บ.ตม ต.สระสีเหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี	ไทยกลาง	บ.ตม ต.สระสีเหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี
78	นางวรรณมา สมาน	63	ลาว/ลาวเวียง ถิ่น บ.ตม ต.สระสีเหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี	ไทยกลาง	บ.ตม ต.สระสีเหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี
79	นางสำรวย ดาวันนา	35	ลาว/ลาวเวียง ถิ่นบ.โนนบ ต.สระสีเหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี	ไทยกลาง	บ.โนนบ ต.สระสีเหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี
80	นางถนอม เหลืองอ่อน	66	ลาว/ลาวเวียง ถิ่นบ.หัวถนน ต.หัวถนน อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี	ไทยกลาง	บ.หนองขวาง ต.สระสีเหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี
81	นางสมบุญ มงคลศรีสะอาด	69	ลาว/ลาวเวียง ถิ่นบ.โน ต.สระสีเหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี	ไทยกลาง	บ.โน ต.สระสีเหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี
82	นางสังวาลย์ มาสุข	63	ลาว/ลาวเวียง ถิ่นบ.โน ต.สระสีเหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี	ไทยกลาง	บ.โน ต.สระสีเหลี่ยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี

1.3 ผู้พูดภาษาลาวที่อยู่ในสปป.ลาว (6 คน)

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล ของผู้บอกภาษา	อายุ (ปี)	ภาษาแม่	ภาษาอื่น ๆ ที่พูดได้ (เรียงตามระดับความสามารถในการพูด ภาษาจากมากไปหาน้อย)	ถิ่นที่อยู่ในปัจจุบัน
1	นางสมพร โนโท	46	ลาวเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว	ข่า	เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว
2	นางหอม บุญโชติพิ	25	ลาวเมืองหลวงน้ำทา แขวงหลวงน้ำทา	ไทดำ	เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว
3	นายคำหล้า พมมะใจ	66	ลาวเมืองไซ แขวงอุดมไซ	-	เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว
4	นางทิพ แสงสุวรรณ	50	ลาวเมืองสิง แขวงหลวงน้ำทา	-	เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว
5	นางพี จุมมะณี	42	ลาวบ้านยางอุดม เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก	-	บ.ยางอุดม เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก สปป.ลาว
6	นางดอน บุญยัง	45	ลาวบ้านวังเต่า เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก	-	บ.วังเต่า เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก สปป.ลาว

2. ผู้บอกภาษากลุ่มอื่น ๆ ที่อยู่รอบข้างภาษาลาว (77 คน)

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล ของผู้บอกภาษา	อายุ (ปี)	ภาษาแม่	ภาษาอื่น ๆ ที่พูดได้ (เรียงตามระดับความสามารถในการพูด ภาษาจากมากไปหาน้อย)	ถิ่นที่อยู่ในปัจจุบัน
1	นางสุพรรณ พุ่มทอง	40	คำเมือง ถิ่น อ.พญาเม็งราย จ.เชียงราย	ไทยกลาง	บ.ศรีลานนา ต.ศรีอ. เชียงของ จ.เชียงราย
2	นางพรรณนิภา ตะลิน	41	คำเมือง ถิ่น อ.ศรีง จ.เชียงราย	ลื้อ ไทยกลาง	บ.ศรีลานนา ต.ศรีอ. เชียงของ จ.เชียงราย
3	นายถา และเซียงกลาง	74	คำเมือง ถิ่น อ.เซียงของ จ.เชียงราย	ไทยกลาง	บ.ศรีลานนา ต.ศรีอ. เชียงของ จ.เชียงราย
4	นางแก้ว รัตนา	70	คำเมือง ถิ่น อ.เซียงคำ จ.พะเยา	-	บ.ศรีลานนา ต.ศรีอ. เชียงของ จ.เชียงราย
5	นางสาวสำรวย อุ่นตาล	24	คำเมือง ถิ่น อ.เซียงของ จ.เชียงราย	ไทยกลาง ลื้อ	บ.ศรีลานนา ต.ศรีอ. เชียงของ จ.เชียงราย
6	นางจินดา บุญต่อม	40	คำเมือง ถิ่น อ.เซียงของ จ.เชียงราย	ไทยกลาง	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอนไชย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
7	นายวิโรจน์ พรหมจักร	63	คำเมือง ถิ่น อ.เซียงของ จ.เชียงราย	ลาวสำเนียงหลวงพระบาง ลาวอีสาน ไทยกลาง	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอนไชย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
8	นายดำรง เรืองวิสัย	35	คำเมือง ถิ่น อ.เซียงของ จ.เชียงราย	ไทยกลาง	บ.ห้วยลึก ต.ม่วงยาย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
9	นางบัว สมบูรณ์	65	คำเมือง ถิ่น อ.เซียงของ จ.เชียงราย	ลาว เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว ไทยกลาง	บ.หัวเวียง ต.เวียง อ.เซียงของ จ.เชียงราย
10	นางทองมี หลวงวิเศษ	56	คำเมือง ถิ่น อ.เซียงของ จ.เชียงราย	ลาว เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว	บ.หัวเวียง ต.เวียง อ.เซียงของ จ.เชียงราย
11	นางแว่น คำวันดี	53	คำเมือง ถิ่น อ.เซียงของ จ.เชียงราย	-	บ.หัวเวียง ต.เวียง อ.เซียงของ จ.เชียงราย
12	นางหล้า ศิริเทพ	65	คำเมือง ถิ่น อ.เซียงของ จ.เชียงราย	-	บ.หัวเวียง ต.เวียง อ.เซียงของ จ.เชียงราย
13	นางแปง ช่างปั้น	53	คำเมือง ถิ่น อ.เซียงของ จ.เชียงราย	-	บ.หัวเวียง ต.เวียง อ.เซียงของ จ.เชียงราย
14	นางจันมา ชีวินพงศ์	61	ยวน/ไทยวน	ลาวภาคกลางสำเนียงเวียงจันทน์ ไทยกลาง ลาวอีสาน	บ.เขานินดาต ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
15	นางนาค มีทะจน	72	ยวน/ไทยวน	-	บ.เขานินดาต ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
16	นางทองคำ บุตรดี	54	ยวน/ไทยวน	ลาวภาคกลางสำเนียงเวียงจันทน์ ไทยกลาง ญ้อ	บ.เขานินดาต ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
17	นายเพ็ง ชีวินพงศ์	66	ยวน/ไทยวน	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ ไทยกลาง	บ.เขานินดาต ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
18	นางเฉลียว ซาลี	33	ยวน/ไทยวน	ไทยกลาง	บ.เขานินดาต ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
19	นางนันท ธรรมวงศ์	39	ลื้อ ถิ่น อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย	คำเมือง ไทยกลาง	บ.ศรีลานนา ต.ศรีอ. เชียงของ จ.เชียงราย
20	นางเป็ง ศรีมูล	53	ลื้อ ถิ่น อ.เซียงของ จ.เชียงราย	คำเมือง ไทยกลาง	บ.ศรีลานนา ต.ศรีอ. เชียงของ จ.เชียงราย
21	นางยอด ไชยรินทร์	38	ลื้อ ถิ่น อ.เซียงของ จ.เชียงราย	คำเมือง ไทยกลาง	บ.ศรีลานนา ต.ศรีอ. เชียงของ จ.เชียงราย

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล ของผู้บอกภาษา	อายุ (ปี)	ภาษาแม่	ภาษาอื่น ๆ ที่พูดได้ (เรียงตามระดับความสามารถในการพูด ภาษาจากมากไปหาน้อย)	ถิ่นที่อยู่ในปัจจุบัน
22	นายทองอิน พุ่มทอง	44	ลื้อ ถิ่น อ.เชียงของ จ.เชียงราย	คำเมือง ไทยกลาง	บ.ศรีลานนา ต.ศรี อ.เชียงของ จ.เชียงราย
23	นางเสาร์แก้ว อุ่นตาล	40	ลื้อ ถิ่น อ.เชียงของ จ.เชียงราย	คำเมือง ไทยกลาง	บ.ศรีลานนา ต.ศรี อ.เชียงของ จ.เชียงราย
24	นางเพ็ญ อินทรวงศ์	47	ลื้อ ถิ่น อ.เชียงมูน จ.พะเยา	คำเมือง ไทยกลาง	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอนไชย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
25	นางปิ่นแก้ว บุญवास	48	ลื้อ ถิ่น อ.เชียงของ จ.เชียงราย	คำเมือง ไทยกลาง ลาวอีสาน	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอนไชย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
26	นางบัวผัน สุวรรณดี	22	ลื้อ ถิ่น อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย	คำเมือง ลาวสำเนียงหลวงพระบาง	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอนไชย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
27	นายแสง สิงห์ทอง	60	ลื้อ ถิ่น บ.นาคำ เมืองสิง แขวงหลวงน้ำทา	คำเมือง	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอนไชย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
28	นางวันเพ็ญ สุวรรณดี	30	ลื้อ ถิ่น อ.เชียงของ จ.เชียงราย	คำเมือง ไทยกลาง	บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอนไชย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
29	นายบุญมี นาระเรต	51	ลื้อ ถิ่น อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย	คำเมือง ลาวสำเนียงหลวงพระบาง ไทยกลาง ขมุ	บ.ห้วยลึก ต.ม่วงยาย อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
30	นางเสก ใจขาน	51	พวน/ไทพวน	ไทยกลาง ลาวอีสาน	บ.โพธิ์ตาก ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย
31	นางประดิษฐ์ เครือเพี้ยกุล	49	พวน/ไทพวน	ไทยกลาง ลาวอีสาน	บ.โพธิ์ตาก ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย
32	นางกาวิ คำภูแก้ว	44	พวน/ไทพวน	ไทยกลาง ลาวอีสาน	บ.โพธิ์ตาก ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย
33	นางหนูพับ บัวคำเกิด	44	พวน/ไทพวน	ไทยกลาง ลาวอีสาน	บ.โพธิ์ตาก ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย
34	นางทองอ้วน บุญเจษฏารักษ์	49	พวน/ไทพวน	ลาวอีสาน ไทยกลาง	บ.โพธิ์ตาก ต.โพธิ์ตาก กิ่งอ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย
35	นางฝ้าย พรมลลา	62	กะเลิง	-	บ.หนองฮางใหญ่ ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร
36	นางทองคายน มูลเมืองแสน	52	กะเลิง	ผู้ไท	บ.หนองฮางใหญ่ ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร
37	นางบุตรศรี พรหมพินิจ	60	กะเลิง	ลาวอีสาน ไทยกลาง โย้ย	บ.หนองฮางน้อย ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร
38	นางสัน ใจดี	50	กะเลิง	-	บ.หนองฮางน้อย ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร
39	นางกง วงศ์ศรีชา	56	กะเลิง	ลาวอีสาน ผู้ไท	บ.หนองฮางน้อย ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร
40	นางเหมียน สิงห์คำ	58	ผู้ไท ถิ่น อ.นาแก จ.นครพนม	กะเลิง	บ.หนองฮางน้อย ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร
41	นางประทุมมา ตูตะเวช	60	ผู้ไท ถิ่น อ.นาแก จ.นครพนม	-	บ.หนองฮางน้อย ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร
42	นางเขียน วงศ์ศรีชา	85	ผู้ไท ถิ่น อ.นาแก จ.นครพนม	-	บ.หนองฮางน้อย ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล ของผู้บอกภาษา	อายุ (ปี)	ภาษาแม่	ภาษาอื่น ๆ ที่พูดได้ (เรียงตามระดับความสามารถในการพูด ภาษาจากมากไปหาน้อย)	ถิ่นที่อยู่ในปัจจุบัน
43	นางดวง เชื้อคุนะ	63	ผู้ไท ถิ่น อ.นาแก จ.นครพนม	-	บ.หนองฮางน้อย ต.ธาตุ อ.วารณนิवास จ.สกลนคร
44	นายคิดถึง วิชาสาร	37	ผู้ไท ถิ่น อ.เขาวง จ.นครพนม	ลาวอีสาน ไทยกลาง	บ.หนองฮางน้อย ต.ธาตุ อ.วารณนิवास จ.สกลนคร
45	นางแพงตา เดชม่าว	46	ผู้ไท ถิ่น บ.นาฟองท่า ม.สองคอน แขวงสะหวันนะเขต	ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน ลาวอีสาน	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ
46	นางคำ ผุเพชร	57	ผู้ไท ถิ่น บ.นาฟองท่า ม.สองคอน แขวงสะหวันนะเขต	-	บ.นาฟองท่า ม.สองคอน แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว
47	นางทองหวา กุระจินดา	64	ผู้ไท ถิ่น บ.นาฟองท่า ม.สองคอน แขวงสะหวันนะเขต	ลาวแขวงสะหวันนะเขต	บ.นาฟองท่า ม.สองคอน แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว
48	นางกอง ศรีทอง	30	ผู้ไท ถิ่น บ.นาฟองท่า ม.สองคอน แขวงสะหวันนะเขต	ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ
49	นางบาง	40	ผู้ไท ถิ่น บ.นาฟองตัว ม.สองคอน แขวงสะหวันนะเขต	ลาวแขวงสะหวันนะเขต	บ.นาฟองตัว ม.สองคอน แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว
50	นางโส มะฮีมา	67	โย้ย	ไทยกลาง	บ.ตาลเดี่ยว ต.ธาตุ อ.วารณนิवास จ.สกลนคร
51	นางจันทร์เพ็ง เครือแสงใส	64	โย้ย	ลาวอีสานถิ่นสกลนคร ไทยกลาง	บ.ตาลเดี่ยว ต.ธาตุ อ.วารณนิवास จ.สกลนคร
52	นางสาวบุญทรง โคตรสิมมา	49	โย้ย	-	บ.ตาลเดี่ยว ต.ธาตุ อ.วารณนิवास จ.สกลนคร
53	นางเสียง สาริบุตร	53	โย้ย	-	บ.ตาลเดี่ยว ต.ธาตุ อ.วารณนิवास จ.สกลนคร
54	นางท่อน อินทร์ลี	58	โย้ย	-	บ.ตาลเดี่ยว ต.ธาตุ อ.วารณนิवास จ.สกลนคร
55	นางหทัย หล้าคำพา	70	โย้ย	ลาวอีสาน	บ.ตาลเดี่ยว ต.ธาตุ อ.วารณนิवास จ.สกลนคร
56	นายภิรมย์ สาริบุตร	56	โย้ย	ผู้ไท ญ้อ ลาวอีสาน ไทยกลาง	บ.ตาลเดี่ยว ต.ธาตุ อ.วารณนิवास จ.สกลนคร
57	นางลำอางค์ คำนวน	46	ญ้อ ถิ่น บ.ท่าศาลา ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	ลาวภาคกลางสำเนียงเวียงจันทน์ ไทยกลาง ขวน	บ.ท่าศาลา ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
58	นางจันทร์หอม เกตุสว่าง	35	ญ้อ ถิ่น บ.ท่าศาลา ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ ไทยกลาง	บ.ท่าศาลา ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
59	นางบุญยัง อมารกุล	37	ญ้อ ถิ่น บ.ท่าศาลา ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ ไทยกลาง	บ.ท่าศาลา ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
60	นางสำราญ ฐานะวิเศษ	45	ญ้อ ถิ่น บ.ท่าศาลา ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ ไทยกลาง	บ.ท่าศาลา ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
61	นางแก้ว กงเพชร	48	ญ้อ ถิ่น บ.ท่าศาลา ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ ไทยกลาง	บ.ท่าศาลา ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
62	นางนวล สอนนาค	75	ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน	ผู้ไท ลาวแขวงสะหวันนะเขต	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ
63	นางบัวคำ สีทอง	56	ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน	-	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ
64	นางสาวพร สอนนาค	54	ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน	ผู้ไท ไทยกลาง	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล ของผู้บอกภาษา	อายุ (ปี)	ภาษาแม่	ภาษาอื่น ๆ ที่พูดได้ (เรียงตามระดับความสามารถในการพูด ภาษาจากมากไปหาน้อย)	ถิ่นที่อยู่ในปัจจุบัน
65	นางสุพรรณ ศรีทอง	52	ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน	-	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ
66	นายประมาณ อุกกพรรค	62	ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน	ลาวอีสาน ไทยกลาง	บ.โคกสารท่า ต.โคกสาร อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ
67	นางดาราวร เพ็งกลิ่น	37	ไทยกลาง ถิ่น อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	-	บ.ขอนแก่น ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
68	นางภัทราวดี โพธิ์นัมแดง	39	ไทยกลาง ถิ่น อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	-	บ.ขอนแก่น ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
69	นายสมบูรณ์ เพชรวัน	37	ไทยกลาง ถิ่น อ.เมือง จ.ลพบุรี	-	บ.ขอนแก่น ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
70	นายพั นุชกระแสน	81	ไทยกลาง ถิ่น อ.จระเข้ จ.สุพรรณบุรี	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์	บ.ขอนแก่น ต.ตาลเดี่ยว อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
71	นายสายันต์ แสงสว่าง	54	ไทยกลาง ถิ่น อ.ป่าโมก จ.อ่างทอง	-	
72	นางนวลพรรณ ศรีสมาน	35	ไทยกลาง ถิ่น อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	-	บ.เขาค้อ ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
73	นางอุรา ดีผิว	57	ไทยกลาง ถิ่น อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	-	บ.เขาค้อ ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
74	นางสมใจ สิงห์ตา	52	ไทยกลาง ถิ่น อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์	บ.เขาค้อ ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
75	นายสมคิด ดีผิว	50	ไทยกลาง ถิ่น อ.เมือง จ.ลพบุรี	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ ลาวอีสาน	บ.เขาค้อ ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
76	นางกัญญา สิงห์โตข้า	49	ไทยกลาง ถิ่น อ.บางบ่อ จ.สมุทรปราการ	ลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์	บ.เขาค้อ ต.ท่าคล้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
77	นางบุญเรือน องอาจ	50	ไทยกลาง ถิ่น อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี	-	บ.โน ต.สระสีหะลิยม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

นางสาวพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล เกิดเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2514 ที่อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีการศึกษาศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา (โครงการครูทายาท) วิชาโทภาษาอังกฤษ จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม ในปีการศึกษา 2535 สำเร็จการศึกษาปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2541 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาดุษฎีบัณฑิตที่ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2542 (ทุนผู้ช่วยวิจัยในโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.))

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย